

TÜRKİYE'DE ERKEN YAŞTA YABANCI DİL EĞİTİMİ.

VELİ VE ÖĞRETMENLERİN ERKEN YAŞTA

YABANCI DİLE YÖNELİK ALGI VE

TUTUMLARI

(Yüksek Lisans Tezi)

Yıldız KURU ATADERE

2012

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YABANCI DİLLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
ALMAN DİLİ VE EDEBİYATI EĞİTİMİ BİLİM DALI

TÜRKİYE'DE ERKEN YAŞTA YABANCI DİL EĞİTİMİ.
VELİ VE ÖĞRETMENLERİN ERKEN YAŞTA
YABANCI DİLE YÖNELİK ALGI VE
TUTUMLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Nevide AKPINAR DELLAL

Hazırlayan

Yıldız KURU ATADERE

Çanakkale – 2012

TAAHHÜTNAME

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Türkiye’de Erken Yaşta Yabancı Dil Eğitimi. Veli ve Öğretmenlerin Erken Yaşta Yabancı Dile Yönelik Algı ve Tutumları” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

.../.../...

Yıldız KURU ATADERE

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼đ¼'ne
Yıldız Kuru Atadere'ye ait "T¼rkiye'de Erken Yaşta
Yabancı Dil Eğitimi. Veli ve Öğretmenlerin Erken
Yaşta Yabancı Dile Yönelik Algı ve Tutumları" adlı çalışma, j¼rimiz
tarafından *Alman Dili ve Edebiyatı*
Eğitimi Anabilim Dalında Y¼KSEK LİSANS TEZİ
olarak oy birliği ile kabul edilmiştir.

Başkan

Doç. Dr. Nevide AKPINAR DELLAL

(Danışman)

¼ye

Yrd. Doç. Dr. Mustafa Aydın BAŐAR

¼ye

Yrd. Doç. Dr. Nihan DEMİRYAY

Tez No:

Tez Savunma Tarihi : 22/05/2012

O N A Y

Doç. Dr. Aziz KILINÇ

Enstit¼ M¼d¼r¼

..../..../2012

TÜRKİYE’DE ERKEN YAŞTA YABANCI DİL EĞİTİMİ. VELİ VE ÖĞRETMENLERİN ERKEN YAŞTA YABANCI DİLE YÖNELİK ALGI VE TUTUMLARI

Yıldız KURU ATADERE

ÖZET

Avrupa Birliği ülkelerinin yabancı dil öğrenme, bilme ve yabancı dil eğitimine erken yaşta başlanması yönündeki vurguları hem diğer ülkelerde hem de ülkemizde yabancı dil eğitimine daha erken yaşta başlama eğilimlerini ortaya çıkarmıştır. Bu çalışmada, Avrupa ülkelerinde ve Türkiye’de yeni bir araştırma ve uygulama alanı olan “erken/çocuk yaşta yabancı dil eğitimi” hakkında; bu eğitimi veren öğretmenlerin ve çocuğunu erken yaşta yabancı dil eğitimi veren kurumlara gönderen velilerin erken yaşta yabancı dil eğitimine ilişkin algı ve tutumları araştırılmıştır. Anket yoluyla, veli ve öğretmenlerin erken yaşta yabancı dile ilişkin görüşleri alınmaya ve bu konudaki algıları saptanmaya çalışılmıştır. Anketler aracılığıyla elde edilen verilerin değerlendirilmesi, SPSS16.0 (Statistical Package for the Social Sciences) programı yardımı ile frekans analizi esas alınarak yapılmıştır. Yanıtlar, frekans ve yüzdesel olarak tablolaştırılarak ve şekiller halinde betimlenerek, yeterli değerlendirme yapılmıştır.

Araştırmada erken yaşta yabancı dil eğitimi veren öğretmenlerin, bu yaş çocuklarına dil eğitimi verirken yöntem ve içerikler açısından bilinçli hareket ettikleri, diğer taraftan çocuğunu erken yaşta yabancı dil eğitimi verilen kurumlara gönderen velilerin, çocukları erken yaşta dil öğrensin diye bilinçli bir şekilde bu okullara gönderdikleri belirlenmiştir. Ayrıca Türkiye’de erken yaşta yabancı dil eğitimi konusunda ağırlıklı olarak kurumsal sorunlar yaşandığı ve bu eğitimi veren öğretmenlerin mutlaka bu alana yönelik özel bir eğitimden geçmeleri gerektiği kanısına varılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Erken Yaşta Yabancı Dil Eğitimi, Dil Edinimi, Erken Yaşta Yabancı Dil Algısı

**FOREIGN LANGUAGE EDUCATION IN TURKEY AT AN EARLY AGE.
PARENTS' AND TEACHERS' PERCEPTIONS AND ATTITUDES TOWARD
FOREIGN LANGUAGE EDUCATION AT AN EARLY AGE**

Yıldız KURU ATADERE

ABSTRACT

Emphasis of European Union about learn, know a foreign language and beginning foreign language education at an early age revealed the tendency of beginning foreign language education at an earlier age in both other countries and our country. In this study were searched “foreign language education at an early/child age” that is a new research and application field in European countries and Turkey, and perceptions and attitudes of this education’s teachers and parents whose children are going to school of foreign language at an early age. Through a questionnaire for parents’ and teachers’ views of foreign language education to be taken at an early age and tried to determine perceptions on this issue. Evaluation of the data obtained through surveys carried out based on frequency analysis using the SPSS 16.0 (Statistical Package for the Social Sciences) program. Answers were tabulated as frequency and percentage and described in figures and performed proficiency evaluation.

In this study was determined that teachers of foreign language teaching at an early age have acted in conscious while language training the children of this age in terms of method and content. Also parents who send own children at an early age foreign language institutions want their children to learn foreign language. It also determined that there are predominantly institutional problems about foreign language education at an early age and teachers of this education should take absolutely a special training in this field.

Key Words: Early Foreign Language Education, Language Acquisition, Perception of Early Foreign Language

ÖNSÖZ

Uluslararası artan siyasi, ekonomik, ticari ve kültürel ilişkiler dolayısıyla, yabancı dil bilme/öğrenme hızla değer kazanmıştır. İletişim teknolojisindeki gelişmelerin ve küresel ekonominin etkisiyle dünya giderek küçülürken, insanların ve ulusların kesişme noktaları artmış, iletişim kurma ortamları ve zorunlulukları genişlemiştir.

Farklı dilleri bilme, farklı kültürlerle farklı dillerde iletişim kurabilme ihtiyacının her geçen gün artmasından dolayı, hem dünyada hem de Türkiye’de yabancı dil eğitimi politikasında değişikliklere gidilmekte ve yabancı dil eğitimi alanında iyileştirme çabaları sürmektedir. Çağdaş gerekliliklere uygun şekilde dilde dört beceriyi geliştirebilmek için yabancı dil eğitimi alanında çok çeşitli yöntem ve stratejiler tartışılmakta ve geliştirilmektedir. Öte yandan erken/çocuk yaşta yabancı dil eğitimi, son kırk yıldır ilgi çeken bir konu haline dönüşmüştür. Bu nedenle Türkiye’de ortaöğretim düzeyinde başlanan yabancı dil eğitimi, devlet okullarında ilköğretim düzeyine çekilmiş, özel okullarda ise anaokulu hatta kreş yaşına kadar indirilmiştir. Türkiye’de erken yaşta yabancı dil eğitimine geçişin yolunu açan kapı; 1997-1998 öğretim yılından itibaren uygulamaya konulan “Sekiz Yıllık Kesintisiz Eğitim Yasası”dır.

Çokkültürlü toplumlarda, çocukların dili öğrenme süreçlerinin gözlenmesi sonucu elde edilen bulgular, çocukların dili daha kolay ve anadile yakın düzeyde edinebildiklerini göstermiştir. Çocukların bunu nasıl ve ne şekilde başarabildikleri konusu özellikle dilbilimciler ve eğitimciler için çok ilgi çekici bir konu haline gelmiştir. Buna koşut bu gün yabancı dil eğitimine erken yaşlarda başlamayı salık veren görüşlerin yanında; çocuk yaşta karşılaşılan dilin, çocuğun anadil edinim, özkültürünü tanıma ve benimseme süreçlerine zarar verebileceği veya engel olabileceği yönünde de düşünceler bulunmaktadır. Zira erken yaşta yabancı dil eğitimi yönelimleri, dünya genelinde son yirmi yıldır yaygın olarak ortaya çıkmış durumdadır. Konuya ilişkin araştırma ve uygulamalar yoğun olarak devam etmekte ve olumlu-olumsuz etkiler tartışıla gelmektedir. Bu nedenle erken yaştaki çocuklara yabancı dil eğitimi konusunda kesin yargılarda bulunmak pek mümkün olmamakla beraber yabancı bir dili öğrenmeye erken yaşlarda başlayan çocukların, yetişkin bireylere oranla dili edinme ve kullanmada daha başarılı olduklarını gösteren araştırma sonuçlarının ve uygulamaların bulunduğunu söylemek de mümkündür.

Bu çalışmada Türkiye’de uygulanma açısından yeni bir eğilim olan erken yaşta yabancı dil eğitiminin yeri, önemi ve bu eğitimde kullanılan yöntemler kuramsal açıdan incelenmiş, var olan ve Avrupa’ya ve dünyadaki gelişmelere uyum süreci çerçevesinde var olması gereken durumlar bağlamında saptamalar yapılmaya çalışılmıştır. Elde edilen kuramsal bilgiler ışığında hazırlanan anketler yoluyla, yabancı dil öğretmenlerinin ve velilerin, erken yaşta yabancı dil eğitimine ilişkin görüşleri, deneyim sonuçları ve algıları araştırılmış ve elde edilen veriler bilimsel yöntemler ışığında değerlendirilmeye çalışılmıştır. Öncelikle mevcut olan öğretmen ve veli algı profilleri belirlenmiş, erken yaşta yabancı dil eğitimi açısından olumlu, olumsuz, eksik noktalar ortaya çıkarılmaya çalışılmış ve elde edilen bulgulardan yola çıkılarak Türkiye’de uygulanmakta olan erken yaşta yabancı dil eğitimine ilişkin genel bir değerlendirmeye ulaşmak ve çözüm önerileri sunmak amaçlanmıştır.

Çalışmanın Türkiye’de yeri ve önemi her geçen gün daha da çok anlaşılmaya devam eden erken yaşta yabancı dil eğitimi konusunda az da olsa aydınlatıcı rol oynayacağı düşünülmektedir. Eğitim ve öğretimin etkili, doğru ve hedeflere ulaştırabilir niteliklerde gerçekleşebilmesi aşamasında önemli etkenlerden olan öğretmenlerin ve velilerin görüş ve algılarının, bu alandaki başarıları ve başarısızlıkları açıklamak konusunda yardımcı olacağı kanısıyla hareket edilmiştir.

Bu çalışmaya başlamam ve çalışmayı bitirebileceğim konusunda beni teşvik eden, cesaretlendiren, sahip olduğum kısıtlı imkanlarla ulaşamayacağım kaynakları bana temin eden ve sorduğum sayısız soruya sabırla yanıt veren öğretmenim, tez danışmanım Doç. Dr. Nevide Akpınar Dellal’e sevgi, saygı ve teşekkürlerimi sunuyorum. Çalışmanın bitme aşamasında tezimi okuyan Niyazi Sezen Hocama çok teşekkür ediyorum. Ayrıca tezin biçimsel düzenleme aşamasında katkı veren sevgili kardeşim Emine Kuru’ya ve çalışmamı bitirmem konusunda beni maddi ve manevi yönden destekleyen eşim Volkan Atadere’ye çok teşekkür ediyorum.

Yıldız KURU ATADERE

İÇİNDEKİLER TABLOSU

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ.....	iii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	vii
ÇİZELGELER LİSTESİ	viii
GİRİŞ.....	1
ARAŞTIRMANIN ÇIKIŞ NOKTASI	1
ARAŞTIRMANIN KONUSU	8
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	11
ERKEN YAŞTA YABANCI DİL EĞİTİMİ KONUSUNDA TÜRKİYE’DE YAPILAN ÇALIŞMALAR	13
BÖLÜM I: DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE ERKEN YAŞTA YABANCI DİL EĞİTİMİNİN GELİŞİMİ VE YERİ.....	30
BÖLÜM II: DİL EDİNİMİ, YABANCIDİL EDİNİMİ NEDİR, NASIL GERÇEKLEŞİR?	48
2.1. Dil Edinimi Kuramları.....	54
2.1.1. Davranışçılık Kuramı	55
2.1.2. Doğuşancılık Kuramı	56
2.1.3. Bilişselcilik Kuramı.....	58
2.1.4. Sosyal Etkileşim Kuramı	60
BÖLÜM III: ERKEN YAŞTA YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE ÇAĞDAŞ VE GEÇERLİ İKİ YÖNTEM.....	63
3.1. Öz-Yönelimli Öğrenme	63
3.2. Etkileşim Oyunu	66
BÖLÜM IV: YABANCI DİL ÖĞRENME VE DİL İLE ERKEN YAŞTA KARŞILAŞMA GEREKÇELERİ.....	70
BÖLÜM V: ERKEN YAŞTA YABANCI DİL EDİNİMİ NEDİR, NASIL GERÇEKLEŞİR?	80

5.1. Erken Yaşta Yabancı Dil Eğitiminin Anadil Üzerinde Olası Olumsuz Etkilerine İlişkin Yorumlar.....	108
5.2. Erken Yaşta Yabancı Dil Eğitimi Yollarının Çeşitlendirilmesi	114
5.2.1. Erken Yaşta Yabancı Dil Ediniminde Öykü, Oyun, Şarkı, Drama, Şiir Ve Kitapların Rolü	125
5.3. Erken Yaşta Yabancı Dil Ediniminde Öğretmenin Dil Kullanım Özellikleri Ve Görevleri.....	136
5.4. Erken Yaşta Yabancı Dil Eğitiminde Ailenin Yeri	149
5.5. Dil Eğitiminde Hedef Kültüre İlişkin Öğelerin Yeri Ve Erken Yaşta Yabancı Dil Edinimi İlişkisi	151
5.6. Erken Yaşta Yabancı Dil Eğitiminde Dört Temel Beceri - Dinleme Ve Konuşma Ağırlıklı Öğrenme	174
5.7. Erken Yaşta Yabancı Dil Eğitiminde Öğrenci Başarısının Değerlendirilmesi.....	182
BÖLÜM VI: ÖĞRETMEN VE VELİLERİN ERKEN YAŞTA YABANCI DİL ALGILARINI SAPTAMAYA YÖNELİK NİTEL BİR ÇALIŞMA	193
6.1. Araştırmanın Genel Özellikleri	193
6.1.1. Araştırmanın Amacı ve Soruları.....	193
6.1.2. Evren Ve Örneklem.....	196
6.1.3. Veri Toplama Teknik ve Çözümlenmeleri	197
6.1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	198
6.2. Yabancı Dil Öğretmenlerine Uygulanan Anket Çalışmasından Elde Edilen Bulgular	198
6.2.1. Öğretmenlerin Demografik Özellikleri	199
6.2.2. Öğretmenlerin Algılarına İlişkin Bulgular	201
6.3. Erken Yaşta Yabancı Dil Öğretmenlerine Uygulanan Anketten Elde Edilen Verilerin Genel Değerlendirmesi.....	216
6.4. Velilere Uygulanan Anket Çalışmasından Elde Edilen Bulgular.....	235
6.4.1. Velilerin Demografik Özellikleri.....	235
6.4.2. Velilerin Algılarına İlişkin Bulgular	238
6.5. Çocuğunu Erken Yaşta Yabancı Dil Eğitimi Verilen Kuruma Gönderen Velilere Uygulanan Anketten Elde Edilen Verilerin Genel Değerlendirmesi.....	248
BÖLÜM VII: GENEL DEĞERLENDİRME VE TARTIŞMA	2589

BÖLÜM VIII: SONUÇLAR VE ÖNERİLER	260
KAYNAKÇA	263
İNTERNET KAYNAKLARI	267
EK-1 ÖĞRETMEN ANKETİ	271
EK- 2 VELİ ANKETİ	277

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 6.1. Öğretmenlerin Cinsiyet Dağılımı	199
Şekil 6.2. Öğretmenlerin Yaş Gruplarına Dağılımı	199
Şekil 6.3. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Fakültelerin Dağılımı.....	200
Şekil 6.4. Öğretmenlerin Mesleklerindeki Deneyim Sürelerine Göre Dağılımları	201
Şekil 6.5. Yabancı Dil Öğrenmeye Başlangıç Yaşının Kaç Olması Gerektiğine Dair Öğretmen Görüşleri	201
Şekil 6.6. Erken Yaştaki Çocuklara Yabancı Dil Öğretirken Hangi Araç-Gereçlerin Öncelikli Olarak Kullanılması Gerektiğine İlişkin Öğretmenlerin Görüşleri	206
Şekil 6.7. Amaç Dilin Kazandırılması İçin Çok Yararlanılması Gereken Etkinliklere İlişkin Öğretmenlerin Görüşleri.....	207
Şekil 6.8. Erken Yaştaki Çocuklara Yabancı Dil Eğitimi Veren Öğretmenlerin Hangi Kurumdan Eğitim Alması Gerektiğine İlişkin Öğretmenlerin Görüşleri	208
Şekil 6.9. Erken Yaşta Verilen Yabancı Dil Dersinin Verimli Olabilmesi İçin Sınıfta En Fazla Kaç Öğrenci Olması Gerektiğine İlişkin Öğretmenlerin Görüşleri	209
Şekil 6.10. Erken Yaştaki Çocuklara Yabancı Dil Eğitimi Verilirken Hedef Dilin Ne Sıklıkta Kullanılması Gerektiğine İlişkin Öğretmenlerin Görüşleri.....	210
Şekil 6.11. Erken Yaştaki Çocuklara Yabancı Dil Eğitimi Verilirken Anadilin Ne Sıklıkta Kullanılması Gerektiğine İlişkin Öğretmenlerin Görüşleri	210
Şekil 6.12. Erken Yaşta Yabancı Dil Dersinde Anadilin En Sık Kullanıldığı Durumlara İlişkin Öğretmenlerin Görüşleri	211
Şekil 6.13. Velilerin Cinsiyet Dağılımı	236
Şekil 6.14. Velilerin Yaş Gruplarına Dağılımı	236
Şekil 6.15. Velilerin Eğitim Durumlarının Dağılımı	237
Şekil 6.16. Velilerin Meslek Gruplarına Dağılımı	238
Şekil 6.17. Yabancı Dil Öğrenmeye Başlamak İçin En Uygun Yaşın Kaç Olduğuna İlişkin Velilerin Görüşleri.....	239

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge 6.1. Yabancı Dilin Erken Yaşta Verilmesinin Çocuk Açısından Ne Gibi Faydaları Olabileceğine İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	202
Çizelge 6.2. Yabancı Dilin Erken Yaşta Verilmesinin Çocuk Açısından Ne Gibi Zararları Olabileceğine İlişkin Öğretmen Görüşleri	202
Çizelge 6.3. Türkiye’de Uygulanmakta Olan Erken Yaşta Yabancı Dil Eğitimindeki Eksiklikler Konusunda Öğretmenlerin Görüşleri.....	203
Çizelge 6.4. Erken Yaştaki Çocuğa Yabancı Dili Öğretilirken O Ülkenin Kültürüne Yönelik İçeriklerin De Duyumsatılmasını Gerektiren Sebeplere İlişkin Öğretmenlerin Görüşleri	204
Çizelge 6.5. Erken Yaşta (Kreşte, Anaokulunda, İlkokulda) Verilen Yabancı Dil Eğitiminin, Anadil Türkçe Ve Türk Kültürü Açısından Ne Gibi Zararları Olabileceğine İlişkin Öğretmenlerin Görüşleri.....	205
Çizelge 6.6. Tek Cevaplı Sorulara Öğretmenlerin Verdikleri Yanıtların Dağılımı.....	212
Çizelge 6.7. Yabancı Dilin Erken Yaşta Verilmesinin Çocuk Açısından Ne Gibi Faydaları Olabileceğine İlişkin Velilerin Görüşleri	239
Çizelge 6.8. Yabancı dilin erken yaşta verilmesinin çocuk açısından ne gibi zararları olabileceğine İlişkin Velilerin Görüşleri	240
Çizelge 6.9. Erken Yaşta Verilen Yabancı Dil Eğitiminin Çocuğun En Çok Hangi Yönünün Gelişimine Katkı Sağlayacağına İlişkin Velilerin Görüşleri	241
Çizelge 6.10. Türkiye’de Uygulanmakta Olan Erken Yaşta Yabancı Dil Eğitimindeki Eksikliklerin Neler Olabileceğine İlişkin Velilerin Görüşleri.....	241
Çizelge 6.11. Erken Yaşta (Kreşte, Anaokulunda, İlkokulda) Verilen Yabancı Dil Eğitiminin, Anadil Türkçe Ve Türk Kültürü Açısından Ne Gibi Zararları Olabileceğine İlişkin Velilerin Görüşleri.....	242
Çizelge 6.12. Velilerin Çocuklarını Yabancı Dil Öğretilen Bir Okulöncesi Kurumuna Gönderme Nedenlerinin Dağılımı	243
Çizelge 6.13. İngilizce Öğreniminin Çocuğun Geleceği Açısından Ayırt Edici Bir Nitelik Olup Olmayacağına İlişkin Velilerin Görüşleri.....	243
Çizelge 6.14. Velilerin Tek Yanıtlı Sorulara Verdikleri Yanıtların Dağılımı	244

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın çıkış noktası, konusu, amacı ve yöntemi açıklanmış ve erken yaşta yabancı dil eğitiminde kuramsal temeller ele alınmıştır.

ARAŞTIRMANIN ÇIKIŞ NOKTASI

Başta Avrupa olmak üzere neredeyse tüm dünyada yabancı dil eğitiminin/bilmenin öneminin her geçen gün daha iyi anlaşılıyor olmasına koşut, yabancı bir dil nasıl daha iyi öğretilir, kazandırılabilir, bir yabancı dilde anadile yakın edinime hangi koşullarda ulaşılabilir soruları üzerindeki araştırma ve tartışmalar son yıllarda daha da artmıştır. Bu bağlamda yapılan araştırmalar ve çokkültürlü toplumlarda yaşayan yetişkinlerin ve çocukların dili öğrenme süreçlerinin gözlenmesi sonucu elde edilen bulgular, çocukların dili daha kolay, daha kalıcı olarak edinebildiklerini göstermiştir. İşte çocukların bunu nasıl ve ne şekilde başarabildikleri konusu, özellikle dilbilimciler ve eğitimciler için çok ilgi çekici bir konu haline gelmiştir. “Çocuklara yabancı dil öğretimi düşünce ve tartışmalarının geçmişi çok eskilere” dayanmakla beraber “modern iletişim çağının gerekliliklerinden olsa gerek, konu son 30-40 yıldır birçok bilim insanı ve kuruluş tarafından araştırılmaya başlanmıştır.”¹ Tüm dünya ulusları ile siyasi, ekonomik, kültürel ilişkilerini geliştirmek, artırmak isteyen Türkiye de yapılan araştırmalara kayıtsız kalmamakta, araştırma ve uygulama sonuçlarını takip etmekte ve Türkiye’de yabancı dil eğitimiyle ilgilenen bilim insanları da bu alanda çalışmalar yapmaktadır. Bu anlamda Türkiye’de, hem dilbilimi, dil edinimi konusunda yapılan araştırmaların sonuçları göz önünde bulundurulduğundan hem dünyadaki yabancı dil eğitimi sistemlerindeki değişiklikler takip edildiğinden hem de Avrupa Birliği sürecindeki ölçütleri karşılama amacı güdüldüğünden yabancı dil eğitimi sisteminde köklü değişiklikler yapılmaktadır. Zira Avrupa Birliği’nin yabancı dil eğitimini/bilmeyi, birliğe katılımında en önemli ölçütler arasına alma nedeni; karşılıklı ilişki halinde olan ulusların birbirleriyle daha doğru

---

¹ Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil Eğitimi ve Dil Edinimi Nedir? Niçin? Nasıl?*, Çanakkale Kitaplığı Akademi, Çanakkale 2011, s. 11.

anlaşabilmeleri ve daha yoğun ilişkiler geliştirebilmelerinin, birbirlerinin dillerini ve kültürlerini anlayabiliyor olmakla daha mümkün olacağını düşüncesidir. Çünkü uluslar ve kültürlerarası iletişime, işbirliğine ve anlayışa her geçen gün daha da çok gereksinim duyulmaktadır. İşte bu çokkültürlü topluluğun bir parçası olmayı hedefleyen Türkiye’de de yabancı dil eğitimine verilen önem artmış ve Avrupa Birliği’ne uygun düzenlemelere ve yeniliklere gidilmiştir. Türkiye’deki yabancı dil eğitimine ilişkin değişikliklerin belki de en köklü olanı, yabancı dil eğitimine orta öğretimde değil de ilköğretim birinci basamakta dördüncü sınıfta başlanıyor olmasıdır. Bu değişiklikle yabancı dil eğitiminde başlangıç yaşı düşürülmüş, öğrencilerin yabancı dil ile çocuk yaşta karşılaşması sağlanmıştır.

Türkiye’de erken yaşta yabancı dil eğitimine geçişin yolunu açan kapı; 1997-1998 öğretim yılından itibaren uygulamaya konulan “Sekiz Yıllık Kesintisiz Eğitim Reformu”dur. Bu reformla yabancı dil eğitiminin ilköğretimin ilk yıllarından itibaren başlatılması öngörülmüştür.

“Bu programa göre yabancı dil, dördüncü ve beşinci sınıflarda haftada iki saat, altıncı, yedinci ve sekizinci sınıflarda dört saat okutulacaktır; ayrıca dördüncü sınıftan başlamak üzere haftada en az bir, en çok üç saat takviyeli yabancı dil dersi verilebilecektir.”²

Türkiye’de bu eğitim reformu öncesinde uygulanan yabancı dil eğitimi göz önünde bulundurulduğunda bu reformun erken yaşta yabancı dil eğitimi alanında önemli bir dönüm noktası olduğunu söylemek mümkündür. Zira “Sekiz Yıllık Kesintisiz Eğitim Reformu” öncesinde, “*öğrenciler yabancı dil öğrenmeye bugünkü ilköğretim okulu altıncı sınıfa denk yaşta başlamaktaydılar*” ve ne yazık ki “*öğrenciler oldukça uzun bir süreçte ve haftada hiç de azımsanamayacak saatlerde ders almalarına rağmen yabancı dil eğitimi konusundaki başarısızlık*”³ açıkça görülebilmekteydi. Bu nedenle Türkiye’de uygulanmakta olan erken yaşta yabancı dil eğitiminin, özellikle dil ile karşılaşma yaşının ilköğretim birinci kademeye çekilmiş olmasıyla büyük bir aşama kaydettiğini söylemek mümkündür.

² A. Genç, Türkiye’de İlk ve Ortaöğretim Okullarında Yabancı Dil Öğretimi. <http://yordam.manas.kg/ekitap/pdf/Manasdergi/sbd/sbd10/sbd-10-10.pdf> (10.09.2011)

³ Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*, s. 12.

Birçok dilbilimcinin görüşleri; bir yabancı dilin edinilebilmesinde, öğrenenin hayatına katılabilmesinde, hedef dil ile erken yaşta karşılaşmanın rolü noktasında birleşmektedir. Ancak bunun için çocuğun yoğun ve etkili bir biçimde hedef dil ile zenginleştirilmiş bir eğitim ve yaşam atmosferinde bulunması, görsel ve işitsel açıdan çocuğu aktifleştirecek materyallerin işe koşulması, çocuğa uygun eğitim anlayışının hakim olması yönünde düşünceler öne sürülmektedir. Bu düşünceler çerçevesinde bakıldığında ise, Türkiye’de uygulanmakta olan erken yaşta yabancı dil eğitimi, eğitimin sunulduğu ortam ve buna ayrılan süre bakımından yetersiz ve sınırlı kalmaktadır.

Kurumsal anlamda yapılmaya çalışılan değişikliklerin daha işlevli hale gelebilmesi için hem bu eğitimi veren öğretmenlerin hem de çocuğu erken yaşta yeni, yabancı bir dil ile karşılaşacak olan velinin bu konudaki tutum ve algıları büyük önem taşımaktadır. Öncelikle erken yaşta yabancı dil eğitiminin neleri içerdiği, neler gerektirdiği ve nasıl uygulanacağı konusunda eğitilmiş ve lisans eğitimleri sırasında bu konuda dersler almış öğretmenlerin okullarda kazandıkları deneyimlerini, düşüncelerini ve diğer yandan çocukları bu eğitimi alan velilerin görüş ve deneyimlerini araştırmak konu çerçevesinde yeni bakış açıları ortaya konulabilmesine yardımcı olacaktır. Çünkü pratikte bu işle uğraşanlar onlar. Bu bağlamda yabancı bir dili edinebilmede çocuklarının artı ve eksi yanlarını görebilen ebeveynler, görüş bildirdiklerinde, okulda verilen eğitimin fayda ve zararları konusunda da aydınlanılabilecektir.

Zira yeni bir dili, tam anlamıyla edinebilmeyi başarma bağlamında, hedef dil ile erken yaşta karşılaşma olgusuna özellikle son yıllarda dikkat çekilmektedir. Çünkü çocuk yaşta sahip olunan zihinsel donanım, algısal açıklık ve önyargısız yaklaşımın dilin daha kolay ve unutulmaya karşı daha dirençli bir şekilde kazanılmasını sağladığı yönünde görüşler, izlenimler bulunmaktadır. Ama bu konuda yoğun deneyimler, yeni yeni yaşanmaktadır. Bu bağlamda Bludau (1999), erken başlanan yabancı dil dersinin; *“çocukların özellikle yabancı bir dili anlayabilecek duruma gelmelerine, bir yabancı dile açık olmalarına”* ve buna bağlı olarak çocukta; *“yabancı bir kültürün gelenek, görenek ve*

alışkanlıklarına karşı coşku uyandırmaya”⁴ (çev. Y. K. A.)* katkıda bulunduğunu vurgulamıştır. Özellikle dilin telaffuzunu anadile yakın seviyede kazanabilmek, çocuklarda dil duyarlılığı inşa etmek ve yabancı dil(ler)e karşı olumlu hisler geliştirebilmek boyutunda, yabancı dil eğitime erken yaşta başlanması üzerinde vurgu yapılmaktadır. Yabancı dil ile erken yaşta tanışma sayesinde çocukların, “yabancı” olana karşı daha açık fikirli ve hoşgörülü bakmayı, öncelikle karşısındakini anlamaya çalışmayı öğrenebilecekleri ve bu sayede anlayabilmek, anlatabilmek ve anlaşabilmenin daha mümkün olabileceği düşünülmektedir.

Yabancı dil eğitime erken yaşta başlama konusu üzerindeki bu vurgular ve bu konudaki araştırmaların olumlu sonuçları, erken yaşta yabancı dil eğitiminin diğer birçok ülkedeki olumlu sonuçları, ülkemizde de yabancı dil eğitime erken yaşta başlanması sonucuna götürmüştür. Ayrıca Türkiye’de yabancı dil eğitime verilen değerin artması ve bu konuda her geçen gün yeni düzenlemeler yapılmaya çalışılmasının en önemli nedenlerinden birisi de Avrupa Birliği’ne üye olabilme isteği ve Birliğin yabancı dil eğitimi ve yabancı dil bilme konusundaki kararlı tavrıdır. Zira Avrupa Birliği’ne girebilmek için, Avrupa Birliği’nin ileri sürmüş olduğu kriterleri de yerine getirmek öngörülmektedir. Avrupa Birliği’nin yabancı dil politikası alanında almış olduğu kararlara uyum sağlamak gerekmektedir. Avrupa Birliği’nin konumuz açısından ileri sürmüş olduğu en önemli kriter, yabancı dil eğitimi anlamında çokdilliliktir. Bu çerçevede;

“bir insan ne kadar çok dil bilirse, kültürel ufku o kadar geniş olmaktadır ve farklılıklar karşısında hoşgörülü olma özelliği kazanmaktadır düşüncesinden yola çıkan ve yabancı dilin, küreselleşen dünyada aydınlanmanın en önemli aracı olduğunu kabul eden, Avrupa Birliği ülkeleri, 2001 yılını “Avrupa Diller Yılı” olarak kutlamışlardır.”⁵

Öyleyse Avrupa Birliği içinde etkin olabilmek, birlik içindeki her ülke vatandaşının Avrupa’daki dillerden birkaçını bilmesinden geçmektedir. Avrupa içinde, çok dilli olarak anlaşabiliyor olmak, Avrupa ülkeleriyle karşılıklı ilişkiler geliştirebilmek ve bölgesel barışı gerçekleştirmek gerekmektedir.

⁴ Michael Bludau, “Fremdsprachenunterricht im Primarbereich”, (edt. Albert Raasch), *Frühbeginn Französisch Beispiel: Saarland Erfahrungen, Reflexionen, Vorschläge, Forderungen*, Fachverband Moderne Fremdsprachen, Saarland 1999, s. 36.

*Y. K. A.: Yıldız Kuru Atadere

⁵ Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*, s. 26.

2001 yılının Avrupa Diller Yılı olarak kutlanmasının temelinde; her Avrupa vatandaşının en azından Topluluğun üç farklı dilinde konuşabilmesi düşüncesi yatmaktadır. Kessler (2006), 1997 yılı Eylül ayında Lüksemburg’da “Erken Öğrenme ve Sonuçları” konusunda uzmanlar ve karar vericilerin düzenledikleri bir konferansın sonucu dolayısıyla Avrupa Birliği Eğitim Bakanı’nın “*yabancı dilin erken yaşta öğretimini ve Avrupa çapındaki okullarda bu eğitimin verilmesini*”⁶ (çev. Y. K. A.) üye devletlerden talep ettiğini belirtmiştir. Kuşkusuz bu talebin hemen akabinde yapılan tüm erken yaşta yabancı dil eğitimi denemelerinin başarıyla sonuçlandığını düşünmek fazla iyimser bir yaklaşım olur. Ama Avrupa Birliği’ne katılabilmenin gerektirdiği koşulları daha net anlayabilmek ve Avrupa’nın çokdilli, çok kültürlü yönünü vurgulayabilmek adına önemli bir adım olmuştur.

Avrupa Diller Yılı çerçevesinde erken yaşta yabancı dil eğitimi üzerindeki bu vurgu, dilin biçimsel kurallar çerçevesinde öğretilmesi üzerinde değil aksine mümkün olduğunca doğal dil edinime yakın bir dil eğitimi üzerinde yoğunlaşmaktadır. Artık dilin belirli dilbilgisi kuralları çerçevesinde öğretilmesinden ziyade dilin tüm yönleriyle öğretilmesi, özellikle kullanımı ve kazandırılması boyutu ön plandadır. Dilin kazandırılması ve aktif olarak kullanılabilir olması bağlamında da dil eğitime erken yaşta başlama eğilimi gözlenmektedir. Çünkü “*araştırmacılar tarafından, bugün erken yaşta başlanırsa bir yabancı dilin anadil seviyesinde öğrenilebileceği ısrarla vurgulanmaktadır*” ve bu düşünce “*son kırk yıldır olumlu yönde deneyimlenen sonuçlara da dayanmaktadır.*”⁷ Anadile yakın bir dil edinimi içinse öğrenmeye başladığı yeni dil, çocuğun günlük yaşamının bir parçası haline getirilmeli, çocuk ihtiyaç ve isteklerini bu yeni dilde ifade edebilmeli ve dile karşı yabancılık hissetmemelidir. Tüm bunlar için erken yaş ve erken yaşta hedef dilde yaşanan deneyimler önemli olduğu yönünde bulgular yoğunlaşmıştır.

Erken yaşta yabancı dil eğitimine ilişkin yapılan pilot uygulamaların sonuçları ve birçok ulustan bireyleri içinde barındıran çokkültürlü ülkelerde yaşanan günlük deneyimler; yabancı bir dilin, erken yaşlarda daha kısa süre ve daha az çaba ile öğrenilebileceğini ve ileriki yaşlarda yabancı bir dili öğrenmek için çok daha fazla zamana

⁶ Jörg Ulrich Kessler, *Englischerwerb im Anfangsunterricht diagnostizieren, Linguistische Profilanalysen am Übergang von der Primarstufe in die Sekundarstufe I*, Gunter Narr Verlag Tübingen, Germany 2006, s. 13.

⁷ Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil Eğitimi (...)*, s. 11.

ve emeğe ihtiyaç duyulduğunu göstermiştir. Ayrıca ileriki yaşlarda gösterilen yoğun çaba ve harcanan uzun zamana rağmen özellikle dilin kullanımı ve telaffuzu boyutunda, erken yaştaki öğrenenler kadar başarılı olunamadığı da çokkültürlü toplumlarda yaşayan yetişkin bireylerde gözlenmiştir.⁸ Birçok dilbilimciye göre yabancı dil eğitimine erken yaşta başlamak, dilsel-sözel yeteneğin çok daha hızlı kazanılmasını sağlamaktadır ve yaş ilerledikçe dili öğrenme değil ama konuşma yeteneğini edinme zorlaşmaktadır.⁹ Zira “çocuklar için erken yaşlarda ikinci bir dili öğrenmek, birinci dili öğrenmek kadar kolaydır” ve ayrıca “çocuklar için birden fazla dili öğrenmek çok doğal bir süreçtir.”¹⁰ İşte bu nedenlerdendir ki “erken yaşta yabancı dil öğretimi” yerine daha çok “erken yaşta yabancı dil edinimi” ifadesi kullanılmaktadır. Bu bağlamda Kefeli Küce (2008); dilbilim, gelişim, psikoloji alanları ile eğitim ve öğretim alanlarında yapılan araştırmalar doğrultusunda, bilişsel ve biyolojik açıdan uygunluğu ve çocuğun genel gelişimi üzerindeki olumlu etkisi açısından yabancı dilin olabildiğince erken yaşta öğrenilmesinin uygun olduğunu belirtmiştir.¹¹ Türkiye’de devlet okullarında yabancı dil eğitimine başlama yaşı 10 iken özel okullarda, kreşlerde, anaokullarında yabancı dil eğitimine başlangıç yaşı 3 yaşa kadar düşürülmüştür. Bu yaştaki çocuklar henüz okuma-yazma yetilerini edinmedikleri için bu dönemdeki dil öğrenimi tamamen dinleme ve konuşma yetilerinin edinimine dayanmaktadır. Bu sayede çocuk dili öğrenmeye değil kullanmaya odaklanmaktadır. Çocuk dili öğrenilmesi, başarılması gereken bir ders, ödev olarak algılamaz; günlük yaşamı içinde duyarak oyun oynayarak kullanarak ve hatta o dille

⁸Daha fazla bilgi için bkz. Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*; Jörg Ulrich Kessler, *Englischerwerb im Anfangsunterricht (...)*; Albert Raasch, *Frühbeginn Französisch - Beispiel Saarland Erfahrungen, Reflexionen, Vorschläge, Forderungen*, Fachverband Moderne Fremdsprachen, Saarbrücken 1999.

⁹ Daha fazla bilgi için bkz. Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*; Norbert Schlüter, *Fortschritte im Frühen Fremdsprachenlernen Ausgewählte Tagungsbeiträge Weingarten 2004*, Cornelsen Verlag, Berlin 2006; Adelheit Kierepka; Renate Krüger; Jürgen Mertens; Marcus Reinfried, *Frühes Fremdsprachenlernen im Blickpunkt Statusquo und Perspektiven*, Gunter Narr Verlag Tübingen, Germany 2004.

¹⁰Neden Erken Yaşta Bir Başka Dil Öğrenmeli?.

<http://www.languageands.com/tr/wly.php> (10.01.2012)

¹¹ C. Kefeli Küce, İlköğretim Okullarında Almanca'nın Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarında Dinleme Yoluyla Öğretme Amacıyla Verilen Hikayeler Üzerine Bir Çalışma.

<http://www.belgeler.com/blg/1fzx/ilkogretim-okullarinda-almanca-nin-yabanci-dil-olarak-ogretiminde-kullanilan-ders-kitaplarinda-dinleme-yoluyla-ogretme-amaciyla-verilen-hikayeler-uzerine-bir-calisma-a-study-of-stories-provided-in-the-education-books-for-foreign-language-in-the-primary-schools> (03.01.2012)

yaşayarak edinir/kazanır. Tabii bunların hepsi; çocuğa uygun ortam, uygun öğretmen, uygun yöntemle mümkün olabilmektedir.¹²

Bu bağlamda erken yaştaki çocuklara yabancı dil öğretecek kişilerin, alanında özel bir eğitim almış olması ihtiyacı doğmaktadır. Çünkü bu yaştaki çocuklar hem yaş grupları hem de içinde buldukları zihinsel gelişim düzeyi itibariyle farklı yöntem ve tekniklere, farklı yaklaşımlara ihtiyaç duymaktadırlar.¹³ Erken yaşta yabancı dil eğitimi veren öğretmenler, çok yönlü düşünebilmeliler, her bir konu için birden çok oyun ve etkinlik yaratabilmeliler. Çocuğun zihinsel gelişimine hitap edebilmeliler ve onlara bir öğretmen, bir yetişkin, her şeyi bilen bir uzman gibi değil onlardan biri, onların oyun arkadaşı gibi yaklaşabilmeliler.¹⁴ Bu şekilde çocuk yaştaki öğrenenlere ulaşmak çok daha kolay olacaktır. Bu durumlar göz önünde bulundurulduğunda Türkiye’de kuramsal açıdan belli bir işleyiş ve çerçeveye oturtulan erken yaşta yabancı dil eğitiminin, bu alanda yetişmiş öğretmen ihtiyacı bakımından zayıf durumda olduğunu söylemek mümkün olmaktadır. Çünkü yabancı dil öğretmeni yetiştiren eğitim fakültelerinde henüz erken yaşta yabancı dil eğitimi verecek öğretmenlere özel bölümler bulunmamaktadır. Ama yabancı dil öğretmenliği bölümlerinde üçüncü sınıf öğrencilerine yönelik haftada 45 dakikalık üç ders saatini kapsayan “Dil Edinimi” ve haftada 45 dakikalık dört ders saatini kapsayan “Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi” dersleri bulunmaktadır. Bu kısa süreli eğitim ile tam donanımlı bir erken yaşta yabancı dil öğretmeni yetiştirilebileceğini söylemek ise biraz zordur. Bu nedenle bu yaştaki çocuklara eğitim veren öğretmenler; dönem dönem hizmet içi eğitim seminerleriyle kendilerini geliştirmek durumundadırlar.

---

¹² Daha fazla bilgi için bkz. Sura Hart; Victoria Kindle Hodson, *Empathie im Klassenzimmer Ein Lehren und Lernen, das Zwischenmenschliche Beziehungen in den Mittelpunkt stellt - Gewaltfreie Kommunikation im Unterricht*, Junfermann Verlag, Paderborn 2006; Klaus Konrad; Annette Wagner, *Lernstrategien für Kinder*, Schneider Verlag, Hohengehren 1999; Klaus Vopel, *Interaktionsspiele für Kinder Affektives Lernen für 8- bis 12- Jährige, Lebendiges Lernen und Lehren*, Isko Pres 1978.

¹³ Daha fazla bilgi için bkz. Klaus Vopel, *Interaktionsspiele für Kinder (...)*; Neriman Aral; Gülen Baran; Şenay Bulut; Serap Çimen, *Eğitimde Drama, YA-PA Pazarlama*, İstanbul 2000; Kindlicher Spracherwerb. <http://www.weikopf.de/Sprache/Grundlagen/Spracherwerb/spracherwerb.html> (2006)

¹⁴ Daha fazla bilgi için bkz. Klaus Vopel, *Interaktionsspiele für Kinder(...)*; Spiele im Fremdsprachenunterricht. <http://web3.lovejoy.kundenserver42.de/wp-content/kap5-spiele-im-fremdsprachenunterricht.pdf> (10.12.2011); Albert Raasch, *Frühbeginn Französisch – Beispiel (...)*.

Bu çalışmada genel olarak Türkiye’de erken yaşta yabancı dil eğitiminin yeri, önemi, veli ve öğretmenlerin erken yaşta yabancı dile yönelik algıları araştırılmaya çalışılmıştır. Hem erken yaşta yabancı dil eğitiminin dünyada henüz tartışılmaya, yararları ve zararlarının ortaya konmaya çalışılıyor olması, hem Türkiye’de “erken/çocuk yaş” anlamında kısa bir geçmişe sahip olması, henüz genç ve yeterince irdelenmemiş bir alan olması hem de erken yaşta yabancı dil eğitiminin öğretmen ve veli boyutunda çok sayıda araştırmanın bulunmaması; bu çalışmanın ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Bu bağlamda çalışmadan elde edilen verilerden yola çıkılarak önerilerde bulunulmuş ve bu alana katkı vermek amaçlanmıştır.

ARAŞTIRMANIN KONUSU

Her geçen gün birbirine yakınlaşan, iletişim olanakları ve ihtiyaçları artan ulusların birlikte yaşadığı dünyada artık “yabancı” kavramı ve “yabancı dil”, “yabancı kültür” olgularının bireylere daha yumuşak ve olumlu hisler duyumsattığı, olumsuz algılamalardan uzaklaştırdığı düşünülmektedir. Bu daha olumlu ve ılımlı algılamalar ışığında gelişen sosyal olanaklar, iş ve yurtdışında eğitim fırsatları, dış ülkelerle ticari ilişkiler; bireyleri anadil dışında en az bir ya da iki dili daha kazanmış ve kullanabiliyor olmakla karşı karşıya getirmektedir. Çünkü ilişki içine girebilmek için iletişim, iletişim için ise dil bilmek ve bir dilde anlaşabiliyor olmak önemlidir.

Türkiye’nin son yıllarda daha yoğun bir şekilde geliştirmeye ve ilerletmeye çalıştığı uluslararası ilişkiler göz önünde bulundurulduğunda yabancı bir -hatta birçok- dil öğrenmenin önemi de yoğun biçimde hissedilmektedir. Bu konuda Akpınar Dellal (2011), “Türkiye’de her şeyden önce çokdilli bir yabancı dil politikasının uygulanmasının pek çok yararı” olduğunu ve “dili öğretilen ülkelerle ilişkileri artırmak için de çeşitli dilleri öğrencilere sunmanın bir gerçeklik” haline geldiğini belirtmiştir. Ayrıca “ekonomik ve kültürel alışveriş yapmak istediğin bir ülkenin bireylerinin dostluk duygularına, kendi dilinde daha kolay ulaşılabileceğinin”¹⁵ gerçekliğine de dikkat çekmiştir. İşte bu anlamda dış ülkelerle yoğun siyaset, ticaret ve turizm ilişkileri göz önünde bulundurulduğunda

---

¹⁵ Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*, s. 80.

birkaç Avrupa dilini, o dillerde anlaşabilecek düzeyde kazanmış bireylere olan ihtiyaç kaçınılmaz olmaktadır. Yabancı dil eğitiminin ülkeler için neden gerekli olduğunu ifade eden Werlen, Bleutge ve Manz (2006) da; “Erken Yabancı Dil Öğretimi İçin Temeller” adlı yazılarında, geleceğe yönelik dil eğitiminin, çokdilli yaşayan Avrupa’ya yön vermekte olduğunu ve dil yetisinin, yaşamboyu dile açık olmaları için çocuklara ve gençlere aracılık ettiğini belirtmişlerdir. Ayrıca, çocukların öğrenmek ve kendilerini anlamak istediklerinin, dil eğitiminin kendilerine ve kendi iletişimsel başarılarına karşı güven kazanmalarına aracılık ettiğinin de altını çizmişlerdir.¹⁶ (çev. Y. K. A.) Yabancı dildeki bir konuşmayı anlayabilmek, kendini farklı bir dilde de ifade edebiliyor olmak çocuğun bireysel gelişimi bakımından kuşkusuz önemlidir. Çünkü bu sayede çocuk kendini, kendi sınırlarını tanıyacak ve çocuğun yapabileceklerine karşı olan inancı artacaktır. Bir duyguyu, bir durumu, bir olayı anadili dışında bir dilde anlatabilmek ve karşısındakiler tarafından anlaşıldığını hissetmek, çocuğa başarı yaşantısı ve hazzı yaşatacaktır.

Bu bağlamda çocuğa başarı hazzını yaşatabilmek için, öncelikle onun gelişim özelliklerine uygun ortam hazırlayabilmek ve çocuğa göre etkinlik ve öğrenme durumları ön plana çıkmaktadır. Bu yönüyle düşünüldüğünde çocuk yaştaki bir öğrencinin kendini ifade edebilmek ve gösterebilmek aşamasında en çok içinde oyunsu öğeler ve eğlence unsurları barındıran etkinliklere ihtiyaç duyduğu söylenebilmektedir. Çünkü oyun ve eğlence onun hem gereksinimi hem de iletişim aracıdır. Çocuk, dış dünya ile tüm bağlantılarını oyun yoluyla kurar ve oyun içinde kendini ve yeterliliklerini keşfeder. “Modern eğitimciler, çocuğun en iyi şekilde yaşayarak oynayarak öğrendiğinden söz ederler.”¹⁷ Çünkü “çocuk oynayarak ve yaşayarak öğrenirken zihinsel gelişimini de gerçekleştirir.”¹⁸ Bu anlamda erken yaştaki yabancı dil dersleri göz önünde bulundurduğunda, çocuğun yaparak yaşayarak eğlenerek ve oynayarak öğrenmesi için sayısız olanak bulunduğunu söylemek mümkündür. Her şeyden önce dilin bir iletişim aracı olduğundan yola çıkarak, aslında dil öğretiminde en önemli olan konulardan birinin, dili

---

¹⁶ Erika Werlen; Christine Bleutge; Stephanie Manz, “Grundlagen für eine Didaktik des frühen Fremdsprachenunterrichts-Zwischenergebnisse der Wissenschaftlichen Begleitung der Pilotphase Fremdsprache in der Grundschule in Baden-Württemberg”, (edt. Norbert Schlüter), *Fortschritte im frühen Fremdsprachenlernen*, Cornelsen Verlag, Berlin 2006, s. 44.

¹⁷ Neriman Aral; Güler Baran; Şenay Bulut; Serap Çimen, *Eğitimde Drama*, YA-PA Yayın, İstanbul 2000, s. 81.

¹⁸ Aral/Baran/Bulut/Çimen, *age.*, s. 81.

kullandırabilmek ve öğrencilerin birbirleriyle amaç dilde iletişim kurabilmelerini sağlamak olduğu söylenebilir. İşte tam da bu aşamada çocuğa uygun etkinliklerle, çocuğun eğlenerek ve dili kullanarak öğrenmesini sağlamak için birçok alternatif yaratılabilir. Çünkü ileriki yaşlarda başlanan yabancı dil eğitiminde, genel eğilim olarak dilin kurallarını, kalıplarını öğretmeye ağırlık verildiğinden, yabancı dil dersinin diğer derslerden çok da farkı olamamaktadır. Bu nedenle de yabancı dil dersinin sınavlarından çok yüksek not alan öğrenci bile çoğu kez bir yabancıyla karşılaştığında kendini tanıtacak ya da amaç dilde konuşan kişinin söylediklerini anlayacak yeterliliğe ve iletişim becerisine sahip olamayabilir.

İşte birkaç yıl yabancı dil eğitimi aldığı halde dili kullanamayan hedef dilde iletişime geçemeyen bireylerin varlığı, bu konuda daha fazla araştırma yapılmasının önünü açmıştır. Yabancı dil eğitiminin niteliği, verimliliği, eğitim sürecinde izlenecek yollar konularında yapılan araştırmalar ve dil öğrenme aşamaları gözlemlenen yetişkinler ve çocuklardan elde edilen veriler; dilin özellikle akıcı kullanımının edinilmesi ve telaffuzunun daha iyi kazanılması düzleminde, dil eğitimine erken yaşta başlanması ilgisini doğurmuştur. Yabancı dil eğitimine erken yaşta başlanıp başlanmaması, erken yaşın kaç olması gerektiği ya da erken yaşta başlanan yabancı dil eğitiminin anadil edinimine etkisi konusunda farklı birçok görüş öne sürülmektedir. *“Konuyla ilgili kafalardaki sorular henüz tam anlamıyla giderilememiştir.”* Bu nedenle de *“toplumdaki bazı kesimler, bazı aile ve uzmanlar erken yaşta yabancı dil eğitimine, ulusal dil ve kültürlerin korunması çerçevesinde oldukça kaygılı yaklaşmaktadırlar.”*¹⁹ Genel olarak kabul edilen kanı ise; dilin daha kolay öğrenilebilmesi ve aktif olarak kullanımının kazanılması bakımından, dil ile erken yaşta karşılaşmanın yararlı olduğu yönündedir. Bunun mümkün olabilmesi içinse öncelikle yabancı dil eğitimi sisteminin tüm bileşenlerinin, bu yaştaki çocuklara yabancı dil öğretebilmeye uygun bir şekilde düzenlenmiş olması, yaş grubuna hitap edebilecek donanıma sahip öğretmenlerin yetiştirilmesi üzerinde durulmaktadır. Ayrıca anne ve babaların; erken yaşta yabancı dil eğitiminin, çocuğun bireysel, sosyal ve zihinsel gelişimine olumlu ve olumsuz etkileri ve yabancı dil bilmenin günümüz dünyasındaki yeri konusunda bilgilendirilmesi gerekmektedir.

---

¹⁹ Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*, s. 69.

Bu çalışmada; tam da bu koşutta Türkiye’de uygulanma açısından yeni bir eğilim olan erken yaşta yabancı dil eğitiminin yeri, önemi ve bu eğitimde kullanılan yöntemler kuramsal açıdan incelenmiş, var olan ve Avrupa’ya ve dünyadaki gelişmelere uyum süreci çerçevesinde var olması gereken durumlar bağlamında saptamalar yapılmaya çalışılmıştır. Elde edilen kuramsal bilgiler ışığında hazırlanan anketler yoluyla yabancı dil öğretmenlerinin ve velilerin, erken yaşta yabancı dil eğitimine ilişkin görüşleri, deneyim sonuçları ve algıları araştırılmış ve elde edilen veriler bilimsel yöntemler ışığında değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bu değerlendirmeler çerçevesinde mevcut olan öğretmen ve veli algı profilleri belirlenmiş, erken yaşta yabancı dil eğitimi açısından olumlu, olumsuz, eksik noktalar ortaya çıkarılmaya çalışılmış ve elde edilen bulgulardan yola çıkılarak Türkiye’de uygulanmakta olan erken yaşta yabancı dil eğitimine ilişkin genel bir değerlendirmeye ulaşmak amaçlanmıştır.

Bu araştırmadan elde edilen verilere dayanılarak yapılacak değerlendirme ve sunulacak önerilerin erken yaşta yabancı dil eğitimi çalışmalarına katkı sağlayacağı ve bu eğitimin öğretmen ve veli düzlemlerindeki eksik veya yanlış algıların görülmesine olanak vereceği düşünülmektedir.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu çalışmada, erken yaşta yabancı dil eğitiminin dünyada ve Avrupa’daki işleyişi ve Türkiye’deki eğitim sistemi içindeki yeri ve önemi bakımından kuramsal araştırmalar taranmış ve bu araştırmalar çerçevesinde öğretmenler ve velilerin erken yaşta yabancı dil eğitimine ilişkin algılarını ölçmeye yönelik anketler uygulanmıştır. Anketlerdeki sorulara verilen yanıtlardan hareketle erken yaşta yabancı dil eğitimindeki eksik, yanlış ya da sorunlu noktalar bulunmaya ve bu bağlamda çözüm önerileri getirilmeye çalışılmıştır.

Tezin konusu belirlenirken alanda araştırılma ihtiyacı hissedilen; güncel ve incelenmeye açık bir konu olmasına özen gösterilmiştir. Ayrıca dünya ve Avrupa ile koşut olarak ülkemizde de yabancı dil öğrenmenin, bilmenin değerinin her geçen gün artmaya devam etmesi ve Avrupa Birliği Kriterleri’ne uyum sürecinde yabancı dil bilen bireylere duyulan ihtiyaç ve bu ihtiyacın daha sağlıklı bir biçimde giderilebilmesi bağlamında,

yabancı dil eğitimine erken yaşta başlamanın daha etkili olacağına dair düşünceler ve eğitim sisteminde bu konuda hali hazırda mevcut olan eksiklikler ve yanlış işleyişler de göz önünde bulundurulmuştur.

Öncelikle Türkiye’de yabancı dil öğretmeni yetiştiren Eğitim Fakülteleri’nde, erken yaştaki öğrencilere yabancı dil eğitimi verebilecek donanıma tam olarak sahip öğretmen yetiştirilemediği, daha doğrusu bu alana özgü olarak verilen eğitimde eksikler bulunduğu düşünülmektedir. Çünkü hali hazırda Eğitim Fakülteleri’ndeki İngilizce Öğretmenliği Bölümleri’nde, sadece üçüncü sınıfa yönelik haftada 45 dakikalık 3 ders saatini kapsayan “Dil Edinimi” ve haftada 45 dakikalık 4 ders saatini kapsayan “Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi” dersleri bulunmaktadır. Bu kısıtlı sürede verilen eğitimin kalitesi değil ama etkisi tartışma konusudur. Bu nedenle de erken yaşta yabancı dil eğitimi veren öğretmenlerin uygulamada ve öğrencinin bilişsel ve duygusal ihtiyaçlarını karşılamada sorunlar yaşadığı, ayrıca velilerin erken yaşta yabancı dil eğitiminin ne olduğunun ve neleri içerdiğinin önemli ölçüde farkında olmadıkları, erken yaşta yabancı dil eğitiminin gerekli olup olmadığı; çocuğun zihinsel, dilsel ve kültürel alanlarda gelişimine olumlu ya da olumsuz etkilerinin neler olabileceği konularında çelişkiler yaşadıkları düşüncesinden yola çıkılmıştır.

Bu sebeplerden hareketle araştırmada yanıt aranan sorular şunlardır:

- 1) Öğretmenlerin erken yaşta dil eğitimi konusunda bilinç düzeyleri hangi seviyededir, erken yaşta yabancı dil eğitimine ilişkin algıları nelerden oluşmaktadır?
- 2) Öğretmenler erken yaşta yabancı dil eğitimi açısından yeterli donanıma sahipler mi ya da kendilerini geliştirmek için neler yapmaktadırlar?
- 3) Veliler erken yaşta yabancı dil eğitiminden neler beklemektedirler ve erken yaşta yabancı dil eğitimine ilişkin algıları nelerden oluşmaktadır?
- 4) Öğretmen ve veli algılarına göre Türkiye’de erken yaşta yabancı dil eğitimi alanındaki uygulamada ne gibi sorunlar yaşanmaktadır?
- 5) Öğretmen ve veli algılarına göre devlet politikası açısından erken yaşta yabancı dil eğitimine gerekli önem verilmekte midir?

Araştırmanın analizi SPSS 16.0 (Statistical Package for the Social Sciences) programı yardımı ile gerçekleştirilmiştir. Anket sonucunda elde edilen veriler, frekans ve yüzdesel olarak tablolaştırılmış ve şekiller halinde gösterilmiştir. Araştırma sonuçları tarama modelinde (Survey Method) şekillendirilmiş ve buna göre de hem nicel hem nitel yöntemle betimlenerek yeterlik değerlendirmesi yapılmıştır.

Bu araştırma ile erken yaşta yabancı dil eğitime ve Türkiye'deki erken yaşta yabancı dil algısının gelişmesine katkıda bulunmak amaçlanmıştır. Kuramsal araştırmalar ve anket sorularına verilen yanıtların değerlendirmelerinden çıkan sonuçlar ışığında; Türkiye'deki erken yaşta yabancı dil eğitimindeki sorunların ve eksikliklerin öğretmen ve veli deneyimleri ve bakış açılarından belirlenmesine ve nasıl giderilebileceği konusunda düşünce geliştirilebilmesine yardımcı olunacağı düşünülmüştür.

ERKEN YAŞTA YABANCI DİL EĞİTİMİ KONUSUNDA TÜRKİYE'DE YAPILAN ÇALIŞMALAR

Dünyada ve özellikle de Avrupa ülkelerinde yabancı dil eğitime başlangıç yaşının ilköğretim ve hatta kreş yaşına indirilmesi ve Türkiye'deki devlet okullarında da ilköğretim seviyesine ve özel okullarda ise anaokulu yaşına kadar indirilmesiyle beraber erken yaşta yabancı dil eğitiminin; ne olduğu, nasıl olması gerektiği, dil eğitime başlangıç için doğru yaş aralığının hangisi olduğu, erken yaşta verilen yabancı dil eğitiminin çocuğun zihinsel, dilsel ve özkültürel gelişimine etkilerinin neler olacağı, bu eğitimi veren okulların içinde buldukları sosyal ve fiziksel koşullar, sahip oldukları imkanlar, yabancı dil öğretmenlerinin yeterlilik düzeyleri, yabancı dil eğitiminin erken yaşta başlamasına dair görüş ve algıları ve de çocukları bu eğitimi alan velilerin, erken yaşta yabancı dil eğitime bakış açıları daha çok merak edilmeye ve araştırılmaya başlanmıştır.

Bu bölümde, her biri Türkiye'de yabancı dil eğitimi ve dil edinimi ile ilgili araştırmalar yapan bilim insanlarının belli bir emek ve çaba ile oluşturdukları bilimsel çalışmalar genel olarak incelenip erken yaşta yabancı dil eğitimi ile ilgili çıkarımlar yapılmıştır.

Güngör Aytar ve Öğretir (2008) “Okulöncesi Eğitim Kurumlarındaki Yabancı Dil Eğitimine İlişkin Anne-Baba ve Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi” başlıklı çalışmalarında; veli ve öğretmenlere uyguladıkları anketlerin verilerine dayanarak; anne, baba ve öğretmenlerin okulöncesinde yabancı dil eğitimi verilmesinin, çocukların zihinsel ve dilsel gelişimleri için faydalı olduğu düşüncesini paylaştıklarını belirtmişlerdir. Buna ek olarak yabancı dil eğitimine başlangıç yaşının kaç olması gerektiği sorusuna, annelerin yaklaşık yarısının 3-4 yaş, babaların ise 7-8 yaş yanıtını verdikleri de ifade edilmiştir. Ayrıca anket sorularını yanıtlayan öğretmenlerin; yabancı dil eğitimine erken yaşta başlanmasının, çocuğun zihin-dil gelişimini olumlu yönde etkileyeceği görüşünü paylaştıkları anlaşılmıştır.

Bu çıkarıma tezat olarak; farklı bir soruya verilen yanıtlarda, çocuğun anadilindeki bilgi ve kavramları henüz yeterince edinmeden başka bir dil ile karşılaşmasının sıkıntı yaratabileceği düşüncesinin de yaygın olduğu gözlenmiştir. Güngör Aytar ve Öğretir, bu görüşü; Kotil’in (2002) “*ikinci bir dil öğretimi için dokuz-on iki yaş arasındaki çocuklar uygun olarak düşünülebilir*” zira daha erken yaşlarda “*başlayan yabancı dil eğitimi, çocuğun daha anadili üzerinde egemenlik kurmamış olması nedeniyle ana dilde ve ikinci dil kullanımında olumsuz etkiler ortaya çıkarabilecektir*”²⁰ düşüncesiyle temellendirmişlerdir. Onlara göre yabancı dil öğrenmede başarı kazanma, çocuğun anadilde belirli bir olgunluk düzeyine erişmiş olmasına sıkı sıkıya bağlıdır ve ancak bu gelişme düzeyi ile çocuk, anadilinde edinmiş olduğu anlamlar sistemini yeni dile aktarabilmektedir. Güngör Aytar ve Öğretir bu düşüncelerini de, Köksal’ın (2000) aynı düzlemdeki görüşleri ile temellendirmişlerdir. Zira Köksal’a göre, “*bir toplumun dünyaya açılması, kendi ekinsel kimliğini sağlam ve tutarlı kendi anadiliyle oluşturmaktan geçmektedir*” ve ancak “*bu sağlandıktan sonra yabancı dil bilmenin yararı büyüktür.*”²¹

Bu bağlamdaki bir başka çıkarım ise; anne ve babaların, çocuklar henüz dil gelişimlerini tamamlamadıkları için yabancı sözcükleri söyleyemeyeceklerinden bu eğitimin ağır gelebileceği ve onları okuldan uzaklaştırabileceği görüşüne dayanmaktadır. Bu görüş ise; Yayla’nın (2003) bir incelemesi sonucunda ortaya çıkardığı, okulöncesi

²⁰ Abide Güngör Aytar; Ayşe Dilek Öğretir, “Okulöncesi Eğitim Kurumlarındaki Yabancı Dil Eğitimine İlişkin Anne-Baba ve Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi”, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Kastamonu Üniversitesi, Cilt: 16, No: 1, s. 15.

²¹ Güngör Aytar; Öğretir, *age.*, s. 16.

dönemde çocuklara anadillerinde verilen dil eğitim programının çocukların dil gelişimini olumlu yönde etkilediği, ancak yabancı dil öğretiminde bu tür programların olumsuz etkiye sahip olduğu çıkarımı ile temellendirilmiştir.

Ayrıca “yabancı dil eğitimi okulöncesi dönemde veriliyorsa, bunun bir çocuk gelişimi uzmanı tarafından verilmesi” veya “okulöncesi kurumunda çalışan öğretmen ile yabancı dil eğitimi veren kişiler arasında işbirliğine gidilmesi”²² düşüncesi de; yabancı dil eğitimi veren kişilerin bu yaştaki çocukların ilgi ve ihtiyaçlarını bilemeyecekleri görüşüyle gerekçelendirilmiştir. Buna ek olarak Güngör Aytar ve Öğretir; okulöncesi dönemdeki yabancı dil öğretiminin, çocuklar arasındaki iletişim ve ilişkiler üzerinde eşitlik ilkesini bozabileceği, gereksiz bilgi yığılmalarına ve daha sonraki gelişme dönemlerini olumsuz etkileyebilecek öğrenme isteksizliğine neden olacağı görüşlerini savunmuşlardır. Bu düşüncelerini ise; nesnelere ve kavramlar üzerinde daha kendi dilinde ve çevresinde yeterli bilgi ve bilinçlenme aşamasına gelmemiş olan okulöncesi çocukları için, yabancı dil eğitimi programlarının vakit geçirilmeden ele alınarak eğitim süreci dışına çıkarılmasının, eğitimin genel amaçlarına çok daha uygun düşeceği şeklinde açıklamışlardır (krş. Güngör Aytar; Öğretir 2008: 13-30).

Genç İltar ve Er (2007), “Erken Yaşta Yabancı Dil Öğretimi Üzerine Veli ve Öğretmen Görüşleri” başlıklı çalışmalarında; öncelikle yabancı dilin anadile yakın düzeyde edinilebilmesi için, dil eğitimine erken yaşta başlamanın önemini bazı dilbilimcilerin bu konudaki görüşleri ve saptamaları ile gerekçelendirmişlerdir. Örneğin Krashen (1973), “çocukların beyinlerindeki dil gelişimi iki yaşında başlar ve bu gelişim, ergenlik dönemine kadar sürer”, Lambert (1972), “anadil edinimini kazanmaya başlayan çocuk, kritik yaş dönemini geçirmeden yabancı dil öğrenmeye başlarsa, ilerdeki eğitim hayatında da akranlarına göre daha başarılı olmaktadır”, Anşin (2006), “erken yaşta verilen yabancı dil eğitimi, çocukta kıvrak zekayı geliştirir ve anadilinde de anlama kabiliyetini artırır”²³ şeklinde görüş bildirmişlerdir. Ayrıca erken yaşta karşılaşılan yabancı dilin, çocuğun sadece dilsel yetilerini değil, bilişsel ve sosyal gelişimini de olumlu yönde etkilediğini ve

²² Güngör Aytar; Öğretir, *age.*, s. 28.

²³ Binnur Genç İltar; Sühendan Er, “Erken Yaşta Yabancı Dil Öğretimi Üzerine Veli ve Öğretmen Görüşleri”, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Kastamonu Üniversitesi, Cilt: 15, No: 1, s. 21-22.

özellikle okulöncesinde başlanan yabancı dil eğitiminde dilin; doğrudan değil de, oyun, şarkı, tekerlemeler kullanarak dolaylı yoldan öğretilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Öğretmen ve velilere uyguladıkları anketlerden elde ettikleri verilere dayanarak; hem yabancı dil öğretmenlerinin hem de velilerin erken yaşta yabancı dil eğitimine olumlu yaklaştıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu düzlemde saptanan önemli bulgulardan birisi de; *“velilerin gelir düzeyleri arttıkça, öğretmenlerin de yaşları büyüdükçe yabancı dile yönelik olumlu düşünce”*²⁴ geliştirdikleri şeklindedir. Bunlar gibi tüm yanıtların nitelik ve dağılımları göz önünde bulundurularak çeşitli öneriler sunulmuştur. Bu öneriler genel olarak; erken yaştaki öğrencilere *“temel düzeyde dil eğitimi vermek yerine, onlara sadece başka dillerin var olduğunun fark ettirilmesi”*, ayrıca *“Eğitim Fakültelerinde okulöncesi anabilim dallarındaki öğretmen adaylarına yabancı dil öğretimi yöntem ve teknikleri üzerine dersler verilmesi”* ve *“öğretmenlere belli aralıklarla hizmetiçi eğitim verilerek, onların çağdaş yöntem ve tekniklerle donanımının sağlanması”*²⁵ şeklindedir (krş. Genç İlter; Er 2007: 21-29).

Çocuklara yabancı dil konusunda en son çıkan kitaplardan biri, Akpınar Dellal’e (2011) ait *“Çocuklara Yabancı Dil Eğitimi Ve Dil Edinimi Nedir? Niçin? Nasıl?”* isimli kitaptır. Akpınar Dellal kitabında, öncelikle yabancı dil öğrenmenin/bilmenin önemi, gereklilik durumu ve kişisel ve sosyal yeterlilikler açısından bireye kazandırabileceklerini incelemiş ve bu düzlemde yorumlara ulaşmıştır. İncelemeler ışığında; *“bir insan ne kadar çok dil bilirse, kültürel ufğunun o kadar geniş olacağı ve farklılıklar karşısında hoşgörülü olma özelliği kazanacağı”* çıkarımında bulunmuştur. Akpınar Dellal yabancı dil eğitimi, öğretimi, bilme konularında yapılan birçok çalışmayı incelemiştir. Onun da ayrıntılı incelemiş olduğu *“Doğuşancılık”* kuramına göre, çocuğun dili edinmesinde *“Dil Edinim Mekanizması”*nın önemli rol oynadığı savunulmaktadır. Bu kurama göre, çocukluk döneminde beynin hız ve kapasitesi de çocukların karşılaştıkları yeni dilleri anadil düzeyinde öğrenmelerine imkan verecek kadar yüksektir.²⁶

²⁴ Genç İlter; Er, **age.**, s. 26-27.

²⁵ Genç İlter; Er, **age.**, s. 28.

²⁶ Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil Eğitimi ve Dil Edinimi Nedir? Niçin? Nasıl?*, Çanakkale Kitaplığı Akademi, Çanakkale 2011, s. 17-30.

Akpınar Dellal'e göre, çocuk yaştaki öğrenenlerde, *“beynin hız ve kapasitesinin yüksek olmasına koşut, ilgi ve merak duygusu da yüksektir”* ve onların *“öğrenmeye karşı olan eğilimleri, merakları ve taklit etmeye ilişkin hazır bulunuşluk halleri”* ve onlarda bulunan *“Dil Edinim Mekanizması” yabancı dil öğrenmek için gereken önkoşulları sağlamada önemlidir.*²⁷ Ayrıca *“çocuklara yabancı dil öğretiminde oyun, şarkı, taklit, kukla vb. teknikler öğretim yöntemi”* olarak kullanıldığından, *“çocuklar oyuna katılmak istediklerinde, şarkıya eşlik etmek ya da her hangi bir şeyi taklit etmek istediklerinde kendilerini yabancı dilin içinde bulurlar”*²⁸ ifadesiyle çocuklara yabancı dil eğitimi verilirken motivasyon sorununun da pek fazla yaşanmayacağı anlaşılıyor. Akpınar Dellal, yabancı dil eğitimi verilirken dikkat edilmesi gereken noktaları belirtirken,

*“dil edinimi için öncelikle doğal sürecin yaşatılması hedeflenmektedir. Çocuklar, dili çevresiyle olan etkileşimi sayesinde, taklit, tekrar, pekiştirme, doğru dilsel kullanımları tekrar ve övgüyle güçlendirme yollarıyla, bilinçsiz ve sezgisel, bilişsel yeteneklere bağlı, bütünsel ve etkileşim içinde ve somut davranışlar çerçevesinde öğrenirler. Çocukların dili, birinci dil ediniminde olduğu gibi bilinçsiz ve sezgisel bir şekilde, etkileşim yoluyla öğrenmesi, dilbilgisi yapılarının bağlamlar içinde başlangıçta fark ettirilmeden, ama zamanla tekrarlar ve pekiştirmeler yoluyla geliştirilerek öğretilmesi gerektiği açıktır. Bu amaçla öğrencilere doğru taklit olanakları sunulmalı ve iyi rehberlik edilmelidir.”*²⁹

ifadelerini kullanmış ve *“çocuklarda kulak dolgunluğu oluşturmak, onları hedef dilde konuşmaya alıştırmak amacıyla tüm etkinliklerin hedef dilde”*³⁰ yapılmasını salık vermiştir.

Ayrıca bir yabancı dili anadile yakın seviyede edinebilmek ve özellikle de dilin kullanımı ve telaffuzunu kusursuz düzeyde edinebilmek bağlamında, dil ile erken yaşta karşılaşmanın önemine dikkat çekerken, bu konudaki kaygıları ve halen tartışılmaya devam eden soru işaretlerini de önemle belirtmiştir. Zira *“çocuklara yabancı dil eğitimi uygulamaları, henüz dünyada ve Avrupa Birliği ülkelerinde de yaygın olarak 1990'lı yıllarda ortaya çıkan bir görüngüdür”* ve ayrıca *“çocuklara yabancı dil eğitimi ile anadili ilişkisi konulu araştırmalar Avrupa'da yoğun bir şekilde sürmektedir.”* Bu nedenle Akpınar Dellal de, erken yaşta yabancı dil eğitimi ile ilgili kesin, katı ifadelerden kaçınmış

²⁷ Akpınar Dellal, *age.*, s. 32.

²⁸ Akpınar Dellal, *age.*, s. 33.

²⁹ Akpınar Dellal, *age.*, s. 155.

³⁰ Akpınar Dellal, *age.*, s. 155.

ve var olan araştırma sonuçları, yapılan uygulamalar ve edinilen gözlemler ışığında yorumlara ulaşmıştır.

Akpınar Dellal, Çanakkale'deki bazı devlet okulları ve özel okullarda görev yapan Almanca ve İngilizce öğretmenlerine ve aynı okullarda yabancı dil eğitimi alan öğrencilere anket uygulamış ve anketlere bağlı bazı çıkarımlarda bulunmuştur.

Öğretmenlerin yanıtlarından elde edilen bulgular genel olarak; “*verimli bir yabancı dil dersinin işlenmesi için, ortalama öğrenci sayısının 15-20 civarında olması gerektiği*”, küçük yaş grubu öğrencilerin “*genel olarak oyunlar ve şarkılarla daha kolay öğrendikleri, hareketli oldukları ve öğrenmeye daha açık ve meraklı oldukları*”, ve bu yaş grubunda “*görsel-işitsel öğelere daha çok ağırlık verilmesi, yaparak öğrenmenin daha aktif olması*”³¹ gerektiği şeklindedir.

Ayrıca öğretmenlerin devlet okullarında verilen erken yaşta yabancı dil eğitiminin verimliliğini değerlendirdikleri soruya verilen yanıtlar da çarpıcıdır:

“Yalnızca iki saat yeterli değil. Birde görsel materyallerin de okullarda bulunması gerekir diye düşünüyorum.” “Bu yıl müfredat daha iyi, daha zevkli.” “Sadece verilmiş olmak için verildiğine inanıyorum.” “Devlet okullarında verilen İngilizce, yani yabancı dil dersinin derin ve detaylı olmadığını düşünüyorum.” “Ders saati az. Dolayısıyla kullanım az. Bol ödev ve okuma ile öğrenme sağlanabilir. Gramer yerine okuma dersi olmalı.” “Çok kötü gramer ağırlıklı.”³²

Akpınar Dellal öğrencilere uygulanan anketten elde edilen veriler ışığında ise; genel olarak öğrencilerin yabancı bir dil bilmenin önemine inandıklarını ve bu önemi “başkalarıyla İngilizce konuşmak” ve “başka ülkelere gitmek” şeklinde gerekçelendirdiklerini, öğrencilerin derslerde kullandıkları kitapların en çok görsel öğelerle süslü ve kendilerine hitap eden bölümlerini sevdiklerini ifade etmiştir. Ayrıca öğrencilerin genel olarak en çok; “*oyun oynarken, öğretmen ile İngilizce konuşurken, ders kitabından bir bölümü işlerken, okuma, yazma, dinleme alıştırmaları yaparken, şarkı söylerken*”³³ eğlendikleri ve yabancı dil derslerini, öğretmenlerin uyguladıkları yöntemler ve kullandıkları araç-gereçlere koşut olarak sevdikleri anlaşılmaktadır (krş. Akpınar Dellal 2011).

³¹ Akpınar Dellal, *age.*, s. 179-183.

³² Akpınar Dellal, *age.*, s. 191.

³³ Akpınar Dellal, *age.*, s. 266.

Ünal (2009), öncelikle ilköğretim ve yükseköğretim kademelerinde okumakta olan öğrencilere standart bir test, “Yabancı Dil Akademik Başarı Ölçeği” uygulamış ve öğrencilerin başarı puanları ile eğitim kademesi, hazırlık okuma durumu ve cinsiyet açısından fark olup olmadığını incelemiştir. Ardından öğrencilerin yabancı dil dersleri hakkındaki görüşlerini belirlemek amacı ile “Yabancı Dile İlişkin Öğrenci Görüşleri Ölçeği” uygulamıştır. Bu ölçeklerden elde ettiği verilere dayanarak “Yükseköğretimde Ortak Ders Olarak Okutulan Yabancı Dil Programının İlköğretim Yabancı Dil Hedeflerini Gerçekleştirme Düzeyine ve Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” başlıklı bildiriye oluşturmuştur.

Bu çalışmadan elde edilen genel sonuç özetle; yabancı dil derslerinde kız öğrencilerin, erkek öğrencilere göre ve yabancı dil hazırlık okuyan öğrencilerin, hazırlık okumayanlara göre daha başarılı oldukları, ancak üniversite seviyesindeki öğrencilerden, hazırlık okumayanların yabancı dil düzeylerinin, ilköğretim hedefleri seviyesini geçemediği şeklindedir. Ayrıca öğrencilerin, sınıf öğretmenliği programında okutulan İngilizce dersine ve bu dersleri veren öğretim elemanlarına ilişkin olumsuz görüşlere sahip oldukları da araştırmadan elde edilen çarpıcı sonuçlardandır (krş. Ünal 2009: 1-16).

Karakoç (2007), “Okulöncesi Eğitimde Ana Sınıfları İngilizce Dersi İçin Bir Öğretim Programı Önerisi” başlıklı yüksek lisans tezinde; öncelikle yabancı dil eğitimine erken yaşta başlamanın, çocuğa kazandıracacağı gelişim özelliklerini betimlemiş ve bu bağlamda Avrupa Birliği’ne üye ülkelerde yabancı dil eğitimine başlangıç yaşının kaç olduğu ile ilgili bilgiler vermiştir. Bunlara ek olarak ülkemizde yabancı dil eğitimine verilen ve verilmesi gereken değer ve de uygulanmakta olan yabancı dil eğitimi programı ile ilgili yorumlar yapmıştır. Ayrıca dili kazanabilmek, hayata geçirebilmek ve tam olarak kullanabilmek açısından dil edinimi ile öğrenimi arasında farklar olduğunu belirtmiş ve dil edinimi aşamalarını; basit ve kısa taklit dönemi, daha uzun ve çok çeşitli kalıpları taklit etme evresi, kendi cümlelerini kurmaya çalışma aşaması, belli bir sözcük birikimi ile dili serbestçe kullanabilme evresi olarak sıralamıştır. Bu koşutta yabancı dil öğrenme süreci ise; dilin yapısını öğrenme, becerilerini kazanma, amaç dilin kültürel öğelerini tanıma,

dilin farklı toplumsal ortamlarda nasıl kullanıldığı bilgisini edinme, yapı ve beceri bilgileriyle toplumsal kullanımı birleştirerek iletişim kurma şeklinde anlatılmıştır.³⁴

Karakoç'un çalışmasında, yabancı dil öğretme yöntem ve teknikleri kuramsal olarak anlatılmış ve bu yöntem ve tekniklerin erken yaştaki çocuklara uyarlanarak uygulanması gerekliliğinin de altı çizilmiştir. Ayrıca erken yaşta yabancı dil eğitiminin hedefi, *“öğrenilen dili çocuğa anadili gibi kullandıracak beceriler kazandırmak değil, kendi dili ve kültürünün dışında dillerin ve kültürlerinin varlığının bilincini vermek”* şeklinde ifade edilirken, *“erken yaşta yabancı dil öğretimi, kültürlerin çeşitliliğine açılan bir pencere işlevi görmektedir”*³⁵ ifadesiyle çocuk yaşta verilen yabancı dil eğitiminin kültürlerarası iletişime katkısına vurgu yapılmıştır. Karakoç yabancı dil eğitimine neden erken yaşta başlanması gerektiğini de; *“altı yaşından sonra ikinci bir dil öğrenme yetkinliği, hızla azalmaktadır. Bu dönemde yabancı dil öğretimine başlamak, ileriki yaşlara göre daha yararlı olacaktır”*³⁶ şeklinde açıklamıştır.

Ayrıca erken yaşta yabancı dil eğitiminin çocuğun; *“oyun, ifade (bedensel, dilsel, sezgisel, yazıya ilişkin vb.), kendinin ve dünyanın keşfi, bilginin oluşturulması gereksinimlerine yönelik olduğu”* ve erken yaşta yabancı dil öğretim programlarının bu gereksinimler doğrultusunda düzenlenmesi gerektiği belirtilmiştir.³⁷ Son olarak da; *“insan gelişiminin en aktif olduğu 0-6 yaş döneminin çok iyi değerlendirilmesi”* gerektiği ve *“bu dönemde nitelikli ve çocukların gelişim dönemlerine uygun hazırlanmış yabancı dil öğretim programlarının, mutlak başarının anahtarı”*³⁸ olacağı vurgulanmıştır (krş. Karakoç 2007: 1-167).

Akalın ve Zengin (2007) “Türkiye’de Halkın Yabancı Dil İle İlgili Algıları” başlıklı çalışmalarında; öncelikle Türkiye’de uygulanmakta olan yabancı dil eğitiminin kat ettiği aşamalara değinmişler ve ardından Türkiye’nin yedi farklı bölgesinden bireylere yapılan yabancı dil algısı anketinden elde edilen verileri yorumlamışlardır. Değerlendirmeler ışığında; *“eğitim düzeyinin artmasıyla doğru orantıda en az bir yabancı dil bilinmesi gereği”*, genel olarak *“dil öğrenmenin kültürel gelişimle koştututulduğu”* bunlara ek

³⁴ C. Karakoç, Okulöncesi Eğitimde Ana Sınıfları İngilizce Dersi İçin Bir Öğretim Programı Önerisi. http://perweb.firat.edu.tr/personel/yayinlar/fua_35/35_65805.pdf (20.12.2011)

³⁵ Karakoç, *age.*, s. 17-19.

³⁶ Karakoç, *age.*, s. 35.

³⁷ Karakoç, *age.*, s. 39.

³⁸ Karakoç, *age.*, s. 158.

olarak, “yaş ilerledikçe yabancı dil öğrenmenin temel amacının yabancılarla iletişim kurmak, meslek sahibi olmak” olduğu ve “yabancı dilde okuma yazmanın yeterli olduğu”³⁹ düşüncesinde yoğunlaştığı saptanmıştır. Ayrıca daha genç yaşta olanlarda, öğrenilen yabancı dili konuşan insanlara karşı beslenen duyguların, o dili öğrenmedeki başarıyı etkilediği görüşünde oldukları görülmüştür. Verilere dayanılarak elde edilen en anlamlı çıkarımlardan biri de; “Türkiye’de yabancı dil olarak İngilizceyi öğrenmeliyiz ifadesine karşı tutumlar açısından istatistiksel olarak önemli düzeyler sergileyen bölgelerin, doğu ve iç kısımlar” olması buna karşılık, batı bölgelerinde yaşayanların cevaplarından İngilizcenin yanında diğer dillerin de öğrenilmesinin önemli olduğunun anlaşılmış olasıdır.⁴⁰ Ayrıca “Türkiye’de yabancı dil olarak Arapçayı öğrenmeliyiz” şeklindeki önermeye yönelik tutumların Güneydoğu’dan çıkmış olması, bölgenin Arapçanın konuşulduğu coğrafya ile sınırı ve bölgedeki bir kısım insanların Arapça konuşulan sınır ülkelerin vatandaşlarıyla akrabalık bağlarıyla açıklanmıştır⁴¹ (krş. Akalın ve Zengin 2007: 181-198).

Anşin (2006), “Çocuklarda Yabancı Dil Öğretimi” isimli makalesinde; öncelikle yabancı dil bilmenin ve yabancı dil eğitime erken yaşta başlamanın kişiye sağlayacağı yararlar üzerinde durmuş ve ülkemizin bu konuda –erken yaşta yabancı dil eğitimi konusunda- eksiklikleri olduğunu, dünyadan birkaç örnek vererek açıklamıştır. Anşin, Türkiye’deki eksiklikleri betimlerken “bugün Türkiye’de sayılı özel ve yabancı kolejler dışında hiçbir ilk ve ortaöğretim kurumunda yeterli ve etkin bir yabancı dil eğitimi sağlanamamaktadır”⁴² ifadesini kullanmış ve ardından Fransa’da çocuklara verilen yabancı dil eğitiminin nitelik ve kapsamını örneklemiştir. Bu koşutta Fransa’da “Langue Française. Ru-Programmes de Français” adı altında yürütülen çalışmalarda; her yaş grubu için ayrı yöntem ve tekniklerin uygulandığını, çocuk öğrenenlerin yabancı dil derslerinde kullanılan yöntemin, ağırlıklı dilin oyuna yönelik görünümüne dayandırıldığını, burada dilbilgisi öğretiminin değil, sadece çocuğu yabancı dile yakınlaştırmamanın önemli olduğunu belirtmiştir. “Derslerin dayandığı temel ilke sözlü iletişimdir” ve “çocuk, yabancı dili

³⁹ S. Akalın; B. Zengin, Türkiye’de Halkın Yabancı Dil İle İlgili Algıları. http://www.jlls.org/Issues/Volume%203/No.1/sakalin_bzengin.pdf (23.12.2011)

⁴⁰ Akalın; Zengin, *age.*, s. 197.

⁴¹ Akalın; Zengin, *age.*, s. 197.

⁴² Selma Anşin, “Çocuklarda Yabancı Dil Öğretimi”, *D. Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, s. 10.

*öğretmen tarafından sunulan çocuk şarkıları, öyküler ve oyunlar sırasında keşfeder*⁴³ ifadesiyle programın genel hatlarını çizmiştir.

Anşin, yaş faktörünün yabancı dil öğretimindeki yerini betimlemeye çalıştığı bir diğer bölümde ise; ünlü dilbilimcilerin bu konudaki görüşlerini kaleme almış ve genel olarak yabancı dil eğitiminde başarı için, erken yaşta başlamanın önemine dair birçok düşünce sunmuştur. Bu düşünceleri destekler nitelikte oluşturduğu bir sonraki bölümde ise; 8-11 yaş çocuklarında yabancı dil öğretiminde dikkat edilmesi gereken noktaları sıralamıştır:

“Bilişsel gelişimin ve kişilik yapılanmasının olduğu bu evrenin elverdiği ölçüde, çocuğun dış dünyaya ve farklı yaşam biçimlerine açılmasına, bakışına ve gerçeği yorumlamasına yardım etmek için esnekliğinden ve kullanılabilirliğinden yararlanmak uygun olur. Yabancı dil öğretimini, çocuğun merakına ve zihninin elverişliliğine dayandırarak oluşturmak gerekir. Bu yaşta çocuk kendini tanımaktan ve kendine yakın bulduğu durumlarda, yabancı dilde oyun oynamaktan çok zevk alır. Oyun doğal öğrenme yönteminin vazgeçilmez bir unsurudur.”⁴⁴

Bu sebeple çocuğun temel ihtiyaçlarına yanıt veren doğal öğrenme yönteminin, oyun eşliğinde kullanılması önerilmiş ve küçük çocukların ihtiyaçlarının; oyun oynamak, şarkı söylemek, masal dinlemek, basit resimler yapmak olduğu belirtilmiştir. Ayrıca çocuklara yabancı dil öğretiminde dikkat edilmesi gereken temel noktalar; öğrencilerin yaşantılarına ve ilgi odaklarına yakın konuların seçilmesi, sunulan içeriklerin farklı zamanlarda tekrar edilmesi, çocuğun kendini, başkalarını tanıtmayı, zevk ve özelliklerini anlatabilmesi için iletişimsel gelişimin sağlanması, dilbilgisel yapıların sadece dilin işlevselliği bazında (basit fiil çekimleri, zamanlar, sayılar gibi) verilmesi şeklinde sıralanmıştır.⁴⁵

Çocuklara yabancı dil öğretiminde öğretmenin yeri ve görevleri konusunun incelendiği bölümde Anşin; öğrencilerin derse ilgisini çekebilecek materyaller kullanan, öğrencilere kendisini sevdirebilen, öğrencilerin hatalarına yoğunlaşmayan, öğrencilere sorumluluk veren, dili öğrenme konusunda rekabet yaratmaktan kaçınan ve beğenilerini belirgin ödüllerle değil, takdir ve övgüyle gösteren öğretmen modelini savunmuştur⁴⁶ (krş. Anşin 2006: 9-19).

⁴³ Anşin, *age.*, s. 12.

⁴⁴ Anşin, *age.*, s. 14.

⁴⁵ Anşin, *age.*, s. 14.

⁴⁶ Anşin, *age.*, s. 17-18.

Çelebi (2006) “Türkiye’de Anadili Eğitimi ve Yabancı Dil Öğretimi” başlıklı makalesinde; Türkiye’deki eğitim politikaları, yabancı dil öğretimi ve yabancı dille öğretim tartışması, Türkiye’de anadili öğretimi, anadili öğretiminin yabancı dil öğrenmeye etkisi ve yabancı dil öğretiminde yapılamayanlar üzerinde durmuştur. Bu bağlamda yabancı dil öğrenmenin, “*bir amaç değil, araç olduğu, yabancı dil öğretimi ve yabancı dille öğretimin birbirine karıştırılmaması*” gerektiği ve birincisinin “*bir siyasal tercih*”, ikincisinin ise “*eğitim alanı ile ilgili*”⁴⁷ olduğu önemle vurgulanmıştır. Zira ona göre şu anda sadece sömürge ülkelerin bazılarında görülen bir uygulamadır birinci tercih. Ayrıca bir çocuğun, “*12 yaşına kadar anadilini temel anlamda öğrenme aşamasında*” olduğunun altını çizerek, “*Türkiye’de yabancı dil eğitiminin resmi olarak ilköğretim dördüncü sınıfa kadar gelmiş*”⁴⁸ olmasını eleştirmiştir. Ona göre; yabancı dil eğitiminin erken yaşta verilmesi konusunda ülkemizde yeterince araştırma yapılmamıştır ve henüz anadilini öğrenmemiş bir çocuğa yabancı dil eğitimi verilmesi sakıncalı bir durumdur. Çelebi bu düşüncesini anadilini hedeflenen düzeyde öğrenen bir kişinin, yabancı dil öğrenmesinin daha kolay olacağı ve anadil öğrenmenin, ikinci bir dil öğrenmede temeli olduğu görüşüyle gerekçelendirmiştir.⁴⁹ Zira “*yabancı dil öğretimindeki başarısızlık, öncelikle anadil öğretimindeki başarısızlıktan ortaya çıkmaktadır*” ve “*bunu yabancı dil öğretimindeki bir dizi olumsuzluklar takip etmektedir.*”⁵⁰

Buna ek olarak da; yabancı dilde oluşturulan öğrenme yaşantılarının yaşama ve öğrenci özelliklerine uygun olarak hazırlanmasının, yabancı dilde okul dışı etkinliklere de yer verilmesinin ve ders izlenceleri hazırlanırken uyaran sayısını fazla tutmaya, pekiştiricileri artırmaya özen gösterilmesinin gerekliliği üzerinde durulmuştur⁵¹ (krş. Çelebi 2006: 285-307).

Tutaş (2006) “Yabancı Dil Öğrenmede Yaş Faktörü” başlıklı çalışmasında; öncelikle yabancı dil eğitimine erken yaşta başlamanın önemli ve gerekli olduğunu savunan ve buna itirazı olan dilbilimcilerin görüşlerine yer vermiştir. Ayrıca dil öğrenmeye ne kadar erken yaşta başlanırsa o kadar iyidir görüşünü okul ortamında yapılan bazı araştırmaların

⁴⁷ Mustafa Durmuş Çelebi, “Türkiye’de Anadil Eğitimi ve Yabancı Dil Öğretimi”, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Erciyes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sayı 21, s. 294.

⁴⁸ Çelebi, *age.*, 302.

⁴⁹ Çelebi, *age.*, 302-303.

⁵⁰ Çelebi, *age.*, 304.

⁵¹ Çelebi, *age.*, 305.

desteklemediğini bir örnekle açıklamıştır. Zira “*okulda 11 yaşında Fransızca öğrenmeye başlayan İngiliz çocukların, 7 yaşında Fransızcaya başlayanlara göre ikinci dil testlerinde daha başarılı oldukları belirlenmiştir.*”⁵² Buna karşıt olarak ise; Amerika’ya göç eden çocuklar üzerine yapılan karşılaştırmalı araştırmada 1-6 yaş arasındaki göçmen çocukların yüzde 68’inin, 10-13 yaş arasındakilerin ise sadece % 7’sinin dili aksansız öğrendiklerinin saptanmış olması, yabancı dil telaffuzunu edinmede erken yaşın önemini altını çizer niteliktedir. Bu konudaki farklı bir araştırmadan elde edilen karşıt çıkarım ise; bilişsel ve üstdilsel becerilerinin gelişimlerdeki farklılıklardan dolayı, 3-7 yaş arasındaki çocukların fonolojik, 8-9 yaş arasındakilerin morfolojik, 9 yaş üzerindeki ise ağırlıklı olarak leksikal (sözcüksel) ve sentaktik (cümlesel) yapılarla ilgilendikleri şeklindedir.⁵³ Buna ek olarak; “*küçük ve daha büyük çocukların yetişkinlere göre daha çabuk öğrendikleri*” ve bu öğrendiklerini “*genç ve yetişkinlere göre daha çabuk unuttukları*”⁵⁴ da belirlenmiştir. Tutaş, yabancı dil öğrenme sürecini yönlendiren biyolojik koşulların, bilişsel ve duygusal etkenlerin, öğretim metodunun, sosyal ve çevresel etkenlerin olumlu yönde gelişmesi halinde, dil öğrenen kişinin hangi yaşta olduğunun pek de fazla önemi olmadığını da ifade etmiştir.⁵⁵

Ayrıca Tutaş, “*öğrendiklerini çabuk unutmaları ve kelime ve gramer konularını öğrenirken tecrübeli yetişkinlerin kullandıkları hafızada tutma tekniklerinden haberdar olmamaları*” dolayısıyla “*küçük çocuklara sınıfta dil öğretmek aslında daha zordur*”⁵⁶ ifadesiyle yetişkinlere göre çocukların dil öğrenmesinin zorluğunu anlatmıştır. Buna ek olarak yetişkinlerin, gençlere göre başarısızlıktan daha çok korktukları gerekçesiyle, öğretmenlerin bu stresi ortadan kaldıracak ve öğrencilerde kendine güven duygusunu geliştirecek ortamlar yaratmalarını salık vermiştir⁵⁷ (krş. Tutaş 2006: 365-370).

Kara (2004) “Anadil Edinimi ve Erken Yaşta Yabancı Dil Öğretimi” başlıklı çalışmasında; öncelikle bir çocuğun anadil edinim aşamalarını ayrıntılı bir biçimde ele almış ve birincisi “*anlamlarından ayrı olarak bazı ses birimleri ekleme yeteneği*”,

⁵² Nazan Tutaş, “Yabancı Dil Öğrenmede Yaş Faktörü”, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Selçuk Üniversitesi, Sayı: 6, s. 365.

⁵³ Tutaş, *age.*, 366.

⁵⁴ Tutaş, *age.*, 367.

⁵⁵ Tutaş, *age.*, s. 367.

⁵⁶ Tutaş, *age.*, s. 368.

⁵⁷ Tutaş, *age.*, s. 368.

ikincisi “*çevrenin konuştuğu dile bir anlam verme yeteneği*”⁵⁸ olmak üzere dil ediniminde iki temel anın olduğunu ifade etmiştir. Bu anlamda edinim sürecinde çocuğun çevresindeki yetişkinlerin konuşma biçimlerinin, çocukla iletişim kurma yollarının ve bu yolların çeşitliliğinin önemini vurgulamıştır.⁵⁹

Ayrıca toplumun bazı kesimlerinde yaygın olan erken yaşta yabancı dil eğitiminin, çocuğun anadil gelişimini olumsuz etkileyeceği görüşüne; “*iyi koşullarda yapılmış erken çocuklukta yabancı dil öğretiminin, ana dilin gelişiminde olumsuz etkileri olabileceğini düşünmenin haklı bir nedeni*” bulunmadığı ve dolayısıyla “*bu endişelerin temelsiz*”⁶⁰ olduğu şeklinde karşı çıkmıştır.

“Çağdaş psikoloji, düşüncenin işleyişinin çok boyutluluğuna işaret eder. Düşüncenin anadilde doğru çalışması için olmazsa olmaz hiçbir koşulun yer almadığını belirtir. Simgesel ve zihinsel boyut bizi, düşünce ve anadil ilişkisini açıklamaya götürmez. Öte yandan ikinci dil öğretim uzmanları, sekiz, dokuz yaştan sonra yapılan her türlü dil öğretimini gecikmiş ve daha az verimli olarak değerlendirmektedir.”⁶¹

Ona göre; ileriki okul kademelerinde verilen yabancı dil eğitimi, okullarda yerleşmiş bulunan geleneksel yöntemler büyük oranda çeviriye dayalı ve yazılı dile bağımlı olduğundan dolayı, edinilmiş dilsel becerilerin sınıf dışında işlevsel olarak kullanımı son derece yüzeysel ve yapay kalmaktadır ve tam bir dil edinimi gerçekleştirememektedir. Kara bu düşüncesini de, normal gelişim koşullarında beş yaşındaki bir çocuğun ana diline ilişkin temel dil becerilerini edinmiş olduğu, dolayısıyla anaokulunun son senesinin, ikinci bir dilin sözlü dil becerisini kazanmak açısından son derece elverişli bir dönem olduğu açıklamasıyla temellendirmiştir. Ayrıca bu dönemde yapılacak yoğunlaştırılmış dil öğretiminin; hedef dilin kalıcı bir biçimde, özellikle sözlü dil boyutuyla edinilmesine son derece elverişli bir ortam sunduğunu ifade etmiştir.⁶²

Bu açıklamalara koşut olarak; erken yaşta çocuklara yabancı dil eğitimi verilirken, onların ilgi ve gereksinimlerinin, yaş grubu özelliklerinin göz önünde bulundurulması ve kullanılan ders araç-gereçlerinin, yöntem ve tekniklerinin bu düzlemde seçilmesinin önemi ve özellikle de tüm etkinliklerin oyun ağırlıklı ve oyunsu nitelikli seçilmesi gerekliliği

⁵⁸ Şeref Kara, “Anadil Edinimi ve Erken Yaşta Yabancı Dil Öğretimi”, *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, XVII (2), 2004, s. 303.

⁵⁹ Kara, *age.*, s. 303.

⁶⁰ Kara, *age.*, s. 305.

⁶¹ Kara, *age.*, s. 306.

⁶² Kara, *age.*, s. 306.

vurgulanmıştır. Ayrıca anadile yakın bir yabancı dil ediniminden bahsedilebilmesi için, dil eğitimi verilen koşulların anadil edinimindeki koşullara uygun organize edilmesinin zorunluluğundan söz ederken, dil edinimi ile öğreniminin farklılıklarını açıklamış ve bu farklılıkların koşullardan ileri geldiğini belirtmiştir.⁶³ Son olarak da, “*öğrenme becerisinin doğuştan getirilen bir özellik*” olmadığını, her öğreticinin birinci görevinin “*öğrenende bu beceriyi geliştirmek*” olduğunu ve “*öğreticinin, öğrenene öğrenmeyi, kendine özgü öğrenme özelliklerini keşfetmeyi öğretmesi*”⁶⁴ gerektiğini savunmuştur (krş. Kara 2004: 295-315).

Mirici'nin (2001) “Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi (İlköğretim 4. ve 5. sınıflar örneği)” (2001) isimli kitabı; Yabancı Dil Öğretimi İle İlgili Yöntem ve Teknikler, İlköğretimde Yabancı Dil Öğretimine Başlama ve Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi, İlköğretim 4. ve 5. sınıfların İngilizce Programları ve İlgili Programlara Yönelik Alıştırma Modelleri başlıklı üç bölümden oluşmaktadır. Kitabın önsözünde bu eserin, özellikle ilköğretim okullarının birinci kademesi olan 4. ve 5. sınıflarında İngilizce derslerini okutmakla görevlendirilen öğretmenler için hazırlanmış olduğu belirtilmiştir. Kitapta öncelikle yabancı dil eğitiminin, gerek sosyo-ekonomik ve gerekse teknolojik yönden, bireylerin kendilerini geliştirmelerinde ve geleceklerini yönlendirmelerinde çok önemli rol oynadığının altı çizilmiş ve bu düzlemde açıklamalara gidilmiştir. Mirici, ayrıca “*eğitim sistemimiz içinde sürdürülmekte olan yabancı dil öğretimi, bireylerin geleceklerini yönlendirmelerinde çok önemli bir rol oynamaktadır*” ifadesini, ülkemizdeki gençlerin milyonlarcasının, geleceklerini devlet okullarında aldıkları eğitimle belirlediklerini ve herhangi bir nitelikli mesleğe sahip olmak istediklerinde, karşılıklarına en az bir yabancı dil bilme zorunluluğunun çıkması ile gerekçelendirmiştir.⁶⁵

Ardından EARGED'in desteğiyle, Milli Eğitim Bakanlığı için hazırlanan ve ülkemizde uygulanmakta olan ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf İngilizce programının öğretmen, öğrenci, ders kitabı boyutlarına ilişkin bilgi almak amaçlı yapılan projenin verileri anlatılmıştır. Bu projeden öğretmenlere dair elde edilen bilgiler; ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıflarda İngilizce dersi yürüten öğretmenlerinin büyük

⁶³ Kara, *age.*, s. 307-313.

⁶⁴ Kara, *age.*, s. 314.

⁶⁵ İsmail Hakkı Mirici, *Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi İlköğretim 4. Ve 5. Sınıflar Örneği*, Gazi Kitabevi, Ankara 2001, s. 3.

çoğunluğunun Eğitim Fakültesi İngilizce Öğretmenliği bölümü mezunu olmadıkları, öğretmenlerin büyük bir bölümünün, ders kitaplarının öğrencilere uygun olduğu görüşünde oldukları, öğretmen kitaplarının ise yetersiz olduğu ve doğu illerimizdeki öğretmenlerin, öğretmen kitaplarını edinemedikleri şeklindedir. Öğrencilerin ise yabancı dil dersine karşı olumlu tutum ve davranış içerisinde oldukları belirlenmiştir. Ayrıca İngilizce öğretmenlerinin birçoğunun, çocuklara yabancı dil eğitimi konusunda yeterli eğitim almadıkları ve ek materyal sıkıntısı çektikleri saptanmış ve bu çerçevede önerilerde bulunulmuştur.⁶⁶ Öneriler genel olarak; *“Türkiye’nin her yerindeki öğretmenlere yeterli sayıda öğretmen kitabı sağlanması”*, İngilizcenin öğretiminin, *“ilköğretim 4. ve 5. sınıflardaki öğrencilerin yaşlarına, düzeylerine ve ilgi alanlarına uygun olarak seçilen materyaller yardımıyla”* gerçekleştirilmesi, *“İngilizce öğretmenliği bölümü mezunu öğretmenlerin istihdam”* edilmesi, *“yabancı dil derslerinin verimli yürütülebilmesi için, sınıflardaki öğrenci sayısının en fazla 20 olması”*⁶⁷ nin sağlanması şeklinde özetlenebilmektedir.

Proje verilerinin ardından, yabancı dil öğretimi yöntem ve teknikleri ayrıntılı bir şekilde anlatılmış, açıklanmış ve tablo halinde gösterilmiştir. Mirici bu yöntemlerle ilgili olarak;

“doğal olarak tüm bu yaklaşım ve yöntemler, güncellik kazanıp kaybettikçe ve yenileri ortaya çıktıkça yabancı dil öğretmeyi amaçlayan ders kitaplarının biçimleri ve içerikleri de değişmektedir. Örneğin, Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi gibi hedef dilin dilbilgisini ve hedef dilde kelime bilgisini öğretmeyi amaçlayan bir yaklaşıma sahip programda Yapısalcılık, İletişimsel Yaklaşımı ön gören bir programda İşlevsel-Anlamsal bir programın özelliklerini taşıyan ders kitapları tercih edilmektedir.”⁶⁸

şeklinde açıklama yapmıştır. Ayrıca yabancı dil öğretiminin sürekli değişen ve gelişen bir süreçten geçtiği, her yeni ihtiyaca göre yeni dil öğretim yöntem ve yaklaşımlarının geliştirildiği ve her bir yöntem ve yaklaşımın da farklı farklı tekniklerle hedef dili öğretmeyi amaçladığı şeklinde yoruma gidilmiştir.⁶⁹ Mirici ayrıca yabancı dil eğitiminin Almanya’da üçüncü sınıfta, Danimarka’da beşinci sınıfta, Fransa’da yedinci sınıfta, Hollanda’da birinci sınıfta, İngiltere ve Galler’de altıncı sınıftan sonra, İspanya’da altıncı

⁶⁶ Mirici, *age.*, s. 4-11.

⁶⁷ Mirici, *age.*, s. 9-10.

⁶⁸ Mirici, *age.*, s. 20-21.

⁶⁹ Mirici, *age.*, s. 21.

sınıfta, İtalya’da üçüncü sınıfta ve Yunanistan’da birinci sınıfta başladığı⁷⁰ bilgilerini verirken, ülkemizde dördüncü sınıftan itibaren başlayan erken yaşta yabancı dil eğitiminin hem ülkemiz gerçekleri, hem de Avrupa Birliği ülkelerindeki uygulamalar ve bilimsel gerçekler yönünden yerinde bir uygulama olduğunu belirtmiştir.⁷¹

Bunlara ek olarak, neden erken yaşta yabancı dil sorusu düzleminde birçok dilbilimcinin ve bilim insanının görüşleri yansıtılmış, çeşitli örnekler verilmiş ve çıkarımlarda bulunulmuştur. Ayrıca Williams’ın (1992) çocuklara yabancı dil öğretme amacıyla aktiviteler hazırlarken göz önünde bulundurulması gereken kriterleri de; öğrencinin ilgisi, aktivitenin zorluğu, aktivitenin amacı, yabancı dilin kullanımı, yabancı dil girdisi, kavramsal yoğunluk, öğrenmenin önemi⁷² şeklinde sıralanmıştır. Ayrıca “*çocuklar için hazırlanan ders kitaplarında, genellikle oyunlarla, şarkılarla ve çocukların kinetik zekalarını da harekete geçirici el becerilerine dayalı etkinliklerle*” yabancı dil öğretiminin gerçekleştirilmesinin birçok bilim adamı tarafından önerildiği dile getirilmiştir.⁷³

Kitabın üçüncü ve son bölümünde ise; öncelikle Milli Eğitim Temel Kanunu’nun 23. maddesine ilköğretimin amaçları ve Milli Eğitim Bakanlığı’nın İlköğretim 4. ve 5. sınıfların yabancı dil İngilizce ders programlarını hazırlarken göz önünde bulundurduğu hususlar sıralanmıştır. Ardından İlköğretim dördüncü ve beşinci sınıflardaki yabancı dil öğretiminin genel ve özel amaçları ayrı ayrı sıralanmış ve bu amaçlara uygun ders işleme yöntemleri üniteler ve konular şeklinde ayrıntılı olarak örneklenmiştir.⁷⁴ Son olarak ise dilbilgisi öğretiminin nasıl olması gerektiği alıştırmalar ve örneklerle gösterilmiş, bazı sınıf içi oyun etkinlikleri anlatılmış ve bu anlamda öğretmenlere ayrıntılı bir şekilde rehberlik yapılmıştır⁷⁵ (krş. Mirici: 2001).

İncelenen tüm bu bilimsel çalışmalar ışığında; etkili, verimli bir yabancı dil eğitiminin, öğreniminin hem Türkiye hem de Türk insanının yararına olacağı ve günümüz koşullarında içinde bulunulan küresel iletişim çağında bunun her şeyden önce bir gereksinim olduğu söylenebilmektedir. Bir ihtiyaç halini alan yabancı dil eğitiminin tam

⁷⁰ Mirici, **age.**, s. 35.

⁷¹ Mirici, **age.**, s. 38.

⁷² Mirici, **age.**, s. 45.

⁷³ Mirici, **age.**, s. 47.

⁷⁴ Mirici, **age.**, s. 53-150.

⁷⁵ Mirici, **age.**, s. 151-171.

olarak gerekleŖebilmesi, yabancı dilin kazanılabilmesi ve kullanılabiliyor olabilmesi içinse; yeni bir eğilim olarak dil eğitimine erken yaŖta baŖlama olgusu ortaya ıkmıŖtır. Çünkü dil eğitimi, ğretimi, edinimi konularında yapılan sayısız araŖtırmalar, dil edinimi için kritik bir yaŖ diliminin olduğunu, bu evre dil ile karŖılaŖılmadan geçirilirse, ileriki dönemlerde dilin tam olarak ediniminin zor olacağını ve bu evrenin ergenliğe giriŖ ile birlikte kapandığını ileri sürmektedir. Buna karŖılık uygun koŖul ve ortamlarda, bilinçli öğretmenler eliyle gerekleŖtirilmeyen ocuk yaŖta yabancı dil eğitiminin çocuğun dilsel, zihinsel ve özkültürel geliŖimine zarar verebileceği yönündeki grŖler de göz önünde bulundurulmalı ve bu konudaki kaygılar unutulmamalıdır. İŖte tüm bu koŖullar ve sebepler ıŖıęında, Türkiye’de de bilimsel veriler göz önünde bulundurularak öğrenene uygun ortam yaratılarak yabancı dil öğretmenleri bu alana özgü eğitimden geçirilerek gerekleŖtirilen erken yaŖta yabancı dil eğitiminin daha fazla baŖarı getireceği ve böylelikle Türkiye’deki erken yaŖta yabancı dil eğitiminin iinin daha iyi doldurulacağı dŖnlmektedir.

BÖLÜM I: DÜNYADA VE TÜRKİYE’ DE ERKEN YAŞTA YABANCI DİL EĞİTİMİNİN GELİŞİMİ VE YERİ

Yirminci yüzyılda ulusların sosyal, siyasi, ekonomik ve kültürel alanlarda artan işbirliği dolayısıyla birlikte ve yoğun ilişki içinde yaşama durumunda olmalarına paralel olarak yabancı dil bilmenin önemi daha da artmıştır. Bu süreçte yapılan dilbilimi, dil edinimi araştırmaları ve gözlemler; yetişkinlerin dil öğrenmelerinin zor olduğunu ve anadili kadar iyi öğrenemediklerini ortaya koymaktaydı. Oysa göçler yoluyla oluşan birliktelikler, küçük çocukların dil öğrenmesinin yetişkin bireylerden daha kolay olduğunun gözlenmesine yol açtı. Bu süreçte yapılan araştırmaların ve yaşanan somut deneyimlerin, hedef dil ile erken yaşta tanışmaya işaret etmesi ve uluslararası ilişkiler ve işbirliğinin yabancı dil bilme ve hedef dilde konuşabilme/iletişim kurabilme ile arttırılabileceğinin daha net anlaşılması dolayısıyla tüm dünyada erken yaşta yabancı dil eğitimine dikkat çekilmiş ve eğitim sistemlerinde bu yönde değişikliklere gidilmiştir.

Dünyadaki ve Avrupa’daki erken yaşta yabancı dil eğitiminin çıkış noktalarından olan dilbilimcilerin yaklaşımlarını inceleyen Akpınar Dellal’e (2011) göre, erken yaşta yabancı dil öğrenmenin önemi Avrupa’da bazı öngörülü aydın ve filozoflar tarafından önemle vurgulanmıştır. Akpınar Dellal’in çalışmasından yola çıkarak, dünyadaki erken yaşta yabancı dil eğitimi konusundaki gelişmeler şöyle özetlenebilir: XVII. yüzyılda J. A. Comenius (1592-1670) çocukların erken yaşta yabancı dil öğrenmesiyle ilgili bir program hazırlamış ve çocukların bilgelik ve diğer kültürel uygarlık noktalarında başka halklarla anlaşabilmek için dil öğrenmeleri ve dil öğrenme ile nesne öğrenmenin bağlantılı hale getirilmesini vurgulamıştır. Comenius’un 1627 ve 1638 yılları arasında kaleme aldığı “Didactica Magna” adlı eserinin 22. bölümünde çocuğun, sekiz ile oniki yaş arasında komşu bir halkın dilini öğrenmesi ve diğer dilin ana yapısını öğrenebilmesi için ise komşu ülkeye gönderilmesinin önemine dikkat çekmiştir. Yine dil öğrenmeye erken yaşlarda başlanmasına vurgu yapan dil bilimcilerden olan J. Locke (1632-1704) de, çocukların dil öğrenmeye yedi yaşında başlamalarını ve çocuklara yabancı dil öğretiminde konuşmaya önem vererek öğretmenin, dili öğretmenin en iyi yolu olduğunu savunmuştur. Aynı düzlemde J. H. Pestalozzi (1746-1827) ise, bugünkü anlamda erken yaşta yabancı dil eğitimine vurgu yapmış ve yabancı dil dersinin, yabancı kültür konusunda bilinci

artırdığını ve komşunun komşuyla anlaşmasına hizmet ettiğini dile getirmiştir. Erken yaşta yabancı dil eğitiminin önemini vurgulayan isimlerden bir diğeri olan H. Sauer, 1960'lı yılların sonunda, gelişim ve öğrenme psikolojisi ile ilgili gerekçeler ortaya koyarak, erken yaşta İngilizce öğretilen öğrencilerin başarısının yüksek olduğundan bahsetmiş ve yabancı dili dördüncü sınıftan itibaren önermiştir. Bunlara karşıt olarak J. Rousseau (1712-1778) dilin ergenlikten itibaren öğrenilmesi gerektiği, erken yaşta yabancı dil eğitiminin anadil için tehlike oluşturabileceği ve çocuğun öncelikle anadilinde sağlam bir bilgi düzeyine erişmesi gerektiği üzerinde durmuştur.⁷⁶ Bu bilgiler ışığında değerlendirildiğinde; yabancı dil eğitime çocuk yaşta başlamanın, dilin daha iyi öğrenilmesine imkan verdiği ve bu yaşlarda özellikle konuşmaya ağırlık verilmesi yönündeki vurgular önemlidir. Ayrıca erken yaşta verilen yabancı dil eğitiminin, çocuğun anadil edinimine zarar verebileceği veya engel olabileceği yönündeki kaygılar da görülmektedir. Bu bağlamda düşünüldüğünde, sunulan düşünce ve bulguların ne kadar öngörülü oldukları daha iyi anlaşılmaktadır.

Akpınar Dellal'in (2011) çalışmasında, erken yaşta yabancı dil eğitiminin gelişme evreleri hakkında başka özetle şunlara değinilmektedir: Dilin daha iyi öğrenilebilmesi ve edinilmesi hakkında sunulan tüm bu görüşlerin ve çalışmaların da etkisiyle, erken yaşta yabancı dil eğitimi; Almanya'da 1960'lı yıllarda ortaya çıkmaya başlamış ve 1970'lere doğru çoğalarak devam etmiş ve erken yaşta yabancı dil eğitimi alanına İngilizce dışında Fransızca başta olmak üzere başka diller de dahil edilmiştir. 1975 yılında, Almanya'da erken yaşta yabancı dil konusunda yeni çalışmalar, yeni araştırma sonuçları yayınlanmış, buna karşılık 1976 yılında karşıt fikirler ortaya çıkmış ve takip eden yıllarda yayın sayısı oldukça azalmıştır. 1977 yılında Doye ve Lüttge araştırmalarında, erken yaşta yabancı dil öğrenen öğrencilerin yedinci sınıfın sonunda, öğrenmeyenlere göre açık bir üstünlük sağladıkları sonucunu içeren raporlarını yayınlamışlardır. Bu bağlamda 1970'li yılların sonundan itibaren, Almanya'da konuya ilgi oldukça azalmış olmasına rağmen 1989 yılından itibaren bu konudaki yayınlar ve ilgi yeniden artmaya başlamıştır. Yabancı dilin erken yaşta verilmesi düzlemindeki tartışmalarda çokdillilik, yabancı kültürle karşılaşma, dili öğrenmedeki tüm yöntemlerin önüne konulmuştur. 1990 yılından itibaren ise Almanya'da yeni gerekçelerle öğrencilerin İngilizce ve Fransızca dersini üçüncü sınıftan

---

⁷⁶ Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil Eğitimi ve Dil Edinimi Nedir? Niçin? Nasıl?*, Çanakkale Kitaplığı Akademi, Çanakkale 2011, s. 41-42.

itibaren alması olanaklı hale getirilmiştir. Ayrıca 1992 yılında “üye ülkelerin dillerinin öğrenilmesi ve yaygınlaştırılması” Maastrich Anlaşması’nın 149. maddesinde güvence altına alınmıştır. Bu bağlamda İ. Hegele, yabancı dille karşılaşmada ilkökul eğitimini temel göstermiş ve aynı yıllarda Avusturya’dan gelen araştırma sonuçları da, üçüncü sınıftan itibaren yabancı dile başlanılmasını uygun görmüştür. 2000 yılında ise W. Bleyhl, her şeyden önce düzenli bir sırada dilbilgisi öğretimini reddeden özel bir eğitimsel ve yöntemsel anlayış geliştirmiş ve bu yaklaşım, Baden-Württemberg eyaletinde birinci sınıftan itibaren uygulanmaya başlanmıştır. 2001 yılında Avrupa Konseyi’nin “Ortak Dil Kriterleri Çerçeve Programı”nı yayımlaması ve aynı yıl A. Kubanek-German ve G. Schmid-Schönbein’in erken yaşta yabancı dil alanında önemli yayınlara imza atmalarının ardından, 2002 yılında Almanya’da erken yaşta yabancı dil daha yaygın olarak okullara girmiştir.⁷⁷

Almanya’daki erken yaşta yabancı dil eğitiminin başlangıç serüvenini anlatan Göhrum (1975) ise; birinci basamakta İngilizce dersinin, “*Federal Alman Cumhuriyeti’nin birkaç eyaletinde, uzun bir deneme aşamasından, yaklaşık 10 yıllık bir deneme süresinden sonra ilkökul reformu sınırları içinde*” başladığını ve yapılan derslerin; “*uzman öğretmenler yaş özelliklerine uygun yöntemlerle çalıştıklarında, birinci basamak öğrencilerinin İngilizce öğrenebileceklerini*” kanıtladığını belirtmektedir.⁷⁸ (çev. Y. K. A.) Ama o aşamada birinci basamak öğrencilerinin yabancı dil başarılarının, o zamanki öğrenme koşullarında normal başlangıç dersindeki ikinci kademe öğrencilerinden daha yüksek olmadığını da vurgulamıştır.⁷⁹ (çev. Y. K. A.) Özetle; erken yaşta yabancı dil eğitimi düşüncesinin, deneme ve pilot uygulama aşamasındayken yaşa ve öğrenciye uygun/göre koşullar eşliğinde uygulandığında etkili sonuçlar verebildiği, ancak o günün koşullarında, ileriki okul kademelerinde başlayanlara oranla çok daha yüksek başarıların kazanılamadığının deneyimlerle anlaşıldığı söylenebilmektedir.

⁷⁷ Akpınar Dellal, *age.*, s. 55-67.

⁷⁸ Gisela Göhrum, *Englischunterricht Grundlagen – Aufbau – Praxis*, Ferd. Dummlers Verlag, Bonn 1975, s. 14.

⁷⁹ Göhrum, *age.*, s. 14.

Dünyada erken yaşta yabancı dil eğitiminin gelişimine dair bilgiler sunan Aslan (2008) ise, 70’li yılların bu konuda yoğun araştırma, inceleme ve tartışmaların yaşandığı yıllar olduğunu ve özellikle “Council for Cultural Coperation 1988” gibi uluslararası araştırma projelerinin; Avrupa Konseyi’nin 1990’lı yıllarda düzenlediği Workshop’lar ve Nürnberg Sempozyumları gibi bilimsel etkinliklerin ve araştırma sonuçlarının dünya çapında erken yaşta yabancı dil uygulamasına geçilmesine neden olduğunu belirtmiştir.⁸⁰

Özellikle Avrupa’da yabancı dil eğitime dikkatlerin çekilmesinin birçok nedenlerinden biri; kuşkusuz Avrupa’nın çokkültürlü ve dolayısıyla çokdilli bir topluluk olmasıdır. Gerek eğitim, gerek iş, gerekse tatil amacıyla Avrupa’da bulunan çeşitli kökenlerden insanlar, Avrupa’ya giderlerken yanlarında kendi dillerini, kültürlerini de götürmüşlerdir. Hepsi çok farklı yaşam ve kültür kökenlerine sahip olan insan topluluklarının bir arada yaşayabilmeleri için, birbirlerinin dillerini öğrenmek ve kültürlerini tanımak bir ihtiyaç haline almıştır. Avrupa’da, bir arada yaşayan insanların anlaşabilmeleri için birbirlerinin dillerini öğrenmeleri gerekliliğinden yola çıkılarak, yabancı dil bilmeye daha çok önem verilmeye başlanmıştır.⁸¹

Bu bağlamda çeşitli sebeplerden dolayı yabancı ülkelerde yaşamaya başlayan yetişkinlerin, aynı şartlardaki çocuklarına göre, o ülkede konuşulan dili daha geç ve daha zor öğrendiklerinin gözlemlenmesine koşut, yabancı dilin çocuk yaşta daha kolay öğrenilebildiği sonucuna ulaşılmış ve erken yaşta yabancı dil eğitime ağırlık verilmeye başlanmıştır. Zira hedef dil ile haşır neşir olma süre ve koşulları aynı olmasına rağmen çocuk yaştakilerin hedef dili çok daha hızlı öğrendikleri ve özellikle telaffuz konusunda çok daha başarılı oldukları deneyimlenmiştir. Bu koşutta öncelikle yabancı dil, ardından erken yaşta yabancı dil eğitime verilen değer, Avrupa’daki yaşam koşullarının ve gerekliliklerin bir sonucu olarak ortaya çıktığını söylemek mümkündür.

---

⁸⁰ Nuran Aslan, “Dünyada Erken Yaşta Yabancı Dil Öğretimi Uygulamaları ve Türkiye’deki Durum”, *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt:3, Sayı: 35, Adana 2008, s. 2.

⁸¹ Daha fazla bilgi için bkz. Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*; Nuran Aslan, “Dünyada Erken Yaşta (...)”; İsmail Hakkı Mirici, *Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi İlköğretim 4. Ve 5. Sınıflar Örneği*, Gazi Kitapevi, Ankara 2001.

Ancak Avrupa ülkelerinde yoğun olarak gözlenen dil eğitimini daha iyiye ulaştırmaya çalışma araştırma ve deneyimlerinin, ilk başlarda birçok başarısızlığı da beraberinde getirdiği gözlenmiştir.

“Örneğin İngiltere’de 1964-74 tarihleri arasında yürütülen "Primary French" adlı projenin olumsuz sonuçları bu ülkede ilköğretimde genel bir yabancı dil uygulamasına geçilmesi konusunda çekinceler yaratmıştır. Yakın geçmişe kadar yabancı dil öğretimi konusunda; yabancı dil öğretimi, iki dilli eğitim, yabancı dilde eğitim ve farklı yaş ve amaçlara göre yapılandırılmamış bir yabancı dil öğretimi ve hangi yabancı dil veya diller gibi konularda bir karmaşa yaşandığı için, bu konuda erken yaşta yabancı dil öğretimini savunanlar ve karşı olanlar şeklinde kutuplaşma yaşanmıştır.”⁸²

Aynı bağlamda erken yaşta yabancı dil eğitiminin Avrupa’daki ilk denemelerinin hepsinin başarı ile sonuçlanmadığını Bleyhl’in (1995) “Fremdsprachen an Grundschulen? Ja – aber!” başlıklı makalesinden de anlayabilmekteyiz. Bleyhl, Engadin’deki ya da Südtirol’daki çocukların daha okula girişte üç dilli olduklarını ve zarar görmeden bir dilden daha fazlasının üstesinden gelebildiklerini belirtmiştir. Ancak Waldorf Okulları’nda 1919’dan beri birinci basamakta yabancı dil dersi verildikten sonra, 1960’lı yıllarda açık Alman okullarında da böyle çeşitli ilköğretim girişimlerinde bulunduğu, fakat bu çabaların çoğunlukla başarısızlıkla sonuçlandığı ifade edilmiştir. Bu başarısızlıkların nedenlerini Sauer şu şekilde sıralamıştır:

1. “Direnişin altında, verim gösterme baskısından korkan ilköğretim öğretmenleri ve ilköğretim ve ikinci kademe öğretmenlerine duyulan güvensizlik vardır.
2. Etkililik sorunu ikna edici bir biçimde çözülememiştir, yeni başlayanlarla karşılaşmada, öğrencilerin önbilgileri ile diğerlerinden önde olma durumları ileriki kademelerde hızla kaybolmalıdır.
3. Geleneksel olarak yabancı dile karşı az sempati duyan Amerika Birleşik Devletleri, olumsuz düşünce için öncü rol almış, tetiklenen coşku Sputnik şoku ile kısa sürede kaybolmuş ve 68’lerin hareketi yabancı dilsel nitelikliliklerinin genel düşüşüne yol açmıştır.
4. Çevrenin okul politikası problemleri çözülememiştir, bunlar: Bu ek ders için yer ve zaman nerede? Masrafları kim karşılamalı? Nitelikli öğretmenler nasıl bulunur?”⁸³ (çev. Y. K. A.)

Kessler (2006) ise ilk başlarda yabancı dil eğitimi konusunda yaşanan başarısızlıkları ve yabancı dil eğitiminin görmezden gelinme sebeplerini; “1960’lı yılların sonu ve 1970’li yılların başlangıcındaki gelişme yoğunluğundan sonraki reform yorgunluğu” ve “dil politikasındaki eksiklik” lerle açıklamaktadır. Ayrıca Kessler yabancı dil eğitiminin

⁸² Nuran Aslan, “Dünyada Erken Yaşta (...)”, s. 2.

⁸³ Werner Bleyhl, “Fremdsprachen an Grundschulen? Ja – aber!”, (edt. Johannes Peter Timm), *Ganzheitlicher Fremdsprachenunterricht*, Weinheim 1995, s. 216-217.

“1970’li yıllarda ne siyasi bakımdan ne de alan öğretimi açısından gerçekten benimsenmediği”⁸⁴ ni (çev. Y. K. A.) vurgulamıştır.

Beste (2002) ve Akpınar Dellal’in (2011) ifadeleriyle dünyada yabancı dil ve erken yaşta yabancı dil eğitiminin başlangıç ve geçiş aşamaları şu şekilde özetlenebilmektedir:

“Amerika Birleşik Devletleri’nde 1. Dünya Savaşı’ndan hemen sonra ilkokulda yabancı dil derslerinin ilk denemeleri yapıldı. Aynı dönemlerde Almanya’da ilkokulda yabancı dil dersleri düşünülmüş⁸⁵(çev. Y. K. A.)ve ilk olarak özel Waldorf Okulları’nda 1920’de ilkokul için birinci sınıftan dördüncü sınıfa kadar üç saat İngilizce ve üç saat Fransızca olmak üzere haftalık altı saat yabancı dil dersi verilmiştir. Çocukların, küçük yaşlardayken henüz yabancı dil için elastik ve şekil verilebilir organlara sahip oldukları, taklit yeteneklerinin güçlü olduğu, okula yeni başlayanların yabancıya/ötekine karşı daha duyarlı oldukları ve yabancı olanı normal karşılama yeteneğinde oldukları ve her şeyden önce de bu yaşlarda çocukların öncelikle yabancı dillere karşı ilgisinin oldukça yüksek olduğu gerekçeleri temelinde, Waldorf Okulları’nda erken yaşlarda yabancı dil öğretiliyordu.⁸⁶ Nazi Almanya’sının başlangıcıyla beraber, siyasi sebepler dolayısıyla erken yaşta yabancı dil eğitime dair tüm denemeler durduruldu.⁸⁷ Waldorf Okulları 1945 sonbaharında yeniden açılmakla birlikte, eğitime tek dilli olarak devam edilmesi kararı alınıyor ve bu durum 1990’lı yıllara kadar devam ediyor.⁸⁸ Öte yandan 2. Dünya Savaşı’ndan sonra ABD’de de ise, Modern Dil Birliği ve ünlü bilim insanlarının yayınları sayesinde ilkokulda yabancı dil eğitimi yeniden canlandı. Avrupa’da 1950’li yılların ortasında “Kitapsız İngilizce” (Englisch without a book) projesi ile ilkokulda yabancı dil dersini kabul eden ilk ülke İsveç oldu. 1960’lı yılların başında Fransa ve İngiltere “Yabancı Dil-Erken Başlangıç Projesi”ni uygulamaya koydular. UNESCO Konferansı ve Avrupa Konseyi’nin çabaları sayesinde Avrupa’nın diğer ülkeleri tarafından da erken yaşta yabancı dil eğitimi benimsendi.”⁸⁹ (çev. Y. K. A.)

Aynı bağlamda diğer Avrupa ülkelerindeki gelişmeleri Akpınar Dellal’in (2011) ifadelerine dayanarak özetlemek gerekirse; Fransa’da erken yaşta yabancı dil öğretimi, 1960’lı yıllarda deneme amaçlı başlatılmış ve ortaöğretimle eşgüdümlü yürütülemediği için 1970’li yıllarda terk edilmiş ve ardından 1980’li yıllarda belli sayıda temel eğitim okullarında tekrar uygulanmaya başlanmış, 1995 yılından sonra ise, ikinci sınıftan itibaren tüm okullarda uygulanmıştır. Bugün Fransa’daki ilkokullarda en yaygın yabancı dil olarak

⁸⁴ Jörg Ulrich Kessler, *Englischerwerb im Anfangsunterricht diagnostizieren, Linguistische Profilanalysen am Übergang von der Primarstufe in die Sekundarstufe I*, Gunter Narr Verlag Tübingen, Germany 2006, s. 38.

⁸⁵ N. Beste, *Englisch in der Grundschule: Vergleich der Konzepte und deren schulpraktischer Umsetzung in Hamburg und Schleswig-Holstein*.

<http://www.hausarbeiten.de/faecher/vorschau/5210.html> (31.08.2006)

⁸⁶ Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*, s. 46.

⁸⁷ N. Beste, *Englisch in der Grundschule (...)*.

<http://www.hausarbeiten.de/faecher/vorschau/5210.html> (31.08.2006)

⁸⁸ Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*, s. 47..

⁸⁹ N. Beste, *Englisch in der Grundschule (...)*.

<http://www.hausarbeiten.de/faecher/vorschau/5210.html> (31.08.2006).

İngilizce olmakla birlikte, ülke genelinde Almanca, İtalyanca ve İspanyolca erken yaşta öğretilen yabancı diller arasındadır. İngiltere’de ise, 1990 yılı sonrasında ülkedeki birçok kentteki ilköğretim okullarında üçüncü ve dördüncü sınıftan itibaren, saati 25 dakika olmak üzere haftada iki saat erken yaşta Fransızca, İtalyanca ve İspanyolca öğretimi yapılmaktadır. İtalya da, birçok Avrupa ülkesi gibi 1990 yılında uygulamaya konulan bir yasa ile erken yaşta yabancı dil derslerini ilköğretim okullarında zorunlu tutmaya başlamıştır. Öğrencilere seçimlik olarak İngilizce, Almanca, Fransızca ve İspanyolca sunulmuş ve 1995’ten sonra yabancı dil saatleri haftada 30 saate kadar çıkarılmıştır.⁹⁰

Elbette bugün Avrupa’da belli bir sistemde yürütülen ve başarılı sonuçlar elde edildiği düşünülen erken yaşta yabancı dil eğitimi, halen süren birçok tartışma ve çelişkilere koşut olarak uygulanmaktadır. Yapılan sayısız denemeler ve araştırmalardan elde edilen bulgulara dayanılarak, bugün halen tüm Avrupa’da başarısı kanıtlanmış ve benimsenmiş bir erken yaşta başlayan yabancı dil eğitimi sisteminden bahsedilememektedir. Süregelen pilot uygulamalarla, yabancı dilin erken yaşta verilmesinin yarar ve zararları, sınırlılıkları ölçülmeye, belirlenmeye devam edilmektedir. Aynı koşutta Aslan (2008) da, 18. ve 19. yüzyılların yabancı dilde eğitim(Latince eğitim), iki dilli eğitim ve yabancı dil öğretimi bağlamlarında erken yaşta yabancı dil öğretimini savunanlar ve karşı olanlar arasındaki tartışmaların yoğun olarak yaşandığı bir dönem olduğunu belirtmiştir. Ona göre; erken yaşta yabancı dil öğretimi, günümüzde özellikle AB ülkelerinde olduğu gibi çokdilliliğin kabul edilmesi, küreselleşme gibi siyasal, ekonomik, sosyal ve kültürel değişimlerin ve eğitim, öğretilim, iletişim teknolojileri alanlarındaki gelişmelerin ışığında 90’lı yıllardan sonra yoğun olarak dünyada ve özellikle 1998’den sonra ülkemizde de genel kabul görmüş ve ilköğretimden sonra uygulanmaya başlanmış bir olgudur.⁹¹ Bu bağlamda ulusların her geçen gün birbirine yaklaştığı, sınırların yavaş yavaş ortadan kalktığı dünyanın parçası olan ve bu dünya içinde daha fazla söz sahibi olmak isteyen tüm toplumların dünyaya, dünya topluluklarına ve dünya dillerine geniş bir pencere açmaya çalıştığı izlenmektedir.

---

⁹⁰ Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*, s. 55-68.

⁹¹ Nuran Aslan, “Dünyada Erken Yaşta (...), s. 1.

Ayrıca erken yaşta verilen yabancı dil eğitiminin, çocukların sadece yeni bir dil öğrenmesi amacına hizmet etmediği, kişisel ve sosyal gelişimlerini de destekleyip hızlandırdığına ilişkin görüşler bulunmaktadır. Bu anlamda düşünüldüğünde çocuğun edineceği yeni dil ve tanıyacağı yeni kültürlere karşı farkındalık, diğer uluslardan insanlara karşı hoşgörü ve hedef dilde iletişime geçebildikçe yaşayacağı haz da çocuğun kişisel gelişimi açısından değerlidir. Erken yaşta yabancı dil eğitimi dünyadaki uygulamaları kapsamında Muller (2004), “Erken Yabancı Dil Dersinde Öyküler” başlıklı yazısında, Fransızca konuşulan Belçika’da yabancı dil dersinin özel bir anlam ifade ettiğini ve yabancı dil bilmenin; özgüven kazanmış, sorumluluk bilinci olan, hoşgörülü bireyler yetiştirilmesine yardımcı olduğunu, kişisel gelişimi desteklediğini anlatmaktadır. Bu bağlamda yabancı dil dersinin Avrupa ile bütünleşme faktörü olarak görüldüğü ve çocuğu hem kendi kültürü hem de yabancı kültür konusunda bilinçlendirdiği gerçeğini de vurgulamıştır. “*Yabancı dil dersinin asıl amacı, dört temel yeti olan Dinleme, Konuşma, Okuma, Yazma yetilerinin eğitildiği bir iletişim sağlamaktır*” (çev. Y. K. A.) ifadesiyle hedef dilin eğitiminde ön planda tutulması gereken noktalar belirtilmektedir.⁹² Buna göre erken yaşta başlanan yabancı dil eğitiminin; öncelikle dilin kullanılması, konuşulması, yani hedef dilde iletişim kurulabilmesini hedeflediği göz önünde bulundurulduğunda, yabancı dile başlangıç yaşının her geçen gün daha aşağılara çekilmeye çalışılması olağan karşılanmaktadır. Bu durum Belçika örneğinde de görülmektedir. Muller (2004), Belçika’da resmi olarak yabancı dil derslerinin 5. sınıfta, başkent Brüksel’de ise 3. sınıfta başladığını ve gitgide okulöncesi ve ilköğretimde yabancı dil dersinin yaygınlaştığını ifade etmektedir. İlkokulda öncelikle sözel yetinin geliştirildiği, basit ve anlaşılır etkinliklerle kısa diyalogların daha anlaşılır hale getirildiği belirtiliyor. Ona göre; metni daha anlaşılır yapmak için, sözel ve sözel olmayan araçlar kullanılarak anlamın bağlamdan çıkarılıp bulunmasının sağlandığında, bilinen öğelerin anlamları oluşturularak dinleme korkusu ortadan kaldırılabilmektedir.⁹³ Özetle içinde buldukları zihinsel gelişim evresi itibariyle çocuklar taklit etme eğilimi gösterdikleri için, onların yoğun olarak dinledikleri ve duydukları yeni ifade ve kavramları edinmeleri ve kullanmaları çok daha kolay olmaktadır.

⁹² Chantal Muller, “Geschichten im frühen Fremdsprachenunterricht”, (edt. Adelheit Kierepka; Renate Krüger; Jürgen Mertens; Marcus Reinfried), *Frühes Fremdsprachenlernen im Blickpunkt*, Gunter Narr Verlag Tübingen, Germany 2004, s. 201.

⁹³ Chantal Muller, *age*, s. 201.

Ayrıca çocuk yaştaki öğrenenlerin sürekli olarak konuşma, bir şeyleri anlatma ihtiyacı içinde oldukları da bilinen bir gerçektir. Bu bağlamda çocuğa verilen doğru ve yerinde girdiler eşliğinde, çocuğun bu konuşma ve kendini ifade etme ihtiyacını hedef dilde gidermesi sağlanabilir ya da en azından çocuk, bu konuda teşvik edilebilir.

Yabancı dil eğitimine erken/çocuk yaşlarda başlamanın önemi ve gerekliliğine dair var olan birçok tartışmalı ve çelişkili bulgulara koşturularak; erken yaşta yabancı dil eğitimine başlangıç yaşının kaç olması gerektiği konusunda da dünyada farklı birçok görüş bulunmaktadır. Ama genel itibariyle dil bilimciler; doğuştan getirilen dil edinim yetilerinin birçoğunun ergenliğe girişle beraber yitirildiği ve bu dönemden sonra karşılaşılan dilin, çocuk yaştaki kadar etkili kullanıma ulaşamadığı konusunda hem fikirdirler. Bu bağlamda düşünüldüğünde; ortaöğretim kademesinde başlanılan bir dil eğitiminin, ilköğretim ya da okulöncesi dönemde başlanan dil eğitimi kadar etkili olamayacağı söylenebilir. Mirici (2001), “Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi” isimli kitabında bazı Avrupa ülkelerindeki yabancı dile başlangıç yaşlarını açıklamıştır. Yabancı dil dersinin Almanya’da üçüncü sınıfta, Danimarka’da beşinci sınıfta, Fransa’da yedinci sınıfta, Hollanda’da birinci sınıfta, İngiltere ve Galler’de altıncı sınıfta, İspanya’da altıncı sınıfta, İtalya’da üçüncü sınıfta, Yunanistan’da birinci sınıfta başladığı örneklerini vermiştir.⁹⁴ Başlangıç sınıfları her ne kadar birbirinden farklı olsa da tüm dünyada erken yaşta yabancı dil eğitimi konusunda her geçen gün yeni düzenlemeler yapılmaya ve yabancı dile başlangıç yaşı daha da aşağıya çekilmeye çalışılmaktadır. Çünkü hedef dilin eğitimine başlangıç yaşı, anadil ile tanışma yaşına ne kadar yakın olursa, yeni dili anadil akıcılığı ve ustalığında edinme ve kullanma olanağının o kadar yüksek olacağı yönünde eğilimler bulunmaktadır.

Bu düşünceler ışığında erken yaşta yabancı dil uygulaması yürüten ülkelerden olan Fransa’nın ilköğretim okullarında geçerli olan yabancı dil öğretim planının içerdiği beceri, tutum ve bilgileri Krüger (2004) aşağıdaki gibi sıralamıştır:

1. “Kişisel yeti ile ilgili: Yabancı bir dil ile ilgilenmek, onu kabul etmek ve onu kullanmayı denemek için istek ve gönüllülük.
2. Sosyal yeti açısından: Başka bir dili konuşan ve başka kültürden olan kişilere açıklık.
3. Metodik/yöntemsel yeti bakımından: İlköğretim düzeyinde öğrenme teknikleri ve stratejilerine katkı olarak örneğin: Dil dışında veya dilsel

---

⁹⁴ İsmail Hakkı Mirici, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*, s. 35.

yardımların, ayrıca durumsal bağlamın, tekrarların, ön-birlikte-son konuşmaların ve bununla birlikte dilsel örneklerin kullanımı.

4. Konusal yeti açısından: Dinlediğini anlama yetisinin gelişimi (rica, soru, istek ve ayrıca basit ilişkili ifadeleri anlama), konuşma yetisinin gelişimi (kafiyelerin, şarkıların, şiirlerin yorumlanması, duyduğu ifadelere tepki verebilme, basit dil araçlarıyla kendi dil amacını gerçekleştirme).⁹⁵(çev. Y. K. A.)

Bu bilgilere dayanarak; erken yaşta yabancı dil eğitiminde öncelikli olarak üzerinde durulan konuların; öğrencilerde yeni dil ve kültürlerle karşı farkındalık oluşturmak, dili ve dil öğrenmeyi sevdirebilmek ve öğrencilerde bu konuda ilgi ve merak uyandırabilmek olduğu söylenebilmektedir. Ayrıca çocuğa uygun yöntem ve teknikler eşliğinde, çocuğa sık sık ve yoğun bir şekilde hedef dilde diyalog, şarkı ve öykü dinleterek, çocukta dinlediğini anlama yetisini geliştirebilmek, az sayıda sözcük dağarcığıyla bile olsa çocuğu hedef dilde konuşturabilmek ve dili kullanmaya teşvik etmek tüm dünyadaki ilköğretim düzeyindeki yabancı dil derslerinin ortak amaçlarındandır.

Ancak tüm bu araştırma ve uygulamaların olumlu-olumsuz sonuçları ışığında tüm dünyada yaygınlaşmaya devam eden erken yaşta yabancı dil eğitimi uygulamalarının yanında, bu eğitimin çocuğa kazandırabilecekleri ve kaybettirebilecekleri konularında da tam bir fikir birliği gözlenmemektedir ve bu konudaki kaygı ve olumsuz düşünceler halen tam olarak giderilememiştir. Akpınar Dellal'in (2011) belirttiği üzere; erken yaşta yabancı dil eğitimi konusunda henüz görüş bildirildiği dönemde, Rousseau (1712-1778) çeşitli gerekçelerle bu eğitime karşı çıkmıştır ve erken yaşta öğretilen ikinci bir dilin, anadil için tehlike oluşturabileceğini, çocuğun öncelikle anadilinde sağlam bir bilgi düzeyine erişmesinin sağlanması gerektiğini ve bu nedenle ergenlik öncesinde yabancı dile başlanılmasının sakıncalı olduğunu savunmuştur.⁹⁶ Aslan (2008) ise, aydınların erken yaşta yabancı dil eğitimine karşı çıkmalarını; bu anlamda yapılan uygulamaların ilk başlarda başarısızlıkla sonuçlanmasına bağlamaktadır. Zira 19. yüzyılın sonlarına kadar farklı okul, yaş, amaçlara göre bir yabancı dil dersi yürütülmesi söz konusu değildi. Klasik filoloji öğretiminden geçmiş sınırlı bir öğretilim ve yöntembilim bilgisine sahip, hemen her okul türünde belli amaç ve içerik (genelde edebi metin okumaya yönelik) izleyen, öğrenci değil, öğretmen merkezli bir yaklaşım sergileyen ve çocukların ilgi ve isteklerini dikkate

⁹⁵ Renate Krüger, "Französisch in Thüringer Grundschulen", (edt. Adelheit Kierepka, Renate Krüger, Jürgen Mertens; Marcus Reinfried), *Frühes Fremdsprachenlernen (...)*, s. 99.

⁹⁶ Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*, s. 70.

almayan öğretmenler tarafından yürütülen bir eğitim yaygındı. Bu da eğitim ve öğretimde istenilen başarıyı sağlamadığı gibi çocuğun birçok alandaki yaratıcılığını da köreltiyor, öğrenme arzusunun azalmasına yol açıyordu. Daha sonraki yıllarda benzer gerekçelerle örneğin tüccar, sanayici, diplomat ve yurt dışında görevli yüksek bürokratların görevli buldukları ülke dil ve kültürünü öğrenmeleri ve çocuklarına da o yabancı dilde eğitim ve öğretim görmelerine olanak sağlamalarının, kendileri ve çocuklarının söz konusu dil ve kültürün etkisinde kaldıkları gerekçesiyle ülke içinde yabancı dilde eğitim verilmesine ve okullarda anadilinden daha yoğun yabancı dil dersi konmasına, bu tarz eğitim almış insanların kendi ulusal değerlerine yeterince önem veremeyeceği görüşüyle karşı çıkmışlardır.⁹⁷ İşte tüm bu olumsuz düşünce ve başarısız sonuçlar, erken yaşta yabancı dil eğitiminin gidişini zaman zaman sekteye uğratmakla beraber bu konudaki araştırma ve uygulamalar da devam etmiştir. Bu eğitime başlandığı yıllarda öne çıkan olumsuz görüşler bugün de bazı aydınlar, dilbilimciler, eğitimciler ve ebeveynler tarafından dile getirilmeye devam edilmektedir. Çünkü her ne kadar yabancı dil eğitimine erken yaşlarda başlamanın, dilin öğrenilmesi ve özellikle de telaffuzu konusunda önemli bir etkisi olduğu ifade edilse de, çocuk yaştaki öğrenenlerde bırakabileceği olumsuz ya da istenmeyen etkiler konusunda da, kafalardaki soru işaretlerini tam anlamıyla yok edebilecek kanıtlar bulunmamaktadır.

Türkiye’de yabancı dil eğitimine çok uzun yıllar önce başlanmış ve bu nedenle yabancı dil eğitiminin yaklaşık bir asırlık bir geçmişi bulunmaktadır. Diğer ülkelerdeki gelişmelere koşut olarak Türkiye’de de sistem açısından değişikliklere gidilmiş olmakla beraber, yabancı dil bilmenin, öğrenmenin değeri ve yeri her dönemde korunmuş ve önemi artarak anlaşılmaya devam etmiştir.

Türkiye’de yabancı dil ve özellikle batı dillerinin öğretilmesinin geçmişi 19. yüzyılın başlangıcına dayanmaktadır. O dönemlerde Fransa ile yakın ilişkiler dolayısıyla ilk öğretilen yabancı dil Fransızca olmuştur. 1863 yılında Robert Koleji’nin açılmasıyla ikinci yabancı dil olarak İngilizce öğretilmeye başlanmıştır. Osmanlı devleti döneminde, yaygın olarak öğretilen ilk yabancı dil olan Fransızca, tüm XIX. yüzyıl boyunca moda olma özelliğini sürdürmüş ve Fransızca öğrensin diye gençler Fransa’ya gönderilmiştir. Cumhuriyet’in kuruluşunun ardından yabancı dil eğitimi ve özel öğretim okulları

---

⁹⁷ Nuran Aslan, “Dünyada Erken Yaşta (...), s. 3.

konusunda da reformlar yapılmıştır. Bu bağlamda “Türk Eğitim Derneği”, M. K. Atatürk’ün tavsiyesi üzerine, yabancı dilleri de öğretecek ilk ulusal özel okulları açma kararı almıştır. Örneğin TED Ankara Koleji (bugünkü Yenişehir Lisesi), 31 Ocak 1928’de açılan özel okullardandır. TED Koleji’nde İngilizce, ilkokul dördüncü ve beşinci sınıflarda başlatılmış ve haftada 10 saat kadar İngilizce öğretilmesi kararı alınmıştır. Bu bağlamda okullarda 1951 yılına kadar diğer dersleri aksatmamak koşuluyla haftada 8-10 saat “takviyeli” İngilizce öğretilmiştir. Ancak Akpınar Dellal’in (2011) de ifadesinden anlaşıldığı üzere; 1951 yılında yabancı dil derslerinde yabancı dili etkili öğretme çalışmaları yerine, yabancı dille eğitim konusu gündeme alınmış ve kültür dersleri hariç, çoğu okuldaki eğitim dili İngilizce olmuştur. Türkiye’de 1960’dan sonra öğrenci sayısının artması, açılan okul sayısının yetersiz oluşu ve kalabalıklaşan sınıflardan dolayı öğretimin niteliği düşmüş ve bundan dolayı açılan özel okul ve dershanelerin sayısı artmıştır. Bu dönemde yapılan düzenleme ile devlet okullarında ortaöğretimde 3-5 saatlik yabancı dil öğretimi ve öğrenimi zorunlu hale getirilmiştir.⁹⁸

Ancak 1968 yılında Avrupa Konseyi ile Milli Eğitim Bakanlığı arasında yabancı dil öğretimi bağlamında somut çalışmalar yapılmaya başlanmış ve bu konseyin katkıları ile 1972’ye kadar olan eğitim programları gözden geçirilmiş, ders kitapları hazırlanmıştır. Yeni hazırlanan kitaplar ile Avrupa Konseyi standartlarında dil öğretiminde yeni yaklaşımlar uygulanmaya başlanmıştır. Bu süreçte 1970’li yıllardan başlayarak ilkokul beşinci sınıftan itibaren yabancı dilde eğitim yapan Anadolu Liseleri ve Ankara Koleji gibi özel okullar açılmış, bunun yanında takviyeli yabancı dil dersi veren özel okullar da kurulmaya başlanmıştır. Orta dereceli okullarda yabancı dil öğretiminin geliştirilmesi ve modernleştirilmesi çalışmaları ise, yine 1972 yılında MEB Talim ve Terbiye Kuruluna bağlı olarak kurulan “Yabancı Diller Öğretimini Geliştirme Merkezi” ile Avrupa Konseyi arasında geliştirilen işbirliğiyle hazırlanan yabancı dil öğretim programları ve ders kitaplarının, 1974-75 öğretim yılından itibaren kademeli olarak uygulanmasıyla devam etmiştir. 1980’li yılların başında yabancı dil öğretimi programları ile ilgili çalışmaların

⁹⁸ E. A. Özdemir, Türkiye’de İngilizce Öğreniminin Yaygınlaşmasının Nedenleri.

http://efd.mersin.edu.tr/dergi/meuefd_2006_002_001/pdf/meuefd_2006_002_001_0028-0035_ozdemir.pdf (14.02.2012); Nuran Aslan, “Dünyada Erken Yaşta (...), s. 7; Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*, s. 47-49; Ö. Demirel, Avrupa Konseyi Dil Projesi ve Türkiye Uygulaması. <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/167/orta3-demirel.htm> (12.02.2012)

yeniden hızlanmasıyla Anadolu Liseleri ve ardından da Anadolu Teknik ve Meslek liseleri için programlar hazırlanmıştır. Türkiye’de 1988 yılına kadar, ortaokullarda ve genel liselerde altıncı sınıfa başlarken en yaygın üç Batı dilinden (İngilizce, Fransızca veya Almanca) birisi öğrencilere sunulmaktaydı. Ancak 1988 sonrasında bu “çok dillilik” politikasından vazgeçilmiş ve o yıllardan 2000’li yıllara kadar geçen sürede ilköğretim ikinci kademedeki ve liselerde “tek dil İngilizce” uygulaması gerçekleştirilmiştir. Ayrıca 1990’lı yılların başında lisenin önüne yoğun bir yabancı dil ağırlık sınıfının konulması ve liselerde öğretimin Türkçe devam etmesi amacıyla, yabancı dil ağırlıklı program uygulamasına geçilmiştir. 1997-1998 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulamaya konulan “Sekiz Yıllık Kesintisiz Eğitim Reformu” ile erken yaşta yabancı dil eğitimine büyük bir adım atılmış ve yabancı dil eğitimi ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıflarda haftada iki saat, altıncı, yedinci ve sekizinci sınıflarda ise dört saat okutulmaya başlanmıştır. Ayrıca bu reforma göre dördüncü sınıftan başlamak üzere haftada en az bir, en çok üç saat takviyeli yabancı dil dersi verilebilecektir. Bu reform bağlamında “*son birkaç yıldır yeniden önemsenmeye başlanan iki yabancı dil uygulaması*”, kuram olarak yönetmeliklere konulmuş olmasına rağmen “*bugün daha çok okul yönetimlerinin bu konuda bilinçlenmesi ve onların bu konuya bakışı doğrultusunda uygulamaya geçebilecektir.*”⁹⁹

“Sekiz Yıllık Kesintisiz Eğitim Reformu” ülkemizde erken yaşta yabancı dil eğitimi verilmesi açısından önemli olmakla beraber, erken/çocuk yaşta sadece İngilizce öğretimini zorunlu tutması, erken yaşta ikinci yabancı dil eğitimi ise okul yönetiminin tercihine bırakması açısından eleştirilmektedir. Akpınar Dellal’in (2011) belirttiği üzere; birkaç devlet okulu ve özel okul bir yana bırakılırsa, ilköğretimin özellikle birinci ve ikinci kademesinde, tek dil uygulaması büyük ölçüde devam etmektedir. Türkiye’de bazı özel okullar hariç öğrencilere erken yaşlarda sadece İngilizce sunulmaktadır.¹⁰⁰ Aynı düzlemde Aslan’ın (2008) da ifadesiyle yabancı dil olarak önceleri İngilizce, Almanca, Fransızca ve İmam Hatip Liselerinde Arapça öğretimi sunulmakta iken, bu denge giderek İngilizce lehine dönmüş ve bugün yabancı dille eğitim yapan veya takviyeli yabancı dil eğitimi

⁹⁹ Ö. Demirel, Avrupa Konseyi Dil (...).

<http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/167/orta3-demirel.htm> (12.02.2012); Nuran Aslan, “Dünyada Erken Yaşta (...), s. 7; Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*, s. 49-50; A. Genç, Türkiye’de İlk ve Ortaöğretim Okullarında Yabancı Dil Öğretimi.

<http://yordam.manas.kg/ekitap/pdf/Manasdergi/sbd/sbd10/sbd-10-10.pdf> (10.09.2011)

¹⁰⁰ Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*, s. 50.

veren okulların çoğunda İngilizce eğitimi yapılmaktadır.¹⁰¹ Zira Türkiye’de geçmişten günümüze ağırlıklı olarak İngilizce ile sürdürülen yabancı dil ve devlet okullarında sadece İngilizce yürütülen erken yaşta yabancı dil eğitiminin; Avrupa ile yoğunlaşan ilişkiler ve Avrupa Birliği’ne girme çabası ve Avrupa Birliği’nin yabancı dil(ler) bilme ve yabancı dil eğitimi ile ilgili ölçütleriyle çok fazla örtüşmediği bilinmektedir. Bu koşutta Genç (2004), 1995 yılında Avrupa Birliği’ne üye ülkelerde, ikinci bir yabancı dil öğrenilmesi/öğretilmesi gerektiği konusunda alınan kararlar birlikte, Türkiye’de de öğrencilerin ikinci bir yabancı dil öğrenmelerinin gerekliliğine karar verildiğini belirtmektedir. Aynı zamanda Milli Eğitim Bakanlığı’nın, Avrupa Birliği’ne uyum sürecinde yaptığı çalışmalarda bu konuyu dikkate alıp eğitim sisteminde bu yönde değişikliklere gittiği ve 1997-1998 öğretim yılında uygulanmaya başlanan Eğitim Reformu ile ikinci yabancı dil dersinin, ilköğretim altıncı sınıftan itibaren seçmeli bir ders olarak sunulmaya başlandığını da ifade etmiştir.¹⁰²

“Süregelen çalışmalar, ortaöğretimde de (liselerde) ikinci yabancı dilin zorunlu olarak okutulması yönündedir. İlk olarak 2000-2001 öğretim yılından başlayarak bütün Anadolu Öğretmen Liselerinde ikinci yabancı dil dersi zorunlu seçmeli hale getirilmiştir. Ortaöğretim kurumlarında, en az bir yabancı dilde öğretim düzeyine uygun sözlü ve yazılı iletişim kuran bireyler yetiştirilmesinin yanı sıra; ikinci yabancı dilin de zorunlu ders olarak öğretim programlarına konulması şeklinde bir karar alınmıştır.”¹⁰³

Var olan koşullarda yabancı dil derslerinin, ilköğretim birinci kademeye çekilmiş olması, tüm dünyada yaygınlaşmaya başlayan erken yaşta yabancı dil eğilimi açısından olumlu karşılanmakla beraber, bu eğitimin tek dilli olarak yürütülüyor oluşu eleştirilmektedir. Ayrıca ikinci yabancı dil derslerinin, ilköğretim ikinci kademede başlamasına olanak veren düzenleme olumlu görülmele birlikte, bunun seçmeli veya okul yönetiminin tercihi olması, ikinci yabancı dil öğretimine geçişi zorlaştırmaktadır. Bu anlamda düşünüldüğünde ilköğretim altıncı sınıftan itibaren ikinci yabancı dilin seçmeli değil de, zorunlu olması, dilin yaygın olarak öğretilmesi açısından daha işlevli olabilecektir.

¹⁰¹ Nuran Aslan, “Dünyada Erken Yaşta (...), s. 7.

¹⁰² A. Genç, Türkiye’de İlk ve (...).

<http://yordam.manas.kg/ekitap/pdf/Manasdergi/sbd/sbd10/sbd-10-10.pdf> (10.09.2011)

¹⁰³ A. Genç, **age**.

<http://yordam.manas.kg/ekitap/pdf/Manasdergi/sbd/sbd10/sbd-10-10.pdf> (10.09.2011)

Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı'nın, Yabancı Diller Eğitimi Ve Öğretimi Yönetmeliği'nde 04.03.2009 tarihinde yaptığı değişikliğe göre ilköğretim kurumlarında;

“dördüncü sınıftan itibaren zorunlu yabancı dil derslerine yer verilir. Aynı sınıftan itibaren zorunlu yabancı dil derslerinin takviyesi amacıyla ya da ikinci yabancı dil dersi olarak seçmeli yabancı dil derslerine de yer verilebilir.”¹⁰⁴

Yönetmelikteki bu ifadeye dayanarak; aslında ilköğretimde ikinci yabancı dil eğitiminin de olanaklı hale getirilebileceği görülmektedir. Belki ders saati birinci yabancı dilden daha az olmak kaydıyla; ikinci bir yabancı dilin de öğretilmesi yoluyla, Türkiye’de ilköğretim dördüncü sınıfta başlayan erken yaşta yabancı dil eğitimi, iki dilli olarak uygulanabilir. Bu sayede çocuklar erken yaşta; yabancı dil değil, yabancı dillerle karşılaşmış birden çok dilin varlığını görmüş, duyumsamış olabilirler. Ayrıca bu yolla, Türkiye’de tek dilli olarak devam eden erken yaşta yabancı dil eğitimi de daha çağdaş bir işleyişe kavuşma imkanı bulur. Zira Türkiye’nin geleceği açısından düşünüldüğünde, erken yaşta tek dilli yabancı dil eğitimi uygulamasının zararları olabileceği yönünde görüşler bulunmaktadır. Buna koşut Akpınar Dellal (2011) de,

“Türkiye’de bazı özel okullar hariç öğrencilere erken yaşlarda ne yazık ki sadece İngilizce sunulmaktadır. Oysa hem yabancı dile erken yaşta başlatma hem de tek bir yabancı dili ön plana çıkarma, diğer yabancı dillere gerekli önemi vermeme, gelecekteki bağımsızlığını düşünen bir ülke için oldukça tehlikeli bir gidiş olarak görülebilir ve bu durum ancak ve ancak sömürge ülkelerde geçerli olur. Bu ülkelerde, bütün bireylerin tek bir yabancı dili öğrenmesi neticesinde, öğrenilen yabancı dil bir süre sonra yerel dilin önüne geçmiştir. Dil, aynı zamanda kültürdür. Dilini kaybeden ulus/ülke bir süre sonra bağımsızlığını da kaybetmeye mahkum olsa gerektir”¹⁰⁵

ifadesiyle erken yaşta “*tekdilli*” yürütülen yabancı dil eğitiminin gelecekte yol açabileceği tehlikelere ışık tutmaktadır. Her şeyden önce ikinci bir yabancı dil ile ne kadar geç karşılaşılırsa, o dili kabul etme, öğrenmeye istekli olma durumları o kadar zor olacaktır. Burada sözü edilen durum; Türkiye’nin bugünkü eğitim koşullarında iki yabancı dilin de çok iyi öğretilmesi, öğrenilmesi değil, sadece çocuk yaşta ne kadar çok yeni dil ile tanışılırsa, karşılaşma imkanı bulunursa çocuk için o kadar yararlı olacağı düşüncesidir. Bir bakıma çocuğa katacağı zenginlikler, kazandıracığı yeni bakış açıları düzeyinde düşünüldüğünde; erken yaşta ikinci yabancı dil eğitimi de faydalı olabilecektir. Ama içinde

¹⁰⁴ Milli Eğitim Bakanlığı Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi Yönetmeliği.
http://mevzuat.meb.gov.tr/html/26184_1.html (03.01.2012)

¹⁰⁵ Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*, s. 50.

bulduğumuz koşullarda tek dilli olarak gerçekleştirilen erken yaşta yabancı dil eğitimine uygun, donanımlı öğretmen, araç-gereç temin etme, kalabalık sınıflar gibi birçok sorunun bir arada yaşandığı düşünüldüğünde ise iki veya çok dilli erken yaşta yabancı dil eğitiminin daha zamanının olduğu anlaşılmaktadır.

Türkiye’de henüz “*tek dilli*” olarak devam eden erken yaşta yabancı dil eğitimi çerçevesinde, ilköğretim dördüncü sınıfta uygulanan yabancı dil eğitiminin genel amaçlarını Mirici (2001) şu şekilde sıralamıştır:

1. “Türkçeden başka dillerin de olduğunun farkına varabilme
2. Yabancı dil öğrenmeye istekli olma
3. Yabancı dilde iletişim kurmaya istekli olma
4. Öğrendiği yabancı dilin Türkçeden farklı seslere sahip olduğunu kavrayabilme
5. Öğrendiği yabancı dilin tonlama ve telaffuzunu kavrayabilme
6. Öğrendiği yabancı dilin kalıplarını kuralına uygun olarak kullanabilme
7. Öğrendiği yabancı dili günlük hayatta kullanabilme
8. Öğrendiği dilde düzeyine uygun diyalogları okuyabilme
9. Öğrendiği dilde düzeyine uygun diyalogları anlayabilme
10. Öğrendiği yabancı dildeki sözcük ve cümleleri yazabilme.”¹⁰⁶

Yukarıdaki amaçlar sıralamasından da görülebildiği üzere Türkiye’deki erken yaşta yabancı dil eğitimi de, ağırlıklı olarak çocuklara farklı dillerin varlığını fark ettirebilme, bu dillere karşı olumlu bakış açıları kazandırabilme ve dili kullanabilme üzerinde yoğunlaşmaktadır. Çocuğa yabancı bir dili sevdirebilmek ve onu öğrenmeye karşı güdüleyebilmek, erken yaşta dil eğitiminin üst amaçlarından biridir. Çünkü bir çocuğun öğrenebilmesinin ilk koşulu; öğrenmeyi istemesi ve bunun için içsel motivasyona sahip olmasıdır. Hedef dilin dilbilgisi kurallarına, cümle yapılarına hakim olabilme, hedef dilde okuryazar olma ise daha sonraki kazanım ve hedeflerdir.

Geçmiş yıllarda Türkiye’deki yabancı dil eğitiminin en önemli problemlerinden biri de yeterli sayıda yabancı dil öğretmenin olmamasıydı. İşte bu sebepten dolayı birçoğu Eğitim Fakültesi mezunu olmayan, pedagojik eğitim almamış, hatta bazıları yabancı dil bölümleri dışında çok farklı bölümlerden mezun olmuş, ama belli kurslardan yabancı dil belgesi almış kişiler; yabancı dil öğretmeni olarak atandılar ve yıllarca yabancı dil eğitimi vermeye çalıştılar ve henüz yabancı dil öğretmenliği yapmaya devam etmekte. Ayrıca buna ek olarak, “erken yaşta yabancı dil eğitimi” alanında yetişmiş yani erken/çocuk

¹⁰⁶ İsmail Hakkı Mirici, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*, s. 71.

yaştaki öğrencilere yabancı dil eğitimi verecek öğretmenlerin azlığı ve hatta bu konuda tam donanımlı öğretmenlerin mevcut olmaması sorunu da göz önündedir.

Mirici'nin (2001) “Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi, İlköğretim 4. ve 5. Sınıflar Örneği” isimli kitabında bir araştırma sonucuna dayanarak verdiği bilgilere göre; ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıflarda İngilizce dersini yürüten öğretmenlerin yüzde 67'si eğitim fakültesi mezunu değildir, yüzde 79.51'i İngilizce öğretmenliği bölümü mezunu değildir ve yüzde 79'u pedagojik formasyon almıştır.¹⁰⁷ Buna ek olarak Akpınar Dellal'in (2011) “Çocuklara Yabancı Dil Eğitimi ve Dil Edinimi nedir? Niçin? Nasıl?” isimli kitabında, 2006-2007 Eğitim-Öğretim yılında Çanakkale il merkezindeki bazı devlet okulu ve özel okullarda gerçekleştirilen anket çalışmasından elde ettiği verilere dayanarak açıkladığı üzere; öğretmenler, erken yaşta yabancı dil eğitimi konusunda lisans eğitimi almamışlar ve yeterli hizmetiçi eğitime tabi tutulmamışlardır.¹⁰⁸

Bu durumda erken yaşta yabancı dil eğitimi veren öğretmenlerin, bu eğitimi verebilmek için yeterli olduğunu söylemek pek de mümkün olamamaktadır. Zira eğitim fakültesi mezunu olanlar ve hatta İngilizce öğretmenliği bölümü mezunu olanlar da, erken yaşta yabancı dil eğitimi konusunda tam donanımlı değildirler. Çünkü hali hazırda Eğitim Fakültelerinin yabancı dil öğretmenliği bölümlerinde erken yaşta yabancı dil edindirmeyi kapsayan dersler azdır ve verilen kısıtlı bilgiler, bu alanda etkili öğretim yaptırabilecek düzeyde olamamaktadır. İngilizce öğretmenliği bölümlerinde eğitim gören, erken yaşta yabancı dil öğretmeni adayları “Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi” ve “Dil Edinimi” dersleri kapsamında haftada 4'er saat erken yaşta yabancı dil eğitimiyle ilişkili eğitim almaktadırlar. Alanında uzman öğretim görevlileri/elemanları tarafından verildiği için, alınan bu eğitimin etkili ve verimli olduğu düşünülmektedir. Ama derse ayrılan süre düşünüldüğünde, çok kısıtlı olduğu görülmektedir. Bu alandaki eğitim çocuk gelişimi alanıyla birebir örtüştüğünden, öğretmen adaylarına öncelikle; bu yaştaki çocukların fiziksel ve zihinsel gelişimlerinin, dil ediniminde, dili öğretmede ve bu yaştaki öğrencilerde sınıf yönetiminde nasıl bir etkiye sahip olduğu ile ilgili eğitim verilmesi gerekmektedir. Bu eğitimin de üniversitelerdeki okulöncesi, çocuk gelişimi bölümleriyle

¹⁰⁷ İsmail Hakkı Mirici, *age.*, s. 5.

¹⁰⁸ Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*, s. 51.

işbirliği içinde yürütülmesi, belki de yabancı dil öğretmeni adaylarının bu bölümlerdeki bazı dersleri zorunlu olarak almalarının sağlanması daha etkili ve işlevli olabilecektir. Tüm bu koşullar oluşturulduğunda ve materyal açısından çocukların yaş ve zihinsel gelişimlerine uygun teknik donanım sağlandığında Türkiye’de verimli bir erken yaşta yabancı dil eğitiminden söz edilebilecektir.

BÖLÜM II: DİL EDİNİMİ, YABANCI DİL EDİNİMİ NEDİR, NASIL GERÇEKLEŞİR?

Dil edinimi denildiğinde ilk olarak aklımıza anadil edinimi gelir. Çünkü anadilde bilinçli ve yönlendirilmiş öğrenme, öğretme, eğitime gibi durumlardan bahsetmek pek de mümkün değildir. Bir çocuk yaşamının ilk yılından itibaren anadilini hayatın akışı içinde doğal olarak kazanır. Bu nedenle anadildeki süreç, doğal yaşam koşulları içinde bir dili edinim/kazanım sürecidir. İşte çocukların anadillerini edindikleri yetişkinlere oranla daha zahmetsiz, daha kısa süreli bu durum, anadilden başka dillerin de bu şekilde edinilebileceği düşüncesine yol açmıştır. Buna koşut, anadil edinim süreçleri, aşamaları, koşulları daha çok araştırılmaya başlanmıştır. Zira anadil edinimi sürecinin bilinmesi yoluyla, yabancı dillerin çocuk yaşta öğrenilme koşullarının da oluşturulabileceği düşünülmektedir. İşte bu nedenle,

“erken yaşlarda ister yönlendirme olmaksızın isterse yönlendirme yoluyla yabancı dil edinimi konusunda sürdürülen tüm araştırmalar, anadil edinimi araştırmaları üzerinde konumlanmıştır. Çünkü erken yaşta dil edinimi ile anadil edinimi ve öğretimi arasında çok büyük benzerlikler söz konusudur. Her şeyden önce, çocuklara yabancı dil öğretiminde, anadil öğrenirken gerçekleşen doğal sürecin yaşatılması hedeflenmek zorundadır.”¹⁰⁹

Bu nedenle erken yaşta yabancı dil eğitiminin daha fazla önem kazandığı özellikle son yıllarda anadil edinimi süreçleri ve koşulları, daha fazla araştırılmaya ve incelenmeye başlanmıştır. Çünkü dilin özellikle kullanımının ve telaffuzunun kusursuz kazanılması boyutunda, hedef dilin doğal dil edinim ve kullanım koşullarında öğretilmesi üzerinde vurgu yapılmaktadır.

Zollinger’e göre dil edinimi, “örnek aldığı kişi ve çocuk arasındaki ilk etkileşimler çerçevesinde, doğumdan hemen sonra başlayan” ve “yetişkinliğe kadar kendini karmaşık yapının içine çeken çok boyutlu ve süregelen süreçtir.”¹¹⁰ (çev. Y. K. A.) Burada erken yaş ve sosyal çevredeki bireylerle karşılıklı iletişim ve paylaşımın ve ayrıca etkileşimin devamlılığının altı çizilmektedir. Çocuk dilin karmaşık kurallarını, yapılarını, sözcüklerini diğer bireylerle birebir etkileşim içinde ve doğal akışta kazanmaktadır. Yani şimdiye kadar

¹⁰⁹ Nevide Akpınar Delal, *Çocuklara Yabancı Dil Eğitimi ve Dil Edinimi Nedir? Niçin? Nasıl?*, Çanakkale Kitaplığı Akademi, Çanakkale 2011, s. 119.

¹¹⁰ A. Kuhn, *Erstspracherwerb und früher Fremdspracherwerb*.

<http://www.schule-bw.de/schularten/sonderschulen/fruehesfremdsprachen> (23.06.2006)

okullarda ortaöğretim döneminde başlanan yabancı dil eğitiminin, hem dil edinimi için kritik dönemin aşılmış olmasından, hem sınırlı bir zaman dilimi içinde ancak sözcük ve dilbilgisi kuralı öğretme bazında kalışından, hem de sınıfın dışına çıktığında, hedef dil ile karşılaşma ve iletişim kurma imkanı bulunamayışından dolayı bazı başarısızlıklar yaşandığı söylenebilir. Tüm bu koşullar göz önünde bulundurulduğunda, yaşanan başarısız deneyimler hiç de şaşırtıcı görünmemektedir.

“Bir dili öğrenmek ve yarı mükemmel konuşmak genelde yetişkin bir birey için uzun yıllar alır. Buna karşılık küçük bir çocuğun bunu kısa bir zamanda tamamen problemsiz bir şekilde başardığı görülmektedir. Zihinsel yetileri daha yüksek olmasına rağmen, yetişkinler için dil öğrenmenin neden bu kadar zor olduğu araştırılıp tartışılmaya devam etmektedir. Her sağlıklı çocuk, zekadan ve sosyal çevreden bağımsız bir şekilde anadilini nefes kesici bir tempoda mükemmel derecede öğrenebilmekteyken, matematikteki en zor hesaplamaları biraz bilgi ile başarabilen yetişkinler, tatil için gidecekleri bir ülkenin dilinin temel sözcük bilgisi ve basit dilbilgisi kurallarını edinmekte ve kullanmakta büyük zorluklar yaşamaktadırlar. Çünkü sözcüklerin, dilbilgisi kurallarının, bağlaçların, kavramların, kuralların, vb. sistemi matematikten daha karmaşıktır.”¹¹¹ (çev. Y. K. A.)

Bu nedenle dilin ediniminin daha farklı yetiler gerektirdiği düşünülmektedir. Bu yetiler; doğumdan sonraki 10 yıl içinde dil ile temas kurularak değerlendirilmediğinde yavaş yavaş körelmektedir. Dil ediniminde, erken yaş, kritik/duyarlı dönem kavramları üzerindeki vurgunun nedenlerinden birisi de budur. Dili zahmetsizce ve kusursuz öğrenmeyi sağlayan bilişsel ve duyuşsal yetilerin, bu duyarlı dönem içinde en yüksek düzeyde aktif olduğu düşünülmektedir. Ayrıca eğer anadil edinimindeki aynı doğal ortam, ikinci, üçüncü diller için de yaratılabilirse, erken yaşta yabancı bir hatta birçok dili öğrenmenin de en az anadil edinimi kadar kolay ve zahmetsiz olacağı düşünülmektedir.¹¹² Zira

“çocuklar için erken yaşta ikinci bir dili öğrenmek, birinci dili öğrenmek kadar kolaydır ve birden fazla dili öğrenmek çok doğal bir süreçtir. Çocuklar mükemmel bir taklitçi olduklarından, anadilini konuşan bir eğitmen tarafından eğitildiklerinde telaffuz konusunda kısa sürede anadile yakın bir başarı elde edebilirler. Ancak ikinci bir dil öğrenme kolaylığı yaşla birlikte azalır: doğum ve ergenlik arasındaki dönemde beyin yeni bir dili öğrenecek şekilde donatılır ve bir çocuk 10-12 yaşına gelince dil öğrenmenin ve depolamanın doğası değişerek daha az esnek hale gelir.”¹¹³ “Bir çocuğun yabancı dil öğrendiği bu tempo dilin zorluk derecesinden tamamen bağımsızdır. Örneğin, bir çocuk Almancayı nispeten kolay İngilizceyi,

¹¹¹ Kindlicher Spracherwerb.

<http://www.weikopf.de/Sprache/Grundlagen/Spracherwerb/spracherwerb.html> (2006)

¹¹² Daha fazla bilgi için bkz. Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*; Rod Ellis, *Second Language Acquisition*, Oxford University Press 2003; Gisela Göhrum, *Englischunterricht Grundlagen – Aufbau – Praxis*, Ferd. Dummlers Verlag, Bonn 1975.

¹¹³ Neden Erken Yaşta Bir Başka Dil Öğrenmeli.

<http://www.languagelands.com/tr/wly.php> (10.02.2012)

dünyanın en zor dilleri olarak bilinen Japonca'yı ya da Kafkas dillerinden birini ya da ünlü-ünsüz mevcut olan Afrika dilini aynı hızda öğrenir. Ayrıca dil öğrenmenin zeka ile hiçbir ilgisi yoktur. Yaklaşık 4-5 yaşına kadar anadili ya da ikinci, üçüncü dili yeterince duyma imkanına sahip olan az yetenekli çocuklar, dilsel kural sistemini mükemmel edinebilirler.”¹¹⁴ (çev. Y. K. A.)

Bu bağlamda düşünüldüğünde; bir dilin“edinim” düzeyinde öğrenilebilmesi için, dil ile erken/çocuk yaşta karşılaşmanın ve mümkün olduğunca yoğun olarak dil ile donatılmış ortamda bulunmanın önemli olduğu anlaşılmaktadır. Oysa dil ediniminde bilişsel yeterliliklerin, bireyin kişisel zeka ve yeteneklerinin herhangi bir şeyi öğrenmede ve dil ediniminde önemli bir yeri olduğunu savunan eğitimciler ve dilbilimciler de mevcuttur. Bu koşutta genç bilişsel psikoloji etkili öğrenme için öğrenenin bireysel etkinliklerinin önemini vurgulamaktadır. Buna göre;

“öğrenme; aktif, yapısalıcı, birbirine ekli ve amaç odaklı süreçtir. Öğrenen bilgi alımı sırasında ders konusunu anlamlı bir yöntemle kabul etmek için bir şeyler yaptığı sürece öğrenmede aktiftir. Yeni bilgi özenli bir şekilde ele alındığında ve var olan bilgiler ile ilişki içine konulduğunda öğrenme yapıcı olur.”¹¹⁵ (çev. Y. K. A.)

İşte bu aşamada öğrenmenin gerçekleşebilmesi için bireyin etkin olmasının, yani yaparak yaşayarak öğrenmesinin önemi göze çarpmaktadır. Çünkü öğrenme, öğrenenin pasif değil, aksine mümkün olduğu kadar aktif olduğu ortamlarda tam ve gerçek anlamda gerçekleşebilmektedir.

Apeltauer (1997) ve Kortman (1999), çocukların genelde yaşamın ilk yılları içinde kendi çevrelerinin dilini, ilk dillerini (anadillerini) edindiklerini ve bunun“doğal yolla”, yani geniş kapsamlı olarak yönlendirilmemiş olduğunu ve öğretmenler tarafından sistematik olarak planlanmadığını belirtmişlerdir. Ayrıca dünyada iki dilli büyüyen birçok çocuk olduğunun, yani ya ilk dil ile aynı zamanda ya da çok az zaman aralığında ikinci bir dili öğrendiklerinin, bu durumda ikinci dil ediniminin, ilk dil edinimi ile birçok paralellik gösterdiğinin altını çizmişlerdir. Onlara göre bu, ikinci (ve sonraki) dillerin daha geç edinimi durumu değildir. Bu bağlamda yabancı dil ediniminde dikkate alınması gereken önemli farklar şu şekilde sıralanmıştır:

¹¹⁴ Kindlicher Spracherwerb.

<http://www.weikopf.de/Sprache/Grundlagen/Spracherwerb/spracherwerb.html> (2006)

¹¹⁵ Klaus Konrad; Annette Wagner, *Lernstrategien für Kinder*, Schneider Verlag, Hohengehren 1999, s. 5.

- “İkinci bir dili öğrenen kişi, daima bir ilk dili elinde bulundurur ve bilinen bu saptama, ikinci dilin daima ilk dilin arka planında öğrenildiği sonucunu çıkarır. Yeni dil ile karşılaştığında çocuk, çoktan dünyayı kelimeler içinde bir kez kavramıştır ve asıl öğrendiği dilden, sonraki dillere olumlu olduğu kadar olumsuz birçok transfer yapmaktadır.
- Çocuk büyür. İlk dil edinimi ve ikinci dil edinimi arasındaki yaş farkı, her şeyden önce zihinsel gelişim anlamına gelir. Büyük çocuk, daha fazla konu bilgisi, daha iyi öğrenme stratejileri ve yüksek bir soyutlama yetisine sahiptir, ancak orijinal yetileri zayıflayabilir: Erken yaşta başlama taraftarları, büyük çocukların taklit yeteneklerinin ve esnekliklerinin az olduğunu vurgulamaktadırlar.
- İkinci dili birinci dil çevresi içinde öğrenenin motivasyonu ilk dil ediniminde olduğu kadar yüksek değildir. Öğretmenlerin (ya da ebeveynlerin) sonraki dil(leri) «lezzetli» hale getirmek için çok fazla çaba göstermeleri öğrenme için bir zorunluluktur ve bu asla ilk dildeki kadar olamaz.
- İlk dil, diğer dillerin öğrenme süreci için anlaşma aracı olabilir.”¹¹⁶ (çev. Y. K. A.)

Çocuk yaştaki öğrenenin, doğru yönlendirme ve uygulamalarla, yabancı bir dili anadilin kusursuzluğuna yakın düzeyde edinebileceği düşüncesi, bu konuda yapılan araştırma sonuçlarıyla desteklenmektedir. Ama bu kusursuzluğu kazanmak; çocuğun yabancı dil ile mümkün olduğu kadar erken yaşta karşılaşması ve anadil edinimine yakın koşullarda, yani dil ile yaşayarak, iletişim kurarak ve sık sık, yoğun bir şekilde dil ile kuşatılarak yeni dili öğrenmeye çalışması ile doğru orantıdadır. Elbette ki bu aşamada hem okulda hem evde ve diğer sosyal çevrelerde çocuğun dili kullanması ve bunun için teşvik edilmesi gerekmektedir.

Skehan (1989) “Nedensellik Kuramı”na (Attributionstheorie) göre başarılı bir dil ediniminde; yetenek, çaba, şans ve ayrıca verilen görevin zorluk derecesinin önemli olduğunu belirtmiş ve bireyin yetenek alanına uygun etkinlikleri tekrar tekrar uyguladığının altını çizmiştir. Ona göre öğrencilerin bireysel yeterliliklerinin tanınması ve öğrenenlere bu doğrultuda girdiler sunulması çok önemlidir.¹¹⁷ Alfie Kohn da, “*Ortak Bir Çaba İçinde*” adlı kitabında, istediğimizde öğrenmenin gerçekleştiğini, öğrencilerin duygusal çevreden kaynaklanan emniyet, destek, bakım, ciddiye alma, karşılıklı birbirini izleyen adımlar, ait olma duygusu, koruma, kabul, cesaretlendirme ve anlamın

---

¹¹⁶ Ernst Apeltauer; Bernd Kortmann, “Spracherwerbtheorie”, (edt. Nli-Berichte 67), *Weiterbildungsmassnahme Fremdsprachen in der Grundschule am Beispiel Englisch*, Niedersachsen, Hildesheim 2001, s. 18.

¹¹⁷ L. Eiermann, Ursachen für Lernschwächen im Fremdsprachenunterricht nach Peter Skehan. <http://www.hausarbeiten.de/faecher/vorschau/32879.html> (31.08.2006)

oluşturulmasına ihtiyaç duyduğunu vurgulamaktadır.¹¹⁸ Çocuklara yetenek ve ilgi alanlarına uygun girdiler sunulduğunda, onların verilen bilgilere ve dile olan gönüllülükleri artacaktır ve bu sayede istenilen hedeflere ulaşmak daha kolay olacaktır. Çünkü herhangi bir şeyi öğrenmede önemli bileşenlerden birisi de, öğrenime karşı gönüllülüktür. Bu gönüllülük ve istekliliğin oluşması için de buna uygun ortamın sağlanması gerekmektedir. Bu öncelikle öğretmenin veya dil öğrenme ile ilgili etkileşim içinde olunan kişilerin sorumluluğundaki bir durumdur. Çünkü çocuk önce muhatap olduğu yetişkinleri sevmeli, yanında kendini iyi hissetmeli ve bu çerçevede çocuğu güvende hissettirecek bir fiziksel ortam sağlanmalıdır.

Erken yaşta dil öğrenenler, içinde buldukları zihinsel ve bilişsel gelişim evresi dolayısıyla, ileriki yaştaki öğrenenlerden çok daha farklı ihtiyaçlar içinde olduklarından, öncelikli olarak onların güven duyma, sevilme, duygusal bağlılık ve ait olma ihtiyaçlarının doyurulması, ardından ikincil değerde olan bilme, öğrenme, başarı gibi ihtiyaçların karşılanması gerekmektedir. Bu bağlamda, erken yaştaki dil öğrencilerinin, öğretmen ve ebeveynleri tarafından ilk olarak duygusal gereksinimlerinin karşılanması, çocukların okulu, sınıfı, arkadaşlarını, öğretmenini ve ebeveynlerin de desteği ve teşvikiyle yeni dili sevmesi sağlanmalıdır.¹¹⁹ Bu koşullar altında çocuk; mutlu olduğu ve kendini güvende hissettiği sınıf ortamında, içsel motivasyonu ve gönüllülüğü çok daha yüksek bir şekilde dil öğrenmeye hazır olacaktır. Zira “Çocuklarda yabancı dil edinimi; sosyal faktörler, duygusal etkenler, kişisel etkenler, biyolojik etkenler gibi; farklı düzlemlerde genişleyen çeşitli etkenlere yenilmektedir.”¹²⁰ (çev. Y. K. A.) Yani erken yaşta başlanmış olsa da, çocuğun çevresi o dili edinmek için gerekli uyaranlara sahip değilse, edinmeye çalıştığı dili kullanabileceği bir ortam mevcut değilse, sosyal yaşam içinde yeni dil ile yoğun bir biçimde karşılaşmıyorsa, bu dili yanında kendini rahat ve güvende hissedeceği yetişkinlerle iletişim aracı olarak kullanamıyorsa, yeterli güdülenme ve motivasyona sahip değilse ve zihinsel ve fiziksel açıdan uygun gelişim aşamasında değilse hedef dilin anadil edinimindeki kolaylıkta ve kusursuzlukta edinimi mümkün olamayacaktır.

¹¹⁸ Sura Hart; Victoria Kindle Hodson, *Empathie im Klassenzimmer*, Junfermann Verlag, Paderborn 2006, s. 19.

¹¹⁹ Daha fazla bilgi için bkz. Neriman Aral; Gülen Baran; Şenay Bulut; Serap Çimen, *Eğitimde Drama*, YA-PA Pazarlama, İstanbul 2000; Klaus Konrad; Annette Wagner, *Lernstrategien für Kinder (...)*; Sura Hart; Victoria Kindle Hodson, *Empathie im Klassenzimmer (...)*.

¹²⁰ Spracherwerb. <http://www.mutterspracherwerb.de/wortler1.htm> (2006)

Bu etkenlere koşut olarak Krashen'a göre, dil edinimi ile ilgili etkili ya da tutumsal  çeşit değişken bulunmaktadır:

1. "Nedenlilik: Dili öğrenmek için yüksek nedenliliğe sahip dil öğrencileri genelde daha başarılıdırlar.
2. Özgüven: Özgüvene ve kendi gelişimine ilişkin olumlu görüşlere sahip dil öğrencileri daha başarılıdırlar.
3. Heyecan: Kişinin ve sınıfın endişeye yakın bir heyecandan uzak olması ikinci dil edinimi için daha yararlıdır."¹²¹ (ev. Y. K. A.)

Çocukların dili, taklit ve pekiştirme yoluyla, bilinçsiz ve sezgisel, bir çırpıda, etkileşim ve somut davranış içinde edindikleri düşünüldüğünde, gerçekten dile ulaşmaları ve kendi gelişimlerini desteklemeleri için, çocuğa uygun dil teşviki gerekmektedir; ailede dil teşviki, okulöncesi kurumlarda dil teşviki ve iki dilli gelişim.¹²² Dil ediniminin gerçekleşmesi için, doğuştan getirilen zihinsel yetilerin yanında, çocuğun yakın çevresindeki yetişkinler tarafından duygusal açıdan da desteklenmesi ve ona dil edinimine açık sosyal ortamın sağlanması ve çocuğun sadece okulunun ya da evinin değil, yaşadığı tüm sosyal ortamının iki dilli olarak düzenlenmeye çalışılması gerekir. Ancak bu sayede ocuk, anadilden sonraki ya da anadilden farklı olan dilin de en az anadil kadar doğal yaşamın bir parçası olduğunu hissedebilir ve bir "yabancılık" yaşamaz.

Konrad ve Wagner (1999), ğrenmenin; bir boşlukta ve o anki fiziksel ve sosyal bağlamdan ayrı oluşmadığını ve öğrenmeyi, öğrencilerin kendilerinin yönlendirmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Ama bu aşamada yabancı bir yardım olmaksızın, bireyin kendi öğrenmesini önemli ölçüde planlamasını, denetlemesini ve sorumluluk almasını kolaylaştıran teşviklerin önemi de bilinmektedir. Onlara göre; çocuklara kişisel serbest alanlar ve karar olanaklarının sunulması gerekmektedir.¹²³ Bilindiği üzere kalıcı öğrenme ancak birey yani öğrenen aktif olduğunda gerçekleşebilmektedir. ğreneni hem zihinsel hem de fiziksel olarak harekete geçirebilecek, aktifleştirecek, kendisinin başarmasını sağlayacak bir öğrenme durumu yaratılmalıdır. Bunun için öğrenenin içsel motivasyonunu teşvik edecek ve yapabilecekleri konusunda onu destekleyecek sosyal evre ve yetişkinlere ihtiyaç duyulmaktadır. Öğrenmede, öğrenenin özerkliği, kendi kendini yönlendirmesi

¹²¹ Etkin Filtre Hipotezi.

www.oocities.org/eltmethods/natappturkce.html (02.12.2011)

¹²² A. Leist-Villis, Wie erwerben Kinder Sprache(n).

<http://www.sprachfoerderung.info/spracherwerb.htm> (01.01.1998)

¹²³ Klaus Konrad; Anette Wagner, *Lernstrategien für Kinder (...)*, s. 28.

kuşkusuz önemlidir. Ancak özellikle erken/çocuk yaştaki öğrenenlerde tam anlamıyla bir özerklikten ya da kendini yönlendirmeden bahsedilmesi pek de mümkün değildir. Çünkü onlar yaşları itibariyle henüz sadece dil öğrenme değil, aynı zamanda öğrenmeyi öğrenme çağında/aşamasındadırlar. Bu nedenle öğretmen ve diğer yetişkinlerin, bilinçli bir öğrenmeye güdüleme, aktif yaşantı edinmeye teşvikinden söz edilebilir. Ayrıca öğrencinin daha serbest, özgürce hareket etmesine, öğrendiklerini deneyimleyebilmesine, seçenekler arasından kendine uygun olanı tercih edebilmesine olanak veren ortamlar oluşturulması çocuk yaştaki öğrenenler için uygun olacaktır.¹²⁴

2.1. Dil Edinimi Kuramları

Yabancı dil bilmenin değerinin her geçen gün daha da arttığı toplumlarda, artık yabancı dil öğretmek ya da öğrenmek değil, yabancı dil edinmek, edindirebilmek kavramları önem kazanmaya başlamıştır. Çünkü bir yabancı dili biliyorum diyebilmek için dilin biçimsel kurallarını, kullanım kalıplarını öğrenmiş olmak yetmemektedir, aksine dili edinmek/kazanmak, günlük hayatta kullanabilmek gerekmektedir. Dil ediniminin nasıl gerçekleştiğinin anlaşılabilmesi ve bunun için daha etkili yöntemlerin işe koşulabilmesi için tarihsel süreç içinde yapılan araştırma sonuçlarına dayanılarak dil edinim kuramları geliştirilmiştir. Dilin daha kolay ve etkili edinilmesi bağlamında düşünüldüğünde; dil edinim kurallarının gösterdiği yol ve yöntemler, çocuğa dili edindirebilmek konusunda ülkelerin yabancı dil eğitimi politikalarına ve dil eğitimi veren yabancı dil öğretmenlerine rehber olabilmektedir.

2.1.1. Davranışçılık Kuramı

Davranışçılık Kuramı çocuklardaki dil edinim yol ve yöntemini açıklayıp betimleyen temel kuramların başında gelmektedir. Yaratıcısı Skinner olan ve dilin taklit ve pekiştirme (ödüllendirme) yoluyla edinildiği görüşünden hareket eden bu kurama göre; “*çevre, küçük çocuğun “doğru” sesli ifadelerini olumlu pekiştirerek tepki gösterdiğinde, çocuklar*

---

¹²⁴ Daha fazla bilgi için bkz. nli-Berichte 67, *Weiterbildungsmassnahme Fremdsprachen (...)*; Norbert Schlüter, *Fortschritte im Frühen Fremdsprachenlernen, Ausgewählte Tagungsbeiträge Weingarten 2004*, Cornelsen Verlag, Berlin 2006; Bağımsız Öğrenenler Geliştirme. <http://www97.intel.com/tr/AssessingProjects/AssessmentStrategies/EncouragingSelfDirectionAndCollaboration/> (09.12.2011)

“yanlış” ifade ya da olumsuz tepki göstermezler” ve bu şekilde “bir sözcük ya da ifade ne kadar sıklıkla pekiştirilirse, çocuğun dil haznesi o kadar çok güçlenir.”¹²⁵ (çev. Y. K. A.) Yani çocuğun dili, çevrenin tepkileriyle biçimlenmektedir. Bu kuram; çocuğun ilk başta, sonradan çevre tarafından pekiştirilebilecek sesler ürettiğini varsaymaktadır. Dili edinmedeki bu zor ve uzun süreç, çevresinden gelen konuşma örneğini taklit edecek yeterliliğe gelen çocuğun, taklit davranışıyla hızlanmaktadır.¹²⁶ (çev. Y. K. A.) Bu kapsamda düşünüldüğünde dilin edinilme aşamasında; zekanın, bireysel beceri ve farklılıkların yeri ya da önemi yokmuş gibi görülmektedir. Görev, çocuktan ya da çocuğun bireysel yeterliliklerinden çok, çevrede ve çevredeki uyaranlardır. Davranışçılara göre;

"öğrenme yaklaşımında ödül ve ceza gibi yöntemler önemli rol oynar. İletişim sırasında, aile bireyleri sürekli çocuğun çıkardığı seslerden dilin yapısına en uygun olanlarına onay verir ve yapılan tekrarlamalar sonucunda çocuk, hangi sesleri çıkaracağını öğrenir. Bu kurama göre, çocuk dili tekrar, taklit ve çevre tarafından dilsel güçlendirmeler yoluyla öğrenmektedir. Hatta anne-baba ve çevre tarafından bir sözcük ya da ifade yanlış kullanılıyorsa, çocuk yanlış kullanılan bir ifadeyi de olduğu gibi kullanır.”¹²⁷

Bu durumda aile bireyleri ya da yakın çevredeki yetişkinlerin dile hakim olma düzeyleri, dili kullanmadaki ustalıkları veya yetersizlikleri, çocuğun dil edinimi sürecini ve dili doğru kullandığı başarılarını doğrudan etkilemektedir.

Çevre uyaranlarının etkisi ve teşvikiyle çocuğun dili doğal olarak öğrendiğini savunan davranışçılara göre;

“çocuklar konuşulan dili, herhangi bir şeyi öğrendikleri gibi öğrenirler. Bu süreç, çevreden gelen birçok ses uyaranının zamanla sınıflandırılması, şekillendirilmesi ve benzer durumlarda aynı ses ve tepkilerin verilmesi şeklinde gerçekleşmektedir. Anne veya önemli diğer kişilerin, çocukla ilişkilerinde vermiş oldukları tepkiler, çocuk tarafından zamanla dile dönüştürülür ve ödül, ceza gibi pekiştirenler yoluyla bu gelişim sürdürülür.”¹²⁸

Buna göre; çocuğun dili edinebilmesi için, dil açısından zengin uyaranlarla kaplı bir çevre, dili kullanmaya yönelik tüm doğru davranışlarını ödüllendiren yetişkinler ve çocukta var olan doğal taklit yeteneği dilin edinimi için yeterli olmaktadır. Bu koşutta en önemli olan

¹²⁵ A. Leist Villis, *Wie erwerben Kinder Sprache(n)*.
<http://www.sprachfoerderung.info/spracherwerb.htm> (01.01.1998)

¹²⁶ A. Leist Villis, **age**.
<http://www.sprachfoerderung.info/spracherwerb.htm> (01.01.1998)

¹²⁷ Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil(...)*, s. 133.

¹²⁸ F. Dağabakan; D. Dağabakan, *Dil Ve Çocukta Dil Gelişimi Kuramları*.
http://ooegm.meb.gov.tr/dokuman/cocuklarda_dil_gelisimi.pdf (20.12.2011)

etkenlerden birisi kuşkusuz, çevredeki yetişkinlerin çocuğun konuşma, ifade etme çabasına verdikleri tepkilerdir. Zira bu tepkilerin yönlendirmesiyle çocuğun doğru kullanımı öğrendiği savunulur. Çünkü bu kurama göre;

“bebekler kendilerini istedik sonuçlara götürdüğünü keşfettikleri sesleri tekrar etmekte ve bu yolla konuşulan dili öğrenmeye başlamaktadırlar. Tesadüfen günlük dilde var olan sesleri ya da benzer sesleri çıkardıklarında çevrelerindeki yetişkinler tarafından ödüllendirilirler. Bu ödüller bebek için olumlu pekiştireç olmakta, böylece bebek aynı sesleri tekrarlamakta ve öğrenmektedir.”¹²⁹

Bu süreçte pekiştirilen sesler kalıcı olurken, pekiştirilmeyen sesler söner. Örnek olarak; bir çocuk ilk kez “anne” dediğinde annenin gülümsemesi ve sevinmesi çocuğu mutlu eder ve “anne” sözcüğünü tekrarlamasını ve öğrenmesini sağlar. Bu kuramda; dil gelişimi, tamamen çevredeki yetişkinler ve çocuğun taklit yeteneğine bağlanmıştır. Dil bilimi araştırmaları sonucunda geliştirilen diğer dil edinim kuramları da tam bu noktada davranışçılık kuramına karşı çıkmaktadırlar. Çünkü dil, sayısız kural ve yapıyı içinde barındırmakta ve karmaşık bağlantılar gerektirmektedir, yani sadece çevrenin teşviki ve taklit ile edinilemeyecek kadar zordur. Bu nedenle bireyin bilişsel gelişimi, bireysel dil yeterlilikleri de göz ardı edilmemelidir.

2.1.2. Doğuşancılık Kuramı

Skinner’in dil edinim kuramını eleştiren bir tartışma olarak Noam Chomsky tarafından geliştirilen Doğuşancılık Kuramı; “dil ve özellikle dilbilgisel yapıların, küçük çocuğun henüz çok fazla ilerlememiş dilbilgisel yapısı içinde, birkaç yıl sadece taklit ve pekiştirme ile edinilemeyecek kadar karmaşık”¹³⁰ (çev. Y. K. A.) olduğu görüşünden yola çıkmıştır. Dilin çeşitliliği, karmaşıklığı ve yaratıcılığı bakımından düşünüldüğünde Skinner’in yaklaşımı haklı bulunmamaktadır. Çünkü zaman açısından baktığımızda bir insanın, konuştuğu her cümleyi taklit ve pekiştirme yoluyla edinebilmesi pek de mümkün görünmemektedir.

¹²⁹ Dil Gelişimi ve Dil Gelişimini Açıklayan Kuramlar.

<http://www.marmaraelt.net/dil-gelisimi-ve-dil-gelisimini-aciklayan-kuramlar> (20.12.2011)

¹³⁰ A. Leist Villis, Wie erwerben Kinder Sprache(n).

<http://www.sprachfoerderung.info/spracherwerb.htm> (01.01.1998)

“İnsanlar sınırlı bir kelime haznesinden ve katı bir kural sisteminden sürekli yeni cümleler oluştururlar. Chomsky’e göre çocuk dili; cümle cümle edinmez, aksine doğuştan gelen dil edinim mekanizması (Dil Edinim Aracı) yoluyla, anadilin özel kurallarını edinir. Dil edinim mekanizmasının yardımıyla çocuk, dili bilişsel gelişiminden bağımsız olarak edinir ve çevre yalnızca dil girdisi ve sebepleri gönderdiğinden, ikinci derecede önemlidir. Buna göre; dil edinimi, kural edinimidir ve çocuklar henüz bilişsel olarak o kuralları öğrenecek durumda olmadıkları için, dili kurallarından üretme konusunda doğuştan gelen dil yeteneklerini kullanmaktadırlar. İşte bu sebeple de, çocukların dili hissel ve bilinçsiz öğrendikleri savunulur.”¹³¹ (çev. Y. K. A.)

Bu bağlamda düşünüldüğünde, erken yaştaki çocukların dil ediniminde yetişkinlere oranla çok daha başarılı oldukları savı da Doğuştancılık Kuramı ile ilişkilendirilebilmektedir. Diğer tüm koşullar aynı olduğunda, erken/küçük yaştaki çocuğun dili, yetişkin bireylerden daha çabuk öğrendiği ve dilin kullanımı aşamasını da ustalıkla başarabildiği düşüncesi, bu konuda yapılan araştırmalarla da desteklenmektedir. Chomsky’nin de altını çizdiği üzere; dil edinimi için doğuştan getirdiğimiz yetiler vardır, ancak bu yetilerin gerekli uyaranlarla aktif olarak kullanılmadığında, zamanla yavaş yavaş söndüğü ve işlevsizleştiği de bilinmektedir. İşte ileriki yaşlarda bir dil öğrenmenin; çok daha zahmetli, uzun süreli olması da bir yönüyle Chomsky’nin görüşüne dayanmaktadır.

Bu yaklaşıma göre; “*dil genetik olarak aktarılır ve tüm insanlar dil kazanım araçlarına önceden sahiptirler*”¹³² ve çocuk bu biyolojik temelli dil yetisiyle doğar. Bu bağlamda;

“dil ediniminin birincil sebebi, çocuğun doğuştan sahip olduğu “dil edinim aygıtı”dır. Bu aygıt çocuğun, hedef dilin kurallarını keşfetmesini sağlayan dille ilgili temel ilkeleri içerir ve girdiler, çocuğun hedef dili keşfetmesini sağlayan “dil edinim aygıtı”nı tetiklemek için gereklidir.”¹³³

Yani doğuştancılara göre; dil edinimindeki en önemli unsur doğuştan getirilen dil aygıtıdır ve çevre onu çalıştırmak için gerekli sinyali sağlayan kaynaktır. Bu şekilde düşünüldüğünde de aslında çevrenin ikinci planda değil, dil edinim aygıtı ile eşdeğerde olduğu görülmektedir. Çünkü dil edinimine veri sağlayan kaynak (çevre) olmazsa, doğuştan getirilen dil edinim aygıtı da çalışmayacaktır.

¹³¹ A. Leist Villis, **age**.
<http://www.sprachfoerderung.info/spracherwerb.htm> (01.01.1998)

¹³² F. Dağabakan; D. Dağabakan, Dil Ve Çocukta (...).
http://ooegm.meb.gov.tr/dokuman/cocuklarda_dil_gelisimi.pdf (20.12.2011)

¹³³ Dil Gelişim Kuramları.
<http://www.dilbilimi.net/kuramlar.htm> (20.12.2011)

Ayrıca doğuştancılar; bu biyolojik temelli “Dil Edinim Mekanizması”nın yaşam boyu aynı işlevsellikle çalışmadığının da altını çizmektedirler. Doğumla getirilen bu mekanizma sadece belli bir süre dil edinimi açısından tam olarak aktif olabilmektedir.

“Söz konusu dil edinim mekanizması, etkinliğini bazı uzmanlara göre beş yaşında, bazı uzmanlara göre ise yedi yaşında sona erdiriyor. İşte dilbilimciler, dil edinim mekanizmasının etkinliğinin sona erdiği bu yaşı “kritik yaş” olarak adlandırmaktadırlar. Bu nedenle bu kurama göre çocuklara, ikinci bir dil bu yaş öncesinde sunulmalıdır.”¹³⁴

Kuram; dilin tam olarak edinilebilmesi için bu mekanizmanın etkin olarak kullanılmasını gerekli görmektedir ve bu kullanım için kişi zaten doğuştan donanımlıdır. Ama mekanizmanın aktif olarak çalıştığı kritik dönem, dil ile karşılaşmadan geçirilmemelidir. Bu bağlamda düşünüldüğünde de; dil ediniminde erken/çocuk yaşta dil ile tanışma ve haşır neşir olma önemli bir faktördür. Bu kurama göre; doğuştan getirilen “dil edinim mekanizması”, “kritik dönem” içinde olma ve dil için doğru girdi gönderen çevre; dil edinimi için temel koşullardır.

2.1.3. Bilişselcilik Kuramı

Bilişselcilik Kuramı, dil öğrenimini zihinsel süreçlerle ve bireyin bilişsel yeterlilikleriyle açıklamaktadır. Gelişim psikoloğu Jean Piaget, bilişsel ve dilsel gelişim ilişkisini ön planda tutmuş ve bunun yanında dilin dilbilgisel değil, aksine anlam bilimsel, pragmatik ve iletişimsel bakış açısının önemini vurgulamıştır. Zira öğrenme, doğrudan gözlenemeyen zihinsel bir süreçtir ve ancak zihinde meydana gelen oluşumlarla açıklanabilmektedir. Bu bağlamda anlama, algılama, düşünme, duyu ve yaratma önemli kavramlardır. Piaget’e göre çocuk ilk olarak, nesnenin sürekliliği adı verilen, nesnelere görülebilir değilse ya da mevcut değilse, daha sonra var olabileceği anlayışına ulaşmalıdır. Bu, yaklaşık olarak 1,5-2 yaşlarında, nesnelere sembolik işlevinin anlaşılmasına bağlı olarak gelişir. Nesnenin sürekliliği ve sembolik işlevi küçük çocuğu, var olan ve var olmayan nesnelere için, sessel sembollerin sistemi olarak dili kullanabilecek yeterliliğe getirir. Bu kuramda; başarılı bir iletişim için, kişinin olayları partneri açısından görebilmesi

¹³⁴ Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*, s. 134.

anlamına gelen, bakış açısının değiştirilmesi yeteneği önemlidir. Ayrıca hem nesnenin kalıcılığı, sembolik işlevi, bakış açısının değişimi hem de dil edinimi için çocuğun bizzat yaşadığı somut, bütünsel deneyimler temeldir. Bilişsel ve dilsel gelişim için temel şart, tüm anlamlarla çevrenin somut olarak deneyimlenmesidir.¹³⁵ Özetle çocuk, dili kendi yeterliliklerinden ve etkinliklerinden bağımsız olarak değil, aksine her evreyi kendisi algılayarak, anlamlandırarak, yaşayarak geçmektedir. Yani çocuk çevrenin verdiği girdiyi doğrudan alıp tekrarlayarak değil, kendi içsel süreçlerinden geçirerek, düşünerek, akıl yürüterek yeniden anlamlandırmaktadır. Bilişselcilik Kuramı'na göre, *“amaç daha çok bilinçli bir algılamayla hedef dilin anlamlı bir sistem olarak öğrenilip gerçek yaşama aktarılabilmesine katkı sağlayacak tüm dil becerilerini geliştirmektir.”*¹³⁶ Bu bağlamda bilişselciler, çocuğun bu işlemleri tam olarak aktif gerçekleştirebildiği belli evrelerin varlığından söz etmektedirler:

“Doğumundan itibaren insandaki düşünce ve dilin gelişimi belli bir süreklilik dahilinde gelişmez. Bu bağlamda belli evrelerden bahsedilebilir. Bu evrelerde çevre de oldukça önemlidir. Bilişsel gelişim evrelere ayrılır ve insanın zihinsel etkinlikleri normal koşullar altında söz konusu evrelerin elverdiği ölçüde gelişir.”¹³⁷

Bireyin dilsel gelişiminin; zihinsel ve sosyal gelişimine, yaşam deneyimlerine koşut olarak değiştiği, geliştiği düşüncesinden hareket eden Bilişselcilik Kuramı, kendinden önceki dil edinim kuramlarının işlevsel öğelerini içinde barındırmaktadır. Dil ediniminde hem bireyin zihinsel yeterlilikleri, çevre ile etkileşimi, iletişimi hem de kendi yaşantıları önemsenmektedir.

Bu yaklaşımda öğrenme, düşünme doğrultusunda ele alınır ve zihinsel algılamının, dil öğretimini öğrenciler için daha zevkli ve kalıcı kıldığı savunulur. Bu kuramda genel amaç, *“öğrenenin kendi davranma yetisini kullanarak dili öğrenme ve kendi cümleleriyle duygu ve düşüncelerini ifade edebilme yeteneğini geliştirmesidir.”*¹³⁸ Bu bağlamda; dil bir alışkanlık değil; yaratıcı bir sürecin ürünüdür.

¹³⁵ Hasan Can Oktaylar, *KPSS Eğitim Bilimleri Öğrenme Psikolojisi*, Yargı Yayınevi, Ankara 2010, s. 141; A. Leist Villis, *Wie erwerben Kinder Sprache(n)*. <http://www.sprachfoerderung.info/spracherwerb.htm> (01.01.1998)

¹³⁶ İsmail Hakkı Mirici, *Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi İlköğretim 4. ve 5. Sınıflar Örneği*, Gazi Kitapevi, Ankara 2001, s. 19.

¹³⁷ Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*, s. 142.

¹³⁸ İsmail Hakkı Mirici, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*, s. 23.

- “Dil bir alışkanlık oluşturma süreci değil, bilinçli olarak kuralları öğrenmedir.
- Sesletim ayrı bir uğraş alanı değildir.
- Duyduğunu anlama önemlidir.
- Grup çalışmaları ve bireysel çalışmalar önemlidir.
- Hem tümdengelim hem de tümevarım yöntemleri, kalıpların öğrenilmesinde kullanılabilir.
- Dört temel becerinin birbirine göre öncelikleri yoktur.
- Anadil ve çeviri kullanılabilir.
- Bütünlük önemlidir ve gerektiğinde her tür araçtan yararlanılabilir.
- Öğretmen, öğrenme işini kolaylaştıran kişidir.”¹³⁹

Bu kuram ışığında düşünüldüğünde kısacası, dil edinimi evresindeki birey aktiftir ve başroldedir. Kişi; zihinsel yeterlilikleri sayesinde çevreden edindiklerini yine çevre ile etkileşim içinde bizzat kullanır, uygular ve dili edinir. Bilişselcilikte evrelerin önemi belirtilmekle beraber bireyin etkinliği de değerlidir. Zira birey, zihinsel yeterlilikleri sayesinde çevreden gelen uyarıyı alır, özümser ve buna göre davranış oluşturur. Birey kendisine sunulan tüm bilgileri; zihinsel işlemlerle anlamlandırır, daha önceden öğrendikleriyle bağdaştırır ve organize ederek kalıcı hale getirir. Bilginin kalıcı olmasında en önemli nokta; yeni bilginin zihinsel işlemlerden geçirilerek daha önceki bilgilerle ilişkilendirilmesidir. Aksi halde bilgi çok kısa sürede unutulmaktadır.

2.1.4. Sosyal Etkileşim Kuramı

Sosyal Etkileşim Kuramında Bruner; -Chomsky’e dayanarak- doğuştan getirilen dil edinim yeteneğinin geliştirilmesi gerektiğini savunmuştur. Ona göre; sosyal etkileşim, çocuksu dil edinim sürecini destekler ve çocuğun bilişsel, dilsel gelişiminin her alanına yön verir. Anneler, yeni doğan bebekle özel yöntemlerle iletişim kurarak ona sezgisel yaklaşırlar ve basit cümleler içinde, çok fazla tekrar, güçlü vurgulama ve melodi yardımıyla çocukla etkileşime geçerler. Bu aşamada; bakış ve sesler bebeğin “konuşmaya katılımı” olarak kabul edilir. İlerleyen gelişim ile birlikte çocuğun dili daha da çeşitlenir, zenginleşir ve çocuk jest ve seslerin yerine dilsel ifadeleri koymaya başlar. Çocuk, gelişimine uygun olarak gittikçe daha etkin rol üstlenir ve sonunda öğrendiklerini tekrarlı

---

¹³⁹ C. Karakoç, Okulöncesi Eğitimde Ana Sınıfları İngilizce Dersi İçin Bir Öğretim Programı Önerisi. http://perweb.firat.edu.tr/personel/yayinlar/fua_35/35_65805.pdf (20.12.2011)

oyunlar sayesinde gerçek durumlara transfer eder ve böylece etkileşim içinde dil edinilmiş olur.¹⁴⁰

Davranışçılık Kuramı'nda sadece çocuğu ödüllendirmek, olumlu ya da olumsuz pekiştirmek boyutuyla önemli olan çevredeki insanlar, Doğuşancılık Kuramı'nda; dil ediniminde esas olan, bireyin doğuştan zaten sahip olduğu dil aygıtına veri sağlama görevindeydiler. Bu kuramlarda dil öğrenen çocuğun, birebir iletişimi ve bireylerin karşılıklı etkileşimi arka plana itilmekteydi. Sosyal etkileşim kuramında ise; çocuğun çevresiyle iletişimi, etkileşimi dil ediniminde ana etken olarak görülmektedir. Çünkü çevredeki uyarıcılarla aktifleştirilmeyen ve sonuç olarak kullanılmayan bir mekanizmanın varlığı ya da yokluğu birey açısından bir kazanç ya da kayıp olmamaktadır.

“Bruner’e göre dil, çocuğun birlikte yaşadığı insanlarla ortak eylemler neticesinde edinilir ve bu süreçte çocuklar aktif roller üstlenirler. Çocuğun çevresindeki insanlar, dili çocukların ihtiyaçlarına ve becerilerine uygun şekilde düzenlerler ve edinim arttıkça da yavaş yavaş hitap şekillerini normalleştirirler.”¹⁴¹

Bu bağlamda düşünüldüğünde çocuğun çevresindeki bireylerin dili çocuğa sunuş biçimlerinin, ona uygun girdi sağlayabiliyor olmalarının, çocuğun dil edinim sürecini ve bu konudaki başarısını doğrudan etkilediğini söylemek mümkündür. Özellikle ebeveynler küçük yaştaki çocuğun sürekli olarak yanında olduklarından, onun gelişim özelliklerini, içinde bulunduğu evrede nasıl bir girdiye ihtiyaç duyduğunu gözlemleyip anlayabilmekte ve çocuğa uygun bir dil kullanmaktadırlar. Bu kurama göre;

“bebek için anne-babanın model olması, çocuğun onları taklit etmesi, anne-babanın pekiştirmesi ve düzeltici bilgiler vermesiyle dil öğrenilir. Çocuk sosyalleşme sürecinde modelleri gözler ve taklit eder.”¹⁴² “Bu kuram, dil kazanımını taklit ve model alma ile ilişkilendirdiğinden, davranışçı görüşe daha yakındır. Ancak dil ediniminde sosyal ve kültürel ortamın etkisine dikkat çektiği için davranışçılardan ayrılmaktadır.”¹⁴³

¹⁴⁰ A. Leist Villis, *Wie erwerben Kinder Sprache(n)*.
<http://www.sprachfoerderung.info/spracherwerb.htm> (01.01.1998)

¹⁴¹ Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*, s. 151.

¹⁴² Hasan Can Oktaylar, *KPSS Eğitim Bilimleri (...)*, s. 78.

¹⁴³ F. Dağabakan; D. Dağabakan, *Dil Ve Çocukta (...)*.

http://ooegm.meb.gov.tr/dokuman/cocuklarda_dil_gelisimi.pdf (20.12.2011)

Bu kuram; davranışçı kuramın taklit ögesini ve doğuştancılık kuramının biyolojik temelli olan dil edinim yeteneğini harmanlayan bir yapı sergilemektedir. Çünkü kişinin doğuştan getirdiği dil edinim yetisinin geliştirilmesi gerektiğini ve bu gelişimin sosyal, kültürel çevreyle etkileşim, iletişim içinde tekrar ve taklit yoluyla sağlanabileceğini savunmaktadır.

Dil edinim sürecinin oluşumu ve gelişimi ile ilgili yapılan sayısız araştırma ve deneyimler sonucunda ortaya çıkan bu kuramlar; dil eğitimi verilirken izlenmesi gereken yollara ve ağırlık verilecek alanlara da ışık tutmaktadır. Kuramlar derinlemesine incelendiğinde; aslında dil ediniminde bu kuramların tek birinden değil, aksine dördünden de yararlanılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Çünkü bir dil eğitiminde; ne davranışçıların taklit, ödül ve pekiştirmelerinden, ne doğuştancılığın iddia ettikleri doğuştan gelen dil edinim aygıtının işlevinden, ne bilişselcilerin altını çizdiği zihinsel algılama ve çocuğun kendi deneyimlerinin katkısından, ne de sosyal etkileşimcilerin üzerinde durdukları, çocuğun çevre ile etkileşim ve iletişiminin dil edinimindeki etkisinden vazgeçilebilmektedir. Günümüzdeki dil eğitiminde de; hem taklit ve pekiştirmenin, hem çocuk yaşta sahip olunan ve ilerleyen yaşla beraber köreldiği düşünülen dil edinim yeteneğinin, hem dil edinim sürecinde çocuğun dil çevresiyle olan etkileşiminin, hem de çocuğun yaşadığı zihinsel süreçler ve deneyimlerinin üzerinde durulmakta ve tüm alanlara da eğilinmesi gerekliliği düşünülmektedir.

BÖLÜM III: ERKEN YAŞTA YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE ÇAĞDAŞ VE GEÇERLİ İKİ YÖNTEM

Çocuk yaştaki öğrencilere yabancı bir dilin en iyi ve etkili bir şekilde nasıl öğretilbileceği konusunda her geçen gün yeni araştırmalar yapılmakta ve bunlara koşut olarak yeni yöntemler bulunmaktadır. Keşfedilen her yeni yol; öğrenciyi bir adım daha öteye götürebilmek ve dili biraz daha iyi kazandırabilmek amacı taşımaktadır. Bu bölümde anlatılan Öz-Yönelimli Öğrenme ve Etkileşim Oyunu da hedef dili çocuğa daha iyi kazandırabilmek amacıyla, öğreneni aktifleştirmek, öğrenmenin merkezine yerleştirmek düzleminde uygulanması düşünülen çağdaş dil edinim yollarındandır.

3.1. Öz-Yönelimli Öğrenme

Çağdaş yabancı dil öğrenme metotlarının neredeyse tamamında öğrenciyi, öğrenmenin ve dil eğitiminin merkezine alma ve öğretim sürecini öğrenciye göre düzenleme eğilimi söz konusudur. Bu nedenle öğrenciyi aktifleştiren, onun olabildiğince çok sayıda duyu organını kullanmasını gerektiren etkinlik ve yöntemler öncelikli olarak tercih edilmektedir. Öğrencinin aktif olmasının en temel koşulları ise; onun öğrenme sürecinde özerk olması, zihinsel ve fiziksel ihtiyaçlarına göre kendi öğrenmesinde söz sahibi olmasıdır. Öğrenci sürekli kontrol altında tutulduğu, denetlendiği ve yönlendirildiği hissine kapılmamalı, mümkün olduğunca özgür bırakılmalıdır.¹⁴⁴ İşte tam da bu bağlamda, Öz-Yönelimli Öğrenme Yaklaşımı gündeme gelmektedir.

Konrad ve Wagner'e (1999) göre, öz-yönelimli öğrenme; kontrol ve etki ile ilgilidir, kendi yönlendirmesi ile öğrenen kişi; öğrenme amacı, zaman, yer, öğrenme içeriği, öğrenme yöntemi ve öğrenme arkadaşına kendisi karar verir. Öz-yönelimli öğrenmenin, daima kişisel ve durumsal özelliklerin birlikte oyunu olarak düşünüldüğü ve öğrencinin kendisini motive etmesi, kendi konsantrasyonunu koruması ve kendi yapacaklarını

---

¹⁴⁴ Daha fazla bilgi için bkz. Bağımsız Öğrenenler Geliştirme. <http://www97.intel.com/tr/AssessingProjects/AssessmentStrategies/EncouragingSelfDirectionAndCollaboration/> (09.12.2011); K. Härtmann, Motivationsprobleme in der Schule. <http://www.hausarbeiten.de/faecher/vorschau/6357.html> (31.08.2006); Klaus Vopel, *Interaktionsspiele für Kinder Affektives Lernen für 8- bis 12- Jährige, Lebendiges Lernen und Lehren*, Isko Press 1978.

kendisinin denetlemesi, düzenlemesi ve değerlendirmesi koşuluyla kişiye ait olduğu belirtilmektedir. Bu bağlamda,

“bileşenler ne kadar öğrencinin kendisi tarafından düzenlenmiş ve yönlendirilmiş olursa, kendi yönlendirme ölçüsü o kadar büyük olur. Bunun için ihtiyaç duyulan uygun öğrenme çevresi; açık ve yönlendirilebilir olmalı ve öğrenen kendi kaderini belirleyerek öğrenmelidir.”¹⁴⁵ (çev. Y. K. A.)

Bu aşamada öğrencinin, amaç ve kazanımlar konusunda bilgilendirilmiş olması ve bu bilinçle kendi öğrenme sürecini şekillendirmeye çalışması çok önemlidir. Bunun için elbette ki öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına uygun ve esnek konuların seçilmesi, öğrenciye göre araç-gereç ve materyallerin hazır bulunması gerekmektedir.

Öğrenenin özerkliği ve kendi öğrenme sürecini yönlendirebilmesi; günümüzün yabancı dil eğitiminde özellikle üzerinde durulan konulardandır. Çocuk öğrenme ortamında ne kadar özgür ve istekli olursa öğrenme o kadar etkili olabilmektedir. Öğrenci kendi öğrenme sürecinin sorumluluğunu alabilecek düzeye ve bizzat etkin, kontrol sahibi kişi durumuna getirilmelidir. Tabi bunun için de öncelikle gerekli ortamın sağlanması ve öğrenciye kendi kararlarını verebilme olanağının tanınması gerekmektedir. Bu anlamda düşünüldüğünde öncelikle öğrencinin, öğrenme süreci, amacı ve sorumluluk alma ile ilgili hem ebeveynler hem de öğretmenler tarafından bilinçlendirilmesi ve kendi kararlarını alabilmesi konusunda teşvik edilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda öncelikle öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları belirlenip daha sonra öğrencilerle beraber bunlara uygun projeler üretilmeli, öğrencinin tüm süreci bizzat kendisinin gerçekleştirmesi sağlanmalıdır. Bu aşamada öğrencinin özgüven duygusunu geliştirerek, onun “ben yaptım”, “ben başardım”, “bu benim projem” demesini sağlamak gerekmektedir.¹⁴⁶

Eğitim ve öğretim bireylerin hayata hazırlanmaları ve ileriki yaşamlarında kendi kendilerine yetebilmelerine hizmet etmektedir. Bu bağlamda düşünüldüğünde öz-yönelimli öğrenmenin aslında tam da bu yönde bir etkiye sahip olduğu görülebilmektedir. Okulda kendi öğrenme sürecinden sorumlu olmayı, kendi öğrenmesini planlamayı ve yönlendirmeyi başarabilen çocuk, ileriki yaşamında yüz yüze geldiği birçok olay ve

¹⁴⁵ Klaus Konrad; Anette Wagner, *Lernstrategien für Kinder*, Schneider Verlag, Hohengehren 1999, s. 7.

¹⁴⁶ Daha fazla bilgi için bkz. Neriman Aral; Gülen Baran; Şenay Uzun; Serap Çimen, *Eğitimde Drama*, YA-PA Pazarlama, İstanbul 2000; Bilal Çoban; Eyüp Nacar, *İlköğretim 1. Kademe Eğitsel Oyunlar*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2006; Kindlicher Spracherwerb.

<http://www.weikopf.de/Sprache/Grundlagen/Spracherwerb/spracherwerb.html> (2006)

problemi de yönlendirip çözebilme yeterliliğinde olabilecektir. Günümüzde teknolojik gelişmeler ışığında her türlü bilgi ve olanağın elimizde olduğunu düşündüğümüzde; kendi kendine öğrenebilen ya da kendi öğrenme sürecini yönetebilen bireylerin varlığı çok büyük önem arz etmektedir.

“Öz-yönelimli öğrenenler; özendirme olmadan, planlamada ve buna uymada etkindirler. Çok çeşitli araç ve kaynakları nasıl belirleyecekleri ve kullanacaklarını bilirler. Uygun riskler alırlar ve hatalarından bir şeyler öğrenirler. Garrison (1997); öz-yönelimli öğrenmeyi geliştiren sınıfların, meraklı ve yeni şeyler denemeye istekli olduklarını, Taylor (1995) ise; öz-yönelimli öğrenmenin problemleri meydan okuma olarak gören, değişimi isteyen ve öğrenmeden zevk alan öğrenciler geliştirdiğini ifade etmişlerdir. Taylor ayrıca bu ortamdaki öğrencilerin, motive olmuş ve azimli, bağımsız, öz disiplinli, öz güven sahibi ve amaç odaklı olduklarını keşfetmiştir. Tüm bu özellikler, öğrencilerin gelecekteki girişimlerinde başarılı olmak için edinmeleri gereken 21’inci yüzyıl becerilerini desteklemektedir.”¹⁴⁷

Bu bağlamda düşünüldüğünde çocukların kendi hayatlarını yapılandırmalarına olanak sağlamak, aslında okuldan ve okuldaki eğitimin niteliğinden geçmektedir. Öğretmenin katı ve değişmesi zor plan ve yönlendirmeleri eşliğinde gerçekleşen derste öğrenme değil, bir bakıma öğretme gerçekleşmektedir. Çocuğun kendinden bir şeyler katamadığı ve dersle geçirilen bu süreçten zevk almadığı düşünüldüğünde, aslında öğretme işleminin de yeterince başarılamadığı söylenebilir. Çünkü çocuk kendisinin aktif olmadığı, kendisinin planlamadığı bu süreci pek de uzun süre aklında tutamayacaktır.

Öğrenci, öğrenme sürecini kendisi planladığında ve öğrenmesiyle ilgili sorumlulukları aldığında çok daha bilinçli bir öğrenme gerçekleşecektir. Bu şekilde sadece öğrencinin öğrenme yaşantısında değil, aksine tüm hayatı boyunca yaşayacağı deneyimlerinde sorumluluğu üstlenebilme ve kendi başına karar verebilme anlamında bireysel gelişimine de çok büyük katkı sağlanacaktır. Öğrenci bu sayede hem eğitim sürecinde hem de yaşam sürecinde belli kararlar almayı, belli seçenekler arasından kendisine en uygun olanı tercih edebilmeyi ve var olan koşullar içinde kendine göre değişiklikler yapmayı öğrenecektir. Zira öz-yönelimli bir öğrenci,

“amaçlara ve görev taleplerine bağlı bir şekilde çeşitli öğrenme etkinlikleri arasında (tekrarlama, analiz etme, yapılandırma, seçme ve eleştirme) değişiklik yapma durumundadır. Böyle stratejilerin sabit/hareketsiz değil aksine, bilinçli ve kontrollü seçilmesi, gerçekleştirilmesi ve ayarlanması önemlidir.”¹⁴⁸ (çev. Y. K. A.)

¹⁴⁷ Bağımsız Öğrenenler Geliştirme.

<http://www97.intel.com/tr/AssessingProjects/AssessmentStrategies/EncouragingSelfDirectionAndCollaboration/> (09.12.2011)

¹⁴⁸ Klaus Konrad; Anette Wagner, *Lernstrategien für (...)*, s. 11.

Bu bağlamda dil edinimi aşamaları için uygun yöntem ve teknikler öğrenciye sunulmalı, hangi yetinin ediniminde, hangi etkinliği yapacağına, hangi yöntemi kullanacağına öğrenci kendisi karar vermelidir. Öğrenen kendisi için uygun olanı seçmeli ve uygulamalı, bu şekilde kendi öğrenmesinin sorumluluğunu alabilmelidir. Bunun başarılabilmesi için de, özgür bir öğrenme ortamı yaratılmalıdır. Böylelikle öğrenciler, kendi düşünme ve etkinlik süreçlerini belirlemeyi ve kendilerini rahatça ifade etmeyi öğrenebilirler.

3.2. Etkileşim Oyunu

Küçük yaştaki öğrenenlerin sosyalleşme, kendini ifade etme ve grup içinde bireysel yeterliliklerini ön plana çıkarabilme ihtiyaçlarının karşılanması, en az öğrenilen konu kadar önemlidir. Çünkü içinde buldukları yaş grubu itibarıyla, aile ortamları dışında ilk kez okulda bir toplum içine girmişlerdir ve bu sürecin onlar için olumlu ve verimli geçmesi gerekmektedir. Eğitim esnasında çocuğun etkin ve aktif olabilmesi için bulunduğu ortamdan yeterince keyif alıyor olması, yapılan etkinliklere katkı veriyor olması ve orada bulunmaktan memnun olması ön koşullardır. Etkileşim oyunu da, tam bu evrede öğrenciye katkı sağlamaktadır. Etkileşim oyunu esnasında çocuk bireysel olarak yapabileceklerini, başarabileceklerini hem kendisi görür hem de grup içindeki diğer bireylere gösterebilir. Ayrıca bu yaş grubunda ön planda olan fiziksel hareket ihtiyacı ve zihinsel etkinlik gereksinimi bu yolla doyurulabilmektedir.

“Her şeyden önce zihinsel anlayışın söz konusu olduğu geleneksel öğrenme yöntemlerinden farklı olarak, etkileşim oyununun; tüm öğrenenlerin düşünce, duygu, bilgi ve merakını, özellikle de içgüdülerini göz önünde bulundurduğunu savunmaktadır. Ona göre; etkileşim oyunu, grup liderine planlanmış öğrenme süreci için oyunun psikolojik enerjisini kullanma olanağı sağlar ve çocukları sosyalleşme ve kişisel gelişim içinde destekler, onlara var olan çeşitli anlayış, yetenek ve becerileri test etme, daha da geliştirme ve onlarla bütünleşme olanağı verir.”¹⁴⁹ (çev. Y. K. A.)

---

¹⁴⁹ Klaus W. Vopel, *Interaktionsspiele für Kinder*, s. VII.

Bunun yanında etkileşim oyunu özellikle erken yaştaki çocuklarda birebir etkili olan öğrenme yollarındandır. Çünkü çocuk, yaşı itibariyle oyun çağındadır ve onun için çevresindeki her nesne oyun malzemesi olabilir. Etkileşim oyununun uygulandığı derste öğrenci; biçimsel bir derste olduğu gibi kısıtlanmaz, kendi yetenekleri ölçüsünde başarabileceklerinin farkına vardıkça kendisiyle yeniden tanışır. Oyun onun için, kendini ifade etmenin en kolay ve en rahat yoludur. Bu sayede hem bir grup içinde sosyal kuralları fark etmeden edinir hem de oyun içinde kullandığı dili bilinçsiz ve zahmetsiz olarak kazanmış olur. Çünkü bu oyun ona öğrendiklerini kullanma olanağı vermektedir.¹⁵⁰

Çocuklar, etkileşim oyunları yoluyla bir gruba ait olma ve grupta işbirliği içinde çalışma etkinlikleri sayesinde iletişim kurmayı ve sosyal bir ortamdaki kurallara uymayı öğrenirler. Ayrıca grupta beraber yapılan tüm etkinliklerin hedef dilde gerçekleştiriliyor olması, çocuğun fark etmeden dilin kullanımını edinmesini de beraberinde getirir. Etkileşim oyunu sayesinde çocuk, hem bireyselliğini keşfeder, hem sosyal bir gruba ait olma ve uyum sağlamayı öğrenir hem de dilin kullanımını zahmetsizce edinebilir. Çünkü Etkileşim Oyunu,

“çocuklara aktif katılım olanağı verir: Kendi duygularını oyun içine taşıyabilirler, sözel ve sözel olmayan yollarla iletişim kurabilirler, farklı rolleri oynayabilirler, bedensel olarak hareket edebilirler, ilişkileri açıklayabilirler, tartışmaları yürütebilirler, tartışabilirler, karar verebilirler.”¹⁵¹(çev. Y. K. A.)

Bu sayede çocuk, kendi deneyimlerini edinme ve kendinden bir şeyler katarak oynama olanağı bulur. Çocuk yaştaki öğrenenler, okuldaki derslerde sadece sıralara oturup yarı etkin bir şekilde derse dahil olabilirler. Bu etkin olma durumu da genel olarak yalnızca sözel boyutla sınırlıdır. Öğretmenin sorduğu sorulara cevap verme ya da arkadaşlarıyla konuşma gibi. Ama çocuğun asıl ihtiyacı olan şeylerden biri de; fiziksel olarak hareket edebilmektir. Çünkü sahip olduğu enerji açısından düşünüldüğünde, 40 dakika bir sırada oturup ders dinlemek onun için çok zordur ve bu durum onun derse olan ilgisini azaltır ve motivasyonunu düşürür. İşte tam bu esnada etkileşim oyununun desteği göze çarpmaktadır. Bu oyunla çocuk hem zihinsel açıdan üretken ve aktif bir süreç yaşar, hem de hareket

¹⁵⁰ Daha fazla bilgi için bkz. Spiele im Fremdsprachenunterricht.

<http://web3.lovejoy.kundenserver42.de/wp-content/kap5-spiele-im-fremdsprachenunterricht.pdf> (10.12.2011); Neriman Aral; Gülen Baran; Şenay Uzun; Serap Çimen, *Eğitimde Drama (...)*; Bilal Çoban; Eyüp Nacar, *İlköğretim 1. Kademe (...)*.

¹⁵¹ Klaus W. Vopel, *Interaktionsspiele für Kinder (...)*, s. IX.

ihtiyacını karşılar. Bu yüzden de derse karşı ilgisinde azalma gözlenmez. Çünkü çocuk bu yolla her an aktif bir üretici durumundadır.

Etkileşim oyunları her şeyden önce çocuğun iletişim kurması, diğerleriyle etkileşime geçmesi için tercih edilir. Çocuk bu oyun esnasında hem zihinsel hem de fiziksel olarak çaba sarf etmekte ve var olan enerjisini olumlu yönde kullanmaktadır. Oyunda belli kurallara bağlı kalmak koşuluyla, grup içinde varlığını gösterebilmek, yapabildiğini kanıtlamak adına çocuklar, tüm bireysel yeteneklerini sergilemeye çalışırlar. Baer (1996), etkileşim oyunlarının içinde; oyun kurallarının yönlendirmesiyle sözel ve sözel olmayan etkileşimlerin (insanlar arasındaki ilişkiler) meydana geldiğini ve bu sayede bir yetiden daha fazlasının gelişebildiğini ifade etmiştir. Ona göre; oyun durumunda temel nokta “bir arada yaşam”dır ve diğer insanları hissetmek, farklı tepkiler göstermek, kendi olmak ve işbirliği içine girmek, beden dilini anlamak, güven ve sempati geliştirmek, kendini tam olarak algılamayı öğrenmek önemlidir. Rademacher (1991) ise, etkileşim oyunlarının; hareket ve duyarlılaşma alıştırmaları, öğrenme, ifade etme ve işbirliğinde bulunma oyunları olduklarını, kendini ve yabancıyı algılayış biçimini düzeltmek için kendi deneyimlerini kullanmanın, bu oyunun artısı olduğunu belirtmiştir.¹⁵² Hedef dilde uygulanan bir etkileşim oyunu, çocuğun bireysel, sosyal, zihinsel yetilerini geliştirirken, yeni dili aktif olarak ve hayatın içindeki durumlarda kullanma becerisini de geliştirecektir. Çünkü yukarıda sayılan tüm zihinsel ve fiziksel süreçler hedef dilin kullanımı ile gerçekleşecektir. Yani çocuk, hem hedef dilde konuşan arkadaşlarının söylediklerini anlayacak hem de arkadaşlarıyla hedef dilde iletişime geçecek, kendi duygu, düşünce ve isteklerini yeni dilde aktaracaktır. Burada en önemli görev öğretmene düşmektedir. Öğretmen; oyun sırasında hem hedef dilden ödün vermemeyi ilke edinmeli ve öğrencilere de bunu kazandırabilmeli hem de çocukları yeni dilde söyledikleri her sözcük, oluşturacakları her cümle için destekleyip teşvik etmelidir. Ancak bu şekilde hedef dilin gönüllü ve sürekli kullanımı sağlanabilir.

---

¹⁵² Spiele im Fremdsprachenunterricht.

<http://web3.lovejoy.kundenserver42.de/wp-content/kap5-spiele-im-fremdsprachenunterricht.pdf> (10.12.2011)

Etkileşim oyunlarının yararlarını Vopel (1978) şöyle sıralamıştır:

- “İçsel yollarla öğrenmeyi motive eder. Çocuğun merakını ve aslında deneyimsel öğrenme sürecini uyandırır.
- Baskın ve az aktif çocukları dengelemek amacıyla aslında pasif olan öğrencileri canlandırarak yol gösterir.
- Etkileşim oyunları, günlük kültür içinde kaçınılan yeni iletişim ve davranış normlarına girişi kolaylaştırır.
- Çocuğun kendine ve başkalarına bütünsel şekilde bakmasına yardım eder.
- Etkileşim oyunları, çocukta belirli psikososyal becerileri çalıştırmayı ve farklı algılamayı, açık iletişim kurmayı, taleplerde bulunmayı, kararlar almayı, diğerlerine yardım etmeyi, işbirliğini, kendine yardım olanakları aramayı, direnme gücü ve kişisel sorumluluğu geliştirmeyi sağlar.
- Etkileşim oyunu uygun durumlarda çocukların tutumlarını da değiştirebilir. Çocuklar, diğer düşünce ve değerlere karşı daha hoşgörülü olurlar. Daha çok ve daha etkili öğrenebildiklerini görüp ve kendilerine katkıda bulunmayı deneyimlerler.
- Etkileşim oyunları alışlagelmiş savunma mekanizmalarını da rahatlatır, oyunun yapısını ve gönderilen hareket yönergelerini denemek, daha zor davranış durumlarını da gerekçelendirir.
- Diğer öğrenme yöntemlerinde, sadece bilgilendirici süreci mümkün kılan büyük gruplara da girilebilir.
- Etkileşim oyunları özellikle bir grubun oluşum aşamasında, çocukların endişelerini azaltır ve bir araya gelmiş grubun eğitimini kolaylaştırır.”¹⁵³
(çev. Y. K. A.)

Tüm bu özellikler göz önünde bulundurulduğunda etkileşim oyunlarının erken yaşta yabancı dil eğitiminde kullanılması uygun olduğu düşünülmektedir. Çünkü hiç kuşku yok ki, bir gruba dahil olma, sosyalleşme ve sosyal kabul hissi, bu yaş grubundaki öğrenenler için en önemli ihtiyaçlardandır. Etkileşim oyunlarında çocuk, hem zihinsel ve fiziksel açıdan aktif olma hem de bir gruba dahil olma ve kabul edilme imkanı bulacaktır. Bu sayede özgüveni artan çocuk, oyun içinde hedef dili kullanarak kendi istek ve kararlarını açıklamaya ve hedef dilde konuşan grup arkadaşlarını anlamaya çalışacaktır. Böylelikle oyun içinde aktif olarak kullanılan dilin kazanılması çok daha eğlenceli ve kolay bir süreç haline gelecektir.

---

¹⁵³ Klaus W. Vopel, *Interaktionsspiele für Kinder (...)*, s. XIII.

BÖLÜM IV: YABANCI DİL ÖĞRENME VE DİL İLE ERKEN YAŞTA KARŞILAŞMA GEREKÇELERİ

Değişen yaşam koşulları, teknolojik ilerlemeler, sanayi ve ticaretteki gelişmeler dolayısıyla, artık tüm uluslar şu ya da bu sebepten dolayı birbirine yaklaşmak ve birbiriyle anlaşmak, en azından karşısındakilerin söylediklerini anlamak durumu ile karşı karşıya kalabilmekteler. Sebebi tatil, iş, eğitim ya da her ne olursa olsun birçok kişi, hayatının bir döneminde yabancı bir ülkeye gitmek, orada bir süre de olsa yaşamak durumunda kalabiliyor. Dış ülkeye gitmeyenler de kendi ülkelerinde daha iyi bir iş ve çalışma olanağına sahip olmak ya da kendi kişisel gelişimini desteklemek adına en az bir yabancı dil öğrenmek çabası içine giriyor ve bu durumda da artık o dil, kişi için bir ihtiyaç haline alıyor. Yabancı dil bilmenin önemini açık bir şekilde ifade eden Gerhard Schröder (2001) Spiegel Dergisi'ndeki "Günümüzde öğrenciler neyi yapabilmelidirler?" başlıklı yazısında geleceğin öğretim planları için; *"hukuk, tıp, sağlık, teknoloji, basın-yayın, çevrebilim, ekonomi geleceğin öğrenme planlarıdır. Bunlar için dil, dil, dil, ikinci dil olarak her şeyden önce İngilizce, (...)"*¹⁵⁴ (çev. Y. K. A.) demiştir. Elbette ki dilin sadece dilbilgisel yapısına, genel kurallarına hakim olmak; dili biliyorum diyebilmek, aktif olarak kullanabilmek için yeterli olmamaktadır. O dillin hem dilbilgisel yapısını, hem cümle oluşturma kurallarını öğrenmiş olmak, hem de dilin kullanımını edinmiş olmak, dili doğal yaşam içinde kullanabilmek gerekmektedir.

Yabancı dil eğitimi, öncelikle bireysel yararları açısından düşünülmeli ve bireye katacağı zenginlikler için tercih edilmelidir.

"İlk olarak, yabancı dil bilmek kişisel yararlar sağlar. Yabancı dil bilen bir birey, başka bir kültürel ve ulusal çevreye ait bireylerle daha kolay iletişim içine girebilir ve o öğrendiği dillerdeki bilgi kaynaklarına rahatlıkla ulaşabilir. Böylece bireyler, kişilik olarak gelişirler ve dünya koşullarına daha rahat uyum sağlarlar. İkinci sırada ise zihinsel yararlarından söz edilebilir. Yapılan araştırmalar, ikinci bir dil veya yabancı dil bilen bireylerin, ilerleyen yaşlarında daha az zihinsel gerileme yaşadıklarını ortaya çıkarmaktadır. Örneğin, Toronto'daki York Üniversitesi'nde bir dil veya iki dil bilen orta yaştaki ve yaşlı 154 kişi üzerinde yapılan araştırma sonuçları, iki dil bilenlerin algılama konusunda daha başarılı olduklarını ortaya

---

¹⁵⁴ N. Beste, Englisch in der Grundschule: Vergleich der Konzepte und deren schulpraktischer Umsetzung in Hamburg und Schleswig-Holstein.
<http://www.hausarbeiten.de/faecher/vorschau/5210.html> (31.08.2006)

çıkarmıştır.”¹⁵⁵ “Anadili yanında bir yabancı dil edinmek sadece düşüncelerini iki farklı dilde ifade edebilmeyi sağlayan bir beceri değildir. İki dillilik, aynı zamanda düşünmenin, hissetmenin ve davranmanın daha bilinçli bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlamaktadır ve bireyin şahsiyetini bütünüyle etkilemektedir. Bireyin farklı dillerdeki bireylerle konuşabilmesi, farklı dillerdeki metinleri okuyabilmesi ve farklı bakış açılarını paylaşması kendisine çok zengin bir dünya görüşü kazandıracaktır.”¹⁵⁶

Bunun yanında yabancı dil eğitiminin veya yabancı dil bilen bireylerin, içinde buldukları topluma katacakları değerler de göz ardı edilmemektedir ve daha çağdaş, daha işlevli bir yabancı dil eğitimi, toplumların daha aydınlık geleceğine atılan bir adım olarak düşünülmektedir. Zira yabancı dil bilen ve hedef dilde iletişim kurabilen bireyler, toplumun ekonomi, siyaset, ticaret, sanat alanlarında dünyaya açılmasına yardımcı olabileceklerdir. Mirici (2001) bu bağlamda; ülkemizin bütün dünya ülkeleri ve özellikle Avrupa ülkeleri ile ilişkileri yanında, bilim alanında da hak ettiği yeri alması ve çağdaş uygarlığa ulaşması için, insanımızın bir yabancı dil bilmesi gerektiğini belirtmiştir.¹⁵⁷ Akpınar Dellal’ın (2011) de belirttiği üzere, uluslararası düzeyde düşünür, bilim adamı, işadamı, sanatçı vb. yetiştirmek, kendi dilimizi, kültürümüzü diğer uluslara tanıtmak, başka kültürlerle kendi kültürümüzü karşılaştırmak yabancı dil öğrenmeyi gerektiren bir nedendir.¹⁵⁸

Aslan’ın (2008) ifadesine göre de;

“Çağdaş yaşam için artık ulusal kültürel değerler yeterli gelmemektedir. Demokrasi, insan hakları gibi evrensel bilimi, sanat, teknik, eğitim ve kültürel değerleri de edinmek kendi değerlerimizi evrensel boyutlara taşımak için farklı dil ve yaşam biçimlerini tanımak zorundayız.”¹⁵⁹

¹⁵⁵ Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil Eğitimi ve Dil Edinimi Nedir? Niçin? Nasıl?*, Çanakkale Kitaplığı Akademi, Çanakkale 2011, s. 18-19.

¹⁵⁶ C. Kefeli Küce, *İlköğretim Okullarında Almanca'nın Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarında Dinleme Yoluyla Öğretme Amacıyla Verilen Hikayeler Üzerine Bir Çalışma*. <http://www.belgeler.com/blg/1fzx/ilkogretim-okullarinda-almanca-nin-yabanci-dil-olarak-ogretiminde-kullanilan-ders-kitaplarinda-dinleme-yoluyla-ogretme-amaciyla-verilen-hikayeler-uzerine-bir-calisma-a-study-of-stories-provided-in-the-education-books-for-foreign-language-in-the-primary-schools> (03.01.2012)

¹⁵⁷ İsmail Hakkı Mirici, *Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi*, Gazi Kitapevi, Ankara 2001, s.68.

¹⁵⁸ Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*, s. 20.

¹⁵⁹ Nuran Aslan, “Dünyada Erken Yaşta Yabancı Dil Öğretimi Uygulamaları Ve Türkiye’deki Durum”, *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt: 3, Sayı: 35, s. 4.

Ayrıca gelişmiş ülkelere ayak uydurmak, bilimsel alanlardaki gelişmeleri gecikmeksizin izleyebilmek için yabancı dil öğrenmek bir gereksinimdir. Akpınar Dellal'e (2011) göre düşünce dünyamızı, birikimlerimizi, bilimsel çalışmalarımızı, sanatımızı, teknolojik gelişmemizi çağdaş uygarlık düzeyine çıkarabilmek, ancak çağdaş ve gelişmiş ülkelerdeki çalışmaların, bu çalışmalardan elde edilen ürünlerin kaynağından izlenmesiyle olanaklıdır.¹⁶⁰ Bu anlamda düşünüldüğünde de yabancı dil eğitiminin bireysel yararlarından çok ulusal, toplumsal yararları ve gerekliliği göze çarpmaktadır.

Türkiye'nin, dünya ülkeleri ve özellikle Avrupa ülkeleri arasında söz sahibi olabilmesi; öncelikle etkin ve işlevsel bir yabancı dil eğitimi ve dile hakim ve hedef kültürün unsurları hakkında bilgi ve görüş sahibi bireylerle mümkün olacaktır. Türkiye'nin gelişmesi ve gelişmiş ülkelerle yarışabilecek ya da aynı platformda yer alabilecek seviyeye ulaşabilmesi için, bir hatta birçok yabancı dil bilen ve bu dilleri aktif olarak kullanabilen bireylere gereksinim vardır.¹⁶¹ Bilim, ticaret, sanat alanlarında, sosyal ve kültürel alanlarda gelişmenin ve gelişmişliği gösterebilmenin yolu, dil bilmek ve o dil(ler)e mensup kişilerle anlaşabilmekten geçmektedir.

Günümüzde hem bireysel gelişimi desteklemek hem de uzun vadede ülke olarak gelişmeye ve kalkınmaya katkıda bulunmak için; yabancı dil eğitimine daha fazla önem verilmekte ve eğitim sistemi içinde bu yönde iyileştirmelere gidilmektedir. Son yıllarda dünya genelinde gözlenen yeni bir eğilim olan erken yaşta yabancı dil eğitimi de bu düzlemde bir yapılanmadır. Zira dilbilimi, dil edinimi araştırmaları, çeşitli pilot uygulamalar ve birçok Avrupa ülkesinde yaşanan günlük deneyimler, dilin öğrenilmesi ve edinilmesi konusunda çocukların yetişkinlerden daha başarılı olduğunu göstermiştir. Akpınar Dellal'in (2011) de belirttiği üzere; *“araştırmacılar tarafından, bugün erken yaşlarda başlanırsa, bir dilin anadil seviyesinde öğrenilebileceği ısrarla vurgulanmaktadır”* ve ayrıca bu konu *“son kırk yıldır olumlu yönde deneyimlenen sonuçlara da dayanmaktadır.”*¹⁶² Bu bağlamda dilin erken yaşta verilmesi konusuna dair kaygı ve karşıt görüşler hala varlığını devam ettirmekle beraber, Avrupa ve dünyada erken

¹⁶⁰ Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*, s. 20.

¹⁶¹ Daha fazla bilgi için bkz. İsmail Hakkı Mirici, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*; Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*; Nuran Aslan, “Dünyada Erken Yaşta (...).

¹⁶² Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*, s. 11.

yaşta yabancı dil eğitimini yaygınlaştırma eğilimleri sürmektedir. Yabancı dilin erken yaşta öğretilmesi düzlemindeki görüşlerini Aslan (2008) şu şekilde ifade etmiştir:

“Dünyada toplumlar arasındaki sınırların ve iletişim engellerinin giderek kalkması ve kalkınmak için diğer ülkelerle siyasal, ekonomik, teknik, bilimsel ve eğitimsel alanlarda bilgi alış verişini sağlamak isteği çok kültürlülüğün, çok dilliliğin benimsenmesine yol açmıştır. Bunun gerçekleşmesi için de anadili ile birlikte en az iki dilin öğrenilmesi gerekliliğine inanılmaktadır. Söz konusu amaca ulaşmak ise ancak erken yaşta yabancı dil öğretimine geçmekle mümkündür.”¹⁶³

Buna koştur, yabancı dil eğitiminin erken yaşta verilmesi sadece dili edinmek anlamında düşünülmemekte, aksine çocuğa sağlayacağı diğer faydalar da göz önünde bulundurulmaktadır. Erken yaşta bir, hatta birçok yabancı dil ile karşılaşan çocuğun, her şeyden önce kendinden farklı olanı anlama ve algılama, ona karşı hoşgörü, empati ve kabul ile yaklaşma duyarlılığına erişebileceği varsayılmaktadır. Ayrıca farklı olanı görmenin, çocukta kendi kültürü ve ulusuna ait değerlere karşı daha büyük bir merak uyandıracığı, kendisinden olanı daha çabuk tanıyıp benimsemesine katkı vereceği üzerinde durulmaktadır.

Ayrıca yabancı dil eğitimi vermek ya da bir yabancı dil öğrenmek durumları, yaşam koşullarındaki belli zorunluluklardan ortaya çıkmıştır. Çünkü başka olanı, bilinmeyi, tanınmayı anlamak ve onunla iletişim kurabilmenin tek yolu onun konuştuklarını, düşündüklerini anlayabilmek ve ona derdini anlatabilmektir. Öncelikle yabancı dil eğitiminin gerçekleştirilmesi gereken de budur. Karşısındakini anlayabilen ve ona kendini anlatabilen bireyler yetiştirmek. Çünkü günümüz toplumunda diğer kültürden olanları anlama ihtiyacı vardır. Mirici (2001) bu konuda,

“dünyadaki insanların sosyokültürel veya ekonomik nedenlerle birbirleriyle ilişkide olma zorunlulukları gündeme geldikçe, yabancı dil öğrenme gereksinimi duyan insanların sayısı ve yabancı dil öğrenmenin önemi arttıkça da, bu işin daha sistemli ve bilimsel bir biçimde yapılması gereği gündeme gelmiş ve bilim adamları bu konuda araştırmalar yapmaya ve teoriler üretmeye başlamışlardır”¹⁶⁴

demektedir. Türkiye’de erken yaşta yabancı dil eğitime geçiş programlarının uygulanmaya konulma süreci de bu şekilde gelişmiştir. Yani Avrupa Birliği’ne üye olabilme çabaları sürecinde, Türkiye’nin eğitim sisteminde görülen en büyük eksikliklerden birisi de, yabancı dil eğitimimizdeki aksaklıklardır. Bu sebepten hareketle oluşturulan “Sekiz Yıllık Kesintisiz Eğitim Reformu” kapsamında 1997-1998 eğitim-

¹⁶³ Nuran Aslan, “Dünyada Erken Yaşta (...)”, s. 4.

¹⁶⁴ İsmail Hakkı Mirici, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*, s. 15.

öğretim yılından itibaren Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda, yabancı dil eğitiminin ilköğretim dördüncü sınıftan başlaması sağlandı. Bu süreçte hem Avrupa Birliği'nin yabancı dil eğitimi üzerindeki vurguları hem de Avrupa'ya uyum sürecinde yaşanması muhtemel olan problemlerin göz önünde bulundurulduğu düşünülmektedir. Çünkü toplum olarak Avrupa'ya siyasi, ticari, eğitimsel, sosyal alanlardan hangisiyle yaklaşırsak yaklaşalım, ülkelerin dillerini biliyor ve o dillerde iletişim kurabiliyor olma gerekliliği ile karşı karşıya kalınması muhtemeldir.

Türkiye'de son zamanlarda yabancı dil eğitiminin öneminin daha çok anlaşılma nedenini Genç (2004), *“uluslararası ilişkilere, işbirliğine değer vermeye başlanması, Avrupa Birliği'ne üye olmak istenmesi ve bu üyelik için öngörülen koşulların yerine getirilmeye çalışılması”* ile açıklamaktadır. Ona göre; *“yabancı dil bilgisi, diplomatik, bilimsel, ekonomik vs. alanlarda uluslararası iş birliği için ön koşuldur”* ve *“bu yolları açmak için adeta bir anahtardır.”*¹⁶⁵ Bu bağlamda *“yabancı dil öğretimi, yabancı bir ülkenin dil bilgisini ve kurallarını öğretmekle sınırlandırılmaz, öğrencinin yabancı bir dünyaya kapı aralaması”,* ve *“bu kapı aracılığıyla yabancıları, yabancı kültürleri tanıyabilmesi, anlayabilmesi, öz kültürün, öz olanın ayırdına varması”* ve ayrıca *“olaylara, insanlara bakış açısını genişletmesi gerekmektedir.”*¹⁶⁶ Sebebi her ne olursa olsun Türkiye'de dil eğitimine verilen önem her geçen gün artmakta ve bu düzlemde yabancı dile başlangıç yaşı öne çekilmektedir.

Nitekim Aslan'ın (2008)da belirttiği üzere;

*“doğru yapılandırılmış yabancı dil öğretimi, çocuğun zihinsel gelişimine olumlu katkı sağlamakta, onun ufkunu, bakış açısını, dünya görüşünü zenginleştirmekte, kişilik ve kimlik gelişimine olumlu etkide bulunmaktadır. Yabancı dil, çocuğun “ethno” merkezli düşünce tarzını yumuşatmakta ve ona yabancıyı olduğu gibi kabullenme yetisi kazandırmaktadır.”*¹⁶⁷

Bu yönüyle düşünüldüğünde, yabancı dil eğitiminin küresel barış eğitimine katkı sağladığını söylemek mümkündür. Çünkü daha çocuk yaşta başka dil, toplum ve kültürlerinin varlığının farkına varan birey, ileriki yaşamında kendinden farklı olana karşı bir önyargı ya da kalıp yargı taşımaktan ve benimsemekten uzak olabilecektir. Zira birey,

¹⁶⁵ A.Genç, Türkiye'de İlk ve Ortaöğretim Okullarında Yabancı Dil Öğretimi.

<http://yordam.manas.kg/ekitap/pdf/Manasdergi/sbd/sbd10/sbd-10-10.pdf> (10.09.2011)

¹⁶⁶ A. Genç, **age**. <http://yordam.manas.kg/ekitap/pdf/Manasdergi/sbd/sbd10/sbd-10-10.pdf> (10.09.2011)

¹⁶⁷ Nuran Aslan, “Dünyada Erken Yaşta (...)”, s. 3.

kendisine söyleneni anlayabildiği ve kendisini net olarak karşısındakine anlatabildiği oranda bir toplulukta varlık gösterebilir. Bunun için de, öncelikle dili kullanabilecek düzeyde dil eğitimi verilmeli ve karşısındakini dinleyebilecek, onun kendisini ifade etmesine izin verecek kadar farklı kültür hoşgörüsü kazanmış bireyler yetiştirilmelidir.

Bu bağlamda, yabancı dil bilme, sosyal yaşamın bir ihtiyacı haline geldiğinden ülkeler de yabancı dil eğitimine önem vermekte ve her geçen gün bu eğitimi bir adım daha öteye götürebilme yolunda çalışmalar yapmaktadır. Asıl konu da bu aşamada gündeme gelmektedir. Çünkü belli bir yaş diliminden sonra alınan dil eğitiminin, bireylerin dili edinmeleri ve etkin bir biçimde kullanmaları için bir ölçüde yeterli olduğu, ancak küçük yaştaki çocukların dili, yetişkinlerden daha kolay ve hızlı öğrendikleri ve özellikle dilin akıcı kullanımını konusunda sorun yaşamadıkları deneyimlerle gözlenmiştir. İşte bu koşutta, yabancı dil eğitiminin erken yaşta verilmesi durumu söz konusu olmuştur. Zira toplumun çoğunluğunun belli bir seviyede bir ya da birkaç yabancı dil öğrendiği durumda, dili daha iyi öğrenmiş ve kullanabilen bireyler bir adım önde olacaklardır. Bu bağlamda düşünüldüğünde,

“ülkeler; ilkokul eğitiminde yabancı dil öğreniminin kabul edilmesini, aslında değişik yaşam gerçekleri ve dil edinimi için bu yaş çocuklarının uygun öğrenme koşulları ile sebeplendirmişlerdir. Yabancılarla birlikte yaşama, halkın artan hareketliliği (iş, gezi), artan uluslararası ilişkiler, özellikle yakın sınır bölgelerindeki ortaklıklar, Avrupa Birliği süreci, medyanın, mal üretiminin ve günlük kültürün uluslararası düzeye ulaşmasından dolayı, Almanya’da her an daha fazla çocuğun çok dilli bir gerçeklikle iç içe büyümesi ve tüm çocukların kendi yaşam çevrelerinde çok sayıda yabancı dilsel unsur bulmaları sonucu ortaya çıkmıştır.”¹⁶⁸ (çev. Y. K. A.)

Tüm bu yaşam gerçeklikleri yabancı dil bilmenin önemini artırmış ve artık çocuk yaşta dil eğitimine başlama düşüncesini oluşturmuştur. Çünkü çocuğun hem dili daha iyi öğrenmesi hem de diğer dil ve kültürlerle barış içinde yaşamayı öğrenmesi için, erken yaşta karşılaşmanın önemli olduğu düşünülmektedir. Yabancı dil eğitimine erken yaşta başlamanın değer kazanması; yabancı dil bilmenin bireyin kişisel ve sosyal gelişime katkı sağlayacak olacağı kanısının yanında, başka/yabancı olanı/bilinmeyeni anlama ve onunla anlaşabilme ihtiyacının da sonucudur. Özellikle siyasi düzlemde yabancı dil eğitimine önem verilmesinin nedenlerinden birisi, yabancı dil bilen bireylerin ülkeler ve uluslar

¹⁶⁸ Albert Raasch, *Frühbeginn Fransözisch Beispiel: Saarland, Erfahrungen, Reflexionen, Vorschläge, Forderungen*, Fachverband Moderne Fremdsprachen, Saarbrücken 1999, s. 72.

arasındaki anlaşmanın köprüleri olarak görülmesidir. Gelişen iletişimsel olanaklar ve yavaş yavaş aradan kalkan sınırlar, toplumları birbirine yaklaştırmakta ve iletişimi, anlaşmayı gerekli kılmaktadır. İşte bu ihtiyaçlardan dolayı öncelikle yabancı dil eğitimi, dili daha iyi öğrenebilmek ve bu sayede daha sağlam ilişkiler geliştirebilmek adına erken yaşta yabancı dil eğitimi düşüncesi doğmuştur.

Dilin, anadil kullanıcılarındaki gibi akıcı ve kusursuz kullanımının edinilebilmesi ve günlük yaşam içinde kullanılabilmesi boyutunda ise dil ile erken yaşta karşılaşma vurgusu göze çarpmaktadır. Zira

“farklı kültürlerin bir arada yaşamaya başladığı 20. yüzyıl toplumlarında edinilen günlük deneyimler, çocukların yabancı dili daha iyi öğrendiklerini tüm çıplaklığıyla ortaya koymuştur. Artık bilinmektedir ki, yabancı dil öğrenimine ne kadar erken yaşta başlanırsa, doğuştan gelen dil öğrenme yeteneği çevre ile ne kadar desteklenirse, yani dil edinimine uygun ortamlar hazırlanırsa, dillerin ediniminde başarı o kadar artmaktadır.”¹⁶⁹

Çocuk yaştaki öğrenci her şeyden önce yeni/başka olan karşı daha açık ve önyargısız yaklaşır, yenilikleri ve farklılıkları çok daha çabuk tanır ve kabul eder. Yaş ilerledikçe hayat deneyimleri ve yaşam algıları kalıplaşmaya başladığı için yeniye/başkaya alışmak ve onu kabul etmek zorlaşmaktadır. Yabancı bir dil ve kültürle erken yaşta karşılaşmanın önemi de tam bu noktada görülmektedir. Çocuğun yerel dil ve kültürle ilgili yaşanmışlık, algılama ve yargıları henüz tam olarak oturmadığı için, yeni olana karşı daha açık ve hoşgörüle yaklaşabilecektir. Daha doğrusu bu farklılıklar ve yenilikler içinde büyüyecektir, onlarla yaşamayı öğrenecektir.

“Erken yaşta yabancı dil eğitiminin en önemli gerekçelendirmesinin eğitim bilimi ile ilgili olduğu bilinmektedir. Örneğin; Almanya’da çocuklar çokkültürlü bir dünyanın içinde yaşamaktalar ve sık sık diğer kültürlerden ve toplumlardan insanlarla ve başka dillerle karşılaşmaktalar. Okulun öğrencileri bu karşılaşmaya erken hazırlama görevi bulunmaktadır (...) ve çocuklar, diğer dil ve bunları temsil eden kültürlerle karşılaşma yoluyla ilkönce kendi kültürlerinin sınırlarını çizmeyi öğrenirler.”¹⁷⁰ (çev. Y. K. A.)

¹⁶⁹ Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*, s. 39.

¹⁷⁰ Heckt; Sandfuchs; Schorch, “Entwicklung des Fremdsprachenlernens in niedersächsischen Grundschulen”, (edt. Nli-Berichte 67), *Weiterbildungsmassnahme Fremdsprachen in der Grundschule am Beispiel Englisch*, Niedersachsen, Hildesheim 2001, s. 12.

Bundan hareketle çocuğun, yeni dil ve kültür(ler)le karşılaştıkça ve onları anlamaya başladıkça, kendi kültüründe var olan daha olumlu, iyi yönleri ve kendine has zenginlikleri fark edebileceği yorumunu yapmak mümkündür. Zira başka bir alternatifle karşılaşmadan olumlu, olumsuz, eksik ya da fazla yönlerini görebilmesi pek olanaklı değildir. Çocuklar, diğer kültürleri tanıyıp keşfettikçe kendi kültürlerinin özelliklerini daha iyi özümseyebilirler. Dışarıda yaşanan sosyal ilişkiler içinde edinilen yanlış ya da eksik yargılar, okuldaki eğitimle düzeltilebilir, iyileştirilebilir. Bu amaçla okul, hedef dil ve kültüre yönelik bilgileri sosyal çevreden çok daha sistemli gerekçelere ve gerçeklere dayanan bir yapı içinde çocuğa verebilmelidir.

Günümüzde, yabancı dil bilme ihtiyacının toplumun her alanında çok açık bir şekilde hissedilmesinden dolayı, neredeyse herkes yabancı dil öğrenme eğilimi göstermektedir. Ama dilin daha iyi edinilebilmesi ve daha aktif bir kullanıma ulaşılabilmesi için bu eğitimin hangi yaşta başlaması gerektiği, okulda ne şartlarda ya da hangi yoğunlukta yabancı dil dersi verilmesi gerektiği konusunda çelişkili düşünceler ve ciddi kaygılar bulunmaktadır. Özellikle “erken/çocuk yaş” konusunda henüz yanıtlanamamış birçok soru bulunmaktadır. Erken yaşta verilen yabancı bir dilin, çocuğun anadil gelişimini nasıl etkileyebileceği, dil ile beraber verilen veya sezdirilen hedef kültüre yönelik öğelerin, ülke bilgisinin çocukta nasıl bir etki yaratacağı konularında endişeler bulunmaktadır. Ayrıca bu kaygıları tam olarak giderebilecek kesin geçerli, somut bilgiler henüz mevcut değildir. Zira Akpınar Dellal’in (2011) ifadesiyle “*çocuklara yabancı dil öğretimi olgusunun, anadil açısından ne gibi sonuçlara yol açacağını zaman gösterecektir.*”¹⁷¹ Sadece bu alanda yapılan araştırmaların, hedef dil ile ne kadar erken karşılaşırsa, dilin özellikle kullanımı ve telaffuzunun o kadar kolay ve doğru edinilebileceği yönünde olduğu söylenebilir. Ama bunun için de, yabancı bir dil ile erken yaşta karşılaşmanın yanında, dil ile uzun süreli ve yoğun bir biçimde ilgilenme ve dilin kullanımına olanak veren koşulların sağlanması gerekmektedir. Ziegler ve Dauster’in (2006) da belirttikleri gibi, ebeveynler, öğretmenler ve özel girişimciler, çocuklara yarının Avrupa’sı için dilsel bakımdan bugünden daha iyi çıkış alanları sunmak için yabancı dil ile erken yaşta karşılaşmayı talep ve teşvik ediyorlar. Bu bağlamda, bir taraftan ilkokul zamanının başlangıcından önce fonolojik gelişimin

---

¹⁷¹ Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*, s. 7.

önemli bir aşama olduğuna dikkat çekiliyor, diğer taraftan sınırlı deneyimlerle yabancı dil ile karşılaşmanın sürdürülmesi ve yoğunlaştırılması anlamında kesintisiz bir ilişki için, dış koşulların (okulöncesi kurumunda, ilkokulda ve sonraki okullarda) sağlanması gerektiği gösteriliyor.¹⁷² Yeni dil ile karşılaşma yaşı ve koşulları, anadile başlangıç yaşına ve koşullarına ne kadar yakın olursa; çocuğun hedef dili, anadilin akıcılığında kullanabilmesi ve dilin yapılarını formüllerle soyut olarak değil de, hayat içinde günlük kullanımlarla edinebilmesinin o kadar kolay olacağı savunulmaktadır. Bu bağlamda etkili bir dil edinimi için, çocuğun dil ile ne kadar karşılaştığı, bu sürede dili ne kadar kullandığı da önemlidir. Çocuğun dili akıcı ve kusursuz kullanabilmesi için öncelikle, dili öğrenme aşamasında sürekli olarak hedef dilde diyaloglar, şarkılar dinlemesi, kısa filmler izlemesi, dili o dilin otantik kullanıcılarından duyma olanağına sahip olması gerekmektedir. Bunlara ek olarak da; çocuk sınıf ve okul ortamında ve mümkünse okul dışındaki ilişkilerinde hedef dili kullanmalı ve tüm ilgi, istek ve ihtiyaçlarını hedef dilde ifade etmeye çalışmalı, daha doğrusu çocuğa dili kullandıracak ortamlar sunulmalıdır.¹⁷³

Ayrıca yeni olana önyargısız yaklaşımın ve onu öğrenmenin, ileriki yaşlara oranla çocuk yaşta çok daha kolay olabileceği yönünde vurgular yapılmaktadır. Bu nedenle çocuğun ilgisini çekebilecek, onda merak uyandıracak dilsel oyunlar ve kültürlerarası metinler yoluyla, çocuğun yeni dil ve kültüre karşı hoşgörülü ve olumlu yaklaşması sağlanabilecektir. Buna koşut Marschollek (2006) de,

“uzun süreli çokdilli kişilik geliştirmek, kendi yabancı dil yetilerini oluşturmak, yabancı insanları, onların kültürlerini ve dillerini açıklık ve hoşgörüyle karşılamak ve tekrar kendisi hakkında birçok şey öğrenmek, öğrenciler için vazgeçilmezdir. Çocukların başarılı olmaları için, yabancı dili çok erken -en geç ilkokulda- öğrenmelerini mümkün kılmak ve çocuğa göre yaklaşım izleyen oyunları, şarkıları, öyküleri ve şiirleri birleştirmek gerekmektedir”¹⁷⁴ (çev. Y. K. A.)

¹⁷² Gudrun Ziegler; Judith Dauster, “Eine Fremdsprache früh lehren! Eine Fremdsprache früh lernen? Anmerkungen zu ganz alltäglichen Situationen im Frühunterricht”, (edt. Norbert Schlüter), *Fortschritte im Frühen Fremdsprachenunterricht*, Cornelsen Verlag, Berlin 2006, s. 214.

¹⁷³ Daha fazla bilgi için bkz. Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*; Sura Hart; Victoria Kindle Hodson, *Empathie im Klassenzimmer Ein Lehren und Lernen, das Zwischenmenschliche Beziehungen in den Mittelpunkt stellt - Gewaltfreie Kommunikation im Unterricht*, Junfermann Verlag, Paderborn 2006; Klaus Konrad; Annette Wagner, *Lernstrategien für Kinder, Basiswissen Grundschule*, Schneider Verlag, Hohengehren 1999.

¹⁷⁴ Andreas Marschollek, “Der Stellenwert des Schülerinteresses im Fremdsprachenunterricht der Grundschule-exemplarisch dargestellt an einem Konzept zur Einführung der Lautschrift”, (edt. Norbert Schlüter), *Fortschritte im Frühen (...)*, s. 188.

ifadesiyle bir yabancı dilin erken yaşta verilmesinin, çocuğa kazandıracığı değerlerin altını çizmektedir. Zira birçok dilbilimcinin görüşlerine göre, yabancı bir dil ile karşılaşmak kendi içinde sıkışık kalmış çocuğu/bireyi uyandıracak, kendi dışındaki topluluklara ve uluslara karşı açık fikirlilikle yaklaşmasını sağlayacaktır. Bu sayede bilmediği, yabancı olduğu dünyaya bir pencere açacak, kendi gibi olmayanı anlamasına ve ona karşı hoşgörü geliştirmesine yardım edecektir. Birey/çocuk, diğer dil ve kültürden insanları anlayabildikçe onlara karşı olumlu tutum besleyecektir. Bu da geniş anlamda düşünüldüğünde çocuğa, dünya barışına katkı sağlayacak, birlikte yaşayabilmenin kapılarını açacak ve bir dünya insanı olma fırsatı verecektir.¹⁷⁵

---

¹⁷⁵ Daha fazla bilgi için bkz. Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*; Adelheit Kierepka; Renate Krüger; Jürgen Mertens; Marcus Reinfried, *Frühes Fremdsprachenlernen im Blickpunkt Statusquo und Perspektiven*, Gunter Narr Verlag Tübingen, Germany 2004; İsmail Hakkı Mirici, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*.

BÖLÜM V: ERKEN YAŞTA YABANCI DİL EDİNİMİ NEDİR, NASIL GERÇEKLEŞİR?

Yabancı dil bilmek, öğrenmek ilgisinin geçmişi insanlık tarihi kadar eskilere dayanmakla beraber, ülkeler arasında artan ilişkilere koşut, dili daha iyi öğrenmek, konuşabilmek ve hatta anadili seviyesinde edinebilmek durumları önem kazanmıştır. Bir yabancı dili daha iyi öğrenebilmek, edinebilmek için gerekli koşullar ve yeterliliklerin neler olduğu sorunsalına ilişkin birçok araştırma yapılmış ve dil öğrenen insanlar gözlemlenmiştir. Bu bağlamda elde edilen veriler ve deneyim sonuçları çocukların, yeni bir dili yetişkinlerden daha kolay ve hızlı öğrendiklerini ve hedef dili kullanmada da daha başarılı olduklarını göstermiştir. Her ne kadar erken yaşta yabancı dil eğitiminin, anadil edinimine veya özkültürel gelişime etkilerine ilişkin kaygılar günümüzde de varlığını devam ettirse de, dünyada ve özellikle Avrupa’da dil eğitime erken yaşlarda başlama eğilimi yaygınlaşarak sürmektedir. Dilbilimcilere göre, çocuk yaşta zihnin aktif, açık olmasından dolayı çocuğa gönderilen iletiler kolaylıkla alınabilmektedir. Çocuk henüz “yabancı olan”, “bizden olan”, “bizim gibi” olan kavramlarının farkında olmadığı için, yeni karşılaştığı dili çok rahat ve kolay özümseyebilir ve hayatına dahil edebilir. Bu bağlamda erken yaştaki yabancı dil ediniminin önyargısız ve sorgusuzca gerçekleştiğini söylemek mümkündür.¹⁷⁶

Zira Kubanek ve German’a (2001) göre bugün yabancı dil eğitime erken yaşta başlama, artık herhangi bir oyunsu ya da seçkin bir özellik değil, aksine yabancı dil eğitiminde bir yeniliktir. Erken başlangıç projesi, vatandaşların dil bilgisini düzeltmek adına Avrupa çapında yürütülen bir çabanın ürünüdür.¹⁷⁷ İfadelerden de anlaşıldığı üzere; günümüz şartlarında yabancı dil eğitime erken yaşta başlanması, olağan dışı, çok özel bir durum değil, var olması son derece mümkün ve yararlı bir yönelim olarak ortaya

---

¹⁷⁶Daha fazla bilgi için bkz. nli-Berichte 67, *Weiterbildungsmassnahme Fremdsprachen in der Grundschule am Beispiel Englisch, Niedersächsisches Landesinstitut für Fortbildung und Weiterbildung im Schulwesen und Medienpädagogik (NLI)*, Niedersachsen Verlag, Hildesheim 2001; Norbert Schlüter, *Fortschritte im Frühen Fremdsprachenlernen, Ausgewählte Tagungsbeiträge Weingarten 2004*”, Cornelsen Verlag, Berlin 2006; J. Weissenborn, *Kinder haben kein Problem, mehrere Sprachen gleichzeitig zu lernen. http://www.forumbildung.de/templates/imfokus_inhalt.php?artid=267* (2006)

¹⁷⁷Jörg Ulrich Kessler, *Englischerwerb im Anfangsunterricht diagnostizieren Linguistische Profilanalysen am Übergang von der Primarstufe in die Sekundarstufe I*, Gunter Narr Verlag Tübingen, Germany 2006, s. 47.

konulmaktadır.

“Artık bilinmektedir ki, yabancı dil öğrenimine ne kadar erken yaşta başlanırsa, doğuştan gelen dil öğrenme yeteneği çevre ile de desteklenirse, dil edinimine uygun ortamlar ne kadar iyi hazırlanırsa, dil öğreniminde/ediniminde başarı o kadar artmaktadır. Dil eğitimine ne kadar geç başlanırsa ve bireyler dil edinim ortamlarından ne kadar uzak kalırlarsa, öğrenilen dili anadili gibi kullanan birinin aksanına sahip olunması ve dilbilgisi hakimiyeti o kadar zorlaşır. Çünkü çocuklar doğal dil edinim yeteneklerini belli bir yaştan sonra kaybetmeye başlamaktadırlar.”¹⁷⁸

Bu bağlamda dil edinimindeki erken yaş, kritik dönem, duyarlı aşama kavramlarının önemi; beynin belirli ölçüde dil edinimine dayanan ve yapılandırma yardımı alarak konuşan çevreyi içine çeken aşaması ihmal edilirse, başarılı sinirsel bağlantıların sadece yavaş olarak gelişebileceği fikrine dayanmaktadır. Doğru ve hatasız konuşmanın başarılmasının; doğumdan 12 yaşına kadar olan bu zaman diliminden sonra neredeyse olanaksız olduğu bilinmektedir.¹⁷⁹ Bu yüzden etkili bir dil edinimi için bu duyarlı sürecin işlevli bir şekilde geçirilmesi gerekmektedir. Bu bilgilere dayanarak dil öğrenme yeteneğinin doğuştan var olduğunu, bunun dil edinimi açısından zengin bir çevrede geliştirilebileceğini söylemek mümkündür. Her insanın doğuştan sahip olduğu dil edinim yeteneğinin körelmeden işlenebilmesi için uygun çevrenin yanında uygun zaman da önemlidir. Çünkü ergenlik dönemi ile beraber insanların doğal dil edinim yeteneklerinin zayıfladığı yönünde bilimsel araştırma sonuçları bulunmaktadır. Dilin anadile yakın bir ustalıkla kullanılabilmesi için, anadile başlangıç yaşına yakın bir yaşta yabancı dil eğitimine başlanması düşüncesi de buradan doğmaktadır. Zira sonraki yıllarda verilen yabancı dil derslerinin işlevi, okuldaki fen bilgisi ya da müzik dersinin etkisinden öteye gidememektedir. Çünkü artık çocukta dil, anadil, yabancı dil olguları oluşmuştur ve bu yüzden çocuk bunun bilincindedir ve sadece sınavdan geçerli not alabilecek kadar ilgi göstermektedir. İleriki yaşlarda zihin, diğer dersler, gelişim problemleri, akran ilişkileri, sosyal karmaşalar, vb. birçok konu ile dolu olduğu için, yabancı dile ancak kısa bir süre ve az bir çaba harcamak durumundadır. Ama çocuk yaştaki yabancı dil eğitiminde durum farklıdır. Her şeyden önce çocuk onun yabancı, farklı olduğunun ayırdına varmadan dili

¹⁷⁸ Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi ve Dil Edinimi Nedir? Niçin? Nasıl?*, Çanakkale Kitaplığı Akademi, Çanakkale 2011, s. 77.

¹⁷⁹ H. Küls, *Gehirnforschung, Lernen und Spracherwerb*.
<http://www.kindergartenpaedagogik.de/1024.html> (2006)

kendiliğinden edinir, hayatının bir parçası yapar. Bu da etkin yabancı dil edinimini olanaklı kılar.¹⁸⁰

Bu bağlamda düşünüldüğünde erken yaşta (anaokulu veya ilkokulda) başlanan yabancı dil eğitiminin, bir yabancı dili edinebilmek boyutunda daha işlevli olacağı söylenebilmektedir. Zira hem Avrupa’da hem dünyada ve bunlara koşut olarak da Türkiye’de yabancı dile başlangıç yaşını daha aşağılara çekme eğilimi gözlenmektedir. Ayrıca ilköğretimin, çocuğun ileriki okul kademelerine ve öğrenme durumlarına temel oluşturduğu düşünüldüğünde; hem yabancı dil hem de diğer eğitim alanları açısından bu dönemin bir zemin oluşturma süreci olduğu kabul edilmektedir. Bu düzlemde Heckt, Sandfuchs ve Schorch (2001) “*Inhalte der Weiterbildungsmaßnahme*” başlıklı yazılarında değişen koşullara koşut olarak ilkokulun öğrencilerin/bireylerin yaşamlarındaki yerinin ve görevini şu şekilde anlatmaktadırlar:

“İlkokul yaşındaki çocuklar günümüzde birçok yeni durumun üstesinden gelmek zorundalar. Günlük hayatta sadece alışkın oldukları bir çevredeki insanlar ve konuların olduğu geleneksel anlamdaki “vatan” ile karşılaşmıyorlar. Her gün üstesinden gelmek zorunda oldukları çevre, birçok kültürlerarası unsuru ve özellikle diğer kültürlerden ve diğer dillerden insanlarla karşılaşmayı içeriyor. Bir ilkokul sadece ülke bilgisi ilkesine ve anadilsel eğitime dayanıyor ki; bu hiç de çağa uygun değil. İhavelere ihtiyacı var. Ülkeye bağlılık eğitimi, ikinci bir dil içinde iletişim yetisine varma yoluyla tamamlanmalıdır. Diğer kültürlerle karşılaşmanın sonucu olan problemlerin üstesinden gelme ve olanaklar yaratma konularında çocuklara yardım etmeyen bir okul, görevlerini sorumluluk içinde yapamamaktadır.”¹⁸¹ (çev. Y. K. A.)

Zaten günümüz toplumlarında sadece kendi kültürünün kabuğunda yaşamak, kendi diline hakim olmak yetmediğinden, geleceğin yetişkinleri olan çocukların da bu değişen şartlara uygun yetiştirilmesi gerekliliği doğmaktadır. Bu bağlamda bireyin eğitiminin temelini ilköğretimde atıldığı düşünüldüğünde; dışa açık, ufku geniş bireylerin yetiştirilip topluma kazandırılması da ilköğretim basamağından başlayan bir süreç olduğundan, diğer alanlarda olduğu gibi yabancı dil alanında da erken başlangıcın altı çizilmektedir. Yabancı

¹⁸⁰ Daha fazla bilgi için bkz. Albert Raasch, *Frühbeginn Französisch - Beispiel Saarland, Erfahrungen, Reflexionen, Vorschläge, Forderungen, Fachverband Moderne Fremdsprachen*, Saarbrücken 1999; A. Leist Villis, *Wie erwerben Kinder Sprache(n)*.

<http://www.sprachfoerderung.info/spracherwerb.htm> (01.01.1998); *Fremdspracherwerb im frühen Kindesalter*.

www.kidtini.de/elternratgeber/elternratgeber.asp?eid=104&t=Fremdspracherwerb (2006).

¹⁸¹ Heckt; Sandfuchs; Schorch, “*Inhalte der Weiterbildungsmaßnahme*”, (edt. Nli-Berichte 67), *Weiterbildungsmaßnahme Fremdsprachen (...)*, s. 14.

dil ve kültür ile erken karşılaşma sonucunda; çocuk dünya kültürlerine karşı farkındalık ve hoşgörüyü erken yaşta kazanmış olacaktır. Bu sayede ileriki yaşlarda eğitim, iş, sosyal gereksinim veya çok farklı bir platformda yabancı kişilerle ve kültürlerle karşılaştığında “yabancılık” çekmeyecek ve tahammülsüzlük, reddetme gibi tutumlar içine girmeyecektir. Çünkü

“erken yaşta yabancı bir dil ile karşılaşma genelde kişiliği destekleyici ve belirleyici etkiye sahiptir; dilsel olmayan davranışlarda da, ileri derece beceriklilik ve hızlı kavrama yeteneği, çok yönlü öğrenme gönüllülüğü ve artan özgüven gibi etkiler de görülebilir. Ayrıca çocuğun anadilini veya Almancayı daha bilinçli olarak kullanmayı öğrendiği bir yaş; başka bir dil ile karşılaşmak için uygun zaman olarak görülmektedir. Erken başlanan yabancı dil dersi, ilkökul çocuğunun dile önyargısız bir giriş yapmasını sağlayacak en önemli koşullardan olan dinlemesi, taklit etmesi ve tepki vermesi için faydalıdır. İleriki okul kademelerinde yabancı dil öğrenmenin diğer açıları ön plana geçeceğinden, ilkökulda bir yabancı dil yaşantısı çocuklara, daha sonra öğrenilemeyecek yabancı dil yaşantıları sağlamaktadır.”¹⁸² (çev. Y. K. A.)

Bu bağlamda yabancı dil bilmenin, bireyin düşünsel ve yaşamsal boyutuna kattığı zenginlikler göz önünde bulundurulduğunda; yabancı dil eğitiminin önemi daha açık görülebilmektedir. Bir de bu eğitimin, çocuk yaşta alındığında çok daha etkili ve unutulmaya karşı dirençli olduğu savı hesaba katıldığında; ülkelerin eğitim sistemlerinde erken yaşta yabancı dil eğitimine neden ağırlık verdikleri anlaşılmaktadır. Çünkü bir yabancı dil bilmenin bireyin sadece kişisel ve sosyal becerilerini geliştirmekle kalmadığı, ayrıca uzun vadede toplumun, dünya ulusları arasındaki yerini sağlamlaştırmaya katkı sağladığı düşünülmektedir. Genç (2004), yabancı bir dünyaya açtığı kapı aracılığıyla yabancıyı, yabancı kültürleri tanıyabilme, anlayabilme, öz olanın bilincine varabilme ve kişinin ufkunu genişletme olanağı sunan yabancı dille, küçük yaşlarda tanışmanın önemli olduğunu belirtmiştir. Ayrıca kimlik, dünya görüşü edinme sürecini yaşayan öğrencilerin bu duygu ve düşüncelerle yetiştirilmesinin, sadece bir ülkenin değil, bütün ülkelerin görevi olması gerektiği yönündeki düşüncesini, zamanla yoğunlaşacak bu edinimin, öncelikle barışı ve huzuru kendi içinde duyumsayan gençlerin yetişmesine katkıda bulunacağı şeklinde gerekçelendirmiştir.¹⁸³ Bu da erken yaşta yabancı dil eğitiminin kişisel boyutundan çok sosyal, toplumsal boyutunun önemini anlatmaktadır. Zira eğitim kavramı

¹⁸² E. Heidingsfelder, Interkulturelle Pädagogik – Ist der Fremdsprachenunterricht (Englisch) bereits in der Grundschule sinnvoll?.

<http://www.hausarbeiten.de/faecher/vorschau/31694.html> (31.08.2006)

¹⁸³ A. Genç, Türkiye’de İlk ve Ortaöğretim Okullarında Yabancı Dil Öğretimi.

<http://yordam.manas.kg/ekitap/pdf/Manasdergi/sbd/sbd10/sbd-10-10.pdf> (10.09.2011)

genel anlamda düşünüldüğünde toplumsal gelişimi hedefleyen bir kavramdır. Çünkü eğitilmiş, bilinçli, kendini geliştirmiş bireyler; güçlü bir toplumun, ulusun, geniş anlamda da sağlıklı ve barışçı bir dünyanın garantisidir.

Evet, yabancı dil ile erken yaşta karşılaşmanın, dilin edinilmesi ve kullanılması bağlamında önemli olduğu yönünde bir eğilim söz konusudur. Ancak bir dilin erken yaşta neden daha kolay edinilebildiği sorusunun yanıtı birçok uzman tarafından; dil edinimi için gerekli olan ve doğuştan getirilen bilişsel yetilerin ilerleyen yaşla beraber körelmeye hatta kaybolmaya başladığı düşüncesi etrafında yoğunlaştırılmıştır. Zira bu konuda yapılan birçok araştırma ve pilot uygulamalardan elde edilen sonuçlara göre; tüm koşullar sağlansa da, ileriki yaşlarda, asla dili beş yaşındayken edinen kişi kadar otantik bir dil kullanımına erişilememektedir. Çünkü ilköğretimden itibaren bu yeteneğin aniden azalmaya başladığı, daha sonraları büyük çabalara rağmen, bir yabancı dilin asla tekrar bu kolaylıkta öğrenilmediği ve asla mükemmel olmadığı iddia edilmektedir.¹⁸⁴ Bir çocuğun yabancı dil öğrendiği hızlı temponun, dilin zorluk derecesinden tamamen bağımsız olduğu şu saptamayla açıklanmaktadır:

“Bir çocuk Almancayı nispeten kolay İngilizceyi, dünyanın en zor dilleri olarak bilinen Japonca’yı ya da Kafkas dillerinden birini ya da ünlü-ünsüz mevcut olan Afrika dilini aynı hızda öğrenir”.

Bunun ebeveynlerinin kim olduğundan bağımsız bir durum olduğu da başka bir örnekle ispatlanmaktadır:

“Savaş karışıklıkları yüzünden aileleriyle birbirlerinden ayrılan ve tamamen farklı kültür ve dil çevrelerinde büyüyen küçük çocukların (özellikle ikiz kardeşlerin) ikisi yabancı bir kıtada binlerce kilometre uzaklıktaki kardeşleri gibi aynı nefes kesici tempoda kendi çevrelerinin dilini öğrenebilirler.”¹⁸⁵ (çev. Y. K. A)

Bu örneklerden anlaşılabilirliği üzere; bir dil/yabancı dil öğrenmede, dil ile erken yaşta karşılaşmak ve yoğun bir şekilde dil ile iç içe olmak önemlidir. Çünkü zaten normal zeka düzeyine sahip her çocuk, doğumla beraber getirdiği bir dil edinim mekanizmasına sahiptir ve doğru zamanda, doğru şartlar sunulduğunda, bu mekanizma dilin kolaylıkla ve

¹⁸⁴ Daha fazla bilgi için bkz. Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*; Jörg Ulrich Kessler, *Englischerwerb im Anfangsunterricht (...)*; J. Weissenborn, *Kinder haben kein (...)*. http://www.forumbildung.de/templates/imfokus_inhalt.php?artid=267 (2006).

¹⁸⁵ Kindlicher Spracherwerb. <http://www.weikopf.de/Sprache/Grundlagen/Spracherwerb/spracherwerb.html> (2006)

neredeysse kusursuz düzeyde edinilmesine olanak sağlamaktadır. Örneklerdeki durumlar çocuğun, doğduğu çevrenin dilini nasıl kolay ve çabuk öğrendiğini göstermektedir. Bu ve bunun gibi çok sayıda araştırma ve deneyim sonuçlarına dayanarak, eğer şartlar elverişli hale getirilebilirse; yani çocuk hedef dil ile mümkün olduğunca erken bir yaşta karşılaşır ve yeni dili sadece sınıfta değil, tüm okul ortamında, hatta sosyal yaşamın tüm alanlarında duyma ve kullanma olanağına sahip olursa, yabancı bir dilin de tıpkı anadil gibi edinilebilmesinin mümkün olacağı düşüncesi ortaya çıkmıştır. Çünkü dil eğitimi destekleyen ve kolaylaştıran dil edinim mekanizması, çocuk yaşta çok daha aktiftir ve verilen girdileri alıp kullanmak için uygun dönemdedir.

“Üç-dört yaşlarında bir yabancı dille karşılaşan çocuklar, kendilerini aynı anda iki dil öğrenen çocuklara benzer bir durumda bulurlar. Çocuklar ne kadar küçük olurlarsa ve ilk dillerini henüz ne kadar az edinmişlerse, ikinci dilin edinimindeki öğrenme durumları aynı oranda birinci dili öğrenme durumuna benzeyecektir.”¹⁸⁶

Bu anlamda düşünüldüğünde okulöncesi dönemde yabancı dil öğrenmeye başlayan çocuk, anadilini henüz kısa süre önce öğrenmeye başladığından öğrendiği yabancı dilin aslında onun için “yabancı” bir dil olmadığı söylenebilmektedir. Bir de yeni dili, tıpkı anadilde olduğu gibi kullanım olanağı bulduğunda, hedef dil ile yaşama alanlarına sahip olduğunda, çocuğun dili edinmesinin kolaylaşacaktır ve bu sayede anadil ve hedef dil, doğal dil öğrenme sürecinde, hayatın doğal akışında edinilecek ve çocuk, yaşama iki dilli olarak başlama olanağı bulacaktır.

Bunların yanında yabancı dil eğitimine erken yaşta başlamanın amaçlarından birisi de; çocuğa diğer dil ve kültürlerle karşı duyarlılık, farkındalık ve hoşgörü kazandırabilmektir. Çünkü çocuk olumlu duygularla yaklaştığında, eğlendiğinde ve sevdiğinde zaten öğrenmeye karşı da istekli, gönüllü ve açık olacaktır. Çünkü küçük çocuklar yargılamadan, sorgulamadan, mantık süzgecinden geçirmeden sadece hisleriyle hareket ederler ve bu hislerle düşünüp öğrenirler.¹⁸⁷ Bludau (1999), ilkokuldaki yabancı dil öğreniminin her şeyden önce yabancı bir dil ile önyargısız ve eğlenceli bir ilişkiyi hedeflediğini ve bu dili kullanan insanları ve onların kültürünü tanıma anlamına geldiğini

¹⁸⁶ Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*, s. 119.

¹⁸⁷ Daha fazla bilgi için bkz. Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*; Sura Hart; Victoria Kindle Hodson, *Empathie im Klassenzimmer Ein Lehren und Lernen, das Zwischenmenschliche Beziehungen in den Mittelpunkt stellt - Gewaltfreie Kommunikation im Unterricht*, Junfermann Verlag, Paderborn 2006.

ifade etmiştir. Ona göre temel istek, tam bir dil edinimi, sözcük ve dilbilgisel yapıların öğrenimi (okuma ve yazmanın destekleyici işlevi vardır) değil, aksine yabancı dile karşı olumlu bir tutumun gelişimi ve basit günlük durumlar içinde uygun sözel ve sözel olmayan yollarla kendini ifade etme yetisidir.¹⁸⁸ Bu anlamda düşünüldüğünde; erken yaşta yabancı dil eğitiminde çocukta diğer dil ve kültürlerle karşı ilgi, heyecan, merak uyandırmak ve bu duygularının gelişimi desteklemek, çocuğun ilgisini teşvik etmek gerekmektedir. Çocuğun bilişsel ve duygusal anlamda uyarıldığı dil edinim ortamında dilin kullanımını ve yeni dilde iletişimi geliştirmek çok daha kolay olabilecektir.

Yabancı dile başlangıçta erken yaşın kaç olması gerektiği ya da en erken yaşla neyin kastedildiği, çocuk yaşta verilen yabancı dilin çocuğun anadil ve duygusal gelişimini nasıl etkileyeceği halen tartışma konusudur. Bu konudaki genel görüş; yabancı bir dil ile karşılaşma yaşının, anadile başlangıç yaşına mümkün olduğu kadar yakın olması gerektiği yönündedir. Tabii bu durumda bu kadar küçük yaşta yabancı dilde neler verilmeli, hangi yöntem ve teknikler uygulanmalı sorularının yanıtları önemlidir. Ayrıca bu bağlamda; anadil ile eş zamanlı olarak verilen yabancı dil eğitiminin çocuğun anadil gelişimine ket vurabileceği yönündeki vurgular da dikkat çekicidir. Bu konudaki en temel eğilim, henüz anadilini tam olarak edinmemiş bir çocuğa yabancı bir dilin sunulmasının, hem çocuğu duygusal anlamda karmaşa içine sokabileceği hem de zaten yarım olan anadil bilgisini daha da aşağılara çekebileceği yönündedir.

“İkinci bir dil öğretimi için dokuz-on iki yaş arasındaki çocuklar uygun olarak düşünülebilir. Daha erken yaşlarda başlayan yabancı dil eğitimi, çocuğun daha anadili üzerinde egemenlik kurmamış olması nedeniyle, hem ana dilde hem de ikinci dil kullanımında olumsuz etkiler ortaya çıkartabilecektir. Yabancı dil öğrenmede başarı kazanma, çocuğun anadilde belirli bir olgunluk düzeyine erişmiş olmasına sıkı sıkıya bağlıdır. Ancak bu gelişme düzeyi ile çocuk, anadilinde edinmiş olduğu anlamlar sistemini yeni dile aktarabilir.”¹⁸⁹ “Anadilini iyi öğrenmemiş bir kişiden, yabancı dil öğrenmesini beklemek hayalciliktir. Bunun aksini ortaya çıkaran hiçbir bilimsel araştırma yoktur. Anadilini eksik öğrenen veya öğrenemeyen birey de eksik yetişmiştir, bu eksikliklerle bilim, sanat üretmek de olanaklı değildir. Uzun yıllardan beri Türk insanının dünya bilimine göze batan bir katkısının olmaması da, anadil eğitiminin yetersizliğinden kaynaklanmaktadır.”¹⁹⁰

¹⁸⁸ Michael Bludau, “Fremdsprachenunterricht im Primarbereich”, (edt. Albert Raasch), *Frühbeginn Französisch Beispiel (...)*, Fachverband Moderne Fremdsprachen, Saarland 1999, s. 15.

¹⁸⁹ Abide Güngör Aytaç; Ayşe Dilek Öğretir, “Okulöncesi Eğitim Kurumlarındaki Yabancı Dil Eğitimine İlişkin Anne-Baba ve Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi”, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Kastamonu Üniversitesi, Cilt: 16, No: 1, Kastamonu 2008, s. 15.

¹⁹⁰ Mustafa Durmuş Çelebi, “Türkiye’de Anadil Eğitimi ve Yabancı Dil Öğretimi”, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Erciyes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sayı: 21, Kayseri 2006, s. 297.

Bu düzlemde birçok bilim insanı yabancı dil eğitimini, yabancı dil öğrenmeyi desteklemektedirler. Ancak erken/çocuk yaş ve özellikle de okulöncesi çağda yabancı dil eğitimine, anadil edinimini zedeleyeceği, yavaşlatacağı gerekçesiyle karşı çıkmaktadırlar. Buna keza erken yaşta, anadil ile karşılaşma yaşına yakın bir yaşta yabancı dil eğitimini destekleyen bilim insanları ise; eğer çocuk anadille karşılaştığı ilk yıllarda ya da buna çok yakın bir sürede yeni dil ile tanışıyor, her şeyden önce dilin verildiği ortam anadil edinimindeki ortama benzer olmalıdır görüşünde birleşmektedirler. Tıpkı anadil edinimindeki gibi çocuk, etrafındaki tüm yetişkinler ve çocuklar tarafından yeni dil ile donatılmalıdır. Yeni dildeki sözcük, kalıp ve ifadeleri olabildiğince çok duyma olanağına sahip olmalı, etrafındakiler tarafından zorlanmadan, dili yaşamın doğal akışı içinde duymalıdır. Ayrıca çok erken yaşlarda verimli bir dönüt beklentisi içinde olunmamalı, çocuğun yeni, başka bir dilin varlığından haberdar olması, bunu hissetmesi ve buna karşı olumlu bir tutum geliştirmesi yeterli görülmelidir.¹⁹¹

Erken yaşta yabancı dil eğitimi çocukta yarattığı değişiklikler ve ona kattığı zenginlikler açısından değerli görülmektedir. Ama her yaş dilimi farklı özellikleri ve gereksinimleri içinde barındırdığından, bu yaş diliminde çocuğun neleri başarabileceğinin farkında olunmalıdır. Bu anlamda beklentilerimiz ve çocuğa sunduğumuz girdiler, çocuğun içinde bulunduğu zihinsel gelişim aşamasına uygun olmalıdır. Bu bağlamda Brandenburg Eyaleti Eğitim, Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın bildirgesi yabancı dil dersinin, öğrencilerin temel eğitimine katkısını şu şekilde açıklamıştır:

“Birinci ve ikinci sınıftaki çocuklarda; yabancı dille karşılaşma dersi, üçüncü ve dördüncü sınıftaki çocuklarda ise; alan dersi öğrencinin, dünya görüşünü, dil ve kültüre bakış açısını geliştirmektedir. Anadildeki düşünce ve davranışlarını zenginleştirmekte ve ayrıca diğer dil ve kültürlerle karşı merak, sevinç ve ilgi uyandırmakta, onları desteklemekte ve amaca yönelik olarak geliştirmektedir. Buna göre yabancı dil eğitiminde; iletişimsel yetinin edinimi ön plandadır ve dört temel iletişim yeteneği olan; dinleme anlama, sözel yetenek/konuşma, okuma anlama ve yazma yetilerini geliştirmektedir. Öğrenciler bu iletişim yetenekleri içinde, uzmanlık yetisini, yöntem yetisini, sosyal ve kişisel yetileri kazanırlar, mükemmelleştirirler ve

---

¹⁹¹Daha fazla bilgi için bkz. Jörg Ulrich Kessler, *Englischerwerb im Anfangsunterricht (...)*; Klaus Konrad; Annette Wagner, *Lernstrategien für Kinder Basiswissen Grundschule*, Schneider Verlag, Hohengehren 1999; S. Rosenhahn, *Potenzen und Grenzen fermdsprachlichen Lernens in der Grundschule – dargestellt am Beispiel der Konzepte des frühen Fremdsprachenunterrichts und der Begegnungssprache*.
<http://www.hausarbeiten.de/faecher/vorschau/10126.html> (31.08.2006)

gerçekleştirirler. Bu yetiler birbirlerinden ayrılarak var olmazlar, aksine özelde iletişimsel yetenekler ve standartların parçasıdır.”¹⁹² (çev. Y. K. A.)

Buna koşt, çocukta başka olana karşı bir farkındalık yaratabilmek, kendinden farklı olanı yadırgamadan sadece anlamaya çalışmasını sağlayabilmek ve yeni olana karşı olumlu duygu ve ilgi uyandırabilmek, erken yaştaki yabancı dil eğitiminin temel amaçlarından olsa gerek. Ayrıca yabancı bir dil ve kültürü tanımak ve o kültüre mensup kişilerle olumlu ilişkiler kurabilmek, sadece kendi toplumu içinde değil dünya toplulukları içinde sosyalleşebilmek, çocuk yaşta kazanılan farkındalık ve duygusal kabul ile ilgilidir.

Tüm bunlar da göz önünde bulundurularak ülkemizdeki yabancı dil eğitimi sisteminde yapılan yenilik ile erken yaşta/ilköğretim çağında yabancı dil eğitiminin yolu açılmıştır. Ülkemizde ilköğretim dördüncü sınıfta başlayan erken yaşta yabancı dil eğitimi, kısıtlı zaman ve olanaklar bakımından düşünüldüğünde dili öğrenmek, edinmek adına çok da yeterli olmasa da, yabancı bir dil ve kültürle erken yaşta karşılaşmak adına değerlidir. Bir önceki kuşakta yabancı dil ile ancak ortaöğretim aşamasında karşılaşıldığı düşünüldüğünde, günümüz neslinin bu anlamda daha şanslı olduğunu söylemek mümkündür. Çünkü günümüzde hem devlet politikası hem de bireysel olarak Avrupa’ya yaklaşmaya ve Avrupa ile ilişki içinde olmaya çalışılmaktadır. Bu düzlemde yabancı dili öğrenme ve bilmenin önemi artmaya devam etmektedir. Çünkü

“bir Avrupalının; çokdilli bir toplumda bir dili; birini anlayabilecek ve onunla konuşabilecek kadar ve ikinci dili; en azından karşıdakini anlayabilecek kadar başarması gerekmektedir ve ilkokul artık geleceğin çokdilli toplumunun gelişimi bakımından anadil okulu olamayacaktır.”¹⁹³ (çev. Y. K. A.)

Günümüz dünyasının gelişimine koşt olan bu düşünceyi desteklememek neredeyse olanaksızdır. Artık yerel kalıplara sıkışmış, kabuğunda yaşayan, sadece kendi kültür ve toplumunda nefes alan, sınırların kalktığı bu çağda sınırlara hapsolmuş kişilerin; küreselleşen dünyada çok fazla şansı olamayacaktır. Gelecek; çokdilli, çokkültürlü, kendinden olanı da olmayanı da anlayabilecek ve onlarla anlaşabilecek bireylerin geleceği olma yolundadır.

¹⁹² Rosemarie Beck, “Fremdsprachenunterricht ab Jahrgangsstufe 1 – Möglichkeiten und Grenzen curricularer Vorgaben”, (edt. Norbert Schlüter), *Fortschritte im Frühen (...)*, s. 162.

¹⁹³ Gisela Göhrum, *Englischunterricht Grundlagen – Aufbau – Praxis*, Ferd. Dummlers Verlag, Bonn 1975, s. 16.

Raasch (1999) da bu bağlamda, birinci ve dördüncü sınıflardaki yabancı dil derslerinde ülkelerin eğitim, motivasyon ve dil açısından hedeflerini şu şekilde sıralamaktadır:

- “Yabancı dil öğrenmeye karşı istek ve motivasyon uyandırmak ve bunu güçlendirmek (çokdillilik eğitimi temellendirme),
- Dillerin ortak yönleri ve farklılıklarına karşı duyarlılaştırmak,
- Önyargıların oluşmaması ve sağlamlaşmaması için, diğer dil ve kültür topluluklarına karşı açık bir tutumu teşvik etmek,
- Daha sonraki öğrenmeler için koşulları güçlendirmek (dikkat ve konsantrasyon yetisini artırmak ve dil gönüllülüğünü teşvik etmek),
- Temel bir yabancı dil yetisi geliştirmek ve ayrıca diğer ülkelerdeki yaşam koşullarının temel bilgilerine aracılık etmek.”¹⁹⁴ (çev. Y. K. A.)

Görüldüğü üzere erken/çocuk yaştaki yabancı dil öğrencilerinde, öncelikle duygusal anlamda dil bilinci ve farkındalığı oluşturabilmek hedeflenmektedir. Öğrenenler içinde buldukları yaş grubu itibarıyla yeni karşılaştıkları her şeyde öncelikle duygusal ilişki ve bağ aramaktadırlar, önce sevmeli ve ilgi duymalı, ardından kendi iç dürtüleriyle yeni olanı merak edip keşfetmeye çalışmalıdır. Bu anlamda yeni karşılaşılan dile ve kültüre karşı olumlu tutum kazanmalarına yardım edecek ortamlar oluşturulması ve çocuğun dil ile ilişki kurmak adına gösterdiği her olumlu tepkinin teşvik edilmesi ve çocuğun bu yönde cesaretlendirilmesi önemli görülmektedir.

Çocuğun yeni dil ile yaşadığı olumlu deneyim ve eğlenceli anlar, çocuğu hedef dile bağlayıcı niteliktedirler. Bunun için sürekli olarak bu olumlu deneyimlerin yenilenmesi, geliştirilmesi ve teşvik edilmesi gerekmektedir. Bu süreçte çocuğun başarısızlıkları ve hataları vurgulanmadan, kısmen göz ardı edilerek, olumlu ve başarılı deneyimler ön plana çıkarılarak çocuk, dile yaklaştırılmalıdır. Zira öğrenci başarı hissini tattıkça içsel motivasyonu, ilgisi artacak ve hedef dili hayatına daha fazla katacaktır. Çünkü Akpınar Dellal’ın (2011) ifade ettiği üzere “*çocuklara yabancı dil öğretiminde önemli olan, çocukların motivasyonunu sağlamak değil, onlarda var olan motivasyona uygun yöntem ve araçlarla karşılık vermektir.*”¹⁹⁵ Bu nedenle de öncelikle öğrencinin dile olan motivasyonunu geliştirmek, güçlendirmek gerekmektedir. Göhrum (1975) motivasyon geliştirme yollarını şu şekilde sıralamıştır:

¹⁹⁴ Albert Raasch, *Frühbeginn Fransözisch Beispiel (...)*, s. 73.

¹⁹⁵ Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*, s. 83.

- “Çocuklarda güçlü duygusal değere sahip olan nesnelere yoluyla (örneğin; oyuncak hayvanlar),
- Tanıdık çevrenin yabancılaştırılması yoluyla (örneğin; yabancı dil, yeni bir kod olarak, gizli bir dil gibi davranılır. Çocuklar gizli dili kendileri yaratırlar),
- İşitsel ve görsel uyaranlar yoluyla (girişte ve alıştırmalarda ders araçlarının işlevi),
- Çocukların davranışlarında, hareketlerinde ve konuşmalarındaki her türlü oyun yoluyla,
- Rollerle özdeşleştirme yoluyla,
- Proje planlama yoluyla.”¹⁹⁶ (çev. Y. K. A.)

Göhrum’un (1975) da yukarıda sıraladığı gibi, erken/çocuk yaştaki öğrenenler, genç ve yetişkin öğrenenlerden farklı gelişim özellikleri ve yeterliliklere sahip olduklarından, bu yaş grubundaki dil eğitimi de, ileriki yaşlardaki dil ediniminden çok büyük farklar göstermektedir. Çocuk yaştaki öğrenci, hem zihinsel ve fiziksel gelişimi hem de ihtiyaçları dolayısıyla ayrı bir yaklaşım, özel yöntem ve tekniklere gereksinim duymaktadır. Bu yüzden bu yaş grubundaki dil öğrenme süreci farklı koşullar altında gerçekleşmektedir.

“Çocuksu dil edinim süreci için gereken temel koşullar: Duyumsal bütünleşme, dili teşvik eden çevre, eğilim ve sıcaklık olarak tanımlanmaktadır. Duyumsal bütünleşme ise Jean Ayres’e göre, beyinde farklı duyarların bir arada uyarılması ve ortak çalışmasıdır ve dil edinimi için bu şarttır.”¹⁹⁷ (çev. Y. K. A.)

Çocuk dil ile donatılmış bir çevreye, yaşam alanına ve onu destekleyen, ödüllendiren, başarılarını fark eden yetişkinlere ihtiyaç duyar. Çocuk ancak bu koşullar altında kendisini güvende, mutlu ve değerli hisseder ve yine böyle hissettiğinde öğrenmeye güdülenebilir. Çocuk yaştaki öğrenenleri, yetişkin ya da ileriki yaşlardaki öğrenenlerden ayıran temel özelliklerden birisi de budur. Çünkü ileriki yaşlarda öğrenme işlemi bilinçli yapılır, kişi zaten ne öğreneceğinin ve neden öğrenmesi gerektiğinin farkında ve bilincindedir. Bu yüzden kişi içsel motivasyonunu ve gönüllülüğünü kendisi sağlar ve diğer dış koşullar ikinci planda kalmaktadır. Ayrıca yetişkin öğrenen yeni karşılaştığı dile karşı az ya da çok bazı önyargı ve kalıpyargılara sahiptir ve bu yargılar dil eğitimi süresince aklının bir köşesinde bulunacaktır. Bunları yok etmek, silmek büyük bir emek gerektirir ve tam olarak silinmesi de pek olanaklı değildir. İşte bu yargılarla yaklaşıldığında yeni olanı, yabancı olanı kabul etme, en azından anlamaya ve yabancıyla

¹⁹⁶ Gisela Göhrum, *Englischunterricht Grundlagen (...)*, s. 53.

¹⁹⁷ A. Leist Villis, *Wie erwerben Kinder Sprache(n)*.

<http://www.sprachfoerderung.info/spracherwerb.htm> (01.01.1998)

anlaşmaya çalışma çok daha fazla çaba gerektirecektir.¹⁹⁸ Erken yaşta yabancı dil eğitiminin, yeni, başka, yabancı olana karşı geliştirilen önyargılar üzerindeki etkisini Akpınar Dellal (2011) şu şekilde açıklamaktadır:

“Önyargılar, en çok çocukluk döneminde edinildiğine ve yanlış öğrenmelerden kaynaklandığına göre, ilk olarak bu yaşlarda verilen eğitimin niteliği çok önemlidir ve sorgulanmalıdır. Önyargıları ve diğerlerine karşı hatalı imgeleri engellemenin yolu ise, çocukları başka kültürlere ve farklılıklara karşı duyarlı yapmaktan geçer. Çocuk ve gençlerin diğerine ilişkin önyargılarını yıkmak ve daha barışçıl bir birlikte yaşam hazırlamak düşüncesi içine girildiği zaman, yabancı dil derslerinin göz ardı edilemeyeceği bilinmelidir. Yabancı dil derslerinde farklı kültürle karşılaşılacağından, çocuk ve gençlere ötekine ilişkin önyargıları henüz tam olarak oluşup pekişmeden ulaşılmış olunabilmektedir.”¹⁹⁹

Bu bağlamda düşünüldüğünde, erken yaştaki yabancı dil eğitiminin hem bireysel hem de sosyal/toplumsal faydaları daha açık görülebilmektedir. Çocuğa uygun ve olumlu koşullarda verilmiş erken yaşta verilen yabancı bir dil eğitimiyle, çocuğun yabancı olana karşı daha hoşgörülü ve daha ılımlı yaklaşması sağlanabilecektir. Bu olumlu etkinin çocuklarda izlenebilmesi içinse, çocuklara uygun, onların keyif alabilecekleri ortamlar sunulmalı ve her şeyden önce onların yeni olana karşı olumlu hisler taşımalarına ortam hazırlanmalıdır. Bu düzlemde çocuklara yabancı dil edinimini etkileyen faktörler önemlidir ve yabancı dil eğitiminin o faktörlerin farkında olarak gerçekleştirilmesi, başarılı ve çocukta dile karşı olumlu hisler uyandıran bir dil eğitimi için değerlidir. Jeuk yabancı dil eğitimi etkileyen faktörleri aşağıdaki gibi sıralamıştır:

- “Heyecanlar ve duygular. Bir dil öğrenmek için dili kabul eden toplum ve gereklilik önemli faktörlerdir.
- Motivasyon gibi bireysel faktörler. Bu faktör en önemli değişkenlerden biridir.
- Zeka ve bilişsel gelişim.
- İlk dildeki dil edinimi gelişim düzeyi. İlk dili iyi bir şekilde başarmış çocuklar, ikinci dili daha kolay öğrenirler.
- Zaman, enerji, yoğunluk, süre. İlk dil ediniminde çocuklar, büyük bir çevrede önemli ölçüde öğrenilen dil ile karşı karşıya getirilirler.
- Yaş. Anadil veya birinci dil ediniminde duyarlı bir gelişim penceresinin varlığından kuşku duyulmaz, yabancı dil ediniminde de duyarlı aşama bakımından bir kanıt veya tersini ispat bulunamaz.”²⁰⁰ (çev. Y. K. A.)

¹⁹⁸ Daha fazla bilgi için bkz. Sura Hart; Victoria Kindle Hodson, *Empathie im Klassenzimmer (...)*; nli-Berichte 67, *Weiterbildungsmassnahme Fremdsprachen (...)*; Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*.

¹⁹⁹ Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*, s. 106.

²⁰⁰ A. Kuhn, *Erstspracherwerb und früher Fremdspracherwerb*.

<http://www.schule-bw.de/schularten/sonderschulen/fruehesfremdsprachen> (23.06.2006)

Özetle, bireyin yabancı dil öğrenme derecesini olumlu ya da olumsuz yönden etkileyen sayısız değişken bulunmaktadır ve kişinin dili öğrenmeye karşı isteklilik derecesi, gönüllüğü ve içsel motivasyonu dil öğrenmenin ön koşullarındandır. Çünkü bu içsel motivasyon sayesinde, kişi kendisine sunulan bilgileri çok daha kolay edinecek ve kullanıma dönebilecektir. Raasch'a (1999) göre de; erken yaşta yabancı dil eğitiminin çıkış noktası; dilsel ve kültürel deneyimleri geliştirmek, derinleştirmek diğer bir dil ile ilişkide memnuniyet uyandırmak, dilsel ifade ve iletişim yetisini teşvik etmektir.²⁰¹ Diğer bir deyişle çocuğun verilen dil eğitimini içselleştirmesi, yeni dil ve kültürle olumlu duygusal yakınlık kurabilmesi ve günlük istek ve ihtiyaçlarını ifade etmekte yeni dili etkin olarak kullanabilmesi, yeni öğrendiği dilde iletişime girebilmesi önemlidir. Yani çocuk yaştaki öğrenenlerdeki öncelikli hedefin duygusal, içsel yönlü olduğu Raasch'ın sözlerinden de anlaşılmaktadır. Ayrıca yeni tanışılan dile ayrılan süre ve bu sürenin kalitesi, yoğunluğu da dil ediniminin gerçekleşme düzeyini belirlemede çok önemlidir. Zira dili sık ve yoğun bir şekilde duymak, dil ile uzun süreli haşır neşir olmak, dili kullanma olanağına sahip olmak bireyin dili kazanımını hızlandıracaktır. Elbette ki tüm bunlar kişinin dil edinimi için uygun yaş diliminde ve zihinsel gelişim evresinde olmasıyla da ilişkilidir. Çünkü ancak bu bileşenlerin birlikte sağlanabildiği ortamlarda, yabancı dil ediniminin tam olarak gerçekleşmesinden söz edilebilmektedir.

Ayrıca neden yabancı dil eğitimine erken yaşta başlanması gerektiği konusundaki en önemli gerekçelendirmelerden birisi de, erken yaşta/anadile yakın yaşlarda karşılaşılan ve yoğun şekilde duyulan dilin beyinde, anadil ile aynı sinirsel ağa yerleştirildiğinin araştırmalar yoluyla ispatlanmış olmasıdır.

“Yeni araştırmalar, ikinci bir dili geç öğrenmede beynin merkezinde yeni bir sinirsel ağ geliştiğini göstermektedir. Bir çocuk erken yaşlarda iki dil öğrendiğinde, iki dilli olarak büyüdüğünde ilginç bir durumun ortaya çıktığı, dillerin ikisi için tek ağ oluştuğu saptanmıştır ve bu durum bilgisayar tomografisiyle kanıtlanmıştır. Çok erken yaşta birçok dil edinen bir çocuk, dillerden her birini zahmetsiz ve neredeyse otomatik olarak öğrenmektedir.”²⁰² (çev. Y. K. A.)

²⁰¹ Albert Raasch, *Frühbeginn Französisch - Beispiel (...)*, s. 22.

²⁰² H. Küls, *Gehirnforschung, Lernen und Spracherwerb*.
<http://www.kindergartenpaedagogik.de/1024.html> (2006)

İşte yabancı dil edinimi için erken yaş vurgusu da burada ortaya çıkmaktadır. Bu inceleme sonucuna göre, eğer dil edinimindeki duyarlı dönem yeterince aktif kullanılamazsa yeni öğrenilen, anadilden sonra öğrenilen dil beyinde, anadilden farklı bir yere yerleştirilecek ve hep “yabancı” olarak kalacaktır. Bu bağlamda, bir kişi yabancı dili geç öğrenirse, bu ikinci dil için yeni bir ağ geliştireceği ve ilk dil ediniminde olduğu gibi zahmetsiz, sezgisel ve hızlı değil, daha fazla çaba ve alıştırmaya ihtiyaç duyacağı ve ayrıca ilk dilde olduğu gibi kusursuzluğa ulaşamayacağı şeklinde yorumlanmaktadır.

“Her şeyden önce dil bilgisi ile ilgili olan Broca bölgesinde geç edinilen her dil için yeni sinirsel bir ağ oluştuğu, dil bilgisi bakımından, erken öğrenenlerinki gibi yoğun bir öğrenme durumuna ulaşamadığı ispatlanmıştır. Yabancı şivesi olarak kalan telaffuz için de buna benzer bir durum söz konusudur. Bu, neden Almanya’da 30 yıl yaşayan yabancı işçilerin konuşmalarından tanınabildiklerini açıklamaktadır. Uygun öğrenme ve öğrenilen dilin konuşulduğu ülkede uzun süre kalma yoluyla kelime hazinesi bir yerlininkine benzer hale gelebilmektedir.”²⁰³ (çev. Y. K. A.)

Ancak dili kullanma becerisi ve telaffuz yeteneği o dilin otantik kullanıcılarınıninki gibi bir ustalığa ulaşamamaktadır. Bu da tamamen erken yaş faktörüne bağlanmaktadır. Erken yaştaki çocuğun bu ustalığı doğal, sezgisel, kolay ve bilinçsizce kazandığı ve zeka düzeyi ne olursa olsun bu gerçekliğin çok da fazla değişmediği uzmanlar tarafından belirtilmektedir. Zira

“araştırmalar; çocukların metadilsel yetilere (dil ve kullanımı hakkında bilgi) erken yaşta sahip olabildiklerini ve dil ile açıkça anlaşabildiklerini kanıtlamaktadır. Çokdilliliğin bir kazanç olduğu ve bir şeylerden vazgeçmek anlamına gelmediği söylenebilir.”²⁰⁴ (çev. Y. K. A.)

Buna göre, erken yaştaki çocukların dil kullanımında başarılı olduklarını, dil yetileri sayesinde anadilden farklı dillerde kolaylıkla iletişim kurabildiklerini söylemek mümkündür. Ayrıca çocuk hedef dil ve kültürle ne kadar çok haşır neşir olursa olsun, yeni dilde öğrendiği bilgilerin anadilini olumsuz etkilemeyeceği ve hatta bu esnada anadilin gelişiminin de desteklendiği iddia edilmektedir. Bu düşünceye göre, erken yaşta yabancı dil öğrenenlerde bu açıdan bir kayıp yaşanmamaktadır.

²⁰³ H. Küls, **age**. <http://www.kindergartenpaedagogik.de/1024.html> (2006)

²⁰⁴ R. Tracy, Deutsch als Erstsprache: Was wissen wir über die wichtigsten Meilensteine des Erwerbs?. <http://www.schule-bw.de/unterricht/paedagogik/sprachfoerderung/wissenschaft/unimannheim.pdf> (2006)

Aynı düzlemde erken yaşta yabancı dil eğitimi düşüncesinin çıkış noktalarından birisi de; yeni dilin daha kolay ve kusursuz kullanımını kazandırabilmek ve bu dilde iletişime geçilebilmesini sağlayabilmektir. Bu yaş grubunda kullanılan yöntem ve etkinlikler bu amaca hizmet eder niteliktedir. Çocuğun, bir sözcük ya da bir cümle ile olsa bile, istek ve ihtiyaçlarını hedef dili kullanarak ifade edebilmesi çok değerlidir. Bunun için öğretmen-öğrenci ve öğrenci-öğrenci iletişimlerinde hedef dilin kullanımı zorunlu tutulması ve çocuğun yeni dili kullanmaya yönelik çabalarının desteklenmesi üzerinde durulmaktadır. Ayrıca öğrenene göre yöntem ve araç-gereç kullanımı çocuğun dile ve dili kullanmaya olan isteğini ve motivasyonunu artıracığından, çocuğun zihinsel gelişimine uygun öğrenme ortamının sağlanması önemlidir. Göhrum (1975) da aynı düzlemde, dil alanı için en üst öğrenme amacının, iletişimsel tutumun gelişimi olduğunu belirtmiştir. Bu çerçevede öğrencilerin, otantik İngilizceyi; somut, yaş grubuna uygun, içeriksel ve dilsel açıdan anlaşılır durumlar içinde öğrenmeleri gerektiğinin ve yabancı dil içinde edinilmiş, alıştırmaları yapılmış iletişimsel davranış biçimlerinin, sınırlandırılmış çevrenin gerçek durumlarında gösterilmesi gerektiğinin altını çizmiştir. Ona göre; sözel dil davranışı özel önem taşımaktadır ve iletişim özellikle konuşulan dil yoluyla gerçekleştirilmelidir.²⁰⁵ Çünkü bir dili tam anlamıyla kazanmış olmanın göstergesi, o dili aktif olarak kullanabilmek ve o dilde zorlanmadan iletişime geçebilmekle koşut tutulmaktadır. Amaç dilde konuşamadıktan sonra; dilbilgisi kurallarını kusursuz olarak öğrenmek, okunan bir metni rahatlıkla anlayabilmek ya da yüzlerce sözcükten oluşan sözcük haznesine sahip olmak anlamını yitirir. Dil ediniminde erken yaş faktörünün özellikle altı çizilmesinin gerekçelerinden birisi de, yabancı dilde kusursuz akıcılıkla konuşabilme ve konuşulanı anlayabilme ve de amaç dilde anlaşabilecek kadar iyi bir dil edinimi için erken yaşta başlangıcın önemli olduğunun deneyimlenmiş olmasıdır.

Yabancı dil edinimindeki “erken yaş” kavramı pek tabii okulöncesi dönemi de içine almaktadır. Günümüzde Türkiye koşullarında okulöncesi kurumlarında yabancı dil eğitimi veren birçok özel eğitim kurumu bulunmaktadır. Bunların yabancı dile ayırdıkları ders saatlerinin sayısı farklı olsa da, işe başlangıç amaçları ve çıkış noktaları; erken yaştaki dil eğitiminin ileriki yaşlardaki dil eğitimine oranla daha başarılı sonuçlar doğurduğu, bu yaş

---

²⁰⁵ Gisela Göhrum, *Englischunterricht Grundlagen (...)*, s. 22.

grubundaki çocukların zihinsel gelişimlerinin dil edinimi açısından elverişli olduğu, yabancı dil ile erken yaşta karşılaşma yoluyla iki dilli çocuklar yetiştirilebileceği düşüncesidir. Bu anlamda; okulöncesi kurumlardaki yabancı dil eğitiminin amaçları ve bu eğitimden beklenenler şöyle sıralanmaktadır:

- “Anaokulu’nda çocukların;
- Türkçeden başka dillerin de olduğunun farkına varması,
  - Yabancı dili öğrenme ve iletişim kurmada istekli olması,
  - İhtiyacı olduğunda kullanabilmesi,
  - Yabancı dilde şarkılar söyleyebilmesi, oyunlar oynayabilmesi,
  - Duyduğunu anlayabilmesi ve konuşma becerilerinin gelişmesi hedeflenmektedir.
- Buna göre çocuklardan beklenen hedef davranışlar;
- İngilizceyi öğrenme ve kullanmaya istekli olmak,
  - Programdaki konularla ilgili kelimeleri öğrenmek,
  - Drama aktivitelerine, şarkı ve oyunlara katılmak,
  - Yönergelere karşılık vermek”²⁰⁶

Yukarıda sıralanan hedef davranışlardan da anlaşıldığı gibi, erken yaşta yabancı dil eğitiminde öncelikli olarak; çocuğun duygusal yönünü geliştirmek önemlidir. Bunun için çocuğun yeni ve yabancı olana karşı olumlu duygular geliştirmesi, onların varlığını kabul etmesi, onları anlamaya çalışması ve yeni dili öğrenmeye, kullanmaya karşı istekli olması sağlanmaya çalışılır. Geleneksel yabancı dil öğretme çalışmalarında öncelikli olan dilbilgisi kuralları, cümle yapıları, sözcük bilgisi gibi konular, çocuk yaştaki dil eğitiminde geri plana itilmekte ve dil ile karşılaşmada memnuniyet yaratabilme ön plana alınmaktadır. Çocuk dili sevmeli ve dil öğrenirken eğlenmeli, bu eğitimden zevk duymalıdır.

Çocuğa göre/uygun tüm bu koşullar sağlandığında nelerin başarılacağı Weissenborn’un (2003), “*çocuklar birçok dili aynı anda öğrenmede hiçbir problem yaşamazlar*”²⁰⁷ (çev. Y. K. A.) ifadesinden daha net anlaşılabilir. Buna göre erken yaşta sadece bir yabancı dilin edinimi değil, çokdillilik kolay ve mümkün olabilmektedir. Oysa bir yetişkin için bırakın birçok dili aynı anda edinebilmeyi, bir tane yabancı dili, akıcı bir üslupla konuşabilecek düzeye gelebilmek bile çok zor, zahmetli ve zaman alıcıdır. Yani erken yaştaki çocuklar söz konusu olduğunda, kaç tane dil ile karşılaştıkları, dillerden hangilerinin ne kadar zor olduğu gibi ayrıntılar önemsiz görülmektedir. Çocuğun; doğru

²⁰⁶ Erken Yaşta Yabancı Dil Eğitimi.

<http://www.egitimportalı.com> (16.11.2011)

²⁰⁷ J. Weissenborn, Kinder haben kein (...).

http://www.forumbildung.de/templates/imfokus_inhalt.php?artid=267 (2006)

ortamda, uygun koşullarda karşılaştığı her dili ustalıkla kazanabileceği, hem de tüm bunları zahmetsizce başarabileceği düşüncesi şaşırtıcıdır. Bu durumun ön şartları; yabancı dil ile mümkün olduğunca erken yaşta karşılaşmak, sık ve yoğun bir biçimde dil ile donatılmış ortamlarda bulunmak ile açıklanmaktadır.²⁰⁸

Bir de bu koşullar sağlanırken çocukların içinde buldukları zihinsel ve fiziksel gelişim süreçlerinin ve bu bağlamdaki ihtiyaçlarının göz önünde bulundurulması çok önemli görülmektedir. Timm (1995) de bu koşutta, “*ilkokulda yabancı dil dersi çok fazla harekete ve davranışa bağlanmalı ve kesinlikle esnek olmalıdır*”²⁰⁹ (çev. Y. K. A.) ifadesiyle çocuk yaştaki öğrenenlerin özellik ve ihtiyaçlarına vurgu yapmıştır. Zira ilkökul çağındaki çocuk, yaş grubu dolayısıyla yoğun fiziksel enerjiye sahiptir. Çocuk, sabah uyanıp okula gitmekte ve 40 dakikalık derslerde sürekli sırada oturup yarı etkin bir şekilde ders dinlemek mecburiyetinde bırakılmaktadır. Bu sistem çocuğun gelişimine pek de uygun değildir, zira yaşı itibarıyla zihinsel etkinlik kadar, fiziksel harekete de ihtiyacı vardır. İşte bu yüzden genel anlamda tüm derslerde, özel olarak ise yabancı dil derslerinde bol bol oyun, drama, müzik gibi çocuğun hem zihinsel hem de fiziksel olarak aktif olabileceği etkinliklere yer verilmeli ve bunların sıraları çocukların ruh hallerine göre değiştirilebilecek esneklikte olmalıdır.

Öncelikli olarak duygusal ve fiziksel ihtiyaçları karşılandıktan ve içsel motivasyonları sağlandıktan sonra çocukların, yeni dil ve kültür, dil eğitiminin gerekliliği hakkında yine kendi yaş ve zihinsel gelişimlerine uygun bir ölçüde bilinçlendirilmeleri gerekmektedir. Çünkü çocuğa; öğrenmeye çalıştığı dilin ona neler katacağı, ileriki hayatında nasıl bir etkiye sahip olacağını sezdirilmesi, hissettirilmesi onun yabancı dile karşı olumlu bir tutum içinde olmasına yardım edecektir. Bu sayede çocuk, dil öğrenmenin önemine karşı da kısmen farkındalık kazanacaktır. Birinci kademedeki İngilizce derslerinde bilinçlendirmenin gereklilik sebepleri şu şekilde sıralanmaktadır:

---

²⁰⁸ Daha fazla bilgi için bkz. Norbert Schlüter, *Fortschritte im Frühen (...)*; J. Weissenborn, *Kinder haben kein (...)*.
http://www.forumbildung.de/templates/imfokus_inhalt.php?artid=267 (2006); *Fremdspracherwerb im frühen Kindesalter*.

www.kidtini.de/elternratgeber/elternratgeber.asp?eid=104&t=Fremdspracherwerb (2006)

²⁰⁹ Johannes Peter Timm, *Ganzheitlicher Fremdsprachenunterricht*, Weinheim 1995, s. 224.

- “İlkokul yaşındaki çocuklar, bilinçlendirme için gerekli bilişsel koşullara sahiptirler.
- Bilinçlendirme olmadan birçok çocuk karmaşa içine girer.
- Birinci kademedeki İngilizce dersinde öğrenme yardımı olarak bilinçlendirme her şeyden önce, öğrenme zayıflığı yaşayan öğrenciler için zorunludur.
- Birçok öğrenci bilinçlendiren yardıma ihtiyaç duyarlar ve bunu talep ederler.”²¹⁰
(çev. Y. K. A.)

Burada sözü edilen bilinçlendirme yardımı, tamamen çocuğu dile ve derse çekebilmek ve daha fazla motive edebilmek odaklıdır. Çünkü okul ve sınıf ortamı çocuğu ne kadar kendisine ve dile çekebilirse, verilen eğitim de o kadar etkili olabilmektedir. Çünkü çocuk yaşta öğrenenlerde, öncelikle duyuşsal gereksinimlerin doyurulması, çocuğun ilgi ve merakının teşvik edilmesi, bunun ardından verilen bilgilerin çocukta etki yaratmasının beklenmesi gerekir. Marschollek (2004), çocuğun ilgisi için; var olan uygun şartları güçlendirmek, gelişimi desteklemek, en azından gerektiğinde eksiklikleri telafi etmek amacıyla, sosyal çevrenin ve özellikle ailenin desteğinin istendiğini ifade etmektedir. Bu bağlamda, okulu yaşamın ta kendisi yapabilmenin önemli bir hareket noktası olduğunu ve hem yabancı dil öğrenmede hem de buna bağlı ilgiyi izlemede, öğrencilerin özgüvenini ve bağımsızlığını artırmanın önemini belirtmiştir.²¹¹ Akpınar Dellal (2011) de, erken yaşta yabancı dil eğitimi motivasyon sürecinde, çocuğun ailesinin dile bakışının, çocuğun çevresinde o dili kullandığı bireylerin olması gibi başka çevresel faktörlerin de önemli rol oynadığını vurgulamıştır. Ayrıca ona göre, öğrenilen yabancı dilin, çocuğun geleceğindeki gereksinimi ile bağının kurulması da öğrenme iç dürtüsünü arttırmaktadır.²¹² Bu bağlamda çocuğun okul, ev ve sosyal çevrede dile ve öğrenmeye karşı teşvik edilmesi ve belli ölçüde bilinçlendirilmesi önemli bulunmaktadır. Zira çocuk, yeni olana alıştırmak anlamında ne kadar olumlu ve sık yönlendirilebilirse, duygusal kabul de o kadar kolay gerçekleşebilecektir. Bu bağlamda hem okulda hem de okul dışında hedef dile dair öğrenme yaşantıları oluşturulabilmesi, öğrenilenlerin yaşamın içine katılabilmesi, kullanılabilmesi ve çocuğun zihninde kalıcı bir yer etmesi daha kolay olacaktır. Bu koşutta; okuldaki koşulların verimli bir yabancı dil edinimine uygun hazırlanmış olmasının

²¹⁰ Kristine Teubner, “Bewusstmachende Verfahren: Fortschritt oder Behinderung?”, (edt. Norbert Schlüter), *Fortschritte im Frühen (...)*, s. 63.

²¹¹ Andreas Marschollek, “Fremdsprachenlernen im Spannungsbogen zwischen Interesse und Faszination”, (edt. Adelheit Kierepka; Renate Krüger; Jürgen Mertens; Marcus Reinfried), *Frühes Fremdsprachenlernen im Blickpunkt*, Gunter Narr Verlag Tübingen, Germany 2004, s. 155.

²¹² Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*, s. 87.

yanında, okulda öğrenilenleri destekleyecek sosyal çevrenin de sağlanmış olmasının ve özellikle erken yaşta yabancı dil edinimindeki öğrencilerin, yaş grubu göz önünde bulundurulduğunda psikolojik anlamda teşvikin çok önemli olduğu söylenebilmektedir. Bu bağlamda çocuğun yeterlilikleri ve başarabildiklerinin aile ve örnek aldığı kişiler tarafından fark edilmesi ve ödüllendirilmesi çocukta dile karşı olumlu his ve tutum geliştirecek ve bunun yanında ders koşullarının öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarına ve kendi öğrenme yollarına göre düzenlenmesi de kalıcı öğrenmeyi sağlayabilecektir. Bu görüşü destekleyen Raasch (1999) da,

“İlkokuldaki yabancı dil dersi, yabancı dil ile genel ve eğlenceli bir ilişki geliştirmeli ve sonuç olarak çocukların severek yabancı dil öğrenmesi ve başka diller konuşan komşularını tanınması için onları motive etmelidir. Erken yaşta yabancı dil eğitiminde çocuğun yeni/yabancı dil ile eğlenceli ve duygusal bir ilişki kurması temeldir”²¹³ (çev. Y. K. A.)

ifadesiyle yine çocuk yaşta yabancı dil derslerinin duyuşsal alanına vurgu yapmıştır. Bu aşamada kaç tane sözcük öğrendiğinin ya da hatasız cümleler kurup kuramadığının pek fazla önemi yoktur. Önemli olan hedef dile, kültüre ve daha doğrusu yeniye/tanınmayana karşı açık fikirlilik geliştirebilmek, çocuğun bakış açısını zenginleştirebilmek ve özgürleştirebilmektir. Bunun için çocuk yaşta öğrenenler; hem öğretmenleri hem de sosyal çevresinde karşılaştığı diğer yetişkinler tarafından teşvik edilmeli ve yeni/yabancı olana doğru yönlendirilmelidir.

İşte öğrencinin dile karşı duygusal tutumlarının ön plana alınması, dilin kullanımı boyutuna ağırlık verilmesinin dil eğitiminde başarıyı getirebileceği düşüncesiyle ülkeler de, yabancı dil eğitim sistemlerini, dil eğitimindeki hedef ve beklentilerini bu düzlem üzerine oturtmaktadırlar. Bu bağlamda Prochazka (2006); Avusturya'nın yeni ilkokul öğretim müfredatında bulunan ilkokuldaki yabancı dil dersinin görevlerini şöyle sıralamıştır:

- “Başka bir dil ile ilgili temel oluşturma ve derinleşme için motivasyon,
- Bir yabancı dil dersinde iletişim yetisinin yolunu yapmak,
- Öğrencilere diğer bir dil ve kültüre açık olmaları, dili önyargısız olarak karşılamaları ve özellikle büyük Avrupalı toplumu anlamaları için katkıda bulunmak.”²¹⁴ (çev. Y. K. A.)

²¹³ Albert Raasch, *Frühbeginn Französisch - Beispiel (...)*, s. 92.

²¹⁴ Anton Prochazka, “Cross-curricular Language Teaching is like a Starry Night”, (edt. Norbert Schlüter), *Fortschritte im Frühen (...)*, s. 141.

Yani erken yaştaki dil ediniminde dilbilgisi yapılarının ne kadar kusursuz öğrenildiğinin, kaç tane sözcük bilindiğinin önemi yoktur. Asıl olan kendi dil ve kültüründen farklı başka bir ve birçok dil ve kültürlerin var olduğunun farkına varma, o dil ve kültürlerle karşı olumlu bir algı geliştirme ve tek bir sözcükle de olsa ilgi, istek ve ihtiyaçlarını hedef dilde ifade edebilmektir.

Bu anlamda çocukların dilin kullanımı için sürekli olarak teşvik edilmesi, desteklenmesi ve olumlu pekiştirilmesi önemlidir. Çocuk, hedef dilde kurduğu her cümlenin çok değerli olduğunu ve yeni dili başarabildiğini görmeli, öğretmen, diğer öğrenciler ve ebeveynleri tarafından takdir edildiğini fark etmelidir. Ancak bu şekilde hedef dile ve dili kullanmaya karşı istek ve içsel motivasyon kazanabilecektir. Marschollek'in (2004) de değindiği üzere; *“başarı duygusu ve geleceğe güven, çokdillilik eğitimi bakımından vazgeçilmezdir.”* Çünkü bu şekilde *“yabancıyı anlama yetisi ve gönüllülüğü hayat boyu sürecek ve yabancı kişilerle, onların dilleri ve kültürleriyle paylaşım içinde kişiliği yeniden geliştirecektir.”*²¹⁵ (çev. Y. K. A.) Çocuğun başarılı olabilmesi için öncelikle kendine ve yetilerine güven duyması gerekmektedir. Bu da ancak olumlu dönüt ve düzeltmelerle mümkündür. Çocuk başarı duygusunu tattığında, takdir edildiğini gördüğünde yabancı dile karşı daha yoğun bir ilgi ve heyecan duyacaktır ve böylelikle bu olumlu hisleri belki de ileride karşılaşıacağı üçüncü hatta dördüncü yabancı dillere de taşıyabilecektir.

Çocuk yaştaki öğrenenlerde çocuğun eğlenmesi, etkinliklerden zevk alması ve bizzat kendisinin aktif olması da, öğretilenlerin kalıcılığı için önemli bir rol oynamaktadır. Zira çocuk, ilgiyle ve merakla katıldığı, onun yaş ve zihinsel gelişim düzeyine hitap eden etkinliklerde daha başarılı olmaktadır. Bu bağlamda Mirici (2001); yabancı dil öğretiminin, çocukların yaşlarına, düzeylerine ve ilgi alanlarına uygun olarak seçilen materyaller yardımıyla gerçekleştirilmesi ve böylece de öğrencilere, bu eğitim-öğretim süreci içerisinde oyunlarla, şarkılarla ve değişik eğitici etkinliklerle amaç dilin kazandırılması gerektiğini vurgulamıştır. Ayrıca öğrencilere hep itici gelen “ders” kavramının yerini “hobi” kavramına bırakmasını ve dil öğretiminde çok önem taşıyan “motivasyon” ve

---

²¹⁵ Andreas Marschollek, “Fremdsprachenlernen im Spannungsbogen (...)”, (edt. Adelheit Kierepka; Renate Krüger; Jürgen Mertens; Marcus Reinfried), *Frühes Fremdsprachenlernen im (...)*, s. 161.

“öğrenme isteğinin” yaratılmasını salık vermiştir.²¹⁶ Çocuk yaştaki dil öğrencileri için her şey oyundur ve tüm etkinlikler temelde eğlenme amaçlı olmalıdır. Çocuklar; yaptıkları her hareketi, söyledikleri her sözü ve gösterdikleri her tepkiyi hiçbir planlama olmadan, sadece öyle istedikleri ve hissettikleri için yaparlar. Yani bu yaş grubu öğrencilerinin hislerine, duygusal yönlerine hitap etmek gerekmektedir. Bu yüzden tüm derslerde olduğundan biraz daha fazla, erken yaşta yabancı dil derslerinde çocuğa hitap eden oyun, şarkı, drama gibi etkinliklere yer verilmesi esastır. Çünkü yeni bir dil öğrenmeye çalışmak, diğer alan derslerindeki yeni bir formül öğrenmekten daha zor ve karışıktır, daha fazla ilgi ve dikkat gerektirmektedir. Bu sebeple öğretmenlerin; çocukları hedef dile çekebilmek ve bağlayabilmek için çok daha yoğun bir uğraş içinde olmaları gerekir. Bu zorlukların aşılmasının en pratik yolu da, çocukların derste dil ile ilişki içindeyken eğlenmeleri, dili ilginç ve keşfedilesi bir alan olarak görmeleridir.²¹⁷

Bunlara ek olarak öğretmenlerin önemle üzerinde durmaları ve dikkat etmeleri gereken bir başka durum da; çocuk yaştakilere dil eğitimi verirken öğrenenlerin bireysel farklılıklarını göz önünde bulundurma gerekliliğidir. Tüm öğrenme alanlarında olduğu gibi erken yaşta yabancı dil ediniminde de öğrencilerin bireysel farklılıkları büyük rol oynamaktadır. Dil edinimi; öğretim yöntemlerinin, dil eğitiminin gerçekleştiği ortamın yanı sıra, öğrencilerin doğuştan getirdikleri dil edinim yeteneklerinin etkisine dayanmaktadır. Tıpkı diğer yetenekler gibi dil edinim yeteneği de, her öğrencide aynı derecede bulunmaz. Bu yeteneğe sahip olma derecesi de, öğrencinin dili edinim hızını belirlemede etkin rol üstlenmekte ve çeşitli yön ve derecelerde etki göstermektedirler. Çocukların hem cinsiyet özellikleri hem aileden getirdiği kalıtsal özellikler hem de aile ve sosyal çevresinin nitelikleri; öğrenme hızını ve verimliliğini az ya da çok etkileyebilmektedir. Bu kapsamda Marschollek (2004), yapılan ayrıntılı bir analizin, ilköğretim döneminde güçlenen bir eğilim olarak, yabancı dil öğrenme oranları açısından kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha başarılı olduklarını gösterdiğini ifade etmiştir. Bu analize göre; dördüncü sınıfın sonunda, cinsiyetin öğrenci ilgisi üzerindeki etkisi

²¹⁶ İsmail Hakkı Mirici, *Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi (İlköğretim 4. Ve 5. Sınıflar Örneği)*, Gazi Kitabevi, Ankara 2001, s. 48.

²¹⁷ Daha fazla bilgi için bkz. Neriman Aral; Gülen Baran; Şenay Bulut; Serap Çimen, *Eğitimde Drama*, YA-PA Pazarlama, İstanbul 2000; Adelheit Kierepka; Renate Krüger; Jürgen Mertens; Marcus Reinfried, *Frühes Fremdsprachenlernen im Blickpunkt (...)*; Klaus Konrad; Annette Wagner, *Lernstrategien für Kinder (...)*.

istatistiksel olarak yükselmiştir. Bu örnekleme, matematiksel araçlar sayesinde - Pearson'ın Chi-Quarat testine göre- kızlar ve erkekler arasında gözlenen farkın % 99 güvenilir olduğu, yani tesadüfi olmadığı söylenebilmektedir. Anketin yapıldığı zaman içinde çocukların yabancı dile büyük bir ilgisi vardır (%95'den yüksek güvenilirlik tesadüfi değildir). Analizde incelenen çocukların ebeveynlerinden birisi yabancı dil biliyor, ayrıca bu çocuklar dördüncü sınıfın bitirme karnesinde çok yüksek not ortalamasına sahipler. Dördüncü sınıfın sonunda az ilgiye sahip öğrencilerin, o zamana kadar hiçbir yabancı ile iletişimde bulunmamış olmaları ya da hiç yurtdışına çıkmamış olmaları da çok önemlidir. Yabancı dile ilgisi az olan çocukların -%90 oranında kesin istatistiksel bilgi- günlük iki saatten fazla televizyon izledikleri tespit edilmiştir. Ona göre, bu etki faktörleri hiçbir şekilde birbirinden bağımsız değildirler ve bu yüzden, yabancı ülkeye seyahat etme fırsatı ile yabancılarla iletişim kurma fırsatının birbiriyle sıkı ilişkili olması şarttır değildir. İstatistikleri göz önünde bulundurularak, bu örneklemeden, ulaşılan anlam ilişkisi şu şekildedir; kızlar, erkeklere göre daha az televizyon izlemekte ve daha yüksek not ortalamasına sahip olmaktadır. Bilgi veren çocuklardan yabancı dile ilgisi fazla olanların ebeveynleri yabancı dil biliyor, yabancı dil öğrenen kardeşleri var, çocuklar üçüncü sınıfa başlamadan önce çoktan yabancı bir ülkeye gitmişler, yabancılarla ilişki kurmuşlar ve sonuç olarak yüksek notlar almışlardır.²¹⁸ Bu analizden de anlaşıldığı üzere biyolojik faktörlerin (erkek ya da kız öğrenci olması) yanı sıra sosyal çevre, aile ve olanaklara sahip olup olamama gibi bireysel farklar da yabancı dile olan ilgiyi etkilemektedir. Biyolojik olarak beyinde doğuştan getirilen dil yeteneği; dil eğitimini alma, özümseme hızını belirleyebilmektedir. Ancak bu yetenek uygun yöntem ve yeterli sosyal destek ile teşvik edilmediğinde tek başına başarı sağlamakta yeterli değildir.

En az bir yabancı dil bilen ve yabancı dil öğrenmenin öneminin bilincinde olan bir aile içinde yetişen çocuk, dile karşı olumlu algılara sahip olacaktır ve içsel motivasyon geliştirecektir. Ayrıca yabancı bir ülkeye gitmiş, orada ilişkiler geliştirecek kadar bulunmuş ya da en azından kendi ülkesinde de olsa yabancı birileriyle karşılaşmış ve iletişim kurmak durumunda kalmış bir çocuk doğal olarak dile karşı daha ilgili olacaktır. Bu kaçınılmazdır. Bu anlamda düşündüğümüzde çocuğun içinde yaşadığı sosyal

---

²¹⁸ Andreas Marscholke, "Fremdsprachenlernen im Spannungsbogen (...)", (edt. Adelheit Kierepka; Renate Krüger; Jürgen Mertens; Marcus Reinfried), *Frühes Fremdsprachenlernen im (...)*, s. 147.

çevrenin koşulları ve çocuğa sunulan olanaklar her konuda olduğu gibi yabancı dil eğitiminde de başarıyı, başarının düzeyini belirlemektedir. Bu nedenle de erken yaşta dil eğitimine başlamak, dilin daha kolay ve hızlı öğrenilebilmesi bağlamında önemli olsa da, dil edinimi için asla yeterli görülmemektedir. Zira erken yaşın, aile, okul ve sosyal çevre ile desteklenmesi, çocuğa uygun ve gerekli koşulların sağlanması da dil edinim hızı ve düzeyini önemli ölçüde etkilemektedir.

Özellikle çocuk yaştaki öğrencilere dil eğitiminde, çok katı olmamak kaydıyla, tekdilliliğin çok önemli olduğu ve çocukları hedef dilde konuşmaya, iletişim kurmaya yönlendirdiği düşünülmektedir. Bu görüşün çıkış noktası, çocuk eğer bir derste anadili kullanabileceği izlenimini alırsa, yabancı dili çok dikkatli dinlemeyeceği şeklindedir. Çünkü zaten hazırda bildiği, kullanabildiği, anlaşabildiği bir dil (anadil) vardır. Bu bağlamda sınıf ortamında, hatta mümkünse okul içindeki tüm alanlarda çocuk; her türlü istek, beklenti ve ihtiyacını anlatmak için hedef dili kullanmaya teşvik edilmeli ve çocuk dili kullanmak durumunda bırakılmalıdır. Bu aşamada bir tek sözcük ya da 3-5 cümle hiç fark etmez, önemli olan çocuğun dili kullanabilmek adına gösterdiği çabadır. Böylelikle çocuk; ilk başlarda biraz zorlanacaktır, ama zamanla dili kullanabildiğini, bunu kendisinin başarabildiğini gördükçe ve hissettikçe dile ve kendi yeterliliklerine karşı güven geliştirebilecektir.²¹⁹

Göhrum'un (1975) da belirttiği gibi; yabancı dili anlaşma aracı olarak öğrenmek isteyen kişi, dilin içinde hareket etmelidir ve her zorlukta tekrar anadile dönülürse başarılı olunamayacağı için yabancı dil dersi, tekdilli olarak uygulanmalıdır.²²⁰ Böylelikle çocuk yeni edinmeye başladığı dili; kendini ve isteklerini anlatmak amaçlı kullanmaya gayret gösterecek ve hedef dilde iletişim kurma çabası içinde olacaktır.

Bu bağlamda öğrenciyi hedef dili kullanmaya teşvik etmek amacıyla, öğretmenin ders süresince tüm komut ve isteklerini hedef dilde anlatmaya çalışması, gereken durumlarda jest, mimik, hareketlerle mesajlarını öğrencilere iletebilmesi gerekmektedir. Ancak bu şekilde öğrenci dile yoğunlaşabilecek ve öğretmeni anlamaya çalışacak ve bu

²¹⁹ Daha fazla bilgi için bkz. Albert Raasch, *Frühbeginn Französisch – Beispiel (...)*; Klaus Konrad; Annette Wagner, *Lernstrategien für Kinder (...)*; Adelheit Kierepka; Renate Krüger; Jürgen Mertens; Marcus Reinfried, *Frühes Fremdsprachenlernen (...)*.

²²⁰ Gisela Göhrum, *Englischunterricht Grundlagen (...)*, s. 51.

sayede tüm ilgisini derse yönlendirebilecektir. Bu koşutta öğrencilerin de tüm istek ve ihtiyaçlarını tek bir sözcükle de olsa hedef dilde anlatmasını istemek ve bunu bir sınıf kuralı haline getirmek, tekdilliliği sağlamaya yardımcı olacaktır. Erken yaştaki yabancı dil derslerinde ise tekdillilik ilkesi nadiren göz ardı edilebilir. Yaş grubu itibariyle ilk başlarda hedef dilde kendini ifade etmekte zorlanan çocuk, dersten soğuyabilir ya da dile karşı bir olumsuz tutum geliştirebilir. Çünkü sahip olduğu dil bilgisi, isteklerini anlatabilmek için henüz yeterli değildir. Bu koşulda da öğrenenin dile karşı motivasyonu düşebilir ve çocuk öğrenme sürecine aktif olarak katılamayabilir.²²¹

Çocuk; yeni dilin sadece okuldaki derslerden biri değil, aynı zamanda bir anlaşma aracı olduğunu ve kendisinin de bu dilde iletişim kurabileceğini, tekdillilik kuralı dahilinde daha kolay öğrenebilir. Bu nedenle olağan dışı durumlar haricinde, öğretmenin tek dillilik kuralı konusunda tutarlı ve kararlı olması gerekmektedir. Ancak bu şekilde hedef dil, sadece ders dili değil, sınıf dili, okul dili ve hatta yaşam dili olarak kullanılabilir.

“Tekdillilik; çocukları mümkün olduğu kadar sık ve yoğun olarak amaç dilin otantik anlaşma bağlamına bırakmaktır. Bu, ders gününün tüm rutini, için geçerlidir: Yönergeler, istekler, sorular, bilgi alma, sadece dilin kendisi değil, aksine davranışlar ve ele alınan konular da anlaşmayı meydana getirmektedir. Öğretmen; İngilizceye akıcı bir biçimde hakim olursa ve gözle görülür düzenleme ve açıklamalarla dili anlaşılır yapabilirse, ayrıca anlatmak istediklerini vücut dili ve mimiklerle vurgularsa, tek dilli ders başarılıdır. Ve bu, çocuklar için kendiliğinden anlaşılır bir atmosfer meydana getirir.”²²² (çev. Y. K. A.)

Erken yaştaki çocuklara yabancı dil eğitimi verilirken, ilk başlarda öğrenciler doğal olarak biraz zorlanırlar. Ama zamanla ve dili yoğun olarak duydukları öğrenme ortamlarında, yavaş yavaş dili kullanmaya başlayacaklar ve hedef dilde cümleler kurabileceklerdir. Yalnız bu süreçte öğretmenin çok sabırlı olması, öğrencileri teşvik etmesi, hedef dili kullanmak adına yapılan tüm girişimleri olumlu pekiştirmesi gerekmektedir. Ancak bu şekilde öğrenciler, dili kullanmaya cesaretlendirilebilir ve yönlendirilebilirler.

²²¹ Daha fazla bilgi için bkz. Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*; Sura Hart; Victoria Kindle Hodson, *Empathie im Klassenzimmer (...)*; nli-Berichte 67, *Weiterbildungsmassnahme Fremdsprachen (...)*.

²²² Hellwig; Piepho, “Methodische Prinzipien”, (edt. Nli-Berichte 67), *“Weiterbildungsmassnahme Fremdsprachen (...)*, s. 27.

Tekdilliliğin öneminin altını çizen Akpınar Dellal (2011) de;

“erken yaşta/çocuklara yabancı dil eğitimine özgü en önde gelen unsurlardan biri; dil eğitimini kapsayan tüm derslerin ve etkinliklerin dilinin, amaç/öğretilen dil olması gerektiğidir. Çocuklarda kulak dolgunluğu oluşturmak ve onları yabancı dilde konuşmaya alıştırmak en önemli amaç olmalıdır. Bu nedenle öğretmen, azami ölçüde amaç dilde konuşmalı ve dersini amaç dilde şekillendirmelidir. Çocuklara dil öğretiminde, gündelik dil temel alınmalı, yazma ve okuma becerisi geri planda tutulmalıdır. Bu nedenle de bu yaş grubuna dil öğreten bir öğretmen, çocuğa her şeyden önce model olmalı, öğrettiği dilin konuşma becerisine doğru ve çok iyi bir şekilde hakim olmalıdır”²²³

sözleriyle erken yaşta yabancı dil eğitimi verilirken tek dilli olarak ders işlemeyi salık vermiştir. Zira yabancı dil eğitimine erken yaşta başlamanın temel gerekçelerinden birisi de, hedef dilin telaffuzunun bu yaşlarda daha iyi, hatta kusursuz edinilebilecek olduğu düşüncesidir. Bu bağlamda öğrencinin dili kimden duyduğu da çok önemlidir ki; hem öğretmenin dilin otantik kullanımına hakim olması hem de hedef dilin, gerçek kullanıcılardan/konuşmalarından dinlenmesi gerekmektedir. Tekdilli olarak yürütülen erken yaşta yabancı dil eğitiminde çocuk dili, hem dilin kullanımına çok iyi derecede hakim öğretmenden, hem de televizyon, bilgisayar gibi araçlar sayesinde, dilin gerçek kullanıcılarından yoğun bir şekilde duymalıdır. Ancak bu şartlarda tek dilli, erken yaşta yabancı dil eğitiminin verimliliğinden bahsedilebilmektedir.

Zira çocuk yaştaki öğrenen; neyi, nasıl duyarsa o şekilde zihnine kaydeder, sorgulamaz, değerlendirmez. Ayrıca yarı anadilde yarı hedef dilde işlenen ders; öğrenende bir boşluk oluşturur ve hedef dilde ifade etmek zor geldiğinde, dersi sıkıcı bulduğunda ya da yanlış yapmaktan çekindiğinde çocuk, hemen o anadil boşluğuna sığınır ve hedef dilde anlatmak veya anlamaya çalışmak için sebep kalmaz. Çünkü nasılsa anadilde anlatmak ve anlamak onun için daha kolaydır. Ama yeni dil eğitimine başlandığı andan itibaren, çok da katı olmamak kaydıyla tekdilli bir sistem izlendiğinde, çocuk anadile sığınmaya çalışmaz. Çünkü o derste, o süre içinde istek ve ihtiyaçlarını ve tüm iletişim gereksinimini hedef dil ile karşılamak zorunda olduğunu bilir ve hedef dili daha çok anlamaya, öğrenmeye, edinmeye karşı istek ve merak içine girer. Zira küçük yaş grubu çocukları konuşmadan, bir şeyleri anlatmadan duramazlar. Onların bu konuşma, anlatma coşku ve enerjileri yabancı dil eğitiminde olumlu yönde kullanılabilir. Öğretmenin yerinde övgü ve

---

²²³ Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*, s. 156.

olumlu pekiştirmeleri yoluyla öğrenci çok kısa sürede hedef dilde kendini ifade edebilecek konuma getirilebilir.

“İlkokuldaki yabancı dil dersinde baştan itibaren tekdillilik kararlı bir şekilde uygulanmalıdır, ama bu anadilin kullanımının özel durumlarda yararlı ve gerekli olabileceğinin göz önünde bulundurulmaması anlamına gelmemektedir. Örneğin; ülke bilgilerini açıklamada, telaffuz alıştırmalarında, olgu ya da davranış durumlarının açıklanmasında, yabancı dilin kullanımının karışıklığa yol açtığı durumlarda, her şeyden önce öğrenme zorluğu yaşayan çocuklar için anlayış ve anlayış yardımı olarak anadil kullanılabilir. Burada öncelikle yapılması gereken şey; derste çok sık kullanılan yönergeler ve cümle kalıplarının tüm öğrenciler tarafından anlaşılınca kadar tekrar edilmesi ve genel kullanımların öğrenciye benimsetilmesidir.”²²⁴ (çev. Y. K. A.)

Bu sayede çocuk, derste ya da sınıfta sıkça kullanılan ve bilinmesi zorunlu olan temel yapı ve kullanımları kavradığı için, hedef dili kullanmaya karşı daha açık hale gelebilir. En azından dili kullanabilme konusundaki kaygısı törpülenebilir. Ayrıca çocuk, dilin kurallarını ya da belli başlı sözcüklerini öğrenmiş olmanın yeterli olmadığını ve dili kullanmasının önemli olduğunu, tekdillilik kuralının uygulandığı sınıflarda daha kolay kavrayabilir. Bu düzlemde, çocuğun hedef dilde söylediği her sözcük ya da dili kullanmaya yönelik gösterilen her çabanın, öğretmen tarafından olumlu pekiştirilmesi ve dilin kullanımının teşvik edilmesi kuşkusuz değerlidir. Erken yaşta yabancı dil eğitiminde, hedef dil; derse, oyuna, yeme-içme faaliyetlerine, tüm yaşama yayılmalı ve hem öğretmen hem de öğrenenler için dili kullanmak olanağı ve gerekliliği doğmalıdır.

Yukarıda anlatılmaya ve açıklanmaya çalışılan erken yaşta yabancı dil eğitimine dair tüm araştırma ve uygulama sonuçları ve elde edilen veriler ışığında geliştirilen her yeni yöntem ve uygulama aslında temelde dilbilimcilerin yabancı dil eğitimine ilişkin görüş, öneri ve bulgularına dayanmaktadır bir bakıma. Bu nedenle yabancı dil eğitimine erken yaşta başlamanın, dilin kullanımının ve telaffuzunun daha iyi edinilmesi açısından yararlı olduğu yönündeki eğilimlerin her geçen gün artarak yoğunlaşmasının altında yatan önemli sebeplerden birinin de; dilbilimcilerin bu konudaki saptamaları olduğunu söylemek mümkündür. Bu bağlamda dilbilimci ve araştırmacıların, yabancı dil ediniminde erken yaşın yeri ile ilgili söyledikleri sözler, öne sürdükleri savlar önem arz etmektedir. Zira bu görüş ve düşünceler ışığında, dil eğitimiyle ilgilenenler, yeni uygulamalar ve araştırmalar yapmakta ve ülkeler eğitim sistemlerinde değişikliklere gitmektedirler.

²²⁴ Albert Raasch, *Frühbeginn Französisch – Beispiel (...)*, s. 67.

Bu düzlemde Dr. Wilder Penfield, çocukların beyninin dil öğrenmek için özel bir kapasitesinin olduğunu ve insanın yaşı ilerledikçe gelişen beyindeki değişimlerden dolayı bu kapasitenin yok olmaya başladığını belirtmiştir. Dr. Joy Hirsch ise; bir insanın yabancı dili ilkokul çağına ya da daha önce öğrenmediği takdirde; o dilde akıcı bir biçimde, anadili gibi konuşamayacağını söylemektedir. Lambert'ın belirttiğine göre de; anadil edinimini kazanmaya başlayan çocuk; kritik yaş dönemini geçirmeden yabancı dil eğitimine başlarsa, ilerdeki eğitim hayatında da akranlarına göre daha başarılı olmaktadır. Erken çocukluk döneminde kazanılan yabancı dile yönelik bu yatkınlık, çocukların bilişsel gelişimine de büyük katkı sağlamaktadır. Biketençayev; çocukların beyin fonksiyonlarının en yoğun olduğu dönemin 0-5 yaş dönemi olduğunu, çocuğun bu evrelerde öğrendiği dilin, neredeyse anadili kadar iyi olduğunu ve erken yaşta yabancı dil öğrenen çocuğun psikolojik açıdan yaşlılarına göre daha olgun olduğunu ifade etmiştir. Akdoğan, çocuğun beyin gelişiminin 2-5 yaş arasında olduğunu ve 6 yaşında bu süreci tamamladığını belirtir. Ona göre, çocuktaki dilsel bilinç de bu yaşlarda yoğundur ve doğal ortamda yapılan yabancı dil öğretimi çocuk psikolojisine ve gelişimine uygun hazırlanabilirse, çocuklar bu yaşlarda çok daha kolay dil öğrenebilirler ve doğru yapılandırılmış bir dil eğitimi, çocuğun zihinsel gelişimine olumlu katkılar sağlayabilir. Fathmen ise, Amerika'da ikinci dil olarak İngilizce öğrenenlerden 11-15 yaş arasındakilerin dilbilgisini, 6-10 yaş arasındakilerden daha çabuk öğrendiklerini, buna karşılık telaffuz bilgisini küçüklerin daha çabuk geliştirdiklerini gözlemlemiştir. Krashen; çocukların beyinlerindeki dil gelişiminin iki yaşında başladığını ve bu gelişimin ergenlik dönemine kadar sürdüğünü açıklamaktadır. Ona göre, eğer çocuk bu dönemde yabancı dil öğrenmeye başlarsa, yabancı dili de anadili gibi rahatlıkla öğrenebilmektedir.²²⁵

Tüm bu ifadelere koşut, Akpınar Dellal'in (2011) "Çocuklara Yabancı Dil Eğitimi Ve Dil Edinimi Nedir? Niçin? Nasıl?" isimli kitabında özetlediği üzere;

"W.E. Lambert ve I. I. Lamendella gibi bazı araştırmacılara göre; "Dil Edinim Mekanizması"nın etkin olduğu "dil öğrenme kritik dönemi", iki yaşında başlamakta ve ergenlikte sona ermekteydi. Onlara göre her çocuk dil öğrenmek üzere programlanmıştı. Çocuklar, doğumundan sonraki birkaç yıl içinde öğrenmeye karşı karşıya kaldığı dilde, daha önce hiç duymadığı birçok tümceyi dilin kurallarına uygun bir şekilde kullanabilmekte, dildeki temel dilbilgisi girdileri 3-4 yaşına kadar

²²⁵ Erken Yaşta Yabancı Dil Eğitimi.
<http://www.egitimportalı.com> (16.11.2011)

zihinlerine yerleşmekte ve onlar dili cümle cümle değil, aksine dilin kendine özgü kurallarını edinerek öğrenmektedirler.²²⁶

Çocuklarda dil edinim süreci ve dil eğitimine erken yaşta başlanılmasına ilişkin görüşler geliştiren Beck ise; çocukların öğrendikleri ikinci dili, beyinlerindeki birinci dilleri ile aynı yerde, yetişkinlerin ise birinci dil ile ikinci dili beyinlerinde farklı yerlerde ayrı ayrı tuttuklarını belirtmiştir.²²⁷ A.N. Şepovalnikov da, çocukların birçoğunun fazla bilgi yüklenmesinden değil, aksine bilgi yetersizliğinden sıkıntı çektiklerini belirtmiş ve çocuk beyninin üç yaşına kadar bir yetişkin beyninin yüzde 80'i kadar ağırlığa eriştiğini, bu dönem içerisinde çocuğun çevresi iyi düzenlenirse, beynin algı kapasitesinin arttırılabileceğini savunmuştur. Bu düzlemde İdil Seda Ak, insan yaşamında beyin gelişiminin en hızlı olduğu dönemin 0-6 yaş arasındaki dönem olduğunun, bu dönemde tüm yaşamı boyunca sahip olabileceği en hızlı öğrenme kapasitesine sahip olduğu için, çocuğa öğretilmesi gereken birçok şeyin bu dönemde öğretilmesi gerektiğinin altını çizmiştir.²²⁸

Newport (1990) ya da Johnson & Newport'a (1991) göre; sadece Amerikan göçmenlerinde değil, aksine sağır ve dilsizlerin dilini öğrenenlerde de; kesin sınırlar henüz açıkça çizilmemiş olsa da; öğrenme için duyarlı bir zaman diliminin olduğuna ve ikinci bir dilin sesbiliminin, anadil gibi edinilebilmesi için altı yaşından önce bu dile maruz kalınması gerektiğine inandırıcı kanıtlar bulunmaktadır.²²⁹

Sıralanan tüm bu görüşler ve araştırma sonuçları ışığında; dil ediniminin gerçekleşebilmesi için uygun zihinsel süreçlerin yaşandığı "kritik dönem" in var olduğu ve bu dönemin dil ile yoğun ilişki içinde geçirilmesinin çocuğun dili edinmesinde çok önemli olduğu söylenebilmektedir. Bu çıkarıma dayanarak da; yabancı dil ile karşılaşma yaşının çocuk/erken yaş olmasının yararlı olacağından bahsedilebilmektedir.

²²⁶ Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*, s. 31.

²²⁷ Nevide Akpınar Dellal, *age.*, s. 70.

²²⁸ Nevide Akpınar Dellal, *age.*, s. 136.

²²⁹ Werner Bleyhl, "Fremdsprachen an Grundschulen? Ja – aber!", (edt. Johannes Peter Timm), *Ganzheitlicher Fremdsprachenunterricht, (...)*, s. 218.

5.1. Erken Yaşta Yabancı Dil Eğitiminin Anadil Üzerinde Olası Olumsuz Etkilerine İlişkin Yorumlar

Yabancı dil öğrenmenin/bilmenin öneminin her geçen gün daha çok anlaşılması ve dil daha iyi nasıl öğrenilir konulu araştırmaların yoğunlaşması dolayısıyla, anadil edinimine ilişkin bilinmeyenler daha fazla merak edilmeye ve araştırılmaya başlanmıştır. Çünkü bir çocuğun hiçbir çaba harcamadan çevresinde konuşulan dili nasıl öğrenebildiği sorusunun yanıtının yabancı dili daha iyi öğrenebilmenin yolunu açabileceği düşünülmektedir. “*Anadil, bireyin çocukluğundan başlayan ve ergenlik dönemine kadar devam eden ve bireyin içinde doğduğu aile ortamında gerçekleşen dil öğrenme sürecini kapsamaktadır.*”²³⁰ İşte tam da bu nedendir ki, son 40 yıldır özellikle üzerinde durulan ve araştırılmaya devam eden erken/çocuk yaşta yabancı dil eğitimi araştırmaları, anadil edinim süreci araştırmalarıyla aynı düzlemlerde ilerlemektedir. Zira erken yaştaki çocukların anadil edinim süreçleri henüz tamamlanmamıştır. Bu bağlamda çocuk yaştaki öğrencilere yabancı dil eğitimi verilirken anadil ediniminin gelişim aşamalarının da ihmal edilmemesi gerektiğine dair vurgular yoğunudur. Bu dönemde zaten anadil ediniminin öncelikli olması gerektiği ve bunun yanında mümkünse eş zamanlı olarak yabancı dil eğitiminin de verilmesi gerektiği düşünülmektedir. Çünkü çocuk, yaş ve zihinsel gelişim evresi itibarıyla dil edinimi için uygun evrededir ve bu duyarlı dönemin sadece anadil edinimiyle geçirilmesinin, çocuk için bir kayıp olduğu yönünde düşünceler bulunmaktadır. Birçok dilbilimcinin görüşlerine göre, bu dönemde anadil edinimini sekteye uğratmadan, çocuk bir hatta birkaç yeni dil ve kültür ile tanıştırılmalı ve diğer dil ve kültürlerle karşı farkındalık ve duyarlılık kazanması sağlanmalıdır.²³¹

Diğer taraftan, çocuk yaşta olan öğrenenler, ikinci bir dili ve yabancı dili de anadil gelişim evrelerine benzer özellikler taşıyan aşamalardan geçerek öğrenmektedirler. Erken yaştaki çocukların, kendilerine sunulan birkaç farklı dili eşzamanlı olarak ve birbirlerinin öğrenilmesine zarar vermeden, engel olmadan edinme yeterliliğine sahip oldukları

²³⁰ Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil Eğitimi ve Dil Edinimi Nedir? Niçin? Nasıl?*, Çanakkale Kitaplığı Akademi, Çanakkale 2011, s. 115.

²³¹ Daha fazla bilgi için bkz. Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*; Mustafa Durmuş Çelebi, “Türkiye’de Anadil Eğitimi ve Yabancı Dil Öğretimi”, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Erciyes Üniversitesi, Sayı 21; Şeref Kara, “Anadil Edinimi ve Erken Yaşta Yabancı Dil Öğretimi”, *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, XVII (2).

düşünülmektedir. Ayrıca çocukların, bu edinimi zahmetsizce ve hayatın doğal akışı içinde elde ettikleri ve bu süreçte yabancı dil(ler)den daha fazla duyma ve karşılaşma olanağına sahip olunan anadilin zarar görmediği düşüncesini destekleyen görüş bulunmaktadır. Bu bağlamda Akpınar Dellal (2011) de;

“araştırma sonuçları, çocukların beyinlerinin ergenlik yaşlarına kadar hızlı bir gelişim evresi geçirdiğini, beyin kapasitelerinin çok yüksek olduğunu ve kendilerine sunulan dilleri kolayca edindiklerini ortaya koymasına rağmen, konuyla ilgili kafalardaki sorular henüz tam anlamıyla giderilememiştir. Toplumlardaki bazı kesimler, bazı aile ve uzmanlar, erken yaşta yabancı dil eğitime, ulusal dil ve kültürlerin korunması çerçevesinde oldukça kaygılı yaklaşmaktadırlar”²³²

ifadesiyle erken yaşta verilen yabancı dil eğitime ilişkin endişeyi dile getirmiştir. Bu konudaki kaygı; yeni edinilmeye çalışılan dilin, anadil edinimini yavaşlatacağı düşüncesinden ortaya çıkmaktadır. Bu endişeyi gidermek adına öne sürülen çözüm yollarından birisi de; “öncelikle çocuğun anadilde anlama becerisinin geliştirilmesi, anadilde belirli bir seviyeye ulaştıktan sonra yabancı dil eğitime başlanması”²³³ şeklindedir.

Bu düzlemde Bağımlılık Kuramında, ilk dilin ikinci dil edinimine temel olduğu ifade edilirken, ilk dil ediniminde hiçbir problem yaşamayan çocukların, ikinci dil ediniminde de uygun sonuçlar gösterdiği saptanmıştır. Bu veriden yola çıkılarak, erken yaşta dil eğitiminin anadil edinimine engel teşkil etmediği ve hatta anadilin, yabancı dil eğitimi desteklediği sonucuna ulaşılabilir. Zira her ne kadar yabancı dil dersinin anadilden yararlanmadan yürütülmesi gerektiği gibi genel bir kanı olsa da, dil öğrenen kişinin bilinçli veya bilinçsiz olarak anadilden yararlandığı görülmektedir. Aynı düzlemde Karşılaştırma Kuramı ise; anadilin, yabancı dil edinimini etkilediğini ve yeni dil sisteminin anadile koşturarak geliştiğini savunmaktadır. Bu kuram, öğrenenin anadilden ileri gelen alışkanlıklarını yabancı dile aktardığı görüşünden hareket etmektedir. Yabancı dil öğrenen kişi özellikle öğrenim sürecinde bilinçli veya bilinçsiz bir karşılaştırma gerçekleştirdiğinden, anadili büyük önem taşımaktadır ve yabancı dil öğrenimi sırasında anadilin önemi yadsınamaz. Çünkü birey kendi dilinde düşünür, evreni algılamaya çalışır. Butzkamm’ın (1989) da belirttiği gibi, yabancı dilin öğrenilmesi için kuşkusuz en önemli yardımcı araç yabancı dilin kendisidir. Bu sırada anadil onun en önemli yardımcısıdır. Öge ve kuralların her iki

²³² Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*, s. 69.

²³³ Nevide Akpınar Dellal, *age.*, s. 76.

dilde de uygun olduğu durumlarda, bir yandan pozitif transfer yapılabileceği gibi, diğer taraftan ise ifade, tonlama, sözcük haznesi, dilbilgisi vb. dilbilimsel öğeler, anadilden önemli ölçüde ayrıldığında negatif bir transferin ortaya çıkabilecektir.²³⁴ Bu veriler ışığında; anadille eşzamanlı olarak edinilen dilin, anadil edinimine ket vurmadiğı, hatta anadil edinimini sağlıklı ve tam olarak gerçekleştirebilen çocukların, aynı sonuçları hedef dil ediniminde de aldığı söylenebilmektedir. Ama anadilden hedef dile hem olumlu hem de olumsuz transferlerin gerçekleşebildiği ve bu çerçevede bazı problemler yaşanabileceği de ayrı bir gerçeklik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Temel ve Bekir'in (2005), Karacan'dan (2000) alıntıladıklarına göre; küçük çocukların yabancı bir dilin ses ve duyuş özelliklerine karşı çok keskin bir kulakları olduğu, daha ileri yaşlarda ise çocukların ve büyüklerin dil öğrenirken daha çok dilbilgisi, kavram ve anlam üstünde durdukları ve bu nedenle ikinci bir dilin öğrenilmesinde küçük çocukların daha üstün durumda oldukları ileri sürülmektedir. Bunun yanında Fritsch'den (1985) aktardıklarına göre pek çok gençte, anadilin çok erken yaşlarda mükemmel bir şekilde öğrenilip kullanılmaması sonucunda ikinci dil öğreniminde dil aksaklığı, kavram kullanımında zorluk ve ifade eksiklikleri ortaya çıktığına dair bilgiler de mevcuttur.²³⁵ Bu bilgiler ışığında anadil ediniminin, çocuk yaştaki yabancı dil edinimindeki başarıda temel olduğunu ve öncelikle çocuğun anadilini edinmesine olanak verilmesi gerektiğini söylemek mümkündür. Zira

“çocuk ancak gereksinimlerini ve sorunlarını anadiliyle anlatıp dinlemekten zevk almayı öğrendiğinde, anadilinde yeterli konuşma, okuma ve yazma yeteneğine sahip olduğunda ikinci bir dil öğrenmeye hazır olabilir. Erken çocukluk döneminde çocuğun, anadilini bilinçli öğrenmesi ve kendisini aile içinde güvenli hissetmesi, ikinci bir dil öğrenmesinden daha önemlidir.”²³⁶ “Eğer çocuklar erken çocukluk döneminde anadillerini tam olarak kazanmadan ikinci dil kazanmaya yönlendirilirse, anadil kazanımı gerileyebilir. Bu durum çocukların her iki dilde de yarım dilli olmalarına neden olabilir.”²³⁷

²³⁴ A. Leist Villis, *Wie erwerben Kinder Sprache(n)*.

<http://www.sprachfoerderung.info/spracherwerb.htm> (01.01.1998), Hüseyin Arak, “İkinci Yabancı Dil Olarak Almancanın Öğrenilmesinde İngilizcenin ve Karşılaştırmalı Dilbilgisinin Rolü”, *Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 21/2, Kayseri 2006, s. 206-207.

²³⁵ Fulya Temel; Hatice Şimşek Bekir, “Erken Çocukluk Döneminde İkinci Dil Kazanımı”, *Türk Dili Dergisi*, Sayı: 640, s. 297.

²³⁶ Fulya Temel; Hatice Şimşek Bekir, *age.*, s. 297.

²³⁷ Fulya Temel; Hatice Şimşek Bekir, “Erken Çocukluk Döneminde İki Dillilik”, *Türk Dili Dergisi*, Sayı: 637, s. 72.

ifadelerden de açıkça anlaşılabilirdi üzere; tüm dünyada henüz tam olarak kesin bir kabul görmemiş ve halen içinde çeşitli kaygılar barındıran erken yaşta yabancı dil eğitimindeki en büyük endişe anadil ediniminde ve kültürel alanda karşılaşılabilecek sorunlar üzerinde yoğunlaşmaktadır. Zira yabancı bir dilin erken yaşlarda daha kolay öğrenilebildiği, özellikle dilin kullanımı ve telaffuzu boyutunda, dil eğitimine erken yaşta başlamanın olumlu etkileri de göz önünde bulundurulmaktadır. Ama ne kadar erken yaş sorusu tartışmalar yaratmaktadır.

“İkinci bir dil öğretimi için dokuz-on iki yaş arasındaki çocuklar uygundur. Daha erken yaşlarda başlayan yabancı dil eğitimi, çocuğun daha anadili üzerinde egemenlik kurmamış olması nedeniyle, hem anadilde hem de ikinci dil kullanımında olumsuz etkiler ortaya çıkarabilir. Yabancı dil öğrenmede başarı kazanma, çocuğun anadilde belirli bir olgunluk düzeyine erişmiş olmasına sıkı sıkıya bağlıdır. Bir toplumun dünyaya açılması, kendi ekinsel kimliğini sağlam ve tutarlı kendi anadiliyle oluşturmaktan geçer ve ancak bu sağlandıktan sonra yabancı dil bilmenin yararı büyüktür.”²³⁸

Bu konudaki ortak kaygıyı daha açık ifade etmek adına; öncelikle etkili ve verimli bir anadil eğitimi ve ardından ya da anadil eğitimi ile beraber yabancı bir dilin öğretilmesi şeklinde bir yaklaşım tercih edilebilir. Çünkü yabancı dilin öğrenilmesinde “erken yaş” faktörünün altını çizen dilbilimciler ve araştırmacıların yanında, anadilini edinmemiş, tam olarak kullanamayan çocukların yabancı dil ediniminde de başarısız oldukları, sorunlar yaşadıklarını vurgulayan dilbilimciler de mevcuttur.

Bu her iki yaklaşıma da ışık yakan, ortada bir birleşme noktası bulan Kara’ya (2004) göre,

“iyi koşullarda yapılmış erken çocuklukta yabancı dil öğretiminin, ana dilin gelişiminde olumsuz etkileri olabileceğini düşünmenin haklı bir nedeni bulunmamaktadır ve dolayısıyla bu konudaki endişeler temelsizdir. İleriki okul kademelerinde verilen yabancı dil eğitimi ve okullarda yerleşmiş bulunan geleneksel yöntemler büyük oranda çeviriye dayalı ve yazılı dile bağımlı olduğundan dolayı, edinilmiş dilsel becerilerin sınıf dışında işlevsel olarak kullanımı son derece yüzeysel ve yapay kalmaktadır ve tam bir dil edinimi gerçekleşmemektedir. Normal gelişim koşullarında beş yaşındaki bir çocuk ana diline ilişkin temel dil becerilerini edinmiştir ve dolayısıyla anaokulunun son senesi, ikinci bir dilin sözlü dil becerisini kazanmak açısından son derece elverişli bir dönemdir. Ayrıca bu dönemde yapılacak yoğunlaştırılmış dil eğitimi; hedef dilin kalıcı bir biçimde, özellikle sözlü dil boyutuyla edinilmesine son derece elverişli bir ortam sunmaktadır.”²³⁹

²³⁸ Abide Güngör Aytaç; Ayşe Dilek Öğretir, “Okulöncesi Eğitim Kurumlarındaki Yabancı Dil Eğitimine İlişkin Anne-Baba ve Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi”, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Kastamonu Üniversitesi, Cilt: 16, No: 1, Kastamonu 2008, s. 15.

²³⁹ Şeref Kara, “Anadil Edinimi ve (...)”, s. 305.

Erken yaşta başlanan yabancı dil eğitimine dair yapılan tüm bu olumlu, olumsuz yorum ve eleştirilerin şüphesiz ki haklı gerekçeleri ve dayanakları vardır. Ayrıca uygulama ve araştırma alanı olarak çok yeni olmasından dolayı da tam, kesin açıklamalar yapılamamakta ve endişeler dile getirilmektedir. Çünkü “*erken yaşta yabancı dil eğitimi uygulamaları, henüz Avrupa’da da 1960’lı yıllarda ortaya çıkan*” ve “*1990’lı yıllarda % 50 boyutuna bile ulaşmasa da yaygın bir şekilde uygulamasına geçilen bir konudur*” ve “*ne gibi sonuçlara yol açacağını zaman gösterecektir.*”²⁴⁰ Tüm bu kaygılar ve tartışmalarla eş zamanlı olarak araştırma ve pilot uygulamalar da devam etmektedir. Her geçen gün yeni yöntem ve teknikler işe koşularak daha başarılı sonuçlar almak, daha etkili bir dil edinimine ulaşmak hedeflenmektedir.

Burada göz önünde bulundurulması gereken bir konu da, anadil edinimi ile erken/çocuk yaştaki yabancı dil eğitimi arasındaki koşul ve dil ile geçirilen süre farkıdır. Çocuk anadil edinimi sürecine neredeyse doğumla beraber başlamaktadır ve aynı durum çift dilli çocuklar için de geçerli olmaktadır. Erken yaşta yabancı dil eğitimi ise; genelde en erken okulöncesi kurumlarında veya ilköğretimde başlamaktadır. Bu süreçte aslında anadil ediniminin belli bir kısmı başarılmıştır. Ayrıca okulöncesi kurumlarında ve ilköğretimde kazandırılmaya çalışılan yabancı dilin, anadile kıyasla çok büyük bir dezavantajı vardır. Anadil edinim sürecinde çocuk, sürekli olarak anadil ile yaşamaktadır, evde, okulda, sokakta, yemekte, markette, uyanık olduğu tüm zaman diliminde anadil ile iç içedir ve ister istemez anadili edinir, bunun için kuşatılmış bir çevrede nefes almaktadır. Ama okullarda verilen erken yaşta yabancı dil eğitiminde ise; durum oldukça farklıdır; çocuk sadece okulda, derste sınırlı bir zaman diliminde, kısıtlı bir çevrede ve sınırlı olanaklarla dili edinmeye çalışmaktadır. İşte bu sebeptendir ki; zaten sahip olunan sınırlı olanaklar yüzünden okullardaki erken yaşta yabancı dil edinim çalışmaları, anadil edinimine yakın bir kazanıma ulaşmakta zorlanmaktadır. Ama dil ediniminde erken yaş çok önemli bir faktör olarak izlendiğinden, sınırlı zaman ve çevreye rağmen, doğru yaş diliminde başlanan yabancı dil eğitiminden verim alınabildiği deneyimlenmektedir.²⁴¹

²⁴⁰ Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*, s. 74.

²⁴¹ Daha fazla bilgi için bkz. İsmail Hakkı Mirici, *Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi, İlköğretim 4. Ve 5. Sınıflar Örneği*, Gazi Kitabevi, Ankara 2001; nli-Berichte 67, *Weiterbildungsmassnahme Fremdsprachen in der Grundschule am Beispiel Englisch, Niedersächsischen Landesinstitut für Fortbildung und Weiterbildung*

Zira okul ortamında sınırlı şartlar ve zaman dilimi içinde gerçekleştirilen erken yaşta yabancı dil eğitiminden alınan verimin, anadil ile kıyaslanması çok da yerinde olmamaktadır. Ama yabancı dil ile karşılaşma yaşı ne kadar aşağı çekilebilirse, o kadar iyi bir kazanım elde edilebileceği yönünde eğilimler vardır. Bu bağlamda sadece yaş sorununu çözümlenerek, anadile yakın bir dil ediniminden bahsedilememektedir. İşte bu düzlemde Kuhn'a (2006) göre; anadil edinimi doğal bir öğrenme ortamında gerçekleştiği için, öğrencinin çevresi, anadil edinimindeki küçük çocuğun doğal çevresiyle karşılaştırılmamakta ve okuldaki yabancı dil edinimi, yapay bir öğrenme ortamında uygulanmakta, çok yüksek çalışma ve açıklama gerektirmektedir. Kuhn, okuldaki yabancı dil öğreniminde yabancı dilsel çevrenin eksik olduğunu ve dilin, gerçek iletişimsel davranışın sosyal bağlamında öğrenilemediğini belirtmiştir. Bu düşüncesini açıkladığı örneğinde; İngilizce dersinde defalarca tekrarlanan “*This is my leg*” cümlesi ile sınıfta iletişim edinimi ve etkileşimin çoğunlukla yapay gerçekleştiğinin ve aslında böyle bir cümlenin İngilizce konuşulan ortamlarda, gerçek durumlarda çok nadiren ortaya çıktığının altını çizmiştir. Bu sebeple de dersteki dilsel davranışın, gerçek durumlarda gözlenebilen davranışlardan ayrıldığına dikkat çekmiştir.²⁴² Bu örnekten de anlaşılabilir üzere; aslında gerçek, doğal dil edinim ortamı yaratılmadığından dolayı, gerçek anlamda bir dil ediniminin gerçekleşmesi de zor görünmektedir. Ancak yabancı dil eğitimi tamamen okulöncesi yaş dönemine çekilebilirse, dille yaşama süreleri artırılabilir ve dil edinimi için daha doğal ve elverişli ortamlar yaratılabilirse, anadile yakın bir hedef dil kazanımı söz konusu olabilecektir.

Bu bağlamda dilbilimciler; anadili başarılı bir şekilde edinen bir çocuğun, aynı başarıyı erken yaşta yabancı dil ediniminde de gösterdiğini ve olumlu geçmiş bir anadil edinim sürecinin, yabancı dil edinim sürecini de desteklediğini savunmaktadırlar. Çocuk yaşta karşılaşılan yeni dil ve kültür aslında çocuk için yeni ya da yabancı değildir. Çünkü çocuğun bu kavramları sorgulamasını mümkün kılacak soyut düşünebilme yetisi henüz gelişmemiştir. Bu yüzden de uygun ortam sağlanırsa çocuk, anadil ile kurduğu olumlu duygusal bağı, yeni dil ile de kurabilmektedir. Bunun için önemli olan çocuğu teşvik

---

im Schulwesen und Medienpädagogik (NLI), Niedersachsen Verlag, Hildesheim 2001; A. Kuhn, Erstspracherwerb und früher Fremdspracherwerb.

<http://www.schule-bw.de/schularten/sonderschulen/fruehesfremdsprachen> (23.06.2006).

²⁴² Tatjana Kuhn, “Der Konstruktivismus als Grundlage für den frühbeginnenden Fremdsprachenunterricht?”, (edt. Norbert Schlüter), *Fortschritte im Frühen Fremdsprachenlernen Ausgewählte Tagungsbeiträge Weingarten 2004*, Cornelsen Verlag, Berlin 2006, s. 120.

edecek, dile yönlendirecek ve dil ile donatılmış bir yaşam çevresinin oluşturulabilmesidir.²⁴³

5.2. Erken Yaşta Yabancı Dil Eğitimi Yollarının Çeşitlendirilmesi

İçinde buldukları gelişim evresi itibariyle, çocuk yaştaki öğrenenlerin ilgi ve konsantrasyonlarının çok çabuk kaybolabildiği bilinmektedir. Bunu önlemek adına öğrencinin sürekli aktif tutulması ve dersin her aşamasına dahil edilmesi salık verilmektedir. Bu amaçla çocukların; hem fiziksel hem de zihinsel açıdan sahip oldukları yüksek enerjiyi olumlu yönlerde kullanmalarına yardım edecek etkinlikler düzenlenmelidir. Bazen fiziksel hareket gerektiren oyunlarla, bazen zihinsel etkinlik ağırlıklı küçük bulmacalarla, bazen hayal güçlerini kullanarak tamamlamaları gereken öykülerle, çocukların sahip oldukları enerji, çok daha etkin bir şekilde kullanılabilir.²⁴⁴

Ayrıca erken yaşta yabancı dil eğitimi tamamen “öğrenciye görelilik” ilkesi çerçevesinde şekillenmeli ve öğreneni sıkmadan, kurallar içine hapsetmeden, onun kararları da işleyişe katılarak uygulamalar yapma yolu izlenmelidir. Bu bağlamda Marschollek (2006) de; “ders, gerektiği kadar az yönergeler vermeli ve mümkün olduğunca çok öğrenenin özerkliğini içermeli” ifadesini kullanmıştır. Ona göre öğrenciler; “ciddiye alınmak, öğrenme amaçları konusunda bilgilendirilmek, ders planına aktif olarak katılmak, yeterli zamana sahip olmak, öğrendiklerinin önemini keşfetmek ve tartışmak”²⁴⁵ (çev. Y. K. A.) istemektedirler. Yani erken yaştaki öğrenenin, özgürlük, özerklik ve bireyselliğini ortaya çıkarması ve henüz oturmamış olan kendi öğrenme biçimlerini keşfetmesi sağlanmalıdır. Bunun için derste uygulanan yöntemlerin öğrenciye göre kısmen değiştirilebilir ve esnetilebilir olması gerekmektedir. Bu bağlamda öğrencinin içinde

²⁴³ Daha fazla bilgi için bkz. Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil Eğitimi ve Dil Edinimi Nedir? Niçin? Nasıl?*, Çanakkale Kitaplığı Akademi, Çanakkale 2011; Şeref Kara, “Anadil Edinimi ve Erken Yaşta Yabancı Dil Öğretimi”, *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, XVII (2); Norbert Schlüter, *Fortschritte im Frühen Fremdsprachenlernen Ausgewählte Tagungsbeiträge Weingarten 2004*, Cornelsen Verlag, Berlin 2006.

²⁴⁴ Daha fazla bilgi için bkz. Nevide Akpınar Delal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*; Klaus Konrad; Anette Wagner, *Lernstrategien für Kinder*, Schneider Verlag, Hohengehren 1999; Albert Raasch, *Frühbeginn Französisch - Beispiel Saarland Erfahrungen, Reflexionen, Vorschläge, Forderungen*, Fachverband Moderne Fremdsprachen, Saarbrücken 1999.

²⁴⁵ Andreas Marschollek, “Der Stellenwert des Schülerinteresses (...)”, (edt. Norbert Schlüter), *Fortschritte im Frühen (...)*, s. 191.

bulunduğu evrenin özellikleri hakkında bilgi ve bilinç sahibi olan öğretmenler, hem dersi öğrenci ihtiyaçlarına göre yönlendirebilir, hem öğrenciyi dersin planlanması aşamasına dahil edebilir, hem de topu öğrenciye atarak öğrenenin bireyselliğini destekleyebilir. Bleyhl (2006) de “*Dil; kendiliğinden kullanılamaz, aksine akılcı kurallar aracılığıyla düzenlenir*”²⁴⁶ (çev. Y. K. A.) sözüyle, dil eğitimi esnasında öğreten ve öğrenenin aktif rolünün altını çizmektedir. Öğretmen, öğrenciye dili edinme, öğrenme, kullanma yollarını sunmalı ve öğrenci bu yollardan kendine en uygun olanı seçip uygulamaya çalışmalıdır. Bu aşamada öğrencinin dili kullanmasına ve üretmesine olanak verecek sosyal ve fiziksel ortama ihtiyaç duyulmaktadır. Zira zengin dilsel uyarıcılarla donatılmış, öğrenen etkinliğini teşvik eden, çocuğun hem zihinsel hem de fiziksel gelişim ihtiyaçlarına hitap eden bir öğrenme ortamında başarıyı sağlamak daha kolay olabilecektir.²⁴⁷

Yabancı dil eğitimine erken yaşta başlanması üzerindeki vurgu; dil ile erken yaşta karşılaşma sayesinde dilin, otantik kullanımına yakın kusursuzlukta kullanılabilmesi ve çocuk yaştakilerin yeni dili öğrenmeye daha yatkın oldukları düşüncesiyle açıklanmaktadır. Buna göre erken yaştaki çocuk, doğuştan getirdiği ve aktif durumda olan yetileri ve taklit eğilimi sayesinde, dili çok daha kolay ve kısa sürede edinebilmektedir. Ama tüm bunların gerçekleşebilmesi için çocuğun gereksinimlerine uygun ortamın sağlanması ve daha da önemlisi çocuğun yaşam çevresinin hedef dil ile donatılması koşulları aranmaktadır. Aynı düzlemde Akpınar Dellal’in (2011) de belirttiği üzere;

“çocuklar, dili çevresiyle olan iletişimi sayesinde, taklit, tekrar, pekiştirme, doğru dilsel kullanımları tekrar ve övgüyle güçlendirme yollarıyla, bilinçsiz ve sezgisel, bilişsel yeteneklere bağlı, bütünsel ve etkileşim içinde ve somut davranışlar çerçevesinde öğrenirler. Çocukların, dili, birinci dil ediniminde olduğu gibi bilinçsiz ve sezgisel bir şekilde, etkileşim yoluyla öğrenmesi, dilbilgisi yapılarının bağlamlar içinde başlangıçta fark ettirilmeden, ama zamanla tekrarlar ve pekiştirmeler yoluyla geliştirilerek öğretilmesi gerektiği açıktır. Bu amaçla öğrencilere doğru taklit olanakları sunulmalı ve iyi rehberlik edilmelidir.”²⁴⁸

²⁴⁶ Werner Bleyhl, “Weshalb Lehrer und (...)”, (edt. Norbert Schlüter), *Fortschritte im Frühen (...)*, s. 91.

²⁴⁷ Daha fazla bilgi için bkz. Sura Hart; Victoria Kindle Hodson, “*Empathie im Klassenzimmer Ein Lehren und Lernen, das Zwischenmenschliche Beziehungen in den Mittelpunkt stellt - Gewaltfreie Kommunikation im Unterricht*”, Junfermann Verlag, Paderborn 2006; Klaus Vopel, *Interaktionsspiele für Kinder Affektives Lernen für 8- bis 12- Jährige*, Lebendiges Lernen und Lehren, Isko Press 1978; Kindlicher Spracherwerb. <http://www.weikopf.de/Sprache/Grundlagen/Spracherwerb/spracherwerb.html> (2006)

²⁴⁸ Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*, s. 155.

Bu bağlamda bir dilin anadilde olduğu gibi sezgisel ve bilinçsiz bir şekilde, zorlanmadan edinilebilmesi için dil ile erken yaşta karşılaşılması ve çocuğa, yaşa uygun etkinliklerle yaklaşılması yönünde eğilimler gözlenmektedir. Bu sayede doğal dil edinimine yakın bir kazanımdan söz edilebilmekte ve edinilen yeni dil unutulmaya karşı neredeyse anadil kadar dirençli olabilmektedir. Zira uzmanlar, ileriki yaşlarda verilen dil eğitiminin niteliği ne olursa olsun, anadil edinimi ve kullanımına yakın bir ustalığa ulaşmanın güç olduğunu iddia etmektedirler.

Kaliforniya'daki Salk Enstitüsü'nden beyin araştırmacısı Terrence Sejnowsky, bir kafesin içine makineye bağlı tekerlek düzeneği kurarak, deney hayvanlarıyla bir hafıza testi yapmış ve oradaki farelerin, ağılda tembel tembel aylaklık eden farelerden iki kat daha fazla beyin hücrelerinin hayatta kaldığını saptamıştır.²⁴⁹ Dil eğitimi için de aynı şeyi söylemek mümkündür aslında, çocuğun beyni amaç dil ve dilin her türlü uzantısı ile ne kadar sık karşılaşır ve ne kadar çok meşgul olursa, o dili kazanma ve ona hakim olma şansı da o kadar yüksek olmaktadır. Çocuğun dili öğrenebilmesi, edinebilmesi için hayatın doğal akışı içinde onunla sürekli karşılaşması, ilişki içinde olması, onu kullanması ve ihtiyaçlarını o dil ile karşılamayı öğrenmesi önemlidir. Bu anlamda öğrenci etkinliğini temel alan öğrenme yöntemleri, çocuk için eğlenceli ve merak uyandırıcıdır, öğrencide başarmaya karşı içsel motivasyon sağlar ve onun dile odaklanmasına yardım eder. Böylelikle hem dil edinimi hem de olumlu kişilik gelişimine destek olunabilir ve öğrenci aktif, sosyal ve özerk bir öğrenme süreci geçirebilir.²⁵⁰

Prochazka (2006); dil öğretiminin her zaman çocuk merkezli öğrenmeye bağlı olması ve konular, yöntemler ve kaynakların buna göre seçilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Ona göre çocuk yaştaki öğrenenlerle yapılan etkinliklerde göz önünde bulundurulması gereken faktörler:

---

²⁴⁹ Heribert Rück, "Vom Hörverstehen zum Sprechen", (edt. Adelheit Kierepka; Renate Krüger; Jürgen Mertens; Marcus Reinfried), *Frühes Fremdsprachenlernen im Blickpunkt Statusquo und Perspektiven*, Gunter Narr Verlag Tübingen, Germany 2004, s. 179.

²⁵⁰ Daha fazla bilgi için bkz. Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*; Rod Ellis, *Second Language Acquisition*, Oxford University Press 2003; K. Härtmann, Motivationsprobleme in der Schule. <http://www.hausarbeiten.de/faecher/vorschau/6357.html> (31.08.2006)

- “Çocukların gelişimi (yaş, düşünme yeteneği, dikkat süresi),
- Çocukların öğrenme ihtiyaçları (merak, hareket, oyunlar, şarkılar, halk şarkıları, öyküler),
- Çocukların deneyimleri (içinde yaşadıkları dünya ve hayal gücü),
- Çocukların ilgileri (eğlence, hareket, sihir, kukla, vb.),
- Çocukların öğrenme tipleri (öğrenme stratejileri, ikili çalışma, grup çalışması).”²⁵¹ (çev. Y. K. A.)

şeklindedir. Eğer öğrenen bir çocuksa, öğrenme ortamındaki ve sürecindeki her şey öğrenciye/çocuğa uygun şekilde düzenlenmiş ve planlanmış olmak durumundadır ve öğretmenin kontrolünde, ama çocuğun istek ve ihtiyaçları doğrultusunda şekillenen bir öğrenme süreci geliştirilmelidir. Çocuk hedef dil etkinlikleri esnasında eğlenmeli, sosyalleşmeli ve bireysel yeterliliklerini ortaya çıkarabilmelidir.

Zira erken yaştaki yabancı dil eğitiminde temel hedef; önce çocuğun yabancı bir dil ve kültürün varlığının farkında olmasına yardımcı olmak, sonra bu yeni dil ve kültüre karşı olumlu bir algı kazanmasını sağlamak ve hedef dilde konuşulanları olabildiğince anlayıp, kısa da olsa yanıt verebilmesine ve kendini bu dilde ifade edebilmesine yardımcı olabilmektir.²⁵² Bu bağlamda öğrenenin, bu yeni dil ile mümkün olduğu kadar sık karşılaşması ve amaç dil ile kuşatılmış bir ortamda bulunması önemlidir. Aksi takdirde yeterince uyarıcı ile karşılaşmayan çocuğun dili edinmesi güç olacaktır. Çocuk; dili şarkılar, kısa öyküler, çizgi filmler, oyunlar içinde sürekli duymalıdır ki, otantik bir telaffuz kazanabilsin ve cümle yapılarını, sözcükleri zahmetsizce zihnine kazıyabilsin. Bu konuda Rück (2004); yabancı dil öğretimi alanında, “*dil öğrenmeye erken başlangıç için ilkönce; çocukların yeni dili duyması ve duyduğunu anlamaya çalışması gerekir*” ve aslında “*çocuklar, öncelikle konuşmak isterler*” zira çocuklarda “*doğal bir konuşma ihtiyacı vardır*” ve “*ilk dersten itibaren yeterince konuşma fırsatına sahip olmaları gerekir*”²⁵³ (çev. Y. K. A.) ifadesiyle erken yaşta yabancı dil eğitiminin dayandığı ana düşünceye vurgu yapmıştır. Ayrıca çocukların duygu ve düşüncelerini tek sözcük ile ya da uzun cümlelerle ifade etmelerinde hiçbir sakınca görmediğini de dile getirmiştir.²⁵⁴ İşte

²⁵¹ Anton Prochazka, “Cross-curricular Language (...)”, (edt. Norbert Schlüter), *Fortschritte im Frühen (...)*, s. 137.

²⁵² Daha fazla bilgi için bkz. Norbert Schlüter, *Fortschritte im Frühen (...)*; Nazan Tutaş, “Yabancı Dil Öğrenmede Yaş Faktörü”, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Selçuk Üniversitesi, Sayı: 6; Neden Erken Yaşta Bir Başka Dil Öğrenmeli?. <http://www.languageands.com/tr/wly.php> (10.01.2012)

²⁵³ Heribert Rück, “Vom Hörverstehen zum (...)”, s. 173.

²⁵⁴ Heribert Rück, *age.*, s. 173.

çocuklar bu konuşma ve kendini ifade etme ihtiyaçlarını hedef dilde karşılamaya başladıklarında, gerçek dil ediniminin ve kullanımının başarılılabildiğinden bahsedilebilmektedir. Çünkü konuşmaya başlamak için öncelikle dinlediklerini, duyduklarını anlayabiliyor olmak gerekmektedir ve hedef dilde duyduklarını anlayabilen ve anladığı ölçüde karşısındakine yanıt verebilen bir öğrencinin, artık dili edinmeye başladığını söylemek mümkün olacaktır. Bu etkin dil ediniminin gerçekleşme sürecine örnek veren Akpınar Dellal (2011), Rheinland-Pfalz’ın Landau kentinde, ilkokulda birinci sınıftan itibaren Fransızcanın öğretildiğini, derslerin yarısının Fransızca yarısının da Almanca gerçekleştiğini belirtmektedir. Sınıflarda her defasında bir Alman ve bir Fransız öğretim elemanının ders verdiğini ve “bir insan bir lisan” prensibine göre her öğretmenin kendi anadilinde konuştuğunu ve bu etkileşimin, dil öğrenmede önemli bir unsur olarak görüldüğünü anlatmıştır.²⁵⁵

Bu yöntemin bir benzeri Türkiye’de birçok ilde şubesi bulunan Amerikan Kültür Derneği Anaokullarında uygulanmaktadır. Benim de bir yıl görev yaptığım, Diyarbakır Amerikan Kültür Derneği Anaokulunda; 3-6 yaş arası çocuk öğrenciler eğitim görmektedirler, sabah saat sekizden akşam beşe kadar sınıfta bir tane okulöncesi öğretmeni ve bir tane de İngilizce öğretmeni bulunmaktadır. Okulöncesi öğretmeni sadece Türkçe, İngilizce öğretmeni ise sadece İngilizce konuşmaktadır ve sadece sınıfta değil, koridorda, yemekhanede, parkta, bahçede ve ayrıca tatil günlerinde dışarıda öğrencilerden biriyle karşılaştığında bile İngilizce konuşmak durumundadır. Çocuk İngilizce öğretmeniyle ilk karşılaştığı andan itibaren onun Türkçe bilmediğini düşünmekte ve bir süre sonra onunla sadece İngilizce anlaşabileceğini kabul edip tek sözcükle bile olsa onunla iletişime geçmek adına İngilizce konuşmaya çalışmaktadır. Tam da bu bağlamda erken yaşta yabancı dil eğitiminin, çocuğa uygun ortamlar eşliğinde ne kadar başarılı sonuçlar verdiğini, kurumda edindiğim deneyimlerle de bizzat öğrenmiş bulunuyorum. Ama başarı için ön koşul, çocuğun dil ile mümkün olduğu kadar sık ve yoğun bir şekilde karşılaşması ve içinde bulunduğu çevrenin dil ile donatılmış olmasıdır.

---

²⁵⁵ Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*, s. 63.

Bu şartlar altında üç yaşından altı yaşına kadar anadil ile eşzamanlı olarak yabancı dil eğitimi alan bir çocuk:

- Kendisini ve aile bireylerini isimleri, yaşları, meslekleri ve fiziksel özellikleriyle tanıtabiliyor,
- Hayvanları, bitkileri, renkleri, günlük hayatta sıklıkla kullanılan sıfatları öğrenip kullanabiliyor,
- Sayısız İngilizce şarkıyı kendisi söyleyebiliyor ki; her hafta farklı şarkı öğreniliyor ve o haftanın şarkısı bir hafta boyunca ders, oyun, yemek, etkinlik sırasında fonda dinleniyor,
- Dinlediği basit öyküleri birkaç cümle ile kendisi anlatabiliyor,
- Yıl içinde zaman zaman yurtdışından gelen konuklarla birkaç cümle ile de olsa hedef dilde iletişim kurabiliyor ve bu sayede yabancı ile karşılaşma deneyimi ediniyor,
- Günlük hayattaki basit istek ve ihtiyaçlarını amaç dilde ifade edebiliyor (karnım acıktı, lavaboya gitmek istiyorum, bir kağıt alabilir miyim vb.),
- Amaç dilde izlediği çizgi film ve kısa filmler sayesinde diğer kültür hakkında zihninde bir temel oluşturabiliyor,
- Günlük psikolojik durumunu anlatan kısa cümleler kurabiliyor (mutluyum, üzgünüm, arkadaşşıma kızgınım, vb.)

Bu saydığım niteliklerden daha da önemlisi; çocuklar tüm bunları düzgün ve akıcı bir telaffuzla anlatabilmekte, dilin kullanımında herhangi bir şiveye kayma da yaşanmamaktadır. Kurumda üç yıl okulöncesi eğitimle beraber yabancı dil eğitimi almış altı yaşındaki bir çocuk tüm bu bunları, hatta çok daha fazlasını başarabilmekte ve bunu günlük yaşam içinde zahmetsizce edinebilmektedir. Ama yirmi yaşında Almanya'ya giden bir genç orada beş yıl ikamet ettikten sonra ancak günlük hayatta gerekli olacak kadar Almanca öğrenebilmekte ve telaffuz konusunda da asla altı yaşındaki çocuğun mükemmelliğine ulaşamamaktadır.²⁵⁶ İşte tam bu noktada dil ediniminde erken yaş faktörü önümüze gelmektedir.

---

²⁵⁶ Daha fazla bilgi için bkz. Albert Raasch, *Frühbeginn Französisch - Beispiel (...)*; nli-Berichte 67, *Weiterbildungsmassnahme Fremdsprachen (...)*; J. Weissenborn, *Kinder haben kein (...)*.
http://www.forumbildung.de/templates/imfokus_inhalt.php?artid=267 (2006)

Yabancı dil eğitiminin daha etkili ve verimli olabilmesi için, dil ile erken yaşta karşılaşmanın yanında çocuklara neyin, nasıl verileceği de önemle üzerinde durulan bir noktadır. Çocuk yaştaki öğrencilere yabancı dil eğitimi verilirken özellikle dikkat edilmesi gereken hususlardan birisi; çocuklara sözcük ya da bir kalıp öğretirken doğrudan anadildeki anlamını söylemekten kaçınmaya özen göstermektir. Anadildeki karşılıklarını söylemek, çocuğu ezbere yönlendirmekte, hazırcılığa alıştırmaktadır ve o şekilde öğrenilen sözcük ya da kalıplar kısa sürede unutmaktadır. Çünkü çocuk; öğrenimin içinde değildir, etkinliğe dahil edilmemiştir. Anadili hiç kullanmadan hareket ve resimlerle bir bağlam içinde anlamı, çocuğun kendisinin bulup çıkarmasını sağlamak, o sözcüğü çocuk için kalıcı hale getirecektir. Bu sayede çocuk, başka bir durumda aynı sözcükle karşılaştığında, o günkü durumu hatırlayacak ve sözcüğün kullanımı ve anlamı zihninde belirecektir. Zira bir bütünlük/bağlam içinde verilmeyen sözcük ve ifadelerin unutulmaya karşı dirençli olmadıkları bilinmektedir. Ayrıca çocuğun, öğrendiği her şey ile ilgili bir yaşamışlığının olması, kendisinin belli bir zihinsel ve/veya fiziksel bir etkinliğinin bulunması da önemlidir.²⁵⁷

Erken yaştaki yabancı dil eğitiminde dikkat edilmesi gereken bir diğer nokta ise; söylenen her sözcüğün, cümlenin, dilbilgisi kalıbının ya da bir şarkının defalarca tekrar edilmesi ihtiyacıdır. Ancak bu yolla çocuğun, veriyi eksiksiz ve otantik kullanımına uygun bir şekilde zihnine kaydetmesi sağlanabilecektir. Çocuk gün içinde aynı şeyi defalarca duymalı ve hem öğretmen hem öğrenci bunları tekrar etmelidir. Sık ve yoğun tekrarlar sayesinde çocuk, taklit yeteneği ve eğilimini dil ediniminde çok işlevli bir şekilde kullanabilecektir. Muller'in (2004) de vurguladığı üzere; *“tekrarlar çocuğun kendine güvenini güçlendirir, birincisinde anlamadığını, ikincisinde ya da üçüncüsünde anlar ve böylelikle anadildeki gibi kazanım gerçekleşir.”*²⁵⁸ (çev. Y. K. A.) Bu yöntemle çocuk, öğretmenden, televizyondan, bilgisayardan sürekli olarak dinlediğinde ve kendisi de bu tekrarlara eşlik ettiğinde o sözcük, kalıp ya da kullanımı yaşamına katmaya başlayabilecektir.

²⁵⁷ Daha fazla bilgi için bkz. Klaus Vopel, *Interaktionsspiele für Kinder (...)*; Adelheit Kierepka; Renate Krüger; Jürgen Mertens; Marcus Reinfried, *Frühes Fremdsprachenlernen (...)*; Kindlicher Spracherwerb. <http://www.weikopf.de/Sprache/Grundlagen/Spracherwerb/spracherwerb.html> (2006)

²⁵⁸ Chantal Muller, “Geschichten im frühen Fremdsprachenunterricht”, (edt. Adelheit Kierepka; Renate Krüger; Jürgen Mertens; Marcus Reinfried), *Frühes Fremdsprachenlernen im (...)*, s. 204.

Ayrıca erken yaştaki çocuklara dil eğitimi verilirken, oluşturulan durumların, çocuğun zihinsel ve fiziksel gelişim düzeyine, ilgi ve ihtiyaçlarına uygun olması, daha doğrusu çocuğa hitap edebilir nitelikte olması, eğitimin hedefine ulaşabilmesi açısından önemlidir. Göhrum'a (1975) göre; birinci basamaktaki İngilizce derslerinde yaratılan durumlar öncelikle; yaş grubuna uygun, iletişimsel davranışların önünü açabilecek nitelikte ve dilsel alt sistemi düzenlemeye yardımcı olmalıdır.

“Yaş grubuna uygunluk açısından, gerçek durum:

- Öğrencilerin ilgilerini dikkate almalı, teşvik etmeli, dil davranışı için vesileler yaratmalı,
- Açık olmalı, yani kesin sınırlarla belirlenmiş olmamalı. Çocuklar durumu birlikte oluşturabilmeliler ve bunun üzerine çalışmayı sürdürebilmeliler,
- Konular; gerçek günlük durumların yanında, masalsi olayların canlandırmasını da içermeli,
- En iyi görüş olanaklarını sunmalı,
- Müzikli ve oyunsu etkinlikleri mümkün kılmalı,
- Alanı aşan etkinliklere olanaklar yaratmalıdır.

İletişimsel davranış açısından, gerçek durum:

- Dinamik olmalı, düşünce ve beklentiler uyandırmalı, belirli davranış yöntemleri meydana getirmeli,
- Çeşitli zorluk derecelerini küçük, kestirilebilir bölümlere ayırmalı. Değiştirilebilir diyalog şeklindeki birlikler bir amaç diyalog içinde ya da karmaşık ifadeler içinde özetlenmeli,
- Tüm çocuklar iletişim oluşumuna katılmak durumunda olduğunda çeşitli zorluk derecelerindeki konuşma rollerini kabul ederek ayırma olanağı sunmalı,
- Etkileşimli öğrenci davranışını hazırlamalı (öğrencilerin konuşma rollerini benimseyebilmeleri için bu şarttır),
- Öğretmene rolleri değiştirme olanağı vermelidir.²⁵⁹ (çev. Y. K. A.)

Buradan da anlaşıldığı üzere; derste kullanılan yazılı, yazısız, görsel, işitsel tüm materyaller öğrenci etkinliği düşünülerek hazırlanmalı ve uygulanmalıdır. Öğrencinin zihinsel ve fiziksel gelişimine uygun olmayan ve öğrenciyi derse çekemeyecek yöntem ve materyalin başarı getirmesi mümkün görülmemektedir. Bu anlamda erken yaştaki yabancı dil eğitimi, öğrenenin kendi öğrenme sürecini keşfetmesine ve yönlendirmesine olanak sağlayacak, çocuğu hem sosyalleştirecek hem de onun bireysel olarak kendi özelliklerini tanımasına yol açacak, her an yenilenebilir ve her an değişebilir düşünce ve uygulamalar gerektirmektedir.

---

²⁵⁹ Gisela Göhrum, *Englischunterricht Grundlagen (...)*, s. 66.

Öğrenciyi derse, dile yönlendirebilmenin en kolay yollarından birisi, ona sorumluluklar vermek ve onu işleyişin tam merkezine oturtmaktır. Öğrenci öğrenme sürecini kendisi organize ettiğinde, her aşamayı anlaya anlaya gider, bir öncekini anlamadan diğer aşamaya zaten geçemez. Bu aşamada öğretmen bir moderatör gibi öğrencinin eksik kaldığı yerleri, öğrencinin kendisinin tamamlaması için ona yol göstermelidir. Öğretmen yabancı kelime ve kalıplar üzerinde durmalı, sözel ya da sözel olmayan yollarla açıklamalı ve bu şekilde yeni dil öğrencide merak uyandırmalıdır. Bu esnada gerçek iletişim ortamı sağlanmalı, öğrenci hem öğretmenle hem de arkadaşlarıyla konuşma fırsatı bulabilmelidir. Ancak bu şekilde çocuk kendini yabancı dilde ifade edebilir ve arkadaşlarını anlamaya çalışır. Burada öğretmene düşen rol; öğrencinin özerkliğini gözeterek öğrenme yolları ve uygulama biçimlerinde öğrenciye yol göstermek ve rehberlik yapmaktır. Erken yaştaki çocukların dil edinim sürecinde kendinin ve öğrencinin sınırlarını iyi bilen, metotlara ve dile hakim öğretmenlere ihtiyaçları vardır. Çocuk yaştaki öğrenenler için öğretmen; bazen bir öğretici, bazen sadece bir rehber, bazen de bir oyun arkadaşı olabilmeli ve bu rollerin sınırları esnek çizilmelidir.²⁶⁰

Ayrıca öğrenen-yaşı kaç olursa olsun- bir birey olarak bulunduğu grup içinde önemsenmek ve takdir edilmek ihtiyacı hisseder. Başarısının fark edilmesi ve öne çıkarılması, onu derse ve öğrenme durumuna yaklaştırır. Bu durum çocuk yaşta öğrenenlerde çok daha yoğun bir biçimde hissedilmektedir. Çünkü içinde buldukları yaş grubu itibarıyla ya benmerkezci dönemdedirler ya da bu dönemden henüz çıkmaya çalışmaktadırlar. Bu anlamda düşünüldüğünde takdir edilmek ve olumlu pekiştirilmek çok daha fazla önem arz etmektedir. Marschollek'e (2004) göre erken yaşta yabancı dil eğitiminde;

---

²⁶⁰ Daha fazla bilgi için bkz. İsmail Hakkı Mirici, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*; Jörg Ulrich Kessler, *Englischerwerb im Anfangsunterricht (...)*; Bağımsız Öğrenenler Geliştirme. <http://www97.intel.com/tr/AssessingProjects/AssessmentStrategies/EncouragingSelfDirectionAndCollaboration/> (09.12.2011)

“yeteri kadar az talimat ve mümkün olduğu kadar çok öğrenci özerkliği gözetilmelidir. Bu anlayış öğretmenler için; öğrenciyi ciddiye alma, öğrenme amacı konusunda öğrenciye bilgi verme, ders etkinliklerini planlamada öğrenci katılımı, öğretilenlerin anlamlarını kendilerinin keşfetmelerine ve bunu tartışmalarına izin verme anlamına gelmektedir. Bu şekilde öğrenciler, etkili olarak derse dahil edilirler ve aynı zamanda bilişsel mücadele ile karşı karşıya gelirler ve burada yaşayacakları galibiyet onları gerçekten mutlu edebilecektir.”²⁶¹ (çev. Y. K. A.)

Bu bağlamda öğrenciyi kendi öğrenmesinden sorumlu tutma, onların öz güvenlerini destekleyici rol oynamaktadır. Hazır bir şekilde önlerine sunulan kalıp bilgiler ise onları ezberciliğe yönlendirmekte ve dolayısıyla öğrenilen bilgilerin kalıcılığında bahsetmek mümkün olmamaktadır. Çünkü öğrencinin aktif olmadığı bir öğrenme süreci, onun hayatında kalıcı izler bırakamamakta ve böylelikle öğrenci, öğrenme sürecinin dışına itilmektedir.

Erken yaşta yabancı dil eğitimindeki bir başka boyut ise; küçük yaşta başlanılan yabancı dil eğitimi aşamalarının anadil edinimi ile birçok açıdan benzerlik gösterdiği düşüncesidir. Uzmanların bu görüşü destekleme nedenleri, tıpkı anadil ediniminde olduğu gibi erken yaşta yabancı dil ediniminde de çocuğun, önce duyup kaydedip ardından yeterince bilgi depoladığında, basit sözcüklerden başlayarak dili kullanma aşamasına geçiyor olmasıdır. Bu aşamalar anadil edinimi aşamalarıyla benzerlik göstermektedir. İşte öğrencinin dili kullanma aşamasına geçebilmesi için, sürekli olarak hedef dil ile meşgul edilmesi, yeni dili duyması gerekmektedir. Çocuk; yabancı dilde şarkılar, öyküler ya da basit günlük konuşmalar dinleyerek, onları görüntülü bir aygıtla izleyerek, duyduğu yabancı sözcük ve cümleleri gördüğü hareketlerle bağdaştırıp söyleneni anlamlandırır ve tekrar etmeye başlar. Daha sonraki süreçte basit sözcükler ve kalıp cümlelerle konuşmaya çalışır, kısa ama anlamlı diyaloglara girer. Bu süreçte anadil ediniminde olduğu gibi çocuğun devamlı olarak olumlu pekiştirilmesi ve dilin kullanımının teşvik edilmesi gerekmektedir. Bu dil öğrenme aşamalarının her birinde öğrenci mümkün olduğunca aktif olmalı ve çevresindeki yetişkinler ve yaşlılarıyla hedef dilde iletişim ve etkileşim halinde

---

²⁶¹ Andreas Marscholke, “Fremdsprachenlernen im Spannungsbogen (...)”, (edt. Adelheit Kierepka; Renate Krüger; Jürgen Mertens; Marcus Reinfried), *Frühes Fremdsprachenlernen im (...)*, s. 160.

olmalıdır.²⁶² Aynı bağlamda Prochazka (2006) da; öğrenmenin, sosyal bir süreç olduğunu ve bunun çevreyle etkileşim ve diğer öğrencilerle işbirliği içinde olmak anlamına geldiğini belirtmiştir. Ayrıca öğrenmenin aktif, iletişime odaklı bir süreç olduğunun, mümkün olduğunca çok sayıda duyu içerdiğinin altını çizmiş ve yiyecek, içecek konulu bir derste tüm duyuların nasıl etkinlik içine dahil edilebileceğini şu şekilde göstermiştir:

- “Flash kartlar kullanarak en önemli yiyecek ve içecekleri tanıtmaya (görsel)
- Yiyecek ve içecekleri tatma (gözler bağlı)- tahmin oyunu (tat ile ilgili)
- Hoşlandıkları ve sevmedikleri ile ilgili konuşma (konuşma/dinleme)
- Hafif yemekler reyonundan yiyecek ve içecek satın alma (rol oynama-devinduyumsal; konuşma)
- Faturanın kaç para olduğunu bulma (matematik)
- Yiyecek piramidi ve sağlıklı yiyecekler hakkında konuşma (genel bilgi)
- Enerjik yiyecek şarkısını dinleme (işitsel)
- Enerjik yiyecek şarkısını söyleme (müzik)
- Krep yapma (tarif ve pişirme etkinliği)
- Krep yarışı (fiziksel eğitim)
- Meyve salatası oyunu oynama (işitsel-devinduyumsal)
- Bir tahta oyunu oynama: Krep yarışı (okuma-devinduyumsal; konuşma)
- Bir meyve ya da yiyecek albümü oluşturma (internetten sanat ve el sanatları fotoğraflarını kullanma, yazma)
- Bir kitap okuma, örneğin: Her şey için ketçap
- Yiyecek piramidini, bir gün içinde yedikleri yiyeceklerle doldurma ve sağlıklı ve daha az sağlıklı olan yiyecekler hakkında konuşma (düşünme yeteneği, yiyecek çeşitlerini sınıflandırma)²⁶³ (çev. Y. K. A.)

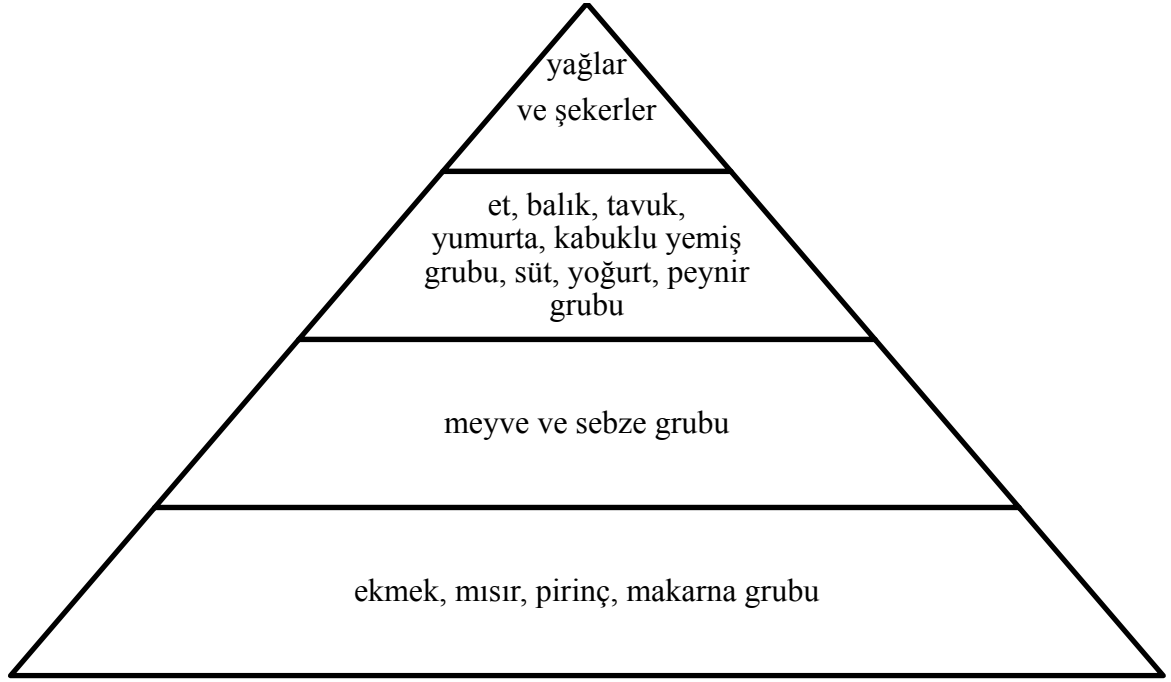
Bunlara ek olarak da, yiyecek isimleriyle bir yiyecek piramidi oluşturulabileceği ve böylece öğrencilerin, daha eğlenceli bir şekilde dil ile haşır neşir olmalarına fırsat veren etkinlikler yapabileceği gösterilmiştir.

²⁶² Daha fazla bilgi için bkz. Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*; Selma Anşın, “Çocuklarda Yabancı Dil Öğretimi”, *D. Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı: 6; Şeref Kara, “Anadil Edinimi ve (...); Spiele im Fremdsprachenunterricht.

<http://web3.lovejoy.kundenserver42.de/wp-content/kap5-spiele-im-fremdsprachenunterricht.pdf> (10.12.2011)

²⁶³ Anton Prochazka, “Cross-curricular Language (...)”, (edt. Norbert Schlüter), *Fortschritte im Frühen (...)*, s. 140.

“Piramidi bir gün içinde yediğiniz yiyeceklerle doldurunuz.”

²⁶⁴ (çev. Y. K. A.)

Yukarıdaki örnekte görüldüğü şekilde uygulanan bir dil dersinde öğrencilerin eğlenmemesi, motive olamaması ve en önemlisi öğrenememesi neredeyse olanaksızdır. Öncelikle çocuk tüm süreç boyunca hem fiziksel hem de zihinsel olarak aktiftir, yaratıcılığını sergileme olanağı bulur, kendisi üretebilir ve sürekli arkadaşlarıyla iletişim halindedir. Bu tarz bir etkinlik çocuğun tüm duyularını harekete geçirebilmektedir, evde ya da yakın çevresindeki anadil edinim sürecine benzer bir şekilde, dilin içine dahil olmuştur, dilin aktif kullanıcısı konumundadır.

5.2.1. Erken Yaşta Yabancı Dil Ediniminde Öykü, Oyun, Şarkı, Drama, Şiir Ve Kitapların Rolü

Erken yaşta yabancı dil eğitiminde verimliliği ve öğrenen etkinliklerini artırabilmek amaçlı, çocuklara; okulda öğrendikleri dili gerçek iletişim yollarıyla kullanabilme olanağı, ortamı sunulması ve öğrenenlerin, amaç dilde sorular sorabilmesi, oyun oynayabilmesi, öykü, şarkı dinleyebilmesi salık verilmektedir. Zira böylelikle kendilerinin dahil oldukları

²⁶⁴ Anton Prochazka, *age.*, s. 140.

dil eğitimine olan ilgi ve meraklarının, onları yeni bilgiler öğrenmeye, dili daha fazla kullanmaya teşvik edebileceği düşünülmektedir. Çocuk yaştakilerin oyun çağında oldukları göz önünde bulundurulduğunda, en çok eğlendikleri ve kendileri birebir aktif oldukları zaman öğrenebilecekleri savı daha anlamlı gelmektedir. Ayrıca yaşları ve içinde buldukları zihinsel gelişim aşaması itibarıyla henüz soyut düşünme aşamasına geçemediklerinden, çocuklar sunulan bilgilerin somut karşılıklarını görebilmek isterler. Bu aşamada şarkılar, öyküler, şiirler uygun oldukları dil etkinlikleriyle beraber kullanıldıklarında, onlar için somut örnekler oluşturabilirler.²⁶⁵

Çocuk, uykuda geçirdiği zaman dilimleri dışında tüm hayatını aktif, yaratıcı ve üretici bir biçimde geçirmektedir. Evde televizyonda en çok sevdiği çizgi filmi izlerken bile, pasif değildir, boş boş bakmaz, bir yandan televizyona bakıyor, diğer yandan iç ya da dış sesle monolog biçiminde konuşuyordur. Ayrıca bu esnada elinde bir oyuncak vardır ve mutlaka ona bazı hareketler yaptırıyor ve aynı anda etrafındaki yetişkinleri kontrol etmekten de geri kalmıyordur. İşte bu kadar aktif bir çocuğu sınıfa, ders ortamına aldığımızda, onun tüm bu etkinlik ihtiyaçlarını karşılayabilecek alternatifler sunulmalı ki, çocuk öğretmene, derse, konuya karşı bir ilgi ya da heyecan hissetsin. Aksi takdirde, çocuğu derse çekebilmek ya da bu ilgisini uzun süreli kılmak mümkün olmayacaktır.²⁶⁶ Hellwig (2000) ve Piepho'ya (1996) göre;

“yabancı dil öğreniminde şarkı söyleme, oyun oynama, dans etme, şiir yazma, öğüt verme, toplama, kurma ve oluşturma önemli rol oynar ve çocuksu dil öğrenimi için gerekli olan duygusal deneyimleri mümkün kılar.”²⁶⁷ (çev. Y. K. A.)

Buna koşut, çok klasik tabirle “eğlenirken öğrenmek” erken yaşta yabancı dil eğitimi için “can alıcı değerdedir” yorumu yapılabilmektedir. Çünkü buradaki öğrenenler oyun, eğlence çağındadırlar ve onlar için her konu her nesne eğlenme aracı olabilir. Zira çocuk

²⁶⁵ Daha fazla bilgi için bkz. Neriman Aral; Gülen Baran; Şenay Bulut; Serap Çimen, *Eğitimde Drama, (...)*; K. Härtmann, Motivationsprobleme in der Schule.

<http://www.hausarbeiten.de/faecher/vorschau/6357.html> (31.08.2006); Klaus Vopel, *Ganzheitlicher Fremdsprachenunterricht, (...)*.

²⁶⁶ Daha fazla bilgi için bkz. nli-Berichte 67, *Weiterbildungsmassnahme Fremdsprachen (...)*; Spiele im Fremdsprachenunterricht.

<http://web3.lovejoy.kundenserver42.de/wp-content/kap5-spiele-im-fremdsprachenunterricht.pdf> (10.12.2011); Klaus Konrad; Annette Wagner, *Lernstrategien für Kinder(...)*.

²⁶⁷ Hellwig; Piepho, “Methodische Prinzipien”, (edt. Nli-Berichte 67), *Weiterbildungsmassnahme Fremdsprachen (...)*, s. 27.

eğlendiği, hoşça vakit geçirdiği zaman dili ve öğretmeni sever ve öğrenmeye karşı içsel dürtüsü artar.

Oyun, öykü, şiir, drama ve şarkılarla çocuğun derse ve dil uygulamasına birebir katılmasını sağlayarak, çocuğun yabancı dile ilişkin daha anlaşılır, daha açık imgelere sahip olmasına yardım edilebilir. Zihinlerine ulaşan bilgiyi davranışlarla kendilerinin yeniden oluşturup üretmeleri sağlanabilir. Bu şekilde edinilen bilgi çok daha kalıcı ve kullanıma dönük olacaktır. Zira çocuk, soyut olan dili etkinliklerle somutlaştırır ve hayatına dahil eder. Bu amaçla çocukların anadillerini kullanarak oynadıkları oyunlar, hedef dile çevrilip tüm öğrenciler dahil edilerek oynanabilir. Bu sayede hem utangaç ve kendini gösteremeyen çocuklar oyunda kendilerine yer bulurlar hem de çocukların bildiklerinden yola çıkılarak bilmedikleri, yabancı oldukları bir dil ile kaynaşmaları sağlanır. Bu esnada öğretmen, yol gösteren, her şeyi bilen, eğiten değil de onlarla oyun oynamaya çalışan bir arkadaş rolünde olmalı, oyunu onlarla birlikte oynamalı ve yaşamalıdır. Bu sayede çocuk, öğretmenini çok daha kolay benimseyip, sevebilecek ve onun söylediklerini, yaptıklarını çok daha dikkatli ve ilgili bir şekilde takip edebilecektir.²⁶⁸

Erken yaşta yabancı dil eğitiminin okulöncesi ve ilköğretim kademelerindeki öğrencileri hedef aldığını düşünüldüğünde; etkinliklerin oyun ve hareket temelli olması yönünde vurgular bulunmaktadır. Çünkü çocuk yaştaki öğrenciler hem zihinsel hem de fiziksel anlamda çok enerjiktirler ve onların bu enerjilerinin hedef dile çekilebilmesi önemlidir. Ayrıca bu yaş grubundaki çocuklara duygusal anlamda ulaşabilmenin en kolay yolu oyun ve şarkıların, ritimlerin kullanımından geçmektedir. Bu bağlamda Çoban ve Nacar (2006) da;

“okul öncesi dönemde çocuğun eğitiminde oyunun önemli bir yeri vardır. Çocuk, yaşamı için gerekli davranışları, bilgi ve becerileri oyun içinde kendiliğinden öğrenir. Oyun içinde çocuğun kişiliği belirginleşir ve pekişir. Yetenekleri de oyun içinde ortaya çıkar ve gelişmesi yönlendirilebilir”²⁶⁹

²⁶⁸ Daha fazla bilgi için bkz. Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*; Bilal Çoban; Eyüp Nacar, *İlköğretim 1. Kademedeki Eğitsel Oyunlar*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2006; Kindlicher Spracherwerb. <http://www.weikopf.de/Sprache/Grundlagen/Spracherwerb/spracherwerb.html> (2006)

²⁶⁹ Bilal Çoban; Eyüp Nacar, *age.*, s. 11.

ifadeleriyle çocuk yaştaki öğrenenler için oyunun eğitime katkı sağlayan yönlerine açıklık getirmişlerdir. Oyunun çocuk üzerindeki yaşamsal işlevi, erken yaşta yabancı dil eğitiminde etkili bir biçimde kullanılabilir. Bu yaştaki çocuk için yaşamın her alanı bir oyun bahçesi şeklinde olduğundan, çocuk her şeyi oyunla yapar. Yemek yerken, yolda yürürken, televizyon izlerken, ebeveynleriyle konuşurken hep bir çeşit oyun içindedir. Bu koşullar göz önünde bulundurulduğunda; yabancı dil eğitimi oyunsu yollarla verildiğinde başarı elde etmenin çok daha kolay olacağı düşünülmektedir. Oyunla öğretim çocuğun dil ile ilişki içine girmesini sağlayacak ve farkında olmadan yeni dilde konuşmasına, iletişime geçmesine ortam hazırlayacaktır. Zira oyun; erken yaştaki öğrenenler için hem eğlenme hem de yaşam aracıdır ve çocuk yaştakilerin eğitimi için vazgeçilmezdir.

“Oyun için çeşitli açıklamalar yapılmıştır. Kimi bunu bir boşalma, kimi enerji fazlasını atma, kimi çocukların büyürken acıyı hissetmemeleri için bir fizyolojik ihtiyaç, kimi de taklit içgüdüsünün doygunluğunu sağlamak olduğunu belirtmiştir. Bir başka tanıma göre de oyun, genç insanın ileriki yaşamının gerektirdiği uğraş ve eylemlere hazırlanmasıdır.”²⁷⁰

Tanımlardan da açıkça anlaşılabilir üzere; oyun çocuğun tüm duygu ve düşüncelerini, istek ve ihtiyaçlarını çok net anlatabildiği, kendini rahat ve güvende hissedebildiği bir iletişim yöntemidir aslında. Bu nedendir ki oyun; çocuğa ulaşmanın ve onunla etkili bir iletişim kurabilmenin en kolay yoludur. Krüger (2004), “*ilköğretimdeki yabancı dil dersleri tamamen oyuna yöneliktir*” ve bu nedenle “*anlam ve ciddiyet hiçbir şey ifade etmemektedir*”²⁷¹ (çev. Y. K. A.) ifadelerini kullanırken, Vopel (1978) ise; “*oyun, çocukların öğrendiklerini ortaya çıkarmalarına ve pekiştirmelerine yardım etmektedir*”²⁷² (çev. Y. K. A.) demiştir. İşte tüm bu ifadeler ışığında oyunun, çocuk yaştaki öğrenciler için ne kadar büyük önem ifade ettiğini anlamak mümkündür. Çocuk, oyun içinde tüm bildiklerini, edinimlerini, marifetlerini sergiler ve sadece onu izleyerek çocuğun öğrenme aşaması hakkında görüş sahibi olunabilir.

Çocuk, aslında yaşama ait tüm deneyimlerini ve değerlerini oyun yoluyla edinir ve sunar. İletişim yollarını ve sosyal yaşamın kurallarını oyunla tanır ve benimser. Ayrıca arkadaş grubuyla oynadığı oyunlarda küçük çaplı da olsa, topluma uyum süreci edinir.

²⁷⁰ Neriman Aral; Güler Baran; Şenay Bulut; Serap Çimen, *Eğitimde Drama*, (...), s. 11.

²⁷¹ Adelheit Kierepka; Renate Krüger; Jürgen Mertens; Marcus Reinfried, *Frühes Fremdsprachenlernen* (...), s. 100.

²⁷² Klaus Vopel, *Interaktionsspiele für Kinder* (...), s. 12.

Erken yaşta yabancı dil eğitiminde de başarılmaya çalışılan şey, tüm bu kazanımları anadil dışındaki başka bir dilde uygulayabilmek ve başarabilmektir. Bu esnada hedef dilde oynanan oyunların yardımlarıyla istenen kazanımlara ulaşmak kolaylaşacaktır. Çünkü çocuk; hedef dilde oynanan oyunlar sayesinde yeni dili yaşamı içinde nasıl kullanacağını öğrenebilmektedir.²⁷³ Çocukların yaşamında çok büyük bir yeri olan oyun hakkında değişik kuramcıların görüşleri şu şekildedir:

“Lazarus: “Oyun, kendiliğinden ortaya çıkan, hedefi olmayan, mutluluk getiren aktivitedir.” Montaigne: “Oyun, çocukların en gerçek uğraşlarıdır.” Montessoride: “Oyun, çocuğun işidir.” Freud: “Oyun sayesinde kişi korkularının, sosyal çatışma ve engellemelerin üstesinden gelebilir. Oyun, sosyal olgunlaşmada, öz benliği bulmada yardımcı olabilir.” Piaget: “Oyun, dış dünyadan alınan uyarıların özümleme ve uyum sistemine yerleştirme yoludur. Çocuğun zihinsel gelişimini destekler ve insan davranışlarında daima vardır.”²⁷⁴ Gazali: “Oyun, çocuğun belleğini yeniler, öğrenme gücünü artırır ve çocuğu dinlendirir. Öğrencinin eski dinçliğini kazanması, çalışmalarından bıkmaması için belleğini tazelemek, enerjisini yenilemek açısından oyun gereklidir.”²⁷⁵

Oyunun, çocuğun hayatında bu denli önemli olduğunu bilincinde olup, onu çocuk yaştakilerin yabancı dil dersine katmamak olanaksızdır. Çünkü oyun aslında çocuğa birebir ulaşma yoludur. Oyun sayesinde çocuğa bir grup tarafından kabul edildiği ve önemsendiği hissi verilir. Bu güveni almış olan çocuk, öğretmenin yolladığı tüm iletileri kolayca alır ve hayata geçirebilir. Bu konuda Krashen ve Terrel;

“çocuklara dil öğreten deneyimli öğretmenler, öğretilen konuları oyun olarak sundukları zaman çocukların bu etkinliklere daha çabuk katılacaklarını bilirler. Bu nedenle de ilköğretim programlarında oyunlar vazgeçilmez unsurlardır”²⁷⁶ (çev. Y. K. A.)

demişlerdir. Oyun esnasında çocuk sürekli aktiftir ve yaratıcıdır, hem zihnini hem de vücudunu çalıştırır. Sözle ifade edemediğini vücut diliyle, mimikle gösterir ve mutlaka karşısındakine o anki düşüncesini aktarır. Amaç dilde oynanan oyunlarla çocuğun; günlük hayatta kullanılan birçok sözcüğü, kalıp cümleyi, dilbilgisi kuralını zahmetsiz ve bilinçsizce öğrenmesi ve kazanması sağlanabilir. Ayrıca çocuk; oyun içinde kullandığı

²⁷³ Daha fazla bilgi için bkz. Norbert Schlüter, *Fortschritte im Frühen (...)*; nli-Berichte 67, *Weiterbildungsmassnahme Fremdsprachen (...)*; Spiele im Fremdsprachenunterricht. <http://web3.lovejoy.kundenserver42.de/wp-content/kap5-spiele-im-fremdsprachenunterricht.pdf> (10.12.2011)

²⁷⁴ Neriman Aral; Güler Baran; Şenay Bulut; Serap Çimen, *Eğitimde Drama, (...)*, s. 58.

²⁷⁵ Bilal Çoban; Eyüp Nacar, *İlköğretim 1. Kademe (...)*, s. 60.

²⁷⁶ Fremdspracherwerb im frühen Kindesalter.

www.kidtini.de/elternratgeber/elternratgeber.asp?eid=104&t=Fremdspracherwerb (2006)

hedef dildeki bir kalıbı çok uzun süre hafızasında tutabilir ve başka durumlara transfer edebilir.

Erken yaştaki çocukların eğitiminde onların tüm duyularını harekete geçirecek, etkin kullanmalarını sağlayacak tüm yöntem ve araç-gereçlerin işe koşulması gerekmektedir. Çocuk hem zihnini hem de vücudunu kullanabilmeli, öğrenme durumunda bizzat etkin rol almalı ve durumu izlememeli, aksine yaşamalıdır. Zira

“küçük çocuklar için öğrenme sürecine bütün duyuların katılması önemlidir. Bu nedenle yalnız sözle verilen talimat yerine, çocuğa hissettirmek, bunun için de duyuları kullanmak öğrenmeyi kolaylaştıran bir yöntemdir. Okulöncesi eğitimde kalıcı ve doğru davranışları kazandırabilmek ana ilke olduğuna göre, tüm duylara hitap eden bir yaklaşım olan drama, öğrenmeyi kolay ve kalıcı hale getirebilir.”²⁷⁷

Çünkü okulöncesi yaş grubundaki çocuklara yabancı dil eğitimi verirken drama yöntemini kullanmak, öğrencinin dili hayatın akışında edinmesine olanak vermektedir. Çocuk drama sayesinde; dili, yaşam etkinlikleri içinde öğrenir ve kullanır. Örneğin; bir selamlaşma veya bayramlaşma etkinliğinin draması hedef dilde gerçekleştirildiğinde, çocuk o esnada kullandığı tüm sözcük ve kalıpları uygulamalı olarak öğrenebilir. Böylelikle çocuğun eğlenme, oyun oynama, sosyalleşme ve öğrenme ihtiyaçları aynı anda karşılanmış olur.

Drama; çocuğun yaratıcılığının ve dil üreticiliğinin gelişimine yardımcı olur ve hem öğretmen-öğrenci hem de öğrenci-öğrenci ilişkilerinin etkin bir şekilde gerçekleşmesine olanak sağlar. Bu sayede çocuk kendini ve başkalarını kabullenmeyi ve eleştirmeyi öğrenir. Tüm bu etkinlikler hedef dilde uygulandığında, dilin kullanımını anadilin doğallığına yakın düzeyde gerçekleştirmiş olacaktır. Böylelikle erken yaşta yabancı dil eğitiminde çocuk, drama sayesinde oyun oynarken birçok sözcük, kalıp ve kuralı farkında olmadan, zahmetsizce öğrenebilecektir. Çünkü oyun oynarken zihinsel ve fiziksel tüm enerjisiyle oyuna ve kullandığı hedef dile odaklanmaktadır. Çünkü eğitimde drama:

- “Özgüven duygusunun gelişmesini,
- Bireyin bilişsel, dilsel, motor ve sosyal açıdan gelişmesini,
- Kendisini başkasının yerine koyarak (empati) çok yönlü düşünebilmesini,
- İşbirliği, dayanışma ve paylaşım duygusunun gelişmesini,
- Kendini ifade edebilmeyi,
- Öğrenilen şeylerin kalıcılığını,
- Bireyin değişik yaşantıları tanımasını,
- Eğitim ve öğretimde aktif rol almayı,
- Rahatlamayı (oyun ve değişiklik ihtiyacını gidermeyi),

²⁷⁷ Neriman Aral; Güler Baran; Şenay Bulut; Serap Çimen, *Eğitimde Drama*, (...), s. 75.

- Sorumluluk duygusunun gelişmesini,
- Bireyin farklı görüş açılarına sahip olmasını, eleştirmeyi, tartışmayı öğrenmesini sağlar.²⁷⁸

Sayılan tüm bu nedenlerden dolayı drama tüm yaş gruplarına, farklı derslere ve öğrenme alanlarına hitap edebilmektedir. Özellikle de erken yaşta yabancı dil edinimini kolaylaştıracak ve öğrenciyi yeni dile bağlayacak bir yöntem olarak tercih edilmesi öngörülmektedir. Bu sayede çocuğun dil ile yaşaması, ilgi, istek ve ihtiyaçlarını hedef dil ile ifade etmesine ve dilin kalıcı olarak edinimine yardımcı olunabilir.

Ayrıca erken yaştaki öğrenciler, yaşları itibariyle okuma yazma etkinlikleri açısından pek de uygun değildir. Daha doğrusu bu etkinlikler sıkça tercih edilmezler, daha sık olarak dinleme ve konuşma aktivitelerine yer verilir. Ama erken yaşta dil edinimi için özel olarak tasarlanmış, canlı renklerin hakim olduğu resimli ve görsel yönü ağır basan öykü, şiir kitapları çocuklar için oldukça ilgi çekicidir. Bunlar çocukların; olay ve durumları resimler sayesinde kolayca algılamasını sağlar, görsel algılamayı kuvvetlendirir. Reinersdorff'un (2006) da belirttiği üzere; resimler, dikkati besleyen, konuşma ve yorumları ileten bir yapı iskelesidir. Resimler; söz konusu nesne veya durumları çocuklar için somutlaştırırlar ve daha da anlamlandırırırlar. Bu sayede unutulmaya karşı daha dirençli bir öğrenme gerçekleşebilir. Clark ve Paivio'ya (1991) göre ise; ikili kodlama sisteminde bir resimli kitabın çalışılan resimli sayfaları beynin sağ yarım küresinde ve öğrenme sürecinde çalışılan sözel bilgiler beynin sol yarım küresinde karşılıklı olarak tamamlanmaktadır ve eğer resimler sözel sayfaları anlamsal açıdan aydınlatırsa; çekici resimler, öğrenende duygusal tepkileri pekiştirir ve aynı zamanda bilişsel öğrenme sürecini destekler.²⁷⁹ Yani görsellik olmadan verilen kuru bilgiler öğrencinin içsel, duygusal yönüne hitap edememektedir. Çocuğun duygusal ve bilişsel olarak tam anlamıyla desteklenebilmesi için, öğrenilenlerin görsel açıdan da sunulması gerekmektedir. Bu sayede gözle görülen bilgiler zihinde kolayca somutlaştırılabilecek ve daha kalıcı hale gelebilecektir. Bu bağlamda özellikle öykü ve şiir gibi resimlerle desteklenmiş yazılı metinler de çok önemlidir. Tabi burada kastedilen genelde çocuğun okuması değil, aksine

²⁷⁸ Neriman Aral; Güler Baran; Şenay Bulut; Serap Çimen, *Eğitimde Drama*, (...), s. 43.

²⁷⁹ Uta von Reinersdorff, "Bild- und Textarbeit in der Grundschule am Beispiel von Picture Books", (edt. Norbert Schlüter), *Fortschritte im Frühen* (...), s. 145.

bunların öğretmenden ya da dilin yerel kullanıcısı tarafından seslendirilmiş halinin dinlenmesidir. Canlı ve görsel materyaller eşliğinde anlatılan bir öykü; çocuğun dilin kullanımını duyması ve belli bir olay örgüsünü anlamaya çalışması bakımından değerlidir. Özellikle canlı resimli öyküler, çocuğa resimleri gösterilerek okunduğunda ya da anlatıldığında çocuk için çok ilginç ve eğlenceli olmaktadır. Çünkü

“çocuk kafiyeleri ve çocuk şiirleri gibi küçük formları öğrenmek kolaydır ve bunlar akılda kolay tutulurlar. Yaşa uygun seçilen öyküler, özellikle canlı anlatıldığında çocuklar için çok çekicidir. Basit edebi formların çoğu, anadilde uygun metinlerle karşılaştırmayı canlandıran kültürel bilgileri de içerir ve bununla kültürel eğitim görevi içine girilebilir.”²⁸⁰ (çev. Y. K. A.)

Kısa metinler içindeki açık ve anlaşılır bilgilerin, çocukta kültürel bilinci geliştirmeye ve hedef kültüre karşı anlayış ve hoşgörü geliştirmeye yardımcı olabileceği ve bu nedenle de erken yaşta yabancı dil eğitiminde kullanılması gerektiği düşünülmektedir. Burada önemli olan metinlerin; düz okuma şeklinde değil, aksine anlatma, canlandırma şeklinde kullanılmasıdır. Bu sayede çocuğun ilgisi metne çekilebilir ve bu ilgi daha uzun süre canlı tutulabilir. Muller (2004); eğitimde öykü dinlemenin, çocuklar için eğlence ile birebir bağlantılı olduğunu ve eğlencenin sadece motivasyonu arttırmakla kalmadığı, ayrıca yorucu ve sıkıcı olarak görülen akılda tutma işlemini de kolaylaştırdığını ifade etmiştir. Bu bağlamda eğlencenin öğrenmeyi kolaylaştırdığının sezgisel olarak zaten bilindiğinin, eğlenme ve başarı yaşantılarının öğrenmeyi olumlu etkileyen hormon seviyesini arttırdığının da altını çizmiştir. Zira “*eğlenmek, beyin hücreleri arasındaki bağların ve ilişkilerin sorunsuz olarak çalışmasının sağlamakta*” ve “*pozitif yaşantılarla birleştirilen bilgileri iyice işleyip çok yönlü olarak hafızada sağlamlaştırmaktadır.*”²⁸¹ (çev. Y. K. A.) Öykü ve kısa metinler sayesinde çocuklar dili içselleştirir, parça parça değil, aksine olay örgüsü içinde bir bütün olarak öğrenir. Bu sayede dilin doğal akışında kullanılan kalıpları bilinçsizce edinir ve başka bir durum ya da olayda yeri geldiğinde sezgisel olarak kullanır, farklı durumlara transfer edebilir. Öykülerdeki ilginç olaylar sayesinde öğrencinin merak duygusu kamçılanır ve dile ilgisi artar. Öğretmen öyküleri vücut dilini de kullanarak canlı ve akıcı bir tempoda anlattığında, çocuğun tüm duyu

²⁸⁰ Hellwig; Piepho, “Methodische Prinzipien”, (edt. Nli-Berichte 67), *Weiterbildungsmassnahme Fremdsprachen in (...)*, s. 29.

²⁸¹ Chantal Muller, “Geschichten im frühen (...)”, (edt. Adelheit Kierepka; Renate Krüger; Jürgen Mertens; Marcus Reinfried), *Frühes Fremdsprachenlernen im (...)*, s. 202.

organları harekete geçer ve böylelikle çocuk hem görsel hem de işitsel olarak aktif olur.²⁸² Muller (2004), öyküler kullanılarak yapılan ders etkinliklerinin dinleme stratejilerini nasıl çalıştırdığını şu şekilde göstermiştir:

- “Yeni sözcüklere karşı olan korku yok edilir. Her öyküde çocuğun bilmediği sözcükler vardır. Fakat öykünün bütünü sayesinde; somut materyallerle, mimiklerle, seslerle, çocuğun önbilgileri ile anlam çıkarılabilir.
- Yabancı dilsel alımda riske hazır olma durumu geliştirilir. Çocuklar, her bir sözcüğü anlamasalar da, olay akışı içinde öykünün bütünü anlarlar.
- Hipotez bilgisi geliştirilir. Bir sözcüğün anlamı tahmin edilir, öykünün devamında bulunur ve bu birçok kez gerçekleşir.”²⁸³ (çev. Y. K. A.)

Çocuklar, dinledikleri öyküleri kendi hayal dünyaları içinde yaşarlar, duygularını, düşüncelerini öyküye katarlar, öykünün kahramanlarından biri olurlar. Onlar için bir ders ya da öğrenme etkinliği değil, aksine çok zevkli bir oyun ve yaşam durumudur. Bu öyküler sayesinde çocuk; hedef dile karşı daha duyarlılaşır ve anlayabildiğini fark ettikçe pozitif duygular geliştirir.

Bunlara ek olarak dil eğitiminde şarkıların kullanımı, dili çocuklar için çok daha eğlenceli hale getirmekte, sözcük ve kalıpların akılda tutulmasını kolaylaştırmakta ve hareketlerle melodiye eşlik edildiğinde de çocuğun fiziksel enerjisini kullanmasına yardımcı olabilmektedir. Çocuklara; dil eğitimi için özel olarak hazırlanmış şarkılar dinletmek, şarkılarda söylenenlerin uygulandığı kısa videoları izletmek ve çocuktan gördüğü hareketleri melodiye uygun bir şekilde tekrarlamasını istemek, birçok duyuyu aynı anda harekete geçiren çok etkili bir öğretme metodudur.

²⁸² Daha fazla bilgi için bkz. Klaus Konrad; Annette Wagner, *Lernstrategien für Kinder (...)*; Albert Raasch, *Frühbeginn Französisch - Beispiel (...)*; C. Kefeli Küce, İlköğretim Okullarında Almanca'nın Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarında Dinleme Yoluyla Öğretme Amacıyla Verilen Hikayeler Üzerine Bir Çalışma.

<http://www.belgeler.com/blg/1fzx/ilkogretim-okullarinda-almanca-nin-yabanci-dil-olarak-ogretiminde-kullanilan-ders-kitaplarinda-dinleme-yoluyla-ogretme-amaciyla-verilen-hikayeler-uzerine-bir-calisma-a-study-of-stories-provided-in-the-education-books-for-foreign-language-in-the-primary-schools> (03.01.2012)

²⁸³ Chantal Muller, “Geschichten im frühen (...)”, (edt. Adelheit Kierepka; Renate Krüger; Jürgen Mertens; Marcus Reinfried), *Frühes Fremdsprachenlernen im (...)*, s. 203.

Özellikle küçük yaştaki dil öğrencileri için hazırlanmış ve bu amaçla kullanılan birkaç eğitici şarkı:

-Head and shoulders-

Head, shoulders, knees and toes

Knees and toes

Eyes and ears and mouth and nose

Head, shoulders, knees and toes

Vücuttaki; kafa, omuz, diz, ayak parmağı, göz, kulak, ağız ve burun organlarını hareketli bir melodi ve bu organların yerlerini işaretlerle gösteren bir video eşliğinde, çocuk bu organların İngilizce isimlerini kolaylıkla öğrenebilir, bu sırada kendisi de videodaki gibi hem organların isimlerini tekrarlar hem de bunları hareketlerle gösterebilir. Bir tek şarkı ile zihin ve vücut birlikte aktifleştirilebilir ve çocuk orada geçen sözcüklerin hem hedef dildeki kullanımını hem de anadildeki karşılığını zahmetsizce, eğlenceli bir durum içinde kazanabilir.

Bir başka şarkıda ise çocuk, hava durumunun nasıl olduğunu sormayı ve o günkü koşullara göre cevap vermeyi öğrenebilmektedir:

What's the weather like today?

It's rainy,

It's sunny,

It's snowy,

It's windy,

It's cloudy.

Bu şarkıyı video eşliğinde izleyen, dinleyen ve söyleyen çocuk, eğlenceli bir ortamda hiç çaba göstermeden hava durumunu anlatmayı öğrenebilmektedir. İzlenen videoda; muhtemelen okulöncesi çağındaki bir çocuk ya da sevilen bir çizgi film karakteri, arka fonda resmedilen ve şarkıda seslendirilen hava durumuna uygun kıyafetlerle dans eder ve bu şarkıyı dinleyip, videoyu izleyen bütün çocuklar da şarkıyı söyleyerek dansa eşlik ederler. Çocuk bu şarkı ile sadece hava durumunu anlatmayı değil, soru ve cevap kalıplarını bilinçsiz bir şekilde içselleştirir, melodi ve video yardımıyla edindiği bu bilgiyi günlük hayatında kullanıp pekiştirir ve unutulması pek de mümkün olmayan bir kazanım ortaya çıkmış olur.

Ayrıca ülkemizde erken yaşta yabancı dil eğitimi kapsamında yer almayan, ancak ortaöğretim kademesinde ikinci yabancı dil olarak yer bulan Almancadan vereceğim eğitici çocuk şarkısı örneğinde ise; bir şarkı ile çocukların Almanca düz cümle ve soru cümlesi yapılarını, günlük dilde sıkça kullanılan bazı zarfları müzik ve dans eşliğinde kolayca öğrenmesi sağlanabilir. Bu sayede çocuğun, hem fiziksel hem de zihinsel açıdan aktif olduğu bir etkinlik gerçekleştirilmiş, çocuk hem eğlenmiş hem de öğrenmiş olur.

Ich bin cool

Bist du cool?

Ja Logo ja

Ich bin stark

Bist du stark?

Ja Logo ja

Ich bin schön

Bist du schön?

Ja Logo ja

Ich bin frei

Bist du frei?

Ja Logo ja

Wunderbar

Alles klar

Danke schön

Wiederseh'n

Bu örnekleri çoğaltmak mümkündür ve günümüz dünyasında bilişim çağında olduğumuz düşünülürse, artık tüm kaynaklara ulaşma olanağı mevcuttur. Bu nedenle yabancı dil dersini etkili ve öğrenci özerkliğini gözeterek uygulamak isteyen öğretmenler; her konu ile ilgili yüzlerce şarkı, şiir, oyun, öyküyü kolaylıkla edinebilmektedirler. Bu sayede çocuklara, hem dersi hem de yabancı dili sevdirmek ve kullandırabilmek mümkün olabilir.

5.3. Erken Yaşta Yabancı Dil Ediniminde Öğretmenin Dil Kullanım Özellikleri Ve Görevleri

Erken yaşta yabancı dil öğrenenlerin ilgi, istek ve ihtiyaçları, öğrenme yolları, konsantrasyon süreleri, motive edilme yöntemleri ileriki yaştaki öğrencilerden çok daha farklıdır. Bu yaş grubunda, öncelikli olarak çocuksu ihtiyaçların doyurulması ön plandadır. Bu açıdan erken yaşta yabancı dil eğitimi verecek olan öğretmenlerin; çocuk gelişimi ve çocuk yaştakilere dil öğretme konusunda özel bir eğitim almış olmaları gerekmektedir. Aksi halde hedef dil öğretmenin; dili akıcı ve kusursuz bir şekilde kullanabilmesi, dilbilgisi kurallarına olan hakimiyeti, ortaöğretim kurumlarındaki öğretmenlik tecrübesi; erken yaşta yabancı dil eğitiminde başarılı olabilmesine çocuğa/öğrenene göre eğitim verebilmesine yetmeyecektir.²⁸⁴ Bu konuda Härtmann (2002);

“küçük çocuklarda, bilgi açlığı ve özlemi çok belirgindir; kendi dünyalarını tanımak isterler, günleri araştırmalar, keşifler ve –sık sık aileleri boğan- sonsuz sorularla doludur. Maalesef okula başlangıçla beraber bu özelliklerinde körleşme süreci yaşanır. Çocuklar kendilerini aşırı doyurulmuş hissediler, bilgileri tabakta hazırlanmış olarak alırlar, hiçbir şey arayıp, sorgulayıp bulmalarına gerek kalmaz. Hangi konularda tartışacaklarını konu planları ve yönetmelikler belirler, bireysel ilgilere çok az yer verilir. Güncel durumların sonucu olan sorular ortaya çıkarsa, bu aşamadaki ihtiyaç eldeki bilgilere göre belirli bir bölgede oluşur ve okulda bunu yaşayacak fırsatı çok fazla bulamazlar”²⁸⁵ (çev. Y. K. A.)

ifadelerini kullanırken, Skehan (2004) “*Birey, öğrenme çevresinde ve grubunda kendini iyi hissederse ve dili anlamının önemini görürse yabancı dili daha iyi ve hızlı öğrenir*”²⁸⁶ (çev. Y. K. A.) ifadesiyle bir anlamda dili öğrenmede öğretmenin rolünün altını çizmektedir. Çünkü öğrenene, öğrenme ortamını hazırlayan ve kendini rahat ve iyi hissettirecek kişi öğretmendir. Öğretmen çocuk yaştaki öğrenenlere nasıl yaklaşılması gerektiği, onlardan neler beklenmesi gerektiği ve onların en çok nelere ihtiyaç duydukları konularında bilgi ve anlayış sahibi olmalıdır. Buna koşut, öğrencileri dile güdüleyebilmek, onların motivasyonlarını yükseltebilmek için, öğretmenin bu yaş grubu öğrenenlerini iyi

²⁸⁴ Daha fazla bilgi için bkz. Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil Eğitimi ve Dil Edinimi Nedir? Niçin? Nasıl?*, Çanakkale Kitaplığı Akademi, Çanakkale 2011; Klaus Konrad; Annette Wagner, *Lernstrategien für Kinder*, Schneider Verlag, Hohengehren 1999; C. Karakoç, Okulöncesi Eğitimde Ana Sınıfları İngilizce Dersi İçin Bir Öğretim Programı Önerisi. http://perweb.firat.edu.tr/personel/yayinlar/fua_35/35_65805.pdf (20.12.2011)

²⁸⁵ K. Härtmann, Motivationsprobleme in der Schule. <http://www.hausarbeiten.de/faecher/vorschau/6357.html> (31.08.2006)

²⁸⁶ L. Eiermann, Ursachen für Lernschwächen im Fremdsprachenunterricht von Peter Skehan. <http://www.hausarbeiten.de/faecher/vorschau/32879.html> (31.08.2006)

tanıyor olması gerekmektedir. Çocuk, yaşı gereği zaten çok fazla heyecan ve merak duygusu içindedir, yeni olan her şeyi bilmek, öğrenmek, keşfetmek ister. Yabancı dil dersi de onların bu ihtiyaçlarını karşılayabilmeli ve besleyebilmelidir. Buradaki en önemli faktörler öğretmen ve dil edinim ortamındaki uyarıcılardır. Öğretmen onları her an şaşırtabilmeli, eğlendirebilmeli ve kullandığı yöntemlerle onları derse güdüleyebilmeli ve bu güdünün devam etmesi için dersi öğrenci merkezli tutmalıdır. Bunun için dil eğitiminin verildiği ortam; görsel ve işitsel uyarıcılarla zenginleştirilmeli, öğrencilerin bireysel öğrenme yollarına hitap edebilmelidir.²⁸⁷

Öğrenciler çocuk yaşta olduklarından dolayı, öğretmenin öncelikle çocukların duyuşsal gelişim ihtiyaçlarına hitap etmesi ve onları besleyebilmesi gerekmektedir. Bu yaştaki çocuklarda mantıktan çok duygular ön planda olduğundan, dil bilmenin önemi defalarca anlatılsa da, çocuk için önemli olan öğretmenin onda bıraktığı izlenimdir. Öğretmeni severse, onunla olumlu bir ilişki kurabilirse, dersi de, yeni dili de sevecek ve öğrenme çabasına girecektir. Küls'ün (2003) de belirttiği gibi;

“öğrenmenin sinirsel biyolojik süreci, duygulardan etkilendiği için duygularla bağlantı kurmak yararlıdır ve yeni bilgi ağının edinimi duygularla bağlanmış olduğunda daha iyi öğreniriz. Ayrıca çocukla pozitif duygusal ilişki ve cesaret veren eğitim stili öğrenme süreci ve dil edinimi için zorunludur.”²⁸⁸ (çev. Y. K. A.)

Bunun için dil edinim sürecinde çocuğa yapamadıklarından çok yaptıkları, başarabildikleri gösterilmesi ve yapılan hataların neyden kaynaklandığının ve nasıl düzeltilebileceğinin çocuğa baskıcı bir tutumla değil, oyunsu bir yaklaşımla hissettirilmesi üzerinde durulmaktadır. Çünkü bu yaş grubunun eğitiminde çocukla olumlu, duygusal bağ kurabilmek eğitim ortamını çocuk için pozitif kılacaktır. Zira bir çocuk okulda, evde, arkadaşlarıyla oyun bahçesindeyken bile sadece sevdiği bireylerin sözlerini, davranışlarını önemser; olumlu duygusal bir bağ kuramadığı kişilere karşı kayıtsız kalır, hatta hiç yokmuş gibi davranabilir.

²⁸⁷ Daha fazla bilgi için bkz. Sura Hart; Victoria Kindle Hodson, *Empathie im Klassenzimmer Ein Lehren und Lernen, das Zwischenmenschliche Beziehungen in den Mittelpunkt stellt - Gewaltfreie Kommunikation im Unterricht*, Junfermann Verlag, Paderborn 2006; Abide Güngör Aytar; Ayşe Dilek Öğretir, “Okulöncesi Eğitim Kurumlarındaki Yabancı Dil Eğitimine İlişkin Anne-Baba ve Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi”, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Kastamonu Üniversitesi, Cilt: 16, No: 1; Osman Aslan, “Eğitim Fakülteleri Kapsamında İlköğretime Yönelik Farklı Yabancı Dil Öğretmeni Modelleri”, *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt: 3, Sayı: 35.

²⁸⁸ H. Küls, *Gehirnforschung, Lernen und Spracherwerb*.
<http://www.kindergartenpaedagogik.de/1024.html> (2006)

Scott Corder, “*Motivasyon ile herkes bir yabancı dil öğrenebilir*”²⁸⁹ (çev. Y. K. A.) sözüyle öğrencilerde dile karşı motivasyon sağlamanın, dilin öğrenilmesine sağlayacağı katkıyı açıkça anlatmaktadır. Zira motivasyon, ilgiyi, ilgi gönüllülüğü, gönüllülük ise başarıyı getirmek açısından önem taşımaktadır. Küçük yaştaki çocuklarda derse ilgi ve motivasyon sağlamanın yanında, sağladığımız bu motivasyonu devamlı kılmak da çok önemlidir. Çocuklar, yaşları gereği zihinsel ve fiziksel olarak çok aktiftirler, konular, etkinlikler arasında çok hızlı geçişler yaparlar. İşte bu yüzden öğrencilerin dil dersindeki ilgi süreleri çok kısadır, anında bu ilgileri dağılabilir. Bu dağılmayı önlemek ya da ilgiyi yeniden toplamak öğretmen için çoğu zaman güçtür. Konrad ve Wagner’e (1999) göre öğrencileri öğrenmeye yönlendirebilme yolları:

“Düzenli öğrenme, öğrenme yolunu değiştirme, öğrenme malzemesini değiştirme, öğrenme için yer ve zaman saptama, rahatsız etmeyen bir çalışma mekanı, dikkatin dağılmasından koruma („Lütfen, rahatsız etmeyiniz” yazılı bir kapı notu ile) ve düzenli ara vermedir.”²⁹⁰ (çev. Y. K. A.)

Tüm bunları yaparak çocukların ilgisini hedef dile çekmeyi başaran bir öğretmenin, bir sonraki uğraşı bu ilgiyi olabildiğince uzun süreli kılmak ve ara sıra dağılan ilgiyi aynı hızla yeniden sağlayabilmektir. Çünkü çocuk yaştakiler için, sırada oturup öğretmeni dinlemek çok can sıkıcıdır ve onlar, henüz kurallara uymak konusunda yeterince yol kat edemedikleri için, oldukça rahat bir şekilde etkinlik esnasında yerlerinden kalkıp gezebilirler ve işin kötüsü diğerleri de onlara katılabilir. Bu durumları en aza indirebilmek adına öğrencilerin ilgi ve heyecanlarını daha uzun süre canlı tutabilecek yöntem ve araç-gereçler işe koşulmalı ve ayrıca dağılan ilginin yeniden nasıl toplanabileceğini bilen öğretmen olunmalıdır.

Gandhi “*Güç; kişiliği iki türlü geliştirir. Biri ceza korkusundan meydana gelir, diğeri sevgi etkinlikleri ile oluşur. Sevgiye dayanan güç, cezaya dayanan güçten binlerce kez daha etkili ve kalıcıdır*”²⁹¹ (çev. Y. K. A.) sözüyle eğitim-öğretim ortamlarının atmosferinin nasıl olması gerektiğine ışık tutmuştur bir anlamda. Öğrencilerden beklenen başarı için; öncelikle öğretmenlerin tutum, davranış ve yaklaşımlarının pozitif ve yapıcı olması gerekmektedir. Özellikle küçük yaştaki öğrenciler için, öğretmeni tarafından

²⁸⁹ L. Eiermann, Ursachen für (...). <http://www.hausarbeiten.de/faecher/vorschau/32879.html> (31.08.2006)

²⁹⁰ Klaus Konrad; Anette Wagner, *Lernstrategien für Kinder* (...), s. 19.

²⁹¹ Sura Hart; Victoria Kindle Hodson, *Empathie im Klassenzimmer*, (...), s. 29.

sevildiğini hissetmek, onaylandığını, önemsendiğini görmek çok değerlidir ve çocuğu, derse karşı çok daha istekli ve gayretli kılmaktadır.

Erken yaşta yabancı dil öğretmenin öncelikli hedefi müfredattaki konuyu işleyip bitirmek değil, öğrenciyi hedef dile yaklaştırabilmek, onun içinde var olan merak ve heyecanı dile odaklayabilmek olmalıdır. Bunun için öğretmenin öğrencilerle olumlu duygusal bağlar kurması ve güven temelli bir ilişki geliştirmesi gerekmektedir. Bu şartlar oluşturulduğunda, dilin öğreniminde gönüllülük sağlamak daha kolay olacaktır. Hart ve Hodson (2006); bir derste “*öğretmenin kendisi ile olan ilişkisi, öğrencilerle olan ilişkisi, öğrencilerin diğer öğrencilerle olan ilişkisi, öğrencilerin kendi öğrenme süreçleriyle olan ilişkileri*” olmak üzere en az dört çeşit ilişki olduğunu iddia etmektedirler. Ayrıca öğretmen bu ilişkilerin dinamiğine baktığında, “*değer ve tutumlar yoluyla nasıl etkilendiği konusunda kendini bilinçlendirdiğinde, halden anlayan ilişkilere dayanan bir sınıf oluşturma olanaklarını adım adım çoğalabilecektir*”²⁹² (çev. Y. K. A.) ifadesiyle öğretmene yol göstermişlerdir. Buna koşut, öğretmen sınıftaki bu çok yönlü ilişkilerin bilincinde olmalı ve ders esnasında ilişkilerin dengesini korumaya özen göstermelidir. Ayrıca sınıfta otorite konumunda olmayan, yaşça daha büyük, bilgi ve tecrübe açısından daha zengin, ama asla öğrencilerden üstün değil, aksine onlarla bir ya da onlardan biri olmayı başarabilen bir öğretmen, erken yaştaki öğrenenlere sesini daha açık bir şekilde duyurabilecektir. Sınıftaki ilişkilerin dinamiğini bozmamak adına, sadece öğretmen-öğrenci ilişkisine değil, özellikle öğrencilerin birbirleriyle olan ilişkilerine ortam hazırlamaya özen gösterilmelidir. Zira erken yaşta yabancı dil öğretmenin öğrenciyi dile, derse, kültüre karşı motive etmesi, kişisel yapıyı güçlendirmesi, dil edinimi açısından duyarlı dönem içinde bulunan çocukları teşvik etmesi, yani zaten var olanı geliştirmesi hedeflenmektedir. Ama bunun için çocuğa yaklaşma yol ve yöntemlerini bilmek önemlidir. Çocuğun üzerindeki büyük etkisi anlamında düşünüldüğünde;

“yabancı dil öğretmeni, yabancı dilin temsilcisi mümkün olduğu kadar iyi bir model olmalıdır, aksi takdirde öğrencilerin yabancı dile başlangıçlarının günahları tüm kariyeri boyunca öğretmene eşlik edecektir.”²⁹³ (çev. Y. K. A.)

²⁹² Sura Hart; Victoria Kindle Hudson, *age.*, s. 25.

²⁹³ Werner Bleyhl, “Fremdsprachen an Grundschulen? Ja – aber!”, (edt. Johannes Peter Timm), *Ganzheitlicher Fremdsprachenunterricht*, Weinheim 1995, s. 226.

Bu ifade bir cümle ile durumu özetlemeye yetmiştir. Çünkü erken yaşta yabancı dil öğrenenler, tam anlamıyla her şeyin başındadırlar ve öğretmenin tutum ve davranışları, kendilerine yaklaşımlarıyla şekilleneceklerdir. Dili sevdirmek, edindirmek de, diğer dil ve kültürlerle karşı olumsuz bir imge, kalıpyargı oluşturmak da çoğunlukla öğretmene endekslidir. Öğretmenin olumsuz ya da çocuğa karşı uygunsuz bir davranış veya sözü, hedef dili çocuk için “yabancı” kılmaya yetebilir. Erken yaşta edinilen olumsuz bir imgeyi silmek ise; ileriki yaşlarda çok daha büyük bir çaba gerektirmektedir.

Ayrıca hedef dilde akıcı ve kusursuz telaffuza ulaşmak adına, erken yaşta yabancı dil eğitimi çok önemlidir ve dolayısıyla da öğrencinin dili kimden duyduğu, dinlediği de hassas bir konudur. Bu yaş grubundaki çocukların taklit yetenekleri ve eğilimleri önalandan olduğundan, her şeyi duydukları şekliyle taklit ederek kazanmaktadırlar. Bu durumda otantik bir kullanıma sahip olmayan, vurgu ve tonlamalara hakim olmayan bir öğretmenin tüm eksik özellikleri aynen öğrencilerinde görülecektir ve bu yaşta dilin kullanımı kusurlu edinilirse ileriki yaşlarda düzeltilmesi daha zor olacaktır. Raasch’a (1999) göre de, “*yabancı dilde erken yaşın başarısı, ilkökul öğretmenin dilsel yetisine bağlıdır*” ancak “*uygun ortamda çocuğun dil duygusu gelişir ve çocuk yabancı dilsel ifadeye alışır.*”²⁹⁴ (çev. Y. K. A.) Bu bağlamda çocuğa ulaşabilmek ve ona dili kazandırabilmek için, öğretmenin hem kişisel, sosyal hem de mesleki yeterliliklerinin uygun olması gerekmektedir. Çocukla duygusal yakınlık/bağ kurmaya gönüllü, çocuk yaştakilerin zihinsel, fiziksel gelişim durumları ve ihtiyaçları konusunda bilgi sahibi ve mesleki yeterlilik açısından dilin dilbilgisel kural ve yapılarına, akıcı ve düzgün kullanımına hakim öğretmenlere gereksinim vardır. Zira çocuk yaşındaki öğrenenlerde, öğretmenin kişisel, sosyal ve mesleki yeterlilikleri çok daha önemlidir. Çünkü erken yaştaki yabancı dil öğrencilerinden beklenen ve bu eğitimde hedeflenen kazanımlar, ileriki yaşlardan çok daha farklıdır. Bu düzlemde Niedersachsen Kültür Bakanlığı’na (1999) göre ilkökulda yabancı dil öğreniminin görev ve amaçları:

- “Başkalarına karşı ilgi ve merak uyandırmak ve yabancı korkusunu yok etmek,
- Köklü yabancı dilsel yetiyi sağlamak,
- Diğer dil ve kültür topluluklarına karşı olan açık tutumu teşvik etmek ve barış eğitimine katkıda bulunmak,
- Algılama ve yetenekleri derinleştirme ve geliştirme,

²⁹⁴ Albert Raasch, *Frühbeginn Französisch - Beispiel Saarland Erfahrungen, Reflexionen, Vorschläge, Forderungen*, Fachverband Moderne Fremdsprachen, Saarbrücken 1999, s. 119.

➤ Diğer dillerle ilişkide zevk uyandırmak.”²⁹⁵ (çev. Y. K. A.)

Bu maddelerden de anlaşılabilirdi üzere; erken yaşta yabancı dil eğitiminde; dili kusursuz öğretmek, dilbilgisi kural ve yapılarını edindirmek, çok sayıda sözcük öğretmek gibi amaçlar öncelik taşımamaktadır. Önemli olan çocukta “yabancı” kalıp yargısının oluşmasını engellemek, onun diğer dil ve kültürlerle karşı olumlu hisler beslenmesini sağlamak, kendi dilinden ve kültüründen farklı olan dil ve kültürlerin varlığını fark etmesini sağlamak, var olan dil yetisini geliştirmesine yardımcı olabilmektir. Bu bağlamda öğretmenlerin, bu yaştaki çocuklardan beklentilerinin boyutu da önem arz etmektedir. Çünkü hem çok aşırı beklenti hem de yok sayarcasına düşük beklenti çocuğu olumsuz etkilemektedir. İşte tam da bu bağlamda öğretmenlerin, erken yaştaki çocukların, neleri yapabilecekleri ve neleri yapmaları gerektiği konusunda bilgi sahibi olmaları gerekmektedir.

Erken yaştaki çocuklara yabancı dil eğitimi veren öğretmenler; dil öğretmenliğinin yanı sıra, bu yaş grubuna yönelik eğitimden geçmiş ve üniversite eğitimlerinin ardından geçen yıllar içinde kendilerini geliştirmiş olmalıdırlar. Aksi takdirde yıllar öncesinde aldıkları eğitim ve yetersiz çocuk gelişimi bilgileriyle küçük yaş grubundaki öğrenciye ulaşabilmeleri zor olacaktır. Bu anlamda Bleyhl (2006);

“dokuz yıl İngilizce dersi almış, öğrendiği İngilizce ile kendini yeterince güvenli hissetmeyen, ilköğretim İngilizce öğretmenlerinin temel problemi; okulda ders kitabından hiç ara vermeden öğrenilen dile, yeterli düzeyde hakim olunamamasıdır. Yabancı dil öğretmenleri; kolayına geldiği gibi, yabancı dil edinimini derste rastgele değil, akılcı sebeplere dayandırarak düşünebilmeyi, yönlendirebilmeyi, değerlendirmeyi ve çocuğa saygı göstermeyi öğrenmeleri gerekmektedir”²⁹⁶ (çev. Y. K. A.)

derken, aynı düzlemde Akpınar Dellal (2011)de;

“çocuklara yabancı dil eğitimi vermek, uygun ders içerikleri çerçevesinde oyunlar oynamak ve çeşitli iletişimsel ortamlar hazırlamaktan ibaret değildir. İlköğretimde yabancı dil dersi aynı zamanda öğretmen yetiştiren fakültelerde gerekli önlemlerin alınması ve buna uygun dili etkili bir biçimde edindirebilecek, yabancı dil öğretmenlerinin yetiştirilmesi anlamına da gelmektedir. Erken yaşta yabancı dil dersini verebilmek için, aslında öğretmen adayları üniversite eğitimleri sırasında,

²⁹⁵ Heckt; Sandfuchs; Schorch, “Entwicklung des Fremdsprachenlernens”, (edt. Nli-Berichte 67), *Weiterbildungsmassnahme Fremdsprachen in der Grundschule am Beispiel Englisch, Niedersächsischen Landesinstitut für Fortbildung und Weiterbildung im Schulwesen und Medienpädagogik (NLI)*, Niedersachsen Verlag, Hildesheim 2001, s. 7.

²⁹⁶ Werner Bleyhl, “Weshalb Lehrer und (...)”, s. 94.

ilkokulda yabancı dil eğitimi açısından metot ve bilgi, beceri ve yeteneklere sahip olarak yetiştirilmelidir”²⁹⁷

demıştır. Zira iyi bir öğretmen için dili bilmek, dilin yapısal kurallarına hakim olmak değil, dili hedef kitleye öğretebilmek gerçek kriter olduğundan, hitap edilen öğrenci grubunun yaşı, bilişsel gelişim düzeyi önemli faktörlerdir. Modern eğitim sisteminde öğrenciye göre, öğrenci merkezli öğretimin söz konusu olduğu düşünüldüğünde, öğretmenin hedef gruba uygun eğitimden geçmiş olmasının gerekliliği yadsınamaz. Günümüz eğitim koşullarında; eğitim fakültelerinin yabancı dil öğretmenliğinden mezun ya da fen edebiyat fakültelerinin dil ve edebiyat bölümlerinden mezun olup, pedagojik formasyon almış öğretmenlerin çocuk yaştaki öğrencilere dil eğitimi vermek için ideal olduklarını söylemek fazla iyimser bir tutum olacaktır.

Nel Noddings, “*Öğrenciler, kendileri ilişki içinde olduklarında öğrenirler. Onlar için önemli olan kişileri dinlerler*”²⁹⁸ (çev. Y. K. A.) sözüyle öğretmen-öğrenci ilişkisinin ve öğrenci etkinliğinin öğrenci için önemini vurgulamaktadır. Öğrenci, öğrenme etkinliğine bizzat katıldığı ve kendi başarılarını elde ettiğinde, ders onun için bir anlam ifade etmektedir. Çocuğun dışında gelişen bir “öğretme” durumu öğrenene pek de fayda sağlamamaktadır. Ayrıca eğitimi veren kişi ile kurulan olumlu duygusal bağ, öğrenciyi öğrenmeye güdüleyebilmekte, aksi takdirde yapılan öğretimin başarısından bahsetmek mümkün olamamaktadır. Öğretmen önce öğrenciyi duygusal açıdan kazanmalı, ardından bilişsel gelişimine eğilmelidir.

Erken yaşta yabancı dil eğitimi veren bir öğretmenin, çocuk gelişimi ve psikolojisi hakkında eğitilmiş ve geliştirilmiş olması önemlidir. Öğretmenler ancak bu konuda eğitim alarak, çocuk yaştakilerin fiziksel ve zihinsel ihtiyaçları hakkında bilgi sahibi olabilirler. Öğretmen, çocuğun içinde bulunduğu gelişim evresi ve bu evrenin özellikleri hakkında bilgi ve bilinç sahibi olmazsa, öğrencilerden neler beklemesi gerektiği, hangi durumlarda çocuğa nasıl yaklaşılması gerektiği ve çocuğun en fazla neleri başarabileceği konularında problem yaşayabilir. Oysa öğrencinin gereksinim ve yeterliliklerinin farkında olan bir öğretmenin işi çok daha kolay olacaktır. Raasch (1999), çocuk yaşta yabancı dil öğrenenlerde aşırı talep ve başarısızlıklardan kaçınılması, her şeyden önce bireysel ve grup

²⁹⁷ Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*, s. 284.

²⁹⁸ Sura Hart; Victoria Kindle Hodson, “*Empathie im Klassenzimmer*”, (...), s. 19.

başarılarının övgü ve kabul ile cesaretlendirilmesi ve öğrenme çabasının takdir edilmesi gerektiğini belirtmiştir.²⁹⁹ Bu bağlamda düşünüldüğünde; çocuk yaştakilerin gereksinimleri ve yeterlilikleri konusunda bilgi sahibi olmayan öğretmenlerin, çocuğa uygun eğitim veremeyecekleri yorumu yapılabilmektedir. Öncelikle çocuğun, ne kadarını başarabileceğini biliyor olmak gerekir ki; o ölçüde girdi verilsin ya da beklentiler oluşturulsun. Çünkü küçük yaş grubundaki çocuk söz konusu olduğunda; hem yeterliliklerinin çok üstünde hem de çok aşağısındaki beklentiler çocuk için yararsız ve itici olabilmektedir.

Tüm öğrencilerde ve özellikle de erken yaştaki öğrencilerde öncelikle; değer verildiğini hissetme, güven duyma, saygı görme, dinlendiğini ve anlaşıldığını duyumsama gibi psikolojik ihtiyaçlarının karşılanması önemlidir. Bu birincil ihtiyaçlar karşılanmadan bir sonraki aşamaya geçilmesi zor olmaktadır. Çocuğun kendisini ifade edebilmesi için uygun güven ve sosyal kabul ortamını sağlayamayan öğretmen, öğrenciden verilen eğitimi almasını beklememelidir. Diğer taraftan öğrencinin eğlendiği, kendini güvende hissettiği ve sosyal ilişkilerin önemsendiği bir eğitim ortamında başarı için ön koşullar sağlanmış olacaktır.³⁰⁰

Okullarda erken yaşta yabancı dil eğitiminin verildiği koşullar, bir dilin gerçek anlamda edinilebilmesi için gerekli birçok unsurdan yoksundur. Bu düşünceyi gerekçelendirmek adına; zaman olarak sınırlı olması, kalabalık sınıflardan dolayı her öğrencinin dili kullanma fırsatını bulamaması, sınıf dışında dil ile karşılaşma olanağının olmaması gibi birçok sebep sayılabilmektedir. İşte bu koşullar altında verilebilecek en iyi eğitimin sunulması ve olabildiğince etkili sonuçların alınabilmesi için öğretmene çok büyük sorumluluklar yüklenmektedir. Kierepka (2004) da bu bağlamda; okuldaki yabancı dil öğreniminin sınırlılıklarını açıklarken, “*zaman olarak çok kısıtlı olması, sadece kişileri kapsamaması, hedef dilin anadil gibi konuşulmaması*” ve dil öğreniminin; “*öğretmenin belirlediği sosyal şartlar içinde meydana gelişinden, nasıl ve hangi yabancı dil ifadelerinin*

²⁹⁹ Albert Raasch, *Frühbeginn Französisch - Beispiel (...)*, s. 65.

³⁰⁰ Daha fazla bilgi için bkz. Neriman Aral; Gülen Baran; Şenay Bulut; Serap Çimen, *Eğitimde Drama, (...)*; Klaus Konrad; Annette Wagner, *Lernstrategien für Kinder (...)*; K. Härtmann, Motivationsprobleme in der Schule.

<http://www.hausarbeiten.de/faecher/vorschau/6357.html> (31.08.2006)

öğrencilerin bilgisine sunulacağıının öğretmenin belirliyor olması”³⁰¹ (çev. Y. K. A.) durumlarından yakınmıştır. Yani çocuk, öğretmenin sağladığı koşullara mahkumdur, öğretmen nasıl bir öğrenme ortamı sunarsa, öğrenci o sınırlar/ölçüler içinde öğrenebilmektedir. Dil eğitiminin başarılı olabilmesi, öğretmenin yeterlilikleri ve öğretebilme kabiliyeti ile ilişkili olduğundan, öğretmen yetiştiren kurumların sorumluluğu ön plana çıkmaktadır. Sadece iyi öğrenmiş, iyi bilen bir öğretmen değil, aksine iyi öğretebilen, iyi yönlendirebilen, metodik-teknik bilgi açısından donanımlı öğretmene ihtiyaç vardır.

Erken yaştaki öğrenenler zaten yeni, başka olana karşı aşırı bir merak ve ilgi beslemektedirler. Onların bu ilgilerini canlı tutmak adına öğretmenin yapabilecekleri sınırsızdır. Hedef dil ve kültüre hakim olan bir öğretmenin, öğrencilerin ilgisini çekebilmek için derste kullanabileceği sayısız öge bulunmaktadır. Çocuklara izletilecek kısa bir çizgi film, dinletilecek bir şarkı, görsel öğelerle süslenmiş bir öykü ya da hedef kültüre ait bir fotoğraf bile öğrencinin merakını uyandırmaya yetebilir. Ama bunun başarılabilmesi için önce öğretmenin hedef dil ve kültür bilgi ve bilincinin yeterli olması gerekmektedir.³⁰² Doye ve Hurrel’e (1998) göre;

“çocuklarda başkalarına karşı ilgi ve merak genellikle 8-10 yaşları arasında oluşturulabilir. İngilizce öğretmenin görevi, diğer dil ve kültürlerle meşgul olmak için bu motivasyonu kullanmaktan ibarettir. Bu, uygun içerik seçimi ve özel yöntemlerin kullanımı yoluyla olabilir. Bu yaştaki çocuklarda yabancı korkusunun ne ölçüde var olduğu, öğretmen tarafından özenle ortaya çıkarılmalıdır. Farklı sosyalleşme sebebiyle, okulöncesi dönemdeki çocuklarda önemli ölçüde bireysel farklar görülür. Yabancı dil dersi, çocukları şimdiye kadar “yabancı” olana alıştırmaya yoluyla onların korkularını alarak karşı yönlendirme yapmak için olanaklara sahiptir.”³⁰³ (çev. Y. K. A.)

Bu bağlamda düşünüldüğünde, erken yaşta yabancı dil öğretmenin hedef dile ve kültüre, ülke bilgisine hakim olması ve mümkünse en az bir kez hedef dilin konuşulduğu ülkeye gidip dilin gerçek kullanıcıları ile birebir iletişime girmiş olması çok önemlidir. Çünkü öğretmen sadece dil değil, aynı zamanda kültürle de haşır neşir olacaktır ve bu

³⁰¹ Adelheit Kierepka, “Eine Analyse der Lehrer-Schüler-Interaktion im Englischunterricht der Klassen 1-4”, (edt. Adelheit Kierepka; Renate Krüger; Jürgen Mertens; Marcus Reinfried), *Frühes Fremdsprachenlernen im Blickpunkt Statusquo und Perspektiven*, Gunter Narr Verlag Tübingen, Germany 2004, s. 164.

³⁰² Daha fazla bilgi için bkz. Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*; nli-Berichte 67, *Weiterbildungsmassnahme Fremdsprachen (...)*; Neriman Aral; Gülen Baran; Şenay Bulut; Serap Çimen, *Eğitimde Drama*, YA-PA Pazarlama, İstanbul 2000.

³⁰³ Doye; Hurrel, “Ziele des Fremdsprachenlernens in der Grundschule”, (edt. Nli-Berichte 67), *Weiterbildungsmassnahme Fremdsprachen in (...)*, s. 22.

kültürel öğelerin hedef kitleye doğru ve faydalı biçimde işlenebilmesi için, önce öğretmenin kendisinin bilgi ve deneyim sahibi olması gerekmektedir. Çünkü Akpınar Dellal'in (2011) de ifadesiyle; “*yabancı dil eğitiminde kültürlerarası konular, yabancı dil eğitimi sürecinde öğrenci motivasyonunu sağlayan ve canlı kılan*” ve “*öğrenme eylemini etkileyen en önemli ana etkenler arasında görülmektedir.*”³⁰⁴ Bundan dolayı ders kitaplarından edinilen kulaktan dolma, eğreti birkaç bilgi ile hedef kültür hakkında konuşabilmek, onu tanıtabilmek çok da yerinde olmayacaktır. Öğrencilerde, diğer kültüre karşı ilgi ve merak uyandırabilme, öğretmenin bu konudaki bilgi ve görgüsü ile doğru orantılıdır. Çocuk yaştaki öğrencilerde zaten “yabancı” korkusu, algısı çok fazla gelişmemiştir. Bu aşamada aslında öğretmenin işi kolaydır, sadece tanıtarak, gerekli görsel işitsel materyaller yoluyla yeni kültür ile tanıştırmak ve varsa kendi olumlu deneyimlerini paylaşarak öğrencilerde yeni kültüre karşı heyecan, merak uyandırabilir.

Alfie Kohn, yabancı dil eğitiminde ilk sorunun: “*Çocukların neye ihtiyaçları var?*”, ikinci sorunun: “*Bu ihtiyaçları nasıl karşılayabilirim?*”, sonraki sorunu ise: “*Çocukların, benim istediğimi yapmasını nasıl sağlayabilirim?*”³⁰⁵ (çev. Y. K. A.) olması gerektiğini savunmuştur Bu çerçevede öncelikle çocukların yaş grubu, zihinsel ve fiziksel gelişim açısından genel olarak nelere ihtiyaçları olduğunun ve bireysel açıdan nelere gereksinim duyduklarının belirlenmesi gerekmektedir. Dil dersi ve etkinlikleri, yöntem ve teknikler bu ihtiyaçlar ışığında seçilip belirlenmelidir. Ayrıca bu ihtiyaçların ne kadarına hitap edilebileceği de ayrı bir problem durumudur. Çünkü ihtiyaçları karşılayabilecek yeterlilikte öğretmen, sosyal ortam, fiziksel donanım bulmak da zor görünmektedir. Tüm bu koşulların yerine getirilebildiği yabancı dil eğitimi ortamlarında, uygun öğretim yöntemleri ve teşvik edici öğretmen desteğiyle başarıyı yakalamak mümkün olacaktır.

Bu düzlemde öğretmen, öğrencilerin başarılı oldukları yönleri önalana çıkarabilme, bireysel yeteneklerini keşfedebilme açısından açık algılara sahip olmalıdır. Erken yaşta yabancı dil ediniminde öncelikle yeni dil ile olumlu duygusal bağ ve dile ve kültüre karşı farkındalık yaratmak önemli olduğuna göre; öğrencinin bu yeni karşılaştığı dili ve kültürü sevmesi için, o dilde başarılar elde etmesi ve bu başarıların öğretmen ve ebeveynleri tarafından övgü ile karşılanması gerekmektedir. Çocuk; yaşı gereği takdir edilmek, başarı

³⁰⁴ Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*, s. 99.

³⁰⁵ Sura Hart; Victoria Kindle Hodson, *Empathie im Klassenzimmer, (...)*, s.22.

hazzını tatmak ister. Takdir onları dile güdüleyecek ve teşvik edecektir. Burada kast edilen başarı, çok akıcı konuşabilmek, dilbilgisi kurallarına hakim olabilmek, kısa sürede birçok sözcüğü öğrenmek değil, aksine bazen yerinde kullanılan tek bir sözcük, bazen bir cümle ya da doğru kullanılan bir dilbilgisi yapısı olabilir.

Bu aşamada yapılan hatalar ya da eksik kullanımların üzerinde ısrarla durulmamalı, ancak mutlaka uygun bir yolla düzeltilmelidir. Çünkü zihinsel gelişim evresi sebebiyle duydukları, deneyimledikleri her şeyi kaydettikleri için, bu yaşta yanlış edinilen bilgilerin ileriki yaşlarda düzeltilmesi çok daha zor olmaktadır. Küçük oyunlarla ya da ipuçları vererek hata ve eksikleri öğrencinin kendisinin bulmasına yardımcı olmak bilginin daha kalıcı bir biçimde edinilmesini sağlayacaktır.³⁰⁶ Kierepka (2004); temel olarak bilgiyi veren kişi öğretmen olduğu için, öğretmenin kullandığı dilin ve öğrencilere yaklaşım biçiminin çok önemli olduğunu ve öğretmenin, çocuğa hem dilsel örnek hem de model olacak bir birey olduğunu belirtmiştir. Ayrıca öğretmenin, öğrencileri yabancı dile açma, dili öğrenmeleri için onları destekleme gibi sorumlulukları olduğunu da altını çizmiştir.³⁰⁷ Özellikle erken yaştaki yabancı dil ediniminde çocuklar yaşları gereği çevrelerindeki rol modelleri taklit etme eğilimindedirler ve bu taklit yetileri önemli ölçüde gelişmiştir. Çocuk, her şeyi duyduğu, gördüğü saf haliyle tekrarlama eğiliminde olduğundan, öğretmen ya da örnek alınan diğer yetişkinlerin doğru davranışlarda bulunmaları ve yabancı dil öğretmenlerinin gerçekteki dil kullanımına uygun telaffuz, vurgu ve tonlama sergilemeleri önem arz etmektedir. Buna koşut, öğretmenin kendini geliştirmesi ve yetiştirmesi ihtiyacı kaçınılmaz olmaktadır.

Heckt, Sandfuchs ve Schorch (2001) öğretmenin dil yeteneğini geliştirmeyi destekleyen önlemleri şu şekilde sıralamışlardır:

- “Kendi dil yeteneğini değerlendirme yardımı,
- Meslek geliştirme kurs çalışmasının adımlarını yabancı dilde uygulama,
- Yerli konuşmacıların derse katılımı,
- Dış ülkelerdeki kurslara katılma (LINGUA-Programm),
- Ders kitapları/materyaller ve yeni ders araçlarının tavsiyeleri.”³⁰⁸ (çev. Y. K. A.)

³⁰⁶ Daha fazla bilgi için bkz. Sura Hart; Victoria Kindle Hodson, *Empathie im Klassenzimmer (...)*; Jörg Ulrich Kessler, *Englischerwerb im Anfangsunterricht (...)*; A. Kuhn, *Erstspracherwerb und früher Fremdspracherwerb*.

<http://www.schule-bw.de/schularten/sonderschulen/fruehesfremdsprachen> (23.06.2006)

³⁰⁷ Adelheit Kierepka, *Eine Analyse der Lehrer(...)*, s. 165.

³⁰⁸ Heckt; Sandfuchs; Schorch, “Entwicklung des Fremdsprachenlernens (...)”, s. 10.

Diğer mesleklere mensup kişilerden daha çok öğretmenlerin, kendilerini sürekli yenilemeleri, geliştirmeleri bir gereklilik, hatta zorunluluk halini almaktadır. Çünkü hızla ilerleyen teknolojik ve bilimsel gelişmeler dünyayı ve yaşam koşullarını ve elbette insanları baş döndürücü bir tempoda değiştirmekte ve geliştirmektedir. Bu değişim içinde öğretmenin hala on yıl önce eğitim fakültesinde gördüğü bilgi ve yöntemlerle çalışma ısrarı, öncelikle öğrencileri ve dolayısıyla da öğretmeni başarısız kılacaktır. Küreselleşen dünyada artık tüm sınırlar kalkmıştır; isteyen herkes her türlü bilgiye çok az bir çabayla ulaşabilmektedir. Öğretmenlerin yararlanabilecekleri yurt içinde ve yurtdışında çok sayıda eğitim ve seminer programları bulunmaktadır. Yabancı kaynaklara ulaşmak ve dilbilimindeki gelişmeleri takip etmek kolaylaşmıştır. Bu sebeplerden dolayı çağı yakalamak ve çağın öğrencilerine yetişebilmek isteyen tüm öğretmenler, biraz gayret ile kendilerini geliştirebilmektedirler.

Kendini mesleki açıdan yetiştirmiş, geliştirmiş bir yabancı dil öğretmenin unutmaması gereken noktalardan birisi de; öğrencilerin en kolay birbirleriyle etkileşim ve iletişim halindeyken öğrendikleri gerçeğidir. Yaşıtlarıyla edindikleri deneyimler, onların zihinlerinde çok daha kalıcı bir yer etmektedir. Bu anlamda çocukların birbirleriyle iletişim ve işbirliği halinde hedef dili kullanmaları ve hedef dilde anlaşma yoluyla sosyalleşmelerinin sağlanması çok önemlidir. Bu nedenle sınıfta olumlu duygusal bağların kurulmasının teşvik edilmesi ve öğrencilerin ortak çalışmalarla birbirlerine yaklaştırılmaları gerekmektedir. Aynı düzlemde Konrad ve Wagner (1999) de; öğrencilerde istenen sosyal tutumun teşvik edilmesi için öğretmenlere; ortak oyunlar oynatmalarını, çocuklarda ilgiyi teşvik etmelerini (örneğin; kendi hayatları hakkında konuşarak), grup içinde birlikte çalışmayı desteklemelerini (örneğin; proje, ikili çalışma, grup çalışması) önermektedirler.³⁰⁹ Erken yaştaki çocuklar için sosyalleşme çok önemli bir ihtiyaç olduğu için, çocuklar dil eğitimi sırasında birbirleriyle hedef dilde iletişim halinde olmalı ve amaç dilde sosyalleşebilmeliler. Çocuk dili, arkadaş grubu içinde kullandığında ve o dilde anlaşabildiğinde, dilin edinimi gerçekleşmesi daha kolay olacaktır.

---

³⁰⁹ Klaus Konrad; Annette Wagner, *Lernstrategien für Kinder (...)*, s. 113.

Ayrıca Kuhn; yönlendirilmiş ikinci dil ediniminde öğretmen dilinin, ilk dil edinimindeki örnek alınan kişinin dili gibi birincil girdi kaynağı olduğunu ifade etmiştir.³¹⁰ Bu bağlamda düşünüldüğünde; öğretmenin kullandığı dilin niteliği çok önemlidir. Zira çocuk, yaşı gereği duyduğu her bir sözcüğü taklit etme eğilimindedir ve bu taklidi de aslına uygun bir şekilde gerçekleştirebildiğinden, öğretmenin dili kullanımdaki başarısı ve ustalığı, çocuğun edinimini doğrudan etkilemektedir. Çünkü öğretmen, çocuk yaştaki bir öğrenen için, söylediği, yaptığı, uyguladığı her şey için uygun bir rol modeldir çoğunlukla.

Öğretmen sınıftaki ilişkilerin dinamiğini yönlendiren kişidir aslında. Bu yüzden ders ne kadar öğrenci merkezli olsa da; erken yaştaki öğrenen grubunda kontrol ve geliştirme fırsatları öğretmenin elindedir. Olumlu tutum ve ilişkiler geliştirme konusunda bilinçli bir öğretmen, çocuklara kendilerini rahat hissedebilecekleri ve ifade edebilecekleri ortamları kolaylıkla oluşturabilir. Aynı düzlemde Hart ve Hodson (2006) da; “*öğretmenler, bilinçli ve özenli ilişkiler kurarlarsa ve ilişki kurma yetisi konusunda eğitilirse, güçlü bir emniyet ve güven temeli geliştirebilirler*” demişlerdir. Yapılan incelemelere dayanarak, “*yükselen emniyet ve çoğalan güven yoluyla, sınıfta daha çok işbirliği, daha az çatışma ve daha az sözlü suçlamalar*”³¹¹ meydana geleceğini iddia etmişlerdir. Bu bilgiler ışığında; erken yaşta yabancı dil eğitiminde öğretmenin rolü bir kez daha anlaşılmaktadır. Öğrenenler çocuk yaşta olduklarından dolayı, öğretmen neyi, ne kadar ve nasıl verirse öğrenci onu almaktadırlar. Bundan dolayı öğretmenin öğretebilme yetisi aslında, o dili çocuk için anlamlı ve çocuğa uygun bir şekilde büründürebilmiş olmasıyla ilgilidir.

Bu bağlamda öğrencinin gelişim özelliklerine hitap eden öğrenme konusunun, yaklaşımının ve yönteminin seçilebilmesi için öncelikle öğretmenin, öğrencilerin yaş grubu özelliklerinden haberdar olması gerekmektedir. Ayrıca öğrencinin varsa önbilgilerinin ve hazırbulunuşluk düzeylerinin bilincinde olunmalıdır. Zira

“öğrenme sürecine eşlik edebilmek için öğretmen, öğrencilerin öğrenme gelişimini ve verim düzeyini tanımalıdır. Böylece seviyeye uygun ders önerileri geliştirebilir ve aşırı taleplerden ayrıca düzeyin altında isteklerden kaçınabilir.”³¹²

³¹⁰ A. Kuhn, Erstspracherwerb und früher Fremdspracherwerb.

<http://www.schule-bw.de/schularten/sonderschulen/fruehesfremdsprachen> (23.06.2006)

³¹¹ Sura Hart; Victoria Kindle Hodson, *Empathie im Klassenzimmer (...)*, s. 20.

³¹² Heckt; Sandfuchs; Schorch, “Entwicklung des Fremdsprachenlernens (...)”, s. 11.

Bu sayede öncelikle sınıfta öğrenci-öğretmen ilişkisi sağlıklı bir şekilde gelişebilir ve öğretmen tarafından anlaşıldığını, doğru bakış açısıyla değerlendirildiğini ve yaklaşıldığını hisseden çocuk, hem derse hem dile hem de öğretmene olumlu düşünceler besler.

5.4. Erken Yaşta Yabancı Dil Eğitiminde Ailenin Yeri

Ayrıca erken yaşta yabancı dil ediniminde öğretmenin önem ve sorumluluklarından bahsederken çocuk yaştaki bu öğrenenlerin ailelerinin yeri göz ardı edilmemelidir. Bu yaş grubu öğrencisi henüz çocuktur ve özellikle duygusal ve psikolojik eğitimi, yargıları, olumlu-olumsuz tutumları önemli ölçüde aileden edinir. Bu bağlamda ailenin erken yaşta yabancı dil edinimi ile ilgileri algı ve tutumları önem arz etmektedir. Ayrıca ebeveynlerden herhangi biri ya da ikisi de yabancı dil biliyor mu, ailede yabancı dil öğrenen başka bir kardeş var mı, çocuk; yaşadığı çevrede hedef dil ve kültüre mensup kişilerle iletişim kurma olanağına sahip mi? vb. soruların yanıtları erken yaşta yabancı dil edinimi açısından değerlidir.³¹³

Çocuğun yabancı dile karşı olumlu algı ve tutumlara sahip olması ve dile karşı içsel motivasyonunun sağlanması için ebeveynlerin de desteğine ihtiyaç vardır. Yabancı dil öğrenmenin, anadil dışındaki başka bir dilde konuşabiliyor, anlaşabiliyor olmanın önemi aile tarafından bilinirse ve çocuk o yönde teşvik edilirse öğretmenin işi daha da kolaylaşacaktır. Zira çocuk, okula aileden edindiği olumlu algıyla gelip dil öğrenmeye güdüleneceğinden öncelikle ailenin bilinçli olması gerekmektedir. Akpınar Dellal'e (2011) göre de;

“erken yaşta yabancı dil eğitimi motivasyon sürecinde, çocuğun ailesinin dile bakışı, çocuğun çevresinde o dili kullanan bireylerin olması gibi başka çevresel faktörler önemli rol oynar. Öğrenilen yabancı dilin, çocuğun geleceğindeki gereksinimi ile bağının kurulması, öğrenme iç dürtüsünü artırır.”³¹⁴

Bu koşutta dil bilmenin getirileri hakkında bilgi ve bilinç sahibi ebeveynlere gereksinim duyulmaktadır. Aslında günümüz koşullarında bir işte çalışan veya çalışmak isteyip de iş bulamayan yetişkinlerin neredeyse hepsi, yabancı dil bilmenin bireye ne kadar çok artı

³¹³ Daha fazla bilgi için bkz. Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*; Abide Güngör Aytar; Ayşe Dilek Öğretir, “Okulöncesi Eğitim Kurumlarındaki (...)”; Rosemarie Tracy, *Deutsch als Erstsprache (...)*. <http://www.schule-bw.de/unterricht/paedagogik/sprachfoerderung/wissenschaft/unimannheim.pdf> (2006)

³¹⁴ Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*, s. 87.

fırsatlar kazandıracağını öyle veya böyle görmektedirler. Yani günümüz yetişkinlerinin, ebeveynlerinin bir kısmı yabancı bir dil bilmenin, bireye sağlayacağı kişisel ve kültürel yararların farkında olmasalar da, sosyal olanaklar açısından gerekliliğini yaşam içindeki doğal koşullarda anlayabilmekteler. Bu anlamda; çocuklarına bu ihtiyaç hakkında bilinç kazandırmaları ve onları dili öğrenmeleri konusunda teşvik etmeleri faydalı olacaktır.

Bunun yanı sıra bazı ebeveynler; çocuğunu erken yaşta yabancı dil eğitimi verilen bir kuruma gönderdiğinde, çok kısa bir süre içinde çocuğun çok akıcı, hızlı bir şekilde dili kullanabileceği ve dilde ustalaşabileceği gibi beklentiler içine girmekteler. Bu yaklaşım da tamamen yanlış ve çocuk için zararlıdır. Çünkü kendinden çok fazla şey beklendiğini hisseden çocuk, başarısız olma korkusuna kapılır ve yeterliliklerinin altında performans gösterebilir ya da tamamen dilden soğuyup uzaklaşabilir. Çocuk yaştaki öğrenenlerden yeni dil adına ilk olarak beklenmesi gereken şey; hedef dil ve kültüre karşı olumlu tutum kazanımı, dil öğrenmeye isteklilik, kendi dil ve kültüründen farklı olan dil ve kültürlerle karşı hoşgörü sahibi olabilmektir.³¹⁵

Erken yaşta yabancı dil eğitiminde genelde veliler, az da olsa kuşku içindedirler. Bu tutum; amaçlar, içerik ve değerler hakkında eksik bilgilerden ve etkinlik olanakları hakkında aileyle az bağlantı kurulmasından kaynaklanmaktadır. Aileler; öğretmen, yöneticiler tarafından dersin gidişatı, araçlar ve erken yaşta verilen yabancı dil eğitiminin yararları hakkında bilgilendirilmelidir. Veli; erken yaşta yabancı dil eğitimiyle geçen bir ders yılının sonunda çocuğunda, en az ve en fazla hangi değişiklik ve gelişmelerin yaşanmış olması gerektiği konusunda bilinçlendirilmelidir. Bu bilinçlendirme hem aileyi psikolojik açıdan rahatlatacak hem de okul-aile arasında güvene dayalı bir ilişki kurulmasına ortam sağlayacaktır.

---

³¹⁵ Daha fazla bilgi için bkz. nli-Berichte 67, *Weiterbildungsmassnahme Fremdsprachen (...)*; Norbert Schlüter, *Fortschritte im Frühen (...)*; Kindlicher Spracherwerb. <http://www.weikopf.de/Sprache/Grundlagen/Spracherwerb/spracherwerb.html> (2006)

5.5. Dil Eğitiminde Hedef Kültüre İlişkin Öğelerin Yeri Ve Erken Yaşta Yabancı Dil Edinimi İlişkisi

Dil sayesinde insan karşısındakine duygu, düşünce, istek ve ihtiyaçlarını iletme olanağı bulduğundan ve bu sayede anlaşma zemini oluşabildiğinden, dilin, insanlar arasında iletişimi sağlayan, bireylerin birbirlerini anlamalarına yardımcı olan ve birlikte yaşamaya ortam yaratan bir araç olduğunu söylemek mümkündür. Çünkü *“insanlar dili bir kültür içinde, aynı dili konuşanlarla beraber edinirler. Dil kültür taşıyıcısıdır.”*³¹⁶ Her insan kurduğu her cümlede kendinden, yaşamından bir şeyler iletir ve bu iletilerin asıl kaynağı, kişinin mensup olduğu, taşıdığı kültür ve ona dair imgelerdir. Zira yapılan her davranış, söylenen her söz bireyin kültürünün bir yansımasıdır.

Bu bağlamda Akpınar Dellal'in (2011) Gündoğdu'dan (2007) alıntılıdığına göre; *“dil bir yandan nesnelere kavrama ve algılama biçimini yansıtırken, diğer yandan toplumsal niteliğiyle ulusların düşünce biçimini ve kültürel özelliklerini de yansıtır”* ve bu nedendir ki *“dil, kültürün ayrılmaz bir parçasıdır.”*³¹⁷ İşte dil ve kültür arasındaki bu çok sıkı bağdan dolayı, yabancı bir dilin dilbilgisi kurallarını öğrenmek, cümle yapılarına hakim olmak, dili biliyorum diyebilmek için yeterli gelmemektedir. Yeni bir dil öğretilirken, dilin mensup olduğu hedef kültüre yönelik öğeler ve imgelerde öğrenenlere duyumsatılmak durumundadır.

Dil ve kültür ilişkisini Çakır (2011), *“dil bir iletişim aracıdır ve gerçek iletişimin olabilmesi için bir bağlamın olması gerekmekte ve bu bağlamın da herhangi bir şekilde kültürel öge içermesi kaçınılmazdır”* şeklinde açıklamaktadır. Ona göre *“her birey bir toplum içinde yaşar ve o toplumun dilini öğrenirken, diline özgü kültürel unsurları da öğrenir.”*³¹⁸ Ayrıca *“kültür, yabancı dil öğretiminde dilden ayrı tutulan bir unsur olarak görülmemeli ve yabancı dil öğretiminin bir parçası olmalıdır.”* Bu nedenle *“sınıf ortamında öğrencilere özellikle vurgulanması gereken nokta, dilin bir araç, kültürün ise*

³¹⁶ Sibel Pekgüç Sertçekiç, Üniversitelerde Yabancı Dil Öğretiminde Yönetim ve Örgütlenme Sorunları. <http://www.belgeler.com/blg/1c4j/universitelerde-yabanci-dil-ogretiminde-yonetim-ve-orgutlenme-sorunlari-administrative-and-organizational-problems-in-foreign-language-education-at-universities> (02.01.2012)

³¹⁷ Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil Eğitimi ve Dil Edinimi Nedir? Niçin? Nasıl?*, Çanakkale Kitaplığı Akademi, Çanakkale 2011, s. 90.

³¹⁸ İsmail Çakır, “Yabancı Dil Öğrenme Ortamlarında Kültürün Rolü”, *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı: 190, Bahar/2011, s. 249.

bir mesaj olduğudur."³¹⁹ Bu ifadeler ışığında, hedef kültüre yönelik öğelerden bahsetmeden, bilgi vermeden yabancı bir dil öğretmenin çok da doğru bir yaklaşım olamayacağını söylemek mümkündür. Zira

“bir yabancı dili öğrenmenin amacı o dil aracılığı ile iletişim kurmaktır. Fakat iletişim kurmak için yapısal olarak öğrenilmiş bir dilin konuşmacıya çok fazla bir şey kazandırdığı söylenemez. İnsanların içinde yetiştiği kültürler birbirinden farklı olduğu için iletişim kuracak insanların birbirlerinin kültürleri hakkında fikir sahibi olmaları, iletişimi kolaylaştıracak, olası yanlış anlaşılmaları ve doğabilecek sorunları önleyecektir. İşte bu yüzden yabancı bir dil öğretilirken o dile ait kültür unsurlarının da öğretilmesi ön planda tutulmalıdır. Hedef dilde kültürel farkındalık yaratmak bu bağlamda önem kazanmaktadır.”³²⁰

Hedef dilin daha iyi kazanılabilmesi ve dilin yerel kullanıcılarıyla daha etkili bir iletişime geçilebilmesi boyutunda öne çıkan kültürel öğeler, iletişim kurabilmenin önem kazanmasına koşut olarak dil eğitimi çalışmalarında ve uygulamalarında yer almaya devam etmektedir. Bu bağlamda Gökmen’in de belirttiği üzere,

“dil eğitimi üzerine yöntem geliştirmeye çalışan araştırmacılar, dil öğretiminde de artık anadili konuşucularının taklit edilmesinden çok, dil öğrencisinin öğrendiği dilin kültürünü kavrayarak kültürlerarasılık becerisini geliştirmesine yönelik yöntemler üzerinde çalışmaktadır. Bu yöntemlerle öğretim müfredatı oluşturulmakta ve geliştirilen müfredat ile de dil öğrencilerinin iletişimsel yeterlik düzeyleri yükseltilmektedir.”³²¹

Yabancı dil öğrenmenin/bilmenin her geçen gün artan değeri, bu alanda yapılan çalışma ve araştırmaları çoğaltmakta ve dil daha iyi nasıl öğrenilebilir veya öğrenenler nasıl hedef dilde daha kolay iletişime geçebilirler sorularına yanıtlar aratmaktadır. Bu düzlemde de kültür nedir, dil-kültür ilişkisi nasıl açıklanır ve dil eğitiminde kültürün yeri neresidir konulu araştırmalar da yoğunluk göstermektedir. Hoopes ve Pusch’a (1981) göre;

“kültür, yaşamak için her şeydir. Belirli bir fiziksel ve insani çevrede yaşamayı garanti etmek için, insanlardan bir grup oluşturan değerler, inanışlar, estetik standartlar, dilbilimsel ifade biçimleri, düşünce örnekleri, davranış kuralları ve iletişim biçimleridir. Petrusseva’ya (2004) göre ise kültür; o ve onun üyeleri arasındaki etkileşimdir. Birbirlerinin kişiliklerini belirlerler ve aynı zamanda üyelerinden biçimlenirler.”³²² (çev. Y. K. A.)

³¹⁹ İsmail Çakır, *age.*, s. 253.

³²⁰ İsmail Çakır, *age.*, s. 250.

³²¹ E. Gökmen, Yabancı Dil Öğretiminde Kültürlerarası İletişimsel Edinç.

<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/27/752/9600.pdf><http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/27/752/9600.pdf> (21.02.2012)

³²² V. Petrusseva, Interkulturelles Lernen.

<http://www.hausarbeiten.de/faecher/vorschau/32400.html> (31.08.2006)

Bu bağlamda; kültürün yansımadığı hiçbir konuşma, davranış, paylaşım düşünülemez. İşte kültürün oluşturduğu zenginlik ve farklılıkları diğer insanlara anlatabilme, aktarabilme aracı da dil olduğundan, dil olmadan bir kültürün var olması ve yayılması mümkün olamayacaktır. Çünkü kültür bireysel sahiplik değil, aksine toplumsal ilişkiler ürünüdür ve bunun kişiler, toplumlar arasında uygulanabilirliği, kabulü için dil aracılığıyla paylaşılması gerekmektedir. Buna koşut, kültür olmadan da, dilin oluşumu ve gelişiminden bahsedilememektedir. Çünkü dil zaten; belli bir toplulukta yaşayan insanların ortak paylaşımlarla oluşturdukları kurallar yoluyla meydana gelmektedir ve birlikteliğin, beraber yaşamanın ürünüdür.³²³ Çakır'ın (2011) Kramsch'dan (1993) alıntılıdığına göre;

“yabancı dil öğretiminde kültür, konuşma, dinleme, yazma, okuma dışında kabul edilebilecek beşinci bir beceri değildir. Aksine, kültür etkili ve anlamlı bir iletişim yeterliğine sahip olmak için dil öğrenimi sürecinin başından sonuna kadar içindedir. Ancak şurası unutulmamalıdır: etkili bir iletişimin olabilmesi için anlamak; anlamak için dilini öğrendiğimiz veya konuştuğumuz tarafın yerine kendimizi koymamız gerekmektedir.”³²⁴

Bu bakımdan düşünüldüğünde hedef kültüre ilişkin bilgilerin öğrenciye sunulmadığı, duyumsatılmadığı bir yabancı dil dersinin bir yanının eksik olacağını söylemek doğru olacaktır. Çünkü Akpınar Dellal'in (2011) ifadesiyle her şeyden önce yabancı dil dersinde çocuklara sunulacak “ülke bilgisi; bilgilendirici parçaların yanı sıra, insancıl ve demokratik davranış idealine uygun, geneli aşan işlevlere sahiptir.”³²⁵ (çev. Y. K. A.) Örneğin bir kısa öykü yoluyla öğrencilere hedef dilin mensup olduğu ülke veya bireyler hakkında verilen bilgiler, onların sadece kuru bir bilgiyi öğrenmesine değil, aksine öğrendiklerini anlamlandırmasına ve başkalarını anlayabilmesine yardımcı olabilmekte ve yabancı olana karşı daha olumlu ve anlamaya dönük tutum geliştirilebilmesine yol hazırlayabilmektedir. Bu bağlamda Schulze (2007) de, yabancı dil eğitimi ve kültür ilişkisini şu sözlerle açıklamaktadır:

³²³ Daha fazla bilgi için bkz. Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*; R. Strauss, *Interkulturelle Kommunikation und Kulturstandarts*.

<http://www.hausarbeiten.de/faecher/vorschau/10993.html> (31.08.2006); Dil-Kültür, Türk Dili.

http://www.edebiyatfakultesi.com/turk_dili_1.htm (08.01.2012)

³²⁴ İsmail Çakır, “Yabancı Dil Öğrenme (...)”, s. 250.

³²⁵ Nevide Akpınar Dellal, “Evaluative Analyse der landeskundlichen Aspekte in den Lehrwerken für das Fach Deutsch als Fremdsprache an Ortaokul und Lise”, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Çukurova Üniversitesi, Adana 1990, s. 27.

“yabancı bir dili öğrenme, öğrenenler için yeni, yabancı bir dünya ile karşılaşma anlamına gelir. Bu karşılaşma dilsel ve ülke bilgisel düzlemde gerçekleşir. İlk önce amaç kültürün yaşam şartları, coğrafik, tarihsel koşulları, toplumsal kuralları ve siyasi yapıları gibi ülkeye ilişkin bilgilerin aracılığına yoğunlaşılır. Son yıllarda özellikle öğrenme amacı olarak kültürlerarası yetinin gelişimi ön plandadır. Bu kültürlerarası yeti; “yabancı” ile bilinçli ilişki becerisi içinde oluşur ve burada kastedilen “yabancılık” kendi kültürü ve yabancı kültürün bir araya gelişinden kaynaklanır. Kültürel farklılıklarla ilişki, açık fikirlilik, iletişim gönüllülüğü, eleştiri ve çatışma yetisi, hoşgörü ve empati gibi özelliklerle kuşatılmıştır. Böyle nitelikler başka bir ders alanında nasıl desteklenebilir ve edinilebilir? Yabancı dil dersinde zaten yabancı kültürler tam merkezdedir, kültürlerarası öğrenme zaten vardır ve özellikle ülke bilgisi dersi içinde yabancı kültürler özel bir yere sahiptir.”³²⁶ (çev. Y. K. A.)

Bu ifadelerden de açıkça anlaşılabilirdiği üzere yabancı dil dersi bireyin sadece bir yabancı dili öğrenmesine, o dilde iletişim kurabilmesine yardım etmesi bakımından değerlendirilmemelidir. Aksine bireye kattığı sosyal ve bireysel yeterlilikler açısından bakıldığında da, yabancı dil eğitimi, öğreneni zenginleştirmesi için önemli görünmektedir. Bu nedenle,

“dil eğitimi verilirken kültürel öğelerin de öğrenene hissettirilmesi, bireyde hedef kültüre yönelik olumlu bir algı oluşturulabilmesi olgusuyla yüz yüze gelmektedir. Bir ülkenin ya da toplumun kültürü hakkında bilgi sahibi olmadan, yaşam tarzı ve koşullarından haberdar olmadan yapılan dil öğretimi biraz soyut ve işlevsiz (kullanıma dönük olmayan) kalabilmektedir. “*Dil; kültürün, kültür de dilin ayrılmaz bir parçası ve dil, kültürün ilk ve temel unsur*” olduğundan; dil ve kültürün birbirinden ayrı öğretilmeleri düşünülemez. Dilin yanında, dille beraber hedef kültüre ilişkin olguların da tanıtılması, sadece dilin daha iyi öğrenilmesi açısından değil, ayrıca öğrenenin yaşama bakışını, kültürel ufkunu geliştirmesi açısından da çok önemlidir. Dışa kapalı, kendi dili ve kendi kültüründen başka bir dünya görmemiş bireyler, günümüzün çok dilli, çok kültürlü dünyasına tutunamayacaklardır.”³²⁷

Aynı düzlemde Krämer (2001) dil eğitiminde kültürel öğelerin yerini,

“bir ağla birleşmiş bir dünyada ve küreselleşme çerçevesinde insanlığın barışı ve varlığını sürdürebilmesini garantiye alabilmek için insanların kendi aralarında daha iyi anlaşmaları vazgeçilmezdir. Farklı kültürlerin buluşmasında uluslararası iletişim ve işbirliğini mümkün kılmak için dilsel yetilere ve hoşgörüyü ihtiyaç vardır. Bu toplumsal talebi eğitim politikası olarak gerçekleştirmek için okuldaki eğitimin “kültürlerarası öğrenmeye” öncülük etmesi gerekmektedir. Bu sadece dilsel farklılığa değil, aksine kültürün belirlediği düşünce yapılarına dayanan anlayış ve anlaşma problemleri içinde ortaya çıkan yeni bir öğrenme çevresi oluşturur. Bu esnada yaşanacak çatışmaları önlemek için, öğrenenin “kültürlerarası yeti” ile donatılmış olması gerekmektedir”³²⁸ (çev. Y. K. A.)

³²⁶ H. Schulze, Zum Umgang mit dem Fremden im interkulturellen Fremdsprachenunterricht. <http://www.hausarbeiten.de/faecher/vorschau/10343.html> (31.08.2006)

³²⁷ Dil-Kültür, Türk Dili. http://www.edebiyatfakultesi.com/turk_dili_1.htm (08.01.2012)

³²⁸ N. Krämer, Interkulturelle Kompetenz durch Projektarbeit im Englischunterricht am Beispiel einer Schule in Indien. <http://www.hausarbeiten.de/faecher/vorschau/1732.html> (31.08.2006)

cümleleriyle açıklamış ve kültürel unsurların aslında iletişim ve anlaşmaya hizmet ettiğinin altını çizmiştir. Bu koşutta düşünüldüğünde özellikle bilgi teknolojisinin baş döndüren bir hızla geliştiği günümüzde, yabancı dil herkese, her an lazım olabilmektedir. Bilgi paylaşımı ve edinimi ya da yabancı bir kültürden bireylerle tanışma amaçlı da kullanılan internet ağları sayesinde, kişiler artık sadece kendi uluslarından bireylerle değil, tüm dünya insanlarıyla iletişim kurma ve onlarla anlaşma fırsatına sahip olabilmektedirler. Bu bağlamda Ellis'in (2003) de belirttiği gibi "*küreselleşen dünyada iletişim artık yerel konuşma ortamından çıkmış*"³²⁹ (çev. Y. K. A.) ve daha geniş alanlara yayılmıştır. Bu yüzden aslında dünyaya ayak uydurmak, bir dünya insanı olmak isteyen herkes; bir hatta birçok dilde konuşabiliyor, konuşulanları anlayabiliyor olma arzusu içindedir. Bu istek de bireyleri, öncelikle dil öğrenmek, ardından dili edinebilmek, konuşabilmek, en üst amaç olarak ise yeni dilde etkili bir iletişime geçebilmek ve karşılıklı anlaşabilmek durumuyla karşı karşıya getirmiştir. İşte özellikle bu iletişim kurabilmek, anlaşabilmek, karşılıklı olarak birbirini anlayabilmek boyutunda kültürel öğelerin bilinmesine, özelliklerin tanınması ihtiyacı duyulmaktadır. Çünkü Gökmen'in ifadesiyle dil eğitiminin bir parçası haline gelen "*kültürlerarası iletişimsel edinç, başka dilsel kültüre sahip insanlarla, onların dillerinde etkili ve uygun bir biçimde iletişim kurma becerisidir*" ve "*hem küresel dünyamızda başka kültürleri öğrenmek, hem de çok kültürlü ülkelerde farklı kültürden insanların birbirlerini tanımaları*" ve onlarla "*iletişim kurmaları açısından kolaylıklar sağlamaktadır.*"³³⁰ Çünkü iletişim kurulacak bireylerin yaşam şartlarına, kültürel değerlerine ilişkin bilgi sahibi olmak, bireyleri birbirlerine yaklaştırmaya ve daha iyi anlaşmaya zemin hazırlayacaktır.

Ayrıca yabancı olan hakkında bilgi sahibi olmanın; hedef kültürdeki kişileri anlamaya yardım etmesinin yanında, özellikle bireyin/öğrenenin kendisini, özkültürünü anlaması, tanınması ve eleştirel bir biçimde yorumlar yapabilmesine katkı sağlayacağı ve bu konuda bireyi bilinçlendireceği düşünülmektedir. Buna koşut Akpınar Dellal, (1990) kendi kültürel özelliklerini anlamının, yabancıyı anlama üzerinde büyük bir etkisi olduğunu ve

³²⁹ Rod Ellis, *Second Language Acquisition*, Oxford University Press 2003, s. 3.

³³⁰ E. Gökmen, *Yabancı Dil Öğretiminde (...)*.

<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/27/752/9600.pdf><http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/27/752/9600.pdf>
(21.02.2012)

buna karşılık, yabancı kültürü anlamının da, kendi kültürünü anlamaya yardım ettiğini ve bu noktada karşılıklı kültürel ilişki söz konusu olduğunu ifade etmiştir. Ona göre, anlama kültürlerarası gerçekleşir ve kendi durumu içinde yabancı kültürel içeriklerin kullanımı kayıtsız şartsız değil, eleştirel bir biçimde gerçekleşmektedir.³³¹ Aynı bağlamda Gökmen’e göre de,

“kültürlerarası edinç, kişiye kendi dünya görüşü sınırlarını aşmak için bir şans sunmaktadır. Başka kültürleri deneyimlememiş ya da başka bir dil aracılığıyla iletişim kurmanın zorluğunu yaşamamış birisi, genelde, içinde var olduğu çevre konusunda da duyarsızdır. Diğer dünya algılayışlarına dönük olumlu gözlemler, bireylerin diğer insanlarla arasındaki farklılıklar ve benzerlikler konusundaki bakış açısını ve anlayışını değiştirebilme imkanı sağlamaktadır. Bu tarz bir *değerler dizisi* (paradigm) değişikliği Aquarian Conspiracy (Ferguson 1980)’de *dünyadaki, kafada ve kafanın içinde oluşabilecek en büyük devrim* olarak açıklanmaktadır. Fakat bunun oluşabilmesi ve bizlerin daha iyi *küresel katılımcı* (global participant) olabilmemiz için eğitilmemiz gerekmektedir. Bu sayede de, kendi *kalıtımını* (heritage) da anlayabilme gücümüz artmakta ve hem de başka kültürleri kendi koşullarında anlamak ve empati kurabilme becerisi oluşmaktadır.”³³²

Bu ifadelerden hareketle; kültürel öğelerin öğrenciye duyumsatılmasının, “öz” olanın daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacağını sonucuna ulaşılabilmektedir. Öğrenenin, özkültürünü ve yabancı kültürü anlamasına yardımcı olma anlamında kültürlerarası eğitimin katkısını Çakır (2011), Grove (1982), Straub (1999) ve Peck’den (1998) alıntılarla şu şekilde yorumlamıştır:

“Bilmedikleri derinliklere dalmadan önce öğrenciler, öncelikle ait oldukları kendi kültürlerini iyi bilmelidirler. Başka bir ifadeyle, kendi kültürünü bilen öğrenciler kültür içinde var olan değerleri, gelenekleri, parçası oldukları ritüelleri, yaşam biçimlerini de bilerek hedef kültürü değerlendirirken daha objektif olabilirler. Öğrencinin yaş ve seviyesine göre bu tür etkinlikler farklı şekillerde verilebilir. Çocuklar veya orta seviyedekilere göre hazırlanan yabancı dil öğretiminde kullanılan daha çok milli sporlar, dini veya milli bayramlar, törenler, önemli günler, şarkılar gibi kendi kültürüne ait konuları kapsayabilir. Bunlar yeterince işlendikten sonra hedef dilin kültüründe bulunan benzer konular işlenebilir. Sadece dilini öğrendikleri insanların nasıl konuştuklarını değil onların ne hissettiklerini, nasıl yaşadıklarını, nelere üzüldüklerini, neleri yemekten hoşlandıklarını öğrenmekle işe başlayabilirler. Eğitimcilerin kültür aktarımı sırasında akıllarında tutmaları gereken nokta öğrencilerde hedef kültürü öğrenmeden önce kendi kültürleri konusunda farkındalık oluşturmak ve bunu karşı kültürü öğrenirken

³³¹ Nevide Akpınar Dellal, *Evaluative Analyse der (...)*, s. 31.

³³² E. Gökmen, *Yabancı Dil Öğretiminde (...)*.

<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/27/752/9600.pdf><http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/27/752/9600.pdf> (21.02.2012)

karşılaştırma yapmalarına yardımcı olacak şekilde kullanabilmelerini sağlamaktır.”³³³

Bu düzlemde Altmannsberger (2007) ise, kültürlerarası eğitimin çıkış noktasını şu şekilde açıklamıştır:

“Kültürlerarası eğitim kavramı ilk olarak 1970’li yılların ortasında eğitimbilimde ortaya çıktı ve 1980’li yıllardan beri özellikle eğitimbilimsel ilginin içindedir. Günümüzde var olan kuramsal ve uygulamalı çok sayıda yaklaşımlar, ilk olarak Almanya’daki etnik, dilsel ve kültürel çeşitliliğin yansması olarak görülmelidir. Almanya onlarca yıldan beri farklı ülkelerden gelip yerleşenler için amaç ülke haline gelmiştir. Bunun sebebi 20. Yüzyılın 1950’li yılları içindeki işgücü eksikliğidir. Misafir işçilerin en fazla 5 yıl kalıp sonunda tekrar kendi ülkelerine dönecekleri şeklindeki başlangıç düşüncesinin yanlış olduğu sonradan anlaşılmıştır. Onlar kendi ailelerini kurdular ve birkaç yıl içinde çocukları zorunlu genel eğitim yaşına geldiler. Böylelikle toplumun bir yansması olan iş yerlerinde, spor kulüplerinde ya da okullarda birçok insan için “yabancı” ve “yabancılık” deneyimi günlük yaşamın bir parçası oldu ve farklı kökenden insanların birlikte yaşamasının sorunları ve çatışmalarının yanında, birlikteliğin yeni fırsatlarına da kapı açılabilirdi. Küreselleşme çerçevesinde artan uluslararası bütünleşme ve hareketlilik karşısında kültürlerarası eğitim özel bir anlam kazanmıştır. Kültürlerarası öğrenme, kültürlerarası eğitim bağlamında gerçekleşmektedir ve bunun sonucu olarak da kültürlerarası eğitim sık sık çalışma konusu olmaktadır.”³³⁴ (çev. Y. K. A.)

Bu bağlamda yabancı dil eğitimi verilirken hedef kültür yönelik kültürel öğelerin de öğrenenlere duyumsatılması yaklaşımının da tıpkı yabancı dil öğrenme eğilimi gibi çok kültürlü yaşam koşullarının bir sonucu olduğunu ve giderek bir ihtiyaç halini almakta olduğunu söylemek mümkündür. Zira kültürlerarası eğitimin verilmesi; çocukların bireysel yeterlilikler açısından gelişimine yardım ettiği kadar, toplumsal uyuma, ilerlemeye ve daha geniş boyutta dünya ulusları arasında yanlış anlaşılmalardan doğan sorunları en aza indirmeye de yardımcı olabilecektir.

Kammhuber’e (1998) göre de, “*kültürlerarası yanlış anlaşılmalardan kaçınmak için kendi iletişimsel davranışlarının planlı etkisi değil*” aksine “*hem kendi hem de yabancı kültüre ilişkin davranış örneği içeren kültürlerarası öğrenme zorunludur.*”³³⁵ (çev. Y. K. A.) Aynı düzlemde Akpınar Dellal’in (2011) ifadesiyle de;

³³³ İsmail Çakır, *Yabancı Dil Öğrenme (...)*, s. 250-251.

³³⁴ M. Altmannsberger, *Interkulturelles Lernen mit Hilfe von Kinderliteratur, “Swimmy” von Leo Lionni als geeignetes Medium?*

<http://www.hausarbeiten.de/faecher/vorschau/8425.html> (31.08.2006)

³³⁵ R. Strauss, *Interkulturelle Kommunikation und Kulturstandarts.*

<http://www.hausarbeiten.de/faecher/vorschau/10993.html> (31.08.2006)

“kültürlerarası öğrenme, bireyin “kendi dünyasına yabancı bir gözle bakabilmeyi öğrenmesi”, “yabancı olanın başkalığını kavrayabilmesi ve buna katlanabilmeyi öğrenmesi”, “yabancı olana karşı daha hoşgörülü davranma”, “kendi dünyasını anlaşılır kılmayı öğrenmesi” ve “öz kültüre eleştirel yaklaşma” gibi “kültürlerarası yetilerin” gelişmesine yardım etmelidir.”³³⁶

Çünkü bireylerin sözlerinin, davranışlarının hepsi, kendi kültürlerinin bir yansıması ve ifadesidir aslında. Günümüzün çoğalan iletişim imkanları ve her kültürden bireylerle karşılaşma olanakları düşünüldüğünde de, değişik dilleri bilen, kültürleri tanıyan kişilere duyulan ihtiyaç kaçınılmazdır.

Aynı düzlemde Kessler’e (2006) göre ise; önemli bir öğrenme amacı olan kültürlerarası yeti, yabancı dil dersinin daha etkili olabilmesine yardımcı olmaktadır ve bu yeti sayesinde öğrenen zorlanmadan, kendi kimliğinden vazgeçmeden yeni bir kimlik kazanmaktadır. Ona göre kültürlerarası öğrenme; “*farklı kültürler arasındaki ayrımı tanıma, değerlendirme ve kültürel özelliklerin yansıması yoluyla kendi kültürünün sonucuna ulaşabilme ve kendi bakış açılarını sorgulama*”³³⁷ (çev. Y. K. A.) olarak tanımlanabilmektedir. Yine Kessler (2006), Kubanek-German’dan (2003) alıntılı olarak kültürlerarası öğrenmenin görev alanını; “*ilkokul bilgisi için; klasik ülke bilgisi, Avrupa bilinci için; eğitim, dünya için; küresel anlayış*” olarak ifade etmekte ve “*sınıfta kültürlerarası öğrenme, kültürel farkındalık ve gerektiğinde ilgili olduğu her bir ifadeyi karşılamak için iki uluslu öğrenme*”³³⁸ (çev. Y. K. A.) gerektiğini vurgulamaktadır. Bunun için ülke bilgisini, kültürlerarası eğitimi, hedef kültüre ilişkin unsurları yabancı dil dersi içinde harmanlayabilecek ve mümkünse hedef kültüre dair kendi deneyimlerini öğrencilerle paylaşabilecek öğretmenlere ihtiyaç duyulmaktadır. Kültürlerarası eğitime ilişkin bilgi, bilinç ve deneyim sahibi öğretmenlerin unutmaması gereken başka bir noktayı da Petrusseva (2004) şu şekilde ifade etmiştir:

“Kültürlerarası öğrenmede öğretmen değil, öğrenci merkezdedir. Yaşayan, anlayan özne olarak öğrenci; kendi kültürünü, dilsel mizacını, deneyimlerini öğrenme sürecine dahil eder. Bu, yabancı kültür ile meşguliyet için çıkış noktasıdır.”³³⁹ (çev. Y. K. A)

³³⁶ Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*, s. 94.

³³⁷ Jörg Ulrich Kessler, *Englischerwerb im Anfangsunterricht diagnostizieren, Linguistische Profilanalysen am Übergang von der Primarstufe in die Sekundarstufe 1*, Gunter Narr Verlag Tübingen, Germany 2006, s. 51.

³³⁸ Jörg Ulrich Kessler, *age.*, s. 51.

³³⁹ V. Petrusseva, *Interkulturelles Lernen*.

Bu anlamda düşünülduğünde kültürlerarası öğrenme sayesinde çocuklara eleştirel bakış ve hem kendini hem de yabancı olanı sorgulama yetisi de kazandırılmış olmaktadır. Çocuk, kültürel öğelerin farklılıklarını ve çeşitliliğini bizzat kendisi görmektedir ve bu çeşitlilik, mozaik içinde kendine yeni doğrular, yollar ve anlayışlar çizmektedir. Gökmen'e göre;

“başka bir dile sahip olmak, bir kişinin nasıl algıladığını, kavramlaştırdığını ve kendisini ifade ettiğini belirginleştirmektedir. Bu iletişim becerisi başka alternatif iletişim stratejileri geliştirmeyi mümkün kılmaktadır. Bu beceri, bir kişinin dünyayı nasıl algıladığı konusunda kendisini aşmak ve dönüşüm sağlamanın yolunu açmaktadır. İkinci bir dile sahip olmamak, ya da çok az seviyede sahip olmak, kişiyi dünyadaki başka kültürler üzerinde düşünmekten alıkoyar ve bunun sonucunda da birey, kültürlerarası deneyimlerin en değerli görüşlerinden birinden mahrum kalabilir.”³⁴⁰

Ayrıca yabancı dil eğitiminde hedef kültüre yönelik bilgilerin verilmesi, dersin kültürel unsurlarla zenginleştirilmesi öğrenciyi derse ve dile çekebilmek adına da yararlı olacaktır. Çünkü dil sadece belli sözcük ve dilbilgisi kurallarından ibaret değildir, kendi içinde yaşayan, mensup olduğu kültürün yönlendirmesiyle değişen, gelişen bir olgudur. Her dilin kendine özgü kalıp ifadeleri, deyimleri, kullanım farklılıkları vardır ve bu farklılıklar, kültürlerin çeşitliliğinden kaynaklanmaktadır. Bu çerçevede yabancı dil öğrencilerine kültürel öğeler duyumsatılmadan, hedef dili kullanan bireylerin yaşam biçimlerine yönelik bilgiler verilmeden yapılan yabancı dil eğitimi; matematik, kimya dersinin işlevinden öteye gidemeyecek, içi boş, kullanımı yavan bir dil öğretiminden fazlası başarılamayacaktır. Zira her dil; kültürünün öğelerini kendi içinde barındırır ve o öğelerle birlikte hayat bulur.³⁴¹ Tam bu koşutta; Prochazka (2006) dil ve kültür ilişkisini tanımlarken “*Dil öğrenme sayesinde, kültür öğreniriz. Kültür öğrenme sayesinde, diğerlerine karşı hoşgörü öğreniriz. Başkalarına karşı hoşgörüğü öğrenme sayesinde,*

<http://www.hausarbeiten.de/faecher/vorschau/32400.html> (31.08.2006)

³⁴⁰ E. Gökmen, Yabancı Dil Öğretiminde (...).

<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/27/752/9600.pdf><http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/27/752/9600.pdf> (21.02.2012)

³⁴¹ Daha fazla bilgi için bkz. Nevide Akpınar Dellal, *Evaluative Analyse der (...)*; İsmail Çakır, “Yabancı Dil Öğrenme (...); nli-Berichte 67, *Weiterbildungsmassnahme Fremdsprachen in der Grundschule am Beispiel Englisch, Niedersächsischen Landesinstitut für Fortbildung und Weiterbildung im Schulwesen und Medienpädagogik (NLI)*, Niedersachsen Verlag, Hildesheim 2001.

barışı ümit edebiliriz”³⁴² (çev. Y. K. A.) demiştir. İnsanların birbirlerini anlayabilmeleri, karşılıklı anlaşabilmeleri ve her şeyden önce birlikte huzur içinde yaşayabilmeleri için, birbirlerinin dillerini öğrenmeleri ve kültürlerini tanımaları ihtiyacı vardır. Ancak bu sayede başka olanın, bizim gibi olmayanın söz, davranış, farklılıklarının nedenlerini anlayabilir ve onlara hak verebiliriz. Tarihteki birçok savaş ve çatışmanın birbirini anlamamaktan ve anlaşmaya çalışmamaktan ortaya çıktığı düşünüldüğünde, karşıdaki düşman bile olsa onun dilini, kültürünü öğrenmekte fayda vardır. Çünkü ancak bu şekilde onun anlaşılabilir ve amaçlarına ulaşması engellenebilir. Yani her ne koşulda olursa olsun, dil öğrenme ve kültürleri tanımanın zenginliğine ihtiyaç duyulmaktadır.

Yabancı dil eğitiminde kültürel öğelerin kullanılmasının ve kültürlerarası öğrenmenin önemini altını çizen araştırmacıların ve dilbilimcilerin görüş ve savlarının yanında, erken yaşta yabancı dil eğitiminde kültürel öğelerin yeri, önemi ve dozu halen tartışılmakta olan bir konudur. Çünkü çocuk yaştaki öğrenenlerde neyin, nasıl ve ne kadar verildiği, yetişkinlerden daha fazla önemlidir. Zira içinde buldukları yaş grubu ve zihinsel aşama itibarıyla her an olumsuz etkilenmeye müsaittirler ve bu nedenle özellikle hedef kültüre yönelik unsurların verilmesinde çok hassas, dikkatli ve bilinçli olunması yönünde vurgular ağırlıktadır. Ancak çocuk yaştaki öğrenenlerin algıları çok açık olduğu için yeni olana, farklı olana özel bir ilgiyle yaklaştıklarından ve zihinsel gelişim aşamaları itibarıyla zaten çok meraklı olduklarından dolayı, çocukların bu ilgilerinin yeni dil ve kültüre yönlendirilmesinin, dil edinimi ve kültür bilincini kolaylıkla yaratabileceği düşünülmektedir. Buna koşut çocuğun kişiliği henüz gelişim aşamasındayken verilen dil eğitimi ve kültürel öğelerin; çocuğun “yabancı”, “başka” olana karşı hoşgörüsüyle, kabul ile büyümesine olanak tanıyacağı, yabancı dil ile erken yaşta karşılaşmanın her şeyden önce çocukta, çokdillik ve çokkültürlülüğün inşa edilmesine ve onun yeni dil(ler)e karşı duyarlılık kazanmasına yardımcı olacağı yönünde eğilimler görülmektedir.³⁴³ Bu bağlamda Akpınar Dellal’in (2011) Kemal Oğuz Er’den (2006) aktardığına göre;

---

³⁴² Anton Prochazka, “Cross-curricular Language Teaching is like a Starry Night”, (edt. Norbert Schlüter), *Fortschritte im Frühen Fremdsprachenlernen Ausgewählte Tagungsbeiträge Weingarten 2004*, Cornelsen Verlag, Berlin 2006, s. 142.

³⁴³ Daha fazla bilgi için bkz. Sura Hart; Victoria Kindle Hodson, *Empathie im Klassenzimmer Ein Lehren und Lernen, das Zwischenmenschliche Beziehungen in den Mittelpunkt stellt - Gewaltfreie Kommunikation*

“Troike, çocuklarda dil edinmenin, aynı zamanda kısmen bir kültürlenme süreci olduğundan bahseder. Anadilini edinirken de çocuk içinde yaşadığı kendi kültürünü edinmektedir. Anadili dışında ikinci bir dil öğrenmeye başlayan çocuk, aynı zamanda ikinci bir kültürü edinmeye başlar.”³⁴⁴

Yani erken yaşta dil eğitiminde hedef kültürü tanımak, öğrenmek dil edinmenin doğal bir sürecidir ve bu anlamda bir olumsuz durumdan ya da normal dışı bir edinimden bahsetmek pek de mümkün değildir. Aynı düzlemde Bludau (1999) da, erken yaşta dil ile karşılaşmanın özellikle kültürlerarası öğrenmenin desteklenmesine yönelik olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca diğer kültürler hakkındaki bilgiyi artırma yoluyla ilgi ve gönüllülük geliştirmek, yeniye, bilinmeyene açılmak, günlük deneyimlerin etkileşimi ve dile girişin oyunu olarak sağlanması yoluyla, bir yabancı dil ile ilişkide zevk ve ilgi uyandırmanın hedeflendiğini belirtmiştir.³⁴⁵ Erken yaştaki çocuklarda çocuğun hedef dil ve kültüre ilgisini çekebilme ve onları öğrenmeye, dili kullanmaya karşı güdüleyebilmek hedeflenmektedir. Bu nedenle öğretmenin teşviki ve öğrencilerin hedef dili kullanmaya yönelik gösterdikleri her bir yaklaşımı olumlu pekiştirici ile taçlandırması önemlidir. Bunun yanında Akpınar Dellal’in (2011) Şeref Kara’dan (1999) aktardığına göre; küçük yaşlarda yabancı dil ve kültürüyle karşılaşan çocuk, kendi kültürel değerlerini yabancı ülkelerdeki kültürel değerlerle karşılaştırmayı öğrenir ve böylece ileriki yaşamında daha hoşgörülü hale gelir, evrensel ve iletişim yetisi güçlü insan olarak yetişir. Erken yaşlardaki yabancı dil eğitiminin, bireylerin bireysel ve sosyal gelişimleri üzerinde olumlu etkileri vardır.³⁴⁶

Yukarıda sayılan tüm bu olumlu etkilerin gerçekleşmesi boyutunda, erken yaşta yabancı dil eğitiminde kullanılan bir edebi metindeki, kısa öyküdeki ya da bir şarkıdaki hedef kültüre ilişkin çok küçük bir ayrıntı bile ülke bilgisi ve kültürlerarası öğrenmeye yardımcı olabilir. Metin veya şarkı içinde çok önemsiz gibi görünen bir bilgi ile ilgili çocuklarla kısa diyaloglar kurulabilir, onların konuya dair bireysel düşünceleri alınabilir,

---

im Unterricht, Junfermann Verlag, Paderborn 2006; Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*; M. Altmannsberger, *Interkulturelles Lernen mit (...)*.

<http://www.hausarbeiten.de/faecher/vorschau/8425.html> (31.08.2006)

³⁴⁴ Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*, s. 101.

³⁴⁵ Michael Bludau, “Fremdsprachenunterricht im Primarbereich”, (edt. Albert Raasch), *Frühbeginn Französisch Beispiel Saarland Erfahrungen, Reflexionen, Vorschläge, Forderungen*, Fachverband Moderne Fremdsprachen, Saarbrücken 1999, s. 17.

³⁴⁶ Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*, s. 101.

varsa yanlış anlaşılmalara düzeltilebilir ve çocukların ilgi ve heyecanı dilin mensup olduğu kültüre ve o ülke hakkındaki özelliklere çekilebilir. Kültürlerarası öğrenmeden kast edilen şey “yüksek kültür” bilgisi değildir, aksine çocuğu hedef dil ve kültüre yaklaştırabilecek çok basit, günlük niteliklerdir.³⁴⁷ Bu bağlamda Kefeli Küce (2008) de yabancı dil dersinde ülke bilgisine yer verilmesinin önemini şu şekilde açıklamıştır:

“Bir ülkenin ya da bir yörenin tarihi, ekonomik, sosyal ve kültürel birikimlerine ilişkin bilgiler ülke bilgisi başlığı altında toplanmaktadır ve yabancı dil dersi açısından ülke bilgisi, öğrenilen dilin ait olduğu yöreye ilişkin kültürel ve manevi altyapı ile ilgili bilgilerin aktarımını amaçlamaktadır. Toplumunu oluşturan bireylerin yaşam tarzları, selamlaşma biçimleri, yeme-içme alışkanlıkları, bayram ve diğer özel gün kutlamaları da dahil olmak üzere pek çok yaşantısını kapsayan ülke bilgisi, yabancı dil öğretiminde bir amaç olduğu gibi aynı zamanda dilin etkin kullanımını açısından bir araç niteliği de taşımaktadır.”³⁴⁸

Özetle yabancı dil derslerinde ülke bilgisine ve kültürel öğelere yer verilmesi aslında, dili öğrenilen kişilerle iletişime geçebilmenin ve onlarla anlaşabilmenin yolunu açabilmektedir. Çünkü bireylerle anlaşabilmek, gerçek anlamda iletişime geçebilmek için sadece onların dilini bilmek yetmez, onları kendi yaşam standartları ve koşulları düzeyinde anlayabilmek, onların yaşam biçimlerinden haberdar olmak gereklidir. Bu bağlamda iletişimin önemine dikkat çeken Virginia Satir ise, iletişimi, “*insanlar arasında yaşanan her şeyin üstünü örten ve her şeyi etkileyen çok büyük bir şemsiye*³⁴⁹ (çev. Y. K. A.) olarak gördüğünü ifade etmiştir. İşte insanlar, toplumlar arasındaki her türlü soruna çözüm bulabilmek, birlikte barış içinde yaşamayı mümkün kılabilmek için, tüm dünya insanlarıyla iletişim kurulabilmeli, anlaşabilmelidir. İnsanlarla bu iletişim ortamına erişebilmek için ise çok dilli, çok kültürlü bireylere gereksinim vardır.

Mindt ve Schlüter (2003) yeni dil ile beraber çocukların “başka” ve kısmen “yabancı” olan kültüre giriş yaptıklarını ve İngilizce dersi yoluyla özellikle yeni dil ve kültüre karşı ilgi ve anlayışın uyandırılması ve bu sayede başka ülkelerde yaşayabilme alışkanlığının geliştirilmeye çalışılması gerektiğini belirtmişlerdir. Erken yaşta yabancı dil

³⁴⁷ Daha fazla bilgi için bkz. Nevide Akpınar Dellal, “Evaluative Analyse der (...); Jörg Ulrich Kessler, *Englischerwerb im Anfangsunterricht (...)*; E. Heidingsfelder, *Interkulturelle Pädagogik (...)*. <http://www.hausarbeiten.de/faecher/vorschau/31694.html> (31.08.2006)

³⁴⁸ C. Kefeli Küce, *İlköğretim Okullarında Almancanın Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarında Dinleme Yoluyla Öğretme Amacıyla Verilen Hikayeler Üzerine Bir Çalışma*. <http://www.belgeler.com/blg/1fzx/ilkogretim-okullarinda-almanca-nin-yabanci-dil-olarak-ogretiminde-kullanilan-ders-kitaplarinda-dinleme-yoluyla-ogretme-amaciyla-verilen-hikayeler-uzerine-bir-calisma-a-study-of-stories-provided-in-the-education-books-for-foreign-language-in-the-primary-schools> (03.01.2012)

³⁴⁹ Sura Hart; Victoria Kindle Hodson, *Empathie im Klassenzimmer, (...)*, s. 24.

eğitimi sayesinde “*çocuklar kendi ve yabancı olanın farkları ve ortak yönlerini tanıyıp, “başka” olana karşı açık fikirli oluyorlar, alışkın olmadıklarına karşı kaygı ve önyargıları yok ediyorlar.*” Zira onlara göre “*erken yaşta yabancı dil dersi hoşgörü ve dünyaya açıklık yolunu göstermeli ve farklı kültürlerin anlayış içinde birlikte yaşayabilirliğini sağlamalıdır.*”³⁵⁰ (çev. Y. K. A.) Zaten çocuk yaştaki öğrenenler henüz yeni ve yabancı olana karşı bir önyargı veya olumsuz tutum içine girmediklerinden, bu yaştaki dil öğretimi ve kültürel farkındalık geliştirme çabasının çok daha verimli sonuçlar doğurabildiğine dair görüşler yoğunluktadır. Bu bağlamda Akpınar Dellal (2011) de;

“erken yaşta yabancı dil öğrenmeye başlayan çocuklar, genellikle henüz önyargıları olmadığı için kültürlerarası içeriklere önyargılardan uzak yaklaşırlar. Kültürlerarası farklılıkları içeren konular onlar için ilgi çekicidir. Daha çok küçük yaşta, kendi konuştuğu dil dışında başka dillerin ve yaşayış şekillerinin de olduğunu fark eder ve farklı olana karşı hoşgörü geliştirir.”³⁵¹

ifadesiyle erken yaşta yabancı dil eğitiminde hedef kültüre yönelik öğelerin öğrenenlerde olumlu etkiler göstereceğinin altını çizmektedir. Aynı doğrultuda Doye (1999) ise “*kültürlerarası eğitim bir bütün olarak okulun görevidir*”³⁵² (çev. Y. K. A.) ifadesiyle kültürlerarası eğitimin gerçekleşmesi konusunda okula düşen sorumluluğun altını bir kez daha çizerken, Akpınar Dellal (1990), kültürlerarası iletişim yetisinin “*öğrencinin yabancı kültüre karşı eğitilmesi*” anlamına geldiğini ve kültürlerarası eğitim sayesinde öğrencinin “*yabancı kültürün yardımıyla kendini eleştirel olarak ölçecek yeterliliğe*”³⁵³ getirilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Ona göre, “*yabancı gerçekliğin yardımıyla öğrenciler, kendi durumlarını en iyi şekilde değerlendirebileceklerdir*” ve “*yabancıyı anlama, öğrencilerin kendini, kendi kültürünü anlamasının şartıdır.*” Tam da bu bağlamda Akpınar Dellal (1990) Forger’in “*Kein Fremdverstehen ohne Selbstverstehen*” (Kendi olanı anlamadan yabancı anlama gerçekleşmez) (çev. Y. K. A.) sözüyle bireyin kendisini ve kendinde olanı anlamadan, yabancı olanı anlamasının mümkün olamayacağını vurgulamıştır.³⁵⁴ Bu bağlamda düşünüldüğünde hedef ülke bilgisi ve kültürlerarası eğitimin aslında, öğrencilerin kendini ve kendi kültürünü daha iyi anlaması ve ona eleştirel gözle yaklaşabilmesine olanak sunduğunu söylemek mümkündür. Zira farklı, başka olanı

³⁵⁰ Jörg Ulrich Kessler, *Englischerwerb im Anfangsunterricht (...)*, s. 51.

³⁵¹ Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*, s. 101

³⁵² Jörg Ulrich Kessler, *Englischerwerb im Anfangsunterricht (...)*,s. 52.

³⁵³ Nevide Akpınar Dellal, *Evaluative Analyse der (...)*, s. 29.

³⁵⁴ Nevide Akpınar Dellal, *age.*, s. 31.

görmeden var olanı anlayabilmek, kendine ilişkin değerleri sorgulayıp geliştirmeye çalışmak pek mümkün olamamaktadır.

Öte yandan hedef dili az da olsa anlamayı ve kullanmayı öğrenen kişi, dil öğrenme konusundaki içsel motivasyonunu canlı tutabilirse, kendisini çok farklı bir dünya ve atmosfer içinde bulacaktır. Birey, dilin ait olduğu kültüre özgü öğeleri tanıdıkça gelişecek merak duygusu, onu dil eğitimine çok daha fazla bağlayacaktır. Hedef kültüre ait özelliklerdeki farklılık ve güzellikleri keşfetme ve daha fazlasını öğrenme isteği, çocuğun kültürel ve sosyal ufkunu genişletecek, onun tüm dünya uluslarına karşı açık fikirlilikle yaklaşmasını sağlayacaktır. Çünkü Kessler'e (2006) göre "*kültürlerarası yeti tamamen "yabancı"yı anlamaya bağlıdır.*"³⁵⁵ (çev. Y. K. A.) Çocuk hedef kültüre ve bu kültüre mensup bireylere dair özellikleri kavramaya, dahası hissetmeye başladıkça, yabancı, başka olanı başkılıklarıyla birlikte kabul etmeye ve kültürlerarası düşünebilmeye başlayacaktır.

Buna koşut, Doye (1999) ve Klafki (1996) de özellikle erken yaşta yabancı dil eğitiminde kültürlerarası öğrenmenin yeri ve önemi ile ilgili şu yorumlarda bulunmuşlardır:

"İlkokuldaki yabancı dil dersi en baştan kültürlerarası bir boyuta sahiptir. Dil ve kültür arasında sıkı ilişki; dilden ileri gelen ve onun ifadesi olan kültürle ilişki olmadan, dil öğrenmeye izin vermez. Bu yüzden yabancı dil öğretmenleri derslerinde diğer kültürü göz önünde bulundurmaları ve çocukların kendi kültürleriyle diğer kültürü ilişki içine koymaları. Böylelikle iki kültür arasında karşılaştırma yapabilirler ve bunu hoşgörü eğitimi için yeniden kullanabilirler. Diğer, yabancı olan kişi kendiyi eşit haklara sahiptir ve başkılığından dolayı asla değeri düşmez."³⁵⁶ (çev. Y. K. A.)

Bu yorumdan da açıkça anlaşıldığı üzere kültürlerarası eğitimde öğretmenlerin en çok dikkat etmeleri gereken noktalardan birisi; kültürlerarasında değer kıyaslamasına gidilmemesidir. Burada çocuklara duyumsatılması gereken; değişik kültürlerin varlığı, çeşitliliği ve sahip olunan farklı özelliklere karşı hoşgörü ve bilinçtir. Aynı düzlemde çocuk yaştaki dil öğrencilerine hedef kültüre ilişkin bilgiler verilirken, kültürlerarası hoşgörü geliştirmeye çalışılırken öğretmenlerin dikkat etmeleri gereken noktayı Petrusseva (2004) ise şu şekilde açıklamıştır:

³⁵⁵ Jörg Ulrich Kessler, *Englischerwerb im Anfangsunterricht (...)*, s. 52.

³⁵⁶ Doye; Klafki, "Sprachliches und interkulturelles Lernen als Einheit", (edt. Nli-Berichte 67), *Weiterbildungsmassnahme Fremdsprachen (...)*, s. 24.

“Kültürlerarası öğrenmede, kültürlerin eşit değerliliği ilkesi geçerlidir. İki kültür karşılaştırıldığında, hangisi “daha iyi” ve hangisi “daha kötü” şeklinde değerlendirilmez, aksine çeşitli kültürleri tanımak, yaratıcı olanakları göstermek, dünyayı yapılandırmak ve düzenlemek söz konusudur.”³⁵⁷ (çev. Y. K. A.)

Bu bağlamda düşünüldüğünde öğretmenlerin hem kendi kültürleri hem de hedef kültür hakkında donanımlı ve önyargı ve kalıp yargılardan arınmış olmaları gerekliliği bulunmaktadır. Çünkü kültürlerarası öğrenme ile asıl kastedilen şey; kültürlerin yarışdırılması değil, kültürler hakkında farkındalık ve bilinç geliştirilebilmesidir.

Yine Akpınar Dellal (2011) de, yabancı dilin, kültürlerarasılığı sağlayan önemli bir köprü niteliği taşıdığını ve erken yaşta yabancı dil eğitiminin de kültürlerarası diyaloga katkıda bulunacak bir alan olarak görüldüğünü belirtmektedir. Ona göre; yabancı dil, insanların kendilerini daha iyi, özgüven sahibi hissetmelerini ve de topluma faydalı bireyler olarak yetişmelerini sağlamakta ve kişi, ne kadar çok yabancı dil bilirse, kültürel açıdan ufku da bir o kadar genişlemiş ve farklılıklar karşısında hoşgörü ve anlayış gösterme yeteneğiyle donatılmış olacaktır.³⁵⁸ Zira yeni bir dil ve kültür ile tanışmak ve başka insanların hayatlarını tanımak, kişinin hayata bakışı değiştirmektedir. Yabancı dil sayesinde kişi; dünyanın sadece onun görebildiği kadar dar ve kısıtlı olmadığını ve kendini geliştirirse daha fazla nelere sahip olabileceğinin farkına varır. Başka kültürlerden haberdar olmak; bireye kendi kültürünü daha iyi anlama ve değerlendirme olanağı sunar ve kültürel öğelerin duyumsanması bireyi ulusallıktan çıkarıp küreselleştirir. Bu bağlamda kendi kültürünün bilincinde olan, ama başka kültürlere de açık fikirlilikle yaklaşan bireyler geleceğin küresel dünyasında daha kolay yer edinebileceklerdir.³⁵⁹

Dil eğitiminde kültürel öğelerin kullanılmasının tek nedeni; bireylerin diğer bir kültürü tanıma ihtiyacı değil, ayrıca dil eğitimi ortamlarında kullanılan kültürel öğelerin çocuğun ilgisini dile çekebilmek adına çok etkili olduğu düşüncesidir. Kültürel öğeler; çocukta hedef dil ve kültüre karşı merak ve heyecan uyandırmakta ve dil öğrenimini kolaylaştırmaktadır. Tam da bu bağlamda Marschollek (2004); yabancı dil öğreniminde

³⁵⁷ V. Petrusseva, Interkulturelles Lernen.

<http://www.hausarbeiten.de/faecher/vorschau/32400.html> (31.08.2006)

³⁵⁸ Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*, s. 291.

³⁵⁹ Daha fazla bilgi için bkz. E. Heidingsfelder, Interkulturelle Pädagogik -Ist der Fremdsprachenunterricht (Englisch) bereits in der Grundschule sinnvoll?.

<http://www.hausarbeiten.de/faecher/vorschau/31694.html> (31.08.2006); Nevide Akpınar Dellal, *Evaluative Analyse der (...)*; H. Schulze, *Zum Umgang mit (...)*.

<http://www.hausarbeiten.de/faecher/vorschau/10343.html> (31.08.2006)

hayat boyu sürebilecek büyüünün, çocukların yabancı dile olan ilgilerinin temeli olduğunu belirtmiştir. Ayrıca bu büyüünün sadece yabancı dili daha fazla öğrenmeleri için motive etmek, birinci kademedan ikinci kademeye geçişteki yabancı dil öğrenme kopukluklarını ve zorluklarını yok etmekle sınırlı olmadığını, çocukları yabancı insanlara ve yabancı kültürlerle açık hale getirdiğini savunmuştur.³⁶⁰ Zira çocuk yaşta yabancı dil eğitiminde hedef kültüre ilişkin unsurların fark ettirilme hedefinin, ileriki yaşlara oranla daha kolay başarılabilceği yönünde eğilimler yoğunluktadır. Çünkü çocuk henüz başka, yabancı olana karşı bir önyargı ya da kalıp yargı geliştirmedeği, başka bir deyişle zaten yabancı varlığından da pek fazla haberdar olmadığı için, diğerkültür ve dillere karşı nötr hisler taşımaktadır ve bu nedenle de yeni algı ve olumlu tutumlar oluşturmak daha mümkündür. Bu aşamada çocuğun yeni karşılaştığı bu dili ve kültürü sevebilmesi için uygun ortam yaratabilmek önemlidir. Çocuğu dersin sıkıcılığında boğmayacak, çocukta ilgi ve merak uyandıracak ortam ve yaklaşımlar sayesinde çok kısa sürede olumlu bir bakış açısı oluşturulabilir ve bu sayede çocuk bir değil birçok yeni/yabancı dil ve kültüre karşı olumlu bir tutum geliştirir, kendi gibi olmayana açık fikirlilikle yaklaşmayı öğrenebilir.³⁶¹

Elbette ki, çocuğa kültürel bilgileri kazandırabilmek için, öncelikle hedef kültüre hakim öğretmenlere ihtiyaç vardır. Sadece ders kitaplarından edinilen kuru bilgilerle, kültürlerarası eğitime katkıda bulunmak, bu konuda başarı sağlamak mümkün görünmemektedir. Yabancı dil eğitimi verecek öğretmenlerin dilin kullanıldığı, kültürün yaşandığı ülkeye gidip orada deneyimler edinmiş olması önemlidir. Hedef kültüre mensup kişilerle yaşanan iletişim deneyimleri; öğretmenin hem mesleki hem de bireysel gelişimine çok büyük katkılar sağlayacaktır. Kendi yaşantı deneyimlerine dayanılarak verilen kültürel bilgiler, başarılı bir kültürel tanıtımı da beraberinde getirecektir. Tanıdıkları, sevdikleri bir kişinin (yabancı dil öğretmenin), hedef kültürün insanlarıyla yaşadığı olumlu deneyimleri duymak, öğrenmek; öğrencide o dil ve kültüre karşı olumlu bir izlenim uyandıracaktır ve bu sayede artık çocuk, daha çok ilgi ve merak besleyecektir. Bu şekilde öğrenci, dil

³⁶⁰ Andreas Marschollek, "Fremdsprachenlernen im Spannungsbogen zwischen Interesse und Faszination", (edt. Adelheit Kierepka; Renate Krüger; Jürgen Mertens; Marcus Reinfried), *Frühes Fremdsprachenlernen im Blickpunkt*, Gunter Narr Verlag Tübingen, Germany 2004, s. 145.

³⁶¹ Daha fazla bilgi için bkz. nli-Berichte 67, *Weiterbildungsmassnahme Fremdsprachen (...)*; Ralf Strauss, *Interkulturelle Kommunikation und Kulturstandarts*.
<http://www.hausarbeiten.de/faecher/vorschau/10993.html> (31.08.2006); Dil-Kültür, Türk Dili.
http://www.edebiyatfakultesi.com/turk_dili_1.htm (08.01.2012)

eğitimine gönüllülikle katılacak ve bu içsel motivasyon sayesinde çok daha başarılı bir kazanım süreci yaşayacaktır. Zaten yaş grupları dolayısıyla tüm bilgilere açık zihinlere sahip olan çocuklar, öğretmenin anlatacağı küçük anekdotlar, olumlu deneyimlerle yabancı kültürün insanlarına karşı sempatik bir algı geliştireceklerdir.

Öğretmenlerin hedef kültür hakkında bilgi ve deneyim sahibi olması gerekliliği, sadece öğrencilere doğru bilgiler aktarabilmesi açısından değil, ayrıca derste seçeceği ve kullanacağı kültürlerarası materyaller ve seçeceği metinler açısından da can alıcı değerdedir. Çünkü yabancı dil dersinde kullanılan edebi metinlerin seçimi, kültürlerarası eğitime katkı sağlamak açısından çok büyük önem taşımaktadır. Çeşitli kalıp yargıların olduğu, kültür anlatımı çabasıyla basitleştirmelere giden metinler bu konuda tehlike barındırmaktadır. Metinlerin içeriğindeki kültürel bilgilerin, çocuk tarafından nasıl algılanabileceği önceden düşünülüp ona göre seçimler yapılmalı ve öğretmen, metinde geçen öğeleri öğrencilere tanıtıp açıklayabilecek bilgiye sahip olmalıdır. Bu düzlemde çocukların yaşlarına ve zihinsel gelişim düzeylerine uygun olarak seçilmiş, kültürel bilgi açısından zengin edebi metinler hedef kültürün öğelerinin çocuğa duyumsatılması için faydalı ve işlevli olabileceklerdir. Metinler yoluyla öğrenci hem hedef kültür hakkında birçok bilgi edinir hem de kendi ülkesinin kültürel özellikleri hakkında düşünmeye teşvik edilmiş olur. Aynı zamanda öğretmen ve öğrenciler, bu kültürel özellikler hakkında hedef dilde konuşup tartışma olanağı bulurlar ve böylece yabancı dilde iletişim ortamının oluşturulmasına katkı sağlanmış olur.

Zira hedef kültüre yönelik ilgi çekici, merak uyandırıcı, genel ve basit bilgiler; çocuğun hem kişisel gelişimini desteklemekte ve dünyayı algılama biçimini geliştirmekte, hem de ileriki yıllarda, toplumun dışa açık yüzü olmasına yardım etmektedir. Bu günün öğrencilerinin, yarının öğretmenleri, siyasetçileri, turizmcileri olacakları düşünüldüğünde; kültürlerarası bilgilerle donanmış bireylerin, ülkeyi ne kadar çok ilerletebileceği ve geliştirebileceği daha açık anlaşılmaktadır. Akpınar Dellal'e (2011) göre; kültürlerarası içerikler, hem öğrencilerin kültür ufkunu genişletecek hem de kendi halkının düşünce ve davranış biçimlerine özeleştirel bir mesafede yaklaşmasına ve kendini tanımasına yardım edecektir. Ayrıca dili öğretilecek halkın anlaşılmasına katkıda bulunması sayesinde, daha

demokratik davranış ve tutumların kazanılmasına katkı sağlanacaktır.³⁶² Geleceğin hatta günümüzün dünyasında küresel barış ortamının sağlanabilmesi için, birbirini anlayan insan topluluklarına ihtiyaç vardır. Tüm çatışmaların ana nedeninin anlayamamak ve anlaşılamamak olduğu düşünüldüğünde yabancı dil bilmenin ve kültürler hakkında bilgi ve bilinç sahibi olmanın değeri daha iyi anlaşılmaktadır. Sadece kendi kültüründen olanları değil, başka kültürün insanlarını da anlayabilen ve onlarla kendi dillerinde anlaşabilen bireyler yetiştirilmesi toplumun geleceği açısından bir ihtiyaç halini almaktadır. Bir ülkenin dilini bilmek, kültürü hakkında bilgi ve deneyim sahibi olmak, onu anlamayı ve çatışma durumlarında o konuda fikir üretebilmeyi sağlayacaktır. Bu bağlamda düşünüldüğünde kültürlerarası eğitimin dünya barışına hizmet ettiği söylenebilmektedir.

Hem yabancı dil eğitiminde hem de erken yaşta yabancı dil eğitiminde hedef kültüre yönelik bilgilerin, kültürlerarası eğitimin önemi ve katkılarının altını çizen çok sayıda görüş, düşünce ve verilerin yanında, bu eğitimin muhtemel bazı olumsuz sonuçları ya da etkileri de göz ardı edilmemektedir. Bu nedendir ki özellikle kültürel öğelerin derse dahil edilmesinde çok bilinçli ve hassas olunması konusunda vurgular bulunmaktadır. Çünkü hali hazırda erken yaşta yabancı dil eğitimi verilmeli mi, erken yaş ile kast edilen yaş kaçtır, yabancı bir dil eğitiminin çocuk yaşta olumsuz etkileri olabilir mi sorularına dair kaygılar henüz giderilememişken, erken yaşta öğrenenlere hedef kültürün nasıl, ne kadar ve ne şekilde verilebileceği konusunda da endişeler mevcuttur. Buna koşut Akpınar Dellal (2011) de,

“kültürel konuların yabancı dil derslerine dahil edilmesi yabancı dil eğitiminin önemli bir parçasıdır. Ancak yabancı dil eğitiminde kültürel değerlerin işlenmesi hassas bir şekilde ele alınmazsa bir takım sorunları da beraberinde getirebilecek bir konudur. Bu bağlamda unutulmaması gereken, yabancı kültüre ait değerlerin özellikle çocuklara yabancı dil öğretimi başta olmak üzere her yaşta yabancı dil eğitiminde dozunun iyi ayarlanması, kültürel konuların karşılaştırmalı işlenmesi, konuların doğrudan özendirme ya da nefret ettirme amaçlı verilmemesi, kültürlerarası eğitim alanının öğretim yöntemlerinden yararlanması gerektiğidir. Özellikle kişiliği tam olarak oturmamış erken yaşlardaki çocuklarla yabancı dil eğitiminde, hassas öğretim yöntemleri kullanılmazsa, çocukların dilini öğrendikleri ülkenin kültürünü benimsemelerine, kendi kültürlerine yabancılaşmalarına neden olabilir. Öğrendiği değerleri kendi kültüründe bulamayan öğrenci, her iki kültür arasında bir takım kişilik sorunları da yaşayabilir. Bu nedenle yabancı dil ders kitaplarında verilen kültürel bilgilerin uzmanlar ve psikologlar işbirliğiyle ayarlanması, her yaş grubunun içinde bulunduğu bilişsel yapı ve kişilik durum özellikleri göz önünde bulundurulmalı ve bilgiler kültürlerarası eğitime katkı

³⁶² Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*, s. 112.

verecek şekilde her açıdan özenli ve uygun yöntemlerle verilmelidir. Karşılaştırmalı şekilde, kültürel konuların işlenmesi, öğrenilen yabancı dilin ait olduğu kültür konusunda bilgilendirmenin yanında, her şeyden önce öğrencinin düşünce ufkunu genişletmek, bir olaya, dünya kültürlerine hoşgörü ve çevresindeki her şeye çok yönlü bakış açıları kazandırmak olmalıdır.”³⁶³

şeklinde çıkarımda bulunmuştur. Çünkü yaş grubu itibariyle çocuklar olumlu yönden olduğu kadar olumsuz açıdan da etkilenmeye müsaittirler. Bu nedenle hem ders kitaplarının ve ders araç-gereçlerinin çocuklara uygun hazırlanmış olması hem hedef kültür ve çocukların içinde buldukları zihinsel gelişim aşamasına ilişkin bilgi ve bilinç sahibi öğretmenlerin bu dersleri vermesi ihtiyacı doğmaktadır. Tüm bu koşullar sağlandığında yabancı dil ile beraber hedef kültüre dair bilgi ve özelliklerin çocuklara duyumsatılması ve kültürlerarası öğrenmenin gerçekleştirilmesi hem öğrenenin bireysel gelişimine hem toplumsal ilerlemeye hem de daha barışçıl bir küresel geleceğe katkı sağlayabilecektir.

Erken yaşta yabancı dil eğitiminin yeri ve yararlarından bahsederken unutulmaması gereken bir başka husus da; çocuk yaşta; bir değil birçok dilin aynı anda ve aynı kusursuzlukta kazanılabileceği düşüncesidir. Dil edinimi konusunda yapılan araştırmalar; çocuğun anadil edinimi sürecinde karşılaştığı iki, üç dili eş zamanlı olarak edinebildiğini ve bu dillerin hepsinin anadildeki kullanım ve edinim mükemmelliğine ulaşabileceğini göstermektedir. Bazı uzmanların görüşlerine göre; çocuk, dil edinimi için “kritik dönem” olarak adlandırılan süreçte karşılaştığı tüm dilleri, beyninde anadil ile aynı yere yerleştirmekte ve bu dillerin hepsini, unutulmaya karşı dirençli bir şekilde kazanabilmektedir. Elbette ki, bu dillerin anadile yakın düzeyde edinilebilmesi için, anadildeki doğal ortamın bu diller için de söz konusu olması gerekmektedir. Çocuk, yaşamın doğal akışı içinde, bu dillerle iletişim kurma durumunda kalırsa, hedef dilleri yeterince duyma olanağına sahip olursa ve dilin otantik kullanıcılarıyla birebir yaşantılar kurabilirse anadil edinimi düzeyinde bir dil ediniminden bahsetmek mümkün olur. Bunun için, dil edinimi açısından duyarlı dönem içinde birçok dil ile karşılaşma ve o dilleri yoğun bir şekilde duyma, kullanma, yeterince uyarıcı ile karşılaşma, hedef dillerde iletişime girme olanağına sahip olma gibi ön koşullar sayılabilmektedir.³⁶⁴

³⁶³ Nevide Akpınar Dellal, *age.*, s. 112.

³⁶⁴ Daha fazla bilgi için bkz. Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...); nli-Berichte 67, Weiterbildungsmassnahme Fremdsprachen (...); A. Kuhn, Erstspracherwerb und früher Fremdspracherwerb. <http://www.schule-bw.de/schularten/sonderschulen/fruehesfremdsprachen> (23.06.2006)*

Günümüzün çokdilli Avrupa'sında ve dünyasında tekdilli, tek kültürlü bireylere tüm kapılar yavaş yavaş kapanmaktadır. Birçok dil bilen ve bu dilleri aktif olarak kullanabilen kişilere ihtiyaç vardır. Çünkü dil bilmek, kültür tanımak kişinin hem bireysel hem de sosyal yönlerini geliştirmektedir. İçinde bulunduğumuz çağda özedönük değil, aksine dışadönük, açık fikirli, ufku geniş, bakış açısı engin bireyler, çevresine ve dünyaya hükmedebilmekte ve orada söz sahibi olabilmektedirler. Yabancı dil eğitimi ve hedef kültüre ilişkin eğitim almamış kişiler; kendi kültürünün kabuğuna sıkışıp kalmış, kendi doğrularının, yargılarının esiri olmuşlardır, kendileri gibi olmayı anlayama ve başkalarıyla anlaşmada sorunlar yaşayabilmektedirler. Bu bağlamda Heidingsfelder (2004) çokdilliliğin ve çokkültürlülüğün nasıl bir ihtiyaçtan dolayı ortaya çıktığını ve neden ilkokuldaki yabancı dil derslerinde bu amaca hizmet edilmesi gerektiğini şu şekilde özetlemektedir:

“Günümüzde çokkültürlü ve çokdilli gerçekliğin deneyimi, geçmişte olduğundan daha olağandır. Yaşanan hareketlilik bilinmeyenleri yaklaştırmakta, geniş kapsamlı anlaşma olanakları talep etmekte ve yabancı dil ve kültürle erken yaşta tanışmış olmayı daha gerekli hale getirmektedir. Çocuklar, değişen bu gerçekliğe ilkokuldan itibaren hazırlanmalıdırlar. Almanca'nın yanında üçüncü ve dördüncü sınıfta başka bir dil (İngilizce, Fransızca ya da İtalyanca) ve kültür ile karşılaşmalıdırlar. Dil ve düşünce birbiri ile sıkı ilişkili ve her dil görüş tarzına bağlı olduğundan, öğrenciler bir yabancı dili öğrenirken aynı zamanda gelişmiş bir dünya görüşü de kazanmaktadır. Bu, öte yandan onların sosyal çevrelerinde yabancı düşmanlığının önüne geçmeye de mümkün olduğunca yardım eder.”³⁶⁵ (çev. Y. K. A.)

Tam da bu düzlemde Rosenhahn (2002) ise çokdilli ve çokkültürlü bireylerin yetişmesinin Avrupalı olmanın ve günümüz dünyasının bir ihtiyacı olduğunu ve geleceğin iyi yetişmiş bireyleri için daha ilkokuldan başlanması gerekliliğinin altını çizmiştir.

“Avrupa Konseyi bugün, herkesin üç yabancı dili öğrenebilmesini talep etmektedir. Avrupa'da ulusal devlet anlayışı ve totaliter dil-kültür politikası geçmişte kalmıştır. Gelecek şüphesiz çok dilli olacaktır ve çok sayıda mesleki, ekonomik, özel başarılar vatandaşın çok dilliliğine dayanacaktır. Bu sebeple çokdilli ve çokkültürlü toplumun geleceği için çocuklar daha ilkokuldan itibaren hazırlanmalıdırlar. İlkokullar; çocukların yaşam gerçeklerine göre yönlerini belirlerler ve bu zamanda yabancı dil çocukların günlük yaşamı içinde mevcuttur ve artık ayrı düşünülemez hale gelmiştir. Çocuk; kendi sınıfında, okulunda, komşuda, komşu ülkede, alışverişte, medyada, seyahatte, müzede, havaalanında, mutlaka yabancı bir dil ile karşılaşmaktadır.

³⁶⁵ E. Heidingsfelder, Interkulturelle Pädagogik – Ist der Fremdsprachenunterricht (Englisch) bereits in der Grundschule sinnvoll?. <http://www.hausarbeiten.de/faecher/vorschau/31694.html> (31.08.2006)

Uluslararasılaşma, çocukların günlük yaşamlarında çoktan gerçekleşmiştir.”³⁶⁶ (çev. Y. K. A.)

Bu bağlamda yabancı dil eğitimi ve hedef kültüre yönelik unsurların bireylere duyumsatılması, öğrenenlerin bireysel gelişimleri ve mensup oldukları toplumların ilerlemesi açısından önem taşımaktadır.

Aynı düzlemde Güler (2005) de, çokdilliliğin hem bireysel gelişim hem de Avrupa’ya uyum süreci için önemini şu şekilde anlatmaktadır:

“Avrupa Birliği düşüncesinin en önemli öğelerinden olan çokdilliliğin hayata geçirilmesi için, farklı eğitim kurumlarında birden fazla yabancı dilin öğretimi üzerinde büyük bir titizlikle durulmaktadır. Yakın gelecekte ülkemiz bu birliğin bir üyesi olacaksa, Türkiye’deki uygulamaların da bu yönde yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Çokdilli ve çokuluslu Avrupa vatandaşları, farklı düzeylerde de olsa, iki, hatta üç yabancı dil bilen bireyler olarak nitelendirilmektedir. Ana dilin yanı sıra, bireylerin yabancı dil yetileri şu şekilde oluşmaktadır: Uluslararası geçerliliği olan bir dünya dili, yakın bir komşu ülkenin dili ve/veya herhangi başka bir Avrupa ülkesinin dili. Birden fazla yabancı dil iletişim yetisi ile donatılmış bireyler, istisna olmaktan çıkıp, çokkültürlü ve çokdilli bir dünyada söz sahibi olacaklardır.”³⁶⁷

Fakat var olan şartlarda dilin, okullarda sadece haftada birkaç saatlik eğitimle sınırlı olduğu ve bu kısıtlı zaman diliminde dilin yeterince kullanılmasına olanak sağlanamadığı düşünüldüğünde ise; verilen dil eğitiminin ve ülke bilgisinin yetersizliği gündeme gelmektedir. Dil eğitimi, edinimi, kültürlerarası öğrenme, çokkültürlülüğe adım atma, dili kullanma becerisine hakim olmak ve hedef kültüre ilişkin bilgi ve deneyim sahibi olmak demektir. Bunun için de, yabancı dil eğitimi alan çocukların dil ile donatılmış bir ortamda, dil ile bütünleşerek, hedef dili kullanarak, hedef kültürün unsurlarıyla haşır neşir olarak yaşamaları gerekmektedir. Bu düzlemde Akpınar Dellal (2011),

“Apeltauer’e göre, çocuklar bir dil ortamından yoksunlarsa, dil becerileri gelişmez. Çocuklar ancak ve ancak, duyulan konuşmalar, deneyimler ve yaşantıları dahilinde dil becerilerini geliştirirler. Bugün göç nedeniyle oluşan çokkültürlü toplumsal ortamlarda çocuklar iki dilli veya çokdilli olarak büyümektedirler. İki dilin aynı anda kazanımı örneğin sınır bölgelerinde de doğal bir görüntüdür. Bugün Türkiye’nin Suriye sınırında çocuklar hem Türkçeyi hem de Arapçayı öğrenmektedirler. Ancak böyle bir durumda toplumun genel olarak konuştuğu, sürekli televizyon gibi araçlar sayesinde duyulan, okulda öğrenilen dil, her açıdan baskındır.”³⁶⁸

³⁶⁶ S. Rosenhahn, Potenzen und Grenzen fermdsprachlichen Lernens in der Grundschule – dargestellt am Beispiel der Konzepte des frühen Fremdsprachenunterrichts und der Begegnungssprache. <http://www.hausarbeiten.de/faecher/vorschau/10126.html> (31.08.2006)

³⁶⁷ Gülten Güler, “Avrupa Konseyi Ortak Dil Kriterleri Çerçeve Programı ve Türkiye’de Yabancı Dil Öğretimi Süreçleri”, *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 6, Sayı: 1, Haziran 2005, s. 90.

³⁶⁸ Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*, s. 118.

ifadesiyle erken/çocuk yaşta çokdilliliğin aslında mümkün olduğunu vurgulamaktadır. Bu bağlamda dilin otantik kullanıcılar da olduğu gibi edinilebilmesi için, sürekli ve yoğun olarak dil ile ilişki içinde olunmasının önemli olduğu söylenebilmektedir. Aynı durum çokdillilik için de geçerlidir. Birçok dili devamlı olarak duyma, o dillerde iletişim kurma ve dilleri günlük hayat içinde aktif olarak kullanma sonucunda çokdilliliğin sağlanabileceği deneyimlenmiştir. Aksi halde zengin dil uyarıcılarından yoksun bir ortamda, en iyi ihtimalle dil öğretimi gerçekleşebilmekte, ama dilin kazanımı ve kullanımı zor olmaktadır.

Kessler'e (2006) göre "*çokdillilik, Avrupa yetisi için bir anahtardır.*"³⁶⁹ (çev. Y. K. A.) Çokdillilik ve çokkültürlülüğün bu kadar önemli olduğu ve Avrupa Birliği'ne yaklaşabilme adına bu kadar çok uğraş verilen bir dönemde Türkiye'de yaygın olarak, hatta ezici bir üstünlükle neredeyse tek yabancı dil –İngilizce- eğitimi verilmeye devam edilmektedir. Ülkemizde özellikle erken yaşta yabancı dil eğitimi denildiğinde, akla gelen tek dil İngilizcedir. Çünkü halen uygulanmakta olan erken yaşta yabancı dil eğitim sistemi kapsamında; Türkiye'deki öğrenciler ikinci yabancı dil ile ancak ve ancak orta öğretim aşamasında karşılaşmaktadırlar. Bu da, maalesef dil edinimi için kritik dönem olarak adlandırılan duyarlı yaş aralığının geçmekte olduğu bir dönemi işaret etmektedir.³⁷⁰

İngilizce tüm dünya ülkelerinde yaygın olarak kullanılan bir dil olduğu için, bu dile biraz daha ağırlık verilmesi mantıklı görülebilir. Ama yabancı dil eğitim sistemini ezici bir üstünlükle tek bir dile odaklama çabaları, çağdışı bir dil eğitimine sebep olmaktadır. Bu nedenle ülkenin bazı köşelerinde öncelikle Almanca, Fransızca, Rusça veya başka bir dille başlanılan erken yaşta yabancı dil eğitimi, daha sonra İngilizce ile sürdürülebilir ve ileriki okul kademelerinde hem erken yaşta başlanan bir Avrupa dili hem de İngilizce eğitimi verilebilir. Aslında böyle bir uygulamanın gerçekleşmesi velilere de, çocuklarının geleceği açısından tercih yapma imkanı verebilecektir. Zira var olan sistemde çocuğunun erken yaşta başka bir dil öğrenmesini isteyen ebeveynlerin çok fazla alternatifi bulunmamaktadır. Bu şekilde birçok seçeneği olan erken yaşta yabancı dil eğitimi uygulaması sayesinde tüm

³⁶⁹ Jörg Ulrich Kessler, *Englischerwerb im Anfangsunterricht (...)*, s. 47.

³⁷⁰ Daha fazla bilgi için bkz. Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*; İsmail Hakkı Mirici, *Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi, İlköğretim 4. Ve 5. Sınıflar Örneği*, Gazi Kitapevi, Ankara 2001; Nuran Aslan, "Dünyada Erken Yaşta Yabancı Dil Öğretimi Uygulamaları Ve Türkiye'deki Durum", *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt: 3, Sayı: 35.

ülke genelinde tek dil –İngilizce- olarak devam eden erken yaşta yabancı dil eğitimi sistemi daha çağdaş ve Avrupa ölçütlerine daha yakın bir uygulamaya dönüşebilecektir. Zira var olan şartlar altında –herkesin İngilizce öğrenmek durumunda olduğu şartlarda- İngilizce bilmek artık ayırt edici bir özellik olmaktan çıkmıştır, genel itibariyle toplumun büyük bir kesimindeki herkes az çok İngilizce biliyor. Bu durumun seyri göz önünde bulundurulduğunda, ileriki dönemler için anadile rakip bir yabancı dil eğitiminin oluşabileceğini söylemek çok da gerçekdışı bir yorum olmasa gerek. Şu durumda ikinci hatta üçüncü dil eğitimi, yani çok seçenekli erken yaşta yabancı dil eğitimi uygulaması çok daha fazla önem ifade etmektedir. Zira yabancı dil eğitimindeki yetersizliklerin, Avrupa Birliği’ne girme çabalarının sonuçsuz kalmasında rol oynadığı düşünülmektedir.

Buna koşut, Türkiye’de devlet okullarında halen tekdilli olarak devam eden erken yaşta yabancı dil eğitimine dair kaygıları Akpınar Dellal (2011) şu şekilde açıklamaktadır:

“Son birkaç yıldır yeniden önemsenmeye başlanan iki yabancı dil uygulaması, bu gün daha çok okul yönetimlerinin bu konuda bilinçlenmesi ve onların bu konuya bakışı doğrultusunda uygulamaya geçebilecektir. Konunun önemini kavrayamayan okul yönetimleri genellikle eski alışkanlıklarına devam etmekte ve öğrencilerini iki veya daha fazla dil imkanlarından yoksun bırakmaktadır. Türkiye’de bazı özel okullar hariç öğrencilere erken yaşlarda ise ne yazık ki sadece İngilizce sunulmaktadır. Oysa hem yabancı dile erken yaşta başlatma hem de tek bir yabancı dili önalana çıkarma, diğer yabancı dillere gerekli önemi vermeme, gelecekteki bağımsızlığını düşünen bir ülke için oldukça tehlikeli bir gidiş olarak görülebilir ve bu durum ancak ve ancak sömürge ülkelerde geçerli olur. Bu ülkelerde bütün bireylerin yabancı dil öğrenmesi neticesinde, öğrenilen yabancı dil bir süre sonra yerel dilin önüne geçmiştir. Dil, aynı zamanda kültürdür. Dilini kaybeden ulus/ülke bir süre sonra bağımsızlığını da kaybetmeye mahkum olsa gerektir.”³⁷¹

Bu ifadelerden de açıkça anlaşılabilirdiği üzere tek yabancı dilli yürütülen, erken yaşta yabancı dil eğitimi sistemi hem çocukların çokdillilik ile kazanabileceklerine ket vurmakta hem de uzun vadede ulusal benliğin varlığını tehlikeye atabilmektedir. Bu bağlamda Bleyhl (1995) de; dünya çapında iletişim aracı, “ortak dil” olarak görev yaptığı için İngilizcenin kültür ilişkisi veya kültür tarafsızlığının en az düzeyde olduğunu ve böylece tipik olmayan yabancı dil haline geldiğini belirtmiştir. Ona göre; yabancı dil öğrenmenin bir sosyalleşme süreci, bir kültürleşme süreci olduğu, diğer bir dilin kullanımında sadece sözcük dağarcığının değişiminin söz konusu olmadığı, aksine kültürlerarası iletişimde başka bir düşünce biçimine hazır olunması gerektiği bilinmektedir. Ayrıca “*İngilizce, diğer*

³⁷¹ Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*, s. 50.

*kültürlere duyarlılık ve hoşgörü öğrenme amacı için en elverişsiz dildir.*³⁷² (çev. Y. K. A.) İşte bu nedenle ki; çokdilli, çokkültürlü bireyler yetiştirebilmek için, erken yaşta yabancı dil eğitiminde sadece İngilizce değil, aksine Almanca, Fransızca, İtalyanca gibi farklı okullarda farklı dillerin öğretilmesi eğilimi önemsenmektedir. Zira herkesin erken yaşta sadece İngilizce öğrenebilmesi, başka bir alternatifinin olmayışı, İngilizcenin ezici üstünlüğüne ortam hazırlamaktadır. Yabancı tek bir dile odaklı dil eğitimi hem anadilin önemi hem de çağdaş dil eğitimi uygulamalarıyla çelişmektedir. Bu nedenle erken yaşta dil öğrenenlerin birçok dil seçeneğine sahip olmaları, geçerli ve dünya ülkelerinde yaygın kullanımı olan dillerden biriyle eğitime başlamaları ve ileriki okul kademelerinde İngilizce eğitim almaları daha anlamlı görülmektedir.³⁷³

5.6. Erken Yaşta Yabancı dil Eğitiminde Dört Temel Beceri - Dinleme Ve Konuşma Ağırlıklı Öğrenme

Bilindiği üzere yabancı dil eğitimi; “Dinleme”, “Konuşma”, “Okuma”, “Yazma” olarak sıralanan dört temel becerinin geliştirilmesi üzerine kuruludur. Eğitimin verildiği yaş grupları ve dilin öğrenilme amaçlarına göre bu becerilerin öğretilme sırası bazen değişse de; dil eğitimi verilmesinin en üst amacı, hedef dilde iletişime geçebilmenin başarılabilmesi, dilin kullanımının kazanılabilmesi olarak düşünülmektedir.

Erken yaşta yabancı dil eğitimi okulöncesi ve ilköğretim dönemini kapsadığından ve okulöncesi çağdaki öğrenciler henüz okuma yazma aşamasına geçemediklerinden dolayı onlardaki yabancı dil eğitimi sadece dinleme ve konuşma yetilerine hitap etmektedir. İlköğretimde yabancı dil öğrenenler ise; anadilde okuma yazma becerilerini edinmişlerdir. Fakat yabancı dilde okuma yazma için daha en başta oldukları için hedef dilde okuma-yazma etkinlikleri yapılır, ancak çok da üstünde durulmaz, daha ziyade konuşma ve dinleme yetilerini geliştirme aktiviteleri ön plandadır. Zaten yabancı dil edinimi

³⁷² Werner Bleyhl, “Fremdsprachen an Grundschulen? Ja – aber!”, (edt. Johannes Peter Timm), *Ganzheitlicher Fremdsprachenunterricht*, Weinheim 1995, s. 221.

³⁷³ Daha fazla bilgi için bkz. Adelheit Kierepka; Renate Krüger; Jürgen Mertens; Marcus Reinfried, *Frühes Fremdsprachenlernen (...)*; Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*; J. Weissenborn, *Kinder haben kein Problem, mehrere Sprachen gleichzeitig zu lernen.*
http://www.forumbildung.de/templates/imfokus_inhalt.php?artid=267 (2006)

bakımından ilkokuldaki dil eğitiminin amacı; sözel-iletişimsel ilerleme, hedef dilde konuşabilme ve anlaşılabilirlik.³⁷⁴ Bu bağlamda Raasch'a (1999) göre de; ilkokuldaki yabancı bir dil öğrenmenin amacı, temel bir yabancı dilsel iletişim yetisi oluşturmak, sözel dil kullanımını kazanmaktır ve bu yüzden dinleme-anlama ve konuşma öncelikli olarak geliştirilmesi gereken yetilerdir.³⁷⁵ Zira çocuk; yaş grubu itibariyle sürekli konuşmak, soru sorup öğrenmek ister, çevresindeki her şeye karşı aşırı bir merak içindedir. Onun bu ilgisi ve merakı yabancı dile yönlendirilebilir ve dilin aktif kullanımının başarılabilmesinde yardımcı olabilir.

Zaten erken yaşta yabancı dil eğitimi düşüncesinin çıkış noktalarından birisi; çocukları yabancı dilde okur-yazar kılmak değil, aksine yeni dil ve kültürle beraber onlara yeni ufuklar açmak, farklı dil kültürlerin varlığını hissettirmek, yabancı dile karşı duyarlılık kazandırmak ve hedef dilde basit günlük kullanımları edindirebilmektir. Bu nedenle öncelikle kulak dolgunluğu oluşturmak adına, dinleme etkinliklerine ağırlık verilmektedir. Bu amaçla çocuğun hedef dili mümkün olduğunca çok duymasına olanak sağlanır ve bu duyduğu sözcük, cümle ve kalıpları aktif olarak kullanabilmesi için uygun ortam sağlanmaya çalışılır. İçinde bulunduğu zihinsel aşama gereği taklit yeteneği ve isteği ön planda olduğu için çocuk; hedef dilde dinlediği iletileri kolaylıkla alıp taklit edebilir. Bunu zahmetsiz ve bilinçsizce yapar, tekrarlar ve öğretmenin teşviki ile dili edinim aşamasına kolaylıkla geçebilir. Sonuç olarak; çocuk yaşta dil eğitimi çalışmalarında; dilsel yetinin sözel alanda gelişiminin temel amaçlardan olduğunu söylemek mümkündür.³⁷⁶ Buna koşut Küls (2004) de;

³⁷⁴ Daha fazla bilgi için bkz. Jörg Ulrich Kessler, *Englischerwerb im Anfangsunterricht diagnostizieren, Linguistische Profilanalysen am Übergang von der Primarstufe in die Sekundarstufe I*, Gunter Narr Verlag Tübingen, Germany 2006; C. Karakoç, Okulöncesi Eğitimde Ana Sınıfları İngilizce Dersi İçin Bir Öğretim Programı Önerisi.

http://perweb.firat.edu.tr/personel/yayinlar/fua_35/35_65805.pdf (20.12.2011); Norbert Schlüter, *Fortschritte im Frühen Fremdsprachenlernen, Ausgewählte Tagungsbeiträge Weingarten 2004*, Cornelsen Verlag, Berlin 2006.

³⁷⁵ Albert Raasch, *Frühbeginn Französisch - Beispiel Saarland, Erfahrungen, Reflexionen, Vorschläge, Forderungen*, Fachverband Moderne Fremdsprachen, Saarbrücken 1999, s. 58.

³⁷⁶ Daha fazla bilgi için bkz. Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil Eğitimi ve Dil Edinimi Nedir? Niçin? Nasıl?*, Çanakkale Kitaplığı Akademi, Çanakkale 2011; Klaus Konrad; Annette Wagner, *Lernstrategien für Kinder, Basiswissen Grundschule*, Schneider Verlag, Hohengehren 1999; *Fremdspracherwerb im frühen Kindesalter*. www.kidtini.de/elternratgeber/elternratgeber.asp?eid=104&t=Fremdspracherwerb (2006)

“çocukların aktif bir şekilde konuşmaları dil edinimi için çok önemlidir ve sadece bu şekilde zorunlu sinirsel ağlar oluşabilmektedir. Çocuklar veya beyinleri dil ediniminde dilsel girdiye muhtaçtır ve dil ediniminin her aşamasında ihtiyaç duyulan dilsel dürtü ve teşvik için çocuklar aktif olmalı ve iletişimlerini kendileri oluşturmaları”³⁷⁷ (çev. Y. K. A.)

ifadesiyle çocuk yaştaki dil öğrenenler için dilsel ve konuşmaya dönük teşvikin öneminin altını çizmektedir. Çocukların yeni dilde konuşabilmeleri için, dil ile yoğun bir ilişki içinde olmalarının dışında, konuşma etkinliği için teşvik edilmeleri ve cesaretlendirilmeleri de önemlidir. Bu nedenle kendilerini rahat ve güvende hissedebilecekleri özgür iletişim ortamları oluşturulmalı, bazen hedef dilde söyledikleri tek bir sözcük için bile takdir edilmelidirler. Bu aşamada normal olarak çok fazla telaffuz ve tonlama hataları olacaktır ve bu kaçınılmazdır. Bu hataların düzeltilmesi aşamasında görmezden gelme ya da hatayı vurgulayarak düzeltmeye çalışma yerine, öğrencinin dile olan hevesini kırmadan, doğru kullanımı birçok kez tekrarlayarak ve dinleterek düzeltme yoluna gitmek daha yapıcı bir yol olarak kabul görmektedir.³⁷⁸ Roggenbuck’un (2006) da belirttiği üzere; “*mümkün olduğu kadar sık işitsel materyaller kullanılırsa, çocuklara; yabancı dildeki diğer seslerle ve buna uygun diğer konuşma yolları ile karşılaşma şansı verilmiş olur.*”³⁷⁹ (çev. Y. K. A.) Bu yolla da çocuk doğrusunu dinleye dinleye hata yaptığı yeri görecektir ve dilin doğru kullanımını edinecektir. Zaten bu hata düzeltme durumu, bilinçli bir çalışma ve çabayla değil, kendiliğinden gerçekleşebilecektir.

Bu bağlamda çocukların yabancı dilde konuşmaya ve iletişim kurmaya gönüllülükle yönelmeleri için, seçilen iletişim yöntemi ve kullanılan konular önem arz etmektedir. Daha çok çocukların ilgisini çekecek, onları dili kullanmaya teşvik edecek ve onlara tanıdık gelen, günlük yaşamda sıklıkla karşılaşabilecekleri konuşma materyalleri seçilmesi tavsiye edilmektedir. Bu aşamada seçim işleminin öğrencilerin de görüşü ve eğilimi göz önünde bulundurularak yapılması, öğrencileri derse güdülemede etkili olacaktır. Ayrıca seçilen

³⁷⁷ H. Küls, Gehirnforschung, Lernen und Spracherwerb.
<http://www.kindergartenpaedagogik.de/1024.html> (2006)

³⁷⁸ Daha fazla bilgi için bkz. Sura Hart; Victoria Kindle Hodson, *Empathie im Klassenzimmer Ein Lehren und Lernen, das Zwischenmenschliche Beziehungen in den Mittelpunkt stellt - Gewaltfreie Kommunikation im Unterricht*, Junfermann Verlag, Paderborn 2006; Kindlicher Spracherwerb.
<http://www.weikopf.de/Sprache/Grundlagen/Spracherwerb/spracherwerb.html> (2006); A. Kuhn, Erstspracherwerb und früher Fremdspracherwerb.
<http://www.schule-bw.de/schularten/sonderschulen/fruehesfremdsprachen> (23.06.2006)

³⁷⁹ Isabelle MordelletRoggenbuck, “Vorschläge für eine Didaktik der Ausspracheschulung in der Grundschule”, (edt. Norbert Schlüter), *Fortschritte im Frühen (...)*, s. 228.

konu ve içeriklerin, hedef kültürün öğelerini taşıması ve otantik özelliklerinin ön planda olması; öğrencilere amaç kültürü tanıtmaya ve onları kültürel öğelere karşı daha duyarlı ve hoşgörülü kılmaya yardımcı olacaktır. Buna koşut Akpınar Dellal (1990) de,

“konuşma yetisi özgür ortamda gerçekleşebilir ve yabancı dil dersinde edebi metinlerin kullanımı sınıfta ateşli bir tartışmaya olanak verecektir. Öğrenci tartışma sırasında kendi düşüncelerini açıklamayı, yabancı düşüncelere katlanmayı ve yabancı kültüre ilişkin içeriği anlatmayı öğrendiğinde konuşma yetisini edinmiş olacaktır.”³⁸⁰ (çev. Y. K. A.)

ifadesiyle yabancı dil derslerinde hedef kültürün öğelerini barındıran edebi metinlerin kullanımının, konuşma yetisini geliştirmek ve çocukları konuşmaya teşvik etmek anlamında önemini vurgulamaktadır. Bu anlamda düşünüldüğünde yabancı dil derslerinde hedef kültüre ilişkin imgeler barındıran kısa öykülerin, edebi metinlerinin kullanımının hem çocuğun yabancı dili aktif olarak kullanabilmesine hem de bireysel olarak kendi duygu ve düşüncelerini aktarabilmesine imkan verdiği söylenebilmektedir. Öğrenenin ilgi ve merakını uyandıran metin ve konular yoluyla hedef dilde konuşmaya gönüllülük gelişebilecek ve bu sayede çocuk dili daha iyi öğrenip kendini daha iyi ifade edebilmek çabası içine girecektir. Yine Akpınar Dellal’ın (1990) Heid’dan (1982) alıntılıdığına göre “yabancı dil dersinin amacı kuşkusuz öğreneni doğal konuşma (*natural discourse*), gerçek iletişim yetisine götürmektir.”³⁸¹ Bunun için de öğrencilerin gönüllülükle konuşmaya katılacakları konular, kendilerine sunulmalı, ders ortamına getirilmeli ve öğrenciyi derse çekebilecek, içinde kendine dair bir şeyler bulmasını sağlayacak metinler işe koşulmalıdır.

Tüm bunlar yapılırken öğretmenin, öğrenene yaklaşım biçimi çok önemlidir. Yaşı kaç olursa olsun, her birey önemsendiğini ve karşısındakiler tarafından anlaşıldığını görmek ister. Bu aslında çok insani bir gereksinimdir ve kişi, anlaşıldığı oranda, karşısındakilerle iletişime gönüllülük gösterir. Bu nedenle öğretmenin, öğrencilere karşı koşulsuz kabul ile yaklaşması ve birey olarak değer verdiğini hissettirmesi gerekmektedir. Çocuğun duyumsadığı bu kabul hissi, onu önce öğretmene sonra da öğretmenin kullandığı dile açacak, yaklaştıracaktır. Öğretmeni tarafından dinlendiğini ve anlaşıldığını hisseden

³⁸⁰ Nevide Akpınar Dellal, *Evaluative Analyse der landeskundlichen Aspekte in den Lehrwerken für das Fach Deutsch als Fremdsprache an Ortaokul und Lise*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Çukurova Üniversitesi, Adana 1990, s. 40.

³⁸¹ Nevide Akpınar Dellal, *age.*, s. 40.

çocuk, dili kullanmak ve hedef dilde iletişime geçmek konusunda istek ve gönüllülük gösterebilecektir.³⁸² Zira Konrad ve Wagner'e (1999) göre;

“çocuklar sadece kendileri de dinlendikleri zaman, dinlemeyi öğrenebilirler (herkes için eşit hak) ve bu da; karşılıklı ciddiye almak ve sözünü kesmemek demektir. Öğretmenler, dinleme etkinlikleri ile ilgili; konuşma kurallarını çalışmalılar ve kurallara uyulmasını sağlamalıdır (örneğin; konuşma taşları kullanma yoluyla), konuşma partnerine sık sık göndermeler yapmalıdırlar (örneğin; anlaşmazlıkların çözümünde), duruma göre konuşma zamanını sınırlamalıdır, çocukların neyi öğrenmeyi beklediklerine ve kişilerarası tartışmadan rahatsız olmamaya dikkat etmelidir.”³⁸³ (çev. Y. K. A.)

Çünkü çocuğun sınıfta kendini ifade etme şansına sahip olması çok önemlidir ve gerçek iletişim ortamı ancak bu şekilde oluşturulabilir. Bu nedenle çocuk kendini ifade etmekten, hata yapmaktan ve anlaşılmamaktan endişe etmemeli, iç güven sağlamış olmalıdır. Bu aşamada öğretmene, öğrencileri destekleyici rol oynaması, hatta kendisinin de bu konuşma grubunun bir üyesi olması, söz sırası ona geldiğinde tıpkı öğrenciler gibi, onlarla eşit haklara sahip olarak iletişime katılması tavsiye edilmektedir.

Sağlıklı ve güvenli bir iletişim ortamının sağlandığı bir öğrenme durumunda çocuğun hedef dili kullanma denemelerine geçmemesi için hiçbir neden kalmamıştır. Bu aşamada yapılması gereken şey; çocuğun hedef dili yoğun bir şekilde duyması ve kullanım için teşvik edilmesidir. İlk başlarda çocuğun hedef dilde konuşma adına yaptığı tüm denemelerin olumlu pekiştirilmesi ve hatalara yoğunlaşılması salık verilmektedir. Çünkü bu aşamada yapılan hataların çok fazla vurgulanması, öğrenciyi dil kullanımından uzaklaştırabilir ya da çocukta başarısızlık hissi veya korkusu yaratabilir. Buna koştur Böhne (1999) de; başlangıçta yabancı dili duyma anlamında dinleme-anlama yetisinin önemli bir yeri olması gerektiğini ve ilk olarak öğrencinin kendisinin konuşması ve bunu başarmasının talep edilmesi, bu esnada da dil yapılarının doğru eğitime geçiş aşaması olarak hatalara göz yumulması, hataların görmezden gelinmesi gerektiğini vurgulamıştır.³⁸⁴ Çocuk yaş grubunda, öğrenenin dilin kullanımına yönelik şevkinin

³⁸²Daha fazla bilgi için bkz. Adelheit Kierepka; Renate Krüger; Jürgen Mertens; Marcus Reinfried, *Frühes Fremdsprachenlernen im Blickpunkt Statusquo und Perspektiven*, Gunter Narr Verlag Tübingen, Germany 2004; Klaus Vopel, *Interaktionsspiele für Kinder Affektives Lernen für 8- bis 12- Jährige, Lebendiges Lernen und Lehren*, Isko Press 1978; S. Rosenhahn, *Potenzen und Grenzen fermdsprachlichen Lernens in der Grundschule – dargestellt am Beispiel der Konzepte des frühen Fremdsprachenunterrichts und der Begegnungssprache*.

<http://www.hausarbeiten.de/faecher/vorschau/10126.html> (31.08.2006)

³⁸³ Klaus Konrad; Annette Wagner, *Lernstrategien für Kinder (...)*, s. 114.

³⁸⁴ Detlef Böhne, “Stellungnahme”, (edt. Albert Raasch), *Frühbeginn Französisch Beispiel (...)*, s. 148.

kırılmamasının, hatasız dil kullanımından daha öncelikli olduğu düşünülmektedir. Zira çocuk sahip olduğu içsel motivasyon ve hedef dilde iletişime geçebilme isteği sayesinde, doğrusunu duya duya hatasız kullanıma erişebilecektir. Bu amaçla hedef dili anlamak ve bu dilde kullanım yeterliliğine ulaşmak adına; çocuklar başka bir etkinlikle meşgul olduklarında bile, amaç dilde söylenen bir şarkı, okunan bir şiir ya da anlatılan bir öyküyü dinlemek, farkında olmadan onlarda birçok sözcüğe karşı aşinalık uyandırır, farkındalık kazandırır. Çocuk; birçok sözcüğün telaffuzunu ve kullanıldığı yeri, sadece duyarak, dinleyerek farkında olmadan öğrenebilme yetisi ve duyarlılığına sahiptir.³⁸⁵ Göhrum (1975); en üst öğrenme amacı olan yabancı dilde anlaşmanın, dilsel davranış usullerinin gerçek durumlarda çalışılması yoluyla geliştirilebileceğini ve bu yüzden de sözel yetilerin; okuma ve yazmadan öncelikli olduğunu vurgulamıştır. Ona göre; işitsel araçlar dil modeli olarak öğretmeni desteklemekte, böylece öğrencilerin çeşitli konuşmacılara alışmalarına ve otantik İngilizceyi doğal ritim içinde almalarına yardım etmektedir.³⁸⁶ Bu nedendir ki; çocuk her an hedef dili hem öğretmenden hem de işitsel araçlardan dinlemelidir. Böylelikle dil ediniminin ve kullanımının gerçekleşmesi daha kolay olabilecektir. Zira çocuğun var olan taklit yeteneğini hedef dili öğrenmede kullanabilmesi için, aynı şarkı, diyalog ya da öyküyü defalarca duymuş, dinlemiş olması gerekmektedir.

Ayrıca bu aşamada öğretmenin, kendi bildiği ya da okulda öğrendiği gibi değil, çocuğa uygun, yaş grubuna hitap eden düzeyde konuşması ve öğrencilerle bu düzlemde iletişime geçmesi üzerinde durulmaktadır. Yoğun bağlaçlar, kalıplar, günlük yaşamda çok da sık kullanılmayan sözcük ve yapılar öğrencinin ilgisini azaltıp, onu dilden uzaklaştırabileceğinden, en azından öğrencinin dili anlayabileceğine dair cesaretini köreltebileceğinden dolayı, daha basit ve günlük kullanıma uygun yapı ve ifadelerin seçilmesi önemlidir. Ayrıca konuşma ve dinleme yetilerinin geliştirilmesi çalışmalarında, öğretmenin telaffuzunun akıcılığı da önemlidir. Çünkü çocukların işitsel araçlardan dinledikleri otantik dil kullanıcılarının telaffuzu ile öğretmenin kullanımı arasındaki büyük

---

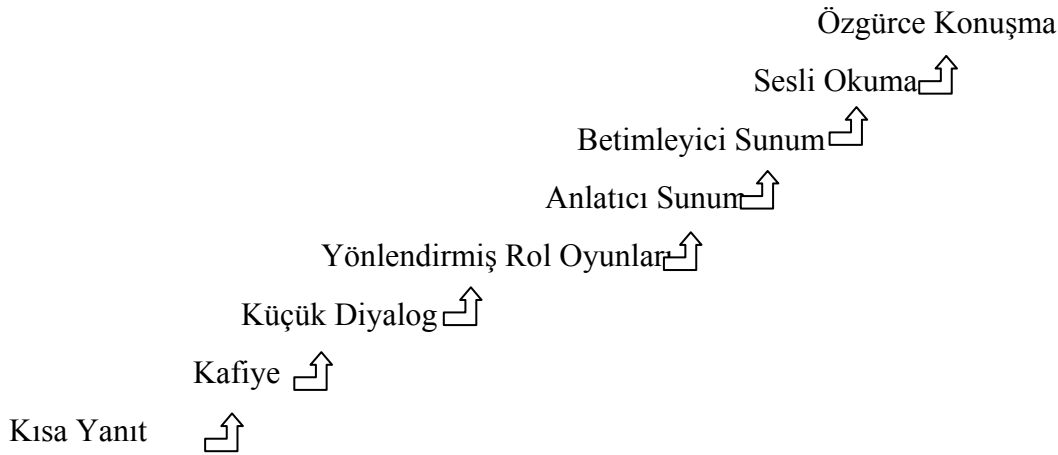
³⁸⁵ Daha fazla bilgi için bkz. Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*; Klaus Konrad; Annette Wagner, *Lernstrategien für Kinder(...)*; H. Küls, *Lernen und Spracherwerb*. <http://www.kindergartenpaedagogik.de/1024.html> (2006)

³⁸⁶ Gisela Göhrum, *Englischunterricht Grundlagen – Aufbau – Praxis*, Ferd. Dummlers Verlag, Bonn 1975, s. 51.

farklar, öğrenen açısından çatışma durumu yaratabileceğinden, öncelikle öğretmen dilinin, orijinal kullanıma yakın olması gerekmektedir.

2003 İlkbahar’da, Heidelberg Eğitim Yüksekokulu’nda geliştirilen TAPS- Araştırma Projesi’nde (Testing and Assessing Spoken English in Primary School) bilgi, uygulama ve eğitim politikası araştırılmış ve konuşma şeklinin kademeli olarak ilerleyişi aşağıdaki gibi formüle edilmiştir:

Yukarıdaki şekli Diehr (2006) şu şekilde açıklamaktadır:

“İlkokul süresince, konuşma başarısı kapsamlı ve eşzamanlı olarak artmaktadır. Öğrenciler, önce tek sözcükle, sonra iki ya da üç cümle ile konuşurlar ve en sonunda daha çok birbirine bağlı cümleler kurabilirler. Öğrencilerin ifadeleri, üretken bir şekilde ve kendiliğinden artmaktadır. İletişimsel İngilizce dersinin en önemli noktası, serbest ve tutarlı konuşmadır. Şimdiye kadarki gözlemlere dayanarak, serbest olarak konuşabilme, ilkokulda sıkça gerçekleştirilebilen bir durum değildir.”³⁸⁷ (çev. Y. K. A.)

Buradan da açıkça anlaşılabilirdiği üzere; hedef dil ile yeni karşılaşılan bir çocuğun, yeni dilde konuşabilmesi için geçmesi gereken birçok aşama vardır. Çocuk tek bir sözcükle bile olsa konuşma aşamasına geçmeden önce, hedef dili defalarca yoğun bir şekilde duymuş, dinlemiş olmalıdır. Ancak bu dinleme sürecinden sonra, öncelikle tek sözcükle cevap verme ya da istek ve ihtiyacını ifade etme, ardından anlamlı ya da anlamsız kafiyeyle dili kullanarak diyaloga geçme, karşısındakiyle iletişim kurabilme boyutuna ulaşabilmekte ve bu aşamadan sonrası ise nispeten daha kolay olabilmektedir.

³⁸⁷ Bärbel Diehr, “Fünf Thesen zur Beurteilung der Sprechleistung im ergebnisorientierten Englischunterricht in der Grundschule”, (edt. Norbert Schlüter), *Fortschritte im Frühen (...)*, s. 12.

Bu bağlamda erken yaştaki çocuklardan ne beklendiği ve nelerin beklenmesi gerektiği de önemli bir husustur. Çünkü yeterliliklerinin altında kalan beklentiler de, çok aşırı talepler de öğrencilerde olumsuz etki bırakabilmekte ve onların derse olan motivasyonlarını düşürebilmektedir. Bu yüzden gerçekçi ve gelişim düzeylerine uygun beklentilere sahip olunmalıdır. Çocuk her aşamada desteklenmeli ve bir aşama başarılmadan bir üst aşamadaki becerinin öğretilmesi çabasına girilmemelidir. Bu konuda öğretmen yardımcı konumunda olmalıdır, yönlendirici değil. Ayrıca konuşma becerisinin kazanılması aşamasında bireysel farklılıklar göz önünde bulundurulmalı ve çok ısrarcı ve tutucu olunmamalıdır. Çünkü konuşma yetisinin ilerleyişi, bireysel gelişim farklılıklarına göre değişiklik gösterebilmektedir. Buna koşut iletişime, konuşmaya uygun ortamlarda, çocukların konuşma konusunda özgür bırakılması önemlidir.³⁸⁸

Erken yaşta dil ediniminde asıl amaç; hedef dilde iletişim kurabilme, dili kullanabilme yetilerinin geliştirilmesi ve diğer dil ve kültürlerle karşı olumlu tutum edindirebilme olduğu için, okuma ve yazma yetileri ikinci planda kalmaktadır. Okulöncesi dönemde hiç söz konusu olmayan okuma ve yazma yetileri, ilköğretimdeki yabancı dil derslerinde ise çok basit anlamda uygulanmaktadır. Bunun nedenlerinden birisi de, bu yetilerin ediniminin çocuk yaştakiler için çok daha zor olmasıdır.

Erken yaştaki öğrenenlerin henüz anadilde okuma yazma yetilerini yeni kazanmakta oldukları ve bu konuda da epeyce zorlandıkları düşünüldüğünde; hedef dilde okur-yazar olmaları adına ısrarcı ya da zorlayıcı bir tutum sergilenmemesi gerektiği açıktır. Bu konudaki ısrar çocuklarda, hedef dilin öğrenilmesinin zor olduğu ya da bunu başaramayacakları hissi uyandırabilir. Bu bağlamda Bleyhl (2006);

---

³⁸⁸ Daha fazla bilgi için bkz. nli-Berichte 67, *Weiterbildungsmassnahme Fremdsprachen in der Grundschule am Beispiel Englisch*, Niedersächsischen Landesinstitut für Fortbildung und Weiterbildung im Schulwesen und Medienpädagogik (NLI), Niedersachsen Verlag, Hildesheim 2001; Norbert Schlüter, *Fortschritte im Frühen (...)*; Fremdspracherwerb im frühen Kindesalter. www.kidtini.de/elternratgeber/elternratgeber.asp?eid=104&t=Fremdspracherwerb (2006)

“İngilizce okuma ve yazmayı öğrenme basit değildir ve sınıf öğretme ve öğrenmesi, okuma ve yazma yetisini edinmeye bağlıdır. İngilizce konuşmayı öğrenemediği için değil, ama okuma ve yazmanın zorluklarının üstesinden gelebilmek için daha fazla zamana ihtiyaç duyduğundan, bazı çocuklar geride kalmaktalar ya da başarısız olmaktadır. Okuma ve yazmada yabancı dil öğrenmeyi destekleyecek bir seviyeye ulaşmak zaman almakta ve İngilizcenin yazılı biçimi yüksek bilişsel ve motor beceriler gerektirmektedir.”³⁸⁹ (çev. Y. K. A.)

sözleriyle erken yaşta yabancı dil eğitiminde, okuma ve yazma yetilerine yönelik çok yüksek beklentilerin olmaması gerektiğini vurgulamaktadır. Aynı düzlemde Raasch (1999) da,

“yazılı dilde konsantrasyon, küçük yaştaki yabancı dil öğrenenler için çok fazla yük oluşturmaktadır ve bundan dolayı yazının başarılması, ilkokuldaki yabancı dil derslerinde anlaşma aracı olarak öngörülmemektedir. Bunun yanında yalnızca küçük sözcük tanıma alıştırmaları, basit etiketlerin okunması, işaret levhalarının, sık kullanılan birkaç sözcüğün yazımı ancak ikinci yılda, uygun ders aşamalarında uygulanabilmektedir.”³⁹⁰ (çev. Y. K. A.)

ifadesiyle bu konudaki genel eğilimi desteklemektedir. Ayrıca bu yaştaki çocuklara yabancı dilde başarı duygusunun tattırılması ve başarılarının olumlu pekiştirilmesi, onları dile ve dil öğrenmeye güdüleyici faktörlerdir. Öğrencilere başarabileceklerinin hissettirilmesi amacıyla onların gelişim seviyelerine ve yeterliliklerine uygun etkinliklerin işe koşulması tavsiye edilmektedir. Erken yaştaki öğrenciler için; henüz anadilde okuryazarlık kazanmaya çalıştıkları bir dönemde, çok zorlanacakları yabancı dilde okuma ve yazma alıştırmalarını kullanmak, zaten onlara yeni ve yabancı olan dile karşı onlarda olumsuz duygusal tepkiler oluşturabilir. Bu nedenlerden dolayı ilköğretimde kullanılan okuma ve yazma etkinlikleri öğrencilerin yabancı dil edinim evrelerine uygun ve zorlanmadan anlayabilecekleri şekilde düzenlenmelidir.

5.7. Erken Yaşta Yabancı Dil Eğitiminde Öğrenci Başarısının Değerlendirilmesi

Bir eğitim-öğretim etkinliğinde elbette ki temel amaç; öğrenenin istenen yönde değişiklikler yaşamasıdır. Bu üst hedef tüm eğitim-öğretim alanları ve etkinlikleri için geçerli görülen bir durumdur. Bu bağlamda düşünüldüğünde, verilen eğitimin ne kadarının bireyde etkili olabildiği ya da öğrenen tarafından alınabildiğinin bilinmesi de çok

³⁸⁹ Werner Bleyhl, “Weshalb Lehrer und Didaktiker mehr als eine Ahnung vom Spracherwerb haben sollten oder Vom Sinn und Unsinn einer Übergangsdidaktik”, (edt. Norbert Schlüter), *Fortschritte im Frühen (...)*, s. 97.

³⁹⁰ Albert Raasch, *Frühbeginn Französisch – Beispiel (...)*, s. 66.

önemlidir. Eğitimde ölçme, değerlendirme etkinlikleri sayesinde elde edilebilen veriler ışığında; hem verilen eğitimin öğrenendeki yansımalarına, hem bir sonraki aşama için rehber olabilecek bilgilere hem de nerede yanlışlık ya da eksiklik yaşandığının anlaşılmasını sağlayacak verilere ulaşılabilir. ³⁹¹ Bu bağlamda Altmışdört (2010) “*öğretim programlarının tümünde genel amacın öğrenci başarısı ve gelişiminin sağlanması*” olduğunu ve bu sebeple “*hedeflerin gerçekleşip gerçekleşmediğinin sürekli olarak ölçülmesi*” gerektiğini ifade etmiştir. Verilen eğitimin etkililik derecesini belirleyip bir sonraki adımı ona göre atmanın ve o doğrultuda ilerlemenin başarıyı getirebileceği düşünüldüğünde Altmışdört’ün görüşüne katılmamak olanaklı değildir. Ona göre; “*değerlendirme, öğrenci ve öğretmenin edinimini ölçmek, ileriye yönelik eğitim gereksinimlerini belirlemek*” ve eğer varsa “*programın eksik yönlerini ortaya çıkarmak amacıyla yapılmaktadır.*” ³⁹² Buna koşut Altmışdört (2010) eğitimde ölçme ve değerlendirmenin kullanım amacını şu şekilde açıklamaktadır:

“Öğrenciler tarafından kazanılan girdilerin niteliği ve niceliği, öğrenmede yaşanan zorlukların belirlenmesi ve başarının ölçülmesi için ölçme-değerlendirmeye geniş çapta yer verilmektedir. Bu yolla öğrenim sürecine yönelik eksikler belirlenir, öğrenenlerin başarı ve başarısızlıkları saptanarak bu alanla ilgili iyileştirme çalışmalarının oluşturulması sağlanır.”³⁹³

Zira tıpkı diğer eğitim alanlarda olduğu gibi yabancı dil eğitiminde de, ölçme değerlendirme işlemleri ve bunlardan alınan sonuçlar özellikle bir sonraki adımı belirleyebilme adına değerlidir. Verilen eğitimin ya da bilginin ne kadarının öğrenci tarafından alınabildiği, öğrenenin hangi aşamalarda başarısızlık yaşadığının belirlenmesi, yabancı dil eğitiminin verimlilik derecesinin saptanması; bir sonraki ders, sınıf veya eğitim aşamasına yol gösterebilecektir. Öğrenciler hangi yöntemler kullanılarak verilen hangi yetilerin kazanımında problem yaşıyorlarsa, bir sonraki plan ya da düzenleme o konu

³⁹¹ Daha fazla bilgi için bkz. nli-Berichte 67, *Weiterbildungsmassnahme Fremdsprachen in der Grundschule am Beispiel Englisch*, Niedersächsischen Landesinstitut für Fortbildung und Weiterbildung im Schulwesen und Medienpädagogik (NLI), Niedersachsen Verlag, Hildesheim 2001; Albert Raasch, *Frühbeginn Französisch - Beispiel Saarland, Erfahrungen, Reflexionen, Vorschläge, Forderungen*, Fachverband Moderne Fremdsprachen, Saarbrücken 1999; A. Leist Villis, *Wie erwerben Kinder Sprache(n)*. <http://www.sprachfoerderung.info/spracherwerb.htm> (01.01.1998)

³⁹² G. Altmışdört, *Yabancı Dil Öğretiminde Nasıl Bir Ölçme Değerlendirmeye Gerek Vardır*. <http://www.keg.aku.edu.tr/index.php?journal=anasayfa&page=article&op=view&path%5B%5D=57&path%5B%5D=50> (11.01.2012)

³⁹³ G. Altmışdört, *age*. <http://www.keg.aku.edu.tr/index.php?journal=anasayfa&page=article&op=view&path%5B%5D=57&path%5B%5D=50> (11.01.2012)

üzerinde yoğunlaşacaktır. Bu anlamda düşünüldüğünde, öğrenci başarılarının ölçülmesi ve değerlendirmesinin yabancı dil dersleri için de kaçınılmaz olduğunu söylemek mümkün olabilmektedir.³⁹⁴

Başarı değerlendirme ya da mevcut durumu saptama adına yapılan ölçme-değerlendirme yöntemlerinin seçilme aşamasında; başarının ölçüleceği dersin, konunun, alanın özellikleri ve başarısı ölçülecek grubun yaşı, zihinsel ve fiziksel gelişim özellikleri, gereksinimleri ve bu yaş grubundan en az ve en fazla nelerin beklenmesi gerektiği gibi noktalar önem kazanmaktadır. Seçilen yöntem hem konuya ve alana hem de ölçülecek hedef kitleye uygun ve hitap edebilir düzeyde olmalıdır. Aksi halde başarılı ve sağlıklı sonuçlar elde etmek mümkün olamayacaktır.

Bu bağlamda düşünüldüğünde erken yaşta yabancı dil eğitimi alan öğrencilerin edinim ve başarı düzeylerinin belirlenmesinde, ileriki sınıf kademelerindeki öğrencilere uygulanan ölçme-değerlendirme yöntemlerinin kullanılması, ölçme yönteminin hedef kitleye uygunluğu koşulu ile bağdaşmamaktadır. Çocuk yaştaki öğrenenler, içinde buldukları yaş grubu ve zihinsel gelişim evresi dolayısıyla çok farklı yöntem ve tekniklere gereksinim duymaktadırlar. Ancak onların gelişim aşamalarına hitap edebilen ölçme-değerlendirme yöntemleri sayesinde, sağlıklı sonuç ve değerlendirmelere ulaşılabilecektir. Bu sebeple çocuk yaştaki erken yaşta yabancı dil öğrencilerine, ileriki yaş gruplarında olduğu gibi kağıt-kalem sınavları uygulanması pek tavsiye edilir bir durum değildir. Zaten okuma yazma yetilerinin ediniminin ikinci planda olduğu ve öğrenenlerin birçoğunun henüz okuryazar olmadığı bir düzlemde böyle bir başarı değerlendirmesi mümkün olamamaktadır. Genel itibariyle öğrencinin dil eğitiminde geldiği aşama, gözlem yoluyla veya bireysel öğrenci dosyalarının doldurulması yoluyla belirlenmektedir.³⁹⁵

---

³⁹⁴ Daha fazla bilgi için bkz. Albert Raasch, *Frühbeginn Französisch - Beispiel (...)*; Jörg Ulrich Kessler, *Englischerwerb im Anfangsunterricht diagnostizieren, Linguistische Profilanalysen am Übergang von der Primarstufe in die Sekundarstufe I*, Gunter Narr Verlag Tübingen, Germany 2006; Ölçme – Değerlendirme Araç ve Yöntemleri.

http://www.ogretmen.info/alternatif_olcme_degerlendirme_.asp (16.12.2011)

³⁹⁵ Daha fazla bilgi için bkz. nli-Berichte 67, *Weiterbildungsmassnahme Fremdsprachen (...)*; Ölçme – Değerlendirme Araç (...).

http://www.ogretmen.info/alternatif_olcme_degerlendirme_.asp (16.12.2011); G. Altmışdört, Yabancı Dil

Öğretiminde (...).

<http://www.keg.aku.edu.tr/index.php?journal=anasayfa&page=article&op=view&path%5B%5D=57&path%5B%5D=50> (11.01.2012)

Türkiye’de eğitim vermekte olan özel okulların ve kreşlerin çoğunda, erken yaştaki çocuklar, anaokulu hatta kreş çağında yabancı dil ve özellikle İngilizce ile karşılaşmaktalar. Zira özel okulları aileler için daha cazip hale getiren ve ailelerin çok ciddi miktarlarda paraları gözden çıkarmalarına sebep olan en önemli ayrıtedici nitelik çocuk yaşta verilen yabancı dil eğitimidir. Bu eğitim kurumlarının birçoğunda çocuklar 3-6 yaş arasında bir, hatta bazı kurumlarda birkaç yabancı dil ile karşılaşmış olmaktadır. Elbette ki bu kurumda verilen yabancı dil eğitimi tamamen dinleme ve konuşma yetilerini geliştirme odaklı ilerlemektedir. Zira çocuklar yaş grubu itibariyle henüz okuma yazma aşamasında değildirlir.

Türkiye’de Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı devlet okullarında uygulanmakta olan erken yaşta yabancı dil eğitim sistemi itibariyle ise, öğrenciler ilk kez ilköğretim dördüncü sınıfta yabancı dil eğitimi ile karşılaşmaktalar ve bu sınıf düzeyinde zaten çocuklar okuma yazma öğrenmiş bulunmaktalar. Bu yüzden dili öğrenme derecelerine göre küçük ve basit değerlendirme sınavları yapılabilmektedir. Ama elbette ön planda olan; çocuğun yeni dille ve kültürle olumlu deneyimler yaşaması, dile ilgi ve merak duyumsaması, basit günlük sözcük ve ifadeleri edinmiş olmasıdır.

İlköğretim çağındaki öğrenci, her ne kadar okur-yazar olsa da yabancı dili edinme derecesinin, dil yetisinin kağıt kalem sınavlarıyla ölçülmeye çalışılması tam olarak doğru bir yaklaşım olarak görülmez. Evet, çocuk belli bir derecede okur-yazardır, ancak henüz yabancı dilde bildiği ya da öğrendiği her şeyi kağıda dökebilecek yeterlilikte okur-yazar değildir. Bu nedenle bu tarz sınavlar yapılsa bile doğru ve geçerli sonuçlar alınması zor görünmektedir. Villis de bu bağlamda; *“yetişkinin dil bilgisini test etmek mümkün iken, dil edinim sürecini henüz tamamlamamış küçük çocuklarda bunun zor”* olduğunu ve *“çocuksu dilin biçiminden çok, içeriğine yoğunlaşmak”* gerektiğini belirtmiştir. Ona göre; *“çocuklardaki dili anlama ve üretim; büyük ölçüde dil dışındaki etkenlerden etkilenmektedir”* ve *“çocuk, bir isteğe tepki göstermediğinde ya da yanlış tepki gösterdiğinde, onun anlamadığına kesin bir kanıt değildir”*, ayrıca *“dilsel hatalar yaptığında, bunu her zaman yapacağı anlamına gelmemektedir.”*³⁹⁶ (çev. Y. K. A.) Bir çocuk isteğimize tepki vermediğinde, bunun aşağıdaki gibi birçok sebebi olabilir:

---

³⁹⁶ A. Leist Villis, *Wie erwerben Kinder Sprache(n)*.

- “Çocuk, isteğin aptalca olduğunu düşünür, canı tepki göstermek istemez ya da utanır.
- O anda ona daha önemli gibi görünen işler dolayısıyla dikkati dağılır.
- Çocuk, yoğunlaşmamıştır ya da yorgundur.
- Çocuk, mutsuzdur.
- Çocuk, bulunduğu çevrede kendini rahatsız hisseder.
- Çocuk, konuşma partneri karşısında kendini rahatsız hisseder.”³⁹⁷ (çev. Y. K. A.)

Tüm bu durumlarda çocuğa uygun tepkiler gösterebilmek için, çocuğun içinde bulunduğu gelişim döneminin özelliklerinden haberdar olmak ve ona nasıl yaklaşılması gerektiğini biliyor olmak gerekmektedir. Çünkü bu yaştaki öğrencinin yabancı dil başarısını ölçmekten daha önemli olan şey; “çocuğa göre eğitim” uygulayabilmek ve öncelikle çocuğun duyuşsal ihtiyaçlarını karşılayabilmektir. Buna karşın;

“İlkokul çocuğunun, öğrenimi sayesinde neye ulaştığını bilmeye ihtiyacı vardır ve öğretmenlerin; öğrencileri en iyi şekilde teşvik edebilmeleri için, öğrencilerin başarı durumları hakkında bilgilenmiş olmaları gerekir. Aşırı talepler ya da az istekler eğitimle ilgili öğrenmeyi rahatsız eden ya da engelleyen temel kötülüklerdir. Uygun talep düzeyi için önemli olan; tek tek çocukların öğrenme durumu bilgisi ve bunların sonuç saptama yoluyla öğrenilmesidir. Bu, her ders için geçerlidir, ilkokulda yabancı dil öğrenimi için de geçerlidir.”³⁹⁸ (çev. Y. K. A.)

Bu anlamda düşünüldüğünde de; çocuğun verilen eğitimden ne kadarını alabildiği, hangi seviyeye geldiği ve nerelerde eksiklikler yaşadığının saptanması da bir sonraki eğitim aşaması için yol gösterici olacaktır. Eksik yönleri görmek öğretmen açısından da önemlidir, zira hangi yönlere daha fazla ağırlık vermesi gerektiğini ve hangi yöntemlerin öğrencinin dil ediniminde daha etkili olduğunu görebilmek öğretmene rehberlik eder. Ama bu düzey ve verim belirleme işleminin, çocuğun gelişimine uygun araç-gereç ve yöntemlerle yapılması ve çocuğun; küçük yaşlarda not alma, birinci olma kaygısı ve yarışı içine itilmemesi de ayrıca önemlidir. Bu bağlamda Raasch (1999),

“ilkokuldaki başarı değerlendirmesinde; genelde yabancı dil ya da karşılaşma dili dersine katılım karneye not edilir ve katılım notu bir yorum ile tamamlanır. Hiçbir ülkede birinci sınıftan dördüncü sınıfa kadarki yabancı dil başarısı, ileriki genel eğitim okullarına geçiş için, sınıf geçme ya da karar verme anlamı taşımamaktadır”³⁹⁹ (çev. Y. K. A.)

<http://www.sprachfoerderung.info/spracherwerb.htm> (01.01.1998)

³⁹⁷ A. Leist Villis, **age**.

<http://www.sprachfoerderung.info/spracherwerb.htm> (01.01.1998)

³⁹⁸ Council for Cultural Cooperation, “Feststellung des Lernstandes”, (edt. Nli-Berichte 67), *Weiterbildungsmassnahme Fremdsprachen (...)*, s. 30.

³⁹⁹ Albert Raasch, *Frühbeginn Französisch - Beispiel (...)*, s. 75.

derken aynı düzlemde Kessler (2066) de,

“erken yaştaki çocukların dil edinim aşamalarını belirleme aşamasında puana dayalı bir başarı değerlendirmesi yerine, daha çok öğrenenin edinim sürecindeki güncel durumu hakkında düzenli tanıları içeren notların kullanılma uygundur. Bu şekilde puan verme bazında değil de, sadece yorum olarak yapılan değerlendirme veli için hem daha açık ve anlaşılır bildirim niteliğindedir hem de çocukların aşırı rekabet ve sıralama hırsına girmelerini engellemeye yardımcı olur”⁴⁰⁰

ifadesini kullanmıştır. Zira genel itibariyle erken yaşta yabancı dil eğitimcilerin de ölçme-değerlendirmeye yönelik yaklaşımları, puan usulü değerlendirmeden çok, tanılayıcı değerlendirmeyi tercih etme ve uygun bulma yönündedir. Çünkü erken/çocuk yaştaki öğrenenlerden beklenen dil öğrenimi, onların bir yarısı başarmasını sağlamayacak, onlara belli kazanımları edindirecektir. Bu kazanımları hem velinin hem de öğrencinin doğru ve net bir şekilde anlayabilmesi ve görebilmesi için de, öğretmenin dönem içindeki gözlemlerine dayanarak oluşturduğu yorumlar, puanlamadan daha işlevli olabilmektedir.

Erken yaşta yabancı dil eğitiminde, öğrencinin edinimlerini saptama yöntemlerinden biri de gözlem yöntemidir. Bu yolla biçimsel değerlendirme yöntemlerinden daha sağlıklı sonuçlar edinilebileceği düşünülmektedir. Bu düşüncenin kaynağı; gözlemin doğal öğrenme ortamında yapıyor olması ve öğrencinin izlendiğinin, değerlendirildiğinin farkında olmadan, edinimlerini sergileyebilmesidir. Bu yöntem öğrencilerin edinimleri hakkında tanılayıcı bilgiler vermesi açısından erken yaştaki çocukların kazanımlarını değerlendirmede tercih edilmektedir. Gözlem yönteminde; gözlenen özellikler hakkında doğru ve çabuk bilgi edinilebilir ve bu sayede uygulamada ve değerlendirmede zaman da kazanılmaktadır.

Öğretmen, gözlem yoluyla öğrencilerin;

- “Soru ve önerilere verdikleri cevapları,
- Sınıf içi tartışmalara katılımlarını,
- Grup çalışmalarına ve tartışmalarına katılımlarını ve
- Öğretim sürecinde yapılan görevler ve materyallere öğrencinin gösterdiği tepkiyi gözlemler.”⁴⁰¹

⁴⁰⁰ Jörg Ulrich Kessler, *Englischerwerb im Anfangsunterricht (...)*, s. 44.

⁴⁰¹ Ölçme – Değerlendirme Araç ve Yöntemleri.

http://www.ogretmen.info/alternatif_olcme_degerlendirme_.asp (16.12.2011)

Gözlem yapmada öğretmenlere kolaylık sağlayacak noktalar:

- “Ölçütleri koyarken bütün öğrenciler için aynı standartları kullanınız.
- Her öğrenciyi birkaç kez gözlemleyiniz.
- Her öğrenciyi değişik durumlarda ve farklı günlerde gözlemleyiniz.
- Her öğrenciyi değişik özellikler, beceriler ve davranışlara göre değerlendiriniz.
- Yapılan gözlem için değerlendirmeyi, mümkün olduğu kadar gözlemi yaptığınız zaman kaydediniz.”⁴⁰²

Gözlem yöntemi ile öğrencinin değerlendirilmesinde; öğretmenin mümkün olduğunca tarafsız olabilmesi ve gerçeğe yakın sonuçlar alabilmesi için, aynı öğrencileri değişik durumlarda, farklı günlerde ve birkaç kez gözlemlemesi gerekmektedir. Aksi takdirde öğrencinin gözlem yapılan gün ya da saatteki ruhsal durumu ve ya o anki çevrenin elverişsizliği yüzünden sağlıklı sonuçlar ortaya çıkabilmektedir. Ama farklı zamanlarda birkaç kez gözlemlenen davranış, tutum veya nitelik hakkında daha gerçekçi yorumlamalara gidilebilir. Bu durumda öğretmenin oluşturduğu gözlem listelerinin nitelikleri de ayrı bir öneme sahiptir. Listede bulunan nitelikler; öğrencilerin gelişim özelliklerine, bilgi birikimlerine ve kazanımlarına uygun olmalıdır ki; sağlıklı ve gerçekçi sonuç ve çıkarımlara ulaşılabilsin.

Sınav usulü değerlendirme yöntemlerinde çocuk, ister istemez belli bir kaygı içinde olmakta ve bu kaygı düzeyi yükseldikçe öğrencinin gerçek potansiyelini gösterme ihtimali azalmaktadır. Her şeyden önce çocuk kendini ispatlamak durumunda kalmaktadır. Küçük yaştaki çocukların böyle bir çaba ve yarış içine girmemeleri için, ders esnasında, öğrenciler arkadaşlarıyla hedef dilde iletişim halindeyken yapılan gözlemlerin, edinimlerle ilgili daha gerçekçi sonuçlar verebileceği düşünülmektedir. Bunun için öğretmenin hazırladığı puan tablosu, edinim çizelgesi ve gözlem formunun, öğrencilerin yaş, zihinsel gelişim ve dil edinim düzeylerine uygun kriterleri içermesi gerekmektedir.

Çocuk yaştaki öğrencilerin yabancı dil eğitimleri sırasında sahip oldukları kazanımları gerçekçi olarak tanımlayabilmek ve belgeleyebilmek için Avrupa Konseyi'nin tavsiyesiyle, öğrenci edinim dosyaları geliştirildi. Avrupa Dil Portfolyosu adıyla anılan dil dosyası, öğrencinin tüm dil kazanımlarını içinde barındıran, hem öğrencinin kendini

---

⁴⁰² Ölçme – Değerlendirme Araç ve Yöntemleri.

http://www.ogretmen.info/alternatif_olcme_degerlendirme._asp (16.12.2011)

değerlendirebildiği hem de öğretmenin, öğrenci kazanımlarını listeleyebildiği çok boyutlu bir belge niteliğindedir.

Türkiye’deki eğitim sisteminde Avrupa kriterlerinin uygulamaya geçirilme sürecini Mirici “Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı ve Avrupa Dil Portfolyosu Nedir?” başlıklı yazısında şu şekilde özetlemektedir:

“Ülkemiz, Avrupa’da ortak eğitim uygulamalarını öngören Socrates Projesine 24 Ocak 2000 tarihinde 253/2000/EC sayılı Avrupa Konseyi kararıyla katılmıştır. Bu nedenle, Avrupa ülkelerindeki yabancı dil öğretim uygulamaları ülkemizde de benimsenmiştir. Avrupa ülkelerinde yabancı dil öğretimi, Avrupa Konseyi Modern Diller Bölümüne belirlenen eğitim politikalarına göre yapılmaktadır. Avrupa’da ortak bir yabancı dil öğretim programı ve yabancı dil öğretiminde ortak bir standart, ortak ölçütler ve buna dayalı bir araç geliştirmeyi amaçlayan Avrupa Konseyi Modern Diller Bölümü, Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı’nı (The Common European Framework of Reference for Languages) oluşturmuştur. Bugün tüm Avrupa ülkelerinde yabancı dil öğretimi bu çerçeve programa dayalı olarak gerçekleştirilmektedir.”⁴⁰³

Avrupa Birliği’ne üye olmak ve bu birlik içinde yer almak isteğinden dolayı, Türkiye’de özellikle yabancı dil eğitimi sisteminde pek çok değişiklik ve yeniliğe gidilmiştir. Avrupa Dil Portfolyo’sunun eğitim sistemimiz içinde yer almaya başlaması da, tam bu koşutta yapılan düzenlemelerden birisidir. Bu bağlamda Güler (2005) “Dil Gelişim Dosyası”nın oluşturulma amacını ve nelere hizmet ettiğini,

“bildirişimsel yetinin değerlendirilmesinin daha sağlıklı yapılabilmesi için uygun ölçeklerin oluşturulması, diğer bir önemli konudur. Daha kapsamlı ve birden fazla görüşe yer veren sınav sistemleri ile tek sonuçlu değerlendirmelerden uzaklaşmak istenmektedir. Bu nedenle, dış değerlendirme kadar bireyin kendi çalışmalarını kendisinin değerlendirmesi de o denli önemlidir. Özgün bireysel çalışmalar, öğrenme günlükleri, çalışma raporları vs. giderek geleneksel ölçme değerlendirme sistemleri ile birlikte kullanılmaktadır. ‘Dil Gelişim Dosyası’ ile bireyler gerçek anlamda dil öğrenme süreçlerini kendilerinin düzenlemeleri için teşvik edilirler. Kendisi de bir belge niteliğinde olan bu dosyada, yabancı dil öğrenirken elde edilen başarılar ve kazanımlar, bireyin kendi öz değerlendirmelerinin dışında başkalarının görüşlerini de içerdiği gibi, somut bazı evrakları da gerektirmektedir.”⁴⁰⁴

ifadeleriyle açıklamaktadır. Dil Portfolyosu; öğrencinin tüm kazanımlarının toplu halde görülebildiği, içinde öğrencinin öğrendiği sözcükler, kullanabildiği dilbilgisi kalıpları, günlük kullanım ifadeleri, hedef dilde söylenen şarkılar, oynanan oyunlar ve hatta etkinlik

⁴⁰³ İ. H. Mirici, Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı ve Avrupa Dil Portfolyosu Nedir?. <http://adp.meb.gov.tr/nedir.php> (12.01.2012)

⁴⁰⁴ Gülten Güler, “Avrupa Konseyi Ortak Dil Kriterleri Çerçeve Programı ve Türkiye’de Yabancı Dil Öğretimi Süreçleri”, *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 6, Sayı: 1, Haziran 2005, s. 95.

fotoğrafları bile bulunan bir dosyadır. Ebeveynler, dosyayı incelediklerinde çocuklarının bir yıllık kazanımlarını toplu halde görebilmektedirler. Karakoç (2007) öğrenci dosyasının, “*öğrencilerin bir ya da birkaç alandaki çalışmalarını, harcadığı çabayı, geçirdiği evreleri gösteren, öğrencinin ürünlerinin bir araya getirilmesi ile oluşturulan bir dosya*”⁴⁰⁵ olduğunu ifade etmiştir. Ona göre; öğrencinin sınıf içi etkinlikler sırasında yaptığı çalışmalarından, hazırladığı performans ödevlerinden, proje çalışmalarından, beğendiği ve performansını yansıttığına inandıklarını seçmesi sonucunda oluşan dosya, aynı zamanda hem öğretmen hem de öğrenci için bir değerlendirme aracıdır. Bu koşutta öğrenci dosyalarının, öğrencilerin, bireysel kapasitelerini tanımaya, neleri yapıp neleri yapamayacaklarını bilmeye, hazırladığı kişisel evrak çantasındaki dokümanlardan öğrenciyi bir bütün olarak izleyip değerlendirmeye olanak sağladığının da altını çizmiştir.⁴⁰⁶ Portfolyo değerlendirme yöntemi, öğrencinin yıl içinde yapmış olduğu tüm etkinlik ve çalışmalara toplu olarak bakılabilmesi ve sonuç değil de süreç odaklı olması dolayısıyla çağdaş değerlendirme yöntemleri içinde yer almaktadır. Bir-iki saatlik sınavlarla çocuğun bir döneminin ya da bir yılının değerlendirildiği klasik değerlendirme yöntemlerinin, öğrencinin gerçek başarısını görme ve ölçebilmedeki sınırlılığı düşünüldüğünde; çocuğun tüm dil kazanımlarını ve etkinliklerini görmemize olanak sağlayan dil dosyalarının önemi daha açık anlaşılabilir.

Bu düzlemde Drese (2006) ise dil portfolyosu şu sözlerle anlatmaktadır:

“ilkokuldaki dil portfolyosu; öğrencilerin okul içinde ve dışında, yabancı dilde edindiği yetiler, başarılar, onların ilgisi ve doğuştan gelen yeteneği hakkında bilgi içermektedir. Dil portfolyosu çocuklara kendi dil öğrenme biçimleri, öğrenme yolları ve başarıları, kendi davranış biçimleri, güçleri, güçsüzlükleri ve amaçları hakkında düşünmeleri için yol gösteriri ve bir sonraki okula geçişte destek olmaktadır.”⁴⁰⁷ (çev. Y. K. A.)

Dil dosyası sayesinde çocuk, kendi yeterliliklerini değerlendirme sorumluluğunu da almakta ve başarabildiklerini gördüğünde; öz güveni geliştirmekte, daha fazlasını edinme çabası içine girmektedir. Biçimsel sınavlarda olduğu gibi kendisini bir yarış içinde bulmaz,

⁴⁰⁵ C. Karakoç, Okulöncesi Eğitimde Ana Sınıfları İngilizce Dersi İçin Bir Öğretim Programı Önerisi. http://perweb.firat.edu.tr/personel/yayinlar/fua_35/35_65805.pdf (20.12.2011)

⁴⁰⁶ C. Karakoç, *age.*, http://perweb.firat.edu.tr/personel/yayinlar/fua_35/35_65805.pdf (20.12.2011)

⁴⁰⁷ Karin Drese, “Das Portfolio im Fremdsprachenunterricht der Grundschule – Erfahrungen mit Mein Sprachenportfolio”, (edt. Norbert Schlüter), *Fortschritte im Frühen Fremdsprachen Fremdsprachenlernen, Ausgewählte Tagungsbeiträge Weingarten 2004*, Cornelsen Verlag, Berlin 2006, s. 28.

sadece kazanımlarını ve eksik olduğu yerleri kendi kendini sorgulayarak görür. Başka bir deyişle; dışarıdan biri onu puanla değerlendirmez. Dil dosyaları, öğrenenin özerkliğinin gelişimine ve kendine karşı objektif olmasına yardımcı olduğundan, çocuk kendi yeterliliklerini ve eksik olduğu yerleri kendisi fark eder, değerlendirir ve bu sayede kendi öğrenmesinin sorumluluğunu alabilir. Bu yaştaki çocuklar için bu sorumluluk duygusunun kazanımı, en az yabancı dil edinimi kadar önemli görülmektedir.⁴⁰⁸

Portfolyonun yararları:

- Öğreten ve öğrenenin ortak görevleri için öğrenme durumunun saptanması ve belgelenmesinden oluşur. Objektif başarı saptama, öğrenenin kendini öznel olarak değerlendirmesi yoluyla tamamlanır.
- Eksikliklerin açıklanması yerine başarıların gösterisine önem verilir. Bu yolla –geleneksel uygulamada olduğu gibi- öğrenenin hatalarının ve ihmalkarlıklarının, başarı saptamanın önüne geçmesi ve böylelikle cesaret kırıcı etki yapması engellenir.
- Portfolyo ile çalışma, öğrencilerin kendini değerlendirme yetileri üzerine alıştırmalarından oluşur.”⁴⁰⁹ (çev. Y. K. A.)

Özetle portfolyo çalışması öğrenciyi kendi öğrenme süreci hakkında bilinçlendirir ve onun daha sonraki öğrenmeler için zihinsel olarak planlama yapmasına, öğrendiklerini belli bir strateji izleyerek değerlendirip yazmasına olanak verir. Öğrenen, dosyada var olan yetiler ve yeterlilikleri tek tek gözden geçirir, kriterleri inceler ve hangilerine hakim olduğunu ve nelerde eksiklikler yaşadığını, kendi kendini değerlendirme yoluyla bulur. Elbette ki tüm bunlar, erken yaştaki öğrenenler için belli bir yardım ve profesyonel bir yol gösterme eşliğinde gerçekleşebilmektedir. Drese’ye (2006) göre çocukların portfolyo ile çalışırken, uygulama sürecinde ihtiyaç duydukları yardımlar:

- “Görüş ve düşüncelerini değiştirebilecek birilerine ihtiyaç duyarlar,
- Kendi amaçlarını daha açık anlatmak gibi güçlü ve güçsüz yönleri konusunda yol gösterecek birine ihtiyaç duyarlar,
- Her çocuk için anlaşılır olmayan birkaç alıştırmayı ya da cümleyi anlamalarına yardım edecek birine ihtiyaç duyarlar,
- Kendi öğrenmesindeki ilerlemenin farkına varacak ve geri bildirim verecek birine ihtiyaç duyarlar.”⁴¹⁰ (çev. Y. K. A.)

⁴⁰⁸ Daha fazla bilgi için bkz. nli-Berichte 67, *Weiterbildungsmassnahme Fremdsprachen (...)*; Norbert Schlüter, *Fortschritte im Frühen (...)*; Bağımsız Öğrenenler Geliştirme. <http://www97.intel.com/tr/AssessingProjects/AssessmentStrategies/EncouragingSelfDirectionAndCollaboration/> (09.12.2011)

⁴⁰⁹ Council for Cultural Cooperation, “Feststellung des Lernstandes”, (...), s. 31.

⁴¹⁰ Karin Drese, “Das Portfolio im (...), s. 31.

Yukarıda açıklandığı üzere; erken yaştaki çocukların bu dosyaları tek başına doldurmaları bazı aksaklıklar yaratabilmektedir. Bu nedenle yabancı dil öğretmenin yardımına ihtiyaç duymaları doğal ve beklenen bir durumdur. Bu durumda öğretmen öğrencileri yönlendirmekten kaçınmalı, sadece yol gösterici konumunda olmalı ve yardıma ihtiyaçları olduğunda, açıklama ve anlatımlarla onlara destek olmalıdır. Bu sayede yine öğrenci özerkliği ve kendi öğrenmesinin sorumluluğunu alma işlevleri gerçekleşmiş ve aynı zamanda çocukların kafalarındaki soru işaretlerinin giderilmesi sağlanmış olabilecektir.

BÖLÜM VI: ÖĞRETMEN VE VELİLERİN ERKEN YAŞTA YABANCI DİL ALGILARINI SAPTAMAYA YÖNELİK NİTEL BİR ÇALIŞMA

6.1. Araştırmanın Genel Özellikleri

Bu bölümde; araştırmanın amacı, soruları, evren ve örnekleme, veri toplama teknik ve çözümlenmeleri anlatılmaktadır.

6.1.1. Araştırmanın Amacı Ve Soruları

Günümüzde bizim dışımızdaki uluslarla iletişime geçmek, iletişim içinde bulunmak, bizden “farklı”, “başka” olanı anlamak ve onunla anlaşmak bir ihtiyaç halini almıştır. Dilin, insanlar arasındaki iletişimin aracı olduğu düşünüldüğünde; dil öğrenmenin, dili kullanabilmenin, hedef dilde aktif olarak konuşabilmenin önemi yadsınamaz. Dünya ülkeleri ile her geçen gün gelişen ve ilerleyen kişisel, ekonomik, sosyal, ticari ve siyasi ilişkiler; hem bireysel gelecek için hem de geniş kapsamlı düşünüldüğünde ülke geleceği için yabancı dil eğitimini ve bilmeyi gerekli kılmaktadır. Avrupa Birliği’ne üye olmayı amaçlayan bir ülke olarak, diğer ülkelerin dillerini bilen, kültürlerini tanıyan bireylerin varlığına duyulan ihtiyaç açıktır.

İşte tüm bu durumlar ışığında; hem ülkenin siyasi ve ekonomik geleceği hem de bireylerin çağı yakalayabilmeleri bakımından, yabancı dil eğitimine çok daha fazla önem verilmesi kaçınılmaz olmuştur. Son yıllarda yapılan kurumsal değişikliklere kadar Türkiye’de yürütülen yabancı dil eğitimi, büyük ölçüde kuru bilgi öğretiminden öteye gidememekteydi. Kuşkusuz bunun; yeterli sayıda yabancı dil öğretmeni bulunamaması, eğitimde yetersizlikler sınıf ve okulların donanım açısından kısıtlı olması, ileriki kademelerdeki sınavlar açısından diğer derslerin daha çok önalanda yer almaları, veli ve eğitimcilerin daha az bilinçli olmaları gibi birçok nedenleri vardı. Ama önemli nedenlerden birisi; yabancı dil eğitimine orta öğretimde başlanması, yani çocuğun, doğuştan getirdiği düşünülen dil edinim mekanizmasının ve yetisinin artık körelmeye başladığı bir zihinsel süreçte dil ile tanışmasıydı.

Dil edinimi, öğrenimi, öğretimi hakkında yapılan bilimsel araştırmaların sonuçlarına ve çokuluslu toplumlarda yaşanan deneyimlere dayanılarak; yabancı dil ile ne kadar erken tanışılırsa dili kazanma, kullanma yeterliliğinin o kadar yüksek olacağı, yabancı dil ya da dillerin çocuk yaşta çok daha kolay, zahmetsizce edinilebileceğİ ve neredeyse kusursuz kullanılabilceğİ yönünde vurgular ve eğİlimler arttı. Tüm dünyada giderek yaygınlaşan yabancı dilin erken yaşta verilmesi eğİlimi ve Avrupa Birliğı süreci neticesinde, Türkiye de erken yaşta yabancı dil eğİtimine adım attı. Milli Eğİtim Bakanlığı'na bağlı okullarda yabancı dil eğİtimi ilköğretim 4. sınıfta başlamakta ve bu erken yaşta yabancı dil eğİtimi olarak kabul görmektedir. İlköğretim 4. sınıftaki öğrenci yaklaşık 10 yaşında olmaktadır ve aslında dünya çapında kabul edilen, erken yaşta yabancı dil eğİtimine başlama yaşlarına bakıldığında; yaş geç sayılmaktadır. Çünkü araştırma, uygulama ve bu konudaki deneyim sonucuna göre; yabancı bir dili anadil akıcılığında kullanabilmek ve tam anlamıyla edinebilmek/kazanabilmek için, çok daha erken yaşlarda dile maruz kalmanın önemli olduğu söylenebilmektedir. Çalışmanın kuramsal bölümündeki bilgilere de dayanılarak, bu konudaki genel kanı itibariyle; dil eğİtimine ne kadar erken başlanırsa, amaç dilin o kadar kolay edinilebildiğı ve bir o kadar da zor unutulduğu yorumuna ulaşılabilmektedir.

Türkiye'de çok sayıda özel okulöncesi kurumlarında tam zamanlı, yarı zamanlı veya günde iki, üç saatlik yabancı dil eğİtimi verilmektedir. Okulöncesi çağda verilen yabancı dil eğİtiminin çocuğun gelişimine katkı sağladığı ve bu sayede tam anlamıyla erken yaşta yabancı dil ediniminin gerçekteşebildiğı düşünölmektedir. Çünkü bu kurumlarda çocuk neredeyse anadil edinimine başladığı zamandan çok kısa bir süre sonra yabancı dil ile karşılaşmaktadır. Okulöncesi kurumlarda yabancı dil eğİtimi veren eğİtİmcilerin çıkış noktalarına göre; çocuk henüz “yabancı”, “yabancı dil”, “ders”, “sınav”, “not” ya da “zorunluluk” kavramlarını öğrenmeden ve bu kavramların altında ezilmeden, günlük hayatın doğal akışı içinde dil ile karşılaşmakta ve yeni karşılaştığı bu dili ileriki yaşlara oranla çok daha kolay öğrenebilmektedir. Bu sayede dil onun için başarılması gereken bir ders değil; oyun oynarken, yemek yerken, etkinlik yaparken kendi istek, düşünce ve ihtiyaçlarını anlatmasına yardımcı olan bir iletişim aracı konumundadır.

Tüm bunları göz önünde bulundurarak, erken yaşta yabancı dil eğitiminin öneminin, olumlu-olumsuz veya eksik yönlerinin altını bir kez daha çizmek ve bu eğitimi veren öğretmenlerin ve çocuğunu küçük yaşta yabancı dil eğitimi verilen kurumlara gönderen velilerin erken yaşta yabancı dil eğitimine yönelik algılarını saptamak amacıyla bu çalışma yapılmıştır. Eğitimin önemli öğelerinden olan öğretmen ve velilerin erken yaşta yabancı dil eğitimini algılama biçimleri; bu eğitimin gerçekleşme düzeyini, niteliğini ve verimliliğini ortaya koymak adına önem taşımaktadır.

Erken yaşta yabancı dil eğitimi veren öğretmenin, bu konuda düşünsel açıdan tam olarak nerede durduğu, konuya nasıl yaklaştığı, alanına ilişkin özel bir eğitime tabi tutulup tutulmadığı sorularının yanıtları bu araştırma için önemli veri kaynağı olacaktır. Ayrıca çocuğun evdeki eğitimcisi olan ebeveynlerin; bu konuyu nasıl algıladıkları, bu algılarını çocuklara ne derece yansıttıkları, erken yaşta yabancı dil eğitiminin ne anlama geldiği veya çocuğa nasıl bir katkı sağlayabileceğinin bilincinde olup olmadıkları incelenmeye çalışılmıştır. Tüm bu çelişkiler, soru işaretleri ve düşüncelerden yola çıkılarak aşağıdaki sorulara yanıt bulmaya çalışılmıştır:

- 1) Öğretmenlerin erken yaşta dil eğitimi konusunda bilinç düzeyleri hangi seviyededir, erken yaşta yabancı dil eğitimine ilişkin algıları nelerden oluşmaktadır?
- 2) Öğretmenler erken yaşta yabancı dil eğitimi açısından yeterli donanıma sahipler mi ya da kendilerini geliştirmek için neler yapmaktadırlar?
- 3) Veliler erken yaşta yabancı dil eğitiminden neler beklemektedirler ve erken yaşta yabancı dil eğitimine ilişkin algıları nelerden oluşmaktadır?
- 4) Öğretmen ve veli algılarına göre, Türkiye’de erken yaşta yabancı dil eğitimi alanında uygulamada ne gibi sorunlar yaşanmaktadır?
- 5) Öğretmen ve veli algılarına göre, devlet politikası açısından erken yaşta yabancı dil eğitimine gerekli önem verilmekte midir?

Bu çalışmada öğretmen ve velilerin erken yaşta yabancı dil edinimine yönelik algıları araştırılıp, araştırmadan elde edilen sonuçlar ışığında; erken yaşta yabancı dil eğitiminde daha neler yapılabilir ve yapılmalıdır sorularına açıklık getirilerek, bu alana katkı vermek amaçlanmaktadır.

6.1.2. Evren Ve Örneklem

Bu çalışmada İzmir’de erken yaşta yabancı dil eğitimi veren dört ayrı okulda görev yapan yabancı dil öğretmenlerinin ve çocukları bu kurumlarda erken yaşta yabancı dil eğitimi alan velilerin, erken yaşta yabancı dil eğitime ilişkin algıları incelenmiştir. Bu araştırmanın; öğretmen ve velilerin dünyasında, zihninde; erken yaşta yabancı dil eğitiminin tam olarak nerede ve nasıl olduğunu anlayabilmek ve bu eğitimde yaşanan aksaklıkların nereden kaynaklandığını görebilmek adına eğitimcilere yol gösterebileceği ümit edilmektedir.

Araştırma evrenini 2011/2012 öğretim yılı güz yarıyılında Amerikan Kültür Derneği Anaokulu, Özel Yamanlar Karşıyaka İlköğretim Okulu, Şehit Astsubay Ümit Başaran İlköğretim Okulu ve Ata Çocuk Kulübü’nde görev yapan 15 yabancı dil öğretmeni ve çocukları bu kurumlarda erken yaşta yabancı dil eğitimi alan 100 veli oluşturmaktadır. Öğretmen ve velilere; kendilerinin erken yaşta yabancı dil algılarını belirlemeye yardımcı olacak iki ayrı anket uygulanmıştır. Anket uygulaması için seçilen yabancı dil öğretmenlerinin tamamı, erken yaşta yabancı dil eğitimi verilen kurumlarda çalışmakta ve bu eğitimi vermektedirler. Ayrıca velilerin tamamı, bir ya da iki çocuğunu erken yaşta yabancı dil eğitimi verilen kurumlara gönderen kişilerden seçilmişlerdir.

Anket sorularının güvenilirliğini ve geçerliğini ölçmek adına, anketler öncelikle daha küçük öğretmen ve veli gruplarına uygulanmış ve bu aşamada kontrol grubundaki öğretmen ve veliler, deney grubundakilerle aynı evrenden seçilmişlerdir. Diğer bir ifadeyle; öğretmenler, erken yaşta yabancı dil eğitimi veren bireylerden, veliler ise çocuğu erken yaşta yabancı dil eğitimi alan bireylerden oluşmaktadırlar. Öğretmen anketi öncelikle 5 kişilik bir öğretmen grubuna, veli anketi ise 20 kişilik bir veli grubuna uygulanmış ve saptanan uyumsuzluk ve çelişkiler ışığında bazı sorular değiştirilmiş, bazıları ise çalışmadan çıkarılmıştır.

6.1.3. Veri Toplama Teknik Ve Çözümlemeleri

Anketlerde bireylerin demografik özelliklerini saptamaya yönelik kapalı uçlu sorular, erken yaşta yabancı dil eğitime dair öznel görüşlerinin alınmasına yardımcı olacak nitelikte açık uçlu sorular, verilen durumlardan, olgulardan kendilerine en yakın seçenek(leri) işaretleyebilecekleri çoktan seçmeli sorular ve soruda sıralanan seçeneklerden sadece birini işaretleyebilecekleri tek cevaplı sorular kullanılmıştır. Bu sayede öğretmen ve velilerin algılarına ilişkin bilgilerin daha net saptanıp yorumlanabileceği düşünülmüştür. Bireylere, anketi daha sağlıklı yanıtlayabilmeleri için yeterli süre verilmiş ve bu sayede daha güvenilir bilgiler edinilmeye çalışılmıştır.

Öğretmen ve velilere uygulanan iki anket, bu çalışmanın temel veri kaynaklarıdır. Araştırma; uygulanan anketlerin verilerine dayanılarak şekillendirildiğinden, tezin birincil kaynağı, anketlerin uygulandığı öğretmen ve velilerin erken yaşta yabancı dil eğitime ilişkin algılarıdır.

Anketlerde dört farklı soru tipi kullanılmıştır. Kapalı uçlu sorular öğretmenlerin ve velilerin demografik özelliklerini öğrenebilmek açısından anketin birinci bölümünde yer almaktadır. Anketin ikinci bölümünde ise çoktan seçmeli sorular, tek yanıtlı sorular ve öğretmenlerin ve velilerin tamamen öznel düşünceleri ışığında yanıtlayabilecekleri açık uçlu sorular bulunmaktadır. Açık uçlu sorular sayesinde; belli bir düşünsel yönlendirme olmadan, öğretmenlerin ve velilerin erken yaşta yabancı dil eğitime dair görüşlerini daha öznel bir biçimde ifade etmeleri hedeflenmiştir.

Erken yaşta yabancı dil öğretmenlerine uygulanan ankette toplam otuz bir adet soru bulunmaktadır. Anketin ilk bölümünde yer alan dört adet soru öğretmenlerin demografik özelliklerini saptamak amaçlı kullanılmıştır. Geriye kalan yirmi yedi soru ise öğretmenlerin erken yaşta yabancı dil edinimi hakkındaki görüşlerini edinmek adına çoktan seçmeli, tek yanıtlı ve açık uçlu olarak hazırlanmıştır. Çoktan seçmeli sorularda öğretmenlerin seçeneklerde verilen düşüncelerden hangilerine daha yakın oldukları, derslerinde hangi yöntem ve tekniklere ne sebep ve amaçla yer verdikleri öğrenilmeye çalışılmıştır. Tek yanıtlı sorularda, öğretmenlerin belli bir durum hakkındaki olumlu ya da olumsuz kesin algıları ölçülmeye çalışılmıştır. Açık uçlu sorularda ise şu anki sistemde gerçekleştirilen erken yaşta yabancı dil eğitiminin öğretmenlerin gözünde nerede olduğu,

aslında nasıl olması gerektiğine dair kişisel yorumlarını almak hedeflenmiştir.

Çocuğunu erken yaşta yabancı dil eğitimi verilen kurumlara gönderen velilere uygulanan anketlerde ise toplam yirmi beş soru bulunmaktadır. Anketin ilk üç sorusu; velilerin yaş, eğitim durumu ve mesleklerinin öğrenilmesine yönelik olmakla beraber, geri kalan yirmi iki soru; erken yaşta yabancı dil eğitimine ilişkin algılarını saptamaya yardımcı olacak niteliktedir. Anketteki çoktan seçmeli sorular; velilerin seçeneklerde verilen görüş ve yargılardan hangisi veya hangilerine daha yakın olduklarını belirlemeye yöneliktir. Tek yanıtli sorularda, velilerin belli bir durum hakkındaki olumlu ya da olumsuz, kesin ve net algıları ölçülmeye çalışılmıştır. Açık uçlu sorularda ise; erken yaşta yabancı dil eğitiminin velilerin gözünde nerede olduğu, aslında nasıl olması gerektiğine dair kişisel yorumlar almak hedeflenmiştir.

Araştırmanın analizi SPSS 16.0 (Statistical Package for the Social Sciences) programı yardımı ile gerçekleştirilmiştir. Anket sonucunda elde edilen veriler, frekans ve yüzdesel olarak tablolştırılmış ve şekiller halinde gösterilmiştir. Araştırma sonuçları tarama modelinde (Survey Method) şekillendirilmiş ve buna göre de hem nicel hem nitel yöntemle betimlenerek yeterlik değerlendirmesi yapılmıştır.

6.1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışma evreninin kapsamının dar olması nedeniyle, bu çalışmadan yola çıkarak ülkenin tümü ya da bir bölge veya bir kent ile ilgili sonuçlar bağlamında genelleyici bir yoruma gidilemez. Sadece elde edilen verilere dayanılarak konuya ilişkin önerilerde bulunulabilir.

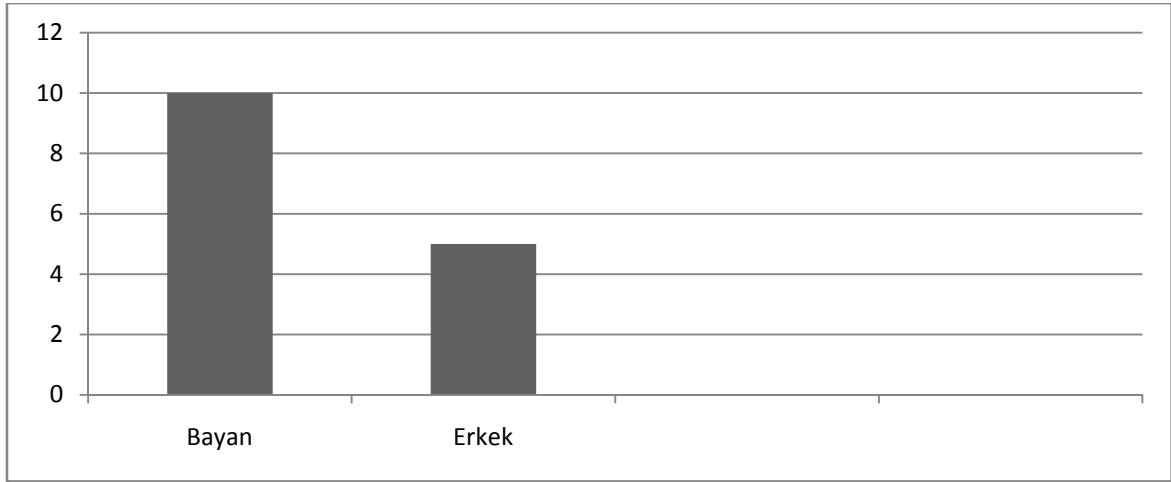
6.2. Yabancı Dil Öğretmenlerine Uygulanan Anket Çalışmasından Elde Edilen Bulgular

Erken yaşta yabancı dil eğitimi veren öğretmenlere uygulanan anket sorularına verilen yanıtlar şekil ve çizelgeler halinde gösterilmiştir.

6.2.1. Öğretmenlerin Demografik Özellikleri

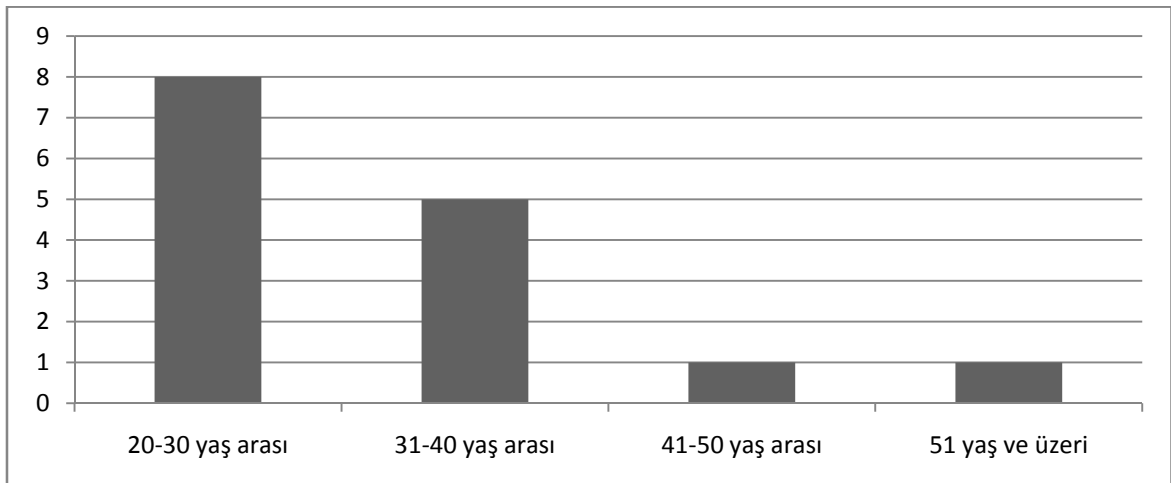
Erken yaşta yabancı dil eğitimi veren öğretmenlere uygulanan anketin birinci bölümünde öğretmenlerin cinsiyet, yaş, mezun oldukları fakülte ve mesleklerindeki deneyim sürelerini öğrenmeye yardımcı olacak sorular yer almıştır.

Şekil 6. 1. Öğretmenlerin Cinsiyet Dağılımı

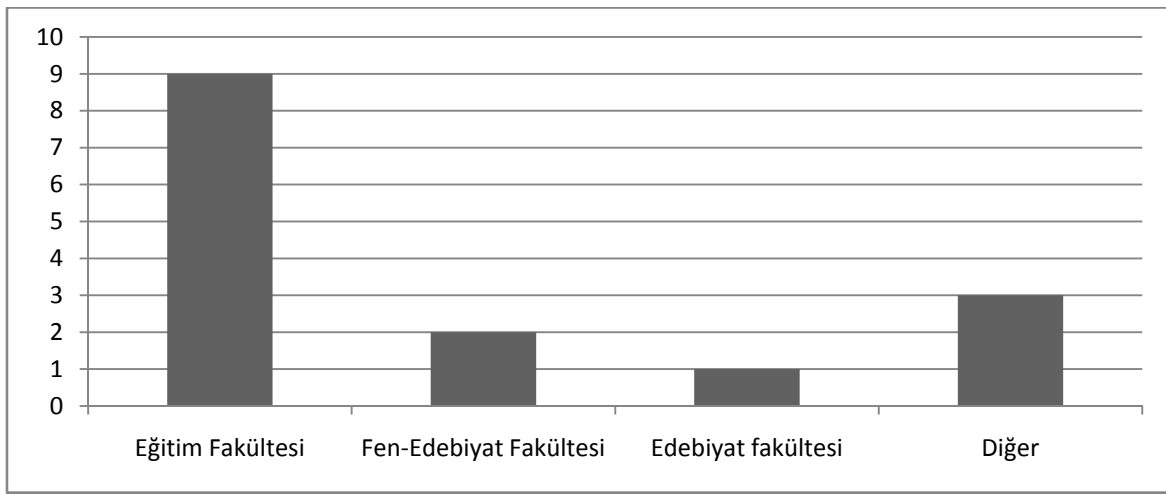
Ankete katılan öğretmenlerin yüzde 66,7'si erkek, yüzde 33,3'ü bayandır.

Şekil 6. 2. Öğretmenlerin Yaş Gruplarına Dağılımı

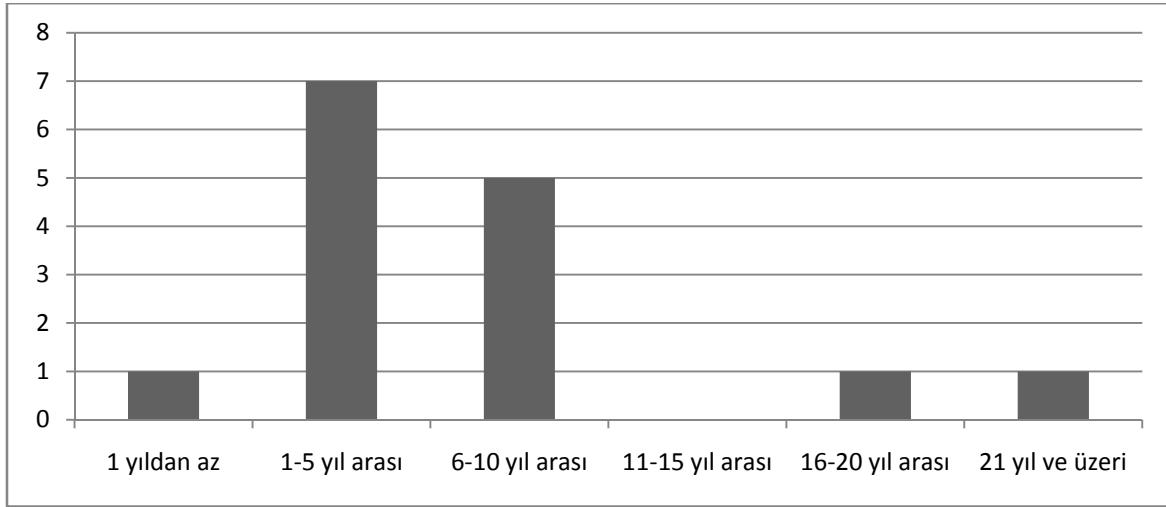
Öğretmenlerin yüzde 53,3'ü; 20-30 yaşları arasında, yüzde 33,3'ü; 31-40 yaşları arasında, yüzde 6,7'si 41- 50 yaş aralığında ve geri kalan yüzde 6,7'si ise 51 yaş ve üzerindedir. Bu bağlamda anketimize katılan öğretmenlerin yeni nesil, yeni mezun yabancı dil öğretmenleri oldukları ve ülkemizde 1997/98 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulamaya başlanan erken yaşta yabancı dil eğitimi çalışmaları ve dünyadaki yabancı dil eğitiminin gelişimi hakkında bilgi ve bilinç sahibi olabilecekleri düşünülebilir.

Şekil 6. 3. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Fakültelerin Dağılımı

Anketin uygulandığı öğretmenlerin yüzde 60'ı Eğitim Fakültesi'nden, yüzde 13,3'ü Fen-Edebiyat Fakültesi'nden, yüzde 6,7'si Edebiyat Fakültesi'nden ve yüzde 20'si diğer okullardan mezun olmuşlardır. Bu tablodan da anlaşılabilirdiği üzere; hali hazırda yabancı dil eğitimi veren öğretmenler arasında Eğitim Fakültesi mezunu olmayan, hatta fakülte mezunu olmayan –“diğer” şikkını işaretleyenler- eğitimciler bulunmaktadır. Fen-Edebiyat ve Edebiyat Fakültelerinden mezun olanların sonradan formasyon eğitimi aldıklarını varsayıldığında pedagojik eğitim açısından belli bir donanım kazandıklarını söylemek mümkün olabilir. Ama fakülte mezunu olmayanların, 2 yıllık eğitim veren Meslek Yüksek Okulları'ndan veya liselerden mezun olup yabancı dil öğretmenliği yapmakta oldukları düşünüldüğünde, aslında çok sağlıklı bir dil eğitiminin ve özellikle de sağlıklı bir “eğitimin” verilebildiği konusunda kaygılar uyandırmaktadır.

Şekil 6. 4. Öğretmenlerin Mesleklerindeki Deneyim Sürelerine Göre Dağılımları

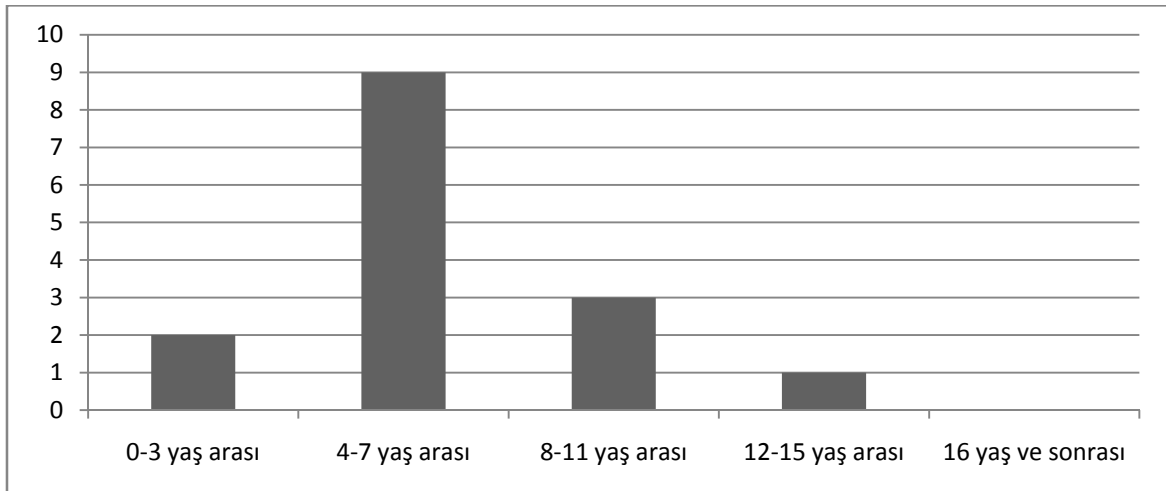

Anketin uygulandığı öğretmenlerden mesleklerindeki deneyim süreleri 1-5 yıl arası olanlar yüzde 46,7, 6-10 yıl arası olanlar yüzde 33,3, 1 yıldan az, 16-20 yıl, 21 yıl ve üzeri olanların ise yüzde 6,7'lik dilimi oluşturmaktadırlar.

6.2.2. Öğretmenlerin Algılarına İlişkin Bulgular

Bu bölümde öğretmenlerin, yöneltilen belli durumlar ve seçenekler arasından kendilerine en uygun gelen tercih(ler)i işaretledikleri çoktan/çoklu seçmeli sorulara verilen yanıtlar incelenmiştir.

Şekil 6. 5. Yabancı Dil Öğrenmeye Başlangıç Yaşının Kaç Olması Gerektiğine Dair Öğretmen Görüşleri

Öğretmenlerin yüzde 60'ı yabancı dil eğitiminin 4-7 yaş arasında başlamasını uygun görürken, yüzde 20'si 8-11 yaşın uygun olduğunu, yüzde 13,3'ü 0-3 yaş arasında başlanması gerektiğini ve yüzde 6,7'si ise 12-15 yaşta başlamanın uygun olduğunu düşünmektedirler. Bu saptama ile öğretmenlerimizin büyük bir çoğunluğunun erken yaşta yabancı dil eğitiminin aslında okulöncesi dönemde başlaması konusunda hemfikir oldukları söylenebilir.

Çizelge 6. 1. Yabancı Dilin Erken Yaşta Verilmesinin Çocuk Açısından Ne Gibi Faydaları Olabileceğine İlişkin Öğretmen Görüşleri

	Frekans	Yüzde
Erken yaştaki çocuklar, dil edinimine daha yatkındırlar.	10	66.70
Erken yaştaki çocuklar yabancı dil ile ilgili herhangi bir önyargıya sahip değildir.	6	40
Erken yaştaki çocukların dile karşı algıları daha açıktır.	10	66.70
Erken yaştaki çocuklar, verilen bilgileri sorgulamadan kabul ederler.	6	40

Bu veriler ışığında ankete katılan öğretmenlerin, çocukların içinde buldukları zihinsel gelişim aşaması açısından erken yaştaki yabancı dil eğitimini uygun buldukları söylenebilir.

Çizelge 6. 2. Yabancı Dilin Erken Yaşta Verilmesinin Çocuk Açısından Ne Gibi Zararları Olabileceğine İlişkin Öğretmen Görüşleri

	Frekans	Yüzde
Henüz yeni edinilmekte olan anadilin gelişimine ket vurabilir.	1	6.70
Çocuğun kendi kültürel gelişimini yavaşlatabilir.	1	6.70
Bilişsel gelişim açısından çocuğu zorlayabilir.	2	13.30
Çocuğa uygun ortamlar sağlanmazsa, yabancı dil ve kültüre karşı önyargı oluşabilir.	2	13.30

Genel itibariyle öğretmenlerin erken yaşta yabancı dil eğitimini faydalı bulduklarının (bkz. Çizelge 6.1) altını çizilmekle beraber, bu konuda belli kaygılar taşıyan öğretmenlerin de var olduğu görülmektedir. Bu kaygılar özellikle çocuğun; yaşının küçük olmasından dolayı anadil kazanımı bakımından, zihinsel ve kültürel gelişim açısından olumsuz etkilenebileceği düşüncesinden kaynaklanmaktadır (bkz. Çizelge 6.2).

Çizelge 6. 3. Türkiye’de Uygulanmakta Olan Erken Yaşta Yabancı Dil Eğitimindeki Eksiklikler Konusunda Öğretmenlerin Görüşleri

	Frekans	Yüzde
Sistemin prosedür açısından henüz tam olarak oturmamış olması	7	46.70
Uygulanmaya çalışılan programın yöneticiler ve öğretmenler tarafından yeterince tanınmıyor olması	7	46.70
Küçük yaştaki çocuklara yabancı dil öğretme konusunda eğitilmiş öğretmen sayısının az olması	9	60
Okul ve sınıfın hem fiziksel ortam hem de araç-gereç ve materyal açısından yeterince zengin olmaması	14	93.30
Sınıflardaki öğrenci sayısının erken yaşta yabancı dil eğitimi için uygun olmaması	10	66.70

Kendilerine yöneltilen “Türkiye’de uygulanmakta olan erken yaşta yabancı dil eğitiminde eksiklikler olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna, öğretmenlerimizin yüzde 93,3’lük dilimi evet, düşünüyorum cevabını verdiklerinden, eksikliklerin ne ve nerede olduğu sorusu da önem taşımaktadır. Anketi yanıtlayan 15 öğretmenden 14’ü okul ve sınıfın hem fiziksel hem de araç-gereç ve materyal açısından yeterince zengin olmadığı görüşünde birleşmişlerdir.

Ayrıca Türkiye’deki mevcut eğitim koşulları göz önünde bulundurulduğunda öğretmenlerin yüzde 66,7’sinin; sınıflardaki öğrenci sayısını erken yaşta yabancı dil eğitimi açısından uygun bulmamaları da doğal karşılanır bir durumdur. Çünkü erken yaştaki çocuklar hem fiziksel hem de zihinsel açıdan hayatlarının belki de en aktif dönemleri içindedirler ve onların ilgisini çekebilmek, onların meraklarını cezp edebilmek için özel bir çaba harcanması gerekmektedir. Bunun için ise sınıf mevcudunun uygun olması önem taşımaktadır.

Türkiye’deki üniversitelerde henüz erken/çocuk yaştaki öğrencilere yabancı dil öğretmeye ilişkin kısıtlı bir eğitim verilmesi, eğitim fakültelerinin yabancı dil öğretmenliği bölümlerinde erken yaşta yabancı dil eğitimine dair derslerin saatinin az ve yetersiz olması (üçüncü sınıfta haftada dört saat “Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi” dersi), “Küçük yaştaki çocuklara yabancı dil öğretme konusunda eğitilmiş öğretmen sayısının az olması” seçeneğini işaretleyen öğretmenleri haklı çıkarmaktadır. Çünkü ortaöğretimde yabancı dil

öğretimi ve ilköğretimde erken yaştaki çocuklara yabancı dil öğretimi farklı alanlardır ve eğitimde farklı yöntemler gerektirmektedirler.

Türkiye’de erken yaşta yabancı dil uygulamaları henüz yeni sayılabilecek aşamadır. Sistem olarak tam oturmamış olduğundan hem fiziksel ihtiyaçlar hem de dili öğretecek olanların eğitilmesi, geliştirilmesi bakımından çok fazla eksik olduğu görülmektedir. Bu sebeplerden dolayı da öğretmenlerin yaklaşık yarısı; sistemin oturmamış olmasından, öğretmen ve yöneticilerin programın uygulanması konusunda yeterince bilgi sahibi olmamalarından yakınmaktadırlar.

Çizelge 6. 4. Erken Yaştaki Çocuğa Yabancı Dil Öğretilirken O Ülkenin Kültürüne Yönelik İçeriklerin De Duyumsatılmasını Gerektiren Sebeplere İlişkin Öğretmenlerin Görüşleri

	Frekans	Yüzde
Dil ve kültür bir bütündür, kültür olmadan dili edinmek mümkün olmayacaktır.	7	46.70
Dil öğretiminde kültürel öğeler olmazsa olmazdır.	4	26.70
Başka bir kültürü tanıdığında kendi dışındaki insanlara, olaylara karşı farkındalık kazanacaktır.	10	66.70
Kendisinin dışında var olan dünya ve insanlarla empati kurma olanağı bulacaktır, önyargılardan uzaklaşacaktır.	10	66.70

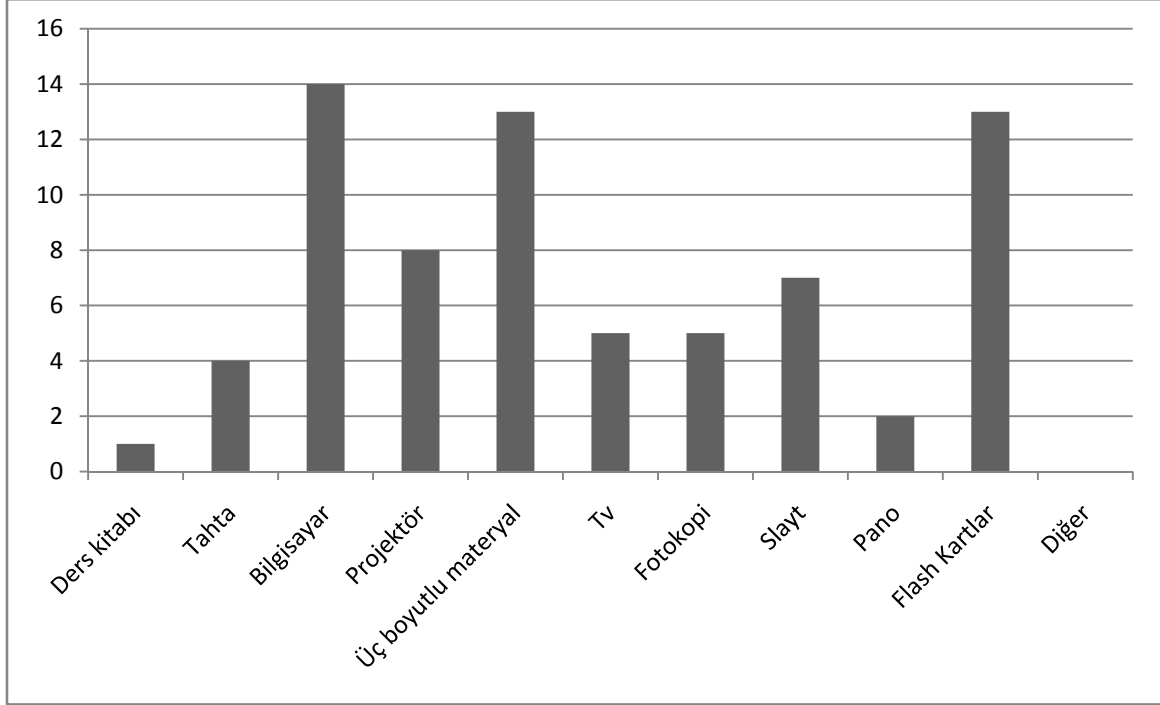
Öğretmenler, yüzde 93,3’lük bir oranda erken yaşta kültürel öğelerin de çocuğa belli bir ölçüde hissettirilmesini desteklemişlerdir. Bu desteği gerekçelendirmelerine imkan veren soruda ise; yüzde 66,7’lik oran ile tanınan yeni kültürün öğrencilerde, kendinden farklı olana karşı farkındalık geliştireceği, ona “yabancı” olan dünya ve insanlarla empati kurma imkanı vereceği düşüncelerini kendilerine yakın bulmuşlardır. Ayrıca öğretmenlerin yüzde 46,7’si dil ile kültürün bir bütün olduğu ve kültürel öğeler olmadan dili edinmenin mümkün olamayacağını savunarak dil ile kültürün sıkı ilişkisinin altını çizmişlerdir.

Çizelge 6. 5. Erken Yaşta (Kreşte, Anaokulunda, İlkokulda) Verilen Yabancı Dil Eğitiminin, Anadil Türkçe Ve Türk Kültürü Açısından Ne Gibi Zararları Olabileceğine İlişkin Öğretmenlerin Görüşleri

	Frekans	Yüzde
Henüz kendi kültürünü tam olarak kavrayamamış olan çocuk, diğer bir kültürle karşılaştığında zihinsel olarak karmaşa yaşayabilir.	2	13.30
Yeni kültür hakkında öğrendiği yeni bilgiler, çocuğu kendi kültüründen uzaklaştırabilir.	1	6.70
Çocuk yeni dilde öğrendiği sözcük ve kalıpları, anadildeki konuşmalarına ekleyebilir.	2	13.30
Yeni bir dil ve kültür olgusu çocukta öteki/başka olana özentî yaratabilir.	1	6.70

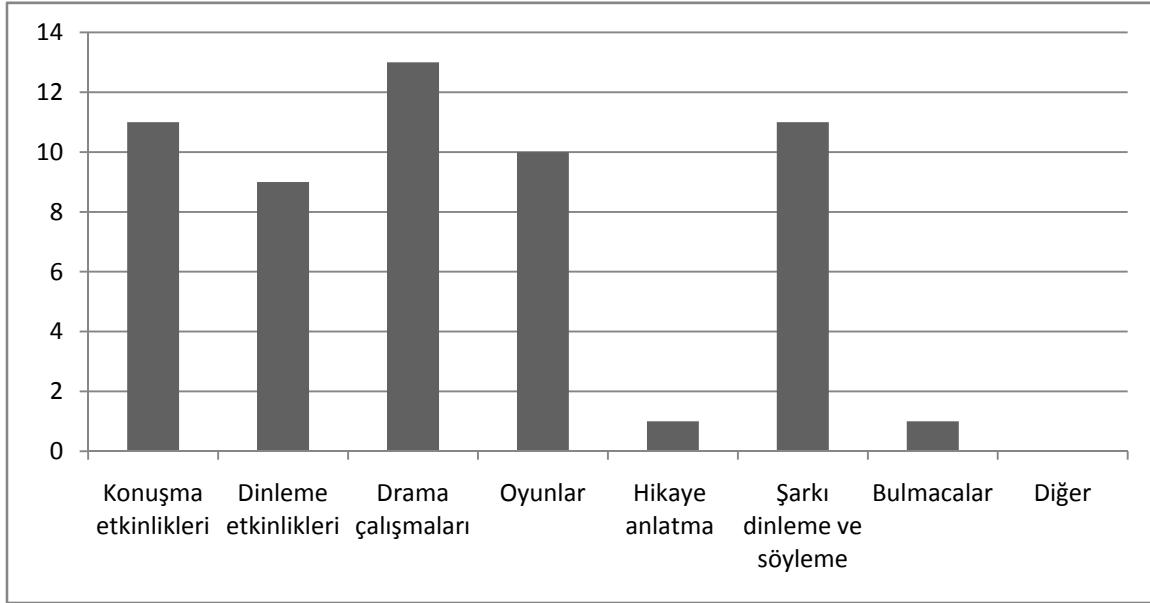
Erken yaşta verilen yabancı dil eğitiminin anadil Türkçe ve Türk kültürü açısından zararlı olabileceğini düşünen öğretmenler ankette yüzde 20'lik dilimi oluşturmaktadırlar. Görüşlerini; çocuğun yaşının küçük olmasından dolayı, kendi kültürünü kavramadan başka bir kültürle karşılaşmasının tehlike yaratabileceği ve anadili ve kültürü tam olarak edinmesinde sorun yaratabileceği temeline dayandırmaktadırlar. Yüzde 6,7'lik küçük bir oranla da, yeni kültürü tanıyan çocuğun, kendi kültüründen uzaklaşabileceği ve yeni kültüre özenebileceği düşünülmektedir.

Şekil 6. 6. Erken Yaştaki Çocuklara Yabancı Dil Öğretirken Hangi Araç-Gereçlerin Öncelikli Olarak Kullanılması Gerektiğine İlişkin Öğretmenlerin Görüşleri

Erken yaşta yabancı dil eğitimi için öğretmenlerin büyük çoğunluğunun öncelikli olarak tercih ettikleri; flash kartlar, üç boyutlu materyaller, bilgisayar ve projektörlerin, çocukların görsel ve işitsel yetilerinin gelişimine katkı sağlayan araçlar oldukları bilinmektedir. Günümüzde önemi kabul edilmiş olan öğrenen merkezli eğitimin gerçekleştirilebilmesi adına, çocukların mümkün olduğunca çok sayıda duyu organını aktifleştirecek yöntem ve araçların kullanılması esastır.

Şekil 6. 7. Amaç Dilin Kazandırılması İçin En Çok Yararlanılması Gereken Etkinliklere İlişkin Öğretmenlerin Görüşleri

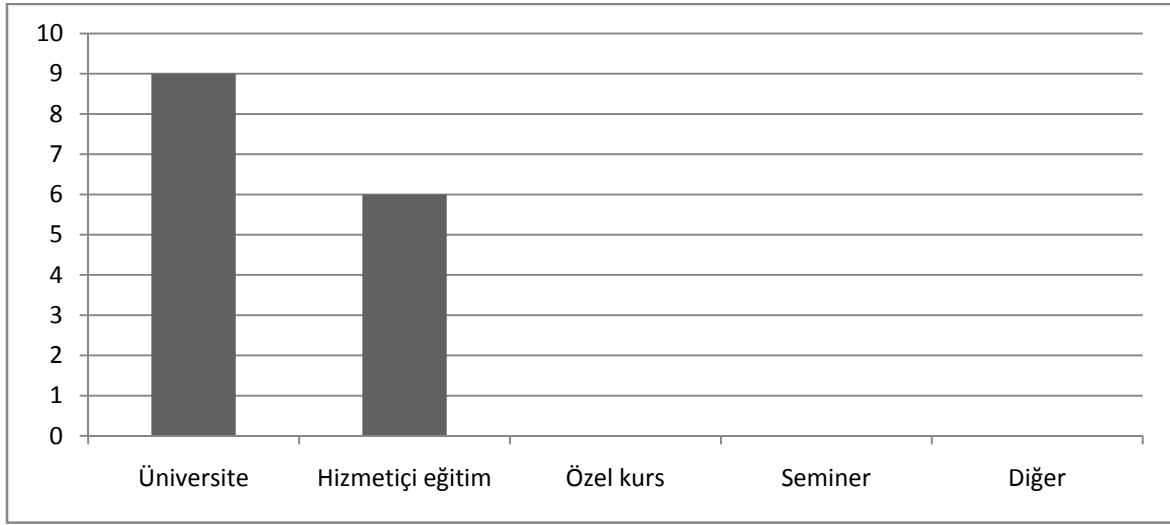

Ankete katılan erken yaşta yabancı dil öğretmenlerinin büyük bir kısmı; çocuk yaştaki öğrenenlere amaç dili kazandırabilmek için çoğunlukla drama çalışmaları, konuşma alıştırmaları, oyunlar ve şarkı söyleme, dinleme etkinliklerinin kullanılmasını gerektiğini düşünmektedirler. Öğretmenlerin bu seçimleri, erken yaşta yabancı dil ediniminin gerçekleşebilmesi için en çok önerilen yöntemlerdir. Çünkü bu yaş grubunda amaç dili öğrenmek değil, aksine edinmek olduğundan, çocuğun dili kullanmasını gerektirecek, dilin kullanımını olanaklı kılacak ortamlar sağlanması ve bu düzlemdeki etkinliklerden faydalanılması önemli görülmektedir.

Öğretmenlerin, dinleme etkinliklerini seçme oranları aslında beklenenden biraz daha az çıkmıştır. Çünkü konuşma etkinliğinin gerçekleşebilmesi için öncelikle çocukların sık ve yoğun bir şekilde amaç dil ile karşılaşmaları, yeni dilde şarkı, öykü, kısa diyalog benzeri konuşmalar dinlemeleri ve dili mümkün olduğunca çok duymaları yönünde vurgular ağırlıktadır. Bu nedenle konuşma etkinliklerinin yüzde 73,3'lük bir oranda, dinleme etkinliklerinin ise yüzde 60'luk bir oranda tercih edilmiş olması bazı çelişkiler doğurabilmektedir.

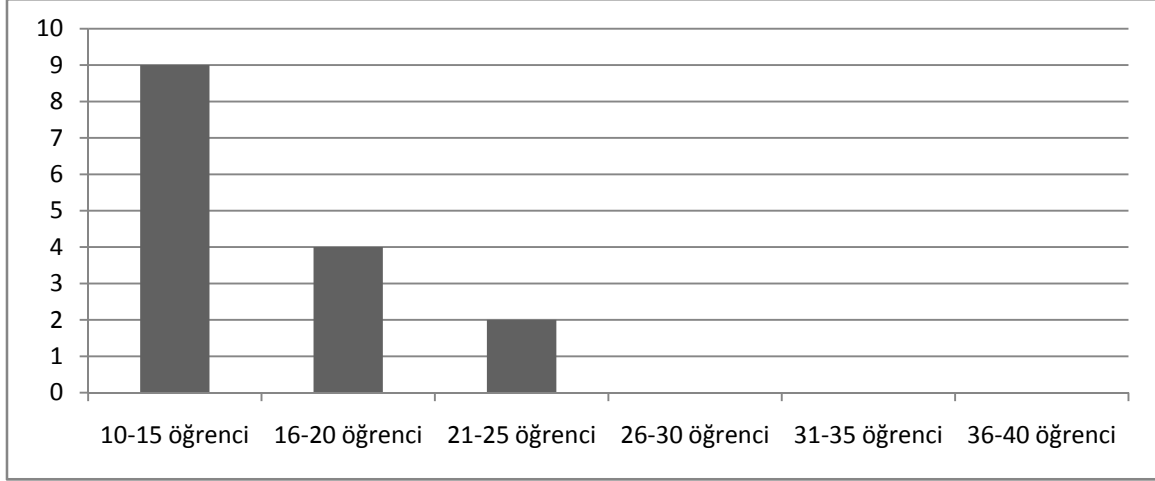
Ayrıca hikaye anlatma, tamamlama ve bulmaca çözüme etkinliklerinin yüzde 6,7 gibi düşük bir oranda tercih edilmiş olması düşündürücüdür. Çünkü erken yaştaki çocuklar içinde buldukları zihinsel gelişim aşaması itibarıyla çok meraklı ve yeni olan her şeye çok ilgilidirler. Onların yaşlarını, dil edinim düzeylerine, bilişsel gelişim durumlarına uygun kısa, canlı, resimli öyküler çocuklar için ilgi çekici olabilir.

Şekil 6. 8. Erken Yaştaki Çocuklara Yabancı Dil Eğitimi Veren Öğretmenlerin Hangi Kurumdan Eğitim Alması Gerektiğine İlişkin Öğretmenlerin Görüşleri

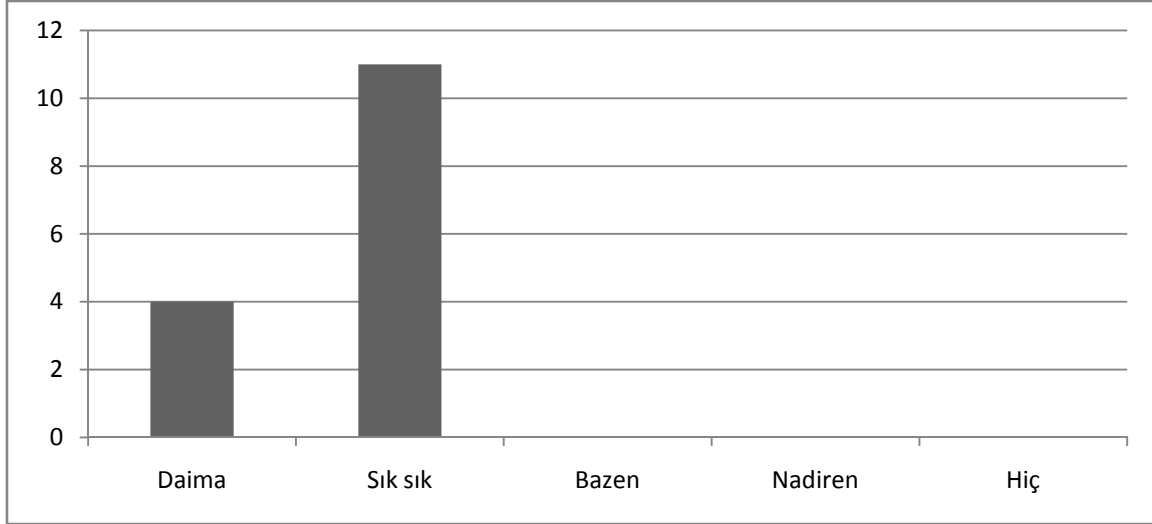
Erken yaştaki çocuklara yabancı dil eğitimi veren öğretmenlerin bu konuda özel bir eğitim almaları gerektiği konusunda yüzde 100'lük bir fikir birliği gösteren öğretmenlerin, yüzde 60'ı bu eğitimin yabancı dil öğretmeni yetiştiren üniversiteler tarafından verilmesini uygun bulurlarken, yüzde 40'luk bölümü ise bu ihtiyacın hizmet içi eğitim ile karşılanabileceği düşüncesindedir. Ayrıca anketi yanıtlayan öğretmenlerimizden hiçbiri bu konudaki seminer ve özel kursları uygun bulmamışlar ve işaretlememişlerdir. Çoğunlukla üniversite seçeneğini işaretlemiş olmaları, bu eğitimin en doğru şekilde öğretmenlik mesleğinin, öğretebilme yetisinin kazanıldığı, öğretmen yetiştiren kurumlar olan üniversitelerde verilebileceği inancının bir ürünü ya da göstergesi olsa gerek.

Şekil 6. 9. Erken Yaşta Verilen Yabancı Dil Dersinin Verimli Olabilmesi İçin Sınıfta En Fazla Kaç Öğrenci Olması Gerektiğine İlişkin Öğretmenlerin Görüşleri

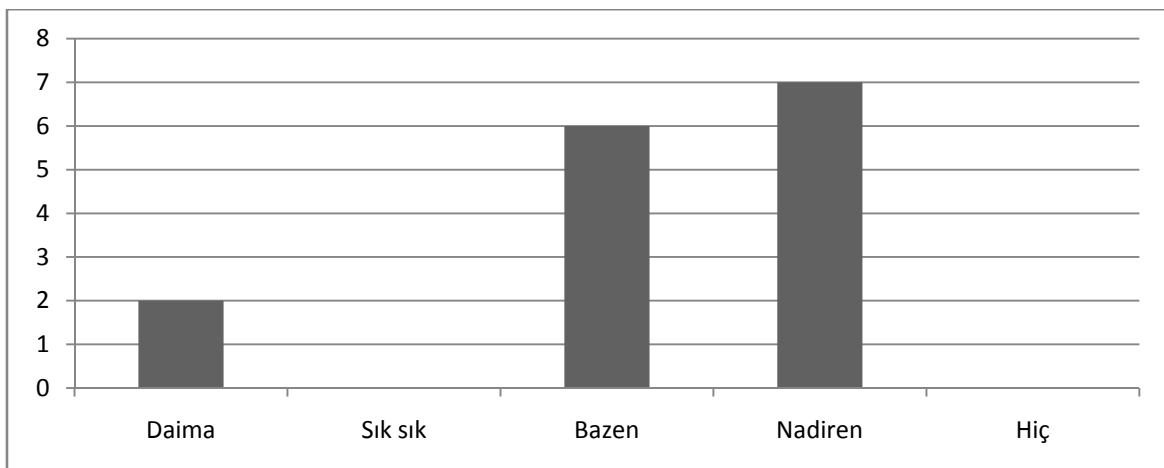
Ankete katılan öğretmenlerin yüzde 60'lık dilimi erken yaşta verilen yabancı dil eğitimi sınıflarının 10-15 kişilik olmasını uygun görmektedirler. Çocukların yaş grubu itibariyle zihinsel ve fiziksel açıdan çok aktif oldukları ve kalabalık sınıflarda söz hakkı bulmalarının daha zor olduğu göz önünde bulundurulduğunda; verilen yanıtlar gayet olumlu karşılanmaktadır. Ayrıca genel olarak bakıldığında öğretmenler erken yaşta yabancı dil eğitimi verilen sınıflarda en fazla 25 öğrencinin olması gerektiğini düşünmektedirler. Günümüz ilköğretim sınıf mevcudunun ortalama 35-40 olduğu düşünüldüğünde; bu konuda daha fazla yatırım ve çabaya ihtiyaç duyulduğu açıktır.

Şekil 6. 10. Erken Yaştaki Çocuklara Yabancı Dil Eğitimi Verilirken Hedef Dilin Ne Sıklıkta Kullanılması Gerektiğine İlişkin Öğretmenlerin Görüşleri

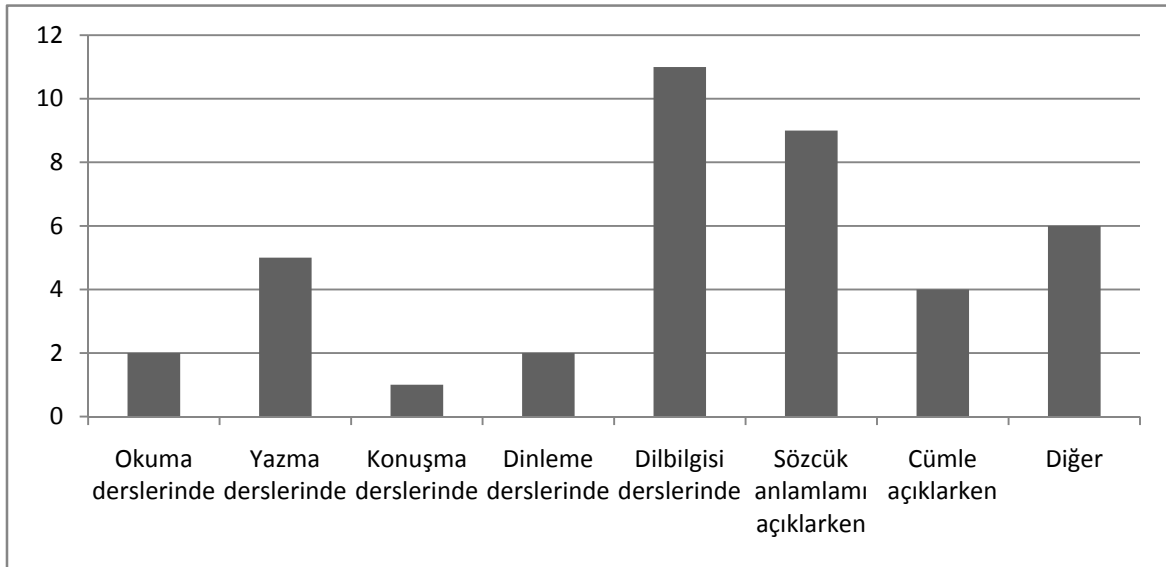
Çocuk hedef dili ne kadar çok duyarsa ve ne kadar çok kullanmak zorunda kalırsa, dili edinmesi ve aktif olarak kullanmasının o kadar kolay olabileceği düşüncesi bağlamında öğretmenlerin verdiği yanıtların dağılımı tatmin edici sayılmaktadır. Anketi yanıtlayan erken yaşta yabancı dil öğretmenlerinin yüzde 73,3'ünün sık sık ve yüzde 26,7'sinin ise derste daima hedef dilin kullanılması gerektiğini düşünmeleri olumlu bir durumdur.

Şekil 6. 11. Erken Yaştaki Çocuklara Yabancı Dil Eğitimi Verilirken Anadilin Ne Sıklıkta Kullanılması Gerektiğine İlişkin Öğretmenlerin Görüşleri

Erken yaşta yabancı dil eğitimi verilirken tek dillilik kuralına uyabilmek ya da bu kuralı sadece çok nadir durumlarda ihlal edebilmek adına, soruları yanıtlayan öğretmenlerin yüzde 46,7'sinin nadiren, yüzde 40'ının ise bazen derste anadilin kullanılabilirliğini belirtmeleri olumlu kabul edilebilmektedir. Bu verilerde asıl şartıcı olan ise öğretmenlerin yüzde 13,3'ünün erken yaşta yabancı dil dersinde anadilin daima kullanılması gerektiği düşüncesinde olmalarıdır. Daima anadilin kullanıldığı bir yabancı dil dersinden öğretmenlerin nasıl bir verim almayı düşündükleri konusunda soru işaretleri bulunmaktadır.

Şekil 6. 12. Erken Yaşta Yabancı Dil Dersinde Anadilin En Sık Kullanıldığı Durumlara İlişkin Öğretmenlerin Görüşleri

Öğretmenlerin yüzde 73,3'ünün anadilin en çok dilbilgisi derslerinde kullanılması gerektiğini düşünmeleri, yabancı dil eğitimi dersleri açısından anlamlıdır, ancak erken yaşta yabancı dil eğitimi açısından pek de anlamlı değildir. Zira erken yaşta yabancı dil eğitimi dilbilgisi kurallarını çok da fazla içermemektedir. Elbette ki, çocuklar cümle kurmayı ve yapıları öğreniyorlar, ama kural öğretimi şeklinde değil, dilin doğal kullanım akışı içinde ediniyorlar.

Ayrıca öğretmenlerin yüzde 60'ının “sözcüklerin anlamlarını açıklarken” anadilin kullanılması gerektiğini belirtmeleri de erken yaşta yabancı dil eğitimi ilkeleriyle fazla örtüşmemektedir. Çünkü erken yaşta yabancı dil eğitiminde sözcük anlamlarını anadilde söyleyip çocuğu ezberle yönlendirmek değil, sözlü ya da sözsüz iletişim yollarıyla, resimlerle, kartlarla, hareketlerle çocuğa sözcüğü açıklamaya çalışmak ve anlamı çocuğun keşfetmesini sağlamak eğilimi ön plandadır.

Anadilin en sık kullanılması gereken durumları seçerken “diğer” seçeneğini işaretleyen öğretmenler, ankete katılanların yüzde 40'lık dilimini oluşturmaktadır. Öğretmenlerin “diğer” seçeneğinde açıkladıkları durumlar ise; sınıf kurallarını açıklarken, sınıftaki çatışma durumlarında, zaman zaman tüm yetilerin ediniminde, kültürel öğeleri açıklarken ve nadiren herhangi bir derste kullanılabileceği şeklindedir.

Anket sorularını yanıtlayan erken yaşta yabancı dil öğretmenlerinin, verilen belli durumlara karşı kesin yargı ve algılarını ölçmek adına kendilerine yöneltilen tek yanıtlı sorulara verdikleri yanıtlar da şu şekilde açıklanabilir.

Çizelge 6. 6. Tek Cevaplı Sorulara Öğretmenlerin Verdikleri Yanıtların Dağılımı

	Evet	Hayır
Türkiye’de yaşayan herkesin en az bir yabancı dil bilmesi gerektiğini düşünüyor musunuz?	73.30	26.70
Yabancı dilin erken yaşta verilmesi çocuk açısından faydalı mıdır?	93.30	6.70
Erken yaşta yabancı dil öğretilmesine olumlu bakıyor musunuz?	93.30	6.70
Türkiye’de uygulanmakta olan erken yaşta yabancı dil eğitiminde eksiklikler olduğunu düşünüyor musunuz?	93.30	6.70
Erken yaştaki çocuk yabancı dil öğrenirken o ülkenin kültürünü de tanımalı mı?	93.30	6.70
Erken yaşta (kreşte, anaokulunda, ilkokulda) verilen yabancı dil eğitiminin, anadil Türkçe ve Türk kültürü açısından zararları olabileceğini düşünüyor musunuz?	20	80
Erken yaştaki çocuklara yabancı dil eğitimi veren öğretmenlere bu konuda özel bir eğitim verilmeli mi?	100	0

Soruları yanıtlayan öğretmenlerin 11’i Türkiye’de yaşayan herkesin en az bir yabancı dil bilmesi gerektiğini düşünürken 4’ü yabancı dil bilmenin herkes için bir gereklilik arz etmediğini düşünmektedirler. Yabancı dil eğitimi veren öğretmenlerin bu düşüncelerinin gerekçeleri araştırma açısından büyük önem taşımaktadır. Çünkü bu gerekçeler aslında

yabancı dil eğitimine hangi pencereden ve hangi gözle bakıldığı sorularının da cevabı olacaktır. Bu gerekçelendirmeler; yabancı dilin ihtiyaç için öğrenildiği ve herkesin böyle bir ihtiyacı olmadığı, herkesin yabancı kişilerle diyaloga girmesinin gerekmediği, herkesin yabancı dil bilmesinin mümkün olmadığı şeklindedir. Oysa dil sadece bir meta olarak ihtiyaç değil, sosyal, kültürel ve kişisel gelişim ihtiyacıdır. Zira birey bir yabancı dil öğrendiğinde sadece o dilin dilbilgisi kurallarını, yapılarını ya da sözcüklerini öğrenmekle kalmamaktadır, yeni bir bakış açısı, dünya görüşü kazanmakta, kendisinden farklı insanlar, kültürler, hayatlar hakkında bilgi ve fikir sahibi olmaktadır, yeni bir dünya ile tanışmaktadır.

Ayrıca öğretmenlerin geneli yabancı dilin erken yaşta verilmesinin çocuk açısından faydalı olduğu görüşünü savunmaktalar ve buna koşut erken yaşta yabancı dil öğretilmesini olumlu bulmaktadırlar.

Aynı öğretmenlerin büyük çoğunluğu Türkiye’de uygulanmakta olan erken yaşta yabancı dil eğitiminde eksiklikler olduğunu düşünmekte. Buradan hareketle öğretmenlerin saptadıkları bu eksikliklerin, onların vermeye çalıştığı dil eğitimini olumsuz etkileyebildiği ve belki de sekteye uğratabildiği durumların yaşanabildiği söylenebilmektedir.

Dil eğitimi verilirken kültürel öğelerin de kullanılması gerektiği, hatta dil ile kültürün bir bütün olduğu kanısı dilbilim dünyasınca kabul edilmekte olan bir durum olduğundan, öğretmenlerin tamamına yakınının, erken yaşta yabancı dil eğitimi verilirken o ülkenin kültürünün de duyumsatılması gerektiği düşüncesini desteklemeleri dil edinimi ve kültür ilişkisi açısından olumlu karşılanmaktadır.

“Erken yaşta (kreşte, anaokulunda, ilkokulda) verilen yabancı dil eğitiminin, anadil Türkçe ve Türk kültürü açısından zararları olabileceğini düşünüyor musunuz?” sorusuna 12 öğretmenin “hayır”, 3 öğretmenin ise “evet” yanıtını vermeleri öğretmenlerin çoğunlukla erken yaşta yabancı dil eğitiminin anadil ve kültür açısından zararlı bulmadığını göstermektedir.

Ayrıca öğretmenlerin hepsinin, erken yaştaki çocuklara yabancı dil eğitimi veren öğretmenlerin bu konuda özel bir eğitim alması gerektiği konusunda hem fikir oldukları görülmektedir. Zira çocuk yaştaki öğrenenlerin öğrenme yolları, ilgi süreleri ve alanları, zihinsel ve fiziksel gelişim ihtiyaçları yetişkin ya da ileriki yaşlardaki öğrencilerden tamamen farklıdır.

Erken yaşta yabancı dil öğretmenlerinin, yabancı dil eğitimi ile ilgili bazı durumlar hakkındaki öznel görüşlerini, kendi cümleleri ve yorumlarıyla almak amaçlı sorulan açık uçlu sorulara verdikleri yanıtlar şu şekilde ifade edilebilmektedir.

Ankete katılan 15 erken yaşta yabancı dil öğretmeninden 4'ü "Türkiye'de yaşayan herkesin en az bir yabancı dil bilmesini gerektiren sebepler sizce neler olabilir?" sorusunu yanıtsız bırakırken diğer öğretmenler genel itibarıyla, iyi bir yaşam standardına, çoklu iş olanaklarına sahip olmak, dünyaya ve Avrupa'ya ayak uydurmak ve sosyal ve kültürel açıdan gelişmek için yabancı dil bilmenin gerekliliğinin altını çizmişlerdir. Öğretmenlerin bu açıklamalarından yola çıkarak yabancı dil eğitiminin hem sosyal hem de bireysel ihtiyaçları gidermek adına öğrenilmesi gerektiği söylenebilmektedir.

"Türkiye'de yaşayan herkesin en az bir yabancı dil bilmesinin gerekli olmadığını düşündüren sebepler nelerdir?" sorusunu 11 öğretmen boş bırakmış, 4 öğretmen ise yanıtlamıştır. Bir önceki soruya verdikleri yanıtlardan da anlaşıldığı üzere; öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun soruyu boş bırakma nedeni, herkesin en az bir yabancı dil bilmesinin gerekliliğinde hem fikir olmalarıdır. Soruyu yanıtlayan 4 öğretmen ise; yabancı dilin yabancılarla iletişim kurabilmek ve bilimsel araştırmalar yapmak için öğrenilmesi gerektiğini ve Türkiye'deki herkesin de böyle bir ihtiyaç içinde olmadığını ifade etmişlerdir.

Öğretmenler, "Erken yaşta yabancı dil eğitimi denildiğinde ilk olarak aklınıza gelen şeyler nelerdir?" sorusuna çoğunlukla; oyun, şarkı, drama yoluyla ve görsel-işitsel materyaller kullanarak, öğrencileri eğlendirmenin, basit günlük durumlar içinde sözcük öğretiminin, erken yaşta başlanan dil eğitiminin çok daha kolay ve çabuk sonuçlar vereceğinin üzerinde durmuşlar ve erken öğrenilen dilin anadil edinimine yakın kazanımını vurgulamışlardır. Ankete katılan öğretmenlerden 3'ü ise soruyu yanıtsız bırakmışlardır.

Erken yaşta yabancı dil öğretmenleri, “Sizce erken yaşta yabancı dil eğitimi neleri içermektedir?” sorusuna verdikleri yanıtlarda; görsel-işitsel materyallerin etkin olarak kullanıldığı, öğrenciyi aktifleştiren ve dil kullanımını ön planda tutan tüm yöntemler, şarkı, oyun, drama, müzik içeren etkinlikler ve günlük konuşma kalıpları üzerinde yoğunlaşmışlardır. Bu bağlamda dinleme, konuşma becerilerinin edinimini mümkün kılan etkinliklerin öncelikli olarak tercih edilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Öğretmenlerden 2’si ise soruyu yanıtlamamıştır.

“Erken yaşta yabancı dil eğitimine olumlu bakma gerekçeleriniz nelerdir?” sorusunu öğretmenlerden 2’si yanıtsız bırakırken, diğerleri erken yaştaki çocukların zihin ve algılarının yeni bilgiler edinmeye açık olduğunu, erken yaşta dilin çok daha kolay öğrenileceğini, bu yaşlarda öğrenilen bilgilerin unutulmaya karşı dirençli olduğunu ve görsel işitsel araçlarla dilin kolayca öğrenilebileceğini ifade etmişlerdir. Ayrıca erken yaşta yabancı dil eğitiminde dilbilgisi kurallarının öğretiminin öncelikli olmamasından dolayı, dilbilgisi kaygısı taşımayan çocukların daha kolay öğrendikleri vurgulanmıştır.

Öğretmenlerin genel itibariyle erken yaşta yabancı dil eğitimine olumlu baktıkları bir önceki soruya verilen yanıtlardan anlaşılabilir. Bu düzlemde, “Erken yaşta yabancı dil eğitimine olumsuz bakma gerekçeleriniz nelerdir?” sorusunu 14 öğretmen yanıtsız bırakırken 1 öğretmen; çocuk daha anadilini öğrenmeden başka bir dilin eğitiminin verilmesinin, anadilin gelişimine ket vuracağını belirtmiştir.

Ankete katılan 15 öğretmenden ikisi, “Erken yaşta yabancı dil eğitiminin en temel gereklilik sebebi sizce nedir?” sorusunu yanıtsız bırakırken 13 öğretmen genel olarak, dilin tam anlamıyla edinilebilmesi, kullanılabilmesi, telaffuzunun otantik kullanım derecesinde kazanılabilmesi için, dil eğitimine erken yaşta başlanmasının gerekli olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca dil ediniminin; erken yaşta çok daha kolay ve eğlenceli bir şekilde gerçekleşeceğini, küçük yaşta zihnin dile ve yeniye açık olduğunu ve bu yaşlarda öğrenilen bilgilerin çok daha zor unutulacağını belirtmişlerdir. Aynı doğrultuda, erken yaştaki yabancı dil eğitiminin, çocuğa ileriki dönemlerde mesleki kariyer olanakları ve özgür iletişim olanağı sunacağı ve daha yabancı korkusu gelişmeden, çocuğun yabancı olanı tanıyabileceği vurgulanmıştır.

6. 3. Erken Yaşta Yabancı Dil Öğretmenlerine Uygulanan Anketten Elde Edilen Verilerin Genel Değerlendirmesi

Araştırmanın veri edinme araçlarından olan öğretmen anketlerinden elde edilen sonuçların değerlendirildiği bu bölümde, anketin oluşturulması evresinde belirlenen bölümlere ve araştırma sorularına bağlı kalınmış ve değerlendirme bu kapsamda oluşturulmuştur.

Öncelikle erken yaşta yabancı dil eğitimi veren öğretmenlerin tanınması amacıyla demografik özelliklerin genel bir değerlendirmesi yapılmıştır. Buna göre ankete katılan öğretmenlerin yarısından fazlası bayan, geri kalanı ise erkektir. Öğretmenlerin üçte ikisinin bayan olması çok şaşırtıcı bir durum değildir. Zira ülkemizdeki üniversitelerin yabancı dil öğretmenliği bölümlerinde bayan öğrenciler büyük çoğunluğu oluşturmaktadırlar. Ayrıca öğretmenlerin yarısı 20-30 yaş arasında, üçte birlik bölümü 31-40 yaş arasında, geri kalanları ise 41-50 yaş arasında ve 51 yaş ve üzerindedir. Bu verilerden yola çıkarak ankete katılan öğretmenlerin çoğunluğunun genç ve yetişkin yaş gruplarından olduğu söylenebilir.

Türkiye’de öğretmen yetiştiren kurumlar olan Eğitim Fakülteleri’nde alan bilgisinin yanı sıra, pedagojik formasyon eğitimi verilmekte ve öğretmenlik uygulaması yaptırılmaktadır. Diğer iki eğitim de en az alan bilgisi kadar önem taşımaktadır. Çünkü öğretmenlik mesleğinde bilgiye sahip olmak yetmemekte ve onu layıkıyla öğrenciye/çocuğa öğretebilmek gerekmektedir. Aksi halde öğretmenin, o bilgiye sahip olan diğer mesleklerdeki kişilerden hiçbir farkı kalmamaktadır. Bu anlamda pedagojik eğitim ve öğretmenlik uygulamaları, “sahip olduğum bilgiyi en iyi nasıl öğretebilirim”i öğretmektedir. İşte bu sebepten dolayı öğretmenlik, yabancı dil öğretmenliği, erken yaşta yabancı dil öğretmenliği yapan bireylerin eğitim fakültesi mezunu olmaları büyük önem taşımaktadır.

Bu çalışmada özellikle erken yaşta yabancı dil eğitimi konusunda veli ve öğretmenlerin algılarını ölçmeye çalışırken, bir yandan da Eğitim Fakültelerinin Yabancı Dil Öğretmenliği bölümlerinden mezun olmuş öğretmenlerin aldıkları eğitimin erken yaşta yabancı dil öğretmek adına yeterli olamayacağı üzerinde durulmuştur. Zira erken/çocuk

yaştaki öğrenenlere eğitim verebilmek için eğitim, gelişim ve özellikle çocuk gelişimi hakkında donanımlı yabancı dil öğretmenlerine ihtiyaç duyulduğu bir gerçekliktir. Çünkü bu yaş grubundaki öğrencilerin eğitiminde sadece “bilmek”, “öğretebilmek” yetememekte ve çocuğa uygun/çocuğa göre yöntem ve teknikleri işe koşmak gerekmektedir.

Anket sorularını yanıtlayan öğretmenlerden sadece yarısı Eğitim Fakültesi, bir bölümü Fen Edebiyat Fakültesi, küçük bir kısmının da Edebiyat Fakültesi mezunu olduğu görülürken, beşte birlik bir bölümünün ise Meslek Yüksek Okulu ve Açık Öğretim mezunları olmaları düşündürücüdür. Bu tabloda öğretmenlerin yaklaşık yarısının Eğitim Fakültesi mezunu olmadıkları görülmektedir. Muhtemelen eğitimleri sonrasında özel kurslardan formasyon eğitimi almışlar veya pedagojik formasyon eğitimleri olmadan öğretmenlik yapmaya devam etmektedirler. Anket verilerinden elde edilen bu bilgi, Mirici'nin (2001) “Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi İlköğretim 4. ve 5. sınıflar Örneği” isimli kitabındaki verilerle de örtüşmektedir. Zira sözü edilen eserdeki bilgilere göre Türkiye’de halen erken yaşta yabancı dil eğitimi veren öğretmenlerinin yüzde 67’si eğitim fakültesi mezunu değildir ve yüzde 79.51’i İngilizce öğretmenliği bölümü mezunu değildir.⁴¹¹ Bu durumda karşılaşılan tablo endişe uyandırıcıdır. Zira asıl görevi öğretmen yetiştirmek olan Eğitim Fakültelerinden mezun olmamış olan bireylerin, mesleki yeterlilikleri ve öğretebilme konusunda sahip oldukları becerilerin boyutu tartışma konusudur.

Öğretmenlerin mesleklerindeki deneyim süreleri, içinde buldukları yaş gruplarıyla doğru orantılıdır. Buna göre; öğretmenlerin yaklaşık yarısının mesleğinde 1-5 yıl arasında deneyim sahibi olduğunu ve yüzde 80’inin ise deneyim sürelerinin 1-10 yıl arasında değiştiğini söylemek mümkündür. Bu bağlamda da, ankette sorulan sorulara kendi deneyimleriyle cevap verdikleri ve erken yaşta yabancı dil eğitiminde belli bir düzeyde uygulama geçmişleri olduğu düşünülebilir.

---

⁴¹¹ İsmail Hakkı Mirici, *Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi İlköğretim 4. ve 5. sınıflar Örneği*, Gazi Kitabevi, Ankara 2001, s. 5.

Yukarıdaki bilgiler ışığında ankete katılan erken yaşta yabancı dil öğretmenlerinin demografik özellikleri saptanmış ve kendileri hakkında belli kanılara varılmıştır. Bu bölümden elde edilen veriler, ileriki aşamalardaki bazı sorulara verilen yanıtları yorumlamaya da yardımcı olacaktır.

Anketin ikinci bölümünde ise; öğretmenlere belli seçenekler arasında tercih yaptırarak konuya yaklaşımlarını görmeye imkan veren çoktan seçmeli sorular, verilen belli bir durumdaki kesin yargıları ölçmeyi sağlayan tek yanıtli sorular ve tamamen özgür düşünce ve algılarını gözler önüne serebilecekleri açık uçlu sorular yer almaktadır.

Anketi yanıtlayan erken yaşta yabancı dil öğretmenlerinin yarısından fazlası yabancı dil öğrenmeye başlangıç yaşının 4-7 yaş aralığında, beşte biri 8-11 yaş aralığında, geriye kalanlar ise 0-3 yaş ve 12-15 yaş aralığında olması gerektiğini düşünmektedirler. Anketteki 16 yaş ve sonrası seçeneği ise hiçbir öğretmen tarafından işaretlenmemiştir. Bu verilere dayanarak, öğretmenlerin genelinin erken yaşta yabancı dil eğitimine başlangıç yaşı olarak Türkiye standartlarını değil, Avrupa ve dünya standartlarını temel aldıkları söylenebilmektedir. Zira Türkiye’de uygulanmakta olan erken yaşta yabancı dil eğitimi 10 yaşında başlamaktadır. Bu verilere tezat olarak Mirici’nin (2001) eserindeki verilerde erken yaşta yabancı dil eğitimi veren öğretmenlerin yüzde 75,69’u yabancı dil eğitiminin ilköğretim üçüncü sınıf veya daha ileriki yaşlarda başlatılmasının uygun olduğunu düşünmektedirler.⁴¹² Güngör Aytar ve Öğretir’in (2008) “Okulöncesi Eğitim Kurumlarındaki Yabancı Dil Eğitimine İlişkin Anne-Baba ve Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi” başlıklı çalışmalarında öğretmenlere uyguladıkları anketten elde ettikleri verilere göre ise yabancı dil öğretmenlerinin tamamı yabancı dil eğitiminin sekiz yaşından önce başlaması gerektiğini düşünmektedirler.⁴¹³ Tüm bu çalışmaların verilerinden hareketle öğretmenlerin erken yaşta yabancı dil eğitiminin başlangıç yaşının kaç olması gerektiği konusunda hemfikir olmadıkları, ancak genel itibariyle 10 yaşından önce başlanması taraftarı oldukları söylenebilmektedir.

⁴¹² Mirici, *age.*, s. 7.

⁴¹³ Abide Güngör Aytar; Ayşe Dilek Öğretir, “Okulöncesi Eğitim Kurumlarındaki Yabancı Dil Eğitimine İlişkin Anne-Baba ve Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi”, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Kastamonu Üniversitesi, Cilt: 16, No: 1, s. 26.

Tamamı erken yaşta yabancı dil eğitimcileri olan öğretmenlerin çoğu; Türkiye’de yaşayan herkesin en az bir yabancı dil bilmesi gerektiğini düşünürken, küçük bir grup böyle bir gereklilik olmadığı görüşündedir. Öğretmenlerin hepsinin, yabancı dil bilen ve dil bilmenin faydaları hakkında bilinç sahibi kişiler oldukları düşünüldüğünde; az bir bölümünün de olsa, herkesin yabancı dil bilmesine ihtiyaç olmadığı şeklinde bir düşünceye sahip olmaları düşündürücüdür. Herkesin en az bir yabancı dil bilmesinin gerekmediği düşüncesinin gerekçelendirilmesi aşamasında ise öğretmenler; yabancı dilin yabancılarla iletişim kurabilmek ve bilimsel araştırmalar yapabilmek gibi bir ihtiyaç veya gereklilik durumunda öğrenildiğini ve herkesin böyle bir gereksinim duymadığı düşüncesini savunmuşlardır. Oysa yabancı dil sadece belli ihtiyaçların karşılanabilmesi için değil, sosyal, kişisel ve kültürel gelişim açısından da büyük önem taşımaktadır.

Türkiye’de yaşayan herkesin en az bir yabancı dil bilmesi gerektiği düşüncesini savunan öğretmenler ise, bu görüşlerini genel olarak iyi bir yaşam standardına, çoklu iş olanaklarına sahip olmak, dünyaya ve Avrupa’ya ayak uydurmak ve sosyal ve kültürel açıdan gelişmek bağlamlarında gerekçelendirmişlerdir. Ayrıca verilen yanıtların dağılımından açıkça anlaşılmaktadır ki; yabancı dil bilmek daha çok iş bulmak ve daha iyi hayat şartlarına sahip olmak gerekçeleriyle bağdaştırılmaktadır. Dil bilmenin, bireyin düşünce dünyasına katacağı yenilikler, bilişsel gelişimine sağlayacağı katkılar biraz daha geri plana itilmiştir. Bu da, yabancı dil eğitiminin algılanma boyutunu ve düzlemini göstermektedir.

Öğretmenlerin neredeyse tamamı yabancı dilin erken yaşta verilmesinin çocuk açısından faydalı olduğu düşüncesindedir. Kendileri de halen erken yaşta yabancı dil eğitimi veren öğretmenler olduklarından, bu sonuç beklenen bir durumdur. Buna koşut Güngör Aytar ve Öğretir’in (2008) yabancı dil öğretmenlerine uyguladıkları anket verilerine göre öğretmenlerin yüzde 92,9’u okulöncesi kurumlarda yabancı dil öğretimini gerekli bulmaktadırlar.⁴¹⁴ Aynı düzlemde Genç İltar ve Er’in (2007) “ Erken Yaşta Yabancı Dil Öğretimi Üzerine Veli ve Öğretmen Görüşleri” başlıklı çalışmalarında uyguladıkları anketin verilerine göre öğretmenlerin yüzde 66,7’si erken yaşta yabancı dil

---

⁴¹⁴ Güngör Aytar; Öğretir, *age.*, s. 24.

öğretiminin gerekli olduğu görüşündedirler.⁴¹⁵ Elde edilen bu veriler, bu çalışmanın bulgularıyla örtüştüğünden erken yaşta yabancı dil öğretmenlerinin bu eğitimin gerekli ve önemli olduğu kanısında oldukları şeklinde yoruma gidilebilmektedir.

Erken yaştaki yabancı dil eğitiminin çocuğa faydaları konusunda öğretmenler öncelikli olarak; erken yaştaki çocukların, dil edinimine daha yatkın oldukları ve yabancı dile karşı algılarının daha açık olduğu görüşleri tercih etmişlerdir. Bunun yanı sıra, erken yaştaki çocukların yabancı dil ile ilgili herhangi bir önyargıya sahip olmadıkları ve verilen bilgileri sorgulamadan kabul ettikleri yönünde de görüşler bulunmaktadır. Bu verileri destekler nitelikte olan Güngör Aytar ve Öğretir'in (2008) erken yaşta yabancı dil eğitiminin neden gerekli olduğuna ilişkin bulguları ise öğretmenlerin yüzde 92,3'ü tarafından tercih edilen çocukların dili küçük yaşta öğrendikleri ve bu yaşta öğrenilenlerin daha kalıcı olduğu yönündedir. Ayrıca aynı çalışmada yabancı dil eğitiminin erken yaşta başlamasının çocuğu olumlu yönde etkileyeceği görüşü öğretmenlerin yüzde 64,3'ü tarafından benimsenirken, erken yaşta yabancı dil eğitiminin en çok çocuğun zihin ve dil gelişimini olumlu etkileyeceği görüşü ise öğretmenlerin yüzde 57,1'i tarafından vurgulanmıştır.⁴¹⁶ Yanıtlarda öncelik verilen bu görüşler; yabancı dil eğitime erken yaşta başlanılma nedenlerini açıkça anlatabilmektedir ve bu nedenle de; öğretmenlerin erken yaşta yabancı dil eğitiminin gerekçeleri konusunda bilinçli oldukları söylenebilmektedir.

Yabancı dilin erken yaşta verilmesinin çocuk açısından ne gibi zararları olabileceği sorusuna öğretmenlerin küçük bir bölümü; bilişsel gelişim açısından çocuğu zorlayabileceği ve çocuğa uygun ortamlar sağlanmazsa yabancı bir dil ve kültüre karşı önyargı oluşabileceği, henüz yeni edinilmekte olan anadilin gelişimine ket vurabileceği ve çocuğun kendi kültürel gelişimini yavaşlatabileceği yönünde tercih yapmışlardır. Güngör Aytar ve Öğretir'in (2008) okulöncesinde yabancı dil öğretiminin ne gibi zararları olabileceğine yönelik sorularına aldıkları yanıtlar da aynı düzlemindedir. Ankete katılan öğretmenlerin yalnızca 7,1'i bazı zararlarının olabileceğini belirtmişler ve bu zararlar çoğunlukla önce anadilin öğrenilmesi gerektiği ve çocukların yeni bir dil öğrenmeye hazır

⁴¹⁵ Binnur Genç İltar; Sühendan Er, "Erken Yaşta Yabancı Dil Öğretimi Üzerine Veli ve Öğretmen Görüşleri", *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Kastamonu Üniversitesi, Cilt: 15, No: 1, s. 24.

⁴¹⁶ Güngör Aytar; Öğretir, "Okulöncesi Eğitim Kurumlarındaki (...)", s. 24, 26.

olmadıkları şeklindedir.⁴¹⁷ Bu seçeneklerin az sayıda öğretmen tarafından tercih edilmiş olması olumlu görülmele beraber, halen erken yaşta çocuklara yabancı dil eğitimi veren bazı öğretmenlerin, bu eğitimin çocuğa şu ya da bu şekilde zararları olabileceği yönünde görüş bildirmeleri çelişkili bir durum yaratmıştır. Oysa çocuğa uygun ortam, yöntem ve araçlarla gerçekleştirilen erken yaşta yabancı dil eğitiminin; çocuğun anadil gelişimini, kültürel kazanımlarını, zihinsel, bireysel ve sosyal yetilerini olumlu yönde etkileyeceği ve çocuk yaşta için bir değil, birçok yabancı dilin aynı anda edinilmesinin her hangi bir zorluk yaratmayacağı, hatta zenginlik oluşturacağı yönünde bilimsel saptamalar mevcuttur. Bu bağlamda bu eğitimi veren öğretmenlerin de tamamının, dilbilimindeki araştırma ve deneyim sonuçlarından haberdar olmaları ve düşüncelerini bu yönde şekillendirmeleri önemlidir.

Erken yaşta yabancı dil öğretmenleri; erken yaşta yabancı dil ediniminden ilk olarak; oyun, şarkı, drama yoluyla, görsel-işitsel araçlar kullanarak, öğrencileri eğlendirme, basit günlük kullanımlar içinde sözcük öğretimi ve yeni dili anadile yakın düzeyde edindirebilmeyi anlamaktadırlar. Bu ifadeler hem erken yaşta yabancı dil eğitiminin çıkış noktası, hem de dili etkili bir şekilde kazandırabilme yöntemlerinin anlaşılmasıyla paralellik göstermektedir. Çünkü çocuğun içinde bulunduğu zihinsel gelişim aşaması dolayısıyla, dil eğitiminin verildiği ortam mümkün olduğu kadar fazla görsel-işitsel materyallerle donatılmalı ve ilgi, merak uyandırabilmek adına çocuk, olabildiğince sık ve yoğun olarak dil ile karşılaşmalıdır. Zira gerekli donanımdan yoksun olan erken yaşta dil eğitim ortamı başarısızlık getirebilmektedir. Aynı bağlamda erken yaşta yabancı dil eğitiminin, görsel-işitsel materyallerin yoğunlukla kullanıldığı, öğrenciyi aktifleştiren ve dilin kullanımını önalandan tutan tüm yöntemleri içerdiği de öğretmenler tarafından vurgulanmıştır. Bu verilere koşut Akpınar Dellal'in (2011) yabancı dil öğretmenlerine uyguladığı anketten elde ettiği bulgular da ilköğretimin birinci kademesinde etkili bir yabancı dil eğitiminin, büyük ölçüde "görsel-işitsel-oyuna dayalı" eğitime dayandığının altını çizer niteliktedir. Aynı çalışmada bir yabancı dil öğretmeni, erken yaş grubundaki çocuklara yabancı dil eğitiminde *"dilbilgisinden çok görsel ve işitsel ağırlıklı çalışmalar, oyunlar, şarkılar, kitaplar ve yaş grubuna uygun kısa metrajlı film, çizgi filmler olmalı"*

---

⁴¹⁷ Güngör Aytar; Öğretir, *age.*, s. 24.

ifadesiyle bu eğitimin genel hatlarını çizmiş durumdadır.⁴¹⁸ Bu paralelde Güngör Aytar ve Öğretir'in (2008) anket çalışmasına katılan öğretmenlerin tamamı da okulöncesi eğitim kurumlarında çocuklara yabancı dil eğitiminin en iyi şekilde oyun, müzik, drama etkinlikleriyle verilebileceği görüşünde birleşmişlerdir.⁴¹⁹ Ayrıca Genç İlder ve Er'in (2007) anket uyguladığı öğretmenlerin yüzde 50'si erken yaşta yabancı dil öğretiminin şarkı ve oyun ağırlıklı olması gerektiğini düşünmektedirler.⁴²⁰

Ankete katılan öğretmenlerin neredeyse tamamının, erken yaşta yabancı dil eğitimine olumlu bakma gerekçeleri genel olarak; çocukların yaşları ve içinde buldukları gelişim evreleri itibariyle zihin ve algılarının yeni bilgiler edinmeye daha açık olduğu, bu yaşlarda dilin çok daha kolay öğrenilebileceği ve öğrenilenlerin unutulmaya karşı dirençlerinin daha fazla olduğu şeklindedir. Ancak yabancı dil eğitiminin erken yaşta verilmesinin ve çocuğun yeni bir dil ve kültürle erken yaşta karşılaşmasının, çocuğun bireysel ve sosyal gelişimini nasıl etkileyeceği ve ileriki yıllarda dünyaya bakışını nasıl değiştireceği göz ardı edilmiştir. Daha önceki sorulara verilen yanıtlardan ve bu sorunun yanıtından da anlaşılabilir üzere; öğretmenler erken yaşta yabancı dil eğitiminin sadece bir alandaki yararları konusunda yoğunlaşmış durumdadır. Bu eğitimi olumsuz olarak değerlendiren küçük bir bölüm ise; çocuğun anadilini yeterli düzeyde edinmeden başka bir dil ve kültürün unsurlarına maruz kalmasının, anadil gelişimini yavaşlatabileceği yönünde görüş belirtmişlerdir. Oysa erken yaşta çocukların anadil ile eşzamanlı olarak, bir hatta birçok dili zahmetsizce ve dillerden herhangi birini geri plana atmadan öğrenebileceği yönünde vurgular dilbilim dünyasında yoğunluktadır. Ancak erken yaşta yabancı dil eğitiminin, çocuğa olumsuz etkilerinin olabileceğine dair görüşlerin de varlığı göz ardı edilmemelidir. Bu bağlamdaki öğretmenlerin kaygılı yaklaşımları da anlaşılabilir.

Ayrıca öğretmenlerin tamamına yakını Türkiye'de uygulanmakta olan erken yaşta yabancı dil eğitiminde eksiklikler olduğu konusunda hem fikirdirler. Öğretmenler; eksikliklerle ilgili olarak özellikle okul ve sınıfın hem fiziksel ortam hem de araç-gereç ve materyal açısından yeterince zengin olmaması ve sınıflardaki öğrenci sayısının erken yaşta

⁴¹⁸ Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil Eğitimi ve Dil Edinimi Nedir? Niçin? Nasıl?*, Çanakkale Kitaplığı Akademi, Çanakkale 2011, s. 189.

⁴¹⁹ Abide Güngör Aytar; Ayşe Dilek Öğretir, "Okulöncesi Eğitim Kurumlarındaki (...)", s. 24.

⁴²⁰ Genç İlder; Er, "Erken Yaşta Yabancı (...)", s. 24.

yabancı dil eğitimi için uygun olmaması noktalarında yoğunlaşmışlardır. Akpınar Dellal'in (2011) erken yaşta yabancı dil eğitimi veren öğretmenlere uyguladığı anketten elde ettiği bulgular da bu paraleldedir. Zira devlet okullarındaki öğretmenlerin yüzde 40'ı verilen eğitimi etkisiz, yüzde 20'si normal, yüzde 20'si etkili bulurken geriye kalan yüzde 20 ise kararsız kalmıştır. Aslında bu durumda anket sorularını yanıtlayan öğretmenlerin yüzde 80'inin devlet okullarındaki erken yaşta yabancı dil eğitiminden pek de memnun olmadıkları, daha doğrusu bu eğitimi etkili bulmadıkları söylenebilmektedir.⁴²¹ Buna tezat olarak Mirici'nin (2001) erken yaşta yabancı dil eğitimi veren öğretmenlere uyguladığı anketin verileri ise öğretmenlerin yüzde 75,86'sının uygulanan programın öğrencilerin zihinsel gelişim düzeylerine uygun olduğu ve yüzde 79,50'sinin ise programın amaçlarının bu düzeydeki öğrenciler için uygun olduğu görüşünde birleştiklerini göstermektedir.⁴²²

Aynı düzlemde erken yaşta yabancı dil eğitiminde, kullanılan araç-gereçlerin çeşitliliği ve niteliği eğitimin verimliliği açısından çok önemlidir. Çünkü bu eğitimi alan öğrenciler içinde buldukları yaş grubu itibarıyla, mümkün olduğunca çok sayıda duyu organını etkin kılacak materyale ihtiyaç duymaktadırlar. Çocukların ilgi ve odaklanma süreleri kısa olduğu için onları her an etkin ve canlı tutacak, farklı ve eğlenceli çok fazla uyarıcının dil öğrenme ortamında hazır bulunması gerekmektedir. Bu uyarıcılardan yoksun bir öğrenme ortamında, çocuk yaştaki öğrenenlerin ilgisini çekmek ve onları dile odaklayabilmek kolay olamamaktadır. Anket sorularını yanıtlayan öğretmenler de Türkiye'deki erken yaşta yabancı dil eğitiminde araç-gereç ve materyal eksikliğinin altını çizmişlerdir. Bu bağlamda Mirici'nin (2001) çalışmasına katılan öğretmenlerin yüzde 77,69'u çocuklara yabancı dil öğretimi ile ilgili ek materyale gereksinim olduğunu⁴²³ belirtirlerken, Akpınar Dellal'in (2011) anket uyguladığı özel okul öğretmenlerinin yüzde 92,9'u ders araç gereçleri bakımından yeterli kaynağa sahip olduklarını ifade etmişler, ancak devlet okulunda görev yapan öğretmenlerin yalnızca yüzde 20'si yeterli araç gereç sahip olduklarını belirtmişlerdir.⁴²⁴

⁴²¹ Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*, s. 190.

⁴²² İsmail Hakkı Mirici, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*, s. 6.

⁴²³ Mirici, *age.*, s. 8.

⁴²⁴ Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*, s. 211.

Bunun yanında sınıfların erken yaşta yabancı dil eğitimi için çok kalabalık olması; öğrencilerin dili kullanma ve hedef dilde kendini ifade edebilme şanslarına sahip olmalarını engelleyebilmektedir. Ortalama 30-35 kişilik sınıflarda erken yaştaki çocuklara yeni bir dil öğretebilmek, dile ve kültüre karşı duyarlılık kazandırabilmek ve dili kullanımını kazandırabilmek zor olmaktadır. Ders saatinin 40 dakika olduğu düşünüldüğünde, her öğrencinin kendi ilgi, istek ve ihtiyacını bir tek cümle ile bile olsa anlatabilmesi, en azından bir kez konuşma şansı bulabilmesi ya da öğretmenin her öğrenciye bir kez söz hakkı verebilmesi için sınıf mevcudunun en fazla 20 kişi civarında olması gerekmektedir. Aksi halde biraz çekingen, içine kapanık ya da özgüveni düşük öğrenciler, kısıtlı zaman ve kalabalık sınıfta öğretmenin kendilerini keşfetmelerini beklerken silinip gidebilirler. Çalışmaya katılan öğretmenlerin altını çizdikleri eksikliklerden olan kalabalık sınıflar konusu hem Mirici'nin (2001) hem de Akpınar Dellal'in (2011) anketlerden elde ettikleri verilerle örtüşmektedir. Zira Mirici'nin (2001) kitabında belirttiği üzere öğretmenlerin yüzde 62,15'i erken yaşta yabancı dil eğitimi sınıflarının kalabalık olmasından yakınırırlarken⁴²⁵, Akpınar Dellal'in (2011) çalışmasında ifade ettiğine göre ise devlet okullarındaki erken yaşta yabancı dil eğitimi sınıflarının yüzde 60'ı ortalama 40-45 kişilik, yüzde 40'ı ise ortalama 25-35 kişiliktir. Özel okullarda ise sınıfların yüzde 71,4'ü ortalama 16-20 kişiden oluşmaktadır.⁴²⁶ Bu tablodan yola çıkılarak devlet okullarındaki erken yaşta yabancı dil eğitimi sınıflarının bu eğitim için fazla kalabalık olduğu yorumu yapılabilmektedir.

Bunlara ek olarak; küçük yaştaki çocuklara yabancı dil öğretme konusunda eğitimli öğretmen sayısının az olması, sistemin prosedür açısından henüz tam olarak oturmamış olması ve uygulanmaya çalışılan programın yöneticiler ve öğretmenler tarafından yeterince tanınmıyor olmasından da yakınılmaktadır. Bu eksikliklerin temelinde programın Türkiye'de henüz yeni sayılabilecek bir aşamada bulunması ve özellikle maddi olanakların yetersiz olmasının yattığı düşünülmektedir. Zira sadece programı değiştirmek, var olan durumları değiştirebilmek için yeterli değildir. Öncelikle erken yaşta yabancı dil eğitimi verebilecek donanıma sahip öğretmenlerin yetiştirilmesi gerekmektedir. Bu da,

⁴²⁵ İsmail Hakkı Mirici, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*, s. 6.

⁴²⁶ Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*, s. 178.

üniversitelerin yabancı dil öğretmenliği bölümlerinde, erken yaşta yabancı dil eğitimi ile ilgili olan zorunlu ders sayısının ve ders saatlerinin artırılması, orta öğretime uygun öğretmenlik uygulamalarına ek olarak ilköğretimde öğretmenlik uygulamaları çalışmalarının yaptırılması ve hatta uzun vadede üniversitelerde erken yaşta İngilizce/Almanca/Fransızca öğretmenliği bölümlerinin açılmasını gerektirmektedir. Zira erken yaştaki çocuklara yabancı dil eğitimi vermek için ayrı bir donanıma sahip olmak gerekmektedir. Çünkü günümüzde eğitim ve öğretimin, öğrenen merkezli ve öğrenene göre olmasının gerekliliği konusundaki vurgular bağlamında da erken yaştaki çocuklara yabancı dil eğitimi verecek öğretmenlerin çocuk eğitimi, gelişimi ve psikolojisi hakkında donanımlı olmaları gerektiği söylenebilmektedir.

Erken yaşta yabancı dil eğitimi veren öğretmenlerin bu alanda tam donanımlı olup olmadıkları konusunda kendi düşüncelerini ve özeleştirilerini almak amaçlı sorulan sorularda Mirici'nin (2001) verilerine göre öğretmenlerin yüzde 55,37'si çocuklara yabancı dil öğretimi ile ilgili bilgilerini yeterli bulurlarken, yüzde 80,82'si çocuk psikolojisi ile ilgili bilgilerini yeterli görmüşlerdir. Ancak buna tezat olarak aynı öğretmenlerin yüzde 80,83'ü üniversite öğretiminde çocuklara yabancı dil öğretimi ile ilgili ders almadıklarını belirtmişlerdir.⁴²⁷ Akpınar Dellal'in (2011) verilerine göre ise devlet okullarında çalışan öğretmenlerin hiçbiri lisans eğitimleri sırasında çocuk/erken yaşta yabancı dil öğretmeye ilişkin ders almamıştır, özel okullarda çalışan öğretmenlerin yüzde 42,9'u erken yaşta yabancı dil öğretmeye ilişkin ders almışlardır.⁴²⁸ Bu verilere dayanılarak halen erken yaşta yabancı dil eğitimi veren öğretmenlerin bu alana özgü yeterli eğitimi almamış oldukları ve gerekli donanıma sahip olmadıkları söylenebilmektedir.

Öğretmenlerin yaklaşık tamamı, erken yaştaki çocuğun yabancı dili öğrenirken o ülkenin kültürünü de öğrenmesi gerektiği düşüncesinde birleşmişlerdir. Bu düşüncelerini ise çoğunlukla çocuğun; başka bir kültürü öğrendiğinde kendi dışındaki insanlara, olaylara karşı farkındalık kazanacağı, kendisinin dışında var olan dünya ve insanlarla empati kurma olanağı bulacağı, önyargılardan uzaklaşacağı şeklinde temellendirmişlerdir. Ayrıca öğretmenlerin yarısına yakını, dil ve kültürün bir bütün olduğu ve kültürü tanımadan dili

⁴²⁷ İsmail Hakkı Mirici, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*, s. 8.

⁴²⁸ Nevide Akpınar Dellal, *Çocuklara Yabancı Dil (...)*, s. 203.

edinmenin mümkün olmayacağı görüşünü savunmuşlardır. Bu bağlamda, dil eğitiminde kültürel öğelerin, hedef dilin ülke bilgilerinin kullanılması; sadece çocuğun bilgi dağarcığını, kültür ufkunu geliştirmekle kalmaz, onların hedef dile karşı ilgi ve meraklarını, içsel motivasyonlarını artırır, dile odaklanmalarına yardımcı olur. Yapılan araştırmalar, çocuğun erken yaşta henüz ben/biz veya başka/öteki kavramlarını çok fazla hayatına katmadığı, daha ulusallaşmadığını gösterdiğinden, çocuğun, yeni dil ile karşılaşınca onu yeni/başka olarak algılamadan, ayrıştırmadan içselleştireceği, kaydedeceği söylenebilmektedir. İşte bu nedenle, erken yaş yabancı dil öğretmenlerinin kültür öğretimine karşı olumlu tutum sergilemeleri önemsenmektedir.

Ankete katılan öğretmenlerin büyük bir bölümü; kreşte, anaokulunda, ilkokulda verilen yabancı dil eğitiminin anadil Türkçe ve Türk kültürü açısından zararlı olmadığını düşünürlerken, geri kalan öğretmenler belli zararları olabileceği görüşüne sahiptirler. Bu düşüncelerinin temelinde ağırlıklı olarak; henüz kendi kültürünü tam olarak kavrayamamış olan çocuğun, diğer bir kültürle karşılaştığında zihinsel olarak karmaşa yaşayabileceği ve yeni dilde öğrendiği sözcük ve kalıpları, anadildeki konuşmalarına katabileceği endişesi yatmaktadır. Ayrıca yeni kültür hakkında öğrendiği yeni bilgilerin, çocuğu kendi kültüründen uzaklaştırabileceği ve yeni bir dil ve kültür olgusunun çocukta öteki/başka olana özentî yaratabileceği de düşünülmektedir. Buna dayanarak erken yaş yabancı dil öğretmenlerimizin anadil, yabancı dil, hedef kültür, kendi kültürü ve bunların öğretimi esnasında yaşanan karşılıklı etkileşimler ve ilişkiler konusunda biraz daha bilinçlendirilmesi gerektiği söylenebilir. Çünkü önce öğretmen benimseyecek ve inanacak, sonra görüş ve bilgileri ışığında öğrenenleri etkileyip eğitebilecektir.

Erken yaşta yabancı dil eğitiminin gerekli olduğunu düşünen ve bu eğitime olumlu bakan öğretmenler, bu gerekliliğin en temel sebebini; dilin tam anlamıyla edinilebilmesi, kullanılabilmesi, telaffuzunun otantik kullanım derecesinde kazanılabilmesi için, dil eğitimine erken yaşta başlanmasının önemli olduğu şeklinde açıklamışlardır. Ayrıca dil ediniminin erken yaşta çok daha kolay ve eğlenceli bir şekilde gerçekleşeceği, küçük yaşta zihnin dile ve yeniye açık olduğu ve bu yaşlarda öğrenilen bilgilerin çok daha zor unutulacağı gerekçelerini sıralamışlardır. Dil eğitimi ve edinimi çalışma ve araştırmalarının da gözler önüne serdiği gibi; dil edinimi için duyarlı bir dönem vardır ve bu dönem gerekli

ve yeterli zenginlikte dil uyarıcısı ile geçirilirse; dilin edinimi ve kullanımı ileriki yaşlara oranla çok daha zahmetsiz bir şekilde başarılabilir.

Erken yaşta yabancı dil eğitiminde, çocuğun mümkün olduğu kadar çok sayıda duyu organının aktif olması gerekmektedir. Bu yaşlardaki çocuk hem zihinsel hem de fiziksel anlamda çok fazla hareket etme ihtiyacı içindedir, zihin sürekli aktiftir, her an merak eder, sorar, araştırır, organları ise 35-40 dakikalık ders boyunca sırada oturmak için fazla enerjiktir. Bu sebeple öğrencilerin hem zihinsel hem de fiziksel hareket ihtiyaçlarının karşılanabileceği, enerjilerini dil öğrenmeye odaklayabilecekleri etkinlikler, yöntemler, araç-gereçler kullanılmalıdır. Bu doğrultuda ankete katılan öğretmenlerin büyük bir bölümü, erken yaşta yabancı dil derslerinde öncelikli olarak; üç boyutlu materyaller ve flash kartları kullandıklarını, ardından bilgisayar, projektör ve slaytları tercih ettiklerini ve daha az oranlarda tv, fotokopi, tahtanın kullanıldığını, en az tercih edilen aracın ise; ders kitabı olduğunu belirtmişlerdir. Erken yaşta yabancı dil eğitiminin bağlamı ve uygulanabilirliği açısından öğretmenlerin öncelikli olarak tercih ettikleri araçlar uygun bulunmaktadır. Çünkü bu yaş grubuna hitap eden yabancı dil eğitimi özellikle görsel-işitsel yönü ağır basan yöntem ve araçları gerektirmektedir. Ancak bu şekilde çocuğun ilgi ve heyecanı canlı tutulabilmekte ve merak duygusu teşvik edilebilmektedir. Bu bağlamda Akpınar Dellal'in (2011) çalışmasına katılan devlet okulu öğretmenlerinin yüzde 80'i erken yaşta yabancı dil eğitiminde en çok kullanılması gereken araç gereçlerin slayt, projektör, teyp, bilgisayar, tepegöz olduğunu ifade ederken, özel okul öğretmenlerinin ise yüzde 92,9'u görsel ve teknolojik tüm araç gereçlerin kullanılması gerektiğini savunmuşlardır.⁴²⁹ Akpınar Dellal'in (2011) verileri de çalışmadan elde edilen bulgularla örtüştüğünden erken yaşta yabancı dil öğretmenlerinin bu yaş grubunda kullanılması gereken materyaller ve uygulanması gereken yöntemler konusunda bilgi ve bilinç sahibi oldukları yönünde yoruma gidilebilmektedir.

Erken/çocuk yaşta amaç dilin kazandırılmasında öğretmenler, en çok drama çalışmalarını, ardından konuşma etkinlikleri, şarkı dinleme ve söyleme çalışmalarını tercih ederlerken, daha geri planda oyun oynama ve dinleme etkinliklerine yer vermişlerdir, en az tercih edilen etkinlikler ise; bulmacalar ve öykü anlatma, tamamlama aktiviteleridir. Bu

⁴²⁹ Akpınar Dellal, *age.*, s. 212.

verilerden yola çıkılarak anket sorularını yanıtlayan öğretmenlerin; erken yaşta yabancı dil öğretilirken öncelikli olarak uygulanması gereken etkinlikler konusunda kısmen bilinçli oldukları söylenebilir. Çünkü büyük bir oranda tercih ettikleri drama, konuşma etkinlikleri ve şarkı dinleme, söyleme çalışmaları isabetlidir, fakat bunun yanında dinleme etkinlikleri ve oyun oynamaya daha az yer vermeleri, öykü ve bulmacaları ise çok az tercih etmeleri biraz düşündürücüdür. İçinde buldukları yaş grubu itibariyle çocuklar en çok oyun ile eğlenirler ve öğrenirler, oyun onların sadece eğlenme değil, ayrıca yaşama araçlarıdır. Yemek yeme, ders çalışma, konuşma, istek ve ihtiyaçlarını anlatma gibi tüm yaşamsal etkinliklerini oyun ile gerçekleştirirler. Bu nedenle hedef dilde oynanan oyunlar, dili edinmek adına can alıcı değerdedir.

Aynı bağlamda erken yaşta yabancı dil öğretmenlerinin, derslerinde öykülere çok az yer verdiklerini ifade etmiş olmaları pek de isabetli görülmemektedir. Çünkü öyküler sayesinde hem çocuğun hedef dili duyması hem de hedef kültüre ait unsurları görmesi, tanınması sağlanabilir. Elbette bu öykü okuma etkinliği değil, aksine öykü anlatma etkinliği şeklinde gerçekleşmelidir. Normal kitap ebatlarından daha büyük boyutta, bir sayfasında hedef dilde durumu açıklayan iki, üç tane basit cümle yan sayfasında ise bu durumu canlandıran resimler olan bir öykü, öğretmen tarafından canlı, heyecanlı ve hareketlerle tasvir edilerek anlatıldığında; o ders çocuk için birçok oyundan daha eğlenceli olabilmektedir. Elde edilen bu verilere ve çıkarımlara koşut olarak Akpınar Dellal'in (2011) bulgularında ise devlet okulunda erken yaşta yabancı dil eğitimi veren öğretmenlerin yüzde 60'ı amaç dilin kazandırılmasında şarkı, resim, oyun ve görsel-işitsel etkinlikleri uygun görürlerken, özel okullarda görev yapan öğretmenlerin yüzde 64,3'ü interaktif iletişim sağlayan, dinleme yetisini geliştiren etkinliklere yer verdiklerini belirtmişlerdir.⁴³⁰

Ayrıca erken yaşta yabancı dil eğitiminin en önemli çıkış noktalarından birisi; erken yaşta başlanan dil eğitiminin; dil edinimini ve dilin kullanımını otantik kullanım düzeyine eriştirebildiği düşüncesidir. Yani çocuk yaşta yabancı dil eğitimi alındığında, dilin akıcı ve kusursuz kullanımının edinilebileceği düşünülmektedir. Elbette ki bunun için en önemli koşullardan biri; bu yaşta hedef dili yeterince sık ve yoğun olarak duyma ve dinlemedir.

⁴³⁰ Akpınar Dellal, *age.*, s. 213.

Ancak dinleme etkinlikleri sayesinde, dil gerçek kullanıcılarının ağızından duyulabilir ve çocuk doğuştan getirdiği taklit yeteneği ve eğilimi sayesinde dilin kullanımını ve telaffuzunu başarabilir. Bu sebeple erken yaşta yabancı dil eğitiminde dinleme etkinlikleri önemlidir.

Erken yaşta yabancı dil eğitiminde hangi araç-gereçlerin, yöntemlerin ve etkinliklerin öncelikli olarak kullanılması gerektiği, hangilerinin daha geri planda tutulacağı konusunda doğru seçim yapılabilmesi için öncelikle öğretmenlerin, bu yaş grubu öğrenenlerinin fiziksel ve zihinsel ihtiyaç ve eğilimlerinden haberdar olmaları gerekmektedir. Bu anlamda ortaöğretim öğrencisine göre düzenlenmiş bir ders programı, çocuk yaştaki öğrenciler için fazla zor, bıktırıcı, yıldırıcı ve hedef dilden uzaklaştırıcı bir etki yaratabilir. Bu yüzden erken yaş grubuna yabancı dil dersi verecek öğretmenlerin özel bir eğitimden geçmeleri bir ihtiyaçtır. Ankete katılan öğretmenlerin tamamı da bu görüşte birleşmişler ve bu alana özgü eğitimin gerekliliğinin farkında ve bilincinde olduklarını göstermişlerdir. Öğretmenlerin yarısından fazlası bu eğitimin üniversiteler tarafından verilmesi gerektiğini düşünürken, geri kalanlar ise; bu eksikliklerin hizmet içi eğitim ile giderilebileceğini savunmuşlardır. Aslında her ikisi de kısmen doğru yaklaşımlardır. Ama bu konuda en büyük görevin, öğretmen yetiştiren eğitim fakültelerine düştüğü bir gerçekliktir. Sadece yabancı dil öğretmenliği değil, erken yaşta yabancı dil öğretmenliği dersleri de yoğunlukta olmalı ve çocuk yaştakilere yabancı dil öğretme konulu var olan zorunlu derslerin sayısı artırılmalıdır. Yani öğretmenler Eğitim Fakültelerinden mezun olduklarında, erken/çocuk yaştaki öğrencilerle karşılaştıkları andan itibaren onları anlayabilecek, gereksinimlerini doyurabilecek ve çocuğa göre eğitimi onlara sunabilecek yeterlilikte olmalıdırlar. Ayrıca öğretmen adaylarına; öğretmenlik uygulamaları, erken yaşta yabancı dil eğitimi veren kurumlarda daha yoğun bir biçimde yaptırılmalıdır. Buna ek olarak; üniversiteden sonra öğretmenler mesleğe başladıklarında Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde açılan kurslarla da, üniversitede temeli atılan erken yaşta yabancı dil öğretmenliği becerisinin sağlamaştırılması ve uygulamaya dönük yönlerinin güçlendirilmesi sağlanabilir.

Türkiye’deki eğitimin, yabancı dil eğitiminin, özellikle de erken yaşta yabancı dil eğitiminin en önemli problemlerinden birisi de; sınıfların gereğinden çok fazla sayıda öğrenci ile dolmuş olmalarıdır. Öyle ki bazı devlet okullarında bir sırayı üç öğrencinin paylaşması gerekebilmektedir. Sınıflarda 40-50 öğrencinin olduğu okullar bulunmaktadır. Erken yaşta çocukların tüm alanlardaki eğitimlerinde sınıftaki öğrenci sayısı önemlidir. Çocuklar içinde buldukları zihinsel ve fiziksel gelişim aşaması dolayısıyla çok hareketlidirler ve bilişsel açıdan çok aktiftirler. Onların bu fiziksel hareket ve düşünsel aktiflik ihtiyacını karşılayacak, onları bu anlamda doyuracak sınıf atmosferinin sağlanması gerekmektedir. Ayrıca çocuk yaşta öğrenenler ya “benmerkezci” dönem içindedirler ya da o dönemden henüz çıkmaya çalışmaktadırlar. Bu sebeple sürekli konuşmak, kendini ifade etmek, dinlendiğini, önemsendiğini duyumsamak ve merkezde/odakta olduğunu görmek isterler. Elbette ki kalabalık sınıflarda bunu sağlamak pek de mümkün olamayacaktır, hatta dersle ilgili bir durum için bile söz hakkı yakalayamayan öğrenciler var olacaktır. Bu durum öğrencide zaten yeni ve bilinmedik olan hedef dile karşı soğukluk, ilgisizlik yaratacaktır. Oysa erken yaşta yabancı dil eğitiminde asıl amacın; çocuğa dili edindirmek, kullandırmak olduğu düşünülürken, çocuğun kendini, istek ve ihtiyaçlarını hedef dilde ifade edecek şansa sahip olması gerekmektedir. Soruları yanıtlayan öğretmenler de bu konuda aynı düşünceleri paylaşmaktalar ve öğretmenlerin yarısından fazlası erken yaşta yabancı dil derslerinin verimli olabilmesi için sınıfta en fazla 10-15 öğrenci, diğerleri ise; 16-20 veya 21-25 öğrenci olması gerektiğini düşünmektedirler. Yani genel olarak öğretmenler erken yaşta yabancı dil eğitimi verilen sınıflarda en fazla 25 öğrencinin bulunmasını uygun görmekteler. Aynı düzlemde Akpınar Dellal’in (2011) anket uyguladığı devlet okulu ve özel okul öğretmenleri de verimli bir yabancı dil dersi için sınıftaki ortalama öğrenci sayısının 15-20 civarında olması gerektiği konusunda hem fikirdirler.⁴³¹ Bu veriler de, öğretmenlerin bu konudaki bilinç düzeyini ve görüş birliğini göstermektedir.

Ayrıca çocuk yaşta öğrenenlere yabancı dil dersi verilirken, çok katı olmamak kaydıyla tekdillilik kuralının uygulanmaya çalışılması salık verilmektedir. Çünkü her şeyden önce çocuğun hedef dil ile yaşamayı, tüm istek ve ihtiyaçlarını yeni dilde ifade

---

⁴³¹ Akpınar Dellal, *age.*, s. 179.

etmeyi başarabilmesi hedeflenmektedir. Çocuk hedef dili ne kadar sık ve yoğun olarak duyarsa ve dili kullanmak durumunda kalırsa, dili o kadar çabuk ve doğal edinebilecektir. Bu yüzden hedef dilin ders dili olarak değil de sınıf dili hatta okul dili olarak kullanılması gerekmekte ve öğretmenin, sadece konuyu anlatırken ya da hedef dille ilgili bir şeyi açıklarken değil, öğrenciyle ilişki içinde olduğu her an yeni dili kullanması ve sınıfta tek dillilik kuralını uygulaması durumunda, çocukların hedef dilde konuşmaya başlamalarının daha kolay olacağı düşünülmektedir.

Yabancı dil eğitimine erken yaşta başlamanın en önemli gerekçelerinden birisi de; bu yaştaki çocuklarda dilin telaffuzunun çok daha iyi edinilebileceği ve akıcı kullanıma sahip olunabileceği düşüncesi olduğuna göre, çocuğun hedef dili mümkün olduğu kadar sık ve yoğun bir şekilde duyması gerekmektedir. Bu sebeple öğretmenin sınıf içinde hedef dili ne sıklıkta kullandığı, dilin edinilmesi açısından değerlidir. Anketin uygulandığı erken yaşta yabancı dil öğretmenlerinin dörtte üçü derste hedef dilin sık sık, dörtte biri ise daima kullanılması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu ifadeler dilin edinilmesi bakımından isabetli görülmektedir.

Anadilin sıklıkla kullanıldığı bir erken yaş grubunda, yabancı dil eğitimi sağlıklı bir şekilde gerçekleşmemektedir. Çünkü bu yaştaki çocuk, dili bir ihtiyaç ya da gereklilik bilinci içinde öğrenmez, aksine doğal yaşam içinde bilinçsizce zihnine yerleştirir. Bu esnada öğretmen tarafından sık sık kullanılan anadil, çocuğa daha cazip gelir ve ne hedef dilde konuşan öğretmeni anlama ne de kendini hedef dilde ifade etme çabası içine girmez. Oysa öğretmenin sürekli olarak hedef dilde konuştuğu bir sınıfta hem dili yoğunlukla duyduğu için sözcük ve kalıpları edinmesi, hem telaffuzu doğru öğrenmesi hem de dili kendinin kullanması için uygun ortam sağlanmış olur. Bu sebeple öğretmenlerin hedef dili mümkün olduğunca sık, anadili ise olabildiğince az kullanmaları gerekmektedir. Ankete katılan öğretmenlerin yaklaşık yarısı erken yaşta yabancı dil eğitimi verilirken anadilin “nadiren”, daha az bir bölümü “bazen” kullanılması gerektiği yönünde görüş bildirirken, küçük bir oranda da olsa anadilin “daima” kullanılması gerektiğinin belirtilmiş olmaları şaşkınlık yaratmaktadır. “Daima” seçeneğini işaretleyen öğretmenlerin, sınıfta sürekli anadilde konuşarak nasıl yabancı dil öğretebilecekleri sorusu akılları karıştırmaktadır. Zira

çocuğun hedef dili, duymadan ve kullanmadan öğrenebilmesi ve özellikle edinebilmesi pek olanaklı değildir.

İleriki yaşlardaki öğrencilere yabancı dil eğitimi verilirken tek dillilik kuralı çok katı bir biçimde uygulanabilmekteyken, çocuk yaştaki öğrenenlerde (özellikle kreşte, anaokulunda) bu kural bazen uygulama dışı kalabilmektedir. Çünkü bu yaşlarda çocuğun kendini güvende hissetme, öğretmeni tarafından anlaşıldığını görme ihtiyaçları daha önalandadır. Bu öğrencilerde de hedef dil ağırlıklı olmalı ve bunun yanında gereklilik durumlarında anadile başvurulabilmelidir. Öğretmenlere hangi durumlarda anadilin kullanılması gerektiğini sorduğumuzda, büyük çoğunluğunun dilbilgisi derslerinde ve sözcüklerin anlamlarını açıklarken anadilin kullanıldığını ifade etmişlerdir. Bu seçeneklerde dilbilgisi derslerinde anadilin kullanılması kısmen anlamlı görünmekle beraber, sözcüklerin anlamlarının anadilde açıklanması pek de uygun bir tutum değildir. Zira bu yaş grubunda görsel araç-gereçler büyük önem taşıdığından, sözcüklerin resimleri gösterilebilir, onlarla ilgili küçük bir oyun oynanabilir ya da öğretmen; anlamın sözel olmayan yollarla anlaşılmasını sağlayabilir. Sözcük anlamlarını bulmak, başlı başına bir oyun ve eğlenerek öğrenme yöntemi olarak kullanılabilir.

Anadilin fazlaca tercih edildiği diğer seçenekler ise; “yazma dersleri” ve “cümle açıklama”dır. Yazma dersleri ilköğretimdeki erken yaşta yabancı dil eğitimi için geçerlidir. Çünkü okulöncesi ya da kreş çağındakiler henüz okuryazar değildir. Yazma konusunun ve sınırlarının daha iyi açıklanması adına aşırı olmamak kaydıyla anadile başvurulması problem yaratmayabilir. Ancak “cümle açıklarken” anadilin kullanılması tıpkı “sözcüklerin anlamlarını açıklarken” olduğu gibi çocuğu kolaya alıştıırabilir ve yeni dili öğrenmeye karşı olan istek ve merakını köreltebilir. Çünkü nasıl olsa anadilde açıklanacaktır ve çocuğun kendini yorup yabancı dilde anlamaya çalışmasına gerek kalmaz.

Öğretmenler anadilin kullanılması gereken durumlar arasında küçük bir oranda okuma ve dinleme derslerini seçmişlerdir. Hedef dilin edinilebilmesi ve aktif olarak kullanılabilmesi için dinleme derslerinin/etkinliklerinin tek dilli (hedef dilde) geçmesi önemlidir. Çünkü çocuk dinleme etkinliği esnasında sadece hedef dili duymalı ve ona yoğunlaşmalıdır. Çünkü dinlediklerini taklit etme eğilimindedir, ne duyarsa onu zihnine kaydedecek ve bir süre sonra kullanacaktır. Dinleme derslerinde öğretmenin yapabileceği

en önemli şey; çocukların hedef dili gerçek kullanıcılarından duymasını sağlamak ve gerekli yerlerde kendisinin tekrarlar yapması, öğrenciye de tekrar ettirmesidir. Ama okuma derslerindeki bazı anlaşmazlıkları gidermek adına, nadiren anadilin kullanılması sorun yaratmayabilir. Öğretmenlerin yaklaşık olarak yarısı; sınıf kurallarını açıklarken, sınıftaki çatışma durumlarında ve hedef kültürün öğelerini açıklarken nadiren anadilin kullanılabileceğini ifade etmişlerdir. Bu verilere dayanarak; öğretmenlerin büyük bölümünün derste gereklilik durumlarında anadili kullanmayı uygun gördükleri ve genel olarak hedef dilde yürütülen bir yabancı dil dersini tercih ettikleri söylenebilmektedir. Tüm bu verilerden yola çıkılarak; derste anadilin ve hedef dilin kullanım yerleri ve sıklıkları konusunda öğretmenlerin kısmen bilinçli oldukları, ancak daha çok bilgilendirilmeleri gerektiğini söylemek mümkündür. Ayrıca yanıtlarda karşılaşılan çelişki ifadelerin ve yanlış anlaşılmanın, öğretmenlerin erken yaşta yabancı dil eğitimi konusunda eksik olan eğitim durumlarından kaynaklandığı yorumu yapılabilmektedir.

Ayrıca öğretmenlere uygulanan anket çalışmasının, erken yaşta yabancı dil eğitimi bağlamında dil edinim kuramlarının öngördüğü yöntem ve uygulamalar bazında değerlendirilmesi aşamasında ise anlamlı bulgulara rastlanmıştır. Çalışmanın kuramsal bölümünde ayrıntılı olarak yer verilen ve açıklanan dil edinim kuramlarının erken yaşta yabancı dil öğretmenleri tarafından ne derece göz önünde bulundurulup bulundurulmadığı da çalışma açısından önemlidir.

Anket sorularına verilen yanıtlardan yola çıkılarak öğretmenlerin, dil ediniminden öncelikle oyun, şarkı, drama yoluyla, görsel-işitsel araçlar kullanarak öğrencileri eğlendirme, basit günlük kullanımlar içinde sözcük öğretimi ve yeni dili anadile yakın düzeyde edindirebilmeyi anladıkları saptanmıştır. Burada tercih edilen seçenekler hem Davranışçılık Kuramı'nın (Daha ayrıntılı bilgi için bkz. Bölüm 2.1.1., s. 55) taklit ve tekrar öğelerinin hem de Bilişselcilik Kuramı'nın (Daha ayrıntılı bilgi için bkz. Bölüm 2.1.3., s. 59) çocuğun öğrenme sürecine aktif olarak katılması, öğrenmeyi kendi bilişsel süreçleriyle yönlendirebilmesi ve dil ediniminde anlama, algılama, düşünme, duyu ve yaratmanın önemini vurgular niteliktedir. Bu açıdan bakıldığında öğretmenlerin tercihlerinde Davranışçılık ve Bilişselcilik kuramlarının etkisi görülebilmektedir.

Anket çalışmasına katılan öğretmenlerin yarısından fazlasının dil ile erken yaşta (4-7 yaş arasında) karşılaşmaya işaret etmesi ve öğretmenlerden hiçbirinin yabancı dil eğitiminin 16 yaş ve sonrasında başlaması taraftarı olmaması öğretmenlerin dil ile erken yaşta karşılaşmanın ve dil edinimi için “kritik yaş”ın önemini farkında ve bilincinde oldukları şeklinde yorumlanabilmektedir. Bu saptamadan yola çıkılarak Doğuştancılık Kuramı’nın savunduğu doğuştan getirilen “dil edinim mekanizması”nın altı çizilebilmektedir. Zira bu yaklaşıma göre birey doğuştan getirdiği “dil edinim mekanizması” sayesinde dili edinebilmekte ve bu mekanizmanın etkinliği beş veya yedi yaşında sona ermektedir. Bu bakımdan öğretmenlerin dil ediniminde erken yaşa vurgu yapmaları Doğuştancılık Kuramına (Daha ayrıntılı bilgi için bkz. Bölüm 2.1.2., s. 57) göre anlamlı bulunmaktadır.

Ayrıca öğretmenlerin dörtte üçünün erken yaşta yabancı dil eğitiminde hedef dili sık sık kullandığını belirtmiş olmaları hem Bilişselcilik Kuramı’nın hem de yoğun olarak Sosyal Etkileşimcilik Kuramının (Daha ayrıntılı bilgi için bkz. Bölüm 2.1.4., s. 61) altını çizdikleri dil ediniminde “çevre”nin etkisini vurgular niteliktedir. Zira Bilişselcilik Kuramı’nda öğrenenin zihinsel yeterlilikleri, zihinsel süreçleri ve çocuğun çevre ile somut deneyimleri önemli yer tutmaktadır. Çocuk, çevreden dil girdisini/uyaranını alır ve onu kendi zihinsel süreçleriyle anlar ve anlamlandırır. Sosyal Etkileşim Kuramı’nda ise çocuğun çevresi ile hedef dildeki iletişimi, etkileşimi dil ediniminin temelini oturtulmuştur. Derste hatta okulda hedef dilin sıklıkla kullanılması ve bu sayede çocuğun hedef dili kullanarak çevresiyle iletişime geçmesi sağlanabilirse dil çok daha kolay ve kalıcı izli olarak öğrenilmiş olacaktır. Bu bağlamda öğretmenlerin derste hedef dilin sık sık kullanılması gerektiği şeklindeki düşünceleri Bilişselcilik ve Sosyal Etkileşimcilik Kuramları bakımından anlamlı bulunmaktadır.

Bu verilerden yola çıkılarak anket sorularını yanıtlayan öğretmenlerin dil edinim kuramlarının gerektirdiği ve öngördüğü yaklaşımlardan haberdar oldukları ve bu koşutta yol izledikleri yorumu yapılabilmektedir. Çalışmanın kuramsal bölümünde de değinildiği üzere bu kuramlardan her hangi birini ya da ikisini baz alarak dil eğitimi vermek söz konusu olmamakla beraber, zaman içinde ve çok sayıda çalışma sonucunda ortaya çıkan kuramların işlevsel ve etkin yönleri ön plana çıkarılarak erken yaşta yabancı dil eğitimi

vermek daha anlamlı olabilecektir. Zira bir yabancı dil dersinde ne davranışçuların taklit, ödül ve pekiştirmelerinden, ne doğuştancıların iddia ettikleri doğuştan gelen dil edinim aygıtının işlevinden, ne bilişselcilerin altını çizdiği zihinsel algılama ve çocuğun kendi deneyimlerinin katkısından, ne de sosyal etkileşimcilerin üzerinde durdukları, çocuğun çevre ile etkileşim ve iletişiminin dil edinimindeki etkisinden vazgeçilebilmektedir. Günümüzdeki dil eğitiminde de; hem taklit ve pekiştirmenin, hem çocuk yaşta sahip olunan ve ilerleyen yaşla beraber köreldiği düşünölen dil edinim yeteneğinin, hem dil edinim sürecinde çocuğun dil çevresiyle olan etkileşiminin, hem de çocuğun yaşadığı zihinsel süreçler ve deneyimlerinin üzerinde durulmakta ve tüm alanlara da eğilinmesi gerekliliğı düşünölmektedir.

6. 4. Velilere Uygulanan Anket Çalışmasından Elde Edilen Bulgular

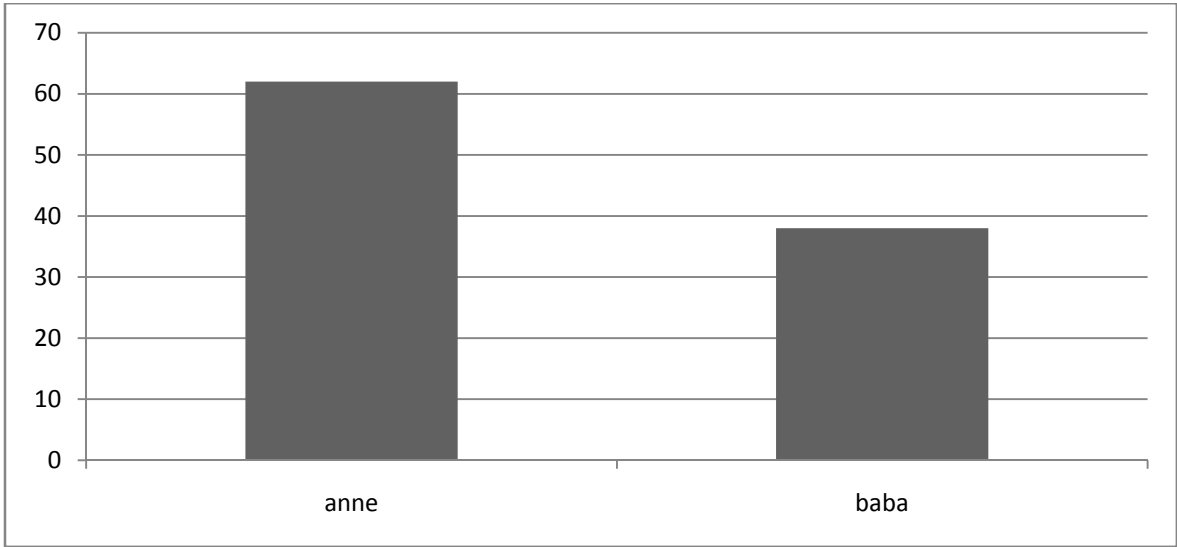
Velilere uygulanan anket sorularının yanıtları şekil ve tablolar halinde gösterilmiştir.

6. 4. 1. Velilerin Demografik Özellikleri

Çocuğunu erken yaşta yabancı dil eğitimi verilen kuruma gönderen velilere uygulanan anketin birinci bölümünde, velilerin cinsiyet, yaş, eğitim durumları ve mesleklerini öğrenmeye yardımcı olacak sorular yer almaktadır.

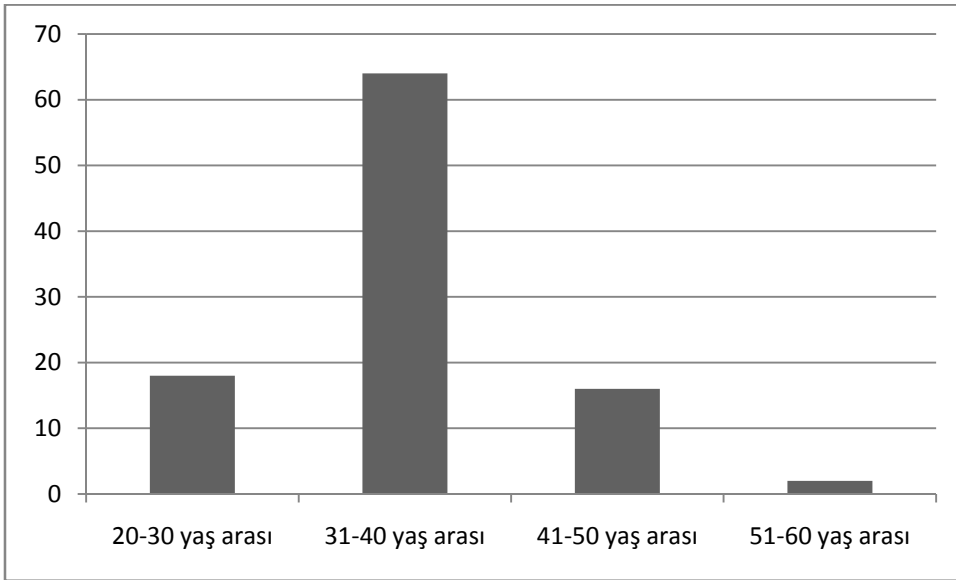

Şekil 6. 13. Velilerin Cinsiyet Dağılımı

Anketi yanıtlayan velilerden yüzde 62'si erken yaşta yabancı dil eğitimi alan çocukların anneleri, yüzde 38'i ise babalarıdır.

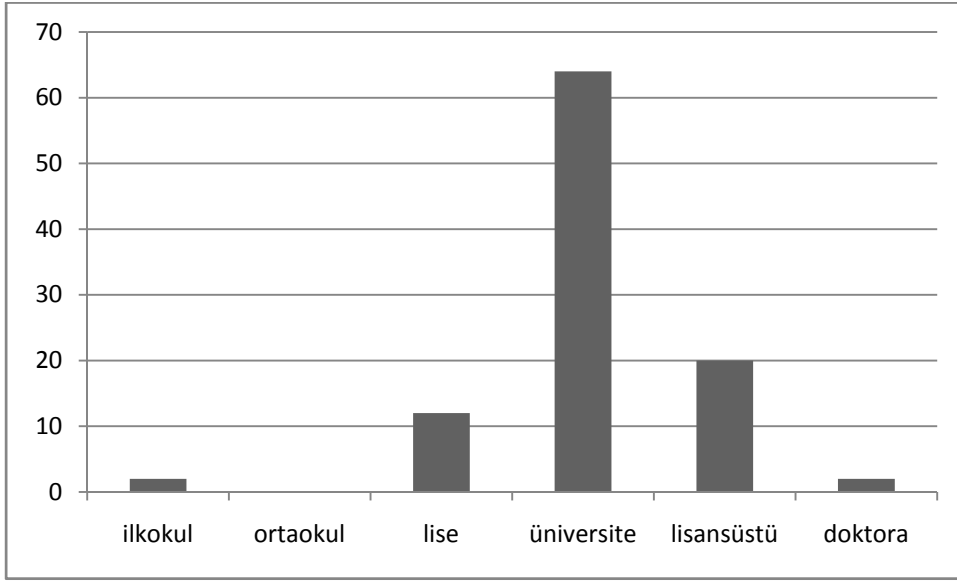
Şekil 6. 14. Velilerin Yaş Gruplarına Dağılımı

Velilerin yüzde 64'lük bölümü, yani yarısından fazlası 31-40 yaş arasındadır, yüzde 18'i 20-30 yaş arasında, yüzde 16'sı 41-50 yaş arasında ve yüzde 2'si ise 51 yaş ve üzerindedir. Bu bilgiler; henüz yeni uygulanmaya ve anlaşılmaya başlanan erken yaşta

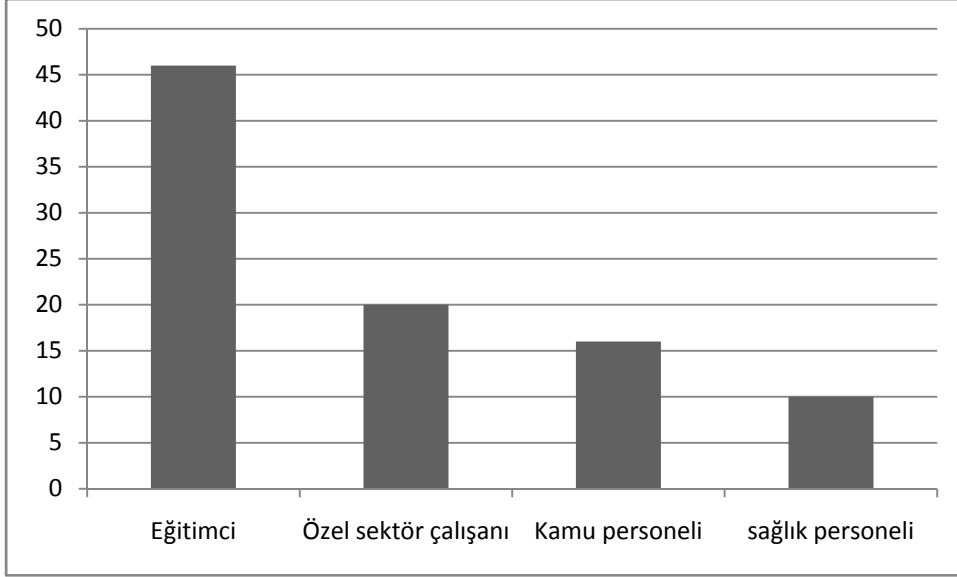
yabancı dil eğitiminin genç ve orta yaş grubu tarafından önemsendiği ve bu nedenle velilerin, çocuklarını erken yaşta yabancı dil eğitimi verilen kurumlara gönderdikleri kanısını uyandırabilmektedir.

Şekil 6. 15. Velilerin Eğitim Durumlarının Dağılımı

Velilerin yüzde 64'ü üniversite, yüzde 20'si yüksek lisans, yüzde 12'si lise, yüzde 2'si doktora ve geriye kalan yüzde 2'si ise ilkokul mezunudur. Velilerin eğitim düzeylerinin yüksek olması, yabancı dil ve erken yaşta yabancı dil eğitimi konusunda bilinçli veya en azından bu konudaki bilimsel araştırma ve gelişmelerden haberdar olabilecekleri şeklinde yorumlanabilir.

Şekil 6. 16. Velilerin Meslek Gruplarına Dağılımı

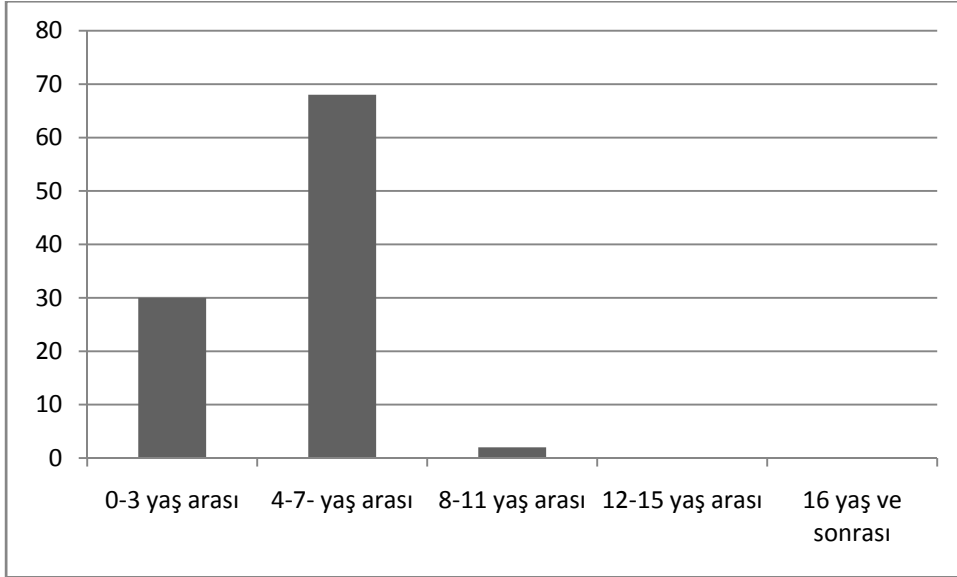

Ankete katılan velilerden yüzde 46'sı eğitimci, yüzde 16'sı kamu personeli, yüzde 20'si özel sektör çalışanı, yüzde 10'u sağlık sektörü çalışanı, yüzde 8'i ev hanımıdır. Bir önceki grafikte gösterilen eğitim durumlarına koşut olarak, velilerin çoğu toplumun çalışan grubuna aittir.

6.4.2. Velilerin Algularına İlişkin Bulgular

Bu bölümde velilerin, yöneltilen belli durumlar ve seçenekler arasından kendilerine en uygun gelen tercih(ler)i işaretledikleri çoktan/çoklu seçmeli sorulara verilen yanıtlar incelenmiştir.

Şekil 6. 17. Yabancı Dil Öğrenmeye Başlamak İçin En Uygun Yaşın Kaç Olduğuna İlişkin Velilerin Görüşleri

Velilerin yüzde 68'lik bölümü yabancı dil eğitimine başlamak için en uygun zamanın 4-7 yaş, yüzde 30'u ise 0-3 yaş arası olduğunu ifade etmiş olmaları erken yaşta yabancı dil eğitimine önem verdiklerini ve bu konuda bilgi sahibi bireyler olduklarını göstermektedir. Ayrıca velilerin yüzde 2'si gibi çok küçük bir bölümü erken yaşta yabancı dil eğitimine 8-11 yaşlar arasında başlanması gerektiğini düşünürken, ankete katılan velilerden hiç biri erken yaşta yabancı dil eğitimine 11 yaşın üstünde başlamayı uygun bulmamıştır.

Çizelge 6. 7. Yabancı Dilin Erken Yaşta Verilmesinin Çocuk Açısından Ne Gibi Faydaları Olabileceğine İlişkin Velilerin Görüşleri

	Frekans	Yüzde
Erken yaştaki çocuklar dil edinimine daha yatkındırlar.	4	4
Erken yaştaki çocuklar, yabancı dil ile ilgili herhangi bir önyargıya sahip değillerdir.	8	8
Erken yaştaki çocukların dile karşı algıları daha açıktır.	32	32
Erken yaştaki çocuklar, verilen bilgileri sorgulamadan kabul ederler.	6	6
Yukarıdakilerin hepsi doğru	60	60
Diğer	8	8

Anketi yanıtlayan 100 veliden 56'sı erken yaştaki çocukların dil edinimine daha yatkın ve dile karşı algılarının daha açık olduğunu düşünmektedirler. Velilerin yarısından fazlasının bu seçenekleri işaretlemiş olmaları aslında erken yaşta yabancı dil eğitimine başlanma gerekçesinden haberdar oldukları şeklinde yorumlanabilmektedir. Ayrıca 8 veli, erken yaştaki çocukların yabancı dil ile ilgili herhangi bir önyargıya sahip olmadıkları, 6 veli ise bu yaştaki çocukların verilen bilgileri sorgulamadan kabul ettikleri görüşlerini savunmuşlardır.

Soruda “diğer” seçeneğini işaretleyen veliler ise, dilin en iyi 0-4 yaş arasında edinilebileceğini, dil öğrenmenin ise 4 yaşından sonra gerçekleştiğini, telaffuzun, erken yaşta ileriki yaşlara oranla daha iyi edinileceğini, bu yaştaki çocukların çevrelerini tanıma ve öğrenmelerinin daha kolay olduğunu ifade etmişlerdir.

Çizelge 6. 8. Yabancı Dilin Erken Yaşta Verilmesinin Çocuk Açısından Ne Gibi Zararları Olabileceğine İlişkin Velilerin Görüşleri

	Frekans	Yüzde
Henüz yeni edinilmekte olan anadilin gelişimine ket vurabilir.	22	22
Çocuğun kendi kültürel gelişimini yavaşlatabilir.	2	2
Bilişsel gelişim açısından çocuğu zorlayabilir.	10	10
Çocuğa uygun ortamlar sağlanmazsa, yabancı bir dil ve kültüre karşı önyargı oluşabilir.	28	28
Diğer	10	10

Ankete katılan 28 veli, erken yaşta yabancı dil eğitiminde çocuğa uygun ortamlar sağlanmazsa, çocukta yabancı dil ve kültüre karşı önyargı oluşabileceği düşüncesinde hemfikirdirler. Velilerin yüzde 22'lik bölümü erken yaştaki yabancı dil eğitiminin, henüz yeni edilmekte olan anadilin gelişimine ket vurabileceği düşüncesini desteklerken, yüzde 10'luk bölüm ise bu yaşta verilen yabancı dil eğitiminin çocuğu, bilişsel gelişim açısından zorlayabileceği görüşündedirler.

Ayrıca “diğer” seçeneğini işaretleyen veliler ise; anadilde konuşma zorluğu olan çocukların, erken yaşta verilen yabancı dil eğitimiyle daha da zor bir durumda kalabileceklerini ve dört yaşından önce verilen yabancı dilin eğitiminin, anadilin gelişimini sekteye uğratabileceğini ifade etmişlerdir.

Çizelge 6. 9. Erken Yaşta Verilen Yabancı Dil Eğitiminin Çocuğun En Çok Hangi Yönünün Gelişimine Katkı Sağlayacağına İlişkin Velilerin Görüşleri

	Frekans	Yüzde
Sosyal alanda gelişimini desteklemektedir.	46	46
Zihinsel açıdan daha hızlı gelişmesini sağlamaktadır.	58	58
Psikolojik olarak kendinin ve yeterliliklerinin farkına varmasını sağlamaktadır.	28	28
Diğer	8	8

Velilerin yüzde 58'i erken yaşta yabancı dil eğitiminin çocuğun en çok zihinsel açıdan gelişimini hızlandıracağını, yüzde 46'sı sosyal alanda gelişimini destekleyeceğini, yüzde 28'i ise psikolojik olarak kendinin ve yeterliliklerinin farkına varmasını sağlayacağını belirtmişlerdir. Soruda “diğer” seçeneğini tercih eden veliler ise; erken yaşta yabancı dil eğitiminin; çocuğun özgüvenini artıracaklarını, beyinde daha çok sayıda hücre oluşturacağını, birden çok yabancı dili edinebilmesine yardımcı olacağını vurgulamışlardır.

Çizelge 6. 10. Türkiye’de Uygulanmakta Olan Erken Yaşta Yabancı Dil Eğitimindeki Eksikliklerin Neler Olabileceğine İlişkin Velilerin Görüşleri

	Frekans	Yüzde
Sistemin prosedür açısından henüz tam olarak oturmamış olması.	44	44
Uygulanmaya çalışılan programın yöneticiler ve öğretmenler tarafından yeterince tanınmıyor olması.	34	34
Küçük yaşta çocuklara yabancı dil öğretme konusunda eğitimli öğretmen sayısının az olması.	46	46
Okul ve sınıfın hem fiziksel ortam hem de araç-gereç ve materyal açısından yeterince zengin olmaması.	48	48
Sınıflardaki öğrenci sayısının erken yaşta yabancı dil eğitimi için uygun olmaması.	36	36
Diğer	18	18

Velilerin yaklaşık olarak yarısı, Türkiye’de yabancı dil eğitimi verilen okul ve sınıfların hem fiziksel ortam hem de araç-gereç ve materyal açısından yeterince zengin olmadığını düşünmektedirler. Bunun yanında küçük yaşta çocuklara yabancı dil öğretme konusunda eğitimli öğretmen sayısının az olması, sistemin henüz tam olarak oturmamış olması, sınıflardaki öğrenci sayılarının erken yaşta yabancı dil eğitimi için uygun olmaması

ve programın yöneticiler ve öğretmenler tarafından yeterince tanınmıyor olması velilerin şikayet ettikleri konular arasındadır.

Tüm bunların dışında ankete katılan 100 veliden 10'u; program yeni olduğu için uygulamaların profesyonelliği açısından aksaklıklar olduğu, hem vatandaş hem de yöneticiler bazında erken yaşta yabancı dil eğitime gereken ilginin gösterilmediği, yaşayarak öğrenme modelinin uygulanmadığı, ezbere dayalı öğrenme dolayısıyla bilgilerin çabuk unutulduğu, programın kuramsal açıdan getirildiği ve uygulamalarda bir değişiklik olmadığı, ders saatinin az olduğu, öğretmenlerin telaffuzlarında problem olduğu ve ailelerin bu konuda bilinçsiz olduğu düşüncesi içindeler.

Çizelge 6. 11. Erken Yaşta (Kreşte, Anaokulunda, İlkokulda) Verilen Yabancı Dil Eğitiminin, Anadil Türkçe Ve Türk Kültürü Açısından Ne Gibi Zararları Olabileceğine İlişkin Velilerin Görüşleri

	Frekans	Yüzde
Henüz kendi kültürünü tam olarak kavrayamamış olan çocuk, diğer bir kültürle karşılaştığında zihinsel olarak karmaşa yaşayabilir.	2	2
Yeni kültür hakkında öğrendiği yeni bilgiler, çocuğu kendi kültüründen uzaklaştırabilir.	0	0
Çocuk yeni dilde öğrendiği sözcük ve kalıpları, anadildeki konuşmalarına ekleyebilir.	0	0
Yeni bir dil ve kültür olgusu çocukta öteki/başka olana özentii yaratabilir.	0	0
Diğer	8	8

Ankete katılan 100 veliden 90'ı bu soruyu yanıtsız bırakırken, 2 veli henüz kendi kültürünü tam olarak kavrayamamış olan çocuğun, diğer bir kültürle karşılaştığında zihinsel olarak karmaşa yaşayabileceğini düşünmektedir. Velilerin büyük bir çoğunluğunun soruyu boş bırakmaları; erken yaşta yabancı dil eğitiminin anadil Türkçe ve Türk kültürü açısından zararlı olabileceğini düşünmedikleri şeklinde yorumlanabilmektedir. Soruda "diğer" seçeneğini işaretleyen veliler ise; verilen seçeneklerdeki olumsuzlukların doğru planlama ve uygulamalarla düzeltilebileceği, anadil eğitimini aksatmadan yürütülen yabancı dil eğitiminin, problem yaratmayacağı görüşündeler.

Çizelge 6. 12. Velilerin Çocuklarını Yabancı Dil Öğretilen Bir Okulöncesi Kurumuna Gönderme Nedenlerinin Dağılımı

	Frekans	Yüzde
Yabancı dil öğrenmeye okulöncesi yaşta başlamanın dili edinmede daha etkili olduğunu düşünüyorum.	50	50
Yabancı dili erken yaşta öğrenmenin okul dönemindeki başarıyı olumlu yönde etkileyeceğini düşünüyorum.	34	34
Kurumun yabancı dil dışındaki artılarını göz önünde bulundurdum.	16	16
Erken yaşta yabancı bir dil ve kültürün varlığını görmenin çocuğun sosyal yaşamı için önemli olduğunu düşünüyorum.	30	30
Bizim kuşağımızdaki gibi; tek dilli, tek kültürlü ve dışa kapalı olmasını istemiyorum.	8	8
Yukarıdakilerin hepsine katılıyorum.	48	48

Velilerin yüzde 50'si, yabancı dil ediniminde erken yaşın getirilerinin bilinci içinde, çocuklarını yabancı dil eğitimi verilen bir okulöncesi kurumuna göndermişlerdir. Buna ek olarak velilerin yüzde 34'ü, yabancı dili erken yaşta öğrenmenin okul dönemindeki başarıyı olumlu yönde etkileyeceğini düşünürken, yüzde 30'u erken yaşta yabancı bir dil ve kültürün varlığını görmenin çocuğun sosyal yaşamı için önemli olduğu görüşündedir. Yüzde 8 gibi küçük bir oranda ise; çocukların tek dilli, tek kültürlü ve dışa kapalı olmamaları adına yabancı dil eğitimi verilen bir okulöncesi kurumuna gönderildikleri anlaşılmaktadır.

Velilerin sadece yüzde 16'sı kurumun yabancı dil eğitimi dışındaki artılarını göz önünde bulundurduğunu ifade etmişlerdir. Bu durum itibarıyla, velilerin yüzde 84'ünün öncelikle yabancı dil eğitimini düşünerek kurumu tercih ettikleri söylenebilir.

Çizelge 6. 13. İngilizce Öğrenmenin Çocuğun Geleceği Açısından Ayırt Edici Bir Nitelik Olup Olmayacağına İlişkin Velilerin Görüşleri

	Frekans	Yüzde
İngilizce yeterli.	2	2
Başka bir yabancı dil de öğrenmeli.	60	60
Başka bir yabancı dil öğrenmesi faydalı olabilir.	38	38

Anketi yanıtlayan velilerin yüzde 60'ı İngilizce öğrenmenin çocuğun geleceği açısından ayırt edici bir nitelik olmadığı, İngilizcenin yanında başka bir yabancı dilin de öğrenilmesi gerektiği düşüncesindedirler. Yüzde 38'lik bir kesim, İngilizcenin yanında başka bir yabancı dil öğrenmenin faydalı olabileceğini düşünürken, yüzde 2 gibi çok küçük bir kesim ise İngilizcenin çocuğun geleceği açısından yeterli olduğu görüşünü savunmaktadırlar.

Anketi yanıtlayan velilerin, verilen belli durumlara karşı kesin yargı ve algılarını ölçmek adına kendilerine yöneltilen tek yanıtli sorulara verdikleri yanıtlardan elde edilen bulgular şu şekildedir.

Çizelge 6. 14. Tek Yanıtlı Sorulara Velilerin Verdikleri Yanıtların Dağılımı

	Evet	Hayır	Kararsız
Türkiye’de yaşayan herkesin en az bir yabancı dil bilmesi gerektiğini düşünüyorum.	100		
Yabancı dilin erken yaşta verilmesi çocuk açısından faydalı değildir.	6	94	
Erken yaşta yabancı dil öğretilmesine olumlu bakıyor musunuz?	100		
Erken yaşta edinilen dilin ileriki yaşlarda unutulmaya karşı daha dirençli olduğu görüşüne katılıyor musunuz?	76	18	6
Türkiye’de şuan uygulanmakta olan erken yaşta yabancı dil eğitiminde eksiklikler olduğunu düşünüyor musunuz?	92	8	
Erken yaştaki çocuk yabancı dili öğrenirken o ülkenin kültürünü de öğrenmeli mi?	54	46	
Erken yaşta (kreşte, anaokulunda, ilkokulda) verilen yabancı dil eğitiminin, anadil Türkçe ve Türk kültürü açısından zararları olabileceğini düşünüyor musunuz?		92	8
Erken yaşta verilen yabancı dil dersinin verimli olabilmesinde sınıftaki öğrenci sayısı önemli midir?	96	4	
Çocuğunuzun sınıfının kalabalık olmasından dolayı sorunlar yaşadığını düşünüyor musunuz?	48	52	
Erken yaşlarda öğrenilen yabancı dilin, çocuklarınızın anadilini olumsuz etkileyeceğini düşünüyor musunuz?	2	90	8
Yabancı bir dil öğrenen çocuğu, ileriki yaşlarda öğrendiği dilin konuşulduğu ülkeye göndermek gerekli midir?	80	20	
Bazı araştırmacı ve uzmanlar, erken yaşlarda çocukların daha iyi yabancı dil öğrendiklerini iddia etmektedirler. Bu görüşe katılıyor musunuz?	98		2

Ankete katılan velilerin hepsi, Türkiye’de yaşayan herkesin en az bir yabancı dil bilmesi gerektiğini düşünmektedirler. Buradan hareketle velilerin, Türkiye’deki hatta dünyadaki hızla değişen ve gelişen yaşam koşulları ve sosyal şartlardan haberdar oldukları ve belki de kendi iş ve sosyal hayatlarında yabancı dil bilmenin gerekliliğiyle yüz yüze gelmiş oldukları yorumu yapılabilir. Her şeyden önce yabancı dil bilmenin faydaları konusunda bilgi ve bilinç sahibi oldukları anlaşılmaktadır.

Veliler “Yabancı dilin erken yaşta verilmesi, çocuk açısından faydalı değildir” önermesine yüzde 94 oranında “hayır”, yüzde 6 oranında ise “evet” yanıtını vermişlerdir. Yani anketi yanıtlayan 100 veliden 94’ü yabancı dilin erken yaşta verilmesinin çocuk açısından faydalı olduğunu, 6’sı ise faydalı olmadığını düşünmektedir.

Diğer bir soruda velilerin hepsi erken yaşta yabancı dil öğretilmesine olumlu baktıklarını göstermişlerdir. Bu durum Türkiye’de henüz anlaşılmaya ve uygulanmaya başlanan erken yaşta yabancı dil eğitimi açısından olumlu karşılanabilecek bir bulgudur.

“Erken yaşta edinilen dilin ileriki yaşlarda unutulmaya karşı daha dirençli olduğu görüşüne katılıyor musunuz?” sorusuna 76 veli “evet, katılıyorum” yanıtını verirken, 18 veli “hayır, katılmıyorum”, 6 veli ise “kararsızım” yanıtını vermişlerdir. Çocuk yaşta, zihin tüm yeni bilgilere daha açık olduğundan ve dil edinimi için uygun bilişsel evre aktif olduğu için bilgileri alıp, özümseyip, depolamak çok daha kolay olmakta ve doğru yöntemlerle zihne yerleştirilen, ardından kullanılarak yeri sağlamlaştırılan verilerin kaybolma ihtimalinin daha düşük olduğu kabul edilmektedir. Bu anlamda, velilerin büyük çoğunluğunun “evet” yanıtını vermeleri isabetli olmaktadır.

Velilerin 92’si Türkiye’de uygulanmakta olan erken yaşta yabancı dil eğitiminde eksiklikler olduğunu düşünürken, 8’i bu görüşe katılmamaktadır. Erken yaşta yabancı dil eğitimi Türkiye için henüz yeni ve eksiklikleri olan bir durumdur. Özellikle sistemin uygulanması ve erken yaşta yabancı dil eğitiminin yürütülebilmesi için gerekli olan araçları sağlama bakımından eksiklikler görülmektedir.

“Erken yaşta çocuk yabancı dili öğrenirken o ülkenin kültürünü de öğrenmeli mi?” sorusuna 100 veliden 54’si “evet” öğrenmeli”, 46’sı ise “hayır, öğrenmemeli” yanıtını vermişlerdir. Bu yanıtlar ışığında, aslında velilerin yaklaşık yarısının dil ile kültür

bütünlüğü ve kültürel öğelerin duyumsatılmasının dil edinimindeki yeri hakkında kaygıları ya da bilgi eksiklikleri olduğu söylenebilmektedir.

Ankete katılan 100 veliden 92'si, erken yaşta (kreşte, anaokulunda, ilkokulda) verilen yabancı dil eğitiminin, anadil Türkçe ve Türk kültürü açısından zararları olabileceğini düşünmezken, 8 veli bu konuda kararsız kalmıştır. Bu durumda bir önceki soruda velilerin yaklaşık olarak yarısının; erken yaştaki çocuğun yabancı dil öğrenirken o ülkenin kültürünü de tanması gerektiği yönünde seçim yapmış olmaları, fakat bu soruda yüzde 92 gibi büyük bir bölümünün erken yaştaki yabancı dil eğitiminin anadil ve özkültür açısından zararlı olmayacağını düşünmeleri çelişkili bir durum yaratmıştır.

Ayrıca velilerden 96'sı; erken yaşta verilen yabancı dil dersinin verimli olabilmesinde sınıftaki öğrenci sayısının önemli olduğu görüşünderken, sadece 4'ü sınıftaki öğrenci sayısının önemli olmadığını düşünmektedir.

Ankete katılan 100 veliden 48'i çocuğunun sınıfının kalabalık olmasından dolayı sorunlar yaşadığını düşünürken, 52'si böyle bir sorun yaşanmadığını düşünmektedir. Bu ifadelerden yola çıkarak velilerin yarısından fazlasının çocuklarının, erken yaşta yabancı dil eğitimini kalabalık sınıflarda almadıkları sonucuna varılabilir.

“Erken yaşlarda öğrenilen yabancı dilin, çocuklarınızın anadilini olumsuz etkileyeceğini düşünüyor musunuz?” sorusuna 90 veli “hayır, düşünmüyorum” yanıtını verirken, 8 veli “kararsızım”, 2 veli ise “evet, düşünüyorum” yanıtını vermiştir. Bu veriler ışığında velilerin büyük çoğunlukla, erken yaşta öğrenilen yabancı dil ve anadil ilişkisi hakkında bilgi sahibi oldukları, yalnız bir bölümünün bazı kaygı ve çelişki içinde oldukları söylenebilir.

100 veliden 22'si yabancı dil öğrenen çocuğu ileriki yaşlarda öğrendiği dilin konuşulduğu ülkeye göndermenin kesinlikle gerekli olduğu görüşünü savunurken, 58'si imkan olursa göndermek gerektiğini belirtmiş, 10 veli ise öğrendiği dilin konuşulduğu ülkeye göndermenin gerekli olmadığını ifade etmişlerdir.

“Bazı araştırmacı ve uzmanlar, erken yaşlarda çocukların daha iyi yabancı dil öğrendiklerini iddia etmektedirler. Bu görüşe katılıyor musunuz?” sorusuna 98 veli “evet, katılıyorum” yanıtını verirken, 2 veli “kararsızım” yanıtını vermiştir. Ankete katılan hiçbir

velinin “hayır, katılmıyorum” seçeneğini işaretlememiş olması velilerin, erken yaşlardaki çocukların, yabancı dili daha iyi öğrendikleri kanısında olduklarını göstermektedir.

Ayrıca anket sorularını yanıtlayan velilerin, yabancı dil eğitimi ile ilgili bazı durumlar hakkındaki öznel görüşlerini, kendi cümleleri ve yorumlarıyla almak amaçlı sorulan açık uçlu sorulardan elde edilen bulgular şu şekildedir.

Ankete katılan 100 veliden 20’si “Yabancı dilin erken yaşta verilmesinin çocuk için ne gibi yararları vardır?” sorusunu yanıtsız bırakırken, geriye kalan 80 veli erken yaşta yabancı dil eğitiminin yararlarını kendi cümleleri ile açıklamışlardır. Velilerin özellikle üzerinde durdukları görüşler; yabancı dilin erken yaşta daha kolay öğrenilebileceği ve algılanabileceği, bu yaşta öğrenilenlerin ileriki yaşam için daha kalıcı olacağı, yabancı dil eğitiminin çocukların diğer zihinsel ve sosyal yetilerinin de gelişimine katkı sağlayacağı şeklindedir. Ayrıca erken yaşta yabancı dil eğitiminin, çocuğun özgüven kazanımına, diğer dil ve kültürlerin varlığının bilincini edinmesine yardımcı olacağı ve ileriki dönemdeki iş ve sosyal yaşamda olumlu etkilerinin olacağı yönündedir. Bu bağlamda verilen en açıklayıcı ve özetleyici yanıtlar ise; “*Doğal bir öğrenme gerçekleşir, birkaç dili aynı anda kullanabilme alışkanlığı olur, okulun ders ve zorunluluk anlamlarından kurtulur*”, “*Duygusal zeka gelişimini artırır, neden-sonuç ilişkisini daha çabuk kavrar*” şeklindedir. Bu soruya verilen yanıtlardan da anlaşıldığı üzere; veliler çocuklarını erken yaşta yabancı dil eğitimi verilen kurumlara bilinçsizce ya da belli tesadüfler eseri göndermemişler, özellikle yabancı dil eğitiminin çocuk yaşta daha etkili olacağı düşüncesiyle hareket etmişlerdir.

“Erken yaşta yabancı dil eğitiminin en temel gereklilik sebebi sizce nedir?” sorusuna 12 veli yanıt vermezken, 88 veli kendi görüş ve düşüncelerini belirtmişlerdir. Verilen yanıtlara bakarak; velilerin büyük çoğunluğunun yabancı dilin erken yaşta daha kolay öğrenilebileceği, bu yaşta öğrenilenlerin daha kalıcı olacağı, yaş dönemi itibarıyla çocukların, zihinsel algı ve öğrenmenin en güçlü döneminde oldukları düşüncelerini savundukları söylenebilir. Ayrıca yabancı dili erken yaşta öğrenmenin gelecekteki iş ve sosyal yaşam için bir gereklilik olduğu, dilin kullanımının edinilebilmesi için erken yaşta dil eğitiminin gerekli olduğu ve her şeyden önce bu yaşta dil eğitiminin geleceğe yatırım olduğu görüşlerinde birleştikleri görülmektedir. Bu soruya verilen yerinde yanıtlardan

bazıları; “Küreselleşmeyle beraber yabancı dille karşılaşma olasılıkları artmıştır ve yaşamın her alanı için yabancı dil gereklidir”, “İleriki yaşlardaki dil eğitimi, sınıftaki bir ders olarak kalır, dilde akıcı konuşma edinemez”, “Daha donanımlı bireyler yetiştirmek için yabancı dil gereklidir”, “Erken yaştaki dil edinimi farklı kültür, insan ve davranış yapısını da beraberinde getirir. Önyargısız öğrenilen dil çok daha faydalı olur” şeklindedir.

Bu yanıtlardan anlaşılabilirliği üzere; veliler erken yaşta yabancı dil eğitiminin çocuklara katabileceklerinin farkında ve bilincindedirler. Bu düzlemde çocukların, hem bireysel hem de sosyal gelişimleri açısından dil eğitimine erken yaşta başlamanın önemli olduğu ve bu yöndeki eğilimin desteklenmesi gerektiği şeklinde yorumu gidilebilir.

6. 5. Çocuğunu Erken Yaşta Yabancı Dil Eğitimi Verilen Kuruma Gönderen Velilere Uygulanan Anketten Elde Edilen Verilerin Genel Değerlendirmesi

Bu bölümde, araştırmanın bilgi edinme araçlarından olan veli anketlerinden elde edilen sonuçlar değerlendirilmiştir. Bu sırada, anketin oluşturulması evresinde belirlenen bölümlere ve araştırma sorularına bağlı kalınmış ve değerlendirme bu kapsamda oluşturulmuştur.

Öncelikle çocuğunu erken yaşta yabancı dil eğitimi verilen kurumlara gönderen velilerin tanınması amacıyla demografik özelliklerin genel bir değerlendirmesi yapılmıştır. Buna göre ankete katılan velilerin yarısından fazlası bayan, geri kalanı ise erkektir. Bundan dolayı anket sorularını yanıtlayan anne ve babalar arasında kısmen homojen bir dağılım olduğu söylenebilmektedir. Velilerin büyük çoğunluğu 31-40 yaş aralığındayken geri kalanı 20-30, 41-50 yaşlar arasında ve çok küçük bir bölümü 55 yaş üzerindedir. Elde edilen verilere dayanılarak soruları yanıtlayan velilerin genel olarak genç-yetişkin kuşak ebeveynler oldukları ve buna koşut, eğitimdeki çağdaş gelişmelerden haberdar olabilecekleri yorumu yapılabilir. Elbette ki bu yorumun daha sağlam bir temele oturabilmesi adına velilerin eğitim durumları da önemlidir. Velilerin yarısından fazlası üniversite, beşte biri lisansüstü, geri kalanı ise lise ve ilkokul mezunudur. Ankete katılan velilerin yüzde 86 gibi büyük bir bölümünün yükseköğrenim görmüş olmaları ve yaklaşık yarısının eğitimci olmaları dünyadaki dil eğitimi, erken yaşta yabancı dil eğitimi ile ilgili

bilgi ve bilinç sahibi olabilecekleri düşüncesine yol açmaktadır. Eğitimciler dışındaki veliler; özel sektör çalışanları, kamu personeli, sağlık sektörü çalışanı ve küçük bir bölümü de ev hanımıdır.

Anketin ikinci bölümünde ise; velilerin erken yaşta yabancı dil eğitimine yönelik yaklaşımlarını görmeye olanak veren çoktan/çoklu seçmeli sorular, verilen belli bir durumdaki kesin kanıtlarını ölçmeyi sağlayan tek yanıtli sorular ve tamamen özgür düşünce ve algılarını gözler önüne serebilecekleri açık uçlu sorular yer almaktadır.

Velilerin hepsi Türkiye’de yaşayan herkesin en az bir yabancı dil bilmesinin önemi konusunda hemfikirler. Bu da, çocuklarını erken yaşta yabancı dil eğitimi verilen kurumlara gönderme gerekçelerini açıklayıcı nitelikte bir veridir. Hem kendi iş ve sosyal yaşamlarında karşılaştıkları durumlar hem de gelişen iletişim olanakları dolayısıyla bu önemi fak etmiş olabilecekleri düşünülebilir. Aynı düzlemde ebeveynlerin büyük bir çoğunluğu yabancı dile başlangıç yaşının 4-7 yaşlar arası, daha az bir bölümü 0-3 yaşlar arasında olması gerektiği düşüncesindedir. Bu verilerden yola çıkarak velilerin yüzde 98’inin yabancı dil eğitime en geç 7 yaşında başlanmasının önemine inandıkları ve yabancı dil eğitiminin erken yaşta verilmesinin çocuk için faydalı düşüncesinde oldukları söylenebilir. Aynı düzlemdeki Güngör Aytar ve Öğretir’in (2008) “Okulöncesi Eğitim Kurumlarındaki Yabancı Dil Eğitime İlişkin Anne-Baba ve Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi” başlıklı çalışmalarında uyguladıkları anket verilerine göre ise annelerin yüzde 48,6’sı yabancı dil eğitime başlangıç yaşının üç-dört yaş, babaların yüzde 47,3’ü yedi-sekiz yaş olması gerektiğini düşünmektedirler.⁴³² Buna koşut, hem velilerin görüşleri hem de dünya ve Avrupa’daki erken yaşta yabancı dil eğitimleri göz önünde bulundurulduğunda, Türkiye’de Milli Eğitim’e bağlı okullarda 10 yaşında başlanan yabancı dil eğitiminin öngörüldüğü kadar erken olmadığı söylenebilmektedir. Zira Türkiye’deki yabancı dil eğitime başlangıç yaşı, ankete katılan veli ve öğretmenlerin beklentilerine uygun düşmemektedir.

⁴³² Abide Güngör Aytar; Ayşe Dilek Öğretir, “Okulöncesi Eğitim Kurumlarındaki Yabancı Dil Eğitime İlişkin Anne-Baba ve Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi”, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Kastamonu Üniversitesi, Cilt: 16, No: 1, s. 19.

Araştırmaya katılan velilerin neredeyse tamamı yabancı dilin erken yaşta verilmesinin çocuk açısından faydalı olduğunu belirtmişlerdir. Bu yanıt onların çocuklarını neden erken yaşta yabancı dil eğitimi verilen bir kuruma gönderdiklerini de açıklamaya yardımcı olmaktadır. Benzer bir araştırma yapan Genç İltter ve Er (2007) de velilere uyguladıkları anket sonucunda velilerin yüzde 85,7'sinin erken yaşta yabancı dil eğitiminin gerekli olduğu düşüncesinde olduklarını saptamışlardır.⁴³³ Bu düşüncelerini gerekçelendirirken; özellikle erken yaştaki çocukların dil edinimine daha yatkın oldukları, yabancı dil ile ilgili herhangi bir önyargıya sahip olmadıkları, dile karşı algılarının daha açık olduğu ve verilen bilgileri sorgulamadan kabul ettikleri görüşleri üzerinde yoğunlaşmışlardır. Bu bakımdan velilerin erken yaşta yabancı dili çocuk açısından faydalı bulmalarının nedenleri, öğretmenlerin yanıtlarıyla doğru orantılıdır. Ayrıca yabancı dil ile erken yaşta karşılaşmanın; sonraki dönemde öğrenilecek ikinci ve üçüncü diller için temel olacağı, çocukların tanıma ve öğrenmeye daha açık oldukları, bu yaşta dilin telaffuzunun daha iyi edinilebileceği görüşleri de ifade edilmiştir. Bu görüşlerden yola çıkılarak velilerin erken yaşta yabancı dil edinimine olumlu baktıkları ve çocuklarını da bu konuda destekleyip teşvik ettikleri yorumu yapılabilir. Bu düzlemde; veliler, erken yaşta verilen yabancı dil öğrenmenin yararlarını kendi cümleleriyle anlatırlarken özellikle, yabancı dilin erken yaşta daha kolay öğrenilebileceği, bu yaşta öğrenilenlerin ileriki yaşam için daha kalıcı olacağı, yabancı dil eğitiminin çocukların sadece dilsel değil, zihinsel ve sosyal yetilerinin gelişimine ve özgüven kazanımına yardımcı olacağı, diğer dil ve kültürlerin varlığının bilincine varılabileceği ve ileriki dönemdeki iş ve sosyal yaşamda olumlu etkileri üzerinde durmuşlardır.

Bu verilere karşılık erken yaşta verilen yabancı dil eğitiminin ne gibi zararlarının olabileceği ile ilgili sorulara verilen yanıtlar bir parça düşündürücüdür. Gerçi bu soruyu velilerin beşte birinin yanıtı bırakmış olması ve diğerlerinin ise sunulan seçenekleri küçük oranlarda işaretlemiş olmaları yukarıda anlatılan görüşlerle koştur bir durum ortaya çıkarmaktadır. Veliler erken yaşta yabancı dil eğitiminin yol açabileceği zararları sıralarken öncelikle; çocuğa uygun ortamlar sağlanmazsa yabancı bir dil ve kültüre karşı

---

⁴³³ Binnur Genç İltter; Sühendan Er, “ Erken Yaşta Yabancı Dil Öğretimi Üzerine Veli ve Öğretmen Görüşleri”, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Kastamonu Üniversitesi, Cilt: 15, No: 1, s. 24.

önyargı oluşabileceği ve yabancı dilin erken yaşta verilmesinin, henüz yeni edinilmekte olan anadilin gelişimine ket vurabileceği ve de bilişsel gelişim açısından çocuğu zorlayabileceği görüşlerinde birleşmişlerdir. Bunlara dayanarak erken yaşta yabancı dil eğitiminin zararları olabileceğini düşünen velilerin aslında endişelerinin özellikle, çocuğa uygun ortam ve çocuğa göre eğitim konularında yoğunlaştığı söylenebilmektedir. Bu bağlamda bakıldığında; aslında veliler erken yaşta yabancı dil eğitiminin değil, eğitimin çocuğa sunulma koşullarının elverişsiz olma ve çocuğun gelişimine uygun yöntemlerin kullanılmama durumlarından endişelendikleri düşünülebilmektedir. Güngör Aytar ve Öğretir'in (2008) çalışmalarında ise yabancı dilin okulöncesinde verilmeme nedenini annelerin yüzde 20'si, babaların yüzde 10,7'si çocukların önce anadillerini öğrenmesi gerektiği ve annelerin yüzde 3,7'si çocuk dil gelişimini tamamlamadığı için yabancı sözcükleri söyleyemeyeceği, babaların yüzde 7,3'ü ise anadil eğitimi tamamlanmadığı, yeni bir dil öğrenmeye hazır olmadığı için çocuğu okuldan soğutup uzaklaştırabileceği şeklinde açıklamışlardır.⁴³⁴ Bu veriler de konuya dair genel kani ve kaygılarla örtüşmektedir.

Ayrıca veliler genel olarak erken yaşta edinilen dilin, ileriki yaşlarda unutulmaya karşı daha dirençli olduğu görüşünü savunmuşlardır. Bu veri; yapılan bilimsel araştırmaların sonuçları ile de paralellik göstermektedir. Çünkü erken yaşta, anadil edinim sürecinde karşılaşılan yabancı dilin, beyinde anadilin bulunduğu alana yerleştirildiği ve yeni dilde edinilen yaşantıların zenginliğiyle doğru orantılı olarak unutulmaya karşı direnç gösterdiği bilinmektedir.

Ankete katılan velilerin çoğunluğu, erken yaşta verilen yabancı dil eğitiminin çocuğun en çok sosyal ve zihinsel gelişimini destekleyeceğini vurgularken, daha küçük bir oranla psikolojik olarak kendinin ve yeterliliklerinin farkına varmasını sağlayacağını belirtmişlerdir. Erken yaşta verilen yabancı dil eğitiminin; çocuğun özgüven kazanımını destekleyeceği ve birden fazla yabancı dili konuşabilmesine yardım edebileceği de veliler tarafından desteklenen diğer görüşlerdir. Bu verilere koşut olarak Güngör Aytar ve Öğretir'in (2008) verilerine göre de ankete katılan annelerin yüzde 53,1'i, babaların ise yüzde 33,3'ü yabancı dil eğitimine erken yaşta başlanılmasının çocuğun zihinsel ve dil

⁴³⁴ Abide Güngör Aytar; Ayşe Dilek Öğretir, "Okulöncesi Eğitim Kurumlarındaki (...), s. 20, 23.

gelişimlerini olumlu etkileyeceği görüşünde oldukları söylenebilmektedir. Aynı çalışmada okulöncesi kurumda yabancı dil öğrenmenin en önemli nedenlerini annelerin yüzde 77,3'ü, babaların ise yüzde 76,1'i çocukların yabancı dili daha iyi öğreneceği ve bu yaşta öğrenilenlerin daha kalıcı olacağı şeklinde açıklamışlardır.⁴³⁵ Bu veriler ışığında; erken yaşta verilen yabancı dil eğitiminin kişisel, sosyal ve toplumsal gelişimin her alanına katkı sağlayabileceği, bireyi ve dolayısıyla toplumu ilerletebileceği ve çocuğu erken yaşta yabancı dil eğitimi alan velilerin de bu konuda bilinçli oldukları söylenebilir.

Bunların yanında velilerin tamamına yakını; Türkiye'de uygulanmakta olan erken yaşta yabancı dil eğitiminde eksiklikler olduğu düşüncesini paylaşmaktalar. Velilerin yaklaşık yarısı; küçük yaştaki çocuklara yabancı dil öğretme konusunda eğitilmiş öğretmen sayısının azlığından, okul ve sınıfın hem fiziksel ortam hem de araç-gereç ve materyal açısından yeterince zengin olmayışından ve sistemin prosedürel açıdan henüz oturmamış olmasından yakınmaktadırlar. Eksiklikler konusunda velilerin öncelikle tercih ettikleri seçenekler, öğretmenlerin görüşleriyle de uyum göstermektedir. Velilerin üçte birlik bölümü ise; uygulanmaya çalışılan programın yöneticiler ve öğretmenler tarafından yeterince tanınmadığı ve sınıflardaki öğrenci sayısının erken yaşta yabancı dil eğitimi için uygun olmadığı görüşünde birleşmişlerdir. Bu eksiklerden belki de en önemlileri; erken yaştaki çocuklara yabancı dil öğretebilme konusunda özel olarak eğitim almış öğretmenlerin sayılarının az olması ve sınıfların erken yaşta yabancı dil eğitimi için fazla kalabalık olmasıdır. Çalışmanın kuramsal bölümünde ayrıntılı bir şekilde anlatılmaya çalışıldığı üzere, çocuk yaştaki öğrenenlere yabancı dil eğitimi verebilmek, ileriki yaşlardaki öğrencilere yabancı dil öğretmekten çok daha farklı yeterlilikler gerektirmektedir. Bu yüzden de bu alanda özel olarak ders almış, eğitilmiş öğretmenlere ihtiyaç duyulmaktadır. Fakat Türkiye'de erken yaştaki çocuklara yabancı dil eğitimi vermekte olan öğretmenlerin bu konuda yeterli eğitimi alamadıkları, eksik oldukları söylenebilmektedir. Çünkü Eğitim Fakültelerinde erken yaştaki çocuklara dil öğretmek konusunda verilen eğitim kısıtlıdır ve öğretmenler mezun olup göreve başladıktan sonra hizmetiçi eğitimlerle kendilerini geliştirmeye çalışmaktadırlar. Aynı zamanda

---

⁴³⁵ Güngör Aytar; Öğretir, **age.**, s. 19.

öğretmenlerin aynı soruya verdikleri yanıtlardan da, bu konuda kendilerini eksik hissettikleri açıkça anlaşılabilir.

Ayrıca Türkiye’deki Milli Eğitim’e bağlı ilköğretim okullarındaki sınıfların öğrenci sayılarına bakıldığında, erken yaştaki dil eğitimi için hiç de uygun olmayan bir tablo ile karşılaşmaktadır. Çünkü sınıftaki öğrenci sayısı ne kadar fazla olursa, öğrencilerin kendilerini ifade etme ve öğrendiklerini kullanıma dökme şansları o kadar az olur ve çocukların; göz önünde olmadıkları, başarı ve edinimlerinin fark edilip ödüllendirilmediği bir ortamda eğlenmeleri ve öğrenmeleri pek de mümkün olamamaktadır. Zira dil eğitimi ve özellikle de erken yaştaki çocuklara verilen dil eğitimi, çok sayıda bileşenin bir arada olmasını gerektirmektedir. Hem öğretmen bu konuda yeterli donanıma sahip olmalı, hem sınıf ve okul erken yaştaki çocuğun dile olan ilgi ve merakını teşvik edecek ölçüde zengin donanımlı olmalı, hem de sınıftaki öğrenci sayısı, çocuğun hedef dilde sosyalleşmesine yetecek ve bireysel yeterliliklerini ön plana çıkarmasına imkan verecek kadar dengeli olmalıdır. Yani sınıftaki öğrenci sayısının çok fazla ya da az olması çocuk açısından olumsuz bir durum teşkil edebilmektedir. Ama ortalama 10-20 öğrenci erken yaştaki yabancı dil eğitimi sınıfları için ideal bulunmaktadır. Oysa Türkiye’deki bazı sınıflarda öğrenci sayısı 40’a ulaşmaktadır. Elbette ki bu şartlar altında verimli bir dil ediniminin gerçekleşmesi pek de mümkün olamamaktadır.

Yabancı dil öğretiminde kültürel unsurların kullanılması ve hedef dili konuşan insanların ve ülkelerin kültürel öğelerinin de -çocukların zihinsel gelişim evreleri ve yaş grupları göz önünde bulundurularak- öğrenene duyumsatılması ve tanıtılması dilin kazanılması açısından son derece değerlidir. Çünkü her dil içinde geliştiği toplumun kültürel öğelerini yaşatmakta ve onlarla bir var olmaktadır. Derste özellikle çocuk yaştaki öğrencilerin ilgilerini çekebilmek adına; kültürlerarası içerikli oyun, şarkı veya kısa çizgi filmlerin kullanımı çocukların ilgi ve merakını hedef dil ve kültüre çekebilecektir. Bu sayede çocuk okuldaki zorunlu derslerden birini öğrenmeye gelmiş gibi değil, aksine ona heyecan veren, onda merak uyandıran bir alanda yeni bilgiler keşfediyormuşçasına dersi ilgiyle takip edecektir. Araştırmaya veri sağlayan ankete katılan velilerin, erken yaşta kültürel unsurların çocuğa hissettirilmesine ilişkin endişeleri ve kararsızlıkları olduğu gözlenmiştir. Kültürel öğelerin erken yaşta yabancı dil eğitimindeki yeri konusundaki

olumlu ve olumsuz görüşlerin oranları yaklaşık olarak eşittir. Bu verilere dayanarak velilerin hedef kültüre dair bilinçlendirilmesi ve kültürel öğelerin neleri içerdiği ile ilgili bilgilendirilmesi gerektiği yorumu yapılabilir.

Bu düzlemde velilere yöneltilen; erken yaşta (kreşte, anaokulunda, ilkokulda) verilen yabancı dil eğitiminin, anadil Türkçe ve Türk kültürü açısından zararları olup olmayacağı ve varsa bu zararların neler olabileceğine dair sorulara verilen yanıtlar bu konuyu aydınlatıcı niteliktedirler. Velilerin neredeyse tamamı; erken yaşta verilen yabancı dil eğitiminin anadil Türkçe ve Türk kültürü açısından zararı olmayacağı düşüncesini benimselerken, geri kalan veliler; bazı zararları olabileceğini düşünmektedirler. Velilerin üzerinde durdukları bu olası zararlar genel olarak; bu aşamada anadil eğitiminin de aksatılmaması gerektiği, anadil ikinci plana atılırsa problem yaşanabileceği ve henüz kendi kültürünü tam olarak kavrayamamış olan çocuğun, diğer bir kültürle karşılaştığında zihinsel bir karmaşa yaşayabileceği şeklinde sıralanmışlardır.

Erken yaşta yabancı dil eğitimi düşüncesinin ortaya çıkış noktası her şeyden önce; küçük yaştaki çocukların dil edinimi için uygun gelişim evrelerinde olmaları ve bu dönem yeterli derecede zengin dil uyararı ile karşılaşmadan geçirildiğinde, ileriki dönemlerde dil ediniminin çok daha güç ve zahmetli olduğu şeklinde açıklanabilmektedir. Erken yaşta yabancı dil ediniminin gerekçeleri hakkındaki kişisel düşüncelerini öğrenmek adına velilere yöneltilen açık uçlu soruya veliler genel olarak; yabancı dilin erken yaşta daha kolay öğrenilebildiği, öğrenilenlerin daha kalıcı olduğu, içinde buldukları yaşlar itibarıyla çocukların, zihinsel algı ve öğrenmenin en güçlü döneminde oldukları şeklinde açıklama getirmişlerdir. Ayrıca veliler; yabancı dili erken yaşta öğrenmenin gelecekteki iş ve sosyal yaşam için bir ihtiyaç olduğu, dilin kullanımının edinilebilmesi için erken yaşta dil eğitiminin zorunlu olduğu ve her şeyden önce bu yaşta dil eğitiminin geleceğe yatırım olduğu görüşlerinde birleşmişlerdir.

Özellikle erken yaşta çocukların her türlü alanda eğitilmesinde sınıftaki öğrenci sayısı önemlidir. Çünkü okulun, çocukların sosyal yönleri kadar bireyselliklerinin de geliştirilmesine olanak sağlaması gerekmektedir. Çocuk bu yaşlarda kendi öğrenme yollarını keşfetmeli, sınırlarını ve başarabileceklerini hem kendine hem de arkadaşları ve öğretmenlerine gösterebilmelidir. Tüm bunlar içinse; çocuk, yaşına uygun fiziksel ve

psikolojik atmosfer içinde olmalı ve çocuğa kendini ifade edebileceği koşullar sunulmalıdır. Özellikle erken yaşta yabancı dil eğitimi verilirken, çocuğun mümkün olduğunca çok konuşma ve dili kullanma imkanına sahip olması gerekmektedir. İşte tüm bu fırsatlara sahip olunabilmesi ve çocuğa uygun ortamların oluşturulabilmesi için sınıftaki öğrenci sayısının fazla olmaması gerekir ki; bir derste her öğrenciye en az bir kez söz hakkı verilebilsin ve çocuğun dili kullanmasına olanak sağlansın. Bu araştırmaya katkı sağlayan velilerin neredeyse tamamı da, aynı düşünce içindeler ve erken yaşta yabancı dil eğitiminin verimli olabilmesinde sınıftaki öğrenci sayısının önemli olduğunu belirtmekteler. Çocuğunu erken yaşta yabancı dil eğitimi verilen kurumlara gönderen velilerin yaklaşık olarak yarısı çocuklarının sınıfın kalabalık olmasından dolayı sorun yaşadıklarını belirtirken, geri kalanı böyle bir sorun yaşanmadığı görüşündedir. Bu verilere dayanarak, velilerin yarısından fazlasının çocuklarının kalabalık olmayan sınıflarda, erken yaşta yabancı dil eğitimi aldıkları sonucuna ulaşılabilir.

Anket sorularını yanıtlayan velilerin tamamı çocuklarını erken yaşta yabancı dil eğitimi verilen kurumlara gönderen kişilerden seçilmişlerdir. Çocuklarını bu kurumlara gönderme nedenlerini ise öncelikli olarak; yabancı dil öğrenmeye okulöncesi yaşta başlamanın dili edinmede daha etkili olması, yabancı dili erken yaşta öğrenmenin okul dönemindeki başarıyı olumlu yönde etkileyebilecek olması, erken yaşta yabancı bir dil ve kültürün varlığını görmenin çocuğun sosyal yaşamı için önemli olması şeklinde gerekçelendirmişlerdir. Buna karşılık Güngör Aytar ve Öğretir'in (2008) çalışmalarında velilere uyguladıkları anketin verilerine göre de velilerin yalnızca yüzde 34'ü okulöncesi kurumu seçerken yabancı dil eğitimi göz önünde bulundurmuşlardır.⁴³⁶ Bu durumda ankete katılan diğer velilerin erken yaşta yabancı dil eğitimi verilen okulöncesi kurumuna çocuklarını gönderirken yabancı dil eğitimine ek olarak farklı sebepleri de göz önünde bulundurdıkları söylenebilmektedir.

Yabancı dilin iyi öğrenilebilmesi, kullanılabilmesi ve tam anlamıyla edinilebilmesi için hedef dil ile erken yaşta ve uygun ortamlarda karşılaşmak önemli koşullardan sayılmaktadır. Bunun dışında dil öğrenen kişinin, o dilin otantik kullanıcıları ile karşılaşması, iletişim kurması, onları anlaması ve anlaşıldığını hissetmesi dilin edinimi

---

⁴³⁶ Güngör Aytar; Öğretir, **age.**, s. 17.

açısından değerlidir. Ankete katılan velilerin yarısından fazlası imkan olursa çocuğu öğrendiği dilin konuşulduğu ülkeye göndermek gerektiğini, dörtte biri kesinlikle göndermek gerektiğini ve yine dörtte birlik bölümü ise; böyle bir şeyin gerekli olmadığı düşüncesini benimsemektedirler. Dilin konuşulduğu ülkeyi görmek ve orada bir süre yaşamak; dili öğrenmek, o kültürü hissetmek ve dilin gerçek kullanıcıları ile bizzat yaşamak, dilin edinimi adına önemlidir. Bu bağlamda imkanlar elverdiği sürece veya var olan imkanları biraz zorlayarak; öğrenilen dilin konuşulduğu, yaşandığı ülkeyi, o ülkenin insanlarını görmek ve bir süre onlarla yaşamak kişisel, sosyal ve kültürel gelişim açısından bir zenginlik olarak görülmektedir.

Türkiye’de yabancı dil eğitimi ve erken yaşta yabancı dil eğitimi denildiğinde akıllara ilk olarak İngilizce gelmektedir. Bunun nedeni erken yaşta sadece İngilizce, ileriki yaşlarda ise ağırlıklı olarak İngilizce eğitimi veriliyor olmasıdır. Ancak ortaöğretim kademesinde seçmeli olarak ikinci yabancı dil eğitimi yapılmaktadır. Bu eğitim hem ders saati olarak kısıtlıdır hem de başlangıç yaşı olarak İngilizceden çok sonra gelmektedir. Bu bakımdan ne öğretmenler ne de öğrenciler tarafından çok fazla önemsenmemektedir. Her şeyden önce ülke çapında yapılan düzey belirleme ve okul yerleştirme sınavlarında ikinci yabancı diller olan Almanca ve Fransızcadan sorumlu tutulmayan öğrenciler, ikinci yabancı dili ikinci hatta üçüncü plana atmaktadırlar ve elbette bu şartlarda verilen ikinci yabancı dil eğitimi çok da verimli olamamaktadır. Bu bağlamda; günümüz dünyasında İngilizcenin ortak dil konumuna gelmeye başladığı düşünüldüğünde, İngilizce öğrenmek/bilmek; gelecekteki imkan ve fırsatlara sahip olabilme açısından, çocuk için ayırt edici bir durum olmaktan çıkmıştır. Bugünkü koşullarda zaten hangi iş kolunda olursa olsun, İngilizceyi belli bir düzeyde öğrenmiş olma şartı aranmaktadır ve İngilizce bilmek bireyleri, rakiplerinden bir/birkaç adım öne geçirebilecek bir özellik değildir. Bu şartlar göz önünde bulundurulduğunda; geleceğin dünyasında hem iş hem de sosyal yaşam içinde geçerli bir yer edinebilmek için ikinci hatta üçüncü bir yabancı dil bilmenin bir zenginlik olduğu kanısı yaygındır. Bu bağlamda anket sorularını yanıtlayan velilerin yarısından fazlası, çocuklarının İngilizcenin yanında başka bir dili de öğrenmesinin gerekli olduğunu düşünürken, daha az bir bölümü başka bir dili de öğrenmesinin faydalı olabileceği seçeneğini tercih etmişler ve yalnızca bir tek kişi İngilizcenin yeterli olduğunu ve başka bir

dil öğrenmesine gerek olmadığını savunmuştur. Bu düşüncesini gerekçelendirirken de; İngilizcenin bir dünya dili olduğu, İngilizce dışında bir dili çocuğun kendi isteğine bağlı olarak ileriki yaşlarda öğrenebileceği görüşünü ifade etmiştir.

İngilizcenin bir dünya dili olduğu genel olarak kabul gören bir yargıdır. Ancak unutulmamalıdır ki; yabancı/yeni bir dil öğrenmek, kişisel ve sosyal her türlü alanda bireyi zenginleştirmekte, toplumda var olma olanaklarını artırmakta ve yaşamını ve yaşama bakış ufkunu geliştirmektedir. Bu düzlemde düşünüldüğünde “bir dil, bir insan” yaklaşımından yola çıkılarak edinilen her yeni dilin, bireye yeni bir dünya kazandıracağı açıktır. Bu nedenle tekdilli değil, aksine çokdilli, çokkültürlü bireylerin yetiştirilmesi bir lüks değil, ihtiyaç olarak kabul edilmekte ve bu düzlemde ikinci hatta üçüncü yabancı dil eğitimine önem verme eğilimi gözlenmektedir.

BÖLÜM VII: GENEL DEĞERLENDİRME VE TARTIŞMA

Bu bölümde öncelikle, araştırmanın veri toplama araçları olan erken yaşta yabancı dil öğretmenlerine ve çocukları erken yaşta yabancı dil eğitimi alan velilere uygulanan anketlerden elde edilen veriler genel olarak değerlendirilmiştir. Bu iki anket çalışmasının verileri genel bir bakış açısı içinde, ortak noktaların saptanması ve farklılıkların ortaya konması yoluyla bütünsel sonuçlara ulaşılmaya çalışılmıştır.

Çalışmada öncelikli amacın öğretmen ve velilerin erken yaşta yabancı dil eğitimine ilişkin algılarını saptamak olduğu düşünüldüğünde; hem öğretmenlerin hem de velilerin yarısından fazlasının, yabancı dil eğitiminin erken yaşta verilmesi taraftarı olduğu ve bu yönde görüş bildirdiklerinin gözlenebilmesi araştırma açısından anlamlıdır. Bu düzlemde öğretmen ve velilerin “neden erken yaşta yabancı dil” sorusu bağlamında, erken yaşta verilen yabancı dil eğitiminin çocuğa katabileceği zenginlikler ve öğrenende geliştirebileceği yetiler yönündeki vurguları da açıkça gözlemlenebilmektedir. Ancak erken yaşta yabancı dil eğitiminin faydalarına dair yapılan açıklamalarda öğretmenlerin daha çok zihinsel, bilişsel ve bireysel katkılar üzerinde yoğunlaşmış oldukları, velilerin ise çoğunlukla geleceğe yönelik planlarda sağlayacağı artılar ve getireceği sosyal olanakların altını çizdikleri anlaşılmaktadır.

Buna koşut öğretmen ve velilerin tamamına yakını, Türkiye’de yaşayan herkesin en az bir yabancı dil bilmesi gerektiği görüşünde birleşmektedirler. Bu veri de, anket sorularını yanıtlayan iki grubun da yabancı dil, erken yaşta yabancı dil eğitimi destekliyor olması yönünde bir çıkarıma olanak vermektedir. Bu görüşü gerekçelendirme aşamasında yabancı dil bilmenin, bireye hem kişisel ve sosyal alanlarda hem de iş bulma ve gelecek planlama konularında artılar sağlayacağını altı çizilmektedir.

Ayrıca erken yaşta yabancı dil eğitiminde kültürel öğelere yer verilmesi ve hedef kültüre yönelik unsurların dil eğitimine dahil edilmesi bağlamında, öğretmenlerin ve velilerin belli ayrımlara düştükleri saptanmıştır. Zira öğretmenler genel olarak dil ve kültürün bir bütün olduğu ve dil öğretilirken dilin mensup olduğu kültüre yönelik öğelerin de öğrenene duyumsatılması gerektiği görüşünde birleşmektedirler. Buna karşılık veliler, kültürel öğeler konusuna daha temkinli ve kaygılı yaklaşmakta ve erken yaştaki çocukların,

hedef kültürün bilgilerinden olumsuz etkilenebileceklerini düşünmekte. Velilerin bu yönelimleri, dil eğitimi, kültür öğretimi, anadil ve hedef kültür ilişkisi konularına dair var olan kaygılarla örtüşmektedir. Zira dilbilim çevresinde de, erken yaşta kültürel öğelerin nasıl ve ne kadar verilmesi gerektiği konularındaki tartışmalar halen devam etmektedir.

Bunlara ek olarak öğretmen ve velilerin, erken yaşta yabancı dil eğitimi verilen sınıflardaki öğrenci sayısının, verilen eğitimin niteliğini etkilediği ve bu nedenle de erken yaşta yabancı dil eğitimi sınıflarında öğrenci sayısının ortalama olarak 15-20 arasında olması gerektiği konusunda hemfikir oldukları gözlemlenmiştir.

Ayrıca Türkiye’de uygulanmakta olan erken yaşta yabancı dil eğitiminde belli konularda eksiklikler olduğu ve bu eksikliklerin özellikle okul ve sınıfların teknik donanımı, çocuklara sağlanması gereken imkanlar, yeni uygulamaya konulan sistemin henüz yeterince tanınmıyor olması ve yukarıda da değinildiği üzere sınıfların kalabalık olması şeklinde sıralandığı belirlenmiştir.

Tüm bu bulgular ışığında erken yaşta yabancı dil öğretmenlerinin ve çocuğu erken yaşta yabancı dil eğitimi alan velilerin, yeni uygulamaya konan sistemin yararlı olduğu, erken yaşta dil eğitiminin önemli olduğu görüşünde birleştikleri söylenebilmektedir. Ayrıca öğretmen ve velilerin şu an uygulanmakta olan erken yaşta yabancı dil eğitiminin artı ve eksi yönleri konusunda da çoğunlukla aynı düşünceleri paylaştıkları gözlenmiştir.

BÖLÜM VIII: SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde, erken yaşta yabancı dil eğitimi veren öğretmenlere ve çocuğunu erken yaşta yabancı dil eğitimi verilen kurumlara gönderen velilere uygulanan anketlerin değerlendirilmesiyle ortaya çıkan genel sonuçlara değinilmiş ve önerilerde bulunulmuştur.

Araştırmada, erken yaşta yabancı dil öğretmenlerinin ve velilerin yabancı dil eğitiminin ne olduğuna, neleri içerdiğine, gerekliliğine, bu eğitimi veren öğretmenlerin ve Türkiye’de uygulanan eğitimin yeterliliğine ve bu konuda yapılması gerekenlere ilişkin görüşleri, bakış açıları ve bilgi düzeyleri irdelenmiş ve bu düzlemde ilgi çekici bulgulara ulaşılmıştır.

Bu bağlamda hem öğretmenlerin hem de velilerin erken yaşta yabancı dil eğitimi verilmesinin çocuk açısından önemli ve faydalı olduğunu düşündüklerini söylemek mümkündür. Tüm dünyada henüz yeni bir eğilim olan ve uygulama açısından belli sorunlar ve kaygılar barındıran erken yaşta yabancı dil eğitiminin anketin uygulandığı öğretmen ve veliler tarafından olumlu karşılandığı açıkça görülmektedir. Zira hem velilerin hem de öğretmenlerin yarısından fazlası erken yaşta yabancı dil eğitiminin 4-7 yaş aralığında başlaması gerektiğini düşünmektedirler. Bu saptama, aslında erken yaşta yabancı dil eğitiminin dünyadaki karşılığı açısından kısmen isabetli sayılmakla beraber, Türkiye’de şuan uygulanmakta olan erken yaşta yabancı dil eğitiminin 10 yaş civarında başladığı düşünüldüğünde; öğretmen ve velilerin bu durumdan pek de tatmin olmadıkları söylenebilmektedir.

Ayrıca velilerin yarısı; küçük yaştaki çocuklara yabancı dil öğretme konusunda eğitimli öğretmen sayısının azlığından yakınırırken, aynı düzlemde öğretmenlerin de yarısından fazlasının; bu eksiği vurgulamaları manidardır. Hem eğitimcilerin hem de ebeveynlerin aynı eksiklik üzerinde yoğunlaşmış olmaları, bu problemin aslında çok fazla hissedildiğinin göstergesidir.

Okul ve sınıfın hem fiziksel ortam hem de araç-gereç açısından yeterince zengin olmaması ve sınıflardaki öğrenci sayısının erken yaşta yabancı dil eğitimi için uygun olmaması; veliler ve öğretmenlerin Türkiye’deki erken yaşta yabancı dil eğitiminde en çok yakındıkları konulardandır. Erken yaşta yabancı dil eğitiminde birçok konuda olduğu gibi bu konuda da öğretmen ve veliler hemfikirdirler.

Buna ek olarak erken yaşta yabancı dil eğitimi veren öğretmenlerin tamamına yakını; erken yaştaki çocuğun, yabancı dili öğrenirken o ülkenin kültürünü de tanınması gerektiğini savunurken, velilerin ancak yarısı öğretmenlerle aynı düşüncededirler. Geri kalanlar ise; erken yaştaki çocuğa kültürel öğelerin duyumsatılmasını yararlı bulmamaktadırlar. Öğretmenler özellikle; çocuğun, başka bir kültürü tanıdığı anda kendinin dışındaki insanlara, olaylara karşı farkındalık kazanacağı ve kendisinin dışında var olan dünya ve insanlarla empati kuracağı ve önyargılardan uzaklaşacağı düşüncelerini desteklemektedirler. Bu sebeple de; erken yaştaki çocuğa kültürel unsurların hissettirilmesini çocuk açısından yararlı bulmaktadırlar.

Türkiye’deki yabancı dil ve özellikle erken yaşta yabancı dil eğitiminde İngilizcenin, diğer diller üzerinde ezici bir ağırlığı bulunmaktadır. Neredeyse tekdilli bir yabancı dil eğitim politikası olduğu söylenebilmektedir. Çünkü İngilizce dışındaki bir yabancı dil ile çocuk, ancak ve ancak ortaöğretim sınıflarında çok kısıtlı ders saatlerinde karşılaşabilmektedir. Bu koşullarda tanışılan yeni dilin edinilmesi, erken yaşta olduğundan çok daha zor ve zahmetli bir süreçtir ve ne kadar çaba gösterilirse gösterilsin mevcut koşullar altında tam bir dil ediniminden bahsedilememektedir. Ayrıca hem ders saatinin az olmasından dolayı karnedeki ağırlığının düşük olması hem de ülke genelinde uygulanan düzey belirleme ve okul seçme sınavlarında ikinci yabancı dilin yer bulamaması sebebiyle öğretmenler, öğrenciler ve ebeveynler tarafından ikinci yabancı dil yeterli düzeyde benimsenmemektedir. Bu bağlamda anketi yanıtlayan velilerin çoğu; İngilizcenin ortak dil konumuna geldiği günümüzde, çocuğun geleceği açısından İngilizce öğrenmenin ayırt edici bir özellik olmayacağını ve İngilizcenin yanında başka bir yabancı dil öğrenmenin gerekli olduğunu düşünmektedirler. Bu veriden hareketle; velilerin erken yaşta tek yabancı dilli değil, aksine birden çok seçenekli yabancı dil eğitimden yana oldukları söylenebilir.

Tüm bu bulgulardan yola çıkılarak genel olarak şu şekilde öneriler getirilebilmektedir:

1. Erken yaşta yabancı dil eğitimi verecek öğretmenlere, bu alana özgü, bu yaş grubunun zihinsel ve fiziksel özelliklerini, ihtiyaç ve beklentilerini kapsayan eğitim verilmeli,
2. Öğretmenler bu yaş grubu öğrencilerinde öncelikle işe koşulması gereken yöntem ve teknikler, kullanılacak araç-gereçler ve öncelikle geliştirilmesi beklenen yetiler hakkında bilgilendirilmeli,
3. Gerekli koşullar sağlandığında yabancı dil eğitimine başlangıç yaşı biraz daha aşağıya –Avrupa standartlarına- çekilmeli,
4. Sınıflardaki öğrenci sayıları erken yaşta yabancı dil eğitimi için elverişli düzeye getirilmeli,
5. Sınıflardaki ve okullardaki araç-gereç ve donanım erken yaştaki çocuklara hitap edebilecek şekilde olmalı
6. Erken yaşta yabancı dil eğitiminde hedef kültüre yönelik öğelerin yeri ve etkileri konusunda hem öğretmenler hem de veliler bilgilendirilmeli,
7. Erken yaşta yabancı dil eğitimi kapsamında sadece İngilizce değil, Almanca, Fransızca, İspanyolca gibi diğer Avrupa dillerinin de tercih edilebileceği uygulamaların işe koşulmalıdır.

KAYNAKÇA

Akpınar Dellal, N.

Çocuklara Yabancı Dil Eğitimi ve Dil Edinimi Nedir? Niçin? Nasıl?, Çanakkale Kitaplığı Akademi, Çanakkale 2011.

Akpınar Dellal, N.

“Evaluative Analyse der landeskundlichen Aspekte in den Lehrwerken für das Fach Deutsch als Fremdsprache an Ortaokul und Lise”, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Çukurova Üniversitesi, Adana 1990.

Anşin, S.

“Çocuklarda Yabancı Dil Öğretimi”, *D. Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, Diyarbakır 2006, s. 9-20.

Arak, H.

“İkinci Yabancı Dil Olarak Almancanın Öğrenilmesinde İngilizcenin ve Karşılaştırmalı Dilbilgisinin Rolü”, *Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 21/2, Kayseri 2006, s. 206-207.

Aral, N.; Baran, G.; Bulut, Ş.; Çimen, S.

Eğitimde Drama, YA-PA Pazarlama, İstanbul 2000.

Aslan, N.

“Dünyada Erken Yaşta Yabancı Dil Öğretimi Uygulamaları Ve Türkiye’deki Durum”, *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt: 3, Sayı: 35, Adana 2008, s. 1-9.

Aslan, O.

“Eğitim Fakülteleri Kapsamında İlköğretime Yönelik Farklı Yabancı Dil Öğretmeni Modelleri”, *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt: 3, Sayı: 35, Adana 2008, s. 19-27.

Aydoğan, İ.; Çilsal, Z.

“Yabancı Dil Öğretmenlerinin Yetiştirilme Süreci (Türkiye ve Diğer Ülkeler)”, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Erciyes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sayı 22, Kayseri 2007, s. 179-197.

Çelebi, M. D.

“Türkiye’de Anadil Eğitimi ve Yabancı Dil Öğretimi”, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Erciyes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sayı 21, Kayseri 2006, s. 285-307.

Çoban, B.; Nacar, E.

İlköğretim 1. Kademedeki Eğitsel Oyunlar, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2006.

Ellis, R.

Second Language Acquisition, Oxford University Press 2003.

Hart, S.; Hodson, V. K.

Empathie im Klassenzimmer Ein Lehren und Lernen, das Zwischenmenschliche Beziehungen in den Mittelpunkt stellt - Gewaltfreie Kommunikation im Unterricht, Junfermann Verlag, Paderborn 2006.

Genç İltter, B.; Er, S.

“Erken Yaşta Yabancı Dil Öğretimi Üzerine Veli ve Öğretmen Görüşleri”, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Kastamonu Üniversitesi, Cilt: 15, No: 1, 2007, s. 21-30.

Göhrum, G.

Englischunterricht Grundlagen – Aufbau – Praxis, Ferd. Dummlers Verlag, Bonn 1975.

Güler, G.

“Avrupa Konseyi Ortak Dil Kriterleri Çerçeve Programı ve Türkiye’de Yabancı Dil Öğretimi Süreçleri”, *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 6, Sayı: 1, 2005 Haziran, s. 89-106.

Güngör Aytar, A.; Öğretir, A.

“Okulöncesi Eğitim Kurumlarındaki Yabancı Dil Eğitimine İlişkin Anne-Baba ve Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi”, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Kastamonu Üniversitesi, Cilt: 16, No: 1, 2008, s. 13-30.

Çakır, İ.

“Yabancı Dil Öğrenme Ortamlarında Kültürün Rolü”, *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı: 190, 2011, s. 249.

Kara, Ş.

“Anadil Edinimi ve Erken Yaşta Yabancı Dil Öğretimi”, *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, XVII (2), 2004, s. 295-314.

Kessler, J. U.

Englischerwerb im Anfangsunterricht diagnostizieren, Linguistische Profilanalysen am Übergang von der Primarstufe in die Sekundarstufe I, Gunter Narr Verlag Tübingen, Germany 2006.

Kierepka, A.; Krüger, R.; Mertens, J.; Reinfried, M. (Hrsg.)

Frühes Fremdsprachenlernen im Blickpunkt Statusquo und Perspektiven, Gunter Narr Verlag Tübingen, Germany 2004.

Konrad, K.; Wagner, A.

Lernstrategien für Kinder, Basiswissen Grundschule, Schneider Verlag Hohengehren GmbH 1999.

Mirici, İ. H.

Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi, İlköğretim 4. Ve 5. Sınıflar Örneği, Gazi Kitabevi, Ankara 2001.

nli-Berichte 67

Weiterbildungsmassnahme Fremdsprachen in der Grundschule am Beispiel Englisch, Niedersächsisches Landesinstitut für Fortbildung und Weiterbildung im Schulwesen und Medienpädagogik (NLI), Niedersachsen Verlag, Hildesheim 2001.

Oktaylar, H. C.

KPSS Eğitim Bilimleri, Gelişim Psikolojisi, Yargı Yayınevi, Ankara 2010.

Raasch, A. (Hrsg.)

Frühbeginn Französisch - Beispiel Saarland, Erfahrungen, Reflexionen, Vorschläge, Forderungen, Fachverband Moderne Fremdsprachen, Saarbrücken 1999.

Schlüter, N. (Hrsg.)

Fortschritte im Frühen Fremdsprachenlernen, Ausgewählte Tagungsbeiträge Weingarten 2004, Cornelsen Verlag, Berlin 2006.

Temel, F; Şimşek Bekir, H.

“Erken Çocukluk Döneminde İkinci Dil Kazanımı”, *Türk Dili Dergisi*, Sayı: 640, s. 294-298.

Timm, J. P.

Ganzheitlicher Fremdsprachenunterricht, Weinheim 1995.

Tutaş, N.

“Yabancı Dil Öğrenmede Yaş Faktörü”, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Selçuk Üniversitesi, Sayı: 6, 2000, s. 365-370.

Ünal, M.

“Yükseköğretimde Ortak Ders Olarak Okutulan Yabancı Dil Programının İlköğretim Yabancı Dil Hedeflerini Gerçekleştirme Düzeyine ve Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi”, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt: 9, Sayı: 1, 2008, s. 13-22.

Vopel, K. W.

Interaktionsspiele für Kinder Affektives Lernen für 8- bis 12- Jährige, Lebendiges Lernen und Lehren, Isko Press 1978.

INTERNET KAYNAKLARI

- Erken Yaşta Yabancı Dil Eğitimi
<http://www.egitimportalı.com> (16.11.2011)
- J. Weissenborn, Kinder haben kein Problem, mehrere Sprachen gleichzeitig zu lernen.
http://www.forumbildung.de/templates/imfokus_inhalt.php?artid=267 (2006)
- A. Kuhn, Erstspracherwerb und früher Fremdspracherwerb.
<http://www.schule-bw.de/schularten/sonderschulen/fruehesfremdsprachen> (23.06.2006)
- A. L. Villis, Wie erwerben Kinder Sprache(n).
<http://www.sprachfoerderung.info/spracherwerb.htm> (01.01.1998)
- Kindlicher Spracherwerb.
<http://www.weikopf.de/Sprache/Grundlagen/Spracherwerb/spracherwerb.html> (2006)
- Spracherwerb.
<http://www.mutterspracherwerb.de/wortler1.htm> (2006)
- H. Küls, Gehirnforschung, Lernen und Spracherwerb.
<http://www.kindergartenpaedagogik.de/1024.html> (2006)
- R. Tracy, Deutsch als Erstsprache: Was wissen wir über die wichtigsten Meilensteine des Erwerbs?
<http://www.schule-bw.de/unterricht/paedagogik/sprachfoerderung/wissenschaft/unimannheim.pdf> (2006)
- Fremdspracherwerb im frühen Kindesalter.
www.kidtini.de/elternratgeber/elternratgeber.asp?eid=104&t=Fremdspracherwerb (2006)
- Oluşum.
www.geocities.ws/eltmethods/natappturkce1.html (02.12.2011)
- Etkin Filtre Hipotezi.
www.oocities.org/eltmethods/natappturkce.html (02.12.2011)
- Bağımsız Öğrenenler
Geliştirme.<http://www97.intel.com/tr/AssessingProjects/AssessmentStrategies/EncouragingSelfDirectionAndCollaboration/> (09.12.2011)

- Spiele im Fremdsprachenunterricht.

<http://web3.lovejoy.kundenserver42.de/wp-content/kap5-spiele-im-fremdsprachenunterricht.pdf> (10.12.2011)

- F. Öztürk Dağabakan; D. Dağabakan, Dil Ve Çocukta Dil Gelişim Kuramları.

http://ooegm.meb.gov.tr/dokuman/cocuklarda_dil_gelisimi.pdf (20.12.2011)

- Dil Gelişimi ve Dil Gelişimini Açıklayan Kuramlar.

<http://www.marmaraelt.net/dil-gelisimi-ve-dil-gelisimini-aciklayan-kuramlar> (20.12.2011)

- Dil Gelişim Kuramları.

<http://www.dilbilimi.net/kuramlar.htm> (20.12.2011)

- C. Karakoç, Okulöncesi Eğitimde Ana Sınıfları İngilizce Dersi İçin Bir Öğretim Programı Önerisi.

http://perweb.firat.edu.tr/personel/yayinlar/fua_35/35_65805.pdf (20.12.2011)

- Ölçme – Değerlendirme Araç ve Yöntemleri.

http://www.ogretmen.info/alternatif_olcme_degerlendirme_.asp (16.12.2011)

- S. Akalın; B. Zengin, Türkiye’de Halkın Yabancı Dil İle İlgili Algıları.

http://www.jlls.org/Issues/Volume%203/No.1/sakalin_bzengin.pdf (23.12.2011)

- Genç, Türkiye’de İlk ve Ortaöğretim Okullarında Yabancı Dil Öğretimi.

<http://yordam.manas.kg/ekitap/pdf/Manasdergi/sbd/sbd10/sbd-10-10.pdf>(10.09.2011)

- Milli Eğitim Bakanlığı Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi Yönetmeliği.

http://mevzuat.meb.gov.tr/html/26184_1.html (03.01.2012)

- C. Kefeli-Küce, İlköğretim Okullarında Almanca'nın Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarında Dinleme Yoluyla Öğretme Amacıyla Verilen Hikayeler Üzerine Bir Çalışma.

<http://www.belgeler.com/blg/1fzx/ilkogretim-okullarinda-almanca-nin-yabanci-dil-olarak-ogretiminde-kullanilan-ders-kitaplarinda-dinleme-yoluyla-ogretme-amaciyla-verilen-hikayeler-uzerine-bir-calisma-a-study-of-stories-provided-in-the-education-books-for-foreign-language-in-the-primary-schools> (03.01.2012)

- Dil-Kültür, Türk Dili.

http://www.edebiyatfakultesi.com/turk_dili_1.htm (08.01.2012)

- G. Altmışdört, Yabancı Dil Öğretiminde Nasıl Bir Ölçme Değerlendirmeye Gerek Vardır.
<http://www.keg.aku.edu.tr/index.php?journal=anasayfa&page=article&op=view&path%5B%5D=57&path%5B%5D=50> (11.01.2012)
- İ. H. Mirici, Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı ve Avrupa Dil Portfolyosu Nedir?
<http://adp.meb.gov.tr/nedir.php> (12.01.2012)
- L. Eiermann, Ursachen für Lernschwachen im Fremdsprachenunterricht nach Peter Skehan.
<http://www.hausarbeiten.de/faecher/vorschau/32879.html> (31.08.2006)
- N. Krämer, Interkulturelle Kompetenz durch Projektarbeit im Englischunterricht am Beispiel einer Schule in Indien.
<http://www.hausarbeiten.de/faecher/vorschau/1732.html> (31.08.2006)
- K. Härtmann, Motivationsprobleme in der Schule.
<http://www.hausarbeiten.de/faecher/vorschau/6357.html> (31.08.2006)
- V. Petrusseva, Interkulturelles Lernen.
<http://www.hausarbeiten.de/faecher/vorschau/32400.html> (31.08.2006)
- H. Schulze, Zum Umgang mit dem Fremden im interkulturellen Fremdsprachenunterricht.
<http://www.hausarbeiten.de/faecher/vorschau/10343.html> (31.08.2006)
- M. Altmannsberger, Interkulturelles Lernen mit Hilfe von Kinderliteratur, “Swimmy” von Leo Lionni als geeignetes Medium”.
<http://www.hausarbeiten.de/faecher/vorschau/8425.html> (31.08.2006)
- S. Rosenhahn, Potenzen und Grenzen ferndsprachlichen Lernens in der Grundschule – dargestellt am Beispiel der Konzepte des frühen Fremdsprachenunterrichts und der Begegnungssprache.
<http://www.hausarbeiten.de/faecher/vorschau/10126.html> (31.08.2006)
- E. Heidingsfelder, Interkulturelle Pädagogik – Ist der Fremdsprachenunterricht (Englisch) bereits in der Grundschule sinnvoll?
<http://www.hausarbeiten.de/faecher/vorschau/31694.html> (31.08.2006)

- N. Beste, Englisch in der Grundschule: Vergleich der Konzepte und deren schulpraktischer Umsetzung in Hamburg und Schleswig-Holstein.
<http://www.hausarbeiten.de/faecher/vorschau/5210.html> (31.08.2006)
- R. Strauss, Interkulturelle Kommunikation und Kulturstandarts.
<http://www.hausarbeiten.de/faecher/vorschau/10993.html> (31.08.2006)
- E. A. Özdemir, Türkiye’de İngilizce Öğreniminin Yaygınlaşmasının Nedenleri.
http://efd.mersin.edu.tr/dergi/meuefd_2006_002_001/pdf/meuefd_2006_002_001_0028-0035_ozdemir.pdf (14.02.2012)
- Neden Erken Yaşta Bir Başka Dil Öğrenmeli?.
<http://www.languageands.com/tr/wly.php> (10.01.2012)
- Ö. Demirel, Avrupa Konseyi Dil Projesi ve Türkiye Uygulaması.
<http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/167/orta3-demirel.htm> (12.02.2012)
- S. Pekgüç-Sertçekiç, Üniversitelerde Yabancı Dil Öğretiminde Yönetim ve Örgütlenme Sorunları.
<http://www.belgeler.com/blg/1c4j/universitelerde-yabanci-dil-ogretiminde-yonetim-ve-orgutlenme-sorunlari-administrative-and-organizational-problems-in-foreign-language-education-at-universities> (02.01.2012)
- E. Gökmen, Yabancı Dil Öğretiminde Kültürlerarası İletişimsel Edinç.
<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/27/752/9600.pdf><http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/27/752/9600.pdf> (21.02.2012)

EK-1 ÖĞRETMEN ANKETİ

Değerli Öğretmen Arkadaşım,

Bu anket verileri, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Programı kapsamında, öğretmenlerin erken yaşta yabancı eğitimine ilişkin görüşlerini almak üzere hazırlanmış ve bilimsel bir çalışmaya kaynak olacaktır. Anket sonucunun sağlıklı olması, vereceğiniz yanıtların içtenliğine bağlıdır. Her bir soruyu dikkatle okuduktan sonra, size en uygun seçeneği (+) ile işaretleyiniz. Göstereceğiniz özenden, çalışmaya yapacağınız katkılarınızdan dolayı şimdiden çok teşekkür ederim.

Yıldız KURU ATADERE

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

1) Cinsiyetiniz:

Bayan   Erkek

2) Yaşınız:

20-30   31-40
 41-50   51 ve üzeri

3) Mezun olduğunuz Fakülte:

Eğitim Fakültesi   Fen - Edebiyat Fakültesi
 Edebiyat Fakültesi   Diğer (lütfen belirtiniz).....

4) Mesleğinizdeki deneyim süreniz:

1 yıldan az   1-5 yıl
 6-10 yıl   11-15 yıl
 16-20 yıl   21 yıl ve üzeri

5) Sizce yabancı dil öğrenmeye başlangıç yaşı kaç olmalıdır?

- 0-3 yaş   4-7 yaş
 8-11 yaş   12-15 yaş
 16 yaş ve sonrası

6) Türkiye’de yaşayan herkesin en az bir yabancı dil bilmesi gerektiğini düşünüyor musunuz?

- Evet, düşünüyorum   Hayır, düşünmüyorum

Yanıtınız **Evet** ise, 7. soruyu cevaplayınız.

Yanıtınız **Hayır** ise, 8. soruyu cevaplayınız.

7) Türkiye’de yaşayan herkesin en az bir yabancı dil bilmesini gerektiren sebepler sizce neler olabilir? Lütfen belirtiniz.

.....
 .....

8) Türkiye’de yaşayan herkesin en az bir yabancı dil bilmesinin gerekli olmadığını düşündüren sebepler nelerdir? Lütfen belirtiniz.

.....
 .....

9) Yabancı dilin erken yaşta verilmesi çocuk açısından faydalı mıdır?

- Evet, faydalıdır.   Hayır, faydalı değildir.

Yanıtınız **Evet** ise, lütfen 10. soruyu cevaplayınız.

Yanıtınız **Hayır** ise, 11. Soruyu cevaplayınız.

10) Yabancı dilin erken yaşta verilmesinin çocuk açısından ne gibi faydaları olabilir?

- Erken yaştaki çocuklar, dil edinimine daha yatkındırlar.
 Erken yaştaki çocuklar yabancı dil ile ilgili herhangi bir önyargıya sahip değillerdir.
 Erken yaştaki çocukların dile karşı algıları daha açıktır.
 Erken yaştaki çocuklar, verilen bilgileri sorgulamadan kabul ederler.
 Diğer, lütfen belirtiniz.....

11) Yabancı dilin erken yaşta verilmesinin çocuk açısından ne gibi zararları olabilir?

- ( ) Henüz yeni edinilmekte olan ana dilin gelişimine ket vurabilir.
 ( ) Çocuğun kendi kültürel gelişimini yavaşlatabilir.
 ( ) Bilişsel gelişim açısından çocuğu zorlayabilir.
 ( ) Çocuğa uygun ortamlar sağlanmazsa yabancı bir dil ve yabancı kültüre karşı önyargı oluşabilir.
 ( ) Diğer, lütfen belirtiniz.....

12) Erken yaşta yabancı dil eğitimi denildiğinde ilk olarak aklınıza gelen şeyler nelerdir?

.....
 .....

13) Sizce erken yaşta yabancı dil eğitimi neleri içermektedir?

.....
 .....

14) Erken yaşta yabancı dil öğretilmesine olumlu bakıyor musunuz?

- ( ) Evet, olumlu bakıyorum. ( ) Hayır, olumlu bakmıyorum.

Yanıtınız **Evet** ise, 15. soruyu cevaplayınız.

Yanıtınız **Hayır** ise, 16. sorudan anketi cevaplamaya devam ediniz.

15) Erken yaşta yabancı dil eğitimine olumlu bakma gerekçeleriniz nelerdir?

Lütfen belirtiniz.

.....
 .....

16) Erken yaşta yabancı dil eğitimine olumsuz bakma gerekçeleriniz nelerdir?

Lütfen belirtiniz.

.....
 .....

17) Türkiye’de uygulanmakta olan erken yaşta yabancı dil eğitiminde eksiklikler olduğunu düşünüyor musunuz?

- ( ) Evet, düşünüyorum. ( ) Hayır, düşünmüyorum.

Yanıtınız **Evet** ise, 18. soruyu cevaplayınız.

Yanıtınız **Hayır** ise, 19. sorudan anketi cevaplamaya devam ediniz.

18) Türkiye’de uygulanmakta olan erken yaşta yabancı dil eğitimindeki eksiklikler neler olabilir?

- ( ) Sistemin prosedür açısından henüz tam olarak oturmamış olması.
 ( ) Uygulanmaya çalışılan programın yöneticiler ve öğretmenler tarafından yeterince tanınmıyor olması.
 ( ) Küçük yaştaki çocuklara yabancı dil öğretme konusunda eğitimli öğretmen sayısının az olması.
 ( ) Okul ve sınıfın hem fiziksel ortam hem de araç-gereç ve materyal açısından yeterince zengin olmaması.
 ( ) Sınıflardaki öğrenci sayısının erken yaşta yabancı dil eğitimi için uygun olmaması.
 ( ) Diğer, lütfen belirtiniz.....

19) Erken yaştaki çocuk yabancı dili öğrenirken o ülkenin kültürüne ilişkin bilgileri de öğrenmeli mi?

- ( ) Evet, öğrenmeli ( ) Hayır, öğrenmemeli

Yanıtınız **Evet** ise, 20. soruyu cevaplayınız.

Yanıtınız **Hayır** ise, 21. sorudan anketi cevaplamaya devam ediniz.

20) Erken yaştaki çocuğun yabancı dil öğrenirken o ülkenin kültürüne ilişkin öğeleri de öğrenmesini gerektiren sebepler nelerdir?

- ( ) Dil ve kültür bir bütündür, kültürü tanımadan dili edinmek mümkün olamayacaktır.
 ( ) Dil öğretiminde kültürel öğeler olmazsa olmazdır.
 ( ) Başka bir kültürü tanıdığı anda kendinin dışındaki insanlara, olaylara karşı farkındalık kazanacaktır.
 ( ) Kendisinin dışında var olan dünya ve insanlarla karşı empati kurma olanağı bulacaktır, önyargılardan uzaklaşacaktır.

21) Erken yaşta (kreşte, anaokulunda, ilkokulda) verilen yabancı dil eğitiminin, anadil Türkçe ve Türk kültürü açısından zararları olabileceğini düşünüyor musunuz?

- ( ) Evet, düşünüyorum   ( ) Hayır, düşünmüyorum   ( ) Kararsızım
Yanıtınız **Evet** ise, 22. soruyu cevaplayınız.

Yanıtınız **Hayır** ise, 23. sorudan anketi cevaplamaya devam ediniz.

22) Erken yaşta (kreşte, anaokulunda, ilkokulda) verilen yabancı dil eğitiminin anadil Türkçe ve Türk kültürü açısından ne gibi zararları olabilir?

- ( ) Henüz kendi kültürünü tam olarak kavrayamamış olan çocuk, diğer bir kültürle karşılaştığında zihinsel bir karmaşa yaşayabilir.
( ) Yeni kültür hakkında öğrendiği yeni bilgiler, çocuğu kendi kültüründen uzaklaştırabilir.
( ) Çocuk yeni dilde öğrendiği sözcük ve kalıpları, ana dildeki konuşmalarına ekleyebilir.
( ) Yeni bir dil ve kültür olgusu çocukta öteki/başka olana özentî yaratabilir.
( ) Diğer, lütfen belirtiniz.....

23) Erken yaşta yabancı dil ediniminin en temel gereklilik sebebi sizce nedir?

.....
.....

24) Erken yaştaki çocuklara yabancı dil öğretirken hangi araç-gereçler öncelikli olarak kullanılmalıdır?

( ) Ders kitabı	( ) Tahta
( ) Bilgisayar	( ) Projektör
( ) Üç boyutlu materyal	( ) TV
( ) Fotokopi	( ) Slayt
( ) Pano	( ) Flash kartlar

25) Amaç dilin kazandırılmasında en çok ne tür etkinliklerden yararlanılmalıdır?

- ( ) Konuşma etkinlikleri   ( ) Dinleme etkinlikleri
( ) Drama çalışmaları   ( ) Oyunlar
( ) Öykü anlatma veya tamamlama   ( ) Şarkı dinleme, söyleme
( ) Bulmacalar   ( ) Diğer (lütfen belirtiniz) .....

26) Erken yaştaki çocuklara yabancı dil eğitimi veren öğretmenlere bu konuda özel bir eğitim verilmeli mi?

Evet Hayır

Yanıtınız **Evet** ise 27. soruyu cevaplayınız.

Yanıtınız **Hayır** ise 28. sorudan anketi cevaplamaya devam ediniz.

27) Erken yaştaki çocuklara yabancı dil eğitimi veren öğretmenler, bu eğitimi hangi kurumdan almalıdır?

Üniversite Hizmetiçi eğitim Özel kurs
 Seminer Diğer (lütfen belirtiniz) .....

28) Erken yaşta verilen yabancı dil dersinin verimli olabilmesi için sizce sınıfta en fazla kaç öğrenci olmalıdır?

10- 15 16- 20 21-25
 26- 30 31-35 36- 40

29) Erken yaştaki çocuklara yabancı dil eğitimi verilirken hedef dil ne sıklıkta kullanılmalıdır?

Daima Sık sık Bazen Nadiren Hiç

30) Erken yaştaki çocuklara yabancı dil eğitimi verilerken anadil ne sıklıkta kullanılmalıdır?

Daima Sık sık Bazen Nadiren Hiç

31) Aşağıda belirtilen durumları göz önünde bulundurarak anadilin en sık kullanılması gereken 3 tane durumu işaretleyiniz.

Okuma derslerinde Yazma derslerinde
 Konuşma derslerinde Dinleme derslerinde
 Dilbilgisi derslerinde Sözcüklerin anlamlarını açıklarken
 Cümle açıklarken Diğer (lütfen belirtiniz).....

Anket sona ermiştir. Teşekkürler!

EK- 2 VELİ ANKETİ

Değerli Veli,

Bu anket verileri, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Programı kapsamında, velilerin erken yaşta yabancı eğitimine ilişkin görüşlerini almak üzere hazırlanmış ve bilimsel bir çalışmaya kaynak olacaktır. Anket sonucunun sağlıklı olması, vereceğiniz yanıtların içtenliğine bağlıdır. Her bir soruyu dikkatle okuduktan sonra, size en uygun seçeneği (+) ile işaretleyiniz. Göstereceğiniz özenden, çalışmaya yapacağınız katkılarımızdan dolayı şimdiden çok teşekkür ederim.

Yıldız KURU ATADERE

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Anketi yanıtlayan

Anne: ( )   Baba: ( )   Diğer: ( )

1) Yaşınız:

( ) 20-30

( ) 31-40

( ) 41-50

( ) 51 ve üzeri

2) Mezun olduğunuz okul:

( ) İlkokul

( ) Ortaokul/İlköğretim Okulu

( ) Lise

( ) Üniversite

( ) Lisans üstü a) Yüksek Lisans b) Doktora c) Diğer (Lütfen belirtiniz).....

( ) Diğer. (Lütfen belirtiniz) .....

- 3) **Mesleğiniz:** (Lütfen belirtiniz) .....
- 4) **Türkiye’de yaşayan herkesin en az bir yabancı dil bilmesi gerektiğini düşünüyorum?**
 Evet Hayır
- 5) **Sizce yabancı dil öğrenmeye başlamak için en uygun yaş hangisidir?**
 0-3 yaş 4-7 yaş
 8-11 yaş 12-15 yaş
 16 yaş ve sonrası
- 6) **Yabancı dilin erken yaşta verilmesi, çocuk açısından faydalı değildir.**
 Evet Hayır
- 7) **Yabancı dilin erken yaşta verilmesinin çocuk açısından ne gibi faydaları olabilir?**
 Erken yaştaki çocuklar, dil edinimine daha yatkındırlar.
 Erken yaştaki çocuklar, yabancı dil ile ilgili herhangi bir önyargıya sahip değildirler.
 Erken yaştaki çocukların dile karşı algıları daha açıktır.
 Erken yaştaki çocuklar, verilen bilgileri sorgulamadan kabul ederler.
 Yukarıdakilerin hepsi doğru
 Diğer, lütfen belirtiniz.....
- 8) **Erken yaşta yabancı dil öğretilmesine olumlu bakıyor musunuz?**
 Evet, olumlu bakıyorum. Hayır, olumlu bakmıyorum.
- 9) **Yabancı dilin erken yaşta verilmesinin çocuk açısından ne gibi zararları olabilir?**
 Henüz yeni edinilmekte olan anadilin gelişimine ket vurabilir.
 Çocuğun kendi kültürel gelişimini yavaşlatabilir.
 Bilişsel gelişim açısından çocuğu zorlayabilir.
 Çocuğa uygun ortamlar sağlanmazsa yabancı bir dil ve yabancı kültüre karşı önyargı oluşabilir.
 Diğer, lütfen belirtiniz.....

10) Yabancı dilin erken yaşta verilmesinin çocuk açısından ne gibi yararları vardır? Lütfen belirtiniz.

.....
 .....

11) Erken yaşta edinilen dilin ileriki yaşlarda unutulmaya karşı daha dirençli olduğu görüşüne katılıyor musunuz?

( ) Evet, katılıyorum. ( ) Hayır, katılmıyorum. ( ) Kararsızım.

12) Erken yaşta verilen yabancı dil eğitimi çocuğun en çok hangi yönünün gelişimine katkı sağlamaktadır? Lütfen size en uygun olan seçeneği işaretleyiniz.

- ( ) Sosyal alanda gelişimini desteklemektedir.
 ( ) Zihinsel açıdan daha hızlı gelişmesini sağlamaktadır.
 ( ) Psikolojik olarak kendinin ve yeterliliklerinin farkına varmasını sağlamaktadır.
 ( ) Diğer, lütfen belirtiniz.....

13) Türkiye’de uygulanmakta olan erken yaşta yabancı dil eğitiminde eksiklikler olduğunu düşünüyor musunuz?

( ) Evet, düşünüyorum. ( ) Hayır, düşünmüyorum.

Yanıtınız **Evet** ise, 14. soruyu cevaplayınız.

Yanıtınız **Hayır** ise, 15. sorudan anketi cevaplamaya devam ediniz.

14) Türkiye’de uygulanmakta olan erken yaşta yabancı dil eğitimindeki eksiklikler neler olabilir?

- ( ) Sistemin prosedür açısından henüz tam olarak oturmamış olması.
 ( ) Uygulanmaya çalışılan programın yöneticiler ve öğretmenler tarafından yeterince tanınmıyor olması.
 ( ) Küçük yaştaki çocuklara yabancı dil öğretme konusunda eğitilmiş öğretmen sayısının az olması.
 ( ) Okul ve sınıfın hem fiziksel ortam hem de araç-gereç ve materyal açısından yeterince zengin olmaması.
 ( ) Sınıflardaki öğrenci sayısının erken yaşta yabancı dil eğitimi için uygun olmaması.
 ( ) Diğer, lütfen belirtiniz.....

15) Erken yaştaki çocuk, yabancı dil öğrenirken o ülkenin kültürüne ilişkin bilgiler de öğrenmeli mi?

( ) Evet, öğrenmeli ( ) Hayır, öğrenmemeli

16) Erken yaşta (kreşte, anaokulunda, ilkokulda) verilen yabancı dil eğitiminin, anadil Türkçe ve Türk kültürü açısından zararları olabileceğini düşünüyor musunuz?

( ) Evet, düşünüyorum ( ) Hayır, düşünmüyorum ( ) Kararsızım

Yanıtınız **Evet** ise, 17. soruyu cevaplayınız.

Yanıtınız **Hayır** ise, 18. sorudan anketi cevaplamaya devam ediniz.

17) Erken yaşta (kreşte, anaokulunda, ilkokulda) verilen yabancı dil eğitiminin anadil Türkçe ve Türk kültürü açısından ne gibi zararları olabilir?

( ) Henüz kendi kültürünü tam olarak kavrayamamış olan çocuk, diğer bir kültürle karşılaştığında zihinsel bir karmaşa yaşayabilir.

( ) Yeni kültür hakkında öğrendiği yeni bilgiler, çocuğu kendi kültüründen uzaklaştırabilir.

( ) Çocuk yeni dilde öğrendiği sözcük ve kalıpları, ana dildeki konuşmalarına ekleyebilir.

( ) Yeni bir dil ve kültür olgusu çocukta öteki/başka olana özenti yaratabilir.

( ) Diğer, lütfen belirtiniz.....

18) Erken yaşta yabancı dil ediniminin en temel gereklilik sebebi sizce nedir?

.....
.....

19) Erken yaşta verilen yabancı dil dersinin verimli olabilmesinde sınıftaki öğrenci sayısı önemli midir?

( ) Evet, önemlidir. ( ) Hayır, önemli değildir.

20) Çocuğunuzun sınıfının kalabalık olmasından dolayı sorunlar yaşandığını düşünüyor musunuz?

( ) Evet ( ) Hayır

21) Çocuğunuzu yabancı dil öğretilen bir okulöncesi kurumuna gönderme nedenleriniz nelerdir?

Yabancı dil öğrenmeye okulöncesi yaşta başlamanın, dili edinmede daha etkili olduğunu düşünüyorum.

Yabancı dili erken yaşta öğrenmesinin okul dönemindeki başarısını olumlu yönde etkileyeceğini düşünüyorum.

Kurumun yabancı dil dışındaki artılarını göz önünde bulundurdum.

Erken yaşta yabancı bir dil ve kültürün varlığını görmenin, çocuğun sosyal yaşamı için önemli olduğunu düşünüyorum.

Bizim kuşağımızdaki gibi; tek dilli, tek kültürlü ve dışı kapalı olmasını istemiyorum.

Yukarıdakilerin hepsine katılıyorum.

Diğer, lütfen belirtiniz.....

22) Erken yaşlarda öğrenilen yabancı dilin, çocuklarımızın anadilini olumsuz etkileyeceğini düşünüyor musunuz?

Evet, düşünüyorum. Hayır, düşünmüyorum. Kararsızım.

23) Yabancı bir dil öğrenen çocuğu ileriki yaşlarda öğrendiği dilin konuşulduğu ülkeye göndermek gerekli midir?

Evet, kesinlikle gereklidir. Evet, imkan olursa. Hayır, gerekli değildir.

24) Bazı araştırmacılar ve uzmanlar, erken yaşlarda çocukların daha iyi yabancı dil öğrendiklerini iddia etmekte. Bu görüşe;

Evet, katılıyorum. Hayır, katılmıyorum. Kararsızım.

25) Günümüz dünyasında İngilizcenin ortak dil konumuna gelmeye başladığını düşünürsek, sizce İngilizce öğrenmek çocuğunuzun geleceği açısından gerçekten ayırt edici bir nitelik mi olur, yoksa İngilizcenin yanında başka bir yabancı dil öğrenmesi de gerekir mi?

İngilizce yeterli. Başka bir yabancı dil de öğrenmeli.

Başka bir yabancı dil öğrenmesi faydalı olabilir.

Diğer, lütfen belirtiniz.....

Anket sona ermiştir. Teşekkürler!